

Den Europæiske Unions Tidende

C 318

49. årgang

Dansk udgave

Meddelelser og oplysninger

23. december 2006

Informationsnummer

Indhold

Side

I Meddelelser

.....

II Forberedende retsakter

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg

429. plenarforsamling den 13.-14. september 2006

2006/C 318/01	Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om Bæredygtig udvikling som drivkraft for industrielle ændringer	1
2006/C 318/02	Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om »Territorial styring af industrielle ændringer: Arbejdsmarkedsparternes rolle og betydningen af rammeprogrammet for innovation og konkurrenceevne«	12
2006/C 318/03	Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om <i>Betydningen af it-baseret livslang læring for Europas konkurrenceevne, industrielle ændringer og udvikling af social kapital</i>	20
2006/C 318/04	Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om <i>Tjenesteydelser og den europæiske fremstillingsindustri: Vekselvirkninger og følger for beskæftigelsen, konkurrenceevnen og produktiviteten</i>	26
2006/C 318/05	Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om Forslag til Europa-Parlamentets og Rådets forordning om oprettelse af Den Europæiske Fond for Tilpasning til Globaliseringen KOM(2006) 91 endelig — 2006/0033 (COD)	38
2006/C 318/06	Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om Forslag til Europa-Parlamentets og Rådets direktiv om aktionærers udøvelse af stemmerettigheder i selskaber, der har deres vedtægtsmæssige hjemsted i en medlemsstat, og hvis aktier er optaget til handel på et reguleret marked, og om ændring af direktiv 2004/109/EF KOM(2005) 685 endelig — 2005/0265 (COD)	42

DA

Pris: 38 EUR

(Fortsættes på omslagets anden side)

2006/C 318/07	Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om Forslag til Europa-Parlamentets og Rådets forordning om fælles regler for indberetning af basisoplysninger om købekraftpariteter og for beregningen og offentliggørelsen heraf KOM(2006) 135 endelig — 2006/0042 (COD)	45
2006/C 318/08	Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om Forslag til Europa-Parlamentets og Rådets beslutning om papirløse rammer for told og handel KOM(2005) 609 endelig — 2005/0247 (COD)	47
2006/C 318/09	Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om Gennemførelse af Fællesskabets Lissabon-program: Forslag til Europa-Parlamentets og Rådets direktiv om betalingstjenester i det indre marked og om ændring af direktiv 97/7/EF, 2000/12/EF og 2002/65/EF KOM(2005) endelig — 2005/0245 (COD)	51
2006/C 318/10	Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om »Forslag til Europa-Parlamentets og Rådets forordning om lovvalgsregler for kontraktlige forpligtelser (Rom I)« KOM(2005) 650 endelig — 2005/0261 (COD)	56
2006/C 318/11	Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om Forslag til Europa-Parlamentets og Rådets forordning om typegodkendelse af motorkøretøjer med hensyn til emissioner, om adgang til reparationsinformationer om køretøjer og om ændring af direktiv 72/306/EØF og direktiv .../.../EF KOM (2005) 683 endelig — 2005/0282 (COD)	62
2006/C 318/12	Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om »Social turisme i Europa«	67
2006/C 318/13	Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om Forslag til Europa-Parlamentets og Rådets forordning om statistik over erhvervsstrukturer KOM(2006) 66 endelig — 2006/0020 (COD)	78
2006/C 318/14	Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om Forslag til Europa-Parlamentets og Rådets direktiv om ændring af Rådets direktiv 91/477/EØF om erhvervelse og besiddelse af våben KOM(2006) 93 endelig — 2006/0031 (COD)	83
2006/C 318/15	Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om Meddelelse fra Kommissionen til Rådet og Europa-Parlamentet om en temastrategi for bymiljøet KOM(2005) 718 endelig — SEK(2006) 16	86
2006/C 318/16	Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om Fremtidsperspektiver for landbruget i områder med særlige naturbetingede handicap (bjergergne, øer og ultraperifere regioner)	93
2006/C 318/17	Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om Imødegåelse af udfordringerne ved klimaændringer — Civilsamfundets rolle	102
2006/C 318/18	Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om Bortskaffelse af døde dyr og anvendelse af animalske biprodukter	109
2006/C 318/19	Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om Forslag til Rådets forordning om særlige foranstaltninger til fremme af avlen af silkeormslarver (kodificeret udgave) KOM(2006) 4 endelig — 2006/0003 (CNS)	114
2006/C 318/20	Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om Forslag til Europa-Parlamentets og Rådets direktiv om ændring af Rådets direktiv 76/769/EØF for så vidt angår restriktioner for markedsføringen af visse måleinstrumenter med indhold af kviksølv KOM(2006) 69 endelig — 2006/0018 (COD)	115

2006/C 318/21	Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om »Meddelelse fra Kommissionen til Rådet og Europa-Parlamentet om forbedring af fiskerierhvervets økonomiske situation« KOM(2006) 103 endelig	117
2006/C 318/22	Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om Forslag til Rådets forordning om glucose og lactose (kodificeret udgave) KOM(2006) 116 endelig — 2006/0038 (CNS)	122
2006/C 318/23	Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om Civilsamfundet i Belarus	123
2006/C 318/24	Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om Indvandring i EU og integrationspolitik — samarbejde mellem de regionale og lokale myndigheder og civilsamfundets organisationer	128
2006/C 318/25	Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om Europæiske samarbejdsudvalg: ny rolle i udviklingen af større europæisk integration	137
2006/C 318/26	Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs Udtalelse om »Civilsamfundets deltagelse i bekæmpelsen af organiseret kriminalitet og terrorisme«	147
2006/C 318/27	Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om Arbejdslivets kvalitet, produktivitet og beskæftigelse i forbindelse med globaliseringen og de demografiske ændringer	157
2006/C 318/28	Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om »Unionsborgerskab og hvorledes det kan gøres mere synligt og effektivt«	163
2006/C 318/29	Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om Meddelelse fra Kommissionen til Rådet, Europa-Parlamentet, Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg og Regionsudvalget En køreplan for ligestilling mellem kvinder og mænd 2006-2010 KOM(2006) 92 endelig	173
2006/C 318/30	Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om »Fælleseuropæiske transportkorridorer 2004-2006«	180
2006/C 318/31	Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om EU's energiforsyning: en strategi for et optimalt energimix	185
2006/C 318/32	Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om — Forslag til Europa-Parlamentets og Rådets direktiv om opfyldelse af kravene til flagstater — KOM(2005) 586 endelig — 2005/0236 (COD), — Forslag til Europa-Parlamentets og Rådets direktiv om fælles regler og standarder for organisationer, der udfører inspektion og syn af skibe, og for søfartsmyndighedernes aktiviteter i forbindelse dermed — KOM(2005) 587 endelig — 2005/0237 (COD), — Forslag til Europa-Parlamentets og Rådets direktiv om havnestatskontrol — KOM(2005) 588 endelig — 2005/0238 (COD), — Forslag til Europa-Parlamentets og Rådets direktiv om ændring af direktiv 2002/59/EF om oprettelse af et trafikovervågnings- og trafikinformationssystem for skibsfarten i Fællesskabet — KOM(2005) 589 endelig — 2005/0239 (COD), — Forslag til Europa-Parlamentets og Rådets direktiv om de grundlæggende principper for undersøgelser af ulykker i søtransportsektoren og om ændring af direktiv 1999/35/EF og 2002/59/EF — KOM(2005) 590 endelig — 2005/0240 (COD), — Forslag til Europa-Parlamentets og Rådets forordning om transportørers erstatningsansvar ved ulykker under passagertransport ad søvejen og indre vandveje — KOM(2005) 592 endelig — 2005/0241 (COD), — Forslag til Europa-Parlamentets og Rådets direktiv om rederes erstatningsansvar og om finansiell garanti — KOM(2005) 593 endelig — 2005/0242 (COD).	195

2006/C 318/33	Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om Forslag til Europa-Parlamentets og Rådets direktiv om ændring af Rådets direktiv 89/552/EØF om samordning af visse love og administrative bestemmelser i medlemsstaterne vedrørende udøvelse af tv-radiospredningsvirksomhed KOM(2005) 646 endelig — 2005/0260 (COD)	202
2006/C 318/34	Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om »Galileo-programmet: Hvordan sikres en vellykket oprettelse af EU's tilsynsmyndighed«	210
2006/C 318/35	Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om Meddelelse fra Kommissionen om fremme af transport ad indre vandveje »Naiades« — Et integreret EU-handlingsprogram for transport ad indre vandveje KOM(2006) 6 endelig	218
2006/C 318/36	Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om Meddelelse fra Kommissionen til Rådet, Europa-Parlamentet, Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg og Regionsudvalget: Bredbånd til hele EU KOM(2006) 129 endelig	222
2006/C 318/37	Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om Forslag til Europa-Parlamentets og Rådets forordning om ændring af forordning (EF) nr. 417/2002 om fremskyndet indfasning af krav om dobbeltskrogs- eller tilsvarende design for olietankskibe med enkeltskrog og om ophævelse af Rådets forordning (EF) nr. 2978/94 KOM(2006) 111 endelig — 2006/0046 (COD)	229

II

(Forberedende retsakter)

DET EUROPÆISKE ØKONOMISKE OG SOCIALE UDVALG

429. PLENARFORSAMLING DEN 13.-14. SEPTEMBER 2006

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om Bæredygtig udvikling som drivkraft for industrielle ændringer

(2006/C 318/01)

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg besluttede den 14. juli 2005, under henvisning til forretningsordenens artikel 29, stk. 2, at udarbejde en udtalelse om: *Bæredygtig udvikling som drivkraft for industrielle ændringer*.

Det forberedende arbejde henvises til Den Rådgivende Kommission for Industrielle Ændringer, som udpegede Martin Siecker til ordfører og Pavel Činčera til medordfører. Den Rådgivende Kommission vedtog sin udtalelse den 31. august 2006.

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg vedtog på sin 429. plenarforsamling den 13.-14. september 2006, mødet den 14. september, følgende udtalelse med 98 stemmer for, 11 imod og 11 hverken for eller imod:

Del 1: Resumé af EØSU's konklusioner og henstillinger

A. I januar 2003 vedtog EØSU en initiativudtalelse med titlen »Industrielle ændringer i Europa: status og fremtidsperspektiver — en overordnet tilgang«. Formålet med denne udtalelse var ikke blot at give et overblik over de mest presserende emner og tendenser på området, men også at fremhæve CCMI og dens fremtidige arbejde. Blandt de ansvarsområder, der blev tildelt CCMI i denne forbindelse, var følgende:

- »analysere situationen og årsagerne til industrielle ændringer ud fra et økonomisk, socialt, territorielt og miljømæssigt synspunkt samt vurdere industrielle ændrings indvirkning på sektorerne, virksomhederne, arbejdskraften, regionerne og miljøet.
- indkredse fælles faktorer, som kan fremme en bæredygtig udvikling [...].«

Ovennævnte udtalelse understregede ligeledes behovet for »at kombinere konkurrenceevne med bæredygtig udvikling, social og territorial samhørighed« i overensstemmelse med Lissabonstrategien. Derudover foreslog udtalelsen, at »industrielle ændringer« som operativt begreb kom til at omfatte både de processer, der påvirker virksomhederne, og disses samspil med miljøet.

Indtil videre har CCMI i overvejende grad fokuseret på at vurdere de industrielle ændrings påvirkning af bestemte

sektorer, virksomheder, ansatte, regioner og af miljøet. Målet med denne initiativudtalelse er at undersøge, hvordan bæredygtig udvikling kan blive katalysator for industrielle ændringer.

B. I samme udtalelse drog man den konklusion, at ændringer i den europæiske industrisektor ofte er blevet grebet an ud fra et omstruktureringssynspunkt, men at der er tale om et langt mere dynamisk koncept. Erhvervslivet opererer i snæver sammenhæng med det politiske og sociale miljø i Europa, som på sin side påvirker den industrielle omstillingsproces. Grundlæggende industrielle ændringer sker på to måder: Gennem radikal forandring og gradvis tilpasning. Formålet med denne initiativudtalelse er netop at undersøge, hvordan bæredygtig udvikling i henhold til Brundtlands definition (en udvikling, som opfylder de nuværende generationers behov uden at bringe fremtidige generationers muligheder for at opfylde deres behov i fare) kan virke som katalysator for gradvise og proaktive industrielle ændringer.

C. Udtalelsen bruger hovedsagelig eksempler fra energisektoren og beslægtede sektorer, men de processer, der beskrives her, kan anvendes på andre sektorer. Det kan forklares således:

- Brundtlands definition af bæredygtig udvikling indebærer, at det er nødvendigt i højere grad at satse på fornybare naturressourcer;

- energi er et tværsektorielt spørgsmål;
- de erfaringer, der indhøstes ved indførelsen af ny teknologi på dette område, kan ekstrapoleres til andre sektorer;
- de 25 medlemsstater importerer i øjeblikket 50 % af deres olie- og gasforbrug; dette tal kan stige til 70 % i 2030, hvor Kommissionen forudsiger, at de fleste leverandører vil komme fra »geopolitisk usikre områder«.

D. Det er forskning og udvikling, der afgør, hvornår en bestemt teknologi står til rådighed. Det er imidlertid erhvervslivet, der afgør, hvornår den rent faktisk tages i brug. Afstanden mellem de to kan også påvirkes ad politisk vej. Takket være en passende kombination af politiske foranstaltninger — tilskud, produktfremme, skattetiltag — begyndte erhvervslivet i Sverige og Japan på et tidligt tidspunkt med den teknologiske udvikling af henholdsvis varmepumper og solfangere. Delvis som resultat heraf er det lykkedes disse lande at indtage en førerstilling på markedet.

E. EØSU bekræfter, at Lissabon-strategiens tre søjler er af lige stor betydning. Det hævdes imidlertid ofte, at der kun er mulighed for at tage miljømæssige og sociale hensyn, hvis der er tale om en sund økonomi, som er præget af vækst. Dette er en alt for firkantet udlægning af strategien, eftersom det modsatte også er tilfældet. Der er i hvert fald ingen grobund for en sund, vækstpræget økonomi, hvis miljøet ikke har det godt og samfundet er præget af social disharmoni. Udvalget hilser de initiativer velkommen, der er blevet taget på dette område, og som beskrives i bilag 2 til Kommissionens meddelelse om revision af strategien for bæredygtig udvikling — en handlingsplatform ⁽¹⁾.

F. Bæredygtighed er ikke bare en valgmulighed på en liste; det er tværtimod den eneste måde at sikre en holdbar fremtid på. »Bæredygtighed« er et overordnet begreb og omfatter derfor ikke alene miljøet, men også spørgsmål om økonomisk og social bæredygtighed. En virksomheds kontinuitet er en form for økonomisk bæredygtighed, som bedst opnås ved at opretholde rentabiliteten. Europa kan bidrage hertil ved at styrke konkurrenceevnen gennem innovation og ved at fremme forskning og udvikling via en aktiv politik og en kombination af målrettede foranstaltninger (se f.eks. Sverige og Japan).

G. Social bæredygtighed betyder, at folk får mulighed for at leve et sundt og aktivt liv, samtidig med at de, der ikke er i stand hertil, sikres et rimeligt socialt sikkerhedsniveau. EØSU fastholder, at Europa kan yde et bidrag på dette område ved at tilstræbe et samfund, der sætter folk i stand til at vedligeholde deres faglige færdigheder ved at tilbyde dem anstændigt arbejde i et sikkert og sundt arbejdsmiljø og i et klima, hvor der er plads til både arbejdstagerrettigheder og en frugtbar social dialog.

⁽¹⁾ KOM(2005) 658 endelig af 13.12.2005.

H. Miljøindustrien giver rige muligheder for økonomisk vækst. Europa indtager en stærk stilling inden for en række sektorer i denne industri. For at opretholde og videreudvikle sine stærke sider og opnå en lignende stilling inden for andre sektorer mener EØSU, at Europa må være mere ambitiøs.

I. En industripolitik, der tager hensyn til bæredygtigheden, kan bidrage til hele den europæiske økonomis konkurrenceevne, herunder ikke blot i fremvoksende nye sektorer, men også i de traditionelle industrisektorer. EØSU opfordrer Kommissionen til at støtte en sådan politik. Eksempler i nærværende udtalelse viser, at gennemtænkte og effektivt gennemførte støtteordninger (en kombination af skattefordele, leveringstariffer, produktfremme og regulering) i nye miljøteknologiers introduktionsfase kan bidrage til at skabe et marked for disse teknologier, som derefter kan udvikles yderligere uden støtte. Enhver form for støtte bør udformes som en aftrappingsordning, eftersom udgifterne til statsstøtte ikke bør mindske andre industriers konkurrenceevne.

J. EØSU konstaterer, at tilskud og incitamenter ikke altid er effektive og kan føre til betydelige finansielle omkostninger med ringe økonomisk resultat, hvis midlerne ikke anvendes korrekt. Støtte og regulering bør hjælpe til at få gang i markedet, så det kan udvikle sig, indtil teknologien er moden nok til, at industrien kan overleve uden støtte. Hovedelementerne i en vellykket støtte er følgende:

- den ydes over et passende tidsrum;
- den er målrettet;
- den aftrappes over tid;
- den bebudes i god tid i forvejen;
- den ydes i et samarbejde mellem regeringen og den private sektor.

K. Bæredygtig udvikling kan ikke begrænses til Europa. Den har en global dimension. En europæisk bæredygtighedspolitik bør forsynes med instrumenter, som hindrer reallokering af arbejdskraft til andre regioner. For at sikre lige vilkår er der behov for en metode, der tager hensyn til forholdene i EU på den ene side og til forholdene uden for EU på den anden. Hvad det første angår, bør der indføres instrumenter, der sikrer, at de sociale og miljømæssige omkostninger ved ikke-bæredygtige produktionsmetoder i EU internaliseres i produkternes pris for at fremme hovedkonklusionen i rapporten fra Verdenskommissionen for Den Sociale Dimension af Globaliseringen (WCSDG) og en sammenhængende politik mellem ILO, WTO, IMF og

Verdensbanken. Hvad angår det sidste, bør EU lægge sig i selen for i relevante internationale fora (navnlig WTO) at få inddraget ikke-handelsmæssige hensyn såsom grundlæggende sociale og miljømæssige standarder i internationale aftaler om handel for at tilskynde til, at Europas konkurrenter fører en mere bæredygtig politik. Lande som USA, Indien og Kina har en urimelig økonomisk fordel i forhold til Europa, så længe de ikke er bundet af Kyoto-protokollens CO₂-reduktionsmål. Disse aftaler bør gennemføres på globalt plan, eftersom handel kun virkelig er fri, når den foregår på lige vilkår.

Del 2: Argumenter for udtalelsen

1. Baggrund

1.1 Vores økonomi er i øjeblikket baseret på, at der er adgang til energi og billige råstoffer. Men ressourcerne er begrænsede, hvilket er en medvirkende årsag til, at priserne i øjeblikket stiger betydeligt. Der er behov for realistiske struktur- og teknologiske forandringer, og EU må yde et bidrag for at hjælpe europæisk industri til at tage udfordringen op. Sektorer med et stort energi- og råstofforbrug må i fremtiden gøre produktionen mere bæredygtig for at lette presset på naturens ressourcer. Eftersom produktionen af råstoffer og halvfabrikata er grundlaget for industriel aktivitet, vil der imidlertid stadig være brug for disse sektorer i fremtiden.

1.2 Den del af den energiintensive industri i Europa, der producerer bæredygtigt, og som konkurrerer internationalt, må ikke blive presset ud af markedet af tredjelandskonkurrenter, der anvender mindre bæredygtige produktionsmetoder. For at forhindre, at dette kan ske, skal der i samarbejde mellem regeringen og civilsamfundet skabes lige konkurrencevilkår i disse sektorer.

1.3 Den største udfordring, vi står over for, er at udvikle et bæredygtigt samfund, der kan opretholde det nuværende velstandsniveau, og som samtidig er i stand til at neutralisere de negative bivirkninger af de nuværende forbrugsmønstre. En af de vigtigste betingelser herfor er, at vi finder ud af at dække vores energibehov på en anden måde, og at vi omstiller os til en anden form for industriproduktion.

1.4 Der er enighed om, at det er nødvendigt gradvist at gå over til en mere bæredygtig samfundsmodel. Det er der flere grunde til. Eksperterne er uenige om, hvor længe der vil være adgang til fossilt brændsel til en rimelig pris, men alle er enige om, at det vil blive dyrere, og at det vil slippe op en dag. Dertil kommer, at vi på grund af vores forbrugsvaner er konfronteret med en af de største trusler i vor tidsalder: Klimaforandringen.

1.5 Ideelt set ville den bedste metode til at standse klimaforandringen være at holde op med at afbrænde fossilt brændsel, som vi gør nu. På kort sigt er den løsning imidlertid både politisk og økonomisk uigennemførlig. Det betyder, at vi må vælge andre løsninger, for noget må der ske — om ikke så hurtigt som ønskeligt, så i det mindste så hurtigt som muligt.

1.6 Ved hjælp af »trias energetica«⁽²⁾, en tretrinsmodel til stimulering af mere effektiv energianvendelse, kan man på kort sigt komme i gang med mere bæredygtigt forbrug og produktion. De tre trin er følgende:

— at begrænse efterspørgslen efter energi ved at bruge den mere effektivt,

— så vidt muligt at anvende vedvarende energikilder til energiproduktion,

— at benytte effektiv teknologi, som åbner mulighed for ren anvendelse af det tilbageværende fossile brændsel.

1.7 For at realisere disse tre skridt og for at sikre omstilling til mere bæredygtig industriproduktion er der behov for en hel række foranstaltninger. Disse foranstaltninger skal baseres på økonomiske og strategiske afvejninger. I forbindelse med disse afvejninger opstår der uundgåeligt situationer, hvor der må vælges mellem modstridende interesser. Sådanne konflikter må vi ikke gå af vejen for. Der findes rigtignok såkaldte »win-win-situationer«, og de politiske bestræbelser må altid gå ud på at skabe dem, men i praksis kan dette være overordentlig vanskeligt. I sådanne tilfælde må der vælges mellem muligheder for forandring i bæredygtig retning og varetagelse af bestående interesser, under hensyntagen til en given sektors naturlige frem- eller tilbagegang i forhold til en anden. Hvor de findes, skal sådanne modstridende interesser trækkes frem i lyset og debatteres.

1.8 Bæredygtighedsbegrebet tilsiger, at de økonomiske, miljømæssige og sociale aspekter af udviklingen af det europæiske samfund tillægges lige stor betydning. Denne udtalelse vil:

— primært fokusere på vedvarende energikilder og bestræbelser på at opnå øget energi- og råstofeffektivitet (jf. kapitel 2 og 3);

— undersøge mulighederne for bæredygtig udvikling inden for udvalgte sektorer (jf. kapitel 4);

— behandle en række sociale aspekter (jf. kapitel 5).

⁽²⁾ En model til fremme af bæredygtig energianvendelse udviklet af det tekniske universitet i Delft.

2. Vedvarende energikilder

2.1 Indledning

2.1.1 Hvert år absorberer jorden 3 mio. exajoule (EJ) solenergi. De samlede reserver af fossilt brændsel er på 300 000 EJ, 10 % af den samlede årlige solindstråling. Det samlede energiforbrug er på 400 EJ. 90 EJ af de 3 mio. EJ absorberet energi frigøres som vandkraft, 630 EJ som vindkraft og 1.250 EJ som biomasse. Resten er til rådighed som solenergi ⁽³⁾. Der er således tilstrækkelig vedvarende energi til at dække vores behov. Problemet er at skaffe sig adgang hertil.

2.1.2 Da vedvarende energikilder på grund af omkostningsaspektet og mangel på egnet teknologi på kort sigt ikke kan dække den stigende efterspørgsel, er der også brug for andre energikilder. Fossilt brændsel kan også anvendes rent, hvis man f.eks. fjerner CO₂'en og oplagrer den, så den ikke slipper ud i atmosfæren. Teknologien til indfangning og oplagring af CO₂ er i fuld udvikling: et dusin forsøgsanlæg er allerede under opstart eller opførelse i Europa, Nordamerika og Kina. Positive økonomiske resultater af denne teknologi kan ventes i 2015/2020.

2.1.3 Varigheden af støtteordninger for vedvarende energi er afgørende, da for tidlig tilbagetrækning af støtte kan bringe den nye industri i fare. På den anden side er længerevarende støtte ikke effektiv. Typisk kan støtten gradvis afvikles, efterhånden som FoU og stordriftsfordele bringer prisen på teknologien ned. Det er endvidere yderst vigtigt med en præcis specifikation af støtteordningen. Endelig er det vigtigt, at støtteordninger annonceres på forhånd, så de berørte aktører har tid til at forberede sig på de nye markedsvilkår.

2.1.4 Kernekraftdebatten får stadig større betydning, som det fremgår af grønbogen om en europæisk energistrategi: bæredygtighed, konkurrenceevne og forsyningssikkerhed ⁽⁴⁾ og af konklusionerne herom fra Det Europæiske Råds møde i marts 2006. I nogle lande er der et flertal for kernekraft, i andre et flertal imod — hovedsagelig på grund af affaldsproblemet ⁽⁵⁾. Ikke desto mindre vil kernekraften et godt stykke tid ud i fremtiden fortsat være nødvendig for at dække den stærkt stigende energiefterspørgsel, da der er tale om en emissionsfri energikilde, og da affaldsmængden er lav i forhold til den genererede energi. På lang sigt vil kernefusion måske kunne levere løsningen på ulemperne ved kernefission.

2.1.5 Det skal bemærkes, at vandkraft ikke er behandlet særskilt, eftersom denne teknologi (til forskel fra tidevandsenergi) betragtes som værende fuldt udbygget og fuldt operationel. Dette skal på ingen måde ses som en forklejnelse af denne energiforms betydning i en bæredygtighedssammenhæng.

2.2 Biomasse

2.2.1 Biomasse er organisk materiale fra planter og træer, der dyrkes specielt med henblik på energiproduktion. Hertil benyttes træ og hurtigvoksende planter, der giver et stort udbytte pr. hektar. Også biprodukter fra landbruget — hvis hovedprodukt jo er fødevarer — anvendes som biomasse. Eksempler herpå er halm og roetoppe. Der er også biomasse, der består af restprodukter, f.eks. affald fra trimning af beplantninger og affald fra husholdninger, virksomheder og industri. Her kan nævnes grønsags-, frugt- og haveaffald, affaldstræ, staldgødning, slam, savsmuld og kakaoskaller.

2.2.2 Biomasse kan anvendes som (delvis) erstatning for fossilt brændsel. Det samlede årlige forbrug af energi fra fossilt brændsel er 400 exajoule. Den samlede energimængde fra biomasse er 1 250 EJ pr. år. Det betyder dog ikke, at en umiddelbar omstilling er mulig. Med den eksisterende teknologi er det i dag muligt på grundlag af biomasse at producere energi svarende til 120 EJ. Verdens samlede forbrug af energi på grundlag af biomasse udgør i øjeblikket 50 EJ ⁽⁶⁾. En begrænset forøgelse af anvendelsen af biomasse til brændsel er således umiddelbart mulig, men der skal teknologiske gennembrud til, før potentialet kan udnyttes fuldt ud.

2.2.3 En række initiativer har givet lovende resultater. I Østrig er anvendelsen af biomasse til fjernvarme seksdoblet og i Sverige ottedoblet i løbet af de seneste 10 år. I USA er mere end 8 000 MW af den installerede produktionskapacitet baseret på biomasse. I Frankrig dækker biomasse 5 % af energiforbruget til rumopvarmning. I Finland udgør bioenergi allerede 18 % af den samlede energiproduktion, og det er hensigten at øge den til 28 % inden 2025. I Brasilien produceres der i stor målestok ethanol til brændstof i biler. I øjeblikket udgør ethanol rundt regnet 40 % af den del af Brasiliens brændstoffer, der ikke er diesel ⁽⁷⁾.

2.2.4 Udvikling af biomasse er vigtig ud fra en række synspunkter:

- a. Miljøpolitik: Biomasse som fornybart materiale har en livscyklus, der er neutral med hensyn til CO₂- og SO₂-emission. Hertil kommer, at det ved storstilet anvendelse af biomasse også er muligt at slutte mineral- og kvælstofkredsløbet.

⁽³⁾ Kilde: Energie Centrum Nederland, www.ecn.nl.

⁽⁴⁾ KOM(2006) 105 endelig af 8.3.2006.

⁽⁵⁾ Eurobarometeret, nr. 227 (om kerneenergi og -affald, juni 2005) og 247 (holdninger til energi, januar 2006).

⁽⁶⁾ Kilde: Energie Centrum Nederland, www.ecn.nl.

⁽⁷⁾ www.worldwatch.org.

- b. Landbrugspolitik: I Europa er der blevet taget jord ud af produktion. Det skønnes, at 200 mio. hektar landbrugsjord og 10-20 mio. hektar marginaljord kunne anvendes til produktion af biomasse som energi- og råstofkilde. Behovet for en mere ekstensiv landbrugsproduktion skal ses på baggrund af behovet for at bevare Europas landskabelige rigdom, opnå EU's målsætning om at standse tabet af biodiversitet og sikre, at der bevares tilstrækkelige arealer til naturbeskyttelse. Der er på alle disse områder behov for en passende afvejning af forskellige hensyn.
- c. Social- og arbejdsmarkedspolitik: På verdensplan skabes der 11 nye arbejdspladser for hver megawatt installeret produktionskapacitet. Hvis anvendelsen af biomasse som energikilde i Europa steg fra 4 % af energibehovet i 2003 til ca. 10 % i 2010 ⁽⁸⁾, ville der blive skabt 160 000 nye arbejdspladser.
- d. Regionalpolitik: Biomasse kan anvendes som en decentral energikilde, hvor omdannelsen finder sted tæt på produktionsstedet ved hjælp af mindre kraftværker. Dette kan fremme den sociale stabilitet på regionalt plan, navnlig i økonomisk svage områder.
- e. Forpligtelse til fremstilling af grøn elektricitet: Et EU-direktiv påbyder europæiske elektricitetsproducenter at fremstille en vis procentdel af elektriciteten ved brug af vedvarende energikilder. Procentdelen, som varierer fra land til land, er stadig stigende. Der er berammet bøder (eller inddragelse af støtte) i tilfælde af ikke overholdelse af de fastsatte procentsatser. Det er klart, at produktion af elektricitet ved brug af biomasse alene eller i kombination med kul i høj grad vil medvirke til at nå målene for grøn elektricitet.

2.3 Vindenergi

2.3.1 På verdensplan er det teoretiske potentiale for vindenergi over dobbelt så stort som det forventede elektricitetsbehov i 2020. Dette potentiale og vindenergiens stadig bedre konkurrencemæssige stilling som følge af teknologiske fremskridt gør vindenergi til en vigtig erstatning for fossilt brændsel. Som følge af det vekslende udbud kan vindenergi aldrig komme til at dække hele behovet.

2.3.2 I løbet af de seneste årtier er den installerede vindkapacitet steget kraftigt. De kommercielle turbiners kapacitet er øget fra 10 kilowatt (rotordiameter på 5 meter) til over 4 500 kilowatt (rotordiameter på over 120 meter) ⁽⁹⁾. I de seneste 8 år er den installerede vindkapacitet øget med over 30 % pr. år ⁽¹⁰⁾. Ifølge prognoser fra Den Europæiske Vindenergiorganisation EWEA vil den samlede vindkapacitet i 2020 være tilstrækkelig

til at dække 12 % af elektricitetsbehovet. Det er ensbetydende med en forøgelse af vindenergi kapaciteten fra 31 gigawatt ved udgangen af 2002 til 1260 gigawatt i 2020, en stigning på 23 % pr. år. Markedsledere og største eksportører er Storbritannien, Danmark og Tyskland, og de vigtigste eksportmarkeder er Kina, Indien og Brasilien. Situationen vil ændre sig i Kina, hvor vindmølleindustrien er i hastig vækst. I forhold til 2004 steg antallet af producenter i Kina med 60 % i 2005. Dette indebærer, at den europæiske vindmølleindustri kan blive konfronteret med den samme situation som solcelleproducenterne og miste massive markedsandele til kinesiske konkurrenter.

2.3.3 Vindenergisektoren er stadig i nogen grad økonomisk afhængig af forskellige støtteforanstaltninger. Vigtigst er den pris, producenterne kan få, når de sælger energi til nettet, kombineret med sikkerhed for et garanteret prisniveau i de kommende 10-20 år. Takket være disse foranstaltninger er vindenergisektoren i nogle medlemsstater en hurtigt voksende branche. Ulempen er, at disse foranstaltninger resulterer i store centraliserede vindmølleparker med store overskud i stedet for et finmasket net af små decentraliserede vindkraftværker. Den offentlige opinion vender sig i stigende grad mod denne udvikling i retning af stordrift. I sidste ende skal vindkraftindustrien selvfølgelig også kunne overleve uden støtte og leveringstariffer.

2.3.4 For at styrke vindenergiens stilling i konkurrencen er det nødvendigt at intensivere forsknings- og udviklingsindsatsen. Der må også vedvarende ofres opmærksomhed på retsregler og politiske målsætninger. Yderligere vigtige udfordringer er bl.a. klargøring af nye lokaliteter til vindmølleparker til havs og fjernelse af usikkerheder, der stiller sig i vejen for ibrugtagning af vindenergi.

2.3.5 Udvikling af vindenergi er vigtig ud fra en række synspunkter:

- a. Miljøpolitik: Vindenergi er en ren energiform, som ikke genererer CO₂ eller andre skadelige stoffer. Adgangen til vindenergi er vekslende, men mængderne er enorme.
- b. Socialpolitik: I 2002 bidrog vindenergi til beskæftigelsen med 20 arbejdspladser pr. megawatt installeret kapacitet. Som følge af læringsmæssige fremskridt i forbindelse med konstruktion, fabrikation og installation af turbinerne stiger beskæftigelsen imidlertid ikke proportionalt, men vil forventeligt falde til 9,8 arbejdspladser pr. megawatt installeret kapacitet i 2020. Det betyder, at beskæftigelsen i vindkraftindustrien vil stige fra ca. 114 000 arbejdspladser i 2001 til ca. 1 470 000 i 2020 ⁽¹¹⁾.

⁽⁸⁾ Handlingsplan for biomasse (SEK(2005) 1573).

⁽⁹⁾ Kilde: Energie Centrum Nederland, www.ecn.nl.

⁽¹⁰⁾ Kilder: www.ewea.org og www.wind-energie.de.

⁽¹¹⁾ Kilde: Energie Centrum Nederland, www.ecn.nl.

c. Regionalpolitik: Takket være støtteordninger udvikles der store centraliserede vindmølleparker. På grund af rentabiliteten er de meget attraktive for investorerne. Den offentlige mening er ved at vende sig mod udviklingen, eftersom den går ind for et fintmasket netværk af små decentraliserede vindmølleanlæg.

2.4 Solenergi

2.4.1 Solenergi kan udnyttes til to formål: Rum- og vandopvarmning eller elektricitet⁽¹²⁾. Solvarmeanlæg er relativt enkle og billige og anvendes allerede i mange lande.

2.4.2 Hovedbegrundelsen for at sigte mod storstilet udnyttelse af solenergi er, at der er tale om en udtømmelig energikilde. Solenergi har et enormt potentiale på verdensplan og er, forudsat at energiudnyttelsesanlægget er veludformet og hensigtsmæssigt konstrueret, meget miljøvenlig.

2.4.3 Solenergi kan udnyttes næsten overalt i verden på en række forskellige måder: Fra meget små anlæg i fjerntliggende egne over solpaneler på hustage til store solkraftværker.

2.4.4 Anvendelsen af solvarmeanlæg er udbredt. Det største marked for sådanne anlæg er Kina, hovedsagelig fordi der ikke er nogen infrastruktur for gas- og eldistribution i landdistrikterne. I sådanne tilfælde er solenergi den mest effektive løsning. Tyrkiet er et andet stort marked. Mellem 2001 og 2004 voksede salget af solpaneler på verdensplan med mellem 10 % og 15 % om året. Kina aftog 78 % af den samlede verdensproduktion, og Tyrkiet 5,5 %.

2.4.5 I Europa er Tyskland, Østrig, Spanien og Grækenland vigtige markeder for solvarmeanlæg. Den tyske og østrigske regering tilbyder finansielle incitamentter til installering af sådanne anlæg. I nogle spanske regioner er installeringen af solvarmeanlæg obligatorisk i nye bygninger. Som følge af disse støtteforanstaltninger er Tyskland og Østrig langt de største producenter af solvarmeanlæg i Europa og tegner sig for 75 % af den europæiske produktion. Dette blegner imidlertid i sammenligning med produktionen af sådanne anlæg i Kina. Europa har produceret 0,8 mio. m² og Kina 12 mio. m². Forklaringen herpå skal først og fremmest findes i, at den kinesiske regering på et tidligt tidspunkt har indset betydningen af solvarme og i sine femårsplaner har stimuleret produktionen af sådanne anlæg ved hjælp af en række forskellige foranstaltninger.

2.4.6 På trods af sin udtømmelige karakter tegner elektricitet fremstillet ved hjælp af solenergi sig kun for en lille del af vores energibehov. Dette skyldes, at omkostningerne ved produktion af solenergi stadig er væsentligt højere end ved elproduktion fra gas- eller kulfyrede kraftværker. For at komme

ud af denne onde cirkel med lav udnyttelse og høje priser bør solenergi anvendes mest muligt, da dette vil føre til betydelige stordriftsfordele i forbindelse med produktion og installation. Først da kan teknologien fornyes og forbedres yderligere.

2.4.7 Hertil kommer, at fremstillingen af elektricitet ved hjælp af relativt små enheder med variabel ydelse (afhængig af solen) kræver en anden energitilgang end den hidtil anvendte. Omstilling til solenergi er et mål på mellemlang sigt, men det er meget vigtigt, at udviklingen inden for sektoren fremmes kraftigt.

2.4.8 Skønt der er et hastigt voksende marked for fotovoltaiske anlæg, findes der i realiteten kun tre større markeder: Japan, Tyskland og Californien. Disse tre områder tegner sig for 80 % af den globale produktion af solenergisystemer. Produktionen fremmes ved hjælp af omfattende tilskud og ved at betale husholdningerne en god pris for elektricitet, som er produceret på denne måde. I 2004 svarede produktionen af solceller på verdensplan til en produktionskapacitet på 1 150 MW. Når hertil lægges den produktionskapacitet på ca. 3 000 MW, der blev installeret i slutningen af 2003, kom den samlede kapacitet i 2005 op på omkring 4 500 MW.

2.4.9 Det japanske marked blev skabt i 1994 ved hjælp af et støtteprogram, der omfattede en række incitamentter, herunder tilskud på 50 %. Tilskuddet blev reduceret med 5 % hvert år, og 2004, hvor der blev ydet 5 % tilskud, var det sidste år, programmet kørte. Eftersom programmet skabte betydelig efterspørgsel, betød det stordriftsfordele for den japanske industri. Priserne faldt hvert år med 5 %, hvilket sikrede en stabil forbrugerpris. Selv om støtten ikke længere ydes, fortsætter markedet med at vokse med omkring 20 % om året. Denne stabile efterspørgsel har gjort det muligt for japanske virksomheder at investere i FoU og i nye produktionsteknologier. Som følge heraf tegner Japan sig i dag for ca. 53 % af verdensmarkedet.

2.4.10 Tyskland har været igennem en lignende proces, men halter ca. fem år bagud. Processen blev indledt i 1999. En kombination af lån til lav rente, tilskud og stabile priser for salg af el til nettet førte til en hastig vækst i markedet for fotovoltaiske anlæg. Allerede i 2001 overhalede Tyskland USA med hensyn til installeret kapacitet. Lokale producenter kunne etablere sig, og halvdelen af den europæiske produktion (13 % af verdensproduktionen) foregår nu i Tyskland. Lanceringen af et nyt støtteprogram i 2004, som sikrede stabile købspriser for el i 20 år, har pustet nyt liv i processen. Det tyske marked er nu det hurtigst voksende marked i verden. Væksten var på omkring 40 % i 2004 og 2005. Denne hjemlige efterspørgsel gør det muligt for tyske fabrikanter at øge deres produktion og senere, når hjemmemarkedet viser tegn på at være mættet, at eksportere.

⁽¹²⁾ Jf. bilag I.

2.4.11 Udvikling af solenergi er vigtig ud fra en række synspunkter:

- a. Miljøpolitik: Solenergi er en ren energiform, som ikke genererer CO₂ eller andre skadelige stoffer. Dens potentiale er enormt, eftersom jorden hvert år absorberer 3 mio. EJ solenergi. Til sammenligning vurderes de samlede reserver af fossilt brændsel at udgøre 300 000 EJ.
- b. Socialpolitik: Udviklingen af solenergien vil skabe arbejdspladser inden for konstruktion, udvikling, fremstilling og installation af anlæg. På den anden side vil der gå arbejdspladser tabt, eftersom der vil være behov for færre store centraliserede anlæg.
- c. Regionalpolitik: Solvarme kan udnyttes i fjerntliggende, fattige områder, hvor der ikke findes infrastruktur til distribution af energien. Det er en billig løsning med hensyn til opvarmning og varmtvandsforsyning.

2.5 Geotermisk energi

2.5.1 Geotermisk energi kan udnyttes ved hjælp af varmepumper til opvarmning og køling af bygninger. Disse pumper bruger kun en brøkdel af den gas eller elektricitet, som konventionelle opvarmnings-/kølesystemer bruger. Den energi, der bruges til opvarmning (eller køling), hentes fra miljøet (luft, vand eller jord) ⁽¹³⁾.

2.5.2 De største markeder for varmepumper findes i USA, Japan og Sverige, der tilsammen tegner sig for 76 % af den samlede installerede kapacitet. Herefter kommer Kina, Frankrig, Tyskland, Schweiz og Østrig. Det europæiske marked er vokset fra 40 000 enheder i 1997 til 123 000 i 2004. Samlet voksede markedet med 18 % i 2004. Fremstillingen og installationen af varmepumper er koncentreret i lande, hvor regeringen har ydet betydelig økonomisk og anden støtte.

2.5.3 Sverige er et godt eksempel herpå. Den svenske regering har støttet anvendelsen af varmepumper siden 1990'erne med tiltag såsom direkte økonomisk støtte, skattenedsættelser og oplysningskampagner. Men nye bygningsreglementer, der fastsatte detaljerede temperaturkrav for opvarmningssystemerne, har også bidraget til væksten i anvendelsen af varmepumper.

2.5.4 På denne måde er der i Sverige blevet skabt et marked for fremstilling af varmepumper. Landet har nu opbygget en varmepumpeindustri, der tæller tre af de største aktører på markedet, og som dækker 50 % af den europæiske efterspørgsel. Det svenske marked for varmepumper er nu selvforsynende. Antallet af varmepumper vokser støt, endda uden støtteforanstaltninger fra regeringens side. Mere end 90 % af Sveriges nybyggeri er nu udstyret med en varmepumpe.

2.5.5 En lignende udvikling har fundet sted i Østrig, hvor der har været adgang til støtte fra delstatsregeringerne svarende til 30 % af varmepumpernes anskaffelses- og installeringsomkostninger. Østrig har nu syv producenter af varmepumper. I begge lande har det været kombinationen af økonomisk støtte, bygningsreglementer og oplysningskampagner, der har sikret udvikling af en varmepumpeindustri, der nu kan klare sig selv.

2.5.6 Udvikling af geotermisk energi er vigtig ud fra en række synspunkter:

- a. Miljøpolitik: Geotermisk energi er en udtømmelig, ren og energibesparende energikilde. Potentialet i geotermisk energi er enormt, eftersom de yderste 6 km. af jordens skorpe indeholder en oplagret energimængde, der er 50 000 gange større end alle kendte olie- og gasreserver i verden ⁽¹⁴⁾.
- b. Socialpolitik: Udviklingen af den geotermiske energi vil skabe arbejdspladser inden for konstruktion, udvikling, fremstilling og installation af geotermiske anlæg. På den anden side vil der gå arbejdspladser tabt, eftersom der vil være behov for færre store centraliserede anlæg.
- c. Regionalpolitik: Geotermisk energi er en billig løsning med hensyn til opvarmning og varmtvandsforsyning for befolkningen i fjerntliggende områder uden infrastruktur til distribution af energi. Udnyttelsen af geotermisk energi kræver elektricitet, men i betydeligt mindre omfang end til direkte opvarmning og varmtvandsforsyning.

3. Effektivitet i udnyttelsen af råstoffer

3.1 Det er ikke blot energien fra fossile energikilder, der er endelig, men også reserveerne af mineralske, metalliske og biologiske råstoffer til industriproduktion ⁽¹⁵⁾. Den industrialiserede del af verden bruger råstoffer i vidt omfang: 20 % af verdens befolkning forbruger mere end 80 % af alle råstoffer.

3.2 Dette forbrugsmønster er uforeneligt med en bæredygtig udnyttelse af de naturressourcer, der står til vores rådighed. Ud fra det synspunkt, at råstofreserverne er vores fælles arv, og at adgang til dem er en universel og umistelig rettighed, bliver Europa nødt til at nedsætte sit forbrug af råstoffer med en faktor fire inden 2050 og med en faktor ti inden 2080 ⁽¹⁶⁾. EØSU er tilfreds med initiativerne på dette område, f. eks. dematerialisering og Handlingsplan for miljøteknologi (HMT).

⁽¹⁴⁾ Kilde: Informatiecentrum Duurzame Energie.

⁽¹⁵⁾ Jf. EØSU's udtalelse — »Risici og problemer i den europæiske industris råstofforsyning«.

⁽¹⁶⁾ Revision af den Europæiske Strategi for en Bæredygtig Udvikling.

⁽¹³⁾ Jf. bilag II.

3.3 I sidste ende skader ethvert produkt miljøet, det være sig i produktionsfasen, ved brug eller ved bortskaffelse som afslutning på produktets livscyklus. Denne cyklus har mange faser: Ekstrahering af råstoffer, design, produktion, montage, markedsføring, distribution, salg, forbrug og bortskaffelse. I hvert led er der involveret forskellige aktører: Konstruktører, producenter, forhandlere, forbrugere osv. En integreret produktionspolitik søger at forbedre koordineringen mellem disse faser (ved f. eks. i design-fasen at tage hensyn til en optimal genanvendelse) med henblik på at øge produktets miljøpræstation gennem hele dets livscyklus.

3.4 Når der er så mange forskellige produkter og aktører involveret, er det ikke muligt at pege på en enkelt universalløsning. Der er behov for en hel vifte af politiske instrumenter, både frivillige og obligatoriske. Disse instrumenter skal implementeres i tæt samarbejde med den offentlige og den private sektor og med civilsamfundet.

3.5 Forbrugerorganisationerne bør ligeledes spille en mere stimulerende og støttende rolle end hidtil. Indtil nu har mange af disse organisationer primært fokuseret på at opnå det bedst mulige produkt til den lavest mulige pris. Dette betyder i praksis, at produktionen ikke foregår på den mest bæredygtige måde.

3.6 Kraftvarmeproduktion

3.6.1 Brug af den varme, der produceres ved fremstillingen af el, er ensbetydende med en markant forbedring af energieffektiviteten på trods af de tekniske begrænsninger på grund af afstanden mellem det sted, hvor varmen produceres (industrielt miljø) og det sted, hvor den forbruges (i hjemmet), hvilket medfører, at en stor del af energien går tabt. Mikrokraftvarmeanlæg bruges primært til opvarmning af bygninger; elektriciteten er et biprodukt. Alternative produkter kan konfigureres til først at dække elektricitetsbehovet og producere varme som biprodukt. Der er indtil nu blevet solgt flest mikroanlæg med varme som primærprodukt, men brændselsceller konfigureres oftere til at dække elektricitetsbehovet.

3.6.2 Kraftvarmeteknologi kan omgå denne begrænsning og er samtidig en økonomisk udfordring for den europæiske industri. Den bruges primært til opvarmning af boliger og forretninger og genererer el som et biprodukt. I 2004 var ca. 24 000 enheder blevet installeret. Kraftvarmeproduktion kan anvendes sammen med forskellige energikilder. Den mest lovende af disse er brint- eller brændselscelleteknologi, om end der stadig er behov for en videreudvikling af teknologien.

3.6.3 Takket være støtte til slutbrugere i kraftvarmeproduktionen har Japan gjort de største fremskridt i udviklingen af denne teknologi, til dels fordi brændselscelleteknologien dér støttes stærkt af bilindustrien. Den japanske regering ønsker, at den japanske industri skal være førende inden for brændselscelleteknologi, ligesom man allerede er det inden for solenergi. Med det formål støtter og finansierer Japan forskning og udvikling og giver subsidier til slutbrugernes køb af teknologien på et tidligt tidspunkt i udviklingen af markedet.

3.6.4 Udvikling af kraftvarme er vigtig ud fra en række synspunkter:

- a. Miljøpolitik: Det er en billig og energibesparende energikilde. Dertil kommer, at den er meget ren, idet kraftvarmegenereret varmt vand og el reducerer CO₂-udledningen med 20 %.
- b. Socialpolitik: Udviklingen af kraftvarme vil skabe arbejdspladser inden for konstruktion, udvikling, fremstilling og installering af anlæg. På den anden side vil der gå arbejdspladser tabt, eftersom der vil være behov for færre store centraliserede anlæg.

4. Bæredygtighedens betydning for forskellige brancher

Væksten i de brancher, der er involveret i forskning i og udvikling af vedvarende energiteknologier, viser, at der er betydelige økonomiske muligheder i bæredygtig udvikling. Disse muligheder findes ikke alene i de brancher, hvor bæredygtige teknologier udvikles direkte, men også i dem, hvor de nye teknologier skal implementeres.

4.1 Transport

4.1.1 Transportsektoren er en af de største forbrugere af fossilt brændsel. Inden for denne sektor er der, som de mange nyttige henstillinger i den endelige udgave af CARS 21-rapporten ⁽¹⁷⁾ viser, mange lovende muligheder for en bæredygtig udnyttelse af energien. Bedre byplan- og infrastrukturudvikling og mere intensiv brug af IKT åbner op for en forbedring af transporteffektiviteten. Kombineret med yderligere forbedringer af teknologien i forbrændingsmotorer vil dette medføre betydelige energibesparelser. På kort sigt er der også gode muligheder for delvist at skifte til andre brændstoftyper såsom naturgas eller biobrændstof. På længere sigt giver brint lovende muligheder. Hybridteknologien er under udvikling nu og er også en lovende overgangsløsning.

4.1.2 Den maksimale potentielle markedsandel for biobrændstof vurderes til 15 %. EU har sat en 6 %'s markedsandel i 2010 som mål. Et første pilotprojekt om produktion af biobrændstof i stor skala er allerede i gang.

⁽¹⁷⁾ Højniveaugruppen CARS 21: Competitive Automotive Regulatory System for the 21st century.

4.1.3 Naturgas genererer lavere CO₂-udledninger end både benzin (-16 %) og diesel (-13 %) og kunne erobre en større markedsandel med en gunstig skatteordning. Således ville der kunne udvikles et stabilt marked for både producenter og brugere. Teknologien findes allerede. Mulighederne er navnlig store i forhold til offentlig transport, eftersom dette ville give mulighed for en optimal udnyttelse af tankstationerne. En markedsandel på 10 % inden år 2020 er ikke umulig ⁽¹⁸⁾.

4.1.4 Eksempler fra andre lande (navnlig Brasilien) viser, at denne markedsandel ikke kan nås ved blot at sikre, at der er adgang til biobrændstof. Der er behov for flankerende politikker såsom skatteincitamenter, målrettet lovgivning og regulering samt salgskampagner for at tilskynde forbrugerne til at skifte.

4.1.5 Den anden side af medaljen er, at øget anvendelse af biobrændstof fra miljømæssigt sårbare områder (f. eks. palmeolie fra Sydøstasien) kan føre til ødelæggelse af regnskov, efterhånden som denne erstattes af palmeolieplantager. Der findes 23 store økosystemer i verden, af hvilke 15 i henhold til en nylig undersøgelse fra FN er brudt sammen eller stærkt forurenede.

4.2 Bygge og anlæg

4.2.1 Inden for bygge- og anlægssektoren — f.eks. i boligbyggeriet — er der et enormt potentiale for mere bæredygtige teknikker. Det er allerede nu muligt med få ekstra omkostninger at bygge huse med et ekstremt lavt energiforbrug, navnlig når det tages i betragtning, at enhver ekstra omkostning hurtigt vindes ind igen ved energibesparelser. Denne form for boligbyggeri er i gennemsnit 8 % dyrere end traditionelt byggeri. Stordriftsfordele kan indsnævre forskellen til 4 % inden for 10 år. Norman Foster, én af verdens kendteste arkitekter, sagde engang, at hvis man ser på en bygnings totale omkostninger over en periode på 25 år, udgør udgifterne til den egentlige opførelse kun 5,5 %. Omkostningerne ved at bebo bygningen (energi, vedligeholdelse, afbetaling) tegner sig for op til 86 % over den samme periode. Mens en bæredygtig bygning altså på kort sigt måske er en smule dyrere, så er den betydeligt billigere på mellemlang til lang sigt.

4.2.2 I Tyskland og Østrig vokser det energieffektive boligbyggeri hurtigere end i resten af Europa. Passiv Haus Institut i Tyskland har afgivet bestilling på design af huse, der bruger meget lidt energi ved udnyttelse af solenergi kombineret med effektiv, lufttæt isolering. Der er nu blevet bygget over 4 000 huse af denne type i Tyskland og mere end 1 000 i Østrig. Princippet udnyttes nu også i stigende omfang i erhvervsbyggeriet.

4.2.3 Freiburg kommune har fastsat nye regler om energieffektivt byggeri. Bestemmelserne er en fast bestanddel af en enhver leje- eller købsaftale, som kommunen indgår med entreprenører eller ejendomsudviklere. På denne måde udnytter kommunen sine juridiske beføjelser til det yderste med henblik på at fremme energistyring i stor skala. Aftalerne stipulerer, at enhver bygning, der opføres på en grund, der er solgt eller udlejet af kommunen, skal udformes i overensstemmelse med retningslinjerne for energieffektivitet; bygningerne skal udformes, så de udnytter solenergien maksimalt, og tagene skal være egnede til montering af solceller. I de områder, hvor bygningerne er konstrueret på denne måde, opnås der besparelser på 40 % på varmtvandsforbruget.

4.3 Industrien

4.3.1 Udvalget bifalder Kommissionens tilgang til industripolitik, der som bebudet i meddelelsen Gennemførelse af Fællesskabets Lissabon-program: Politiske rammer til styrkelse af fremstillingsindustrien i EU — mod en mere integreret industripolitisk strategi ⁽¹⁹⁾ tager hensyn til bæredygtigheden. Opnåelsen af Lissabon-målsætningerne kræver en konkurrencedygtig europæisk industri. Derfor er udvalget tilfreds med nedsættelsen af højniveaugruppen om konkurrencedygtighed, energi og miljø, et af syv store horisontale politiske initiativer med det formål at styrke synergierne mellem de forskellige politikområder under stadig hensyntagen til konkurrenceevnen. Udvalget bifalder tillige det europæiske erhvervslivs egen indsats på dette område.

4.3.2 I øjeblikket er fremstillingsindustrien i vidt omfang afhængig af fossilt brændsel. I mange situationer giver valget af elektriske processer mulighed for udnyttelse af alle typer primære energikilder og bidrager i de fleste tilfælde samtidig til energibesparelser ⁽²⁰⁾. Der er ligeledes mulighed for at udveksle overskydende energi mellem industrianlæg og andre sektorer eller boligkomplekser. På denne måde udnyttes den overskydende varme fra industrianlæggene i Europoort til opvarmning af det største gartneri i Nordvesteuropa 20 km derfra i Westland.

4.3.3 Råolie er grundlaget for kemiindustrien, men mængden af tilgængelig råolie vil dale i fremtiden. Et alternativ er biosyntese, dvs. fremstilling af de mest basale stoffer ud fra biomasse ved hjælp af bakterier, et meget kompliceret men også lovende felt. Der er gennem de senere år gjort store fremskridt med hensyn til vores viden om mikroorganismer (f.eks. bakteriers) genetiske sammensætning. Nye teknologier gør det muligt genetisk at ændre disse organismer, således at de omdanner det oprindelige materiale til specifikke stoffer. Bakterierne bliver en slags programmerbare mini-reaktorer.

⁽¹⁸⁾ Kilde: KOM(2001) 547 endelig, Direktiv 2003/30/EF om fremme af anvendelsen af biobrændstoffer og andre fornyelige brændstoffer til transport (ALTERNATIVE FUELS REPORT OF THE ALTERNATIVE FUELS CONTACT GROUP) december 2003.

⁽¹⁹⁾ KOM(2005) 474 endelig, punkt 4.1.

⁽²⁰⁾ Jf. Electricity for more efficiency — Electric technologies and their energy savings potential (July 2004): http://www.uie.org/library/REPORT_FINAL_July_2004.pdf.

4.3.4 I øjeblikket udnytter fødevarer- og lægemiddelindustrien denne mikroorganisme-teknologi, f. eks. til produktion af ost, øl og penicillin. Mulighederne for biokonversion er betydelige også inden for disse brancher, men kemiindustrien er nu også begyndt at interessere sig for teknologien. At opnå stoffer ud fra råolie og at rense dem kræver en hel række forarbejdningsstrin. Teknikken skal i vidt omfang videreudvikles, men det er teoretisk muligt at skifte til direkte omdannelse af biomasse til basale kemiske stoffer og andre produkter. Dette vil reducere behovet for olie med alle de økonomiske og miljømæssige fordele, der følger heraf — reduktion af udledningerne, lukkede kredsløb og styring af cyklus.

4.3.5 Energiintensive sektorer kan have særlig store problemer med at sikre en gradvis overgang til fornybare energikilder. Der er en direkte sammenhæng mellem produktionens grad af bæredygtighed og den anvendte teknologis udviklingsstadium, og der kan ikke forventes større fremskridt på dette område i nær fremtid. Stål- og aluminiumsektoren i Europa f. eks. klarer sig allerede godt på dette felt. Mens stålindustrien investerer en hel del i nye teknologier til mere bæredygtig produktion, specielt gennem ULCOS-projektet (Ultra Low CO₂ Steelmaking, det største europæiske stålprojekt nogensinde) og forventer, at CO₂-udledningerne vil være halveret omkring 2040, er produktionen af primær aluminium i Europa karakteriseret ved anvendelse af en bemærkelsesværdig stor mængde vedvarende energi (44,7 %). Eftersom den energimængde, der bruges til produktion af sekundær aluminium fra metalskrot, kun udgør en tiendedel af energien til produktion af primær aluminium, er der et stort energibesparelspotentiale inden for denne sektor. Kina foretager imidlertid massive statsstøttede opkøb af aluminiumskrot på det europæiske marked for at spare energi.

4.3.6 Den europæiske stålindustri klarer sig også godt med hensyn til råstofeffektivitet og genanvendelse. Halvdelen af verdens stål produceres ved hjælp af metalskrot. Genanvendt affald udnyttes også maksimalt. På Corus' fabrik i Ijmuiden genbruges 99 % af affaldet enten på selve fabrikken eller eksternt.

4.3.7 Selvom udnyttelsen af fossile energikilder som råstof i industriproduktionen i en vis udstrækning vil være uundgåelig i en overskuelig fremtid, vil anvendelsen af nye materialer bidrage til energibesparelsen i fremstillingsprocessen, f. eks. ved vægtbesparelser i bilproduktionen. For at fremme den form for innovation må den europæiske industri fastholde sin internationale konkurrencedygtighed, begyndende med udvindingsindustrierne, hvor værditilvæksten starter.

5. Arbejdsmarkedsforhold

5.1 Gradvis overgang til bæredygtig produktion er uundgåelig, og behovet herfor er ubestridt. Afindustrialisering, udflytning af produktionen og øget konkurrence fra udviklingslandene har medført usikkerhed og frygt. I dette klima har

befolkningen en tendens til at tro, at et skift til mere bæredygtig produktion vil have en negativ indvirkning på Europas konkurrenceevne, bremse industriens vækst og koste arbejdspladser, og at det i det hele taget er dårligt for økonomien og beskæftigelsen.

5.2 Der har været tale om en negativ effekt på beskæftigelsen. I Tyskland spår visse undersøgelser, at der i 2010 vil være gået 27 600 arbejdspladser tabt på grund af emissionshandelsordningen, og at dette tal vil være steget til 34 300 i 2020 ⁽²¹⁾. Yderligere 2100 arbejdspladser vil være gået tabt i Tyskland i 2010 som følge af gennemførelsen af loven om vedvarende energi ⁽²²⁾. Endelig vil gennemførelsen af aftalerne i forbindelse med Kyoto-protokollen have gjort det af med yderligere 318 000 tyske arbejdspladser i 2010 ⁽²³⁾. Tallene, som skal sammenholdes med de nye arbejdspladser, der er skabt, viser, at en politik, der fremmer klimabeskyttelsen, faktisk kan føre til »industrielle ændringer«: bl.a. i kraft af de 16,4 mia. EUR, der i 2005 blev genereret via fornybar energi i Tyskland, og de 170 000 arbejdspladser, der indtil nu er skabt inden for dette område ⁽²⁴⁾. Med en produktion på 55 mia. EUR (2004) tegner miljø- og klimabeskyttelsen sig i dag for 1,5 mio. arbejdspladser og bidrager til at skabe mange flere arbejdspladser i kraft af sin andel af den tyske eksport (31. mia. EUR i 2003) ⁽²⁵⁾.

5.3 Konsekvenserne er imidlertid ikke kun negative. En undersøgelse af tabet af arbejdspladser i Europa har vist, at mindre end 5 % heraf skyldes udflytning af produktionen ⁽²⁶⁾. På trods af de metodologiske begrænsninger, der skyldes dataindsamlingsmetoderne, er undersøgelsen fortsat en nyttig informationskilde, navnlig når den sammenholdes med andre relevante indikatorer. Der kan endvidere argumenteres for, at kun en lille procentdel af tabet af arbejdspladser skyldes miljølovgivningen.

5.4 Der har også været en stigning i antallet af arbejdspladser. Miljøindustrien, der er involveret i forskning i og udvikling af bæredygtige teknologier, er en dynamisk sektor, der på årsbasis øger beskæftigelsen med 5 %. Denne branche, der selv direkte beskæftiger over to millioner mennesker i fuldtidsjobs, tæller nu lige så mange arbejdspladser i Europa som lægemiddel- og rumfartsindustrien tilsammen ⁽²⁷⁾.

⁽²¹⁾ »Zertifikatehandel für CO₂-Emissionen auf dem Prüfstand«, 2002, Arbeitsgemeinschaft für Energie- und Systemplanung (AGEP) / Rheinisch-Westfälisches Institut für Wirtschaftsforschung (RWI).

⁽²²⁾ »Gesamtwirtschaftliche, sektorale und ökologische Auswirkungen des Erneuerbare-Energien-Gesetzes (EEG)«, 2004, Energiewirtschaftliches Institut an der Universität zu Köln (EWI, Köln), Institut für Energetik und Umwelt (IE, Leipzig), Rheinisch-Westfälisches Institut für Wirtschaftsforschung (RWI, Essen).

⁽²³⁾ »Das Kyoto-Protokoll und die Folgen für Deutschland 2005«, Institut für politische Analysen und Strategie (ipas) i samarbejde med International Council for Capital Formation (ICCF).

⁽²⁴⁾ Pressemeldelse nr. 179/06 af 10.7.2006 fra det tyske miljøministerium.

⁽²⁵⁾ Pressemeldelse nr. 81/06 af 20.4.2006 fra det tyske miljøministerium.

⁽²⁶⁾ www.emcc.eurofound.eu.int/erm/.

⁽²⁷⁾ Hintergrundpapier »Umweltschutz und Beschäftigung« Umweltbundesamt, April 2004.

5.5 En OECD-undersøgelse har vist, at bæredygtig produktion ikke i sig selv medfører højere omkostninger⁽²⁸⁾. På lang sigt kan den endda i nogen grad reducere dem. Desuden kan et bæredygtigt output opveje disse omkostninger. Klare forretningsmæssige fordele, miljølovgivning og supplerende regulering medfører investering i bæredygtig innovation, tilskynder til mere effektiv udnyttelse af råstoffer, styrker brands, forbedrer virksomhedernes image og medfører i sidste ende bedre indtjening og beskæftigelse. Hvis processen skal bære frugt, er der behov for en fælles tilgang baseret på medansvar, der involverer erhvervslivet, lønmodtagerne og regeringen.

5.6 Det må for enhver pris undgås, at europæisk industri i konkurrencemæssig henseende bliver betydeligt ringere stille end regioner uden for EU på grund af højere omkostninger som resultat af miljø- og sociallovgivningen. Når Europa fastsætter standarder for bæredygtig produktion for sin egen industri, er det uacceptabelt og urimeligt samtidig at give producenter udefra lov til at markedsføre produkter, der ikke er produceret i overensstemmelse med disse standarder. For at tilskynde til bæredygtig produktion er der behov for en metode, der tager hensyn til forholdene i EU på den ene side og til forholdene uden for EU på den anden.

5.6.1 Hvad det første angår, bør der, som påpeget i EØSU's udtalelse »Globaliseringens sociale dimension«, indføres instrumenter, der sikrer, at de sociale og miljømæssige omkostninger ved ikke-bæredygtige produktionsmetoder i EU internaliseres i produkternes pris for at fremme hovedkonklusionen i rapporten fra Verdenskommissionen for Den Sociale Dimension af Globaliseringen (WCSDG) og en sammenhængende politik mellem ILO, WTO, IMF og Verdensbanken.

5.6.2 Hvad angår det sidste, bør EU lægge sig i selen for i relevante internationale fora (navnlig WTO) at få inddraget ikke-handelsmæssige hensyn såsom grundlæggende sociale og miljømæssige standarder i internationale aftaler om handel for at tilskynde til, at Europas konkurrenter fører en mere bæredygtig politik. Lande som USA, Indien og Kina har en urimelig økonomisk fordel i forhold til Europa, så længe de ikke er bundet af

Kyoto-protokollens CO₂-reduktionsmål. Disse aftaler bør gennemføres på globalt plan, eftersom handel kun virkelig er fri, når den foregår på lige vilkår.

5.7 Den europæiske miljøindustri's andel af verdensmarkedet ligger nu på rundt regnet 33 %, og industrien genererer et handelsoverskud på mere end 600 mio. euro. I 2004 voksede eksporten med 8 %, og eftersom alle lande i fremtiden, selv Kina og Indien, i øget omfang vil skifte til bæredygtige produkter og produktionsprocesser, er der tale om et vækstmarked.

5.8 Det bæredygtige, innovative samfund, som vi er nødt til at bevæge os hen imod, kræver en grundig oplysningskampagne, der er målrettet mod borgerne og forbrugerne, for at skærpe bevidstheden og give dette samfund et bredt socialt fundament. Det kræver ligeledes en veluddannet arbejdskraft. Europa har på det seneste ikke i tilstrækkelig grad været opmærksom på dette. En søgning på ordene »training« (faglig uddannelse), »learning« (læring), »skilling« (kompetenceudvikling) og »education« (uddannelse) i den engelske udgave af ti europæiske direktiver på dette område (bæredygtighed, innovation) viser, at kun de første forekom én gang i ét direktiv.

5.9 En række kommissionsmeddelelser, der blev udsendt forud for disse direktiver, beskæftigede sig meget med behovet for uddannelse. Aspektet glimrede imidlertid ved helt at være fraværende i direktiverne. Meddelelser er kun ord, hvorimod direktiver er handling. Politik handler ikke om, hvad der bliver sagt, men om, hvad der bliver gjort. EØSU er tilfreds med, at der vies uddannelse stor opmærksomhed i EU's nye industripolitik, og opfordrer Kommissionen til at fortsætte ad samme spor.

5.10 I Lissabon-strategien har Europa sat sig som mål inden 2010 at blive verdens mest konkurrencedygtige vidensbaserede økonomi med flere og bedre arbejdspladser og større social samhørighed. Der er behov for en veluddannet arbejdsstyrke for at opbygge og fastholde et sådant samfund. Hvis ikke vi investerer tilstrækkeligt i uddannelsen af arbejdskraften, vil vi ikke bare forfejle Lissabon-målene i 2010. Vi vil aldrig nå dem.

Bruxelles, den 14. september 2006

Anne-Marie SIGMUND

Formand for

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg

⁽²⁸⁾ www.oecd.org/dataoecd/34/39/35042829.

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om »Territorial styring af industrielle ændringer: Arbejdsmarkedsparternes rolle og betydningen af rammeprogrammet for innovation og konkurrenceevne«

(2006/C 318/02)

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg besluttede den 19. januar 2006 under henvisning til forretningsordenens artikel 29, stk. 2, på eget afgive om: *Territorial styring af industrielle ændringer: Arbejdsmarkedsparternes rolle og betydningen af rammeprogrammet for innovation og konkurrenceevne*

Det forberedende arbejde henvistes til Den Rådgivende Kommission for Industrielle Ændringer, som udpegede Antonello Pezzini til ordfører og Enrico Gibellieri til medordfører. CCMI vedtog sin udtalelse den 31. august 2006.

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg vedtog på sin 429. plenarforsamling den 13.-14. september 2006, mødet den 13. september, følgende udtalelse med 181 stemmer for, 2 imod og 8 hverken for eller imod:

1. Konklusioner og henstillinger

1.1 På Det Europæiske Råd i marts 2006 blev der sat fokus på genlanceringen af Lissabon-strategien for vækst og beskæftigelse og på en integreret styringsorienteret tilgang til globaliserings udfordringer.

1.2 EU bør bestræbe sig på at sikre en innovativ, konkurrencedygtig og bæredygtig udvikling for de europæiske borgere og på at opnå større økonomisk og social samhørighed i sit område ved at fremme oprettelsen og udviklingen af nye virksomheder og skabe nye faglige profiler samt flere og bedre job, samtidig med at den europæiske sociale model bevares, og der sættes fokus på en videnbaseret økonomi.

1.2.1 EØSU er fast overbevist om, at EU's anstrengelser for at fremme konkurrenceevnen og beskæftigelsen vil være forgæves uden »en ny styringscyklus på grundlag af partnerskab og ejerskab«⁽¹⁾, og at nye styringsmodeller bør vedtages og gennemføres hurtigt og i vid udstrækning.

1.2.2 EØSU finder, at både det syvende rammeprogram for forskning, teknologisk udvikling og demonstration og det nye rammeprogram for innovation og konkurrenceevne (CIP) stadig er for top-down-orienterede, og at de ikke giver mulighed for passende integration og ansvarlig deltagelse af offentlige og private udviklingsaktører på lokalt og regionalt niveau. Det er ensbetydende med, at arbejdsmarkedets parter ikke kan udfylde deres vigtige rolle på optimal vis med hensyn til at fremme bæredygtig og vedvarende vækst.

1.3 EU bør fremme denne type partnerskab på lokalt niveau med myndighederne og de økonomiske aktører, og især arbejdsmarkedets parter, navnlig ved hjælp af ovennævnte to

instrumenter, med henblik på at fremme en ny generation af territoriale udviklingspagter i forbindelse med globaliseringen⁽²⁾.

1.4 EØSU er overbevist om, at der ikke findes en styringsform for alle. Det er op til det enkelte lokale/regionale niveau at finde den løsning, der bedst opfylder kravene om territorial styring, og som er forenelig med den nationale, europæiske og internationale referenceramme.

1.5 EØSU finder dog, at der er visse fælles træk:

- en struktureret civil og social dialog,
- regelmæssig offentlig vurdering af kvaliteten og virkningen af de iværksatte aktioner,
- uddannelse af udviklingsagenter og -integratorer,
- strukturerede broer mellem universiteterne, erhvervslivet og det offentlige,
- uddannelses- og erhvervsuddannelsesstrukturer af høj kvalitet,
- netværksintegration af videnskabelige og teknologiske ekspertisecentre,
- oprettelse og styrkelse af avancerede grupper (distrikter, high tech-parker, produktions- og finansieringskonglomerater etc.),

⁽¹⁾ Jf. Formandskabets konklusioner fra Det Europæiske Råds møde den 23.-24. marts 2006, punkt 4.

⁽²⁾ Jf. *Pacte industrielle de la région métropolitaine de Barcelone* (<http://www.pacteind.org/eng/activities/>), hvoraf det fremgår, at »en regions konkurrenceevne afhænger af kvaliteten af virksomhederne og deres medarbejdere«.

- en godt rustet, bæredygtig, attraktiv og it-venlig region,
- effektive og godkendte konsensus- og beslutningsstrukturer, der er baseret på borgernes inddragelse.

1.5.1 Endelig bør denne integrerede regionalpolitik absolut omfatte en struktureret social dialog, hvis gennemførelse bl.a. er et spørgsmål om i højere grad sammen med arbejdsmarkedets parter og det organiserede civilsamfunds repræsentanter at gøre brug af de eksisterende lokale og regionale økonomiske og sociale råd og etablere effektive former for økonomisk og socialt partnerskab ⁽³⁾.

1.5.2 Man bør derfor følge den af EØSU angivne vej og lade de økonomiske og sociale råd i de enkelte europæiske lande indgå i en struktureret dialog med EØSU.

1.6 Denne nye styringsforms succes afhænger i stigende grad af evnen til at indkredse det mest effektive nærhedsniveau til at løse problemer og finde løsninger, i overensstemmelse med nærhedsprincippet og under fastholdelse af sammenhængende rammer og en vision, der deles med de andre aktionsniveauer ⁽⁴⁾.

1.7 EØSU er overbevist om, at den praksis, der går ud på at undersøge mulige veje, aktioner og foranstaltninger på mellem- og lang sigt i form af participativt fremsyn, kan udgøre et væsentligt bidrag fra græsrodderne til samfundets kulturelle vækst og medvirke til at berige de politiske og administrative beslutningstageres valg, og ikke mindst skabe og styrke det lokale samspil mellem teknologiske, økonomiske, sociale, politiske og kulturelle områder, når det drejer sig om at sikre en bæredygtig og konkurrencedygtig udvikling.

1.8 Arbejdsmarkedets parter og repræsentanterne for det organiserede civilsamfund bør først og fremmest inddrages i bestræbelserne på at nå frem til en klar forståelse af styrker og svagheder med henblik på at finde nye nicher på det indre og det internationale marked.

1.9 Globaliseringen skaber et konkurrencepres for at modernisere, innovere og øge værdikæden og giver mulighed for at producere og distribuere varer og tjenesteydelser mere effektivt og billigere, men den kan også, hvis ikke der gøres en indsats i tide, medføre nye opdelinger og fragmenteringer i den økonomiske og sociale struktur, navnlig på lokalt og regionalt niveau.

1.9.1 EØSU finder derfor, at man hurtigst muligt bør oprette nye kompetenceområder, der kan føre borgerne gennem

ændringerne. Der bør iværksættes fælles uddannelsestiltag for klyngeledere, virksomhedsledere og ansvarlige for finansierings- og kreditsystemer, hvilket skal gennemføres i forståelse med de politiske beslutningstagere, de ansvarlige i den offentlige sektor og de lokale og regionale myndigheders ledende personale.

1.10 EØSU finder, at kun en integreret, inddragende territorial tilgang kan sikre, at den viden, som erhverves gennem investeringer i forskning og udvikling, innovation og uddannelse, kan genere innovationskapacitet og gøre det europæiske industrigrundlag mere konkurrencedygtigt samt sætte det i stand til at tiltrække menneskelige og finansielle ressourcer.

1.10.1 Det er i den forbindelse yderst vigtigt at undersøge nye måder, hvorpå regionen kan tiltrække menneskelige ressourcer, navnlig ved at sikre en bedre balance mellem arbejdsliv og familieliv og skabe incitamenter, især for intellektuelle og højt kvalificerede erhverv som f.eks. ledere, forskere og branchefolk, således at de i løbet af deres arbejdsliv kan opnå tilstrækkeligt tiltrækkende fordele i et ansættelsesforhold.

1.11 EØSU finder, at det nye CIP-program (2007-2013) ikke kan betragtes isoleret fra EU's andre regionale politikker og programmer, eftersom det har til formål at løse problemer på basis af tre aktionslinjer: iværksætter- og innovationsprogrammet, støtteprogrammet for kommunikations- og informationsteknologier og programmet for intelligent energi.

1.12 EØSU understreger i den forbindelse nødvendigheden af, at rammeprogrammet for innovation og konkurrenceevne koordineres nøje med tiltag på det regional- og samhørigheds-politiske område og inden for det grænseoverskridende tværnationale og -regionale samarbejde, men også med det syvende rammeprogram for forskning, teknologisk udvikling og demonstration. En betydelig del af sidstnævntes »Kapacitets-program« er også koncentreret om fremme af forskningen i små og mellemstore virksomheder, udvikling af »videnbaserede regioner«, støtte til innovation og innovative tjenester for virksomheder og udvikling af de nødvendige forbindelser mellem uddannelsesstederne og arbejdstagerne.

1.13 Disse initiativer bør efter EØSU's opfattelse ikke kun koordineres nøje for at sikre synergier samt undgå overlapninger og usammenhæng, men også først og fremmest tilpasses og gennemføres ordentligt på lokalt og regionalt plan under prioritering af partnerskaber for en fælles lokal udvikling.

⁽³⁾ Jf. Kommissionens retningslinjer for samhørighedspolitikken: »Et aktivt horisontalt partnerskab« (arbejdsmarkedets parter, det organiserede civilsamfund, myndigheder), »Et effektivt vertikalt partnerskab« (Kommissionen, nationale regeringer, lokale og regionale myndigheder). Jf. forordning EF/1260/1999 af 21.6.1999 og KOM(2002) 598 af 7.11.2002.

⁽⁴⁾ Jf. »Nærdemokrati«.

1.14 Endelig bekræfter EØSU det synspunkt, som det har givet udtryk for i nogle af sine seneste udtalelser om en moderne industripolitik: »Det, man savner, er en klar forbindelse mellem indsatsen på EU-plan og den nødvendige mobilisering af regeringer, industri og interessenter på nationalt og regionalt plan«.

2. Definitioner

I udtalelsen henvises til nogle begreber, hvis definitioner gives nedenfor.

2.1 **Styreformer:** I den antropologiske litteratur skelnes der mellem tre styreformer ⁽⁵⁾. Styring »**fra græsrodderne**«, der er ensbetydende med lokal koordinering af alle aktører, og som er karakteriseret ved meget målrettede teknologirelaterede aktiviteter. Styring »**via netværk**«, der er baseret på en høj grad af netværkskoordinering mellem alle aktører, herunder virksomheder, forskningsinstitutioner og finansieringsorganer. Styring »**fra toppen**«, der er baseret på en høj grad af koordinering og central styring af mange særligt vigtige aspekter som f.eks. finansiering og forskningskompetence.

2.2 Socialt ansvarligt område ⁽⁶⁾

Et område kan betegnes som socialt ansvarligt, når det lægger vægt på en bæredygtig udvikling og dermed tager hensyn til økonomiske, sociale og miljømæssige aspekter. Et område kan defineres som socialt ansvarligt, når det formår

- at indarbejde sociale og miljømæssige hensyn i de økonomiske beslutninger,
- at anvende en fælles værdimodel og inddragelsesmetoder i beslutningsprocesserne,
- at fremme god praksis og vedvarende udveksling af idéer mellem de berørte parter med henblik på at fremme innovationen og konkurrenceevnen.

Af hensyn til planlægningen i et socialt ansvarligt område er det nødvendigt

- at identificere det samfund, som findes i området.
- at identificere de værdier, som er kendetegnende for området.

2.3 Et områdes sociale kapital

Social kapital kan tage forskellige former: kooperativ kultur eller konkurrencekultur, associativ konsensus, eller polariserede inte-

ressegrupper; forskellige former for læring. De kulturelle traditioner og organiseringsformen kan have en væsentlig indvirkning på de barrierer, som kan forhindre virkeliggørelsen af et socialt ansvarligt område. Ved en mere tilbundsående undersøgelse af de sociale ressourcer, som er til rådighed i et område (social kapital), er det nødvendigt at skelne mellem institutionel kapital, kulturel kapital, symbolsk kapital, psykosocial kapital og kognitiv kapital.

- **Institutionel kapital:** de formelle lokale institutioners evne til at koncentrere sig om problemløsning, deres handlekraft, hastigheden i beslutningsprocesserne, informationsgraden i organisationerne og deres fleksibilitet og typen af tværgangssamspil relationer.
- **kulturel kapital:** de nedarvede traditioner, værdier og holdninger, sproglig mangfoldighed, sociale relationer og adfærd ⁽⁷⁾ i et område.
- **symbolsk kapital:** et områdes evne til at mobilisere de energier, som er nødvendige af hensyn til områdets udvikling, og til at fungere som reference for virksomheder med aktiviteter i området.
- **psykosocial kapital:** tillid er her et centralt element, til samfundet og dets udviklingsmuligheder og til samarbejds- mulighederne med grupper og foreninger.
- **kognitiv kapital:** den kollektive knowhow i modsætning til enkeltpersoners humankapital. Den kognitive kapital er forankret i de organisationer, der udgør videninfrastrukturen, dvs. universiteter, forskningscentre, kulturelle og faglige organisationer, virksomheder og organer, der er ansvarlige for udviklingen af den sociale dialog ⁽⁸⁾.

2.4 Fremsyn ⁽⁹⁾: fremtiden som en social konstruktion

Fremtiden skal formes. Det er menneskene, der former fremtiden gennem frivillige handlinger eller de uventede konsekvenser, som disse handlinger undertiden kan have. Det er således ikke kun et spørgsmål om at forudsige fremtiden, men også om at forme den socialt. En systematisk undersøgelse af sandsynlige og mulige begivenheder kan bidrage til denne proces. Systematiske fremtidsstudier er et forskningsinstrument, som kan anvendes til at skabe en morgendag, der i højere grad lever op til vores forventninger. Fremsyn går således ikke ud på at forudsige fremtiden, men på at forestille sig en fremtid, der er anderledes end nutiden, og som muliggøres af f.eks. ændringer i teknologi, livsstil, arbejdsvaner, lovgivning, global geopolitik osv.

⁽⁵⁾ P. Cooke og andre, 1998, Regional Innovation Systems — The role of governance in a globalised world (»Regionale innovationssystemer — Vigtigheden af styring i en globaliseret verden«).

⁽⁶⁾ Dette begreb danner grundlag for det nye Jessica-program, der er blevet fremlagt af Generaldirektoratet for Regionalpolitik og finansieret af EIB, og som fortrinsvis henvender sig til de dårligst stillede byområder.

⁽⁷⁾ I antropologisk forstand udgøres kulturen af Adfærdsmønstre, som erhverves og videreføres gennem symboler, handlinger, tegn og spirituelle værker (Alberoni, Consumi e società).

⁽⁸⁾ F. Alburquerque og andre, Learning to innovate, OECD-seminar 30.9-1.10.1999 Malaga, Spanien.

⁽⁹⁾ Fremsyn kan defineres som en systematisk, partcipativ proces, hvor der indsamles viden og opbygges visioner om fremtiden på mellemlangt og langt sigt med det formål at underbygge beslutninger og mobilisere midler til fælles handlinger.

2.4.1 Med det formål at støtte de retningslinjer, som blev vedtaget på Det Europæiske Råd i Lissabon, har Kommissionen banet vej for oprettelsen af det europæiske forskningsrum ⁽¹⁰⁾. Der er taget højde for finansieringen heraf i det sjette ramme-program med særlig vægt på regionalt fremsyn ⁽¹¹⁾. Senere, i 2001, oprettede Kommissionen enheden »Videnskabeligt og teknologisk fremsyn, forbindelser med Institutet for Teknologiske Fremtidsstudier« ⁽¹²⁾, med det formål at fremme fremsyn som en model for innovation.

2.5 Nærdemokrati

2.5.1 Tendensen de seneste år har været, at der er lagt stadig mere vægt på først og fremmest **subsidiaritetsprincippet**, men også på **nærhedsspørgsmålet**, dvs. en kulturel holdning, gennem hvilken borgeren udtrykker ønske om at ville være med til at træffe beslutninger på det samfundsmæssige område. Takket være den nye teknologi udbredes kendskabet hertil med en hastighed og styrke, som tidligere var utænkelig.

3 Baggrund

3.1 I begyndelsen af det tredje årtusinde står EU over for dybtgående strukturelle ændringer, der på blot få år har vendt op og ned på det verdensmiljø, som den europæiske økonomi indgår og konkurrerer i. Der er bl.a. tale om følgende ændringer:

- arbejdskraften på det frie marked er blevet fordoblet, nu hvor mere end to mia. mennesker er kommet med i det markedsøkonomiske område, der reguleres af WTO.
- den økonomiske revolution, der er et resultat af globaliseringen, har ændret på rodfæstede økonomiske modeller og dermed balancen mellem udbud og efterspørgsel.
- nye økonomiske konkurrenter, heriblandt flere grupperinger, er kommet til, ud over de traditionelle markedsaktører.
- virksomheder betragtes i stigende grad som integrerede dele af et system, der sikrer integrerede vidennet.
- en virksomheds succes afhænger i stigende grad af regionens nye form for offentlig styring, der bør være baseret på en fælles strategisk vision.

⁽¹⁰⁾ KOM(2002) 565 endelig af 16.10.2002.

⁽¹¹⁾ <http://www.cordis.lu/rtd2002/foresight/main.htm>.
<http://www.cordis.lu/rtd2002/foresight/seminar.htm>.
<http://www.regional-foresight.de/>.
<http://prospectiva2002.jrc.es/>.

⁽¹²⁾ Institutet for Teknologiske Fremtidsstudier. Et af de syv institutter, som hører ind under Det Fælles Forskningscenter.

- de nye former for offentlig og privat styring i regionerne anvendes parallelt inden for globale rammer, der viser store demografiske og økonomiske niveauforskelle.
- for at få økonomisk og handelsmæssig fodfæste på det nye liberaliserede globale marked anvendes primært nye aggressive strategier, først og fremmest med det formål at afdække de eksisterende markeders svagheder og dermed opnå konkurrencefordele.

3.2 Det blev gentaget i Aho-rapporten ⁽¹³⁾, at det er nødvendigt med nye styringsmodeller, hvis Europa skal være konkurrencedygtigt og opmærksom på de udfordringer i systemet, som de strukturelle ændringer har medført.

3.2.1 Vedtagelsen af denne nye styringsmodel kræver:

- en klar ændring for at virkeliggøre et forenet europæisk marked, fremme innovation og markedsføre nye produkter og tjenesteydelser samt fjerne de fragmenteringer, der er den største hæmsko for investeringer, virksomhederne og beskæftigelsen.
- en fornyet gennemgang af EU's mobilitetsordninger for arbejdstagere. Der bør i den forbindelse ikke kun tages højde for kanaler for udveksling og mobilitet mellem videnskaben, erhvervslivet og det offentlige samt mellem de forskellige lande, men også for nye dialoginstrumenter med henblik på fremme af den europæiske videnbaserede sociale model og udvikling af nye generationer af videndistrikter, nye teknologi- og industriparker, ekspertisecentre, teknologiplatforme og klynger.
- en ny fælles strategisk vision, med participative fremsynsinstrumenter, for at løfte de interne sociale udfordringer og de eksterne økonomiske udfordringer og for at udjævne kløften mellem de politiske idéer og det konkrete behov for at inddrage alle regioner, der ønsker at deltage i den videnbaserede økonomi.
- udvikling i områder med meget professionelle »udviklingsintegratorer« ⁽¹⁴⁾.
- støtte til oprettelsen af et europæisk teknologisk institut ⁽¹⁵⁾ for at undgå hjerneflugt og tiltrække hjerner fra andre verdensdele, der kan være med til at udvikle og sætte skub i forskningen og innovationen i EU.

⁽¹³⁾ »Skabe et innovativt Europa«, rapport fra gruppen af uafhængige europæiske eksperter om FoU, formand Esko Aho, januar 2006.

⁽¹⁴⁾ Personer med social og teknologisk erfaring, der med hjælp fra teknologiscentre kan hjælpe mikrovirksomheder og små virksomheder i innovationsprocessen.

⁽¹⁵⁾ Jf. Det Europæiske Råds konklusioner af 15. og 16. juni 2006.

- en stærk europæisk indsats for at støtte faglig omskoling og udvikling af relevante tværfaglige profiler.

3.3 Funktioner som forskning og udvikling, design, fremstillingssystemer, logistiksystemer ⁽¹⁶⁾, markedsføring og kundeservice bliver stadig mere integrerede og udgør tilsammen et hele, der forbinder kunderne med udviklerne af nye produkter.

3.4 I den nye virksomhedsstruktur drejer det sig snarere om at råde over immaterielle goder end fysisk infrastruktur. Det kræver en godt rustet region, med territoriale styringsstrukturer, der kan bevare evnen til at producere og distribuere varer og tjenesteydelser samt sikre den bedst mulige eftersalgsservice.

3.5 Det er vigtigt at udvikle en klar lokal eller regional identitet, der afspejler sig i den sociale kapital, for at undgå risiko for udflytning, men også fordi nyetablering af virksomheder kræver særlige karakteristika og lokale tjenesteydelser af høj kvalitet. Disse standarder kan kun opnås med et veluddannet og opmærksomt personale.

3.6 Hvis borgerne, de politiske beslutningstagere og arbejdsmarkedets parter er bevidste om en lokal/regional identitet, giver det mulighed for at anlægge en integreret bæredygtig tilgang på det miljømæssige og sociale område, hvilket skaber merværdi, når det drejer sig om at tiltrække nye investeringer.

3.7 Udfoldelse af den lokale/regionale identitet er et spørgsmål om at tilslutte sig, anerkende og dyrke et fælles sæt af værdier og have en fælles vision for fremtiden. Fremme af den lokale/regionale identitet kræver:

- gennemsigtige, participative styringsmodeller, der er baseret på ansvarsfordeling mellem de forskellige aktører og offentlige og private beslutningstagende organer, kapacitetsopbygning med henblik på at sikre optimale organisatoriske, ledelsesmæssige og operationelle strukturer samt bæredygtig udnyttelse af lokale og regionale ressourcer, herunder transport, sundhedsydelser, fysiske ressourcer, infrastruktur og ikt-tjenester,
- opbygning af et »tiltalende« billede af regionen,
- SWOT-analyser ⁽¹⁷⁾,

⁽¹⁶⁾ Jf. »En EU-politik for logistik«.

⁽¹⁷⁾ SWOT: Strengths and Weaknesses, Opportunities and Threats Analysis (»Analyse af styrker, svagheder, muligheder og trusler«).

- participativt fremsyn, for at øge bevidstheden om fælles visioner og veje,
- networking og udveksling af bedste praksis mellem lokale og regionale enheder,
- benchmarking, for at opnå komparative fordele på lokalt og regionalt niveau.

4. En integreret territorial tilgang og fremsynssystemer med henblik på innovation og forskning i regionen

4.1 En integreret territorial tilgang og de lokale menneskelige ressourcer

4.1.1 Der kan gøres en indsats på forskellige områder for at udnytte de menneskelige ressourcer i regionen bedst muligt:

- en fælles strategisk vision (fremsyn), hvad angår de mellem- og langsigtede perspektiver for teknologisk og innovativ udvikling i regionen,
- en struktureret social dialog på lokalt og regionalt niveau. Dette bør ske under fuld hensyntagen til de eksisterende retlige instrumenter vedrørende information og høring ⁽¹⁸⁾,
- uddannelse ved hjælp af kvalitetsstrukturer, som skal sikre, at arbejdstagerne er konstant kvalificerede til de faglige profiler, som er nødvendige af hensyn til regionens fremtidige udvikling, set i lyset af den globale konkurrence,
- anvendelse af de mange sociale instrumenter, for at hjælpe arbejdstagere, der rammes af uventede markedsændringer, som afskærer dem fra udviklingsmuligheder, eller af lokal og regional tilbagegang i kriseområder,
- en politik for social integration og hensyntagen til etniske minoriteter,
- en intelligent og ansvarlig forvaltning af fleksibiliteten for at skabe bedre muligheder for faglig dygtiggørelse (»flexicurity« ⁽¹⁹⁾),
- fuld inddragelse af borgerne.

4.2 En integreret territorial tilgang og udvikling af en ny og stærkere iværksætterkultur

4.2.1 En integreret territorial tilgang kan fremme oprettelsen og udviklingen af virksomheder, navnlig små og mellemstore virksomheder, ved at skabe et gunstigt miljø. Dette omfatter:

- forenkling af de administrative byrder og afskaffelse af bureaukratiet i forbindelse med oprettelsen og udviklingen af virksomheder (f.eks. hvad angår virksomhedens størrelse),

⁽¹⁸⁾ Jf. Den Europæiske Faglige Sammenslutnings (EFS) dokument: »Omstruktureringer: foregribe og støtte omstruktureringerne med henblik på at fremme beskæftigelsen: EU's rolle« (EFS' bestyrelse, Bruxelles, den 14. og 15. juni 2005).

⁽¹⁹⁾ Flexicurity — det danske tilfælde, ECO/167, ordfører: Anita Vium.

- uddannelses- og erhvervsuddannelsesstrukturer, lærlingeuddannelser og livslang læring, som forvaltes af arbejdsmarkedets parter gennem bilaterale organer på basis af fremadskuende projekter,
- integrerede netværk mellem universiteter, erhvervslivet og forskningscentre, med standardiserede arbejdsprogrammer, metoder og strukturer, alt sammen med henblik på teknologioverførsler,
- etablering og genlancering af nye videnbaserede industri- og teknologidistrikter og integrerede industriplatforme, inden for hvilke aktørerne i den teknologiske sektor ekspanderer for at tilslutte sig nye centre for bearbejdning af viden og anvendt forskning og ser ud over lokalområdets grænser for at udvikle produktions- og distributionssystemer, der er baseret på fælles værdier og strategier for »lærende samfund«,
- oprettelse af netværksbaserede industri- og teknologiparker, navnlig gennem agenturer for regional udvikling, for at tilføre regionerne den infrastruktur, som er nødvendig for at tiltrække nye virksomheder,
- lettere adgang til finansierings- og kreditkilder, navnlig ved i EU at gennemføre mekanismer af den type, som indgår i Jeremie-initiativet (*Joint European Resources for Micro to Medium Enterprises*) for mikrovirksomheder og små virksomheder,
- udvikling og spredning af mekanismer til fremme af virksomhedernes sociale ansvar,
- fremme og styrkelse af samarbejdssystemerne mellem arbejdsmarkedets parter og de lokale økonomiske og sociale aktører ved at styrke deres institutionelle kapacitet og muligheder for social dialog,
- modernisering af det lokale digitale kommunikationssystem for alle politiske, økonomiske og sociale aktører i regionen og de relevante offentlige og private myndigheder og institutioner. Moderniseringen bør især være koncentreret om instrumenter som f.eks. e-forvaltning, e-business, e-handel, telearbejde samt bredbåndskommunikationsnet med høj kapacitet som f.eks. Geant-nettet ⁽²⁰⁾ til transmission af data samt Grid-systemerne ⁽²¹⁾,

- styrkelse af de værdier, som Jessica-programmet bygger på, med det formål at fremme integrationen af perifere byområder,
- fremme af et fysisk, økonomisk og socialt miljø, der er sikkert for borgerne, virksomhederne og arbejdsmarkedet,
- fremme af en bæredygtig integreret territorial tilgang til den lokale og regionale industripolitik, ved at sikre en optimal miljøbeskyttelse i forbindelse med økonomiske og industrielle ændringer.

4.3 *En integreret territorial tilgang, rammeprogrammet for innovation og konkurrenceevne, det syvende rammeprogram og sammenhæng med andre fællesskabspolitikker*

Stats- og regeringscheferne gav i 2005 yderligere politisk impuls til den genlancerede Lissabon-strategi og understregede i den forbindelse, hvordan økonomien og samfundet i en globaliseret verden kan moderniseres på grundlag af europæiske værdier.

4.3.1 Det Europæiske Råd indkredsede på sit møde i marts 2006 en række indsatsområder som led i det fornyede partnerskab for vækst og beskæftigelse:

- flere investeringer i viden og innovation,
- mobilisering af erhvervspotentialet, især for små og mellemstore virksomheder,
- øgede nye og vedvarende beskæftigelsesmuligheder for prioriterede kategorier, især for unge ⁽²²⁾, kvinder, ældre arbejdstagere, handicappede samt lovlige immigranter og mindretal.

4.4 Det er især rammeprogrammet for innovation og konkurrenceevne, der inden for en sammenhængende ramme samler mange af de aktiviteter, der skal løse vigtige problemer med konkurrenceevnen og innovationen i EU's økonomiske og sociale struktur, ved at lede udviklingen i retning af innovative og produktive foranstaltninger, der tager hensyn til miljøet og sikrer en effektiv og socialt acceptabel udnyttelse af ressourcerne.

4.5 Det tidligere nævnte særprogram »Kapacitet« under det syvende rammeprogram har til formål at styrke forsknings- og innovationskapaciteten ved bl.a.

- at imødekomme små og mellemstore virksomheders behov for at få udført forskningsopgaver uden for huset,

⁽²⁰⁾ Geant-projektet er resultatet af et samarbejde mellem 26 nationale forsknings- og uddannelsesnet i 30 europæiske lande, Europa-Kommissionen og Dante (*Delivery of Advanced Network Technology to Europe*). Projektet havde primært til formål at udvikle Geant-nettet, et multi-gigabit-pan-europæisk kommunikationsnetværk, der er beregnet til forsknings- og uddannelsesformål.

⁽²¹⁾ Grid er et system, der integrerer og koordinerer ressourcer og brugere på tværs af områder, som f.eks. brugerens desktop og hovedserveren, forskellige administrative enheder i den samme virksomhed eller forskellige virksomheder, og som behandler de spørgsmål, der opstår i sådanne konfigurationer, eksempelvis vedrørende sikkerhedspolitik, betaling og ejerskab.

⁽²²⁾ Jf. f.eks. »Ungdomspagten«, der er opstillet af den franske regering.

- at fremme tværnationale netværk af videnbaserede regioner med henblik på at lette dannelsen af klynger, metadistrikter og teknologi- og industriparker, der omfatter universiteter, forskningscentre, virksomheder og regionale myndigheder,
- at udnytte forsknings- og innovationspotentialer i konvergensregionerne og regionerne i EU's yderste periferi i synergi med struktur- og samhørighedsfundsinterventionerne.

4.5.1 For at små og mellemstore virksomheder kan deltage i forsknings- og innovationsaktiviteter på optimal vis, bør der også anvendes andre særprogrammer under det syvende ramme-program (nemlig programmerne »Samarbejde«, »Idéer« og »Mennesker«).

4.5.2 Nødvendigheden af at udnytte forskningsresultater fuldt ud er ligeledes et grundlæggende og fælles træk ved alle programmerne, og dette sker mest effektivt på lokalt og regionalt niveau. Efter EØSU's opfattelse er det derfor nødvendigt at sikre en høj grad af koordinering, sammenhæng og synergi set i forhold til EU's regional- og samhørighedspolitiske aktiviteter og andre instrumenter til fremme af det territoriale samarbejde samt uddannelse og erhvervsuddannelse.

4.5.3 Ovennævnte aktiviteter bør desuden afstemmes i forhold til regionale politikker, der relaterer til EU's reformerede strukturfonde.

4.6 For at disse initiativer hurtigst muligt kan blive gennemført i regionen, er det ikke kun nødvendigt med en høj grad af koordinering for at sikre synergi samt undgå overlapninger og usammenhæng, men også først og fremmest:

- et receptivt, godt rustet miljø, der giver mulighed for at skabe synergi gennem relevante lokale og regionale programmer og udvikle internationale netværk mellem forskningspartnere med henblik på opfyldelse af tværnationale krav for europæiske projekter og omsætning af forskningsresultater til reel konkurrencedygtig vækst og flere job, hvilket kan ske ved i permanente territoriale netværk, der skal fremme samspillet mellem universiteter, erhvervslivet og forskningscentre, at sætte direkte fokus på de igangværende industrielle ændringer,
- avancerede uddannelses- og erhvervsuddannelsesstrukturer, der på funktionel vis skal imødekomme behovene i forbindelse med den videnbaserede økonomiske og industrielle udvikling. Disse strukturer bør være baseret på uddannelsesprogrammer, der kan matche de nye modeller for teknologi-produktion, distribution og forbrug samt systemer for livslang læring, der kan foregribe industrielle og markeds-mæssige ændringer,

- opbygning af institutionel og foreningsmæssig kapacitet og den sociale dialog, der kan sikre en effektiv planlægning og optimering af forskning og teknologioverførsler. Det bør ske inden for rammerne af en vision, som deles af alle de økonomiske og sociale aktører, der deltager aktivt i regionens aktiviteter, og målet bør være at skabe nye erhvervs- og uddannelsesmuligheder, avancerede kvalifikationer og nye faglige og beskæftigelsesmæssige profiler for arbejdstagerne,

- en integreret lokal og regional politik, der kan sikre en optimal udnyttelse af mulighederne for lokal udvikling, og som forbedrer tilpasningsevnen og den innovative forudseenhed, med henblik på at høste fordelene ved de nye strømme af varer og tjenesteydelser, menneskelige ressourcer og kapital, som følger af globaliseringen,

- en konsolideret social dialog på lokalt og regionalt niveau, der er et vigtigt instrument, når det drejer sig om på optimal vis at foregribe industrielle og markeds-mæssige ændringer og uddannelses- og erhvervsuddannelsesstrømme for de menneskelige ressourcer. Denne dialog bør også skabe bedre jobsikkerhed og større fleksibilitet i forbindelse med organiseringen af produktion, distribution og service.

4.6.1 EØSU finder, at både det syvende ramme-program for forskning, teknologisk udvikling og demonstration og det nye ramme-program for innovation og konkurrenceevne, som det allerede har udarbejdet udtalelser om, stadig er for top-down-orienterede, og at de ikke giver mulighed for rimelig integration og ansvarlig deltagelse af offentlige og private udviklingsaktører på lokalt og regionalt niveau, hvilket ville være ønskeligt. Denne tilgang giver i realiteten ikke de lokale aktører mulighed for at udfylde deres rolle som medansvarlige for EU's styring.

4.6.2 EU bør, navnlig ved hjælp af ovennævnte to instrumenter, fremme denne type partnerskab på lokalt niveau med myndighederne og de økonomiske aktører, og navnlig arbejds-markedets parter, med henblik på at skabe en ny generation af »regionale udviklingspagter i forbindelse med globaliseringen«⁽²³⁾. Disse pagter bør involvere alle aktører inden for økonomisk og beskæftigelsesmæssig udvikling for, at man på passende vis kan løfte de udfordringer, der ligger i markedet og konkurrenceevnen, og sætte sig ud over en lokal tankegang, der er endnu mere begrænset i en verden med indbyrdes sammenhængende realiteter.

⁽²³⁾ Jf. *Pacte industrial de la regio metropolitana de Barcelona* (<http://www.pacteind.org/eng/activities/>), hvoraf det fremgår, at »en regions konkurrenceevne afhænger af kvaliteten af virksomhederne og deres medarbejdere«.

4.7 En integreret territorial tilgang, inddragende styring, arbejdsmarkedets parter og civilsamfundet

4.7.1 En væsentlig del af foranstaltningerne til fremme af bæredygtig udvikling hører ind under de lokale og regionale myndigheders kompetence. For dem er det vigtigt, at der etableres styringssystemer og samarbejde mellem de forskellige lokale og regionale myndigheder, organer og institutioner, arbejdsmarkedets parter, erhvervslivet og de økonomiske og sociale civilsamfundsaktører, der er aktive i regionen.

4.7.2 Hvad angår begrebet »styring«, henvises her til det synspunkt, som EØSU tidligere har givet udtryk for: »(også) private aktører bør spille en aktiv rolle og tage ansvar gennem reelle bidrag og handlinger. En social og en civil dialog er vigtige instrumenter«⁽²⁴⁾.

4.7.3 Hvad angår udbygningen af den sociale dialog, er EØSU enig i, at »arbejdsmarkedets parter som følge af deres branchekendskab kan spille en særlig rolle ved at varsko de offentlige myndigheder«.

4.7.4 Efter EØSU's opfattelse drejer det sig om at gennemføre strømlinede, proaktive og reaktive systemer for »social engineering« og beslutningsprocedurer, der er baseret på deltagelse, og som kan sikre høj kvalitet i det politiske, økonomiske og sociale demokrati uden at lægge hindringer i vejen for eller forsinke udviklingen af aktioner og initiativer.

4.7.5 Det er i den forbindelse ikke kun vigtigt at udvikle en fælles vision på mellemlang og lang sigt, men også at fastlægge og dele ansvaret for fælles midlertidige målsætninger og anven-

delsen af avancerede og velafprøvede instrumenter på regionalt niveau som f.eks. fremsynsværktøjer.

4.8 Den integrerede territoriale tilgang er en styringsstrategi for udvikling af socialt ansvarlige områder

4.8.1 I et samfund som vores, der er åbent for den globale konkurrence, bør enhver strategi for styring af en socialt ansvarlig udvikling på lokalt og regionalt niveau sikre, at der tages bæredygtige skridt i retning af økonomisk udvikling og høje sociale standarder. En sådan strategi bør bl.a. omfatte:

- konstante forbedringer af det lokale og regionale produktionsystems kognitive og innovative kvalitet og kapacitet gennem systematiske analyser og fælles foregribelse af den sociale, økonomiske og teknologiske udvikling,
- udvikling af globale referencenetværk for den offentlige og den private sektor, der skal sikre en konstant tovejs interaktion med det globale marked,
- højt niveau af miljømæssig og social bæredygtighed, hvad angår udviklingen af både produktion og forbrug,
- effektive og konsoliderede processer til skabelse og formidling af viden og information samt løbende uddannelse af teknologiske operatører, brugere og slutbrugere,
- udarbejdelse af »regionale, sociale regnskabsopgørelser«, der gør det muligt at måle, overvåge og vurdere de tendenser, som kan føre til opfyldelse af kvalitative og kvantitative mål på basis af fælles standarder og metoder på europæisk niveau.

Bruxelles, den 13. september 2006

Anne-Marie SIGMUND

Formand for

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg

⁽²⁴⁾ Jf. »Vejen til et europæisk videnbaseret samfund — det organiserede civilsamfunds bidrag til Lissabon-strategien« (sonderende udtalelse). Ordførere: Jan Olsson, Eva Belabed og Joost Van Iersel.

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om Betydningen af it-baseret livslang læring for Europas konkurrenceevne, industrielle ændringer og udvikling af social kapital

(2006/C 318/03)

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg besluttede den 19. januar 2006 under henvisning til forretningsordenens artikel 29, stk. 2, at udarbejde en: *Betydningen af it-baseret livslang læring for Europas konkurrenceevne, industrielle ændringer og udvikling af social kapital*.

Det forberedende arbejde henvistes til Den Rådgivende Kommission for Industrielle Ændringer (CCMI), som udpegede Marian Krzaklewski til ordfører og András Szücs til medordfører. CCMI vedtog sin udtalelse den 31. august 2006.

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg vedtog på sin 429. plenarforsamling den 13.-14. september 2006, mødet den 13. september, følgende udtalelse med 181 stemmer for, 6 imod og 11 hverken for eller imod:

1. Forslag og henstillinger

1.1 Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg er overbevist om, at anvendelse af elektroniske medier i undervisning og uddannelse — e-læring ⁽¹⁾ — vil give EU mulighed for at gennemføre aktiviteter, der har til formål at øge effektiviteten og kvaliteten af uddannelse, herunder arbejdspladsbaseret almen og faglig uddannelse. Dette vil sammen med andre foranstaltninger nedbringe udgifterne til personaleuddannelse og mærkbart forbedre virksomhedernes, og især de små og mellemstore virksomheders konkurrenceevne.

1.2 EØSU mener, at læring og uddannelse, som understøttes af informations- og kommunikationsteknologier (ikt), endnu ikke er en sammenhængende helhed i EU. Det skyldes den sproglige og kulturelle mangfoldighed, og at de relevante markeder endnu ikke er modne.

1.2.1 For at dette kan ændres, skal alle uddannelsesinstitutioner, herunder også dem, der er aktive inden for livslang læring ⁽²⁾, være mere åbne over for nye læringsformer og parate til at anvende dem i endnu større omfang samt støtte integrationen af viden og erfaring med henblik på at skabe synergi med den påtænkte teknologiske og økonomiske udvikling.

1.2.2 EØSU mener, at Kommissionen bedst er i stand til at udforme en ny politik på dette område. Spørgsmålet om kommunikation og koordination er derfor især vigtigt for Kommissionens tjenestegrene, især på områderne uddannelse og informationssamfund.

1.2.3 Tidspunktet er kommet, hvor man bør erkende, at e-læring er blevet en integreret del af hverdagen og et anerkendt fagområde. Dette vil gøre det lettere at anlægge en konsekvent tilgang og udnytte merværdien af e-læring.

1.3 EØSU er overbevist om, at der i EU er behov for at skabe større bevidsthed om, hvordan ikt kan understøtte uddannelse i erhvervslivet og inden for livslang læring. Det kan blandt andet ske gennem:

— arbejdspladslæring, der fortrinsvis foregår i jobbet, og hvor formålet er at løse eksisterende problemer i en specifik kontekst;

— metoder og tilgange, som anerkender tidligere uddannelsesresultater — herunder dem, som er opnået i forbindelse med arbejde og erfaring — og tilskynder til aktiv involvering i både selvstændige og samarbejdsbaserede uddannelsesaktiviteter.

1.4 EØSU appellerer til EU-institutionerne og medlemsstaterne om at have in mente, at når de gennemfører udviklingsprogrammer i tilknytning til informationssamfundet, må disse processer ikke føre til nogen form for udstødelse. Der bør med andre ord ikke være sociale eller økonomiske hindringer af nogen art for at anvende elektroniske infrastrukturer som et læringsredskab.

1.4.1 EØSU understreger, at støtte fra EU og medlemsstaternes regeringer til bredbåndsinternetforbindelser ⁽³⁾, der giver adgang til e-læringssystemer, er en vigtig forudsætning for at kunne anvende ikt inden for livslang læring, navnlig i EU's

⁽¹⁾ e-læring — Anvendelse af nye multimedieteknologier og internet for at højne kvaliteten i undervisningen ved at lette adgangen til forskellige ressourcer og tjenester og til fjernudveksling og fjernsamarbejde.

⁽²⁾ Livslang læring — Dette udtryk bruges til at indikere, at tillæring af ny viden nu anses for at være en fortsat proces, som ikke slutter, når man forlader skolen eller universitetet, men fortsætter uafbrudt gennem hele ens professionelle karriere og endda efter, at man er gået på pension, idet det nu omfatter alle livets faser og alle socialgrupper, hvilket i vid udstrækning beror på de muligheder, som e-læring indebærer (kilde: www.elearningeuropa.info).

⁽³⁾ Internetbredbåndsadgang — Kommunikationskanal med høj kapacitet, som muliggør hurtig, let adgang til information og e-læringssystemer (kilde: www.elearningeuropa.info).

landdistrikter og små byer. Situationen er især vanskelig for sådanne områder i de nye medlemsstater. Dette støtter blot argumentet om, at der ikke må være nogen hindringer for adgang til bredbåndsforbindelser.

1.4.2 EØSU anmoder i den forbindelse Kommissionen om at lade bredbåndsadgang indgå som led i en bredere strategi, der skal give e-adgang status som en almenyttig tjeneste.

1.5 EØSU mener, at hvad angår elektronisk fjernundervisning og -uddannelse bør man være særligt opmærksom på faren for, at der kan opstå en generationskløft, især fordi flere og flere aktiviteter inden for livslang voksenlæring vil blive gennemført ved hjælp af ikt.

1.6 EØSU gør desuden opmærksom på, at e-læring også bør tilpasses blindes behov. I betragtning af, at de tekniske løsninger på dette område er velkendte, bør forfattere til bøger om e-læring tage udgangspunkt i de regler, der er fastsat af blindeorganisationer.

1.7 EØSU er overbevist om, at e-læring vil være et effektivt redskab til at forbedre virksomhedernes konkurrenceevne og øge deres forretningspotentiale, navnlig i små og mellemstore virksomheder, der spiller en central rolle, når det drejer sig om at skabe økonomisk vækst og arbejdspladser.

1.8 EØSU mener, at større udbredelse af ikt-baseret livslang læring i EU i høj grad kan være med til at fremme erhvervslivets konkurrenceevne og styrke den sociale kapital og således bidrage til at øge værdien af den europæiske virksomhedskapital.

1.9 EØSU konstaterer, at der er et påtrængende behov for at definere en ny rolle for civilsamfundet og for dialog mellem arbejdsmarkedets parter som led i fremme og etablering af it-baseret livslang læring på EU's arbejdsmarked. At gøre alle de europæiske samfund parate til ikt-baseret livslang læring vil bidrage til opbygningen af et europæisk videnområde og et videnbaseret samfund ⁽⁴⁾.

1.10 EØSU konstaterer, at der er gjort færre fremskridt end forventet med hensyn til integration af ikt i læring og faglig konsolidering af e-læring. De kompetente myndigheder på europæisk og nationalt niveau anmodes derfor om at træffe foranstaltninger, som vil få væsentligt flere personer til at give sig i

kast med e-læring. En sådan udvikling vil have afgørende indflydelse på erhvervslivets konkurrenceevne og produktivitet.

1.11 EØSU opfordrer EU-institutionerne til at være særligt opmærksom på små og mellemstore virksomheder, deres netværk og repræsentative organisationer for at sikre, at de får størst muligt udbytte af ikt i uddannelsessammenhæng.

1.12 EØSU mener, at undervisere i moderne teknologi og metodologi (it-uddannelse) bør tildeles langfristet, systematisk støtte via omfattende programmer og incitamenter.

1.13 EØSU understreger, at Kommissionen også bør være særlig opmærksom på spørgsmålet om intellektuel ejendomsret i forbindelse med it-uddannelser.

1.14 Som afsluttende konklusion på sine forslag og henstillinger foreslår EØSU, at man tilføjer en ny term — »e-livslang læring« — til den række af termer, som allerede anvendes i EU (f.eks. »e-Europe«, »e-læring«, »e-færdigheder« osv.) for at fremhæve denne læringsforms rolle og nødvendigheden af at udvikle og udvide denne læringsform i e-Europe-handlingsplanen og efterfølgende i 2010-initiativer.

2. Indledning og baggrund for udtalelsen

2.1 I udtalelsen undersøges betydningen af ikt-baseret livslang læring for konkurrenceevnen, industrielle ændringer og udvikling af social kapital i Den Europæiske Union.

2.2 Livslang læring er i forbindelse med Lissabon-strategiens gennemførelse ved at blive et af de vigtigste begreber i EU's uddannelsespolitik og de nye undervisningsprogrammer for perioden 2007-2013 ⁽⁵⁾. Fleksible og åbne ikt-baserede lærings- og uddannelsesformer spiller helt klart en nøglerolle i udviklingen af en videnbaseret økonomi.

2.3 Efter det banebrydende program e-Europe og foranstaltninger for at indføre e-læring, som allerede har vist lovende resultater, bør man overveje, hvordan man kan bygge videre på disse resultater, hvad angår den industrielle udvikling, hvordan man kan udvikle de muligheder, som der hermed er opstået, og hvordan vores fremtidsudsigter skal se ud.

⁽⁴⁾ Videnbaseret samfund — Et samfund, hvis processer og aktiviteter er baseret på produktion, distribution og anvendelse af viden med henblik på fortsat forbedring af færdigheder og et omfattende engagement i familie- og arbejdslivet samt i samfundet, KOM(2001) 678 endelig.

⁽⁵⁾ »Etablering af et integreret handlingsprogram inden for livslang læring«, KOM(2004) 474 endelig af 14.7.2004.

3. Generelle bemærkninger

3.1 Betydningen af informationsteknologi i forbindelse med udvikling af menneskelige ressourcer er anerkendt af Europa-Parlamentet og Rådet for Den Europæiske Union (⁽⁶⁾), som har godkendt et flerårigt program (2004-2006) for effektiv integrering af it i uddannelsessystemerne i Europa. Programmets grundlæggende mål er, at it skal bruges til at fremme almen og faglig uddannelse af høj kvalitet i forbindelse med livslang læring.

3.2 Åben, fleksibel fjernundervisning var sammen med e-læring fremherskende i det sidste årti, men tages nu atter op og denne gang i en bredere sammenhæng. Ikt-baseret læring og e-læring gør vores hverdag, uddannelse og arbejde mere fleksibel og anses for at være et af de vigtigste midler til at opfylde Lissabon-strategiens mål. Ikke-formel (⁽⁷⁾) og uformel uddannelse (⁽⁸⁾) og arbejdspladslæring får stadig større betydning.

3.3 I sin udtalelse fra 2004 om »Bedre gennemførelse af Lissabon-strategien« (⁽⁹⁾) understregede EØSU nødvendigheden af at undersøge de nye muligheder i den videnbaserede økonomi og betydningen af større udbredelse af informationsteknologier og innovationsprocesser.

3.3.1 I udtalelsen gjorde EØSU også opmærksom på mangler ved uddannelsessystemerne og behovet for bedre integrering af den sociale dimension.

3.4 Nogle af de initiativer, som EU har taget inden for it-baseret læring i det seneste årti, har ført til usædvanligt fine resultater, mens andre manglede sammenhæng og ikke førte til det tilstræbte resultat, hverken kvantitativt eller kvalitativt set.

3.4.1 De første modeller for e-læring fokuserede på individet og overførsel af forud fastlagt viden. De omfattede praktisk talt ingen vejlederstøtte eller -evaluering og var noget af en skuffelse for dem, som gjorde de første forsøg på at tilpasse sig denne læringsform.

(⁽⁶⁾) Europa-Parlamentets og Rådets afgørelse nr. 2318/2003/EF om eLearning-programmet af 5. december 2003.

(⁽⁷⁾) Ikke-formel uddannelse sker sideløbende med den uddannelse, der gives inden for rammerne af det almene og faglige uddannelsessystem, og fører normalt ikke til et officielt certifikat. Ikke-formel uddannelse kan organiseres på arbejdspladsen af en gruppe eller af civilsamfundsorganisationer (som f.eks. ungdomsorganisationer, fagforeninger eller politiske partier). Ikke-formel uddannelse kan også finde sted i organisationer eller have form af tjenester, der skal supplere de formelle systemer. EU-Kommissionen, SEK(2000) 1832.

(⁽⁸⁾) Uformel uddannelse — Uddannelse der finder sted i hverdagssituationer på arbejdet, i familien og i fritiden. Den er hverken organiseret eller formel (i henseende til målsætninger, varighed og ressourcer). Uformel uddannelse foregår ofte uden, at den pågældende person er bevidst om det, og fører normalt ikke til et certifikat. EU-Kommissionen, SEK(2000) 1832.

(⁽⁹⁾) »Bedre gennemførelse af Lissabon-strategien«.

3.4.2 Hastige teknologiske fremskridt, større økonomisk pres og de politikforanstaltninger, som regeringer i de seneste par år har truffet i forskellige tempi med det formål at indføre it inden for almen og faglig uddannelse, har ikke været nok til at fremme udviklingen af faglige kompetencer.

3.5 Det er planen, at i 2010 skal 12,5 % af de voksne i EU mellem 25-64 år deltage i forskellige former for livslang læring, mod det nuværende gennemsnit på 10 % (⁽¹⁰⁾). Kun ved at øge udbredelsen af it-baseret almen og faglig uddannelse kan disse mål nås.

3.5.1 De udfordringer, som Kommissionens og medlemsstaternes programmer for almen og faglig uddannelse står over for, er særligt store, fordi kun 15 % af de nye job i de næste fem år skal besættes med ufaglærte, mens 50 % vil kræve højt kvalificerede medarbejdere (⁽¹¹⁾).

3.6 Et nyt EU-initiativ, som blev iværksat i forbindelse med Kommissionens »i2010«-meddelelse (⁽¹²⁾) er e-integrationsinitiativet. Termen »e-integration« henviser både til integration af it og anvendelse af it som et middel til at opnå integration (⁽¹³⁾). Hensigten med e-integrationspolitikken er at fjerne hindringer for og fremme anvendelse af it for at undgå udstødelse og forbedre økonomisk produktivitet og beskæftigelsesmuligheder.

3.6.1 Et vigtigt aspekt af e-integration er elektronisk fjernundervisning, som har til formål at nedbringe eller forebygge den sociale marginalisering blandt erhvervsgrupper med begrænset adgang til traditionelle uddannelsesformer på grund af deres geografiske placering, sociale situation eller særlige uddannelsesbehov (handicappede).

3.6.2 Denne læringsform rummer mange fordele. Eftersom den ikke er bundet til et fast undervisningssted, kan læringen foregå i en hastighed, som er tilpasset individuelle behov. Det er muligt at anvende moderne informationsteknologi, og personer fra ugunstigt stillede grupper har mulighed for at forbedre deres færdigheder osv.

3.6.3 I en nylig udtalelse (⁽¹⁴⁾) anmodede EØSU repræsentanter for regeringer og erhvervssektorer om at træffe og støtte foranstaltninger til fremme af it-baseret almen og faglig uddannelse for forskellige sociale grupper, der er i fare for »e-udstødelse« (⁽¹⁵⁾).

(⁽¹⁰⁾) »Modernisering af almen uddannelse og erhvervsuddannelse: et afgørende bidrag til velstand og social samhørighed i Europa«, KOM (2005) 549 endelig af 30.11.2005.

(⁽¹¹⁾) Rådets (uddannelse, ungdom og kultur) konklusioner af 21.2.2005.

(⁽¹²⁾) KOM(2005) 229 endelig.

(⁽¹³⁾) Ministerkonference om »Ikt for et inkluderende samfund«, Riga, den 11. juni 2006.

(⁽¹⁴⁾) E-tilgængelighed.

(⁽¹⁵⁾) »e-udstødelse« — udelukkelse fra deltagelse i elektronisk kommunikation.

3.6.4 Gennemførelsen af e-integrationsprogrammet er også kædet sammen med fremme af grundlæggende it-færdigheder ⁽¹⁶⁾, som er blevet synonymt med det moderne videnbase-rede samfund. Som det blandt andet fremføres i en af EØSU's seneste udtalelser ⁽¹⁷⁾, synes det ikke kun nødvendigt, men også selvfølgelig snarest muligt at anerkende it-færdigheder som en af de vigtigste færdigheder inden for livslang læring.

3.7 Fremme af e-færdigheder ⁽¹⁸⁾ har væsentlig indflydelse på forskellige aspekter af industrielle ændringer. Termen »e-færdigheder« dækker færdigheder, der relaterer til ikt-praksis, ikt-brug og e-business. Kommissionen foreslog for nylig en række foranstaltninger inden for rammerne af en omfattende dagsorden for e-færdigheder, hvoraf mange omhandlede erhvervslivet og styrkelse af e-færdigheder på arbejdsmarkedet og udvikling og fremme af nye e-kompetencer ⁽¹⁹⁾.

3.7.1 Partnerskabet mellem interessenterne spiller en nøgle-rolle i forbindelse med foranstaltninger vedrørende både e-færdigheder og selve de spørgsmål, som knytter sig til indførelse af ikt-baseret livslang læring. Det omfatter følgende interesser:

- faglige organisationer;
- repræsentanter for virksomheder (ikt-brugere), som er afhængige af faglært arbejdskraft;
- repræsentanter for forskellige grene af industrien, som er ansvarlige for indførelse af nye teknologier og derfor har bedre kendskab til, hvilke typer af kvalifikationer der kræves;
- repræsentanter for ikt-industrien;
- forskere og udviklere inden for ikt-området;
- forskere, der arbejder med kvantitative og kvalitative aspekter af e-færdigheder;
- politiske beslutningstagere inden for områderne uddannelse, forskning, erhvervsliv, innovation og informationssamfund;
- fremtidsanalytikere med et bredt syn på ændringer i samfundet og interaktionen mellem samfund og teknologi.

⁽¹⁶⁾ Grundlæggende it-færdigheder — begrebet dækker de grundlæggende færdigheder, der kræves for at deltage aktivt i informations-samfundet og den nye mediekultur. Det er fokuseret på tillæring af færdigheder og evner inden for ny teknologi, som får stigende betydning i dagligdagen. e-Learning-programmet af 5. december 2003.

⁽¹⁷⁾ Udtalelse — Nøglekompetencer for livslang læring, maj 2006.

⁽¹⁸⁾ Rapport fra RAND Europe, »The Supply and Demand of E-skills in Europe«, september 2005.

⁽¹⁹⁾ e-kompetencer — kompetencer på ikt-området og færdigheder og holdninger, der relaterer til anvendelse af ikt, som giver mulighed for at udføre faglige opgaver på det rette niveau.

3.8 Udbredelse af bredbåndsadgang til internettet er helt afgørende for opfyldelsen af målene i henholdsvis i2010-strategien og e-integrationsprojekterne. Bredbåndsadgang må ikke kun begrænses til store byer, men skal også være tilgængelig for indbyggere i mindre udviklede regioner ⁽²⁰⁾.

3.8.1 Man bør være opmærksom på, at i EU-15 har omkring 90 % af virksomhederne og husstandene i byområder adgang til en bredbåndsforbindelse, men kun 60 % i landdistrikter og yder-regioner. Disse forskelle er endnu større i de nye medlemsstater.

3.8.2 Bredbånd er helt nødvendigt, ikke alene for udviklingen af virksomheders konkurrenceevne og regioners økonomiske vækst, men også for uddannelses- og erhvervsuddannelsessektoren, især hvor e-læring anvendes i uddannelsesprogrammer.

3.9 Det vil i øjeblikket være overordentlig hensigtsmæssigt med en politisk debat om dette anliggende, hvis vi skal forbedre livslang e-læring og gøre denne læringsform mere effektiv. EU er bedst i stand til at udstikke nye retningslinjer for politikken på dette område.

3.9.1 De nuværende politikker lægger de facto vægt på indførelse af ikt i formelle uddannelsesinstitutioner, bl.a. skoler og universiteter. Der fokuseres langt mindre på ikt, og der afsættes færre ressourcer til fremme af ikt-anvendelse inden for livslang læring og ikke-formel/uformal uddannelse for voksne.

4. Særlige bemærkninger

Betydningen af it-baseret livslang læring for Europas konkurrenceevne og produktivitet

4.1 Ifølge retningslinjerne i Kommissionens meddelelse fra 2002 ⁽²¹⁾ og EØSU's udtalelse om »Uddannelse og produktivitet« er produktivitet nøglen til virksomhedernes og de europæiske økonomiers konkurrenceevne samt til økonomisk vækst. Større produktivitet er i vid udstrækning afhængig af virksomhedernes fremskridt på ikt-området og arbejdskraftens evne til at tilpasse sig moderne krav i erhvervslivet.

4.1.1 Selv om de elektroniske teknologier, der blev slået stort op, ikke formåede at leve op til forventningerne i de indledende udviklingsfaser, oplever de områder af samfundet og økonomien, der anvender elektroniske teknologier, en hidtil uset udvikling og har fortsat et stort potentiale.

⁽²⁰⁾ Kommissionens meddelelse om »Bredbånd til hele EU« af 21.3.2006.

⁽²¹⁾ KOM(2002) 262 endelig.

4.1.2 Kommissionen erkender og påskønner i den forbindelse med rette den vigtige rolle, som moderne informations- og kommunikationsteknologier spiller for fremme af konkurrenceevne og innovation og deltagelse i den videnbaserede økonomi, navnlig i små og mellemstore virksomheder.

4.2 Vejen til at forbedre den europæiske økonomis konkurrenceevne må nødvendigvis gå gennem uddannelse, herunder ikt-baserede programmer og erhvervsuddannelse. Udvikling af sammenhængende, omstillingsparate og fleksible uddannelses- og erhvervsuddannelsessystemer for såvel arbejdsøgende som dem, der forbereder sig på at komme i arbejde eller allerede er beskæftiget i industrien, vil få videnproduktionens vækstrate til at stige og føre til afgørende teknologiske forandringer og nyskabelser i fremstillingsvirksomheder samt øge deres konkurrenceevne.

4.2.1 Indførelse af it-baseret livslang læring i virksomheder og tilknyttede områder vil gøre dem mere konkurrencedygtige og styrke den sociale kapital og dermed øge værdien af den europæiske virksomhedskapital.

4.3 Omkring 1994 skete der et gennembrud i gennemførelsen og anvendelsen af e-læring, da erhvervslivet — hovedsageligt store selskaber — begyndte at anvende denne metode i større skala som led i deres interne uddannelse og udvikling af menneskelige ressourcer. Det var et tegn på modenhed, da e-læring viste sin evne til at levere solide og holdbare løsninger og dermed fik lagt afstand til den tidligere periode, der var præget af forenkede reklame- og markedsføringsbudskaber. Små og mellemstore virksomheder er i mellemtiden af flere årsager blevet til en i praksis ugunstigt stillet gruppe af brugere af e-læring, der kun anvender denne uddannelsesmetode — og ofte også ikt — i begrænset omfang, og størstedelen af de ansatte i små og mellemstore virksomheder risikerer herved at blive udelukket fra de muligheder, som findes inden for videreuddannelse. Større deltagelse i e-læring kan i høj grad være med til at fremme små og mellemstore virksomheders konkurrenceevne og gøre dem mere effektive. Kompetente myndigheder på både europæisk og nationalt niveau bør øge bevidstheden herom og gennemføre foranstaltninger for at få små og mellemstore virksomheder til i højere grad at anvende ikt i uddannelsesøjemed.

Betydningen af it-baseret livslang læring for udvikling af social kapital

4.4 Social kapital omfatter færdigheder, viden, kultur, kundskaber og individuel kreativitet samt relationer mellem mennesker og organisationer. Betydningen af disse ressourcer for økonomisk vækst og dens efterfølgende industrielle forandringer bør vurderes ved at undersøge forholdet mellem udvikling, fremme og anvendelse af sådanne ressourcer og den merværdi, de skaber.

4.4.1 Et højt niveau af social kapital har direkte indvirkning på evnen til at skabe et videnbaseret samfund, som er kreativt, innovativt, åbent for forandring og i stand til at skabe langfristede økonomiske og sociale bånd. En af hjørnestenene i et sådant samfund er investering i forskning samt almen og faglig uddannelse.

4.4.2 Social kapital kan øges gennem de relevante aktørers (se punkt 3.7.1) evne til at samarbejde i form af partnerskaber i alle programmer og aktiviteter, der har forbindelse til ikt-baseret almen og faglig uddannelse, især livslang læring.

Betydningen af it-baseret livslang læring for industrielle forandringer, med særlig hensyn til investering i arbejdstagerkvalifikationer, udvikling af menneskelige ressourcer og bekæmpelse af arbejdsløshed

4.5 Elektronisk fjernundervisning kan muliggøre systematisk, hurtigere og billigere overførsel af viden. Det er især en nøglefaktor inden for erhvervslivet, fordi det er en vigtig del af dens menneskelige kapital og fremmer overførsel af viden fra forskningsinstitutter til erhvervslivet.

4.5.1 Veluddannede arbejdstagere, der hele tiden forbedrer deres kvalifikationer, er en vigtig faktor, når en virksomhed eller et foretagende skal værdifastsættes. De gør det lettere for virksomheden at ændre sin produktionsteknologi og profil samt tilpasse sig arbejdsmarkedets krav.

4.6 Kommissionen har understreget ⁽²²⁾, at teknologiens hurtige udviklingstakt og skiftende økonomiske forudsætninger gør det nødvendigt med langfristede investeringer i udvikling af menneskelige ressourcer fra enkeltpersoner, virksomheder, arbejdsmarkedsparter og offentlige myndigheder. Desværre er der i EU's medlemsstater ingen klar tendens til større offentlige investeringer i uddannelse, som gennemsnitligt udgør 5 % af BNP, og der er markante forskelle mellem de enkelte medlemsstater.

4.7 Investering i udvikling af menneskelige ressourcer har direkte indvirkning på produktivitetsvæksten og er endvidere en attraktiv investeringsform på både mikroøkonomisk og samfundsmæssigt plan. Undersøgelser ⁽²³⁾ viser, at hvert læringsår direkte får den økonomiske vækst til at stige med ca. 5 % på kort sigt og ca. 2,5 % på lang sigt. Dette bekræftes i Det Europæiske Råds forslag ⁽²⁴⁾, som understregede, at investering i almen og faglig uddannelse giver betydelige fordele, som langt overstiger de dermed forbundne udgifter.

⁽²²⁾ Meddelelse fra Kommissionen om »Effektiv investering i uddannelse og erhvervsuddannelse: en absolut nødvendighed for Europa«, KOM (2002) 779 endelig af 10.1.2003 (5269/03).

⁽²³⁾ Angel de la Fuente og Antonio Ciccone: »Human capital in a global and knowledge-based economy«. Endelig rapport fra Generaldirektoratet for Beskæftigelse, Sociale Anliggender og Arbejdsmarkedsforhold, Europa-Kommissionen, 2002.

⁽²⁴⁾ Formandskabets konklusioner fra Det Europæiske Råd den 23.-24. marts 2006 (7775/06).

4.8 Hastige teknologiske forandringer fører til fremkomsten af moderne produktionsudstyr, som ofte har it-systemer, der kun kan betjenes af medarbejdere med ikt-færdigheder. Det er ikke altid muligt at ansætte sådanne medarbejdere med det samme, men takket være udbredt anvendelse af ikt i undervisning og uddannelse, især inden for livslang læring, vil det helt klart være lettere at finde frem til disse medarbejdere på arbejdsmarkedet.

4.9 Af ovennævnte grunde og i betragtning af de nuværende forandringer i industrien vil det være hensigtsmæssigt at tage aktive skridt til snarest muligt at indføre ikt inden for livslang læring. Dette tiltag skal gøre det muligt for medarbejdere i europæiske fremstillingsvirksomheder og arbejdsløse under erhvervsuddannelse hurtigere at erhverve sig nye kundskaber og færdigheder. Især arbejdsløse bør sikres adgang til statsstøttet ikt-uddannelse ⁽²⁵⁾.

4.9.1 Arbejdsløse er ikke særligt motiverede til selv at tage initiativ til læring, fordi de stadig kun har få muligheder for at bruge den viden, som de har erhvervet. Den bedste motivation er den konkrete mulighed for et nyt job efter at have fulgt en bestemt uddannelse eller omskoling, der ideelt set udbydes af den virksomhed, hvori det pågældende job findes.

4.9.2 Dette kan skabe gunstige betingelser for ikt-baseret livslang læring, men infrastrukturen er utilstrækkelig på de områder, hvor det vil være mest hensigtsmæssigt (landdistrikter med konkursramte produktionsvirksomheder, hvilket er ved at blive et almindeligt fænomen i de nye medlemsstater).

4.9.3 Infrastrukturen i disse områder kræver støtte fra regeringerne og EU, eftersom it-virksomhederne ikke er parate til at dække udgifterne til internetadgang i fattige områder (småbyer og landdistrikter).

Bruxelles, den 13. september 2006

Anne-Marie SIGMUND

Formand for

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg

⁽²⁵⁾ Udtalelse: »i2010 — Et europæisk informationssamfund som middel til vækst og beskæftigelse«.

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om Tjenesteydelser og den europæiske fremstillingsindustri: Vekselvirkninger og følger for beskæftigelsen, konkurrenceevnen og produktiviteten

(2006/C 318/04)

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg besluttede den 19. januar 2006 under henvisning til forretningsordenens artikel 29, stk. 2, på eget initiativ at afgive udtalelse om *Tjenesteydelser og den europæiske fremstillingsindustri: Vekselvirkninger og følger for beskæftigelsen, konkurrenceevnen og produktiviteten*.

Det forberedende arbejde henvistes til Den Rådgivende Kommission for Industrielle Ændringer, som vedtog sin udtalelse den 31. august 2006 med Edwin Calleja som ordfører og Gerhard Rohde som medordfører.

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg vedtog på sin 429. plenarforsamling den 13.-14. september 2006, mødet den 13. september, følgende udtalelse med 183 stemmer for, 3 imod og 4 hverken for eller imod:

Konklusioner og henstillinger

EØSU fremsætter følgende bemærkninger:

Generel vurdering

Forretningsservicens betydning for vækst, konkurrenceevne og beskæftigelsesgraden inden for den europæiske fremstillingsindustri må anerkendes. Anvendelsen af konkurrencedygtig forretningsservice bør fremmes gennem et sæt sammenhængende politikaktioner på EU-plan. Det udkast til en handlingsplan for 2005, som EU's forum for virksomhedsrelaterede serviceerhverv (Business-Related Service Forum — BRSF) har udarbejdet, udgør et godt udgangspunkt for videre drøftelser.

Politiske mål og opfølgning

Forretningsservicens positive bidrag til udvikling af offentlig og privat fremstillingsvirksomhed og offentlig og privat forretningsservice bør støttes. Dette kan opnås gennem en række tiltag. EØSU anbefaler kraftigt følgende foranstaltninger på EU-plan:

- direkte og supplerende tiltag til fuldførelse af det indre marked og især fjernelse af hindringer for, at sektoren kan fungere gnidningsløst (hindringer for integration af markedet, arbejdskraftens fri bevægelighed og økonomisk vækst);
- hurtig anerkendelse af forretningsservice som en integreret del af industripolitikken; Europa-Kommissionen bør notere sig dette og træffe foranstaltning til at udvide den europæiske industripolitikks anvendelsesområde til også at omfatte forretningsservice;
- oprettelse af et Europæisk Observatorium for Forretningsservice, der skal indsamle information, igangsætte forskning, ansøge til debat samt foreslå og overvåge gennemførelsen af politiske henstillinger;

- styrkelse af den sociale dialog med henblik på at følge op på og vurdere ændringerne i arbejdsforholdene og beskæftigelsesmulighederne som følge af de strukturforandringer, der er fundamentet under den nye forretningsserviceøkonomi.

På markedsplan må de offentlige forvaltninger mere generelt tilskynde til iværksættelse af foranstaltninger såsom:

- at styrke forretningsservice som et middel til at forbedre erhvervslivets og industriens produktivitet og opnå konkurrencefordele i forhold til lande med lave produktionsomkostninger og andre konkurrerende lande på det globale marked;
- at ansøge SMV'er til bredere og mere effektiv anvendelse af forretningsservice;
- at opnå større beskæftigelse og bedre arbejdsforhold inden for forretningsservice som et middel til at forbedre produktiviteten, servicekvaliteten og levestandarden;
- målrettede erhvervsuddannelses- og omskolingsprogrammer med det formål at styrke omstillingsparathed og erhvervs- evnen blandt de arbejdstagere, der er ramt af strukturforandringerne.

F&U, innovation og onlinelevering

- Offentligt finansierede F&U-programmer på nationalt og EU-niveau bør navnlig tage hensyn til tiltag og projekter, hvis formål er at øge udbuddet og brugen af innovativ forretningsservice.
- Opmærksomheden bør rettes mod specifikke projekter inden for vidensintensive tjenesteydelser — herunder ikt- og F&U-tjenester — til fremstillingsindustrien, tjenester der fører til innovation, høj produktivitet og vækstperspektiver.

- Forretningsservice er en kilde til innovation i den videnbaserede økonomi. Forskningen skal opmuntres til at arbejde videre med en videnskabeligt baseret udvikling af tjenesteydelserne, herunder navnlig af den metodologiske knowhow, der anvendes i forretningsservice.
- Beskyttelsen af intellektuelle ejendomsrettigheder (IPR) og andre beskyttelsesmekanismer bør styrkes gennem vedtagelse af den patentlovgivning, som er under behandling, for at tilskynde virksomhederne til at investere mere i F&U og innovation.
- Ikt's betydning for innovation af tjenesteydelser bør anerkendes og støttes gennem opstilling af mål såsom sikring af levering af tjenesteydelser via bredbånd i hele Europa, navnlig i SMV'er, alt imens der tilstræbes en løsning på de sikkerheds- og fortrolighedsproblemer, der er forbundet med digitale e-business-netværk. Europa-Kommissionens »i2010«-initiativ spiller en vigtig rolle i denne sammenhæng.

Service engineering (teknisk udformning af tjenesteydelser) og normer

- Service engineering er en ny disciplin, der er et nyttigt grundlag for en forbedring af forretningsservicens kvalitet gennem mere systematisk planlægning. Denne innovative disciplin bør udvikles som et særligt forsknings- og undervisningsområde på universiteter, handelshøjskoler og andre undervisningsinstitutioner.
- Normer kan være nyttige i forhold til tjenesteydelser af højere kvalitet og mere integrerede markeder i EU. Med det formål bør der tilskyndes til fremme af frivillig standardisering af tjenester i almindelighed og af forretningsservice i særdeleshed.

Forbedring af vidensniveauet og beskæftigelsen i den europæiske sektor for forretningsservice

- Det gælder om at finde løsninger, der styrker den humane kapital i EU og om at få vendt den stigende forskerhjerneflugt i EU.
- Indføre nye incitamenter til at øge den private sektors andel af F&U-aktiviteterne i overensstemmelse med Lissabon-strategien.
- Forbedre data og information om forretningsservice og tjenesteydelser, der leveres af industrivirksomheder.
- Forbedre gennemsigtigheden på leverandørmarkederne for forretningsservice.
- Sikre flere ressourcer til bedre uddannelse, erhvervsuddannelse, e-læring og sprogfærdigheder for at gøre det muligt at udvikle grænseoverskridende forretningsservice.

Begrundelse

1. Indledning

1.1 Denne udtalelse indeholder en analyse af forretningsservicens indvirkning på beskæftigelse, konkurrenceevne og produktivitet i fremstillingsindustrierne og af, hvorledes denne sektor kan styrkes yderligere i overensstemmelse med Lissabon-programmet. Der lægges vægt på udviklingstendenser inden for den nye disciplin, der går under navnet »service engineering«, og på eksternalisering/outsourcing af forretningsservice.

1.2 Der er bekymring for europæisk økonomis fremtidsudsigter og for, hvorledes den vil klare en kommende skarp konkurrence fra lavomkostningsøkonomier. Både fremstillingsindustrien og forretningsservice-sektoren i Europa har tabt mange job til andre lande med komparative fordele, hvad angår omkostninger og færdigheder (det gælder f.eks. Kina inden for fremstillingsindustrien og Indien inden for forretningsservice). Til trods for denne udvikling spiller EU's fremstillingsindustri fortsat en hovedrolle i europæisk økonomi. Ifølge den seneste statistik eksporterede EU i 2004 varer for over 1.200 mia. USD og er dermed verdens største vareeksportør (⁽¹⁾).

1.3 Fremstillingsindustrien anses fortsat for at være hovedkilden til teknologiske forandringer og teknologisk innovation i EU, men det konstateres samtidig, at den i det forløbne årti ikke har kunnet øge sine aktiviteter inden for højteknologi og områder med høj merværdi. Den vækst, som skabes af forretningsservice, navnlig gennem anvendelse af vidensintensive tjenesteydelser, er en supplerende katalysator for udvikling af nye teknologier, nye beskæftigelsesmuligheder og erhvervelse af nye konkurrencefordele. Forretningsservice er ligeledes en kilde til ikke-teknologisk (f. eks. organisatorisk) innovation, der øger virksomhedens immaterielle aktiver og arbejdstagernes knowhow.

1.4 De bemærkelsesværdige forbrugsændringer i retning af mere udbredt brug af tjenesteydelser i højt udviklede økonomier udgør ikke en afindustrialiserings-tendens, således som det undertiden antages. Denne udvikling kan ses som en statistisk afspejling af en øget arbejdsdeling i udviklede økonomier og en opløsning af tidligere integrerede vertikale værdikæder. Specialiserede serviceudbydere tilbyder nu tjenesteydelser, der førhen blev udført internt af fremstillingsvirksomhederne. Nye tjenestevirksomheder er opstået og understøtter europæisk industris bestræbelser på at øge effektiviteten og optage nye teknologier, som vil afføde nye produkter med en høj merværdi.

(⁽¹⁾) WTO Trade Statistics, 2004.

1.5 Den seneste forskning viser, at tjenesteydelser og fremstillingsvirksomhed integreres og supplerer hinanden i den form for økonomi, der nu udvikles. Efterspørgslen efter tjenesteydelser opstår og udvikles, hvor der er en stærk industriøkonomi. De udelukker ikke andre alternativer ⁽²⁾.

1.6 I nærværende udtalelse slås der ikke til lyd for specielt at fremme tjenestesektoren på bekostning af fremstillingssektoren, men den indbyrdes afhængighed mellem de to sektorer fremhæves ⁽³⁾. EØSU understreger i udtalelsen, at det er muligt at forbedre og udbygge forretningsservice. Udvalget fremhæver endvidere forretningsservicens aktive bidrag til øget produktivitet og styrket konkurrenceevne i EU's fremstillingssektor. Samtidig forbedrer forretningsserviceyderne deres egen produktivitet gennem innovation, herunder hurtig indførelse af ny teknologi, ved at tiltrække mere højt kvalificerede medarbejdere og ved at forbedre arbejdsforholdene ⁽⁴⁾.

1.7 Eksternalisering/outsourcing af tjenester til specialiserede tjenesteydere, der kan udnytte stordriftsfordelene og en løbende procesinnovation, har en positiv indvirkning på omkostninger og produktivitet. Alligevel synes SMV ikke i tilstrækkelig grad at gøre brug af videnbaseret og innovativ forretningsservice. Hertil kommer behovet for at forbedre arbejdstageres muligheder for at omstille sig fra fremstillingsindustri til forretningsservice gennem passende omskolingsprogrammer.

1.8 I dag leverer indenlandske udbydere hovedparten af forretningsserviceydelserne. Der er imidlertid ingen garanti for, at dette også vil være tilfældet i fremtiden. En række forskellige forretningsserviceydelser kan leveres fra udlandet — ikke kun fra andre EU-lande, herunder nye medlemsstater, men også fra ansøgerlande og sågar fra andre dele af verden, afhængigt af omkostninger og muligheder (nearshoring og offshore outsourcing). De seneste tal viser, at EU-25 i 2004 havde en positiv balance på 42,8 mia. EUR for handel med tjenester (en stigning på 5,8 mia. EUR i forhold til 2003) ⁽⁵⁾.

1.9 Der er behov for en løbende og grundig analyse af virksomhedsstrukturer og -processer med henblik på at kortlægge de funktioner, der kan købes af forretningsserviceleverandører eller netværk af virksomheder (deling af forretningsservice), som kan håndtere den type opgaver mere effektivt ved at operere i stor målestok og samle deres ekspertviden. Selvom dette kan have følger for beskæftigelsen i fremstillingssektoren, vil det i nogle tilfælde bidrage til at reducere de potentielle negative virkninger af offshore outsourcing, så fremstillingssektoren bevares i

Europa, og efterspørgslen efter beskæftigelse inden for forretningsservice øges. Styrkelsen af kvalificerede tjenesterelaterede job i virksomhederne giver nye konkurrencefordele.

2. Udfordringer for europæisk industri: en udfordring for forretningsservice

2.1 Alle områder af europæisk økonomi mærker følgerne af globaliseringen og behovet for forandringer for at kunne tilpasse sig de nye vilkår. Industripolitikken kan spille en positiv rolle i denne sammenhæng. I sin meddelelse »Opfølge strukturændringer: En industripolitik for det udvidede Europa« ⁽⁶⁾ oplyste Kommissionen, at den agtede at udvikle en effektiv industripolitik med henblik på at følge op på de industrielle ændringer:

- europæisk industri skal klare en række strukturændringer, som i det store og hele er gavnlige, og som fremskyndes gennem politikker, der fremmer udvikling og udnyttelse af viden;
- den økonomiske internationalisering giver europæisk industri nye muligheder, så længe industripolitikken støtter den nødvendige udvikling, og en aktiv arbejdsmarkeds- og socialpolitik forebygger de negative følger for arbejdstagerne;
- EU's udvidelse gav mulighed for ikke kun at udvide det indre marked, men også for at omorganisere værdikæderne i hele EU, således at de nye medlemsstaters konkurrencemæssige fordele udnyttes bedst muligt;
- overgangen til en videnbaseret økonomi er af allerstørste betydning, og det vil være nødvendigt at udvise en vis forsigtighed på lovgivningsområdet for at undgå, at reglerne i uforholdsmæssig grad hæmmer industriens konkurrenceevne i de nye medlemsstater.

EØSU går ind for hurtigere fremskridt i form af konkrete resultater af EU's industripolitik og inddragelse af forretningsservice i dennes anvendelsesområde.

2.2 For nylig offentliggjorde Kommissionen en meddelelse om *Gennemførelse af Fællesskabets Lissabon-program: Politiske rammer til styrkelse af fremstillingsindustrien i EU — mod en mere integreret industripolitisk strategi* ⁽⁷⁾. Inden for disse industripolitiske rammer kortlagde Kommissionen syv større tværsektorielle politikinitiativer:

- et initiativ vedrørende intellektuel ejendomsret og forfalskning;

⁽²⁾ Business Services in European Industry, Luis Rubalcaba-Bermejo — Europa-Kommissionen, 1999.

⁽³⁾ Sammendrag af den endelige rapport: »The significance of competitive manufacturing industries for the development of the services sectors«, Kalmbach et al., Bremen Universitet, december 2003.

⁽⁴⁾ Jf. EØSU's udtalelse »De europæiske virksomheders konkurrenceevne«, der understreger vigtigheden af at sikre passende sociale vilkår samtidig med bestræbelsen på at øge produktivitet og konkurrenceevne. Se navnlig pkt. 2.5 til 2.5.3; under pkt. 2.5.2 udtaler EØSU f. eks.: »Det haster ligeledes med at styrke konkurrenceevnen i Europa med henblik på at imødegå konkurrencen under betingelser, der sikrer Europa økonomisk og social udvikling, samhørighed, beskæftigelse og et sundt miljø«.

⁽⁵⁾ Eurostat News Release 17/2006, 13.2.2006.

⁽⁶⁾ KOM(2004) 274 endelig. EØSU's udtalelse vedtaget den 15. december 2004 (Ordfører: Joost van Iersel, medordfører: Bo Legelius) EUT C 157 af 28.6.2005, s. 75 ff.

⁽⁷⁾ KOM(2005) 474 endelig. EØSU's udtalelse vedtaget den 20. april 2006 (Ordfører: Ernst Erik Ehnmark) EUT C 185 af 8.8.2006, s.80 ff. Se ligeledes CCMF's supplerende udtalelse (ordfører: Antonello Pezzini).

- en ekspertgruppe på højt niveau om konkurrenceevne, energi og miljø;
- konkurrenceevne og markedsadgang — eksterne aspekter;
- et nyt program for forenkling af lovgivningen;
- bedre kvalifikationer på sektorplan gennem kortlægning af kvalifikationskrav- og mangler;
- forvaltning af strukturændringer i fremstillingssektoren;
- en integreret europæisk strategi for industriel forskning og innovation.

Det er en alvorlig mangel ved ovennævnte meddelelse, at tjenesteydelser i almindelighed og forretningstjenester i særdeleshed ikke behandles. EØSU mener, at enhver industripolitik bør omfatte forretningsservice, og opfordrer Kommissionen til at øge rækkevidden af fremtidige industripolitiske strategier ved at integrere forretningsservice i sådanne strategier. En effektiv industripolitik vil ligeledes skulle tage højde for de sociale og beskæftigelsesmæssige konsekvenser af de industrielle ændringer. Dette betyder, at der skal lægges mere vægt på livslang læring og tiltag til fremme af arbejdstagernes mobilitet.

2.3 EU bør i langt større omfang og langt mere intensivt tage informations- og kommunikationsteknologierne (ikt) til sig. Intensivering og integreringen af ikt er lige vigtig i industrisektoren og inden for forretningsservice. Med hensyn til anvendelse af it sakker EU bagud i forhold til de vigtigste konkurrenter. Udgifterne til IT androg 732 EUR pr. indbygger i Vesteuropa i 2004, 1.161 EUR i USA og 1.012 EUR i Japan. IT-udgifternes andel i forhold til BNP var 3,08 % for Vesteuropas vedkommende, 4,55 % for USA's og 3,59 % for Japans vedkommende⁽⁸⁾. Europa-Kommissionens ikt-task force spiller en vigtig rolle i denne sammenhæng.

2.4 EU-producenternes lavere produktivitet tilskrives ofte et efterslæb i indførelsen af teknologi og en utilstrækkelig udnyttelse af ikt-potentialet, især blandt SMV'er. Det lader ikke til, at problemet skyldes hardwareomkostningerne. Problemet er manglende ikt-viden og -ekspertise i SMV'erne, hvilket gør det vanskeligt for disse at tackle de hastige forandringer og den øgede kompleksitet, der er forbundet med ikt. Der eksisterer en »digital kløft«, som adskiller små og mellemstore virksomheder, hvilket betyder, at det fulde potentiale ved ikt og e-business-modellerne endnu ikke har kunnet udnyttes fuldt ud⁽⁹⁾. Forretningsservice har stor betydning for at effektivisere ikt-sektoren og dermed skabe holdbare produktivtetsgevinster.

2.5 Det indre marked for tjenesteydelser i almindelighed og for forretningsservice i særdeleshed er ikke fuldført, og der eksisterer mange hindringer for effektivitet, konkurrencedygtighed og nye beskæftigelsesmuligheder. I rapporten »Status over det indre marked for tjenester«⁽¹⁰⁾ blev der peget på en lang række hindringer, men gennemførelsen af Lissabon-strategien har skabt fremskridt. Ud over de lovgivningsmæssige aspekter ved markedet for forretningsservice er der behov for komplementære politikker som dem, der peges på i dokumentet, for at sikre EU både den nødvendige konkurrenceevne på det globale marked og social og økonomisk fremgang.

3. Forretningsservicens betydning og dens samspil med industrien

3.1 Definition af forretningsservice

Forretningsservice defineres traditionelt som en undergruppe (NACE 70-74) under virksomhedsrelaterede serviceerhverv (f. eks. forretningsservice plus transportydelser, kommunikation, handel og distribution og finansielle serviceydelser)⁽¹¹⁾. Definitionskriteriet for begge begreber er den kundekreds, tjenesterne er rettet mod. Det drejer sig ikke om tjenesteydelser, der er rettet mod slutforbrugere, men snarere om tjenester, der er rettet mod virksomheder. Der er tale om faktiske aktiviteter, som i første række indvirker på virksomhedernes konkurrenceevne (de er ikke uforenelige med levering af tjenester til forbrugerne) i kraft af deres anvendelse som mellemliggende input i værdikæden samt de kvalitets- og innovationsfordele, der opstår ved samspillet mellem leverandør, kunde og tjeneste. Forretningsserviceydelser har det særkende, at de fleste af dem kan leveres internt eller eksternaliseres (outsources) til et specialiseret eksternt firma.

3.2 Forretningsservice udgør en meget sammensat gruppe af aktiviteter fra tjenesteydelser leveret af liberale erhverv (ingeniør-rådgivning, regnskab, juridisk rådgivning) over tjenesteydelser med høj merværdi (f.eks. ikt-serviceydelser, virksomhedsrådgivning) og personalerelaterede tjenester (f.eks. personaleudvælgelse, genplacering (outplacement), midlertidigt arbejde) til støttetjenester for virksomheder, det være sig med lav merværdi (f.eks. rengøring, vagttjenester, cateringydelser) eller med stigende merværdi (f.eks. energiforvaltning, levering og behandling af vand og andre flydende stoffer, behandling af luft og affald). Inden for disse grupper er der grund til at være særlig opmærksom på arbejdsvilkårene og de sociale forhold.

⁽¹⁰⁾ KOM(2002) 441 endelig af 30.7.2002.

⁽¹¹⁾ Jf. Kommissionens meddelelse »De virksomhedsrelaterede serviceerhvervs konkurrenceevne og deres bidrag til EU-virksomhedernes resultater« (KOM (2003) 747 endelig af 4.12.2003), som kan ses på adressen http://europa.eu.int/eur-lex/da/com/cnc/2003/com2003_0747da01.pdf (jf. navnlig punkt 1.2 og boks 1).

⁽⁸⁾ EITO 2005, s. 263.

⁽⁹⁾ E-Business Report, 2005.

Tabel 1. Vigtige serviceydelser, der er nødvendige for virksomhedernes drift (funktionel tilgang) ⁽¹²⁾

Funktioner i virksomhederne	Vigtigste virksomhedsrelaterede serviceerhverv		Funktioner i virksomhederne	Vigtigste virksomhedsrelaterede serviceerhverv
Administration	Managementrådgivning Juridisk rådgivning Revision og bogføring		Informationsstyring	It-serviceydelser Telekommunikation
Menneskelige ressourcer	Vikarbureauer Ansættelse af personale Kursusvirksomhed		Marketing og salg	Reklamevirksomhed Handelserhverv PR-virksomhed Messer og udstillinger Eftersalgsservice
Finansiell formidling	Bankvirksomhed Forsikringsvirksomhed Udlejning og leasing		Transport og logistik	Logistik Transport Kurer-tjeneste
Produktionsfunktion og teknisk funktion	Ingeniørvirksomhed og tekniske serviceydelser Afprøvning og kvalitetskontrol F & U-serviceydelser Industrielt design Vedligeholdelse og reparation af udstyr		Facility management	Overvågning Rengøring Catering Miljøvirksomhed/ bortskaffelse af affald Energi og vandforsyning Fast ejendom (oplagring)

3.3 Forretningsservicens plads i økonomien

Forretningsservice udgør et vigtigt element i den europæiske markedsøkonomi. Det vigtigste træk ved forretningsservice er imidlertid, at den er til stede og integreret i alle værdikædens led. Forretningsservicens vækst forklares normalt ved arbejdskraftmigration fra fremstillingsindustrien til servicesektoren som følge af eksternalisering (outsourcing) af tjenesteydelser. Men der er mange grunde til væksten. Ændringer i produktionssystemer, mere fleksibilitet, skærpet konkurrence på de internationale markeder, den øgede betydning af it og viden samt fremkomsten af nye tjenestetyper udgør andre vigtige faktorer. I henhold til statistikken over erhvervsstrukturer tegnede de virksomhedsrelaterede serviceerhverv (eksklusive finansielle tjenesteydelser) sig for 53 % af den samlede beskæftigelse i EU's markedsøkonomi i 2001, mens fremstillingsspektoren tegnede sig for 29 % (eller ca. 29 mio. ansatte). Den samlede værditilvækst fra virksomhedsrelaterede serviceerhverv udgjorde 54 % i 2001 sammenlignet med 34 % for fremstillingsvirksomhed ⁽¹³⁾.

3.4 I dag er der flere og flere fremstillingsvirksomheder, der selv forsøger sig med udbud af tjenesteydelser. Ikke alene yder virksomhederne eftersalgsservice, de opdager i stigende omfang ligeledes en merværdi ved salg af deres ekspertise inden for rådgivende ingeniørvirksomhed, design eller procesinnovation til andre virksomheder. Der er ved at opstå en ny hybrid virksomhedsmodel, der omfatter virksomheder med aktiviteter inden for fremstilling og tjenesteydelser. Kunderne er i stigende omfang på udkig efter »løsninger« i stedet for blot efter produkter, og ofte er det evnen til at levere supplerende tjenesteydelser, der giver fremstillingsvirksomheden en bestemt konkurrencefordel.

⁽¹²⁾ Kilde: »De virksomhedsrelaterede serviceerhvervs konkurrenceevne og deres bidrag til EU-virksomhedernes resultater« (KOM(2003) 747 endelig), bilag I (»Klassifikation af serviceydelser og supplerende statistik«), som kan ses på adressen http://europa.eu.int/eur-lex/da/com/cnc/2003/com2003_0747da01.pdf.

⁽¹³⁾ KOM(2003) 747 endelig, pkt. II.2, s. 11.

3.5 *Mangel på specifikke statistiske data om forretningsservice* ⁽¹⁴⁾. Der er mangel på statistiske oplysninger om efterspørgslen efter tjenesteydelser. Det indbyrdes forhold mellem de forskellige sektorer er ikke tilstrækkeligt dokumenteret. Informationen om serviceaktiviteter og deres bidrag til medlemsstaternes økonomier vil forhåbentlig blive forbedret gennem den revision af NACE-nomenklaturen, som forventes gennemført i 2007. Den reviderede nomenklatur vil give en bedre indsigt i servicesektorens struktur og udvikling ⁽¹⁵⁾. Informationer om, i hvor høj grad industrivirksomheder udbyder tjenesteydelser, er ligeledes en mangelvare.

3.6 *Fragmentering og mangel på information og analyser vedrørende forretningsservice*. EØSU mener, at der er behov for oprettelse af et Europæisk Observatorium for Forretningsservice, der skal indsamle information, igangsætte forskning, ansøge til debat samt foreslå og overvåge gennemførelsen af politiske henstillinger. Et observatorium eller lignende ville resultere i en bedre forståelse af den rivende udvikling inden for sektoren og udgøre et forum, hvor politiske beslutningstagere og interessenter kunne mødes.

3.7 *Standardisering af tjenesteydelser*. Hvis der skal sættes yderligere fart i den frivillige standardisering af tjenesteydelser med udgangspunkt i markedets behov og pålideligt materiale, er det endvidere nødvendigt at sikre bedre grundlæggende normer, hvad angår sikkerhed, kvalitet og ydeevne samt at fremme konkurrence og innovation inden for serviceerhvervet. Denne opgave skal løftes af CEN, ISO og nationale standardiseringsorganer. Udviklingen af frivillige normer i servicesektoren vil helt sikkert stimulere handelen med tjenester på tværs af grænserne og bidrage til at fremme det indre marked for tjenesteydelser.

4. *Hvordan forretningsservice forbedrer industriens konkurrenceevne* ⁽¹⁶⁾

4.1 Forretningsservice er af stor betydning med hensyn til at hjælpe SMV'erne med at realisere deres potentielle bidrag til innovation og vækst. Det er dokumenteret, at de mest dynamiske SMV'er gør udbredt brug af forretningsservice. I lyset af den øgede internationalisering må flere SMV'er tilskyndes til at benytte disse tjenester.

4.2 *National innovationskapacitet*

En nations evne til at frembringe nye idéer og kommercialisere en strøm af innovative teknologier over en længere periode bestemmes af en række faktorer ⁽¹⁷⁾:

- den overordnede innovationsinfrastruktur,
- væsentlige rammebetingelser/ledsagepolitikker,
- sammenkoblingsgraden i det samlede innovationssystem,
- almindelige uddannelsessystemer.

4.3 85 % af EU's forskning er rettet mod industrivirksomhed (66 % i USA), og der findes ingen pålidelige tal for en analyse af F&U-aktiviteterne i servicesektoren. 87,5 % af F&U inden for industrisektoren falder inden for otte specifikke områder (kemiske stoffer, maskinfremstilling, kontormaskiner, elektriske apparater, halvlederteknologi, instrumenter, motorkøretøjer samt fly og rumfart).

4.4 Regnet i absolutte udgifter er det ikke lykkedes EU at indhente USA's forspring på F&U-området; faktisk er forspringet øget i det forløbne årti.

⁽¹⁴⁾ Jf. »A Sectoral survey of relocation: a factual background« (især side 107 og 177-179) bestilt af CCMI og brugt som grundlag for dens informationsrapport »Sektorvis analyse af virksomhedsudflytninger« (ordfører: Joost Van Iersel, medordfører: Enrique Calvet Chambon).

⁽¹⁵⁾ Rapport fra EU's forum for virksomhedsrelaterede serviceerhverv (Business-Related Service Forum), juni 2005.

⁽¹⁶⁾ Jf. KOM(1998) 534 endelig og KOM(2003) 747 endelig.

⁽¹⁷⁾ Stern, Furman, Porter, 2002.

4.5 Det er af største betydning for europæisk industris konkurrenceevne, at der fokuseres mere på F&U-finansiering til højteknologiske og videnintensive tjenester (med høj indtjeningsmargen). »3 %-målsætningen«⁽¹⁸⁾ ville være nemmere at opnå, hvis regeringerne forpligtede sig til øgede bevillinger, og hvis den private sektor blev tilskyndet til og støttet i at investere mere, herunder i forretningsservice.

4.6 Et europæisk teknologisk institut som foreslået af Kommissionen i en nylig meddelelse⁽¹⁹⁾ er nyttigt, men teknologi bør ledsages af effektive erhvervsorienterede og organisatoriske strategier.

4.7 Virkningerne af forretningsserviceydelsers innovative funktioner er anført i nedenstående tabel:

Tabel 2. Forretningsserviceydelsers innovative funktioner⁽²⁰⁾

Innovative funktioner	Vigtigste innovationselementer	Forretningsservice (en række repræsentative sektorer)
Teknologisk innovation	— Øget integrering af teknologi — Anvendelse af eksisterende teknologi — Tilpasning af teknologi til erhvervslivets behov — Effektivitet i de avancerede processer inden for information og kommunikation — Automatisering af rutineprocesser — Fleksibilisering af produktionsstrukturer — Kvalitetsforbedring	— It-tjenester — Rådgivende ingeniørvirksomhed — Designtjenester — Telekommunikationstjenester — Onlinetjenester for elektronisk kommunikation — Kvalitetskontrolltjenester
Organisatorisk innovation	— Effektivitet i den interne organisation — Sammenkobling af kontrol- og koordineringsprocesser — Forbedring af personaleudvælgelse, -uddannelse og -anvendelse — Forbedringer i de forskellige funktionelle specialiseringer	— Virksomhedsrådgivning og -ledelse — Revision og juridisk bistand — Personaletjenester (udvælgelse, uddannelse og vikararbejde)
Strategisk innovation	— Fleksibilitet for dynamiske miljøer — Positionering på komplekse markeder — Strategisk information vedrørende alliancer — Information vedrørende produkttilpasning — Information vedrørende lokalisering og markeder — Varetagelse af interesser i tilfælde af indbyrdes modstridende lovgivninger	— Managementydelser — Onlinetjenester — Revisionstjenester — Juridisk bistand — Tjenester i forbindelse med messer og udstillinger — Markedsføringstjenester
Kommerciel innovation	— Konkurrencedygtigt produktdesign — Innovativ markedsføring — Udnyttelse af muligheder — Kundesøgning og kunderelationer — Innovativ markedsføring — Imagehensyn	— Designtjenester — Messer og udstillinger — Reklame — Direkte markedsføring — Public relations — Eftersalgsservice

⁽¹⁸⁾ Jf. EØSU's udtalelse om det 7. FTU-rammeprogram: I overensstemmelse med Lissabon-strategien »[fastsatte] Det Europæiske Råd i Barcelona (foråret 2002) desuden kvantitative mål for fremme af forskning: EU's samlede forskningsudgifter skal frem til 2010 øges til 3 % af BNP, hvoraf to tredjedele skal komme fra den private sektor (3 %-mål). EØSU henviser dog til, at dette mål i lyset af det globale investeringskapløb udgør et »ikke-statisk mål«, og at man — hvis dette mål ikke nås rettidigt — vil blive hægtet endnu mere af« (jf. pkt. 2.5).

⁽¹⁹⁾ KOM(2006) 77 endelig.

⁽²⁰⁾ Kilde: »The Contribution of Business Services to European Employment, Innovation and Productivity« af Luis Rubalcaba og Henk Kox, udkommer hos Palgrave-Macmillan.

Innovative funktioner	Vigtigste innovationselementer	Forretningsservice (en række repræsentative sektorer)
Operationel innovation	— Funktionel arbejdsdeling — Koncentrering på nøgleopgaver — Operationelle kapacitetshensyn — Imagehensyn	— Sprogtjenester — Kurértjenester — Sikkerhedstjenester — Operationelle tjenester

Kilde: Rubalcaba (1999) »Business services in European Industry«; Europa-Kommissionen, Bruxelles.

4.8 Nogle af EU's mest innovative virksomheder opererer inden for forretningsservice, men det generelle F&U-niveau i servicesektoren er for lavt og ustruktureret. Nye tjenester og forretningsmodeller udspringer ofte af enkelte virksomheders bekostelige og tidkrævende forsøg og fiaskoer. Det er nødvendigt for EU at støtte forskning på udvalgte områder for at ajourføre virksomhedernes knowhow inden for globalt førende højteknologi.

4.9 Det er vigtigt at finde måder at forbedre SMV'ers adgang til forskningsresultater på og at understøtte dem i deres kortsigtede produktudvikling.

4.10 Hvis virksomhederne skal investere mere i F&U, bør Kommissionen sikre en fyldestgørende beskyttelse af intellektuelle ejendomsrettigheder, og behandlingen af forslaget om computer-implementerede opfinders patenterbarhed bør fremskyndes.

4.11 Bedre lovgivning og regulering er nødvendig.

5. EU's videnudviklingssystem

5.1 Der er behov for en grundig gennemgang af EU's videnudviklingssystem, herunder:

- forskydning af F&U-aktiviteterne i retning af de nye højteknologiske ikt-producerende virksomheder;
- standsning af hjerneflugten fra EU til USA (dobbelte så mange EU-forskere finder arbejde i USA som amerikanske forskere i EU, og 40 % af USA's F&U udføres af EU-uddannede videnskabsfolk);
- øgning af de samlede udgifter til forskning for at opfylde Lissabon-målsætningen om 3 % af BNP;
- brugerkompetencer inden for ikt, it-færdigheder og e-handelskompetencer skal betragtes som hovedkompetencer; læseplanerne skal fra et tidligt tidspunkt omfatte ikt-kompetencer;
- et avanceret fast og mobilt bredbånd vil udgøre infrastrukturen i dette århundredes videnbaserede økonomi; i2010-initiativet, der blev lanceret af GD for Informationssamfundet i 2005, spiller en vigtig rolle i denne sammenhæng.

6. »Service engineering« og dens rolle

6.1 Serviceinnovation har været genstand for indgående drøftelser og forskningsaktiviteter i Tyskland siden midten af 1990'erne. Service engineering har skabt en stor del af dynamikken i både det akademiske og praktiske arbejde på dette område. Service engineering har udviklet sig til en teknisk disciplin bestående i systematisk udvikling og udformning af serviceprodukter under anvendelse af egnede modeller, metoder og værktøjer. Selv om service engineering også omfatter visse aspekter ved servicestyring, er dens hovedmål udviklingen af nye serviceprodukter. Service engineering består endvidere i udformning af udviklingssystemer, med andre ord servicelaterede spørgsmål vedrørende F&U og innovationsstyring i almindelighed.

6.2 Grundforskning i nye modeller, metoder og værktøjer vil give service engineering et værdifuldt skub fremad. Integrerede tilgange til fælles udvikling af fysiske varer, software og tjenesteydelser vil blive et fast element. Endelig vil den øgede harmonisering af servicestandarder fremme udformningen og en effektiv udvikling af nye tjenesteydelser ⁽²¹⁾.

6.3 Service engineering er et af de få områder inden for servicesektoren, som i alt væsentligt er blevet formet gennem europæisk forskning. Det er meget vigtigt at sikre øget integrering af de internationale netværk og en systematisk udvikling af et uafhængigt service engineering-miljø for at opretholde en ledende rolle på dette område i fremtiden ⁽²²⁾.

7. Betydningen af digital levering af tjenesteydelser

7.1 *Øget tendens til onlinelevering af tjenesteydelser.* Der er stigende opmærksomhed omkring udviklingen og følgerne af ikt-baseret international sourcing af tjenester inden for informationsteknologi og forretningsprocesser. Ved anvendelse af ikt sker der en omlægning af forretningsservicen og et skift i retning af en mere intensiv onlinelevering. Hovedvægten lægges på digital levering, f.eks. i forbindelse med softwaretjenester, F&U og tekniske tests, rådgivningstjenester, udvikling af menneskelige ressourcer og arbejdskraftformidling. Dette er hovedsagelig markedsstyret som følge af:

- nye kundebehov og -forventninger;
- indsatsen for at øge markedsrækkevidden og udvide markederne;
- kvalitetsforbedringer og tætte kunderelationer;
- gevinster som følge af driftseffektivitet og stordriftsfordele;
- omkostningsreduktioner gennem forbedrede og udvidede muligheder for produktion og levering til lave omkostninger.

7.2 *Udforskning af de potentielle fordele ved offshoring for EU's økonomi.* Nye globale udfordringer er ved at opstå i den kontinuerlige leverance af eksternaliserede tjenesteydelser fra alle dele af verden. Europa bør derfor være rede til at levere og eksportere tjenester af høj kvalitet til resten af verden. Digital levering og den hermed forbundne e-handelsassistance vil uvægerligt tage til i omfang. International offshoring og virksomhedsrelaterede tjenester er i dag centreret omkring back-office-funktioner (f. eks. it-serviceydelser, finansielle tjenesteydelser, regnskab, callcenter-funktioner). Hvad angår tjenester med høj merværdi som systemrådgivning inden for it, forskning og analyse, holder EU stadig skansen. Den teknologiske udvikling, relevante kompetencer og hermed forbundne omkostninger på det globale marked vil imidlertid uundgåeligt i højere grad påvirke de europæiske virksomheders beslutninger i fremtiden. Dette betyder, at det europæiske arbejdsmarked konfronteres med en udfordring, der går ud på at skabe flere arbejdspladser med et højt kvalifikationsniveau og forhindre ledighed ⁽²³⁾.

7.3 *Hindringer for generel digital levering af tjenesteydelser.* Der består hindringer for udviklingen af digital levering, som bør undersøges grundigt, og der bør findes løsninger, som gør det muligt for europæiske virksomheder i den forretningsrelaterede tjenestesektor at være mere aggressive og ekspandere mere uden for EU's grænser. Hindringerne omfatter bl.a. mangel på normer og kompatibilitet, tillid og sikkerhed inden for e-handel, mangel på investeringer i fast og mobil bredbåndsinfrastruktur og den fortsat for ringe anvendelse af ikt i de små og mellemstore virksomheder.

⁽²¹⁾ »Service engineering — methodical development of new service products«, af Hans-Jorg Bullinger, Klaus-Peter Fahnrich, Thomas Meiren.

⁽²²⁾ Thomas Meiren, Fraunhofer Institute for Industrial Engineering, Stuttgart, Tyskland.

⁽²³⁾ European Forum on Business Related Services, 2005 Report.

8. Forretningsservicens jobskabelsespotentiale

8.1 Der har været en imponerende vækst i beskæftigelsen inden for forretningsservice i de seneste årtier. Den årlige vækst i perioden 1979-2002 lå på ca. 4,5 %, hvilket var langt mere end i andre erhvervssektorer. Forretningsservicens andel af den samlede beskæftigelse udgjorde i 2003 9 % i EU-15 og 8,6 % i EU-25. Servicesektoren i almindelighed og forretningsservice i særdeleshed kommer til at spille en nøglerolle i skabelsen af nye arbejdspladser i fremtiden og vil kompensere for den faldende beskæftigelse inden for fremstillingsindustrien.

8.2 Nedenstående tabel 3 viser væksten inden for forretningsservice over for væksten i den samlede økonomi i perioden frem til 2002.

Tabel 3. Den årlige beskæftigelsesvækst inden for forretningsservice i 1979-2002 ⁽²⁴⁾

Land	Samlet økonomi	Forretnings-service	Fast ejendom	Udlejning	Liberale erhverv	F&U på kontrakt-basis	IK-service-ydelser	Operationel-le tjenester
LU	2,6	7,6	5,2	4,4	7,5	6,5	12,4	7,4
PT	0,4	6,9	6,5	5,5	6,7	7,7	8,1	7,0
IE	2,0	6,4	5,3	4,6	6,0	0,8	10,5	6,5
IT	0,5	6,4	4,4	8,0	6,1	4,1	6,5	6,7
DE	0,6	5,3	4,2	3,4	4,5	2,9	6,5	5,8
FI	0,1	5,4	1,0	1,6	4,3	3,3	8,5	6,0
ES	1,1	5,4	3,7	6,0	4,9	3,2	7,4	5,8
NL	1,6	4,7	3,7	5,3	4,1	3,4	8,1	4,7
AT	0,3	4,8	1,4	2,6	4,3	4,0	9,6	4,8
SE	0,2	4,7	1,2	2,7	4,3	4,2	6,1	4,7
EL	0,8	4,6	5,9	3,4	4,2	4,0	8,1	4,8
UK	0,4	3,3	4,8	2,2	2,8	-0,4	6,9	3,5
FR	0,5	3,2	1,3	4,1	2,5	1,7	4,7	3,8
DK	0,3	3,1	1,5	2,8	1,8	-0,8	5,8	4,3
BE	0,3	3,6	3,9	0,9	3,2	-1,7	5,0	4,0
EU15	0,6	4,4	3,3	3,3	3,9	1,7	6,4	4,7
USA	1,4	4,7	1,6	3,5	3,5	2,9	8,8	5,3

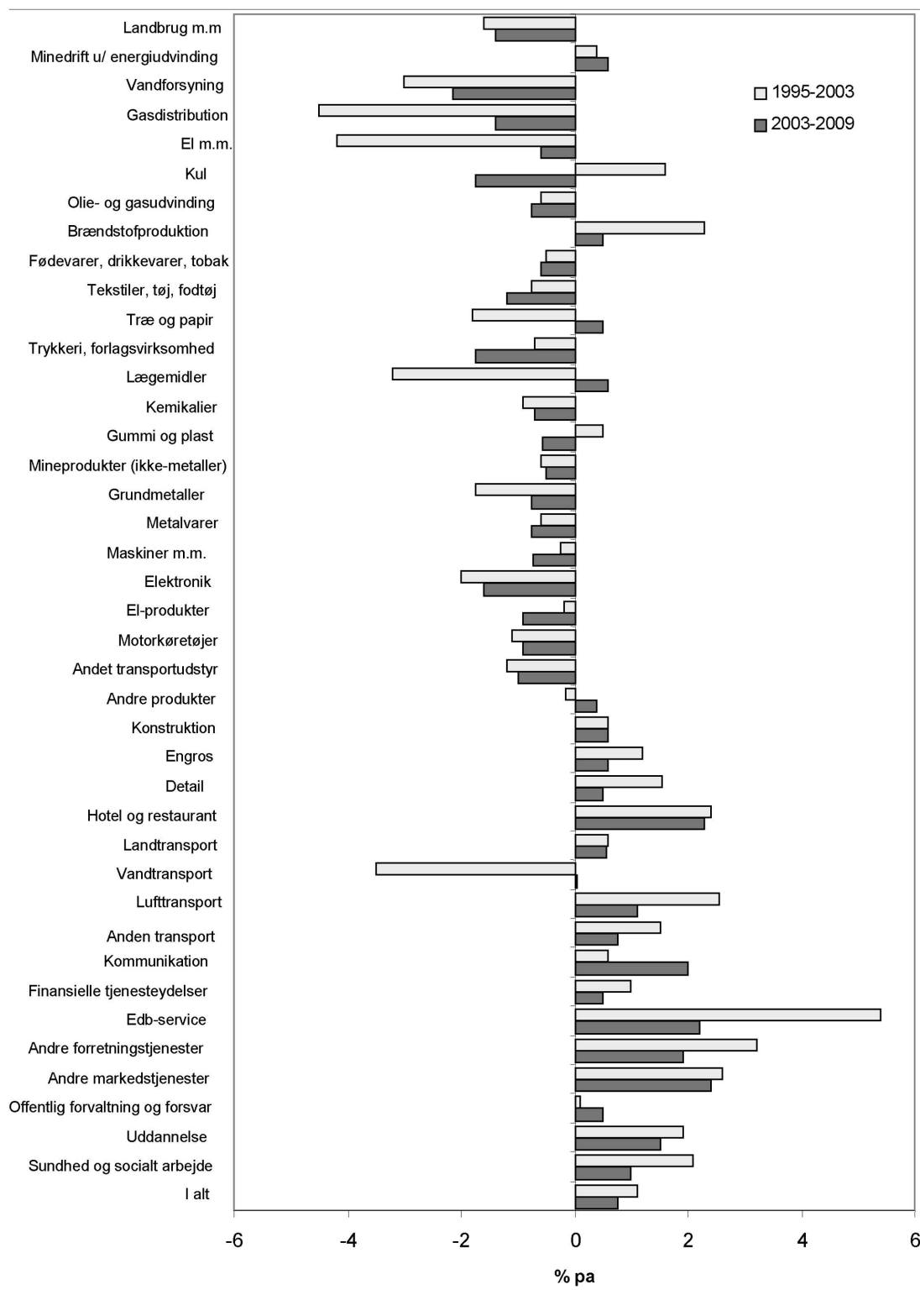
8.3 Dynamisk vækst i beskæftigelsen inden for servicesektoren og navnlig inden for vidensintensiv forretningsservice er et særligt kendetegn ved moderne økonomier. Selv om både beskæftigelsesniveauet inden for forretningsservice og vækstraterne varierer fra land til land i Europa, kan det konstateres, at »der ikke findes et fattigt land med mange forretningsserviceydelser og et rigt land, hvor der kun er få job i forretningsservice-sektoren« ⁽²⁵⁾.

8.4 Det kan forventes, at væksten i beskæftigelsen inden for servicesektoren og navnlig inden for vidensintensiv forretningsservice vil fortsætte, om end i en lidt mere moderat stigningstakt. Ifølge tabel 4 vil denne imidlertid være højere end den forventede vækst inden for andre erhvervssektorer. Vækstraterne forventes at være væsentlig højere i de nye medlemsstater, hvor udviklingen af tjenesteydelser tager udgangspunkt i et betydeligere lavere absolut niveau.

⁽²⁴⁾ »The Contribution of Business Services to European Employment, Innovation and Productivity« af Luis Rubalcaba og Henk Kox (udkommer i 2006 hos Palgrave-Macmillan).

⁽²⁵⁾ Rubalcaba, Kox, 2006, s. 42.

Tabel 4. Udvikling i beskæftigelsen pr. sektor i Vesteuropa

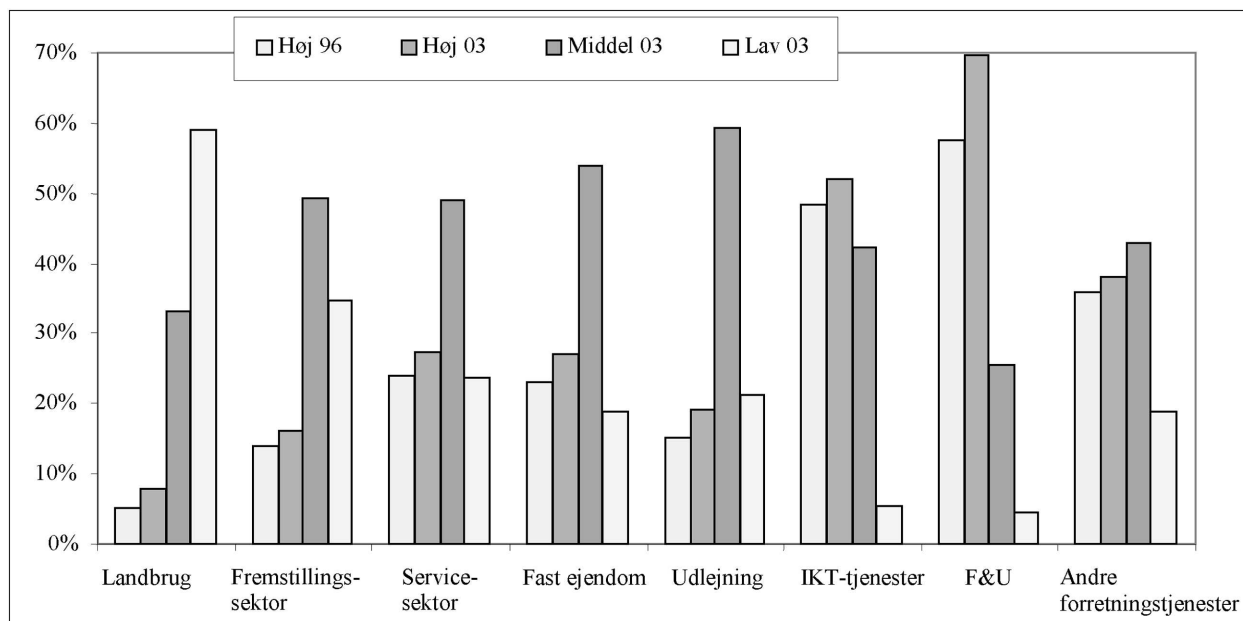
NB: Vesteuropa defineres som EU15 + Norge + Schweiz

Kilde: Cambridge Econometrics Press Release, *What has happened to the Lisbon agenda?*, november 2005.

8.5 Et særligt træk ved arbejdsstyrken i forretningssektoren er de høje uddannelsesniveauer. Ifølge EU's arbejdsstyrkeundersøgelse udgjorde beskæftigelsesandelen af »højt kvalificerede« job 41 % i 2003, mens den i 1998 udgjorde 38 %. De lavt kvalificerede beskæftigelsesandel udgjorde 17 %, et fald fra 25 % i 1998. Det forhold, at de fleste job i forretningssektoren kræver høje og mellemhøje kvalifikationer,

udgør også en udfordring for uddannelsessystemerne i Europa, specielt strategierne for livslang læring, idet strukturændringerne i europæisk industri vil kræve, at flere personer migrerer til job i denne sektor fra andre beskæftigelsesområder. På denne baggrund vil en stram gennemførelse af Lissabon-strategien på uddannelsesområdet få enorm betydning. Tabel 5 viser uddannelsesniveauer i en række sektorer.

Tabel 5. Uddannelsesniveauer inden for de vigtigste erhvervsaktiviteter og forretningsserviceydelser, EU15, 2003 ⁽²⁶⁾

Bruxelles, den 13. september 2006

Anne-Marie SIGMUND
Formand for
Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg

⁽²⁶⁾ Kilde: Rubalcaba og Kox (2006), baseret på Eurostat-data, Labour force Survey, 2004.

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om Forslag til Europa-Parlamentets og Rådets forordning om oprettelse af Den Europæiske Fond for Tilpasning til Globaliseringen

KOM(2006) 91 endelig — 2006/0033 (COD)

(2006/C 318/05)

Rådet for Den Europæiske Union besluttede den 27. marts 2006 under henvisning til EF-traktatens artikel 159 at anmode om Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om det ovennævnte emne.

Det forberedende arbejde henvistes til Den Rådgivende Kommission for Industrielle Ændringer, som udpegede Joost van Iersel til ordfører og Enrico Gibellieri til medordfører. Den Rådgivende Kommission vedtog sin udtalelse den 31. august 2006.

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg vedtog på sin 429. plenarforsamling den 13.-14. september 2006, mødet den 13. september, følgende udtalelse med 170 stemmer for, 10 imod og 15 hverken for eller imod:

1. Resumé

1.1 EØSU bifalder Kommissionens forslag om at oprette en Europæisk Fond for Tilpasning til Globaliseringen (herefter kaldet Globaliseringsfonden). EØSU er enig i målet om at intervenere via Globaliseringsfonden i sager, hvor arbejdstagerne udsættes for umiddelbare og omfattende sociale problemer som følge af alvorlige og uforudsete økonomiske forstyrrelser.

1.2 EØSU er enig i, at medlemsstaterne selv bærer hovedansvaret, og at Globaliseringsfonden kun bør intervenere på en medlemsstats foranledning og efter en tilsvarende beslutning fra budgetmyndighedens side. Reglerne er nødt til at være klare.

1.3 I tider med alvorlige forstyrrelser udgør foregribende politikker, dynamisk iværksætterånd, regionalt ansvar og rettidige foranstaltninger af og samarbejde mellem relevante aktører — erhvervslivet, arbejdsmarkedets parter, regering, regionale myndigheder og andre — nøglen. Globaliseringsfonden som et redskab for EU-solidaritet har en komplementær funktion. Af troværdighedshensyn må man ikke sætte forventningerne for højt.

1.4 De særlige foranstaltninger, Globaliseringsfonden finansierer, skal passe ind i alle de berørte aktørers overordnede planlægning. Globaliseringsfonden skal ikke yde støtte på områder, hvor medlemsstaterne har enebeføjelser. Det bør gøres klart, at fonden sigter efter specifikke beskæftigelsesmuligheder for folk i presserende økonomiske vanskeligheder.

1.5 EØSU opfordrer Kommissionen til at sikre arbejdsmarkedsparternes aktive inddragelse i skabelsen af nye arbejdspladser for arbejdstagere, der er blevet ledige. Opfyldelse af

målet om »hurtig reintegration« af ledige arbejdstagere på arbejdsmarkedet er normalt en hård opgave. Erfaringen viser, at det tager lang tid.

1.6 Der bør sikres tæt koordination mellem de forskellige eksisterende instrumenter, især mellem Globaliseringsfonden og strukturfondene for at øge effektiviteten og sammenhængen.

2. Kommissionens forslag

2.1 I marts 2006 fremlagde Kommissionen et forslag om en Europæisk Fond for Tilpasning til Globaliseringen ⁽¹⁾. Dens mål er at yde specifik engangsstøtte til fremme af arbejdstagernes tilbagevenden til arbejdsmarkedet i områder eller sektorer, der rammes af pludselige, alvorlige økonomiske forstyrrelser.

2.2 Alvorlige økonomiske forstyrrelser kan indebære økonomisk udflytning til tredjelande, en massiv stigning i importen eller et gradvist fald i EU's markedsandel i en given sektor. Det vigtigste kriterium for Globaliseringsfonden er, at over 1 000 arbejdstagere mister arbejdet i en virksomhed eller en gruppe af virksomheder i regioner med en ledighed, der ligger over gennemsnittet.

2.3 Støtteberettigede foranstaltninger under Globaliseringsfonden bør give arbejdstagere, der har mistet deres arbejde, forudsætning for hurtigt at blive reintegreret på arbejdsmarkedet. Bistanden er supplerende i forhold til nationale bestemmelser og målrettede regionale programmer. De relevante foranstaltninger er: omskoling, relokaliseringssupport, støtte til opstart af virksomheder, supplerende indkomststøtte.

⁽¹⁾ Forslag til Europa-Parlamentets og Rådets forordning om oprettelse af Den Europæiske Fond for Tilpasning til Globaliseringen, marts 2006, KOM(2006) 91 endelig, 2006/0033 (COD).

2.4 Globaliseringsfonden intervenserer kun på en medlemsstats foranledning. Det beløb, som EU yder, kan ikke overstige 50 % af de samlede anslåede omkostninger for alle tiltag, medlemsstaten planlægger.

2.5 Der vil ikke blive afsat specifikke midler til Globaliseringsfonden inden for budgetrammerne. Den vil blive finansieret med underudnyttede bevillinger og uanvendte midler. Hver anvendelse vil blive afgjort af budgetmyndigheden, hvilket indebærer, at Rådet og Europa-Parlamentet har hele ansvaret.

2.6 Der forudses en detaljeret budgetprocedure. Medlemsstaterne skal påtage sig ansvaret for at forvalte de foranstaltninger, Globaliseringsfonden støtter. Kommissionen skal have en overvågningsrolle. I sager, hvor beløbet er underudnyttet, skal der ske tilbagebetaling.

2.7 Kommissionen skal gennemføre en løbende evaluering af forordningens resultater, kriterier og effektivitet samt en efterfølgende evaluering. Fra og med 2008 vil Kommissionen præsentere en årlig rapport om gennemførelsen af fonden, herunder evalueringer.

3. Globaliseringsfondens baggrund

3.1 Forslaget, som sigter på at demonstrere EU's solidaritet med arbejdstagere, der bliver ledige som følge af pludselige ændringer i verdens handelsmønstre, er baseret på Det Europæiske Råds konklusioner i december 2005. Det indgår som et kompromis i aftalen om de finansielle overslag. Der er blevet foretaget en konsekvensanalyse ⁽²⁾, som indeholder relevant information om Globaliseringsfondens indhold og anvendelsesområde.

3.2 Globaliseringsfonden er adskilt fra strukturfonden og vil fungere som et af de EU-instrumenter, der skal fremme den europæiske økonomis ⁽³⁾ tilpasning og konkurrenceevne.

3.3 Strukturfondene sigter på langsigtede foregribende tiltag baseret på en flerårig fremgangsmåde, mens Globaliseringsfonden ikke er beregnet til at tage sig af omlægning. Den sigter specifikt på enkeltborgere i regioner, som er berørt af alvorlige forstyrrelser i verdens handelsmønstre. Sådanne sjældne, men meget alvorlige situationer kræver engangs- og tidsbegrænset individuel støtte. Visse af Globaliseringsfondens målsætninger er ikke dækket af Strukturfonden.

3.4 I et vist omfang har USA's hjælpeforanstaltningsprogram for handel (»Trade Adjustment Assistance« — TAA) fra 1962 tjent som forbillede. TAA har til formål at foretage en justering af asymmetrien mellem de negative virkninger af handelsåbning og international liberalisering i særlige individuelle tilfælde eller regioner og deres overordnede fordele. Det er dog ikke let at

sammenligne TAA og Globaliseringsfonden på grund af kulturforskellene mellem USA og EU og de forskellige berørte kriterier.

3.5 Globaliseringsfonden bør fungere i overensstemmelse med den gode praksis, OECD har udpeget og som understreger behovet for en klar klassificering af grupperne af ledige i handelssektoren og ydelse af bistand i en begrænset tidsperiode i overensstemmelse med principperne om omkostningseffektivitet, gennemsigtighed og ansvarlighed.

3.6 Globaliseringsfondens formål er at bidrage til udviklingen af en »flexicurity«-tilgang i EU, en balance mellem fleksibilitet og jobsikkerhed, og vil supplere strukturfondenes årlige strategiske prioriteter og politikker.

4. Generelle bemærkninger

4.1 Forordningen henviser indledningsvis til globaliseringens overordnede positive indvirkning på vækst og jobs i EU. Men EØSU bemærker, at synlige og negative virkninger på sektorspecifikt og regionalt niveau samtidig er højest sandsynlige. Globaliseringsfonden vil være et særligt instrument til at forbedre mulighederne for at finde nye jobs til arbejdstagere, som er blevet ramt af alvorlige økonomiske forstyrrelser. Det er en skam, at konsekvensanalysen ⁽⁴⁾ ikke har analyseret konkrete sager.

4.2 Eftersom forordningens betragtning (4) kræver, at Globaliseringsfondens aktiviteter »skal være sammenhængende, forenelige med andre EF-politikker og i overensstemmelse med gældende fællesskabsret«, bør forslagen grundigt undersøges af forskellige politikplanlæggere i Kommissionen, især GD for konkurrencepolitik, så man undgår eventuelle beskyldninger om uberettiget statsstøtte.

4.3 Globaliseringsfonden repræsenterer et konkret skridt fra EU's side i retning mod at bekæmpe virkningerne af alvorlige forstyrrelser i den eksterne handel og på verdensmarkedet. Med henblik på fremtiden kan man overveje et tilsvarende instrument til at afbøde de negative konsekvenser af intern handel og EU's indre marked (f.eks. udflytning inden for EU, skattepolitik).

4.4 Interventionskriterier

4.4.1 Der er brug for stramme interventionskriterier. Kriteriet i artikel 1 om arbejdstagere, som bliver afskediget som følge af gennemgribende ændringer i verdens handelsmønstre, der har betydelige negative konsekvenser for økonomien på regionalt eller lokalt plan, er temmelig uklar. Medlemsstaterne har det primære ansvar for at indgive ansøgninger om bevillinger fra fonden. Kommissionen bør garantere, at kriterierne anvendes ensartet i alle sager og over for alle medlemsstater.

⁽²⁾ Impact assessment regarding above-mentioned regulation, SEK (2006) 274/2 (foreligger p.t. ikke på dansk).

⁽³⁾ EU's konkurrenceevne og industriel lokalisering, Bureau of European Policy Advisors to the Commission (BEPA) (2005), 26. oktober 2005.

⁽⁴⁾ SEK(2006) 274.

4.4.2 Bevisbyrden for ansøgninger ligger hos medlemsstaterne. Ansøgningen vil blive undersøgt og overvåget nøje af Kommissionen, herunder brugen af retningslinjer, og økonomisk støtte vil blive bevilget af budgetmyndigheden på basis af den enkelte sag. Alt dette indebærer en procedure, hvor både Kommissionen, medlemsstaterne og budgetmyndighederne lærer ved at gøre tingene selv og gennem konkrete erfaringer. Tvetydigheder må undgås: De samme regler og den samme tilgang skal være gyldige og anvendes i hele EU.

4.4.3 Hvad angår mindsteniveauet for afskedigelser i specifikke regioner, er interventionskriterierne i artikel 2 klart defineret. Kriteriet »1000arbejdstagere« er ikke begrænset til en enkelt virksomhed, men omfatter downstream- og upstream-producenter.

4.4.4 Almindeligvis vil ræsonnementet for at reducere antallet af arbejdstagere være baseret på en række faktorer, f.eks. modernisering, rationalisering, ændring af produktionsmetoder og så sandelig internationale handelsmønstre. Sjældent vil en specifik faktor dominere totalt.

4.4.5 Det amerikanske TAA er blevet nævnt som eksempel. På den anden side er den forbindelse mellem ændrede handelsmønstre og regeringstiltag for at mindske deres indvirkning på afskedigelser, som nævnes i Kommissionens beskrivelse af, hvordan TAA fungerer, temmelig vag. Desuden er TAA's kriterier og hidtidige anvendelse temmelig forskellige fra, hvad EU har i tankerne.

4.4.6 Der vil blive ansøgt om støtte fra Globaliseringsfonden i tilfælde af økonomiske forstyrrelser og uforudsete omstændigheder. Forandringstendenser er imidlertid ofte allerede synlige, inden man føler den egentlige effekt af denne ændring. God virksomhedsledelse går bl.a. ud på at træffe forebyggende foranstaltninger i tide.

4.4.7 Det betyder, at en eventuel planlægning af nationale og EU-baserede støttetiltag er nødt til at tage hensyn til, hvordan virksomheder og arbejdsmarkedets parter selv har foregrebet ændringerne. Hvor relevante er f.eks. støttetiltag, hvis virksomheder og arbejdsmarkedets parter har forsumt i tide at udpege udviklinger, som kan true markedet og/eller beskæftigelsen?

4.5 Definitionen af støtteberettigede tiltag

4.5.1 Forskellen mellem strukturfondene og Globaliseringsfonden rummer tre dimensioner: a) forskel i størrelse: 44 mia. euro kontra 500 mio. euro, b) forskelle i tilgang: en langsigtet og foregribende tilgang til brede spørgsmål om modernisering kontra en kortsigtet og målrettet tilgang til hurtig reintegration af arbejdstagere på arbejdsmarkedet og c) på grund af deres omfang og anvendelsesområde er strukturfondene tilbøjelige til at være bureaukratiske, mens en ikke-bureaukratisk tilgang er nødvendig, hvad Globaliseringsfonden angår.

4.5.2 Der bør sikres en streng skelnen mellem strukturfondene og Globaliseringsfonden. Globaliseringsfonden er per definition kortsigtet og tidsbegrænset og fokuseret på specifikke sager. På længere sigt planlægges yderligere forpligtelser for strukturfondene inden for rammerne af en bredere regional sammenhæng. I sager, hvor tiltag er supplerende, må man respektere fondenes forskellige filosofi og strukturer.

4.5.3 Det vil ikke være let at skabe betingelser for en »hurtig« reintegration af afskedigede arbejdstagere på arbejdsmarkedet, hvis rammerne og omstændighederne ikke er gunstige, f.eks. i regioner, som primært domineres af en enkelt erhvervsaktivitet, i tilbagestående regioner eller i områder, hvor der lokalt mangler uddannelses- og omskolingsfaciliteter osv. Der bør sættes særlig fokus på mellemløber- og topledertillinger for at undgå hjerneflugt. I disse særlige tilfælde er der formentlig behov for en kombination af Globaliseringsfonden og strukturfonden samt en så effektiv brug af EURES-netværket som muligt for at fremme mulighederne for mobilitet i hele EU. En mangel på effektiv koordination kan udgøre et problem. I den henseende er det nødvendigt at fokusere ekstra på bestemmelsen i artikel 5, stk. 3.

4.5.4 De støtteberettigede tiltag i artikel 3 skal ses sammen med bestemmelserne i artikel 5 og 6, især vedrørende regionale, nationale og EU-foranstaltningers indbyrdes relation og interaktion. Da EU-foranstaltninger supplerer regionale og nationale foranstaltninger, kan tidligere erfaringer i EU — f.eks. med RESIDER, RECHAR og RETEX — og i andre situationer være nyttige, eftersom Globaliseringsfonden ikke skal stå for omstrukturering.

4.5.5 I særlige tilfælde kan det være nyttigt at anvende den sektorspecifikke tilgang, som anvendes inden for moderne industripolitik, når man skal vurdere analyser og fastlægge brugen af instrumenter.

4.5.6 Det er af særlig betydning og interesse for en række medlemsstater, at indkomstrelaterede- og arbejdsmarkedspolitikker forbliver en opgave for de enkelte lande, og at Kommissionen forhindres i at gribe ind i nationale beføjelser. I den lange række af foranstaltninger udviklet af en medlemsstat for at løse en speciel krise skal EU's bidrag følgelig fokusere eksplicit på de enkelte borgere og på at fremme, at afskedigede arbejdstagere atter kan komme ind på arbejdsmarkedet. På nuværende tidspunkt henviser EØSU til anvendelseskriterierne i Kul- og stål-fællesskabets tidligere sociale kapitel, som kan være med til at forhindre institutionelle overlappninger og konflikter.

4.6 Budgetmyndigheden spiller en afgørende rolle. Det er positivt, at forordningen på behørig vis og i detaljer fastlægger de finansielle procedurer, der skal følges.

4.7 Forordningen er udarbejdet med henblik på særlige hastesituationer, der som regel kræver hurtige og effektive tiltag. Det betyder, at der bør være så lidt bureaukrati som muligt i forbindelse med gennemførelsen af reglerne, samtidig med at der kræves stor omhyggelighed. Målet bør fortsat være at tilvejebringe effektiv støtte hurtigst muligt.

4.8 For nylig er der i en række, selv komplicerede, tilfælde sket en vellykket omstrukturering. Selv om konkrete sager altid er enestående, viser det brede spektrum af omstruktureringer, at koncentrerede regionale tiltag fra alle interesseparter side, ofte støttet af deres regeringer og med klar fokus på at skabe betingelser for nye eller styrkede industrielle eller servicerelaterede virksomheder og omflytning, har båret frugt.

4.9 I de fleste sager er økonomiske og sociale planer blevet udviklet i tæt samarbejde mellem de nationale myndigheder, regionale myndigheder og arbejdsmarkedets parter, som generelt har arrangeret rundbordsdiskussioner og inddraget alle aktører i regionen.

4.10 Hvad angår den nye globaliseringsfond bør der planlægges og gennemføres tilsvarende procedurer, hvis fonden skal være en succes. I det øjemed er repræsentanter for Kommissionen nødt til at deltage direkte i sådanne forsamlinger og møder på regionalt og lokalt niveau.

5. Særlige bemærkninger

5.1 Selv om Kommissionen har fastlagt en budgetbevilling på 500 mio. euro for Globaliseringsfonden gennem statistiske simuleringer baseret på konkrete sager, bør beløbet evalueres og eventuelt justeres årligt på basis af, hvordan situationen udvikler sig og den konkrete feedback om støtteanvendelsen.

5.2 Artikel 2 præciserer, at økonomiske forstyrrelser udløser støtte fra Globaliseringsfonden. EØSU opfordrer Rådet til at diskutere definitionerne af de nævnte fænomener i det indledende afsnit i denne artikel, inden forordningen træder i kraft. Alt for brede definitioner kan senere virke som en hæmsko for en effektiv beslutningsprocedure hos budgetmyndigheden. Alt for snævre definitioner kan have samme virkning. En diskussion i Rådet kan være med til at afklare dilemmaet og skabe en balance. En sådan diskussion kan også være et nyttigt bidrag til Kommissionens retningslinjer.

5.3 Grundene til støtte af denne art bør fastslås klart og tydeligt. Foregribende tiltag fra virksomhederne selv samt fra arbejdsmarkedets parter og andre interesseparter bør også overvejes. Det kan også indgå i Kommissionens retningslinjer.

5.4 Som led i den årlige evaluering og også med henblik på en eventuel ændring i henhold til artikel 20 bør man overveje en evaluering af støttekriterierne i artikel 2 (antal berørte arbejdstagere, den regionale dimension og beskæftigelsesindikatorer), så man sikrer, at støttekriterierne også er fleksible nok til at klare mangfoldigheden af specifikke regioner, især når det gælder små lande med primært små og mellemstore virksomheder.

5.5 Artikel 3 opstiller i (a) og (b) de tiltag, der er berettiget til finansiel støtte fra Globaliseringsfonden. EØSU bemærker, at indkomstrelaterede områder som f.eks. pensionsrettigheder og sociale ydelser udelukkende er medlemsstaternes kompetenceområde. Globaliseringsfonden bør begrænses til at finansiere forskellige former for uddannelses- og omskolingsfaciliteter og rammevilkår. Under særlige omstændigheder kan det omfatte lønstøtte til individer, der er i arbejde eller som søger arbejde.

5.6 Artikel 10, stk. 1, fastlægger, at Globaliseringsfondens støttebeløb ikke kan overstige 50 % af medlemsstatens samlede planlagte foranstaltninger. EØSU ønsker ikke at sætte spørgsmål ved denne procentsats. Udvalget påpeger imidlertid, at der er en relation mellem Globaliseringsfondens finansielle bidragsniveau og antallet og omfanget af sager, som skal behandles.

5.7 Hvad angår artikel 12 foreslår EØSU, at punkt 1, litra b, læses således: »bevis for, at kriterierne i artikel 2 og kravene i artikel 6 er opfyldt«

5.8 EØSU mener, at arbejdsmarkedets parter og andre interesseparter i regionerne skal inddrages i alle faser af Globaliseringsfondens procedure. EØSU og Regionsudvalget bør også holdes underrettet af Kommissionen.

5.9 Fra 2008 og fremefter vil Kommissionen fremlægge årlige rapporter om Globaliseringsfonden. Sådanne efterfølgende evalueringer kan være genstand for debat i Rådet. Artikel 20 fastsætter, at der skal være en formel revision af forordningen senest den 31. december 2013. EØSU henstiller, at Kommissionen også inkluderer en evaluering af Globaliseringsfonden i sin hvidbog inden den foreløbige behandling af EU-budgettet i 2009.

Bruxelles, den 13. september 2006

Anne-Marie SIGMUND

Formand for

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om Forslag til Europa-Parlamentets og Rådets direktiv om aktionærers udøvelse af stemmerettigheder i selskaber, der har deres vedtægtsmæssige hjemsted i en medlemsstat, og hvis aktier er optaget til handel på et reguleret marked, og om ændring af direktiv 2004/109/EF

KOM(2005) 685 endelig — 2005/0265 (COD)

(2006/C 318/06)

Rådet for Den Europæiske Union besluttede den 31. januar 2006 under henvisning til EF-traktatens artikel 95 at anmode om Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om det ovennævnte emne.

Det forberedende arbejde henvistes til Den Faglige Sektion for Den Økonomiske og Monetære Union og Økonomisk og Social Samhørighed, som udpegede Bryan Cassidy til ordfører. Sektionen vedtog sin udtalelse den 20. juli 2006.

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg vedtog på sin 429. plenarforsamling den 13.-14. september 2006, mødet den 13. september, følgende udtalelse med 83 stemmer for, 9 imod og 18 hverken for eller imod:

1. EØSU's konklusioner og henstillinger

1.1 EØSU bifalder Kommissionens forslag, eftersom hindringer for grænseoverskridende stemmeafgivning forvrider det indre marked.

1.2 Aktieblokering, det vil sige kravet om at deponere eller blokere aktier i et antal dage forud for en generalforsamling for at kunne opnå stemmeret, findes stadig i flere EU-lande. Faktisk er det en obligatorisk praksis i visse medlemsstater. Det er en dyr fremgangsmåde, der forhindrer aktionærerne i at handle aktier forud for generalforsamlingen. Det betragtes ligeledes af et flertal af de institutionelle investorer som en af de største hindringer for at afgive stemme. Artikel 7 i direktivforslaget forbyder enhver form for »blokering« af aktier ved krav om deponering forud for generalforsamlingen. Navnlig dette hilses velkommen af EØSU, om end udvalget godt er klar over, at antallet af lande, hvor dette stadig er tilladt, er begrænset.

1.3 EØSU mener, at direktivet bør tage højde for ønsket om bedre lovgivning og henleder navnlig opmærksomheden på den interinstitutionelle aftale om bedre lovgivning fra december 2003, hvis punkt 34 »tilskynder medlemsstaterne til, både i egen og Fællesskabets interesse, at udarbejde og offentliggøre deres egne oversigter, der så vidt muligt viser overensstemmelsen mellem direktiverne og gennemførelsesforanstaltningerne«.

1.4 EØSU så dels gerne mere udstrakt brug af elektronisk stemmeafgivning for at forbedre gennemsigtigheden og tilskynde til aktionærdeltagelse, men mener, at det bør overlades til de berørte virksomheder at træffe afgørelse herom, dels at medlemsstaterne bør undgå at lægge hindringer i vejen for elektronisk deltagelse i generalforsamlinger.

1.5 Heraf følger, at EØSU forventer øget brug af sikker stemmeafgivning via internettet og måske brug af SMS-beskeder til samme formål. Dette bør EF-direktivet tilskynde til, men ikke påbyde.

1.6 EØSU bifalder navnlig forslagene til bestemmelser om stemmeafgivning ved fuldmagt i artikel 10. Udvalget er særligt tilfreds med fjernelsen af begrænsningerne på stemmeafgivning ved fuldmagt, der i nogle lande er forbeholdt de pågældende aktionærers familiemedlemmer.

1.7 EØSU støtter tanken om, at medlemsstaterne kan fastsætte, at virksomheden fra og med et bestemt antal dage forud for afholdelse af en generalforsamling ikke mere skal være forpligtet til at svare på spørgsmål, der fremsendes efter denne dato.

1.8 EØSU så gerne, at artikel 5 om indkaldelse til generalforsamling blev styrket.

2. Kommissionens forslag

Kommissionsforslaget behandler aktionærers problemer med grænseoverskridende stemmeafgivning.

2.1 På grund af det seneste væld af skandaler i forbindelse med dårlig corporate governance i EU og i USA er der behov for at tilskynde aktionærerne til at spille en mere aktiv rolle gennem deltagelse i afstemningerne på generalforsamlingen. Det her behandlede forslag tager sigte på at beskytte ikke blot EU-aktionærers rettigheder, men også aktionærers rettigheder andetsteds i verden.

2.2 Formålet med direktivforslaget er at forbedre corporate governance i selskaber, der er børsnoteret i EU, ved at styrke aktionærernes rettigheder i forbindelse med møder i selskabet. Dette forsøges navnlig opnået ved at sikre, at aktionærer, der ejer aktier i selskaber, der er registrerede og børsnoterede i en anden medlemsstat, uden videre kan afgive stemme på møder i selskabet.

2.3 Direktivforslaget behandler følgende fire væsentlige punkter:

- (a) Forbud mod »aktieblokering«;
- (b) krav om, at mødeindkaldelser skal foreligge i tilstrækkelig god tid inden mødets afholdelse (herunder et krav om, at indkaldelse til alle aktionærgeneralforsamlinger skal foreligge mindst 30 dage inden mødets afholdelse);
- (c) fjernelse af de juridiske hindringer for elektronisk deltagelse;
- (d) mulighed for at afgive stemme uden at deltage i mødet.

2.4 Forslaget er én af de kortsigtede foranstaltninger, der fremlægges i Kommissionens meddelelse til Rådet og Europa-Parlamentet »Om modernisering af selskabsretten og forbedret virksomhedsledelse i Den Europæiske Union — vejen frem« af 21. maj 2003 ⁽¹⁾.

2.5 Kommissionen bemærker, at afstemningsprocedurerne på selskabers generalforsamlinger er vidt forskellige fra medlemsstat til medlemsstat og ofte er komplicerede. Procedurerne kompliceres yderligere, hvis der er tale om ejerskab af aktier på tværs af grænser i EU.

2.6 Kommissionen mener, at den eksisterende lovgivning på EU-niveau ikke i tilstrækkelig grad tager højde for problemet med grænseoverskridende stemmeafgivning. Artikel 17 i direktiv 2004/109/EF (»Gennemsigtighedsdirektivet«) fastsætter, at selskaber har pligt til at stille visse nærmere bestemte oplysninger til rådighed i forbindelse med møder i selskabet. Men gennemsigtighedsdirektivet behandler ikke afstemningsproceduren.

2.7 Stemmeafgivning kan være en kompliceret affære. Ofte administreres aktier af mellemmand på vegne af investorerne. Hvor dette er tilfældet, kan stemmeafgivning udløse en kæde af hændelser, der involverer selskaber, registratorer, depotbanker, investment managers, værdipapircentraler samt bureauer, der varetager stemmeafgivning ved fuldmagt (proxy voting agencies).

3. Valgmuligheder

3.1 Der er ingen garanti for, at markedet vil reagere hurtigt nok for at forbedre aktionærenes rettigheder, eller for at alle medlemsstater vil ændre deres lovgivning, således at den i passende grad tager højde for problemet med den komplicerede afstemningsprocedure.

3.2 En henstilling fra Kommissionen har ikke retskraft, men ville give medlemsstaterne en vis frihed til at implementere en sådan i national lovgivning på grundlag af Kommissionens retningslinjer.

⁽¹⁾ KOM(2003) 284 endelig: »Om modernisering af selskabsretten og forbedret virksomhedsledelse i Den Europæiske Union — vejen frem«.

En henstilling ville ikke sikre indførelse af minimumsstandarder på nøgleområder som problemer med grænseoverskridende stemmeafgivning, øgede omkostninger og aktieblokering, hvor det, der afskrækker investorerne, er muligheden for, at der findes nationale krav herom.

3.3 En forordning ville skabe ens regler for alle, uanset lovgivningen i medlemsstaterne. Den ville ligeledes sikre indførelse af detaljerede, fælles rammebetingelser for grænseoverskridende spørgsmål. En forordning ville derudover have den fordel, at det undgås, at medlemsstaterne »overimplementerer« direktivet (såkaldt »gold plating«).

Kommissionen mener, at omkostningerne ved en forordning kunne blive betydelige, eftersom det ikke vil være muligt at optræde fleksibelt i forhold til de forskelle, der kendetegner de juridiske traditioner i EU-medlemsstaterne.

3.4 Et direktiv ville give mulighed for forskellig praksis i medlemsstaterne og derved dels forebygge forskelsbehandling af forskellige aktietyper og aktionærer, dels fremme grundlæggende minimumsstandarder.

4. Omkostninger og fordele

4.1 Fordele

4.1.1 Det vil på kort sigt være de institutionelle investorer, hvis porteføljer i øjeblikket indeholder grænseoverskridende aktier, der får størst fordel af forslaget. Det forhold, at grænseoverskridende stemmeafgivning er forbundet med omkostninger, betyder, at investorerne ikke engagerer sig så aktivt i styringen af selskaberne, som de kunne ønske sig.

4.1.2 På lidt længere sigt vil forslaget formentlig tilskynde mindre investorer, der i øjeblikket ikke er tiltrukket af tanken om at eje grænseoverskridende aktier på grund af de høje omkostninger ved stemmeafgivning, til at øge deres beholdning af sådanne aktier. Dette vil sætte dem i stand til at foretage en bredere sammensætning af deres aktieportefølje og således reducere risikoen. Alt i alt burde dette forslag øge likviditeten på de europæiske kapitalmarkeder.

4.1.3 Der findes i øjeblikket en række hindringer for grænseoverskridende stemmeafgivning. Aktieblokering er fortsat et problem i nogle lande og opfattes af mange investorer som en alvorlig hindring for at afgive stemme. I den henseende udgør aktieblokering en hindring for, at de grænseoverskridende kapitalmarkeder kan fungere effektivt. Derudover hersker der blandt investorerne forvirring med hensyn til, præcis hvordan blokeringsreglerne er skruet sammen i de enkelte EU-medlemsstater. Dette er for investorernes vedkommende ligeledes ensbetydende med en betydelig omkostning, der ville blive reduceret med direktivforslaget.

4.1.4 Der sker en urimelig forskelsbehandling mellem nationale og grænseoverskridende aktionærer med hensyn til informationer om generalforsamlinger. Kommissionens forslag sikrer, at passende information gøres tilgængelig i god tid for alle markedsdeltagere og skulle derfor kunne bidrage til at afhjælpe problemet.

4.1.5 EF-Domstolens retspraksis viser, at medlemsstaterne ikke må forskelsbehandle forskellige typer af aktionærer.

4.1.6 Stemmeafgivning ved fuldmagt og omregistreringskrav er ofte omkostningstunge, og Kommissionens konsekvensanalyse synes at vise, at omkostningsniveauet reelt afholder småaktionærer fra at stemme. Kommissionens forslag bør forenkle proceduren for udpegelse af stedfortrædere og præcisere, hvem der kan udpeges samt forbedre stedfortrædernes rettigheder i visse lande.

4.1.7 I de tilfælde, hvor det er mødets formand, der har aktionærers fuldmagter i sin varetægt, bør han/hun pålægges at afgive stemme i fuld overensstemmelse med disse aktionærers ønsker.

4.2 Omkostninger

4.2.1 Den foreslåede fælles frist ville gøre forholdene mindre fleksible for de medlemsstater, der kun kræver, at indkaldelsen til en ekstraordinær generalforsamling skal foreligge senest 14 dage, inden denne afholdes.

4.2.2 Kravet om, at der skal afgives skriftlige svar på aktionærernes skriftlige spørgsmål, er fundamentalt.

4.2.3 Artikel 5 og 7 i direktivforslaget fastsætter, at der skal gå 30 kalenderdage mellem mødeindkaldelsen og mødets afholdelse for at give aktionærerne mulighed for at gøre brug af den stemmeret, deres aktier giver dem.

5. Særlige bemærkninger

5.1 EØSU bifalder Kommissionens forslag, eftersom hindringer for grænseoverskridende stemmeafgivning forvrider det indre marked.

5.2 Da den finansielle sektor øver stor indflydelse på vækst og beskæftigelse, bør enhver hindring for aktionærdeltagelse ryddes af vejen. Hensigten med Kommissionens forslag er netop dette.

5.3 I øjeblikket er grænseoverskridende afstemning umiddelbart dyrere for udenlandske aktionærer end for aktionærer, der

er bosiddende i den stat, hvor det pågældende selskabs aktier er børsnoterede, hvilket er et eksempel på en forvridning af markedet.

5.4 Udvalget mener, at der i øjeblikket er for mange begrænsninger, der i visse medlemsstater gør stemmeafgivning ved fuldmagt urimeligt besværlige.

5.5 Aktieblokering, det vil sige kravet om at deponere eller blokere aktier i et antal dage forud for en generalforsamling for at kunne opnå stemmeret, findes stadig i flere EU-lande. Faktisk er aktieblokering obligatorisk i visse medlemsstater. Det er en dyr fremgangsmåde, der forhindrer aktionærerne i at handle aktier i op til flere uger før generalforsamlingen. Det betragtes ligeledes af et flertal af de institutionelle investorer som en af de største hindringer for at afgive stemme.

5.6 EØSU deler Kommissionens opfattelse, hvorefter det forhold, at informationer, der er relevante for en generalforsamling først gøres tilgængelige på et sent tidspunkt, mangelfuld information, for kortfattede beslutningsreferater eller korte indkaldelsesvarsler er blandt de største hindringer for, at ikke-bosiddende aktionærer kan udøve deres stemmeret. Alle relevante dokumenter, herunder revisionsrapporter, svar på aktionærernes spørgsmål, mødeindkaldelser til generalforsamlinger og forslag skal være både elektronisk og fysisk tilgængelige.

5.7 Artikel 8 vedrører deltagelse i generalforsamlingen ad elektronisk vej. Eftersom den teknologiske udvikling går så stærkt, som tilfældet er, foreslår Kommissionen, at medlemsstaterne ikke må »forbyde aktionærerne at deltage i generalforsamlinger ad elektronisk vej«.

5.8 Kommissionsforslaget behandler ikke specifikt problemet med ihændehaveraktier, som der i øjeblikket primært kommunikerer med gennem avisannoncer. EØSU mener, at elektronisk kommunikation er mere moderne og hurtig og helt sikkert billigere.

5.9 Artikel 10 præciserer forholdene omkring stemmeafgivning ved fuldmagt og fjerner visse selskabers mulighed for at pålægge begrænsninger med hensyn til, hvem der kan tildeles fuldmagt.

5.10 Laden stå til, altså at bevare status quo, er ikke en mulighed, EØSU finder tiltrækkende. Hindringerne gør grænseoverskridende stemmeafgivning uoverkommeligt dyr for småaktionærer og meget omkostningstung for institutionelle investorer.

Bruxelles, den 13. september 2006

Anne-Marie SIGMUND

Formand for

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om Forslag til Europa-Parlamentets og Rådets forordning om fælles regler for indberetning af basisoplysninger om købekraftpariteter og for beregningen og offentliggørelsen heraf

KOM(2006) 135 endelig — 2006/0042 (COD)

(2006/C 318/07)

Rådet for Den Europæiske Union besluttede den 20. juli 2006 under henvisning til EF-traktatens artikel 262 at anmode om Det Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om det ovennævnte emne.

Det forberedende arbejde henvises til Den Faglige Sektion for Den Økonomiske og Monetære Union og Økonomisk og Social Samhørighed, som udpegede Sergio Santillán Cabeza til ordfører. Sektionen vedtog sin udtalelse den 20. juli 2006.

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg vedtog på sin 429. plenarforsamling den 13.-14. september 2006, mødet den 13. september, følgende udtalelse med 182 stemmer for, 3 imod og 12 hverken for eller imod:

1. Konklusioner og henstillinger

1.1 EØSU udtrykker tilfredshed med forordningsforslaget, som fastlægger retsgrundlaget for etablering af købekraftpariteter (KKP), hvilket vil forbedre gennemsigtigheden, aktualiteten og kvaliteten af hele processen med udarbejdelse af KKP både i EU og på nationalt plan.

1.2 På baggrund af betydningen af det spørgsmål, som forordningsforslaget omhandler, og det nødvendige i bindende bestemmelser, som afgrænser Kommissionens og medlemsstaternes beføjelser, og som samtidig fastsætter et ensartet udgangspunkt for beregning og fremsendelse af oplysninger om KKP, henstiller EØSU, at forordningsforslaget vedtages snarest muligt.

1.3 EØSU bemærker imidlertid, at af omkostningshensyn beregner Kommissionen (Eurostat) i dag KKP for lande, men ikke for regioner⁽¹⁾. Beregningerne benyttes ellers bl.a. til at vurdere regionernes økonomiske resultater. De foreliggende oplysninger viser klart, at der inden for medlemsstaterne optræder undertiden betydelige regionale forskelle i priserne på varer og tjenester. Selv om de statistiske institutioner, der indsamler basisoplysningerne, opererer med geografiske omregningsfaktorer, er det vigtigt, at disse faktor tilpasses for at undgå forvriddninger i KKP-beregningen. Det henstilles derfor, at medlemsstaterne gør alt, hvad der står i deres magt, økonomisk og teknisk, så de geografiske omregningsfaktorer giver et så retvisende billede som muligt af de geografiske prisforskelle.

1.4 Af ovenanførte årsager må mindstefristen på seks år for revision af de geografiske omregningsfaktorer anses for at være

⁽¹⁾ Der findes 254 regioner på NUTS 2-niveau. Rådets forordning (EF) nr. 1059/2003, bilag 1.

for lang, og den bør derfor reduceres. Eftersom det er mindstehyppigheden⁽²⁾, der er opstillet i forordningsforslaget, bør indberetningen af basisoplysninger ligeledes om muligt fremsendes hvert andet år⁽³⁾ (forslaget foreskriver mindst hvert tredje år).

1.5 Generelt bør det fremhæves, at det er nødvendigt at gøre en indsats for at øge effektiviteten af EU's statistiske apparat, både i forbindelse med teknik og personaleressourcer samt koordineringen mellem Eurostat og de nationale statistiske institutioner, der har et betydeligt ansvar for udregningen af KKP.

2. Købekraftpariteter (KKP)

2.1 Eurostat-OECD's KKP-program blev etableret først i 1980'erne for regelmæssigt og hurtigt at kunne sammenligne EU- og OECD-medlemsstaternes BNP⁽⁴⁾. KKP er valutaomregningskurser, der anvendes til at omregne økonomiske indikatorer udtrykt i nationale valutaer til en fælles kunstig valuta kaldet købekraftstandard (KKS); derved udlignes de nationale valutaers købekraftforskelle.

2.2 Økonomiske mængdeaggregater i købekraftstandarder fås ved at dividere deres oprindelige værdi i nationale valutaenheder med den pågældende købekraftparitet. De enkelte landes BNP udtrykt i købekraftstandarder ved hjælp af købekraftpariteter som omregningsfaktor afspejler således en ren mængdesammenligning, da prisniveau-komponenten er fjernet.

⁽²⁾ Bilag 1, Metodebeskrivelse, 2.1.

⁽³⁾ De priser, det drejer sig om, er »priser på forbrugsgoder og tjenesteydelser og tilhørende repræsentativitetsindikatorer«, »priser på investeringsgoder« og »priser på byggearbejder«.

⁽⁴⁾ Internationale pris- og mængdesammenligninger af BNP kan dog spores tilbage til de forsøgssammenligninger, som Organisationen for Økonomisk Samarbejde i Europa (OECE) foretog i 1950'erne.

2.3 Købekraftpariteterne er både prisdeflatorer og valutaomregningsfaktorer. Med indførelsen af euroen kan der for første gang foretages en direkte sammenligning af priserne mellem landene i euroområdet. Euroen har dog forskellig købekraft i de enkelte eurolande alt efter de nationale prisniveauer. For lande uden for euroområdet er købekraftpariteterne med andre ord valutaomregningsfaktorer og de fjerner virkningerne af forskellige prisniveauer, mens de for eurolandene kun har sidstnævnte prisdeflatorfunktion.

2.4 KKP beregnes ud fra en kurv af sammenlignelige varer og tjenester, der udvælges med afsæt i systemer som f.eks. Classification of Individual Consumption by Purpose (COICOP) ⁽⁷⁾ og Classification of Products by Activity (CPA). Arbejdet i marken udføres i en eller flere byer inden for det økonomiske territorium (som regel kun i medlemsstaternes hovedstæder). De fleste medlemsstater anvender omregningsfaktorer (geografiske deflatorer) for at tage hensyn til regionale forskelle, om end én medlemsstat kun tager hensyn til tallene for hovedstaden ud fra den betragtning, at landets størrelse ikke medfører større forskelle.

3. KKP og bruttonationalprodukt (BNP)

3.1 BNP er et mål for resultaterne af de økonomiske beslutningstageres samlede aktiviteter inden for et givet økonomisk område i en given periode, normalt et år. BNP beregnes i henhold til et nationalregnskabssystem, som for EU's vedkommende er det europæiske nationalregnskabssystem 1995 (ENS 95). BNP kan måles ud fra produktions-, udgifts- og indkomst-siden. Til beregning af købekraftpariteter er det udgiftsmetoden, som er særlig vigtig. Den viser, i hvilket omfang varer og tjenesteydelser, som produceres (eller importeres) af et lands økonomi, anvendes til privat konsum, offentligt konsum, investeringer eller eksport.

3.2 For at kunne foretage en reel sammenligning er det nødvendigt at anvende omregningsfaktorer (geografiske deflatorer), som afspejler prisniveauforskelle mellem landene. Valutakurser kan ikke anvendes, fordi de som regel afspejler andet end blot prisforskelle.

3.3 KKP mellem forskellige landes valutaer er derfor blevet udarbejdet med særlig henblik på anvendelse som geografiske omregningsfaktorer.

4. Hvad bruges KKP til?

4.1 Oprindeligt var det primært internationale organisationer som Eurostat, IMF, OECD, Verdensbanken og FN, der brugte KKP. Men med tiden er brugen af statistiske KKP-beregninger blevet udbredt og i dag er der mange brugere: statslige agenter, universiteter, forskningsinstitutioner samt offentlige og private virksomheder. Bankerne bruger KKP til økonomiske analyser samt for at følge valutakurserne, og private og deres arbejdsgivere bruger KKP til at beregne vederlag, når de flytter fra et land til et andet.

⁽⁷⁾ Systemet benyttes af internationale organer (FN, IMF osv.).

Endvidere bør muligheden for at bruge KKP i tværnationale kollektive overenskomstforhandlinger nævnes.

4.2 KKP er økonomisk og politisk vitale indikatorer for EU. Dels foreskriver reglerne, at KKP skal anvendes i forbindelse med Strukturfondene ⁽⁶⁾, dels udgør KKP et obligatorisk referencpunkt for Samhørighedsfonden ⁽⁷⁾. Det bør dog nævnes, at mens beregningen i forbindelse med Strukturfondene er baseret på bruttonationalprodukt (BNP) pr. indbygger, er den i forbindelse med Samhørighedsfonden baseret på bruttonationalindkomst (BNI) pr. indbygger. Det forslag til forordning, som denne udtalelse omhandler, beskæftiger sig kun med BNP ⁽⁸⁾.

4.3 KKP benyttes også til at udarbejde de justeringskoefficienter, som anvendes til regulering af vederlag og pensioner til tjenestemænd og øvrige ansatte i De Europæiske Fællesskaber ⁽⁹⁾.

5. Forordningsforslaget

5.1 Målet med forordningsforslaget er at udfylde et juridisk tomrum ved at indføre en retsramme for beregning af KKP. Man vil forbedre gennemsigtigheden og kvaliteten af de data, som medlemsstaterne leverer, gennem fælles regler for indberetning af basisoplysninger (art. 1). Det forfulgte mål vil ikke blot gavne Eurostat som koordinator af resultaterne, men også de enkelte landes statistiske institutioner.

5.2 Fastlæggelse af ansvar og beføjelser. Kommissionen skal, gennem Eurostat, have ansvaret for at koordinere indberetningen af basisoplysninger, at beregne og offentliggøre KKP og at udvikle metodologi i samråd med medlemsstaterne (art. 4, stk. 1), mens medlemsstaterne skal indberette basisoplysninger, »skriftligt« godkende undersøgelsesresultaterne og sikre dataenes pålidelighed (art. 4, stk. 2).

⁽⁶⁾ Ifølge Rådets forordning 1260/1999 kan regioner, hvis BNP pr. indbygger målt i KKP er lavere end 75 % af gennemsnittet i Fællesskabet, modtage støtte fra strukturfondene. Dette gælder også for de lande, som senere har tilsluttet sig EU (bilag II til tiltrædelsesakten).

⁽⁷⁾ For Samhørighedsfonden er betingelsen nedfældet i artikel 2, stk. 1, i Rådets forordning 1164/1994 af 25. maj 1994, ifølge hvilken Fonden gælder for (...) de medlemsstater, hvis bruttonationalindkomst (BNI) pr. indbygger er lavere end 90 % af gennemsnittet i Fællesskabet (...).

⁽⁸⁾ Artikel 3 indeholder følgende definition: »a) »Købekraftpariteter (KKP)«: geografiske deflatorer og valutaomregningskurser, som fjerner virkningerne af prisniveauforskellene mellem landene og således gør det muligt at foretage mængdesammenligninger af BNP-komponenter og sammenligne prisniveauer.«

⁽⁹⁾ Vedtægten for tjenestemænd og ansættelsesvilkårene for de øvrige ansatte i De Europæiske Fællesskaber.

5.3 Medlemsstaternes statistiske institutioner skal indberette basisoplysninger til Eurostat i overensstemmelse med fælles parametre og i et fælles teknisk format (art. 5 og bilag I).

5.4 De statistiske enheder er dem, der er defineret i Rådets forordning (EF) nr. 696/1993, eller i andre kilder, der etableres på et senere tidspunkt (art. 6) og Kommissionen og medlemsstaterne skal indføre et kvalitetskontrollsystem (art. 7).

5.5 Eurostat beregner KKP en gang om året (art. 8) og har til opgave at offentliggøre disse på aggregeret niveau for hver medlemsstat (art. 9).

5.6 Forordningsforslaget pålægger ikke medlemsstaterne at foretage undersøgelser alene med henblik på udarbejdelse af

justeringskoefficienter, som anvendes på vederlag og pensioner til tjenestemænd og øvrige ansatte i De Europæiske Fællesskaber (art. 10).

5.7 Tidsjusteringsfaktor og geografisk justeringsfaktor. KKP beregnes ved hjælp af **nationale årlige gennemsnitspriser (art. 2, stk. 2)**. Da »dataindsamlingen kan begrænses til et eller flere geografiske områder inden for det økonomiske område« og »til en bestemt periode«, skal medlemsstaterne anvende en **tidsjusteringsfaktor** (højst et år gammel) og en **geografisk justeringsfaktor** (højst 6 år gammel) (bilag I, Metodologi, pkt. 2 til 4).

Bruxelles, den 13. september 2006

Anne-Marie SIGMUND

Formand for

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om Forslag til Europa-Parlamentets og Rådets beslutning om papirløse rammer for told og handel

KOM(2005) 609 endelig — 2005/0247 (COD)

(2006/C 318/08)

Rådet for Den Europæiske Union besluttede den 17. januar 2006 under henvisning til EF-traktatens artikel 95 at anmode om Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om det ovennævnte emne.

Det forberedende arbejde henvistes til Den Faglige Sektion for Det Indre Marked, Produktion og Forbrug, som udpegede Umberto Burani til ordfører. Sektionen vedtog sin udtalelse den 12. juli 2006.

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg vedtog på sin 429. plenarforsamling, mødet den 13. september 2006, følgende udtalelse med 190 stemmer for og 3 hverken for eller imod:

1. Indledning

1.1 Kommissionens forslag vedrører et nyt projekt for elektronisk told, som på sigt skal gøre det europæiske toldsystem fuldt automatiseret, interoperabelt, sikkert, tilgængeligt og velfungerende udelukkende på elektronisk grundlag uden brug af papir. Forslaget er et nødvendigt supplement til gennemførelsen af den nye EU-toldkodeks, som Kommissionen har foreslået ⁽¹⁾, og hvorom EØSU har udarbejdet en særskilt udtalelse.

1.2 Vedtagelsen af det foreslåede elektroniske system indebærer en samlet og koordineret indsats fra alle medlemsstater, ikke kun for så vidt angår told, men også omfattende de andre

ansvarlige instanser, som opererer ved grænserne, idet det vil være dem, der skal stå for gennemførelsen af koncepterne »**single window**« og »**one-stop-shop**« i praksis. Disse to mål vil indebære, at toldprocedurerne for de erhvervsdrivende bliver enklere, hurtigere og billigere, og for toldmyndighederne betyder det mere effektiv kontrol med risikostyringen.

1.3 Medlemsstaterne har allerede foretaget betydelige investeringer i etableringen af elektroniske toldsystemer; alligevel er der store forskelle i både teknisk niveau og reglerne for og brugen af oplysninger. Der er således endnu ikke opnået en tilstrækkelig grad af harmonisering, hvortil kommer det endnu større og fortsat uløste problem, at **systemerne ikke er interoperable**.

⁽¹⁾ KOM(2005) 608 endelig.

1.4 Interoperabilitet vil gøre det muligt for myndighederne i de forskellige lande at udveksle oplysninger. At der har været fokus på borgerne viser den i forslaget nævnte mulighed for at etablere **grænseflader med erhvervslivet** ikke kun med det formål at gennemføre one-stop-shop-princippet, men også for at sikre udvekslingen af oplysninger. Så snart det nye elektroniske system er fuldt funktionelt, vil det, i det mindste rent toldmæssigt, være et afgørende skridt i retning af realiseringen af det indre marked med kun ydre grænser. I lyset af markedernes globale dimension skal man endvidere være opmærksom på forholdet til tredjelandene; et aspekt som ikke er medtaget i Kommissionens dokument.

2. Generelle bemærkninger

2.1 Kommissionen gør opmærksom på, at målet om digitalisering også ville kunne være opnået ved at etablere et centraliseret toldsystem i stedet for interoperable systemer, men bemærker, at en sådan løsning af forskellige grunde ikke er mulig, blandt andet fordi det ville være vanskeligt at overføre ansvaret for driften fra medlemsstaterne til Kommissionen, idet det ville være i strid med proportionalitets- og subsidiaritetsprincippet. Den egentlige grund til, at dette er umuligt, er imidlertid nok, at medlemsstaterne ikke vil afstå deres beføjelser, selv om de ved, at en del af toldindtægterne falder direkte ind under EU's budget. EØSU finder dog, at fælles toldadministration bør være et af Unionens langsigtede mål. Fælles administration vil indebære fordele i form af forenkling, pålidelighed og færre omkostninger for ikke at tale om muligheden for sammenkobling med andre systemer i EU og tredjelandene. På baggrund af de eventuelle forsinkelser i gennemførelsen af de grundlæggende systemer, som udvikles separat i de 25 medlemsstater, bør man overveje om det ikke var bedre at gennemføre fuldt automatiserede systemer, som f.eks. det automatiserede importsystem og det automatiserede eksportsystem, som er forbundet via ét enkelt europæisk kontaktpunkt.

2.2 Kommissionens initiativ er først og fremmest et nødvendigt skridt, da gennemførelsen af den nye toldkodeks forudsætter, at procedurerne er forenelige med de nye regler. Derudover er det et led i en række andre initiativer, som er vedtaget inden for andre sektorer i forbindelse med *e-Europa* og *e-forvaltning* ⁽²⁾, og mere konkret er det en opfølgning på de tilsagn, der blev givet i 2003 med Kommissionens meddelelse til Rådet om *enkle og papirløse rammer for told og handel* ⁽³⁾. På den anden side blev disse tilsagn, i hvert fald for så vidt angår afviklingen af brugen af papir, allerede opridset i *Told 2007-programmet* ⁽⁴⁾ og gentaget i ændringerne til forordningen om toldkodeksen i 2004 ⁽⁵⁾.

⁽²⁾ Meddelelse fra Kommissionen til Rådet, Europa-Parlamentet, Det Økonomiske og Sociale Udvalg og Regionsudvalget — E-forvaltningens betydning for Europas fremtid, KOM(2003) 567 endelig af 26.9.2003.

⁽³⁾ KOM(2003) 452 endelig af 24.7.2003, der er omtalt i forslag til udtalelse om toldkodeksen.

⁽⁴⁾ KOM(2002) 26 endelig af 21.3.2002, hvorom EØSU har udarbejdet udtalelse, EFT C 241 af 7.10.2002.

⁽⁵⁾ KOM(2003) 452 endelig af 24.7.2003, hvorom EØSU har udarbejdet udtalelse, EUT C 110 af 30.4.2004.

2.3 EØSU kan kun hilse de væsentligste nyudviklinger i Kommissionens forslag velkommen: Sammenkoblingen af de nationale systemer, etableringen af en grænseflade med erhvervslivet via one-stop-shop-konceptet, muligheden for elektronisk fremsendelse af anmodninger om toldklarering og den integrerede risikostyring er uden tvivl store fremskridt, forudsat at omkostningerne for samfundet og de erhvervsdrivende er bæredygtige. Det vil derfor være hensigtsmæssigt at tage konsekvenserne af disse ændringer for toldpersonalet (midler, uddannelse, karriere, tilpasning) med i overvejelserne.

2.4 EØSU kan imidlertid ikke lade være med at fremkomme med nogle bemærkninger til integrationen af de elektroniske systemer og deres komplementaritet. Det er Kommissionens hensigt, at der skal opnås fuld interoperabilitet mellem toldsystemerne, hvilket betyder, at toldmyndighederne skal være i stand til at udveksle oplysninger med hinanden og også med »andre myndigheder, som er involveret i internationale varebevægelser«. **Myndigheder med ansvar for momsopkrævning** er helt sikkert ikke omfattet af denne definition, selv om en forbindelse mellem told- og momsmyndighederne i nogle tilfælde og for nogle varer kunne være nyttig for at kunne kontrollere **forfalskning af oprindelsesbetegnelser**. Det er ikke noget nyt, men derimod et stadigt mere udbredt fænomen, at varer importeret fra tredjelande ofte markedsføres (momsbelagt) i EU forsynet med europæisk oprindelsesbetegnelse eller forfalskede »europæiske« mærker.

2.5 EØSU henleder også opmærksomheden på den anden betragtning i forslaget til beslutning: »Som led i den paneuropæiske e-forvaltningsaktion ... bør der iværksættes foranstaltninger til at gøre tilrettelæggelsen af toldkontrol mere effektiv ... for ... **at bekæmpe svig, organiseret kriminalitet og terrorisme** ...«. Hensigten er klar, derimod er det mindre klart, hvordan bestemmelserne i forslaget kan medvirke til at opfylde målet. De indsamlede toldoplysninger kan kun bruges til andre formål, hvis der **etableres et system, der kommunikerer med andre systemer**.

2.5.1 Rådet vedtog i december 2004 **Haag-programmet** på grundlag af en vurdering fra Kommissionen ⁽⁶⁾ og en henstilling fra Europa-Parlamentet af 14. oktober 2004. Programmet opstillede en række foranstaltninger og aktioner til at styrke sikkerheden i EU og især til at »**sikre politi- og toldsamarbejde samt retligt samarbejde**«. I et efterfølgende dokument af 10. juni 2005 udarbejdedes en **handlingsplan for gennemførelsen af Haag-programmet**, hvori der henvistes til en resolution fra Rådet for retlige og indre anliggender af 30. marts 2004 om toldsamarbejde og en meddelelse om bekæmpelse af grænsoverskridende handel med forbudte varer eller varer, der er underlagt restriktioner. I endnu et efterfølgende dokument ⁽⁷⁾ blev toldsamarbejdet igen fremhævet som et prioriteret område. Alle de forslag, der er indeholdt i de ovennævnte dokumenter, er baseret på **adgang til oplysninger** med henblik på retsfølgning, hvilket også er nævnt i Haag-programmet. Set i et

⁽⁶⁾ KOM(2004) 401 endelig.

⁽⁷⁾ KOM(2005) 184 endelig.

overordnet lys og i betragtning af karakteren af de igangværende projekter finder EØSU det indlysende, at man i forbindelse med udformningen af et elektronisk toldsystem, som skal være holdbart på lang sigt, må sikre, at **tolddatabaserne** ved systemets ibrugtagning eller på et senere tidspunkt **kan samarbejde med andre systemer**, herunder særligt systemer vedrørende den interne, europæiske eller tredjelands sikkerhed. Et sådant samarbejde skal naturligvis ske under overholdelse af privatlivets fred, tavshedspligten og beskyttelsen af persondata.

2.5.2 Bortset fra citatet i punkt 2.5.1 kommer denne bekymring ikke til udtryk i Kommissionens dokument. Heller ikke Haag-programmet nævnes i begrundelsen i Kommissionens forslag. Under overskriften »Overensstemmelse med andre EU-politikker og -mål« henvises der kun til Lissabon-strategien og initiativerne vedrørende e-Europa og e-forvaltning. Selv under hensyntagen til artikel 3(d), som behandles nedenfor, kan en så vigtig udeladelse ikke være tilfældig, og Kommissionen bør tydeligt angive grundene hertil. Det er i hvert fald helt sikkert, at det ikke vil være acceptabelt blot at udskyde et initiativ, der allerede nu burde være vedtaget, til engang i fremtiden.

2.5.3 I forbindelse med udarbejdelsen af dokumentet afholdt Kommissionen inden for en periode af to år seks seminarer, foretog høring af brugerne og drøftede forslaget i Toldkodeksudvalget, Toldpolitikgruppen, Gruppen vedrørende Elektronisk Told 2007 og Erhvervskontaktgruppen. Derimod nævnes der ikke noget om kontakt med Europol, OLAF og andre af Kommissionens generaldirektorater. Man kan ikke udarbejde et system udelukkende på grundlag af de direkte brugeres krav; for at kunne sammenkoble systemet med andre systemer er man nødt til at have viden om disse andre systemers egenskaber og krav. Det er EØSU's indtryk, at de forbehold, der kom til udtryk i udtalelsen om en EU-kodeks, nu er blevet bekræftet, idet der ikke er nogen egentlig forståelse for **de forskellige offentlige myndigheders indbyrdes afhængighed i bekæmpelsen af kriminalitet**.

2.5.4 En fuldstændig strategiændring, som omtalt i ovenstående punkt, er sandsynligvis vanskelig, da der i programmet er fastlagt tidsfrister for gennemførelsen. Det synes derimod ikke umuligt, at der allerede nu kan opstilles **sikkerhedsforanstaltninger vedrørende »følsomme varer«** (våben, sprængstoffer, nukleart materiale, udstyr til den kemiske og nukleare industri og til forsvarsindustrien, narkotika, alkohol og tobak). Disse foranstaltninger kunne danne grundlaget for undersøgelser, der fremsendes til de relevante kompetente myndigheder elektronisk eller efter anmodning.

2.6 I overensstemmelse med subsidiaritetsprincippet **finansieres de omkostninger**, der er nødvendige for at sikre, at systemerne er interoperable, single window-konceptet og told-

portalerne, over **Fællesskabets budget**. Disse omkostninger anslås at udgøre ca. 180 mio. euro fordelt som årlige bevillinger, der stiger fra 4 mio. i 2006 til 111 mio. fra og med 2011. EØSU er enig heri, men forstår ikke, hvorfor **omkostningerne vedrørende de nationale portaler** skal finansieres over Fællesskabets budget. Selv om disse rigtig nok i princippet er til rådighed for alle erhvervsdrivende, både de nationale og erhvervsdrivende fra andre EU-lande, er det mest sandsynligt, at de for størstedelens vedkommende vil blive benyttet af de nationale erhvervsdrivende. Det forekommer derfor mere rimeligt, at det er de enkelte medlemsstater og ikke Fællesskabet, der bærer omkostningerne ved portalerne. Situationen er selvfølgelig en anden, hvis Kommissionen mener de europæiske portaler, som der ikke specifikt refereres til.

2.7 Kommissionen har fastsat følgende tidsplan for **gennemførelsen**, som alle medlemsstater skal overholde, og som løber fra offentliggørelsesdatoen i EUT: **Tre år** til etablering af interoperable automatiserede toldklareringssystemer, et interoperabelt system for registrering af erhvervsdrivende og toldinformationsportaler, **fem år** til etablering af rammer for fælles adgangssteder og integrerede rammer for tarifiering efter EF-standarder, **seks år** til etablering af »single window«-tjenester. EØSU mener, at disse tidsfrister, særligt den første, **er lidt optimistiske**. Tre år er ikke lang tid, når man tænker på, at der vil gå nogle måneder med afprøvning af programmerne og udveksling med de andre deltagere. Derudover er ikke alle medlemsstater lige langt fremme med digitaliseringen og har ikke lige mange økonomiske og menneskelige ressourcer til rådighed. Det ville være til skade for systemets effektivitet og i endnu højere grad dets troværdighed, hvis Kommissionen som følge af en eller flere medlemsstaters manglende overholdelse af tidsfristerne blev nødt til at forlænge fristerne. Derfor skal den nuværende Flerårige Strategiske Plan revideres, hvorved man bør tage højde for følgende:

- alle medlemsstater skal have gennemført systemet fuldt ud, inden det træder i kraft og
- virksomhederne skal have mindst 12 måneder til at forbedre systemerne, efter at de har modtaget alle krav fra toldmyndighederne i medlemsstaten. Industri og handel skal ikke være tvunget til at fremlægge summariske import- og eksportdeklarationer, før enhedssystemet er blevet gennemført fuldt ud.

3. Særlige bemærkninger

3.1 **Artikel 2: Mål.** Et af målene med forslaget er at koordinere en fælles tilgang til kontrol af varer og tilbageholde farlige eller ulovlige varer. Under hensyntagen til EØSU's forslag i punkt 2.5.4 bør dette mål formuleres anderledes.

3.2 Artikel 3: Dataudveksling. I henhold til artikel 3(d) skal toldsystemerne gøre det muligt at udveksle oplysninger med »andre administrationer eller instanser, som er involveret i internationale varebevægelser«. EØSU har allerede udførligt gjort rede for, hvorfor det mener, at denne definition ikke er dækkende (jf. punkt 2.4 og frem). Hvis forslaget om at medtage Haag-programmet under overskriften »Overensstemmelse med andre EU-politikker og -mål« imødekommes, bør artiklen omformuleres. Under alle omstændigheder bør teksten gøres tydeligere, således at der ikke er mulighed for fortolkning: Enten henvises der til »administrationer ... involveret i internationale varebevægelser« som alternativ til »instanser« eller til »administrationer« generelt, i hvilket tilfælde det bør gøres klart, at Kommissionen med den betegnelse har ønsket at gøre opmærksom på, at det er en ny tilgang, der er i overensstemmelse med Haag-programmet. Den nuværende formulering og dermed fortolkningen deraf giver anledning til usikkerhed.

3.3 Artikel 4: Systemer og tjenester samt tidsplan. Som nævnt i punkt 2.7 forekommer tidsfristerne for gennemførelsen alt for optimistiske. Kommissionen bør endnu engang drøfte den tekniske side med medlemsstaterne og **de institutioner, som er direkte berørt** for at indhente garanti fra alle om, at de er i stand til at udføre opgaverne inden for de fastsatte tidsfrister.

3.4 Artikel 9: Ressourcer. I henhold til artiklen deles Kommissionen og medlemsstaterne om at stille menneskelige, budgetmæssige og tekniske ressourcer til rådighed. Kommissionen har ansvaret for EF-komponenterne og medlemsstaterne for de nationale komponenter. Artiklens ordlyd er korrekt, men betydningen og indholdet af begreberne »EF-komponenter« og »nationale komponenter« skal forstås i sammenhæng med artikel 10.

3.5 Artikel 10: Finansielle bestemmelser. Heller ikke her er der grund til at kritisere artiklens ordlyd, men der er nogle fortolkningsproblemer. Stk. 3 bestemmer, at medlemsstaterne bærer omkostningerne ved etablering og drift af de nationale komponenter, »herunder grænseflader med andre statslige organer og erhvervslivet«. Det må formodes, at portalerne, der som hovedregel er på det nationale sprog og udarbejdet i overensstemmelse med de nationale erhvervsdrivendes behov, skal kategoriseres som nationale komponenter. Imidlertid fremgår

det af begrundelsen (jf. punkt 2.6), at de skal betragtes som **EF-komponenter**, hvilket ikke er den fortolkning, man vil komme frem til ved kun at læse artiklens ordlyd. EØSU mener, at dette punkt bør ændres indholdsmæssigt, hvis EØSU's bemærkninger tages til efterretning, og under alle omstændigheder formmæssigt, hvis EØSU's bemærkninger ikke tages til efterretning, således at det sikres, at gennemsigtighedsprincippet overholdes.

3.6 Artikel 12: Rapporter. Hvert år inden den 31. december skal medlemsstaterne fremsende en rapport over de fremskridt, der er gjort og de opnåede resultater. Hvert år inden den 31. marts fremsender Kommissionen en samlet rapport til medlemsstaterne. Rapporten bør indeholde resultaterne af eventuelle kontrolbesøg og andre kontrolforanstaltninger. Overordnet har EØSU ingen indvendinger herimod, men vil gerne vide, hvad et »kontrolbesøg« indebærer, og om resultaterne deraf bør offentliggøres.

3.7 Artikel 13: Høring af erhvervslivet. Det forudsættes, at Kommissionen og medlemsstaterne »løbende« hører erhvervslivet på alle stadier af udarbejdelsen, udviklingen og etableringen af systemerne og tjenesterne. Høringen bør ske via en ordning, hvorefter et repræsentativt udvalg af erhvervsdrivende samles på et regelmæssigt grundlag. EØSU finder, at en ordning af den art er i overensstemmelse med normal fællesskabspraksis og opfylder principperne om høring og gennemsigtighed. På den anden side viser erfaringen, at det er vigtigt, at høringen ikke sætter fokus på for mange uforenelige krav og modstridende tendenser, der kan medvirke til at skabe hindringer, som kun kan overvindes på længere sigt og gennem indgåelse af kompromiser, der ikke er hensigtsmæssige. Høringsprocessen bør derfor være så omfattende, at det bliver muligt at overholde kravet om beslutningstagning uden forsinkelser.

3.8 Artikel 14: Tiltrædelseslande og kandidatlande. I henhold til denne artikel skal Kommissionen underrette disse lande om de iværksatte initiativer og de fremskridt, der gøres i de forskellige stadier, således at det bliver muligt for dem at deltage heri. Formuleringen er uklar. Det er ikke klart, om landene kan deltage som aktive medlemmer eller kun som observatører, om de er bemyndiget til at iværksætte parallelle toldsystemer med henblik på tiltræden, og om de i så fald er berettiget til støtte fra Fællesskabets budget. EØSU opfordrer til, at ordlyden af denne bestemmelse gøres mere gennemskuelig.

Bruxelles, den 13. september 2006

Anne-Marie SIGMUND

Formand for

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om Gennemførelse af Fællesskabets Lissabon-program: Forslag til Europa-Parlamentets og Rådets direktiv om betalingstjenester i det indre marked og om ændring af direktiv 97/7/EF, 2000/12/EF og 2002/65/EF

KOM(2005) endelig — 2005/0245 (COD)

(2006/C 318/09)

Rådet for Den Europæiske Union besluttede den 18. januar 2006 under henvisning til EF-traktatens artikel 47, stk. 2, og artikel 95 at anmode om Det Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om det ovennævnte emne.

Det forberedende arbejde henvistes til EØSU's Sektion for Det Indre Marked, Produktion og Forbrug, som udpegede Frank von Fürstenwerth til ordfører. Sektionen vedtog sin udtalelse den 12. juli 2006.

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg vedtog på sin 429. plenarforsamling den 13.-14. september 2006, mødet den 13. september, følgende udtalelse med 191 stemmer for, 1 imod og 3 hverken for eller imod:

1. Resumé af forslaget

1.1 Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg (EØSU) deler Europa-Kommissionens opfattelse af, at det er en uomgængelig nødvendighed for fuldførelsen af det indre marked, at alle indre grænser i Fællesskabet ophæves for at sikre fri bevægelighed for varer, personer, tjenesteydelser og kapital. Et velfungerende indre marked for betalingstjenester er væsentligt i denne sammenhæng, men et sådant eksisterer endnu ikke. EØSU bifalder planen om, at der efter den vellykkede indførelse af euro'en nu også etableres et fælleseuropæisk betalingsområde (Single Euro Payments Area — SEPA).

1.2 EØSU støtter Kommissionens bestræbelser på at skabe de juridiske forudsætninger for et fælleseuropæisk betalingsområde og betragter det planlagte direktivforslag som et skridt, der peger fremad.

1.3 Udvalget bifalder de initiativer til etablering af et fælleseuropæisk betalingsområde, som Kommissionen og den europæiske kreditsektor allerede har taget, og hvis ganske ambitiøse mål er at skabe forudsætninger for, at der på det indre marked i Europa kan gennemføres grænseoverskridende betalinger i euro på en enkel, nem, sikker og billig måde.

1.4 Udvalget gør imidlertid opmærksom på, at Kommissionen med direktivforslaget har valgt en meget omfattende reguleringsmetode, hvis juridiske rammer går klart ud over, hvad der er nødvendigt for at nå målet om grænseoverskridende betalinger. Derfor er EØSU, også i lyset af de gennemførelsesfrister, der skal gives medlemsstaterne samt udbydere og brugere af betalingstjenesterne, bekymret for, at det ikke vil lykkes at nå målet om etablering af et fælleseuropæisk betalingsområde i 2008, fordi den juridiske ramme er blevet for vidtspændende og ikke står i et rimeligt forhold til det forfulgte mål. Udvalget slår til lyd for, at der fokuseres mere på redskaberne selvregulering og medregulering.

1.5 Med henblik på at nå det af Kommissionen tilstræbte mål om i 2008 at få etableret et fælleseuropæisk betalingsområde skulle det være tilstrækkeligt at skabe et retsgrundlag for grænseoverskridende debiteringer samt at revidere de relevante bestemmelser i afsnit II (Udbydere af betalingstjenester) og i afsnit IV (Rettigheder og forpligtelser ved levering og brug af betalingstjenester) i direktivforslaget (om bl.a. autorisering, tilbagekaldelse og tilbagebetaling, jf. afsnit IV). På den måde ville startdatoen for det fælleseuropæiske betalingsområde i 2008 kunne overholdes.

1.6 EØSU mener, også på baggrund af de retsakter der hidtil er blevet vedtaget, at kravet om »better regulation« kunne opfyldes, hvis der fokuseres på det, som der er et reelt behov for at lovgive om. For så vidt bør lede råden i direktivforslaget være at fremme og lette betalingerne i betalingsudbydernes og betalernes interesse og ikke at besværliggøre dem gennem bureaukratiske foranstaltninger, der i sidste ende kun øger omkostningerne ved systemet og dermed mindsker brugernes accept af det.

1.7 EØSU gør opmærksom på, at der i forbindelse med etableringen af et indre marked for betalingstjenester opstår yderligere spørgsmål, der endnu ikke har kunnet løses på dette sted. Det drejer sig for det første om spørgsmål vedrørende sikkerheden af de elektroniske betalinger og de aspekter, der er forbundet hermed. Der må imidlertid for det andet ligeledes gøres opmærksom på, at spørgsmålet om adgang til en girokonto, uden hvilken det formentlig er umuligt at drive erhverv, i stadig højere grad er et emne, som medlemsstaterne er optaget af.

1.8 Konkret henstiller EØSU, at der foretages en række justeringer af direktivforslaget.

2. Direktivforslagets indhold

2.1 Direktivforslaget skal etablere en ensartet lovgivningsramme for det fælleseuropæiske betalingsområde, der navnlig skal lette de grænseoverskridende betalinger. Direktivforslagets målsætning er at harmonisere de forskellige retsfor skrifter i medlemsstaterne med det formål

- at skærpe konkurrencen mellem de nationale markeder gennem etablering af lige konkurrencevilkår;
- at øge gennemsigtigheden på markedet for udbydere og brugere af betalingstjenester;
- at skabe ensartede rettigheder og forpligtelser for udbydere og brugere af betalingstjenester.

I hovedtræk indeholder direktivforslaget følgende bestemmelser:

2.2 Retten til at udbyde betalingstjenester til offentligheden (afsnit II)

2.2.1 En harmonisering af kravene til markedsadgang for andre betalingsudbydere end kreditinstitutter skal skabe lige konkurrencevilkår og øget konkurrence på de nationale markeder. Samtidig hermed skal der tages hensyn til de senere års markedsudvikling og skabes mulighed for, at en ny generation af udbydere, betalingsinstitutterne, kan få adgang til markedet.

2.3 Krav til gennemsigtighed og information (afsnit III)

2.3.1 Klare og konsekvente bestemmelser om gennemsigtighed for betalingstjenester skal skærpe konkurrencen ved at give brugerne flere valgmuligheder og større beskyttelse. Kommissionen stiller forslag om informationskrav for betalings-tjenester, der skal erstatte de nationale bestemmelser.

2.4 Rettigheder og forpligtelser for brugere og udbydere af betalings-tjenester (afsnit IV)

2.4.1 Direktivforslaget definerer de væsentligste rettigheder og forpligtelser for brugere og udbydere af betalingstjenester. Bestemmelserne skal styrke brugernes tillid til elektroniske betalingssystemer og således sikre effektivitet og accept af disse systemer.

3. Generelle bemærkninger

3.1 EØSU støtter direktivforslagets målsætning om at etablere et fælleseuropæisk betalingsområde navnlig for grænseoverskridende betalingstjenester. Etableringen af et indre marked for betalingstjenester har været savnet længe. Det bør realiseres i 2008 som planlagt.

3.2 Den reguleringsmetode, Kommissionen har valgt, er meget omfattende. I visse henseender er de planlagte bestemmelser mere vidtgående end den lovgivningsmæssige ramme, der er nødvendig for at få indført et fælleseuropæisk betalings-

område. Især eftersom lovgivningen allerede er harmoniseret på overførselsområdet i kraft af direktivet om pengeoverførsler (97/5/EF) og med direktivet om fjernsalg af finansielle tjenesteydelser (2002/65/EF) samt direktiv 2000/46/EF om adgang til at optage og udøve virksomhed som kreditinstitut.

3.3 Fastholdelsen af gennemprøvede, billige og effektive procedurer er ingen hindring for etableringen af et fælleseuropæisk betalingsområde. Tværtimod vil man på grundlag af disse for det første gradvis kunne indføre normer, der garanterer det opnåede sikkerheds- og effektivitetsniveau, og for det andet gennem intelligenter interessentledelse (stakeholder management) kunne realisere et højt kvalitetsniveau i etableringen af det fælleseuropæiske betalingsområde. Med henvisning til princippet om »better regulation« henstiller EØSU, at de planlagte bestemmelser begrænses til, hvad der er nødvendigt af hensyn til forbedringen af betalingerne i det indre marked i Europa, og slår til lyd for, at man i højere grad inddrager instrumenterne selv- og medregulering.

3.4 EØSU betragter det fælleseuropæiske betalingsområde som en vigtig forudsætning for, at produkter i fri konkurrence mellem betalingsudbydere kan udvikles og udbydes på en transparent måde i hele Europa til gavn for kunderne. Derudover mener EØSU, at det af hensyn til kundepræferencen er vigtigt, at forbrugeren også i fremtiden får et valg mellem forskellige betalingsinstrumenter.

3.5 At give betalingsinstitutter uden banklicens adgang til betalingssystemer er problematisk. I den forbindelse er der behov for et ensartet niveau for tilsynskrav som forudsætning for en lige konkurrence. Ellers kan man frygte, at der opstår konkurrenceforvridninger, og at betalingernes funktion samt deres og betalingsudbydernes sikkerhed (f. eks. ved insolvens) bliver bragt i fare.

3.6 EØSU henstiller til, at man begrænser forslaget til at omfatte de bestemmelser fra afsnit II (Udbydere af betalingstjenester) og IV (Rettigheder og forpligtelser for brugere og udbydere af betalingstjenester) i direktivforslaget (om bl.a. autorisering, tilbagekaldelse og tilbagebetaling af debiteringer), der er nødvendige for at etablere en kommende fælleseuropæisk debiteringsordning. I så fald vil det formentlig endnu være muligt både at nå at vedtage direktivet og at gennemføre det i national lovgivning inden for den givne tidsplan, således at startdatoen i 2008 for det fælleseuropæiske betalingsområde med ensartede lovgivningsmæssige rammebetingelser for betalingsudbydere og med europæiske debiteringer (SEPA Direct Debit) vil kunne overholdes.

3.7 EØSU hilser det meget velkommen, at det i direktivforslaget (artikel 79) er fastsat, at Kommissionen senest to år efter direktivets vedtagelse skal forelægge Europa-Parlamentet, Rådet og EØSU en rapport om direktivets gennemførelse.

4. Særlige bemærkninger

4.1 Konkret skal der knyttes følgende bemærkninger til direktivforslaget:

4.2 Artikel 2, stk. 1 — Transaktioner uden for Fællesskabet bør ikke være omfattet

4.2.1 Inddragelsen af betalinger til og fra stater uden for Fællesskabet og Det Europæiske Økonomiske Samarbejdsområde (= tredjelande) i direktivets geografiske anvendelsesområde i henhold til direktivforslagets artikel 2, stk. 1, skyder klart over målet om at skabe ensartede lovgivningsmæssige rammebetingelser for det indre marked i Europa. Bestemmelsen er formentlig heller ikke omfattet af Fællesskabets lovgivningskompetence og er tillige problematisk. Fællesskabet som lovgivningsinstans kan nemlig ikke garantere, at tredjelande fastsætter tilsvarende bestemmelser. Derfor ville det eksempelvis være aldeles urimeligt at fastsætte en bestemmelse (artikel 67) om, at ordregivers betalingsudbyder har objektivt ansvar for korrekt gennemførelse af en betalingstransaktion i et tredjeland, uden at der i det pågældende land findes tilsvarende bestemmelser.

4.2.2 EØSU henstiller, at direktivets anvendelsesområde begrænses til at omfatte betalingstjenester, der gennemføres i det indre marked i Europa.

4.3 Artikel 5 ff. — Ensartede tilsynskrav som forudsætning for lige konkurrence

4.3.1 De tilsynsmæssige krav, som betalingsinstitutter uden banklicens skal opfylde for at få adgang til markedet (artikel 5 ff.), bør kun afvige fra kravene for tilsynet med banker på de punkter, hvor et betalingsinstitut ikke kan sammenlignes med et kreditinstitut, der har fuld autorisation til at drive bankvirksomhed. Ellers kan det frygtes, at der vil ske en forvridning af konkurrencen til ugunst for kreditinstitutterne, og at gennemførelsen af betalingerne i betydeligt omfang vil blive vanskeliggjort. Dertil kommer, at en gennemtvungelse af adgang til betalingssystemerne for betalingsinstitutter uden banklicens ville sætte spørgsmålstegn ved den planlagte europæiske debiteringsordnings integritet og funktion, hvis betalingsinstitutterne ikke skal opfylde de samme krav til risikobaseret egenkapital, ledelsespersonalets faglige og etiske niveau, forretningsplaner, driftens tilrettelæggelse, løbende tilsyn med driften og sanktionsmuligheder, som kreditinstitutterne skal. Fremfor alt vil der imidlertid blive sået varig tvivl om, hvorvidt forbrugerne kan have tillid til SEPA, når man ikke kan gå ud fra, at der er fastsat passende tilsynsregler. Dette gælder også i forhold til insolvensbeskyttelse og adskillelse af kundekonti.

4.3.2 Derfor mener EØSU, at det er afgørende, at alle betalingsinstitutioner underkastes de samme banktilsynskrav med hensyn til risici og faremomenter i betalingsafviklingen, og at de relevante tilsynsmyndigheder udstyres med de beføjelser, der er nødvendige for at løse tilsynsopgaven.

4.4 Artikel 30 ff. — Unødvendige formalia i forbindelse med informationspligten bør undgås

4.4.1 EØSU deler Kommissionens opfattelse af, at klare, konsekvente bestemmelser om gennemsigtighed både er vigtige for forbrugeren og for accepten af SEPA. Informationerne skal være tydelige, letforståelige og letlæselige. En ophobning af alt for forskelligartede informationer kan imidlertid nemt vende hele formålet med dem på hovedet og føre til mindre og ikke mere gennemsigtighed. Dertil kommer, at privatpersoner som brugere af SEPA har brug for andre informationer end handelsdrivende. Det skaber også mere forvirring — og driver omkostningerne i vejret — hvis Kommissionen i ellers sammenlignelige situationer fastsætter forskellige krav til gennemsigtigheden. Der skal i denne forbindelse navnlig henvises til bestemmelserne om gennemsigtighed i direktivet om fjernsalg.

4.4.2 Fra et forbrugersynspunkt skal der peges på, at valget af fuld harmonisering og gensidig anerkendelse meget vel kan være problematisk. Det kan således ikke udelukkes, at den forbrugerbeskyttelsesstandard, man er nået op på i visse medlemsstater, ikke harmoneres.

4.4.3 Bestemmelserne i artikel 30 ff. om den måde, hvorpå informationerne videregives, bør forenkles. Navnlig ved information af brugerne om ændringer i aftalebetingelserne (artikel 33), gennemførte betalingstransaktioner (artikel 36) og ved modtagelse af midler (artikel 37) bør den praksis, der findes i dag, og som er billig for forbrugeren, nemlig at give den pågældende adgang til oplysningerne via kontoudtog eller online, fastholdes, hvor dette er sædvane eller aftalt. Der bør tillige være mulighed for at opfylde informationspligten ved prisskiltning eller ved offentliggørelse på internettet. Det bør formuleres klarere (jf. artikel 31 og 37), at priserne for de forskellige tjenester, der er omfattet af det samlede gebyr, kun skal fremgå enkeltvis, hvis de pågældende tjenester udbydes enten særskilt eller sammen med andre produkter.

4.4.4 Fra brugernes synspunkt er det i forbindelse med betalingstransaktioner ud over entydige oplysninger om betaler og betalingsmodtager vigtigt, at betalingens referencer i fuldt omfang fremgår af oplysningerne om betalingens formål. Kun på denne måde vil der kunne foretages en fuldstændig automatiseret kobling mellem transaktionerne og åbne poster eller udestående fordringer.

4.5 Artikel 41, 2. pkt. — Alle autorisationsformer bør tillades

4.5.1 EØSU er enig med Kommissionen i, at en betalingstransaktion kun kan anses for at være autoriseret, hvis betaleren har givet sit samtykke til udbyderen af betalingstjenesten. I henhold til artikel 41, 2. pkt., gøres samtykke afhængig af en »udtrykkelig autorisering« til at gennemføre »en betalingstransaktion eller en række betalingstransaktioner«. Formuleringen er uklar. At forlange udtrykkeligt samtykke i forbindelse med hver enkelt debitering inden for rammerne af et aftaleretligt forhold ville stærkt begrænse en effektiv og billig debitering.

4.5.2 For fortsat også af hensyn til kunderne at give mulighed for at benytte gennemprøvede og billige ordninger som f. eks. stående betalingsordrer bør direktivet sætte på minimumssamordning i stedet for på fuld harmonisering uden mulighed for undtagelser.

4.6 Artikel 48, stk. 2 og 3 — Bevisbyrdens fordeling i forbindelse med omstridte betalingstransaktioner er ulige

4.6.1 SEPA vil ikke blive accepteret af forbrugerne, hvis bevisførelsen umuliggøres i tilfælde, hvor autoriseringen er omstridt. EØSU støtter Kommissionens bestræbelse på at lette bevisbyrden for betalere.

4.6.2 Denne bestræbelse må imidlertid ikke føre til, at betalingsudbyderen i tilfælde, hvor der er tale om groft misbrug, afskæres fra enhver mulighed for at føre modbevis. Artikel 48, stk. 2, forhindrer imidlertid netop, at betalingsudbyderen kan godtgøre, at betaleren har handlet groft uagtsomt eller med forsæt. Men hvis en godtgørelse af, at betaleren har handlet groft uagtsomt eller endda med forsæt, på forhånd udelukkes, er også dette nærmest en opfordring til at lade hånt om enhver normal omhu ved gennemførelse af transaktionerne eller til misbrug af systemet. Bestemmelsen vil ligeledes få den konsekvens, at visse elektroniske betalinger kun vil blive udbudt i meget begrænset omfang.

4.6.3 EØSU går ind for en rimelig fordeling af bevisbyrden. Det betyder, at betalingsudbyderen skal bevise, at det er indehaveren af verifikationsinstrumentet selv, der har anvist betalingen. Er transaktionen gennemført med anvendelse af særlige sikkerhedstræk, der er anerkendte som værende sikret mod misbrug, bør det forhold, at betaleren enten selv har autoriseret transaktionen eller har handlet groft uagtsomt, gælde som prima facie-bevis. I øvrigt bør de nationale domstoles bevisbedømmelse ikke begrænses i urimelig grad, især eftersom medlemsstaternes civilprocesretlige regler ikke er harmoniserede.

4.7 Artikel 49 — Retssikkerhed ved uautoriserede betalinger gennem fælles præklusionsfrist for fremsættelse af krav om tilbagebetaling

4.7.1 Kommissionen påpeger i direktivforslagets begrundelse, at der i betalingssystem-regi på årsbasis gennemføres ca. 231 mia. transaktioner i Fællesskabet. Allerede dette forhold er en klar illustration af, at der fra og med et bestemt tidspunkt bør herske retssikkerhed i spørgsmålet om, hvorvidt en transaktion var autoriseret eller ej. Hensynet til en rimelig retssikkerhed på området tilsiger, at der fastsættes en præklusionsfrist for betalere fremsættelse af krav om tilbagebetaling ved uautoriserede betalinger. Fristen skal være rimelig. EØSU anser et år for at være passende.

4.7.2 I henhold til artikel 45 har betaleren helt korrekt pligt til med regelmæssige mellemrum at kontrollere transaktionerne på sin konto og til uden ophør at meddele betalingsudbyderen det, hvis han bliver opmærksom på uautoriserede transaktioner. Derfor er det konsekvent og rimeligt, at det tidsrum, inden for hvilket betaleren har mulighed for at fremsætte krav om tilbagebetaling i tilfælde, hvor der er tale om uautoriserede betalinger, begrænses til et år. Således ville både betalingsudbydere og betalere få den nødvendige juridiske sikkerhed for, at transaktionen efter fristens udløb er endelig. Dertil kommer, at fristen på et år ville svare til opbevaringspligten efter artikel 44.

4.8 Artikel 49 og 50 — Ansvarsfordelingen bør genovervejes

4.8.1 EØSU mener, at der er behov for en passende ansvarsfordeling mellem betalingsudbydere og betalere. Kun dette vil sikre, at forbrugerne vil benytte betalingstjenesten, og at betalingsudbydere vil kunne udbyde tjenesteydelsen til en rimelig pris.

4.8.2 Det i artikel 49 foreslåede objektive ansvar for uautoriserede betalingstransaktioner, som bæres af betalingsudbyderen, forekommer EØSU at være fornuftigt i de tilfælde, hvor brugeren passer på sit verifikationsinstrument og behandler det i overensstemmelse med aftalen.

4.8.3 EØSU mener, at den i artikel 50 fastsatte ansvarsbegrænsning på 150 EUR til fordel for brugeren er rimelig i de tilfælde, hvor betaleren trods udvist omhu først ikke har bemærket, at verifikationsinstrumentet er gået tabt, men herefter straks underretter betalingsudbyderen. Oplyser brugeren imidlertid ikke øjeblikkeligt betalingsudbyderen om tabet, trods forpligtelsen hertil i henhold til artikel 46, og har betalingsudbyderen derfor heller ikke mulighed for at afværge eller for at begrænse skaden, bør den pågældende bruger ikke oven i købet og på bekostning af den bruger, der har udvist omhu, i ansvarsmæssig henseende være bedre stillet end sidstnævnte.

4.9 Artikel 53 — Fristen for tilbagebetaling skal fastlægges entydigt

4.9.1 Et væsentligt særkende ved den europæiske debiteringsordning er fremsættelse og gennemførelse af krav om tilbagebetaling. Ved autoriserede betalinger er det i den forbindelse af afgørende betydning, at udløbet af fristen for at gøre kravet om tilbagebetaling gældende kan fastslås entydigt af alle, der har været involveret i transaktionen. Dette sikres ikke ved som i artikel 53, stk. 1, 1. pkt., at lade fristen løbe fra det øjeblik, hvor betaleren er blevet underrettet om den pågældende transaktion, eftersom hverken betaler eller betalingsudbyder ved, hvornår betalingsudbyderen rent faktisk har informeret betaleren om, at transaktionen er gennemført på hans konto.

4.9.2 Grunden er, at det i praksis er meget forskelligt, hvor ofte kontoudtog gøres tilgængelige for kunden. I visse tilfælde sker det kun hvert kvartal, i andre en gang om ugen eller endda dagligt. Det er et spørgsmål om kundepræferencer og om omkostninger. Afhængigt af, hvor ofte informationerne gøres tilgængelige, kan tilbagebetalingsfristen i disse eksempler være på »3 måneder plus 4 uger«, »1 uge plus 4 uger« eller sågar på »1 dag plus 4 uger«. Således er det stort set umuligt at fastslå, hvornår transaktionen er endelig, hvilket ville udgøre et nærmest uløseligt problem i forbindelse med den planlagte europæiske debiteringsordning og så alvorlig tvivl om dens gennemførelse.

4.9.3 Derfor foreslår EØSU, at der — på linje med artikel 53, stk. 1 — løber en 4-ugersfrist fra det øjeblik, hvor kunden er blevet informeret, men at fristen under alle omstændigheder udløber 8 uger efter, at beløbet er bogført som debiteret betalerens konto.

4.10 *Artikel 60, 61 og 67 — Forpligtelserne for de betalingsudbydere, der er involveret i transaktionens gennemførelse, skal holdes klart adskilt*

4.10.1 I artiklerne 60, 61 og 67 knyttes transaktionens gennemførelse til krediteringen af betalingsmodtagerens konto. Dette repræsenterer et — tilsyneladende ubegrundet — brud med hidtil gældende europæiske bestemmelser for pengeoverførsler. Der sker en sammenblanding af de aftalemæssige forpligtelser, der påhviler betalingsudbyder og betalingsmodtager. Ordregivers betalingsudbyder ville efter de foreslåede bestemmelser være pålagt en forpligtelse, hvis opfyldelse alene kan påhvile modtagerens betalingsudbyder, uden at der er givet ordregivers betalingsudbyder nogen kontrolmulighed.

4.10.2 EØSU foreslår derfor at fastholde det princip for reguleringen af betalingsområdet, der hidtil i kraft af direktivet om pengeoverførsler har været gældende i alle EU's medlemsstater. Herefter er ordregivers betalingsudbyder ansvarlig for transaktionen, indtil beløbet er krediteret modtagers betalingsudbyders konto. Indtil beløbet er krediteret modtagers konto, er det modtagers betalingsudbyder, der er ansvarlig for transaktionen.

4.11 *Artikel 60, 61 og 67 — Fristerne for transaktionens gennemførelse skal være realistiske*

4.11.1 EØSU anser det for at være af stor betydning, at fristerne for betalingernes gennemførelse for det første fastsættes således, at de repræsenterer et klart fremskridt i forhold til den nuværende situation, og at det for det andet sikres, at den tekniske gennemførelse af transaktionerne ikke er forbundet med uforholdsmæssigt store omkostninger, der i givet fald ville føre til prisstigninger på betalingsområdet.

4.11.2 Under de nuværende omstændigheder kunne de gennemførelsesfrister på én bankdag (acceptdato plus én bankdag), der er fastsat i artikel 60 og 61, i visse tilfælde vise sig at være for ambitiøse. I henhold til direktivet om pengeoverførsler er der, medmindre der er truffet anden aftale mellem kunden og betalingsudbyderen, på betalingsområdet generelt fastsat en frist for transaktionens gennemførelse på 6 bankdage (acceptdato plus 5 bankdage plus én dags frist til kreditering af modtagers konto = 5 dages frist for ordregivers betalingsudbyder til at kreditere beløbet modtagers betalingsudbyders konto plus én dags frist for modtagers betalingsudbyder til at kreditere beløbet på modtagers konto). Der er en hel række små og regionale betalingsudbydere, der gør gældende, at de ikke vil være i stand til at overholde disse frister. Den planlagte (maksimale) gennemførelsesfrist (én dags frist for ordregivers betalingsudbyder til kreditering af modtagers konto) ville udgøre en sjettedel af den hidtil tilladte frist. I henhold til betalingsudbyderne ville den tekniske gennemførelse ligeledes være forbundet med uforholdsmæssigt store omkostninger og uundgåeligt føre til prisstigninger på betalingsområdet. Den europæiske kreditsektor har pålagt sig selv en forpligtelse (»Credeuro-konventionen«) til at gennemføre betalinger i euro inden for en frist på maksimalt 3 bankdage og har fastsat en generel frist for gennemførelse af betalinger i andre europæiske valutaer på 3 bankdage.

4.11.3 På grund af eventuelle ulemper for de små og regionale betalingsudbyderes konkurrenceevne henstiller EØSU i en passende overgangsperiode at tage udgangspunkt i en gennemførelsesfrist på 3 dage. Bemyndigelsen til for rent nationale betalingstransaktioners vedkommende at fastsætte kortere gennemførelsesfrister (artikel 64) bør imidlertid forblive uberørt af bestemmelsen.

Bruxelles, den 13. september 2006

Anne-Marie SIGMUND

Formand for

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om »Forslag til Europa-Parlamentets og Rådets forordning om lovvalsregler for kontraktlige forpligtelser (Rom I)«

KOM(2005) 650 endelig — 2005/0261 (COD)

(2006/C 318/10)

Rådet for Den Europæiske Union besluttede den 24. februar 2006 under henvisning til EF-traktatens artikel 262 at anmode om Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om det ovennævnte emne.

Det forberedende arbejde henvises til EØSU's Sektion for Det Indre Marked, Produktion og Forbrug, som udpegede Frank von Fürstenwerth til ordfører. Sektionen vedtog sin udtalelse den 26. juli 2006.

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg vedtog på sin 429. plenarforsamling den 13.-14. september 2006, mødet den 13. september, følgende udtalelse med 191 stemmer for, 1 imod og 5 hverken for eller imod:

1. Sammenfatning af udvalgets konklusioner og henstillinger

1.1 Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg bifalder Kommissionens plan om at få fastsat lovvalsregler for kontraktlige forpligtelser i form af en europæisk forordning. Herved foretages der en konsekvent videreudvikling af de europæiske lovvalsregler, og der lukkes et hul i den hidtidige fællesskabslovgivning. Forordningen er nyttig og nødvendig med henblik på at udvikle et fælleseuropæisk retligt område, eftersom det regelsæt, der hidtil har reguleret lovvalgsområdet, nemlig Rom-konventionen af 1980 om, hvilken lov der skal anvendes på kontraktlige forpligtelser ⁽¹⁾, trænger til en ajourføring. På grund af aftalens karakter af en multilateral konvention vil det imidlertid være vanskeligt om overhovedet muligt at opnå enighed om en sådan modernisering, og det vil i givet fald først kunne lade sig gøre efter tidkrævende forhandlinger.

1.2 Udvalget opmuntrer Kommissionen til at gå videre med sagen og opfordrer samtidig til, at man snarest muligt får afsluttet den under hensyntagen til nedenstående forslag, således at forordningen kan træde i kraft.

1.3 Udvalget bifalder Kommissionens bestræbelse på gennem fuld harmonisering at få fjernet det hidtidige juridiske tomrum på området, der skyldes manglen på en gældende europæisk retsakt om lovvalsregler for kontraktlige forpligtelser. Kommissionens initiativ skaber betydelige forenklinger for brugerne af lovgivningen. De kan i fremtiden forholde sig til et sæt retsregler, der er identisk i alle lande, eftersom forordningen gælder umiddelbart i alle medlemsstater. Forordningen er et nødvendigt supplement til den foreslåede Rom-II-forordning ⁽²⁾, som er langt fremme i lovgivningsprocessen. Sammen vil de to forordninger bevirke, at EU for første gang råder over en (stort set) sammenhængende obligationsretlig lovvalgsordning.

1.4 Udvalget opfordrer til, at Fællesskabets lovgivende organer tilslutter sig følgende ændringsforslag:

- artikel 3, stk. 1, 3. pkt., bør ændres til en fortolkningsbestemmelse;
- artikel 3, stk. 3, bør præcisere, at et efterfølgende lovvalg i forbindelse med forbrugeraftaler først er muligt, efter at der er opstået en tvist;

— det bør undersøges, om det i undtagelsestilfælde, hvor særlige omstændigheder gør sig gældende, kunne være hensigtsmæssigt at have mindre restriktive lovvalsregler end reglerne i henhold til artikel 4, stk. 1;

— det bør undersøges, om og på hvilke betingelser der inden for rammerne af artikel 5 kan gives mulighed for frit lovvalg også i de tilfælde, hvor en erhvervsdrivende er begyndt at drive virksomhed i det land, hvor forbrugeren har sit sædvanlige opholdssted, eller hvor den erhvervsdrivende har rettet sin virksomhed mod dette land;

— artikel 22 (c) bør udgå.

Arbejdet med forordningen bør afsluttes snarest muligt, således at denne kan træde i kraft.

1.5 EØSU har med tilfredshed noteret sig, at Irland vil tiltræde forordningen på frivilligt grundlag. Udvalget beklager, at forordningen ikke kommer til at gælde i Det Forenede Kongerige og i Danmark; derved opnås ikke fuldt udbytte af harmoniseringen. EØSU anmoder Kommissionen om at gøre alt, hvad der står i dens magt for at udvirke en beslutning i de to lande om enten at indføre forordningen eller at indarbejde den i national lovgivning.

2. Generelle bemærkninger

2.1 Begrundelsen for initiativet

2.1.1 Kommissionen skaber med denne forordning fælles lovvalsregler for kontraktlige forpligtelser i EU. Man har ganske vist i en vis forstand haft sådanne lovvalsregler siden 1980, hvor de fleste stater i Vesteuropa besluttede sig for at indgå Rom-konventionen. Siden er denne blevet tiltrådt af yderligere stater. En multilateral konvention blev valgt, fordi EØF-traktaten dengang ikke gav hjemmel til udstedelse af en tilsvarende fællesskabsretsakt. Efter 25 års anvendelse af konventionen er det i dag almindelig anerkendt, at den var et reelt fremskridt, og at dens løsninger grundlæggende holder endnu den dag i dag. For at fjerne erkendte mangler i konventionen er en revision og ajourføring imidlertid påtrængt. På grund af Rom-konventionens karakter af en multilateral aftale vil dette kun være muligt efter nye forhandlinger, der vil blive langstrakte, og hvis resultater ikke vil være til at forudse. Sådanne forhandlinger er ikke længere nødvendige, eftersom EF-traktaten i dag giver hjemmel

⁽¹⁾ Rom-konventionen af 19. juni 1980 om, hvilken lov der skal anvendes på kontraktlige forpligtelser. Nuværende ordlyd: EFT C 27 af 26.1.1998, s. 36.

⁽²⁾ KOM(2006) 83 endelig — 2003/0168 (COD).

til udstedelse af en tilsvarende fællesskabsretsakt (jf. EF-traktatens artikel 61, litra c) og 65, litra b)). Bestemmelserne under ét bør i fremtiden være identiske i alle medlemsstater for at lette rets anvendelsen. Dette krav honoreres kun af forordningsinstrumentet.

2.1.2 På baggrund af en grønbog fra 2003 ⁽³⁾ gennemførte Kommissionen i 2004 en offentlig høring. Høringen viste, at der var bredt flertal for udstedelse af forordningen. EØSU ⁽⁴⁾ og Europa-Parlamentet ⁽⁵⁾ har ligeledes udtalt sig til fordel for, at konventionen omarbejdes til en fællesskabsforordning og ajourføres.

2.2 Den retspolitiske baggrund

2.2.1 Forordningen er et led i Kommissionens aktiviteter på det civil- og det civilprocesretlige område, hvis formål er at skabe et fælleseuropæisk retligt område og at lette borgernes adgang til domstolene. Udvalget har ved flere lejligheder taget stilling til en række forslag, som Kommissionen har fremlagt ⁽⁶⁾.

⁽³⁾ KOM(2002) 654 endelig.

⁽⁴⁾ Det Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om grønbogen om omdannelse af Rom-konventionen af 1980 om, hvilken lov der skal anvendes på kontraktlige forpligtelser, til en fællesskabsretsakt med opdatering af dens bestemmelser, INT/176 af 29.1.2004.

⁽⁵⁾ Europa-Parlamentets beslutning om mulighederne for indbyrdes tilnærmelse af medlemsstaternes civile retsplejeregler (KOM(2002) 654 og KOM(2002) 746 — C5-0201/2003 — 2003/2087(INI)), A5-0041/2004.

⁽⁶⁾ Følgende kan nævnes som eksempler: Omarbejdelsen af Bruxelles-konventionen af 1968 til en forordning (EU-domsforordningen), Rådets forordning (EF) nr. 44/2001 af 22. december 2000 om retternes kompetence og om anerkendelse og fuldbyrdelse af retsafgørelser på det civil- og handelsretlige område, EFT L 12 af 16.1.2001, s. 1. Jf. EØSU's udtalelse, EFT C 117 af 26.4.2000, s. 6 (ordfører: Malosse).

Forordningen om indførelse af et europæisk tvangsfuldbyrdsedokument for ubestridte krav, Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EF) nr. 805/2004 af 21. april 2004 om indførelse af et europæisk tvangsfuldbyrdsedokument for ubestridte krav, EUT L 143 af 30.4.2004, s. 15. Jf. EØSU's udtalelse, EUT C 85 af 8.4.2003, s. 1 (ordfører: Ravoet).

Forordningen om forkyndelse i medlemsstaterne af retslige og udenretslige dokumenter i civile eller kommercielle anliggender, Rådets forordning (EF) nr. 1348/2000 af 29. maj 2000 om forkyndelse i Den Europæiske Unions medlemsstater af retslige og udenretslige dokumenter i civile eller kommercielle anliggender, EFT L 160 af 30.6.2000, s. 37. Jf. EØSU's udtalelse, EFT C 368 af 20.12.1999, s. 47 (ordfører: Hernández Bataller).

Forordningen om samarbejde mellem medlemsstaternes retter om bevisoptagelse på det civil- og handelsretlige område, Rådets forordning (EF) nr. 1206/2001 af 28. maj 2001 om samarbejde mellem medlemsstaternes retter om bevisoptagelse på det civil- og handelsretlige område, EFT L 174 af 27.6.2001, s. 1. Jf. EØSU's udtalelse, EFT C 139 af 11.5.2001, s. 10 (ordfører: Hernández Bataller).

Rådets forordning (EF) nr. 1346/2000 af 29. maj 2000 om konkurs, EFT L 160 af 30.6.2000, s. 1. Jf. EØSU's udtalelse, EFT C 75 af 15.3.2000, s. 1 (ordfører: Ravoet).

Forbrugerkreditdirektivet, (KOM(2002) 443 endelig af 11.09.2002), Jf. EØSU's udtalelse, EFT C 234 af 30.09.2003 s. 1 (ordfører: Pegado Liz).

Direktivet om urimelige kontraktvilkår, EFT L 95 af 21.4.1993, s. 29. Jf. EØSU's udtalelse EFT C 159 af 17.6.1991, s. 35 (ordfører: Hilkens).

Grønbog om en EF-procedure for betalingspåbud og om foranstaltninger til forenkling og fremskyndelse af søgsmål om krav af mindre værdi (KOM(2002) 746 endelig). Jf. EØSU's udtalelse, EUT C 220 af 16.9.2003, s. 5 (ordfører: Dr. Von Fürstenwerth).

Forslag til Europa-Parlamentets og Rådets forordning om indførelse af en europæisk betalingspåbudsprocedure. Jf. EØSU's udtalelse, EUT C 221 af 8.9.2006 (ordfører: Pegado Liz).

2.2.2 Forslaget skal navnlig ses i sammenhæng med Kommissionens arbejde med de materielle lovvalgsregler, med andre ord med den af Kommissionen foreslåede Rom-II-forordning. Sidstnævnte er komplementær i forhold til ROM-I-forordningen og er dennes naturlige supplement.

2.3 Retsgrundlag/Proportionalitet/Subsidiaritet/Retlig form

2.3.1 Forordningens målsætning er en tilnærmelse af lovvalgsreglerne for kontraktlige forpligtelser. Retsgrundlaget for harmoniseringen af lovvalgsreglerne er EF-traktatens artikel 61, litra c) sammenholdt med artikel 65, litra b). En sådan harmonisering har Kommissionen beføjelse til i det omfang, den er nødvendig for det indre markeds funktion. Efter udvalgets mening er dette tilfældet her, eftersom harmoniseringen af lovvalgsreglerne bidrager til at sikre ligebehandling af de økonomiske aktører i Fællesskabet i grænseoverskridende tilfælde, til at øge retssikkerheden, forenkle rets anvendelsen og dermed til at stimulere det økonomiske samkvem hen over grænserne. Den gensidige anerkendelse af retsakter fremmes, fordi det fornuftige i deres materielle bestemmelser gøres umiddelbart forståeligt for andre medlemsstaters borgere.

2.3.2 Disse mål kan ikke nås ved nationale foranstaltninger i de enkelte medlemsstater. De kræver handling fra EU's side. Subsidiaritets- og proportionalitetsprincipperne (jf. EF-traktatens artikel 5) er overholdt.

2.4 Kommissionen har med rette valgt at give foranstaltningen form af en forordning, da medlemsstaterne på denne måde ikke får den frihed i gennemførelsen, som et direktiv ville give. Dette ville medføre rets usikkerhed, hvilket bør undgås.

3. Særlige bemærkninger

3.1 Materielt anvendelsesområde, anvendelse af et tredjelands lov (artikel 1 og 2)

3.1.1 Forordningen skal fastsætte lovvalgsregler for kontraktlige forpligtelser på det **civil- og handelsretlige område** (jf. artikel 1, stk. 1). For så vidt kan lovgiver benytte den terminologi, der er anvendt i EF-domskonventionen (artikel 1), og som også er benyttet i forslaget til Rom-II-forordning, eftersom dens indhold ligger fast. Heraf følger, at anvendelse på skatte- og toldområdet samt på forvaltningsretlige anliggender er udelukket. Det er derfor unødvendigt at nævne dette, om end det ikke gør nogen skade.

3.1.2 Det er ikke forordningens mål at fastsætte lovvalgsregler på hele det civilretlige område og ej heller at lovgive i et omfang, hvor det på baggrund af forordningen ville være muligt at bedømme enhver konkret sag om kontraktlige forpligtelser. Lovgiver gør klogt i ikke at have for høje ambitioner for ikke at bringe gennemførelsen af projektet i fare. Derfor er det velbegrundet, at **personretten** (fysiske personers rets- eller handleevne, jf. artikel 1, stk. 2, litra a)) **er udelukket fra anvendelsesområdet**, eftersom der traditionelt på grund af denne materies samfundspolitiske implikationer er fastsat bestemmelser herom i selvstændige instrumenter (hidtil næsten udelukkende i form af multilaterale aftaler (?)). **Udelukkelsen af forpligtelser, som udspringer af familie- eller underholdsforhold, af formueforholdet mellem ægtefæller samt af sager om ægteskab, testamente eller arveforhold** (jf. artikel 1, stk. 2, litra b) og c)), er hensigtsmæssig af de samme årsager eller vedrører forhold, som der skal fastsættes regler for i selvstændige retsinstrumenter.

3.1.3 Udelukkelsen af **sager om veksler, checks og værdipapirer** (jf. artikel 1, stk. 2, litra d)), er begrundet i, at der er fastsat passende regler herom i særlige aftaler (⁸), der dækker et bredere anvendelsesområde end Fællesskabet, og der ikke bør sås tvivl om disses fortsatte gyldighed.

3.1.4 Udelukkelsen af **voldgifts- og værnetingsaftaler** (jf. artikel 1, stk. 2, litra e)), skyldes dels, at de er en del af den internationale civilprocesret, som i lyset af den faktuelle sammenhæng, disse aftaler indgår i, er en bedre egnet ramme for fastsættelse af bestemmelser for sådanne aftaler, dels også at der i et vist omfang er fastsat bestemmelser herom i konventioner, hvis anvendelsesområde dækker bredere end Fællesskabet. Det samme gælder **bevisspørgsmål og processuelle spørgsmål** (jf. artikel 1, stk. 2, litra h)).

3.1.5 Udelukkelsen af spørgsmål, der er omfattet af **reglerne om selskaber, foreninger** og/eller juridiske personer, jf. artikel 1, stk. 2, litra f), er uundgåelig, eftersom deres behandling er så tæt knyttet til selskabsstatutten, at der bør fastsættes bestemmelser på dette område i sammenhæng hermed. Et særligt område udgøres af de »trusts«, der kendes fra engelsk-amerikansk ret. De blev allerede udelukket fra Rom-konventionens anvendelsesområde (artikel 1, stk. 2, litra g)). Det samme sker helt korrekt i forordningen (jf. artikel 1, stk. 2, litra g)).

3.1.6 Udelukkelsen af **forpligtelser, som udspringer af et retsforhold, der bestod forud for kontrakten** (jf. artikel 1, stk. 2, litra i)), gælder retsstridige forpligtelser. De hører i systematisk henseende under Rom-II-forordningen og udelukkes derfor med rette fra anvendelsesområdet.

3.1.7 Udvalget har med tilfredshed noteret sig, at **Irland** vil tiltræde forordningen på frivilligt grundlag. Udvalget beklager, at **Det Forenede Kongerige** ikke har kunnet træffe en tilsvarende beslutning. Forordningen kommer ikke til at gælde i **Danmark** (jf. artikel 1, stk. 3), så længe der ikke mellem Danmark og Fællesskabet er indgået en aftale om, at forordningen gælder i

Danmark, eller Danmark frivilligt inkorporerer dens bestemmelser i dansk lovgivning. Udvalget anmoder Kommissionen om at gøre alt, hvad der står i dens magt for at udvirke en beslutning i de to lande om enten at være omfattet af forordningen eller at inkorporere denne i national lovgivning. Formålet med forordningen, nemlig at skabe fælles lovvalgsregler på europæisk plan, vil blive undergravet, hvis enkelte medlemsstater ikke omfattes. Det ville være beklageligt, hvis man i forhold til disse lande fortsat skulle anvende Romkonventionen, eftersom de materielle bestemmelser i denne og i Rom-I-forordningen kommer til at adskille sig fra hinanden. Alt efter, hvor en sag kommer for retten i fremtiden, hvilket trods EU-domsforordningens, EF-domskonventionens og Lugano-konventionens gyldighed til en vis grad beror på tilfældigheder, vil den samme sag kunne blive afgjort på forskellig vis. Det vil være en situation, der vanskeligt vil kunne accepteres inden for Fællesskabet.

3.1.8 Det er den lov, som udpeges efter forordningen, der finder anvendelse, uanset om det er en medlemsstats **lov** eller et **tredjeland**s lov (jf. artikel 2). Dermed følger forordningen det anerkendte princip for lovvalgsregler om, at der ikke må diskrimineres i forhold til andre retssystemer. Dette bifaldes af udvalget. Hvis det forholder sig sådan, at bestemte elementer peger på, at en sag skal henvises til et bestemt retssystem med henblik på en afgørelse, så kan det ikke gøre nogen forskel, om dette retssystem befinder sig inden for Fællesskabets grænser eller ej.

3.2 Almindelige lovvalgsregler (artikel 3 og 4)

3.2.1 I henhold til artikel 3, stk. 1, er en aftale som udgangspunkt underlagt den lov, som parterne har vedtaget. Udvalget bifalder denne bestemmelse, eftersom den holder det grundlæggende princip inden for obligationsretten om **aftalefrihed** i hævd og svarer til, hvad der er normen inden for den internationale privatret. Bestemmelsen svarer stort set til Rom-konventionens artikel 3, stk. 1, der generelt er blevet opfattet som en hensigtsmæssig bestemmelse. Udvalget er enig i denne opfattelse. EØSU mener imidlertid, at der kan være en fare for, at domstolene, når de anvender bestemmelsen i praksis, begynder at lede efter en hypotetisk partsvilje uden at have tilstrækkeligt belæg herfor. Dette bør være udelukket. En oplagt mulighed ville være at præcisere dette i betragtningerne (nr. 7). Artikel 3, stk. 3, lægger så stor vægt på det frie lovvalg, at parterne på et hvilket som helst tidspunkt kan vedtage, at aftalen skal være underkastet en anden lov. I princippet bifalder udvalget ganske vist dette, men ser heri en mulig fare for hensynet til beskyttelsen af forbrugerne, der muligvis ikke vil være i stand til fuldstændig at overskue følgerne af et sådant valg. Udvalget foreslår, at der — på linje med bestemmelsen om værnetingsaftaler i EU-domsforordningen (artikel 17, nr. 1) — først gives mulighed for et sådant efterfølgende lovvalg i forbindelse med forbrugerataler, efter at der er opstået en tvist, da forbrugerne i så fald vil være advaret og handle mere forsigtigt.

(?) Jf. de forskellige Haag-konventioner, f. eks. om anvendelsesområdet for love om indgåelse af ægteskab af 12.6.1902, om lovvalgsregler ved underholdspligt over for børn af 24.10.1956, om lovvalgsregler ved underholdspligt af 2.10.1973 osv.

(8) Genève-konventionen om internationalprivatrethlige bestemmelser på vekselområdet af 7. juni 1930 og Genève-konventionen om internationalprivatrethlige bestemmelser på checkområdet af 19. marts 1931.

3.2.2 En eventuel **værnetingsaftale** mellem parterne fører i artikel 3, stk. 1, 3. pkt., til den **formodning**, at parterne (hvis ikke de udtrykkeligt har indgået en aftale om lovvalg) ville have valgt den **medlemsstats lov, hvis værneting blev foretrukket**. Hensigten med bestemmelsen er at skabe parallelitet mellem værneting og retssystem. Parallelitet gør i mange tilfælde retsammenhængen nemmere for dommerne. Udvalget er imidlertid i tvivl om, hvorvidt man ikke kommer til at tilsidesætte partsautonomien, hvis bestemmelsen formuleres så restriktivt. Det ville være mere hensigtsmæssigt at bløde formuleringen op og blot affatte den som en hjælp til fortolkningen af bestemmelsens andet punktum, f. eks. som følger:

»I den forbindelse skal der navnlig henses til eventuelle værnetingsaftaler indgået af parterne.«

3.2.3 Der er ét bestemt aspekt, som udvalget gerne vil gå nærmere ind på, eftersom det har meget stor betydning for det europæiske retlige områdes fremtid, nemlig den mulige indførelse i Det Europæiske Fællesskab af et såkaldt **optionelt instrument** eller en **26. ordning**. Herved forstås et af parterne anvendt civilretligt regelsæt på fællesskabsplan, hvis indførelse diskuteres i øjeblikket, og hvis forløbet kunne være den fælles referenceramme, som der for tiden arbejdes på. Artikel 3, stk. 2, omfatter en åbningsklausul, der giver parterne mulighed for at vælge et sådant overnationalt regelsæt. Hidtil har dette ikke været nogen selvfølgelighed inden for den internationale privatre, og udvalget tilslutter sig udtrykkeligt, at der gives denne mulighed. Aftaleparterne ville da for første gang kunne anvende i store træk fælleseuropæiske aftalemodeller, hvilket ville være et stort fremskridt i fuldførelsen af det indre marked ⁽⁹⁾.

3.2.4 Artikel 4, stk. 1, omfatter **lovvalgsregler** for en hel række kontraktlige forpligtelser, regler, der i materielretlig henseende er en præcisering af den fra Rom-konventionen videreførte artikel 4, stk. 2, i forordningen. I henhold til Rom-konventionen ville den lov, der fandt anvendelse på aftalen, først være blevet bestemt ved fortolkning af konventionens artikel 4, stk. 2. Ganske vist kan den bestemmelse, som Kommissionen nu foreslår, betragtes som en gevinst i retssikkerhedsmæssig henseende, men prisen herfor er en restriktiv og usmidig regel, der end ikke tillader afvigelser, hvor dette i den konkrete sag ville være rimeligt. Udvalget frygter negative konsekvenser af dette tilbageskridt i forhold til Rom-konventionen, eftersom man godt kan forestille sig sager, hvor de restriktive lovvalgsregler, som forslaget fastsætter, i enkeltstående tilfælde ikke vil medføre en hensigtsmæssig afgørelse. Det kunne tænkes, at der i sådanne sjældne tilfælde kunne opnås en mere tilfredsstillende afgørelse i sagen ved at give dommeren mulighed for at anvende bestemmelser, der i forhold til den konkrete sag var mere hensigtsmæssige. En sådan afvigelse fra hovedreglen må imidlertid under

ingen omstændigheder medføre vilkårlighed i lovvalget og vil derfor skulle overvejes meget nøje og i dommen underbygges med meget tungtvejende grunde, hvis der skal leves op til målet om øget retssikkerhed og forudsigelighed med hensyn til den lov, der finder anvendelse. Udvalget henstiller, at det i lyset af disse overvejelser undersøges, om det kunne være hensigtsmæssigt at ændre bestemmelsen.

3.2.5 EØSU har forståelse for Kommissionens hensigt med artikel 4, stk. 1, litra f). Udvalget gør imidlertid opmærksom på, at mange **industrielle ejendomsrettigheder** i kraft af det grundlag, de er opnået på, kan overdrages på andre betingelser end efter loven i det land, hvor rettighedsoverdrageren har sit sædvanlige opholdssted. Eftersom artikel 4, stk. 1, ikke fastsætter valg af loven i det land, hvor rettighedshaveren havde sit **sædvanlige opholdssted, da retsforholdet blev indgået**, kan en ændring af rettighedens retlige status som følge af en efterfølgende ændring af rettighedshaverens sædvanlige opholdssted medføre problemer med at bestemme rettighedens juridiske grundlag. Udvalget opfordrer til, at Kommissionen undersøger dette problem og foreslår en passende løsning på det.

3.3 Særlige lovvalgsregler (artikel 5 — 17)

3.3.1 Artikel 5 er en grundlæggende omarbejdelse af de regler i Rom-konventionen om **forbruger aftaler**, der af mange anses for at være vanskelige at forstå og for at kræve en revision. Udvalget mener, at Kommissionen bevæger sig i den rigtige retning, eftersom man i fremtiden undgår den komplicerede anvendelse af to forskellige regelsæt i den samme sag, som man var nødsaget til i henhold til artikel 5 i Rom-konventionen. Der kan ikke være tvivl om, at forbrugere, der indgår aftaler med erhvervsdrivende, har behov for beskyttelse med hensyn til lovvalg. Denne beskyttelse er principielt garanteret ved, at det er loven i den medlemsstat, hvor **forbrugeren har sit sædvanlige opholdssted** (jf. artikel 5, stk. 1), der finder anvendelse, eftersom dette er den lov (om overhovedet nogen), som den pågældende må formodes at kende, hvis sprog vedkommende behersker, og på hvilket det er nemmest for den pågældende at få professionel rådgivning. Den foreslåede tekst kræver derudover, at den erhvervsdrivende virksomhed skal have været rettet mod eller udøvet i den medlemsstat, hvor forbrugeren har sit sædvanlige opholdssted. Dette er (i tråd med Rom-konventionen) en imødekommelse af de erhvervsdrivendes interesser, eftersom disse som hovedregel vil ønske at aftale valg af deres egen hjemstats lovgivning, hvilket er nemmere for dem, da dette er tilladt i de øvrige tilfælde. Udvalget spørger imidlertid sig selv, om det i henhold til stk. 2 virkelig skulle være nødvendigt fuldstændig at fratage parterne muligheden for eget lovvalg. Udvalget mener snarere, at det er sandsynligt, at også forbrugere ville få fordel af muligheden for et frit lovvalg, i hvert fald hvis der bliver truffet visse foranstaltninger til at beskytte dem, hvilket de som mindre erfarne og svagere aftalepart uden tvivl har behov for. Udvalget henstiller derfor til Kommissionen endnu engang at tænke bestemmelsen igennem i lyset af ovenstående overvejelser.

3.3.2 Bestemmelsen om **arbejdsaftaler** (artikel 6) skyldes arbejdstagernes særlige behov for beskyttelse. Bestemmelsen er videreført fra artikel 6 i Rom-konventionen og suppleret med bestemmelser, der tager et passende hensyn til udviklingen i lønmodtagernes forhold. Tilføjeisen af ordet »hvorfra« er begrundet i en tilpasning til EF-Domstolens retspraksis vedrørende artikel 18 i EF-domskonventionen. I mangel af en virkelig

⁽⁹⁾ Hvis det optionelle instrument/den 26. ordning en dag skulle blive gennemført, ville instrumentet være at betragte som det bedst tænkelige af alle civilretlige systemer. Var det aftalt, at det optionelle instrument var gældende, ville konsekvensen, til forskel fra anvendelsen af et nationalt retssystem, være, at det ikke længere ville være nødvendigt at tage hensyn eller foretage tilpasninger til andre nationalstaters ufravigelige retsregler (eller »ordre public«, jf. **artikel 20**). Tværtimod ville et valg af det optionelle instruments regelsæt medføre, at dette ville skulle anvendes i alle tilfælde, eftersom instrumentet vil komme til at afspejle en standard, som vil gøre krav på at blive anerkendt overalt i EU. Eftersom artikel 3, stk. 2, allerede principielt indebærer muligheden af et sådant lovvalg, bør der som konsekvens heraf også på dette sted skabes forudsætninger for, at fordelene ved det optionelle instrument kan udnyttes. Det bør udtrykkeligt fastsættes, at **artikel 8** er indholdsløs ved aftale om anvendelse af regler og principper, som er anerkendt på internationalt plan eller fællesskabsplan (det samme gælder ordre public, jf. **artikel 20**).

klar definition i selve forordningen eller en forklaring i begrundelsen spørger udvalget imidlertid sig selv, hvad der skal forstås ved »midlertidig« udførelse af arbejde i et andet land (jf. artikel 6, stk. 2, litra (a)). Det er helt nødvendigt at få fjernet denne mangel, eftersom den omstændighed, at arbejdet udføres »midlertidigt«, er et afgørende kriterium for lovvalget. Det er ikke muligt at afhjælpe manglen ved at lægge artikel 2 i udstateringsdirektivet⁽¹⁰⁾ til grund, da dette heller ikke indeholder nogen præcis definition. Desuden har udvalget vanskeligt ved at forstå, hvorfor det skulle være nødvendigt med en bestemmelse om områder, der »ikke er underlagt national suverænitet« (jf. artikel 6, stk. 2, litra (b)). Det er muligvis boreplatforme i internationalt farvand, der tænkes på her. Dette bør i det mindste præciseres i begrundelsen.

3.3.3 Artikel 7 omfatter **aftaler indgået af en mellemmand**, der er et område, som der kun delvis er fastsat regler om i Rom-konventionen, idet nemlig retsforholdet mellem mellemmand og tredjemand er udeladt. Tiden synes at være inde til at lukke dette hul (jf. artikel 7, stk. 2). Spørgsmålet om, hvilken lov der bør finde anvendelse her, er vanskeligt at besvare, eftersom der er involveret interesser fra både mellemmands og tredjemands side. Formentlig er det som hovedregel tredjemand, der har det største behov for beskyttelse, hvis fuldmagten overskrides eller der handles uden fuldmagt. Den foreslåede bestemmelse forsøger at tilgodese begge parter interesser, og derfor kan udvalget tilslutte sig bestemmelsen.

3.3.4 **Ufravigelige regler** er et vanskeligt område, da parternes lovvalg ikke bør begrænses mere end højst nødvendigt, og eftersom retsanvendelsen ikke bør vanskeliggøres af bestemmelser, der ikke er del af aftalen. Artikel 8 svarer i hovedtræk til Rom-konventionens artikel 7, stk. 2. Forordningen fastsætter under hensyntagen til EF-domstolens retspraksis⁽¹¹⁾ en legaldefinition af ufravigelige regler og giver dem retsvirkning. For brugerne af lovgivningen er disse sager vanskelige, fordi det grundlag, sagen skal bedømmes på, splittes op, og fordi der kan opstå en situation, hvor regler, der ikke harmonerer med, eller som endda er i modstrid med hinanden, konkurrerer om at finde anvendelse og i sidste ende skal bringes til at stemme overens. Dette er tidkrævende, juridisk kompliceret og øger rets-usikkerheden. I lyset af den nuværende grad af overensstemmelse mellem de nationale retssystemer ser udvalget imidlertid ingen mulighed for principielt at afvige fra denne praksis, navnlig eftersom anvendelsen af sådanne regler ved retlige problemstillinger vedrørende lovvalg ligeledes i overvejende grad anbefales i litteraturen.

3.3.5 De følgende artikler med numrene 10 til 17 er efter udvalgets opfattelse stort set uproblematisk og kræver ingen detaljeret kommentar, navnlig ikke hvor der blot er tale om, at bestemmelserne er videreført fra Rom-konventionen.

3.3.6 Artikel 10 (aftalens **gyldighed med hensyn til form**) tilgodeser behovet for en forenkling af bestemmelserne om gyldighed med hensyn til form eller viljeserklæringer i lyset af det stigende antal fjernkontrakter, idet bestemmelsen indfører yderligere tilknytningskriterier.

⁽¹⁰⁾ Europa-Parlamentets og Rådets Direktiv nr. 96/71/EF af 16. december 1996 om udstationering af arbejdstagere som led i udveksling af tjenesteydelser, EFT L 18 af 21.1.1997, s. 1.

⁽¹¹⁾ Sag C-369/96 og C-374/96 af 23.11.1999.

3.3.7 **Overdragelse af en fordring og aftalebestemt subrogation**, der kendes fra flere retssystemer, og som består i, at fordringshaver ved retshandel overdrager sin retsstilling som fordringshaver til tredjemand ved sidstnævntes erlæggelse af den ydelse, fordringen gik ud på, tjener i erhvervsmæssig henseende begge samme formål⁽¹²⁾. Det er rigtigt at fastsætte bestemmelser for begge dele i artikel 13. I stk. 3 indføres en ny lovvalgsregel, der bestemmer, hvilken lov der finder anvendelse på spørgsmålet om, hvorvidt overdragelsen/subrogationen kan gøres gældende over for tredjemand. Sagligt korrekt er bestemmelsens forbillende UNCTAD-konventionen af 12. december 2001 om overdragelse af fordringer i international handel.

3.3.8 Artikel 14 omfatter en lovvalgsregel i forbindelse med **lovbestemt subrogation**. Denne kendes fra de fleste retssystemer. Derfor er det nødvendigt at have en lovvalgsregel. Artikel 15 supplerer artikel 14 med en lovvalgsregel om lovbestemt subrogation i de tilfælde, hvor **flere skyldnere hæfter solidarisk**. Det ville have været nærliggende at slå bestemmelsen sammen med artikel 14, men dette er ikke tvingende nødvendigt.

3.4 Andre bestemmelser/Afsluttende bestemmelser (artikel 18-24)

3.4.1 De spørgsmål, der er behandlet i kapitel III og IV, vedrører i hovedtræk tekniske bestemmelser, der svarer til de almindelige lovvalgsnormer, og kræver ingen detaljeret kommentar. Dette gælder navnlig artikel 19 (Udelukkelse af renvoi), der svarer til Rom-konventionens artikel 15, for artikel 21 (Stater med mere end ét retssystem) svarende til Rom-konventionens artikel 19, for artikel 20 (Ordre public) svarende til Rom-konventionens artikel 16 og for artikel 23 (Forholdet til gældende konventioner), der svarer til Rom-konventionens artikel 21.

3.4.2 En persons **sædvanlige opholdssted** (jf. artikel 18) spiller i dag en central rolle for lovvalget i international privatre. I modsætning til fysiske personer, hvor det er uproblematisk at fastslå det sædvanlige opholdssted, kan der opstå tvivl, når det drejer sig om juridiske personer. Der er i forordningen fundet en passende løsning på dette problem, ved at hovedforretningsstedet er gjort til det afgørende kriterium. Inkorporation af artikel 60 fra EU-domsforordningen ville ikke have været hensigtsmæssig, eftersom denne generelt henser til bopælen og ikke til det sædvanlige opholdssted. Dertil kommer, at den treleds-løsning, der er mulig i henhold til domsforordningen, her ville have medført mindre retssikkerhed.

3.4.3 Artikel 22, litra c) er vanskelig at forstå. Meningen synes at være, at det skal fastsættes, at eventuelle **senere fællesskabsretsakter** kan indeholde **egne lovvalgsregler**, der har forrang for forordningen. Den opnåede grad af standardisering af den internationale privatre bør imidlertid fastholdes også i fremtiden. En opsplitning af retskilderne med materielt forskellige bestemmelser bør undgås. Hvis det i fremtiden skulle vise sig nødvendigt at fastsætte særregler, bør disse indarbejdes i forordningen.

Udvalget foreslår at lade afsnit (c) udgå.

⁽¹²⁾ Anmærkning: Dette fremgår kun af den franske udgave af forslaget og er af uforståelige grunde ikke oversat i den tyske version, eftersom der i tysk ret ikke findes et tilsvarende retsinstitut. For fuldstændighedens skyld bør det dog i det mindste nævnes ved en omskrivning af begrebet.

3.5 Bilag I

3.5.1 Bilaget indeholder i 3. og 4. led en henvisning til henholdsvis »Andet skadesforsikringsdirektiv« og »Andet livsforsikringsdirektiv«. Rent bortset fra, at sidstnævnte direktiv er blevet ophævet og erstattet med livsforsikringsdirektivet ⁽¹³⁾, som der formentlig tænkes på her, er begge led problematiske. Udvalget vil ganske vist ikke gå så vidt som til at forlange, at begge led udgår. Men EØSU vil godt eksplicit gøre Kommissionen opmærksom på de problemer, forslaget giver anledning til. Med fastholdelsen af de to led forspildes en stor chance for at forenkle og standardisere lovvalgsreglerne og for at få løst bestemte problemer i den berørte branche. Sammenholdt med artikel 22 (a), ville 3. og 4. led i bilag I medføre, at forordningen ikke ville kunne finde anvendelse på lovvalgsregler for aftaler om direkte forsikring ⁽¹⁴⁾, hvor risikoen er placeret inden for Fællesskabet, eftersom der er fastsat regler herom i de nævnte direktiver.

3.5.2 Lovvalgsreglerne for forsikringsaftaler, hvor risikoen er placeret uden for EU, og som kan sammenlignes med de aftaler, hvor risikoen er placeret inden for EU (men kun hvis aftalen er indgået med et forsikringsselskab uden for EU), er derimod ligesom aftaler om genforsikring i højeste grad omfattet af forordningen. Dermed kommer man til at cementere en retstilstand, der allerede har givet anledning til megen forvirring for brugerne af lovgivningen ⁽¹⁵⁾. De materielle lovvalgsregler for forsikringsaftaler har siden udstedelsen af forsikringsdirektiverne adskilt sig fra lovvalgsreglerne for kontraktlige forpligtelser (Rom-konventionens artikel 1, stk. 3), om end en forsikringsaftale ligeledes er en form for kontraktlig forpligtelse. Det var ikke saglige grunde, der lå til grund for dette, men derimod det forhold, at man ved indgåelsen af Rom-konventionen endnu ikke var begyndt på arbejdet med forsikringsdirektiverne af anden generation, og at man ønskede at se, hvordan de tilsynsmæssige rammebetingelser kom til at se ud, før man fastsatte lovvalgsreglerne ⁽¹⁶⁾. Dette er nu ikke længere aktuelt.

3.5.3 I direktiverne, der primært har karakter af tilsynsbestemmelser, er IPR-regler et fremmedelement. Brugere af lovgiv-

ningen, der ikke er indviede i materien, ville ikke vente at finde disse regler dér. Opsplitningen på forskellige horisontale og sektorrelaterede retskilder komplicerer de internationalprivatrete- lige regler på forsikringsområdet. Samling af retskilderne og afskaffelse af særregler ville af retssystematiske grunde være at foretrække.

3.5.4 Inkorporation af de internationalprivatrete lige direktivbestemmelser i Rom-I-forordningen uden materielle ændringer forekommer ikke at være hensigtsmæssig. Man ville dermed fastholde en retstilstand, hvor der uden saglig grund ville gælde forskellige regelsæt for forsikringsaftaler med risikoplacering inden for og uden for EU. Dette kan ikke begrundes med en henvisning til tilsynsbestemmelserne: Tilsynet med forsikrings- selskaberne følger hjemstedsprincippet og medfører ved handel over grænserne som regel alligevel opsplitning af tilsyn og risi- koplacering. Dette gælder både forsikringsaftaler med risikopla- cering inden for og uden for EU. Det ville være fornuftigt at lade forsikringsaftaler med risikoplacering inden for Fællesskabet være omfattet af forordningens generelle tilknytningsbestem- melser. Ved at knytte forordningen til den valgte lov ville forsik- ringsbranchen og dens kunder i ikke-forbrugersegmentet i frem- tiden få et friere lovvalg, hvilket ville være en fordel. Et fornuft- igt lovvalg ville gøre det muligt i hele Europa at udbyde produkter, der i aftaleretlig henseende var identiske, og det ville overflødigsgøre store dele af produktudviklingsbehovet. Behovet for produktudvikling har gjort, at fri udveksling af tjeneste- ydelser på forsikringsområdet stort set ikke har fundet sted inden for områder, hvor forsikringsrisikoen er høj. Med hensyn til lovvalg er det også på forsikringsområdet sådan, at det kun er forbrugerne, der har behov for omfattende beskyttelse. De grupper af erhvervsdrivende og selvstændige, der ganske vist ikke har været beskyttet i samme omfang som forbrugerne, men som imidlertid heller ikke har været berettiget til helt frit lovvalg, har ikke behov for nogen særlig beskyttelse. De har tilstrækkelig forretningsmæssig erfaring til at kunne vurdere, hvad de indlader sig på, hvis de forlader deres hjemstatslovgiv- ning, og til at indse, at de har behov for juridisk rådgivning.

Bruxelles, den 13. september 2006

Anne-Marie SIGMUND

Formand for

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg

⁽¹³⁾ Europa-Parlamentets og Rådets direktiv af 5. november 2002 om livs- forsikringer, EFT L 345 af 19.12.2002, s. 1.

⁽¹⁴⁾ I modsætning til aftaler om genforsikring.

⁽¹⁵⁾ I øjeblikket er retstilstanden som følger: I henhold til Rom-konventi- onens artikel 1, stk. 3, er forsikringsaftaler udelukket fra anvendelses- området, når der er tale om direkte forsikring, men kun hvis risikoen er placeret i EU. Hvornår dette er tilfældet, kan ikke udledes af konventionen selv; her lægges forsikringsdirektiverne til grund. Er der tale om aftaler om genforsikring, eller er risikoen placeret uden for EU, gælder Rom-konventionen imidlertid alligevel.

⁽¹⁶⁾ *Giuliano/Lagarde*, Betænkning om konventionen om, hvilken lov der skal anvendes på kontraktlige forpligtelser, EFT C 282 af 31.10.1980, s. 13.

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om Forslag til Europa-Parlamentets og Rådets forordning om typegodkendelse af motorkøretøjer med hensyn til emissioner, om adgang til reparationsinformationer om køretøjer og om ændring af direktiv 72/306/EØF og direktiv .../.../EF

KOM(2005) 683 endelig — 2005/0282 (COD)

(2006/C 318/11)

Rådet for Den Europæiske Union besluttede den 31. januar 2006 under henvisning til EF-traktatens artikel 95 at anmode om Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om det ovennævnte emne.

Det forberedende arbejde henvistes til Den Faglige Sektion for Det Indre Marked, Produktion og Forbrug, som udpegede Virgilio Ranocchiaro til ordfører. Sektionen vedtog sin udtalelse den 12. juli 2006.

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg vedtog på sin 429. plenarforsamling den 13. september 2006 følgende udtalelse med 180 stemmer for, 3 imod og 11 hverken for eller imod:

1. Konklusioner og henstillinger

1.1 EØSU er enig i, at det er nødvendigt at fremme en fortsat nedbringelse af emissionsniveauet for motorkøretøjer ved hjælp af en lovgivning, som opstiller mere og mere ambitiøse målsætninger. Udvalget ser derfor positivt på Kommissionens forslag, som er et yderligere skridt i den retning.

1.2 EØSU er desuden enig i Kommissionens beslutning om at vælge en forordning frem for et direktiv og en lovgivningsproces, som kræver en forordning efter den fælles beslutningsprocedure, og som hvad angår de mere tekniske aspekter, suppleres af en forordning, der er udarbejdet med bistand fra et forskriftsudvalg (forordning efter udvalgsproceduren).

1.3 EØSU må imidlertid bemærke, at forordningsforslaget i sin nuværende form skaber alvorlige problemer for såvel erhvervslivet som for medlemsstaternes administrationer, som har ansvaret for typegodkendelse og indregistrering af motorkøretøjer.

1.3.1 EØSU anbefaler især at ændre ikrafttrædelsesdatoen for de nye krav i det foreliggende forordningsforslag og at fastsætte dem til hhv. til den 1. januar 2010 (for typegodkendelse af nye typer motorkøretøjer) og den 1. januar 2011 (for nye indregistreringer) eller alternativt til hhv. 36 og 48 måneder efter offentliggørelsen af de nye forordninger i Den Europæiske Unions Tidende (EUT). EØSU anbefaler desuden at fastholde den yderligere frist på et år for køretøjer i klasse N1⁽¹⁾, gruppe II og III.

1.3.2 EØSU støtter de foreslåede emissionsgrænser for dieselkøretøjer. EØSU tvivler derimod på, at det reelt er nødvendigt at sænke grænserne yderligere for benzin- eller gasdrevne køretøjer.

⁽¹⁾ Køretøjer i klasse N omfatter køretøjer med mindst 4 hjul, som er beregnet til godstransport. De opdeles i tre grupper: N1, N2 og N3 på baggrund af deres totalvægt: N1 < 3.500 kg; N2 < 12.000 kg; N3 > 12.000 kg; Klasse N1 underinddeles dernæst i tre grupper, NI, NII og NIIL, ligeledes på baggrund af vægten.

1.3.3 EØSU finder det korrekt at bevare den undtagelse, der tillader visse køretøjer beregnet til personbefordring, dvs. køretøjer i klasse M1⁽²⁾, som udfører specifikke funktioner eller som tjener som arbejdsredskaber (f.eks. minibusser), at blive typegodkendt i henhold til de grænser, der er fastlagt for lette erhvervskøretøjer (N1). Udvalget opfordrer derfor Kommissionen til at indføre en mere præcis og klart afgrænset definition af disse køretøjer end den, der findes i det nugældende direktiv.

1.3.4 EØSU anbefaler Kommissionen at undgå at opstille krav i forordningsforslaget, som er dækket på en bedre måde af andre allerede gældende forordninger eller direktiver.

1.3.5 EØSU opfordrer endelig Kommissionen til at revidere de punkter i forslaget, der kan give anledning til forvaltningsmæssig usikkerhed, og til i den sammenhæng at benytte sig af bistand fra de nationale eksperter, som til daglig beskæftiger sig med problemer i tilknytning til typegodkendelse og indregistrering af motorkøretøjer.

2. Begrundelse og lovgivningsmæssig kontekst

2.1 Emissioner fra personbiler (M1-køretøjer) og lette erhvervskøretøjer (N1-køretøjer) har hidtil været reguleret af direktiv 70/220/EØF og efterfølgende ændringer. De seneste ajourføringer, der går under fællesbetegnelsen Euro 4⁽³⁾ trådte i kraft hhv. den 1. januar 2005 (nye køretøjstyper) og den 1. januar 2006 (nyindregistreringer).

⁽²⁾ Ved køretøjer i klasse M forstås køretøjer med mindst 4 hjul, som er beregnet til personbefordring. De er opdelt i 3 klasser (M1, M2, M3) på baggrund af antallet af sæder og totalmassen: M1 < 9 sæder; M2 > 9 sæder og < 5.000 kg; M3 > 9 sæder og > 5.000 kg.

⁽³⁾ EFT L 350 af 28.12.1998, direktiv 1998/69/EF.

2.2 Det foreliggende forslag stiler mod at opstille strengere lovkrav til emissioner fra motorkøretøjer ved at erstatte det nuværende direktiv med en forordning. Valget af denne type retsakt skyldes, at en forordning, og dermed også de deri opstillede målsætninger, er direkte gældende i medlemsstaterne, og at den i modsætning til et direktiv ikke kræver gennemførelse i medlemsstaternes lovgivning. Samtidig ophæver den nye forordning de eksisterende direktiver.

2.3 Kommissionen foreslår en todelt, men parallel lovgivningsprocedure:

- a) en forordning, der fastlægger de overordnede principper. Den skal foreslås som Europa-Parlamentets og Rådets forordning og skal vedtages efter den fælles beslutningsprocedure (forslag efter den fælles beslutningsprocedure);
- b) en forordning, der fastlægger de tekniske detaljer omkring gennemførelsen, og som skal vedtages af Kommissionen med bistand fra Udvalget for Tilpasning til den Tekniske Udvikling (forslag efter komitologiproceduren).

2.4 Som supplement til forslaget er der endvidere blevet offentliggjort en økonomisk konsekvensanalyse vedrørende forordningsforslaget, og herunder et udgiftsoverslag vedrørende de foranstaltninger, der skal gennemføres på motorkøretøjerne for at få dem til at opfylde de foreslåede emissionsnormer.

3. Forslagets indhold

3.1 Forordningsforslaget, som i EU-regi er kendt som »Euro 5«, dækker personbiler og lette erhvervskøretøjer, der kører på benzin, naturgas, LPG og diesel, fastsætter grænseværdier for emissioner af de forurenende stoffer, som Kommissionen i sin tid har prioriteret højt, som f.eks. partikler (PM), nitrogenoxider (NO_x), carbonmonoxid (CO) og kulbrinter (HC).

3.2 Forslaget opstiller især grænser for udstødningsgasser fra motorkøretøjer med styret tænding (benzin- og gasbiler) og dieselskøretøjer i henhold til følgende skema:

- for benzin- eller gasdrevne køretøjer foreslås NO_x og HC nedsat med 25 %,
- for dieseldrevne motorkøretøjer foreslås partikelemissionsmassen nedsat med 80 %, og dette krav vil i realiteten kræve installation af dieselpartikelfiltre (DPF) på motorkøretøjer. NO_x -emissionerne skal endvidere reduceres med 20 %.
- Kommissionen supplerer således forslagene om grænseværdier for udstødningsemissioner med bestemmelser vedrørende holdbarheden af emissionskontrollsystemer, vurdering af overensstemmelse af køretøjer i brug, egendiagnosesystemer (OBD), fordampningsemissioner, emissioner ved tomgang, emission af krumtaphusgasser, røgtæthed og måling af brændstofforbrug.

3.3 Kommissionen opstiller endelig foranstaltninger vedrørende adgang til reparationsinformationer om køretøjer for uafhængige aktører uden for kredsen af autoriserede værksteder. Disse informationer skal ifølge forslaget gøres tilgængelige fra websteder i det standardiserede format, som de berørte parter tekniske udvalg har udviklet (den såkaldte »OASIS-standard«) ⁽⁴⁾.

3.4 Kommissionen foreslår, at forordningen skal være gældende for:

- personbiler og lette erhvervskøretøjer i gruppe I — hhv. 18 måneder efter offentliggørelsen af forordningen i EUT for nye modeller og 36 måneder efter offentliggørelsesdatoen for alle nye indregistreringer,
- lette erhvervskøretøjer i gruppe II og III — 30 måneder for nye modeller og 48 måneder for alle nye indregistreringer,
- for personbiler kan dette muligvis betyde, at de foreslåede bestemmelser træder i kraft i første halvdel af 2008.

4. Generelle bemærkninger

4.1 EØSU hilser det velkomment, at Kommissionen har valgt at anvende en forordning i stedet for et direktiv: Eftersom en forordning ikke kræver gennemførelse i medlemsstaternes nationale lovgivning, kan den nemlig gennemføres umiddelbart og samtidigt i alle medlemsstaterne.

4.2 EØSU støtter den nye lovgivningsprocedure med en todelt, parallel fremgangsmåde, men henleder samtidig opmærksomheden på, at det er nødvendigt, at de to forordninger, der vedtages efter hhv. den fælles beslutningsprocedure og udvalgsproceduren, offentliggøres samtidig i EU-Tidende. Bilbranchen har behov for begge retsakter for at kunne færdiggøre udarbejdelsen af de tekniske løsninger, der skal gennemføres for at leve op til de nye krav.

4.3 EØSU ser positivt på hensigten om at indføre lavere grænser for emissioner fra dieselskøretøjer.

4.4 EØSU erkender, at der i dag findes teknologier til at reducere partikelemissioner (PM) fra dieselskøretøjer, og at de foreslåede grænseværdier betyder, at disse teknologier nu skal anvendes generelt.

4.5 EØSU har derimod betydelige betænkeligheder, hvad angår vurderingen af konsekvensanalysen af forordningsforslaget:

⁽⁴⁾ OASIS, Organization for the Advancement of Structured Information Standards.

- for det første har man i skarp kontrast til arbejdsbetingelserne i CAFE-programmet ⁽⁷⁾ (ren luft for Europa) ikke offentliggjort nogen af de resultater, man har opnået med de modeller, der har været anvendt til at vurdere forholdet mellem udgifterne og effektiviteten af de indgreb, der kan gennemføres i de forskellige sektorer, som forurener atmosfæren, sådan som det blev foreslået i CARS 21 ⁽⁶⁾.
- den økonomiske konsekvensanalyse anfører udelukkende de ekstraomkostninger, der skyldes ikrafttrædelsen af de nye grænseværdier for emissioner fra personbiler og den tilsvarende reduktion af luftforureningen udtrykt i ton/år. Der åbnes således ikke mulighed for en komparativ analyse af omkostningerne/effektiviteten af de foranstaltninger, der kan gennemføres i andre sektorer i henhold til CAFE-modellerne,
- gruppen af uafhængige eksperter ⁽⁷⁾, som GD for Erhvervs-politik har nedsat til dette formål, har reduceret tallene vedrørende det i forordningen foreslåede Euro 5-scenarie med 33 % for at tage hensyn til de stordriftsfordele, der opstår takket være det øgede produktionsomfang, men har ikke begrundet valget af den pågældende procentsats ⁽⁸⁾,
- specielt indregner den uafhængige ekspertgruppe et prisfald på 30 % for ædelmetaller i sin vurdering af omkostningerne i forbindelse med de indgreb, der skal foretages på køretøjer for at bringe dem i overensstemmelse med de forskellige scenarier for nedbringelse af emissionsgrænserne. Ædelmetaller er et af de grundlæggende elementer i systemerne til efterbehandling af udstødningsgassen, og deres markedspris indvirker i høj grad på disse systems pris. Det faktum, at platinprisen gennem de seneste fem år har været støt stigende, understøtter ikke ovenstående hypotese.

4.6 EØSU udtrykker ligeledes betænkeligheder vedrørende forordningens ikrafttrædelsesdatoer:

- perioden på 18 måneder efter den nye forordnings ikrafttrædelsesdato er ikke tilstrækkelig, eftersom indarbejdning i produktionen af en teknologi, som er kendt, men som endnu ikke er afprøvet på specifikke modeller, kræver mindst tre år,

⁽⁷⁾ CAFE, *Clean Air for Europe*. Et program, der blev lanceret med meddelelsen KOM(2001) 245 endelig, som sigter mod at udarbejde en analysestrategi til at vurdere direktiverne om luftkvalitet, effektiviteten af de igangværende programmer i medlemsstaterne, en konstant overvågning af luftkvaliteten og udbredelse af oplysninger til offentligheden, revision og ajourføring af emissionsgrænser og udvikling af nye overvågnings- og modelleringssystemer.

⁽⁶⁾ CARS 21, *Competitive Automotive Regulatory System for the 21st Century*. En ekspertgruppe bestående af repræsentanter for Kommissionen, Europa-Parlamentet, medlemsstaterne, erhvervslivet, fagforeningerne, ngo'erne og forbrugerne. Gruppen har til opgave at udarbejde anbefalinger med henblik på at forbedre den europæiske bilindustris konkurrenceevne under hensyntagen til de dertil relaterede miljø- og samfundsmæssige aspekter.

⁽⁷⁾ På mødet i Motor Vehicle Emissions Group (december 2005) uddelte GD for Erhvervs-politik et dokument, og som er udarbejdet af gruppen af uafhængige eksperter, som indeholder resultaterne af analysen af teknologi/omkostningsforholdet for biler, der overholder Euro 5-normen

⁽⁸⁾ SEK(2005) 1745, *Impact Assessment* vedrørende det foreliggende forordningsforslag, pkt. 6.2: *Scenarios of the Regulatory Approach, Table 1 — Scenario G*, s. 17.

- forordningsforslaget bør bekræfte den 1. januar 2010 som ikrafttrædelsesdato for de nye krav til typegodkendelse af nye køretøjstyper og fastlægge en periode på 36 måneder fra forordningens offentliggørelsesdato, og der skal forudgående ske en afklaring af grænseværdierne og afprøvningsprotokollerne,
- bilindustrien har sammen med sine underleverandører planlagt at indføre Euro 5-standarderne i 2010/2011, hvilket klart fremgår af Kommissionens meddelelse om skatteincitamenter fra januar 2005 ⁽⁹⁾ Man har allerede planlagt ændringerne af de forskellige modeller og de berørte fremstillingsprocesser; det er således ikke muligt at fremskynde gennemførelsen, eftersom det mellemliggende interval efter indførelsen af Euro 5 i forvejen er meget snævert.

4.7 Endelig fastsætter Kommissionen i art. 5, stk. 4, specifikke krav til typegodkendelsen uden dog at opstille yderligere retningslinjer eller instrukser. EØSU giver i den anledning udtryk for bekymring, da det i mangel af instrukser ikke er muligt at vurdere forslagens egentlige indvirkning på udformningen af køretøjet og på miljøet.

5. Særlige bemærkninger

5.1 Skema 1 i bilag 1 til forordningsforslaget indeholder en oversigt over Euro 5-emissionsgrænserne for HC og NO_x for benzindrevne køretøjer med styret tænding: der er tale om en reduktion på 25 %, hvilket bringer HC ned på 75 mg/km og NO_x ned på 60 mg/km. Denne sænkning af grænseværdierne i forhold til dem, der er fastsat i Euro 4-standarderne, understøttes ikke af de resultater, man har opnået med Auto Oil II-programmet om luftkvalitet, og ligeledes tales der ikke om sænkning af grænseværdierne for NO_x og HC i hverken CAFE-undersøgelsen eller dokumentet *Thematic Strategy on Air Pollution* ⁽¹⁰⁾.

5.2 På baggrund af CAFE-resultaterne må EØSU konkludere, at der ikke foreligger noget klart belæg i form af positive indvirkninger på luftkvaliteten for at indføre de foranstaltninger, der peges på i det foreliggende forslag. Forklaring:

- **grænseværdier for NO_x**: den foreslåede reduktion ville være en yderligere hindring for at sænke brændstofforbruget og dermed CO₂-emissionerne fra benzindrevne køretøjer, hvilket er den største udfordring, som bilindustrien i dag står over for. Samtidig ville den miljømæssige gevinst være meget hurtigt overset, eftersom benzinkøretøjer ifølge oplysningerne fra CAFE kun bidrager med 4 % af de samlede NO_x-emissioner fra vejtransportkøretøjer ⁽¹¹⁾,

⁽⁹⁾ SEK(2005) 43, arbejdsrapport fra Kommissionens tjenestegrene, *Fiscal incentives for motor vehicles in advance of Euro 5*.

⁽¹⁰⁾ KOM(2005) 446 endelig

⁽¹¹⁾ Oplysninger tilgængelige på IISA's websted (International Institute for Applied Systems Analysis).

— **grænseværdier for HC:** den nye foreslåede grænse ville være en uoverstigelig hindring for naturgasdrevne køretøjer, som trods alt har mange væsentlige miljømæssige fordele. 90 % af HC-emissionerne udgøres nemlig af metangas, som er en notorisk stabil og ikke-forurenende gas, som desuden ikke indeholder aromatiske kulbrinter; CO₂-emissionerne fra disse køretøjer ligger desuden 20-25 % lavere end for benzinkøretøjer. Hvis man vedtager den reduktion på 25 % af ikke forbrændte kulbrinter, der foreslås i forordningen, vil det ikke længere være muligt at producere og markedsføre naturgaskøretøjer, hvilket ville have en negativ indvirkning på CO₂-emissionerne. Det ville desuden være i modstrid med de substitutionsmålsætninger, der er fastlagt i Kommissionens meddelelse om alternative brændstoffer ⁽¹²⁾.

5.3 Kommissionens forslag fjerner den undtagelse, der tillader visse køretøjer beregnet til personbefordring, køretøjer i klasse M1, der har en totalmasse på over 2500 kg (men under 3500 kg), at blive typegodkendt efter de grænseværdier, der er gældende for lette erhvervskøretøjer (N1).

5.3.1 EØSU mener, at der bør skelnes mellem de tunge køretøjer, der er fremstillet med henblik på at modsvare nogle helt konkrete arbejdskrav, og de tunge køretøjer, som ofte købes for at være med på moden og forcere fortovene i de store byer. Eksempler på førstnævnte er

— køretøjer beregnet til seks eller flere personer. Det er køretøjer beregnet til lokal transport (f.eks. forskellige typer minibusser, autocampers, specialkøretøjer som f.eks. ambulance). Evnen til at befordre et højt antal passagerer og den højere lasteevne gør det nødvendigt at bygge køretøjet, så det har højere vægt, er højere og bredere, hvilket medfører specifikke ændringer, og dermed også let forhøjede emissioner,

— off-road-køretøjer med en totalmasse på over 2,5 tons. Disse køretøjer er vigtige arbejdsredskaber i landområderne, i redningstjenesterne, i organisationer, der leverer forsyningspligtigheder og i mange andre vigtige, bl.a. militære, sammenhænge. Disse særlige behov er der taget hensyn til i forskellige lovgivningssammenhænge, og disse køretøjer bør fortsat nyde godt af denne særbehandling,

— Omfanget af disse to produktionssegmenter er relativt begrænset, og emissionerne fra dem er ubetydelige i forhold til de samlede emissioner fra vejtransportkøretøjer. Deres indvirkning på luftkvaliteten er således ubetydelig, forudsat at de underlægges de samme regler, som gælder for lette erhvervskøretøjer.

5.3.2 EØSU kan ikke tilslutte sig Kommissionens holdning, når den hævder, at det ikke længere kan berettiges at tillade køretøjer i klasse M1 med en totalmasse på mere end 2,5 ton at blive typegodkendt efter de samme regler som den, der gælder for lette erhvervskøretøjer. EØSU erkender samtidig, at der er behov for en bedre definition af, hvilke køretøjer, der kan nyde godt af denne undtagelse.

⁽¹²⁾ KOM(2001) 547 endelig, i hvilken målet for erstatning af de traditionelle brændstoffer med naturgas er fastsat til 5 % i 2015 og 10 % i 2020.

5.3.3 Endelig ville en generel ophævelse af denne undtagelse for samtlige tunge køretøjer i M1-klassen medføre en overgang til benzinmotorer og et tilsvarende større brændstofforbrug og deraf følgende flere CO₂-emissioner.

5.4 EØSU er enig med Kommissionen i, at det er nødvendigt, at der er adgang til reparationsinformationer om køretøjer samt effektiv konkurrence på markedet for køretøjsreparationer og oplysningstjenester for at lette den frie bevægelighed for køretøjer i det indre marked. Dette bekræftes bl.a. i forordning nr. 1400/2002/EF om anvendelse af traktatens artikel 81, stk. 3, på kategorier af vertikale aftaler og samordnet praksis inden for motorkøretøjsbranchen såvel som i direktiv nr. 98/69/EF og direktiv nr. 2002/80/EF.

5.4.1 EØSU gør ikke desto mindre opmærksom på, at det er nødvendigt, at der er ubegrænset og ensartet adgang til reparationsinformationer om køretøjer, da køretøjsproducenterne i praksis som regel udbreder disse informationer via forskellige medier og dokumentationsstrukturer, hvilket skaber store hindringer for selvstændige forhandlere af flere mærker på eftermarkedet, navnlig for de små virksomheder, som dominerer på det uafhængige reparationsmarked i EU. EØSU støtter derfor Kommissionens forslag om at indføre et krav i forordningen om, at reparationsinformationer om køretøjer ligeledes skal gøres tilgængelige fra web-steder i et standardiseret format.

6. Specifikke vurderinger og anbefalinger

6.1 I forordningsforslaget henvises der flere gange til det kommende direktiv xxxx/xx/EF. Eftersom det pågældende direktiv er en ændring af rammedirektivet om typegodkendelse, bør man allerede på nuværende tidspunkt klart sige, at man agter at henvise til *Rammedirektivet om typegodkendelse 70/156/EØF, som ændret ved direktiv xxxx/xx/EF*.

6.2 Betragtning nr. 13 taler om, at der er behov for en standardiseret metode til måling af køretøjers brændstofforbrug, og at det er nødvendigt at sikre, at kunder og brugere modtager objektive og præcise oplysninger. Disse krav er imidlertid allerede obligatoriske (direktiv 1999/94/EF), og det forekommer derfor fuldstændigt overflødigt at fremhæve disse aspekter igen.

6.3 EØSU påpeger, at teksten i det foreliggende forordningsforslags artikel 2, stk. 1, artikel 5, stk. 1 og artikel 4 ikke er klar: Der tænkes specielt på følgende:

6.3.1 Artikel 2, stk. 1 fastlægger, hvilke motorkøretøjer forordningen finder anvendelse på. Artikel 4, stk. 1, og artikel 5 synes dernæst at opstille et krav til samtlige køretøjstyper, der er dækket af forordningen (dvs. dem, der er nævnt i artikel 2), om at de skal være i overensstemmelse med følgende lange liste af krav: emissioner fra udstødningen; emissioner ved lav lufttemperatur; fordampningsemissioner; egendiagnosesystemets funktionsmåde; forureningsbegrænsende anordningers holdbarhed; emissioner ved tomgang; emission af krumtaphusgasser; CO₂-emissioner og brændstofforbrug; røgtæthed.

6.3.2 Ovenstående krav ville imidlertid føre til en uberettiget stigning i antallet af prøver, der skal foretages i forbindelse med typegodkendelsen af de forskellige køretøjsmodeller. Det er for eksempel fuldstændigt nyttesløst at måle emissioner ved tomgang eller fordampningsemissioner i forbindelse med diesel-motorer. Det ville have været mere på sin plads og mindre utvetydigt at anvende den tabel, der foreslås i figur I.5.2 i bilag I til direktiv 70/220/EØF. ⁽¹³⁾

6.4 Endelig bemærker EØSU, at anvendelsesområdet ikke er klart defineret, hvad angår køretøjer i klasse M (køretøjer til personbefordring) med motor med styret tænding, undtaget naturgas- og LPG-drevne motorer. Forordningens formulering (artikel 4 og 5) synes nemlig at lade hele viften af krav gælde også for køretøjer i klasse M2 og M3, medens køretøjer i klasse M med en totalmasse på over 3,5 ton (som i øvrigt er yderst sjældne i Europa) kun skal leve op til kravene vedrørende emissioner ved tomgang og emissioner af krumtaphusgasser.

6.5 I artikel 4, stk. 3, understreges fabrikantens forpligtelse til at give køberen oplysninger om emissioner og brændstofforbrug. Eftersom denne forpligtelse allerede fremgår af direktiv 1999/94/EF, som ændret ved direktiv 2003/77/EF er punktet overflødigt.

6.6 Artikel 10 handler om typegodkendelse af ikke-originale udskiftningskomponenter. Artiklen forbyder specielt salg og montering på køretøjer af udskiftningskatalysatorer, der ikke er omfattet af en typegodkendelse meddelt i overensstemmelse med forordningsforslaget. Det fremgår ikke klart, om Kommissionen ønsker at begrænse anvendelsen af disse katalysatorer til køretøjer, som er indregistreret før 1992 (dvs. køretøjer, som stammer fra tiden før egendiagnosesystemer) og at udelukke brugen heraf på nyere køretøjer. Desuden bør kravet om typegodkendelse også omfatte eventuelle andre ikke-originale komponenter i emissionskontrollsystemet som f.eks. partikel-filtre.

6.7 Artikel 11, stk. 2, giver medlemsstaterne tilladelse til at indføre økonomiske incitamenter til at eftermontere udstyr ⁽¹⁴⁾, som kan bringe ibrugtagne køretøjers udstødningsemissioner i overensstemmelse med de grænseværdier, der er fastlagt i forordningen. Kommissionen præciserer imidlertid ikke, hvilke procedurer der skal følges for at bevise, at det pågældende udstyr lever op til lovkravene, og ej heller, om procedurerne allerede findes.

6.8 Artikel 17 opremser en liste af direktiver ⁽¹⁵⁾, som ophæves 18 måneder efter forordningens ikrafttrædelsesdato. Det skal imidlertid bemærkes:

— at, hvis Kommissionen havde til hensigt at omtale alle de direktiver, der ændrer direktiv 70/220/EØF om emissioner fra køretøjer og direktiv 80/1268/EØF om brændstofforbrug, er listen ikke fuldstændig (f.eks. er direktiv 70/220/EØF blevet ændret 18 gange, men kun 6 af disse nævnes). En enklere tilgang kunne derfor være at anvende følgende formulering: »Direktiv 70/220/EØF, senest ændret med direktiv 2003/76/EØF, og direktiv 80/1268, senest ændret med direktiv 2004/3/EF, ophæves med virkning fra ...«.

6.8.1 Det faktum, at de omtalte direktiver om emissioner fra køretøjer og brændstofforbrug ophæves med virkning 18 måneder efter forordningens ikrafttrædelsesdato, rejser nogle alvorlige problemer.

6.8.2 Datoen ville i så fald falde sammen med ikrafttrædelsesdatoen for typegodkendelseskravene, som dog kun gælder de nye modeller af køretøjer, som fabrikanten indfører i klasse M1. Modeller i klasse M1, som allerede er typegodkendt inden ovenstående dato, kan således indregistreres i en periode på yderligere 18 måneder, uden at der er behov for en ny typegodkendelse. Tilsvarende betingelser er gældende for køretøjer i klasse N1, NII og NIII: de nye modeller får en frist på yderligere 12 måneder til at opnå typegodkendelse, medens tidligere typegodkendte køretøjer, som skal indregistreres, indrømmes en frist på yderligere 30 måneder.

6.8.3 Problemet er at forstå, hvordan det er muligt at udstede det overensstemmelsescertifikat, som kræves ved indregistreringen, når det pågældende certifikat kun kan henvise til et direktiv, som er blevet ophævet.

Bruxelles, den 13. september 2006

Anne-Marie SIGMUND

Formand for

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg

⁽¹³⁾ Tabellen viser, hvilke prøver der skal foretages i forbindelse med de forskellige typer køretøjer.

⁽¹⁴⁾ Med ordet eftermontere menes montering af udstyr på ibrugtagne køretøjer med henblik på at sænke emissionerne yderligere.

⁽¹⁵⁾ Direktiv 70/220/EØF, direktiv 80/1268/EØF, direktiv 89/458/EØF, direktiv 91/441/EØF, direktiv 93/59/EØF, direktiv 94/12/EF, direktiv 96/69/EF og direktiv 2004/3/EF.

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om »Social turisme i Europa«

(2006/C 318/12)

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg besluttede den 19. januar 2006 i henhold til forretningsordenens artikel 29, stk. 2, en udtalelse om: »Social turisme i Europa«.

Det forberedende arbejde henvistes til Den Faglige Sektion for Det Indre Marked, Produktion og Forbrug, som udpegede Juan Mendoza Castro til ordfører. Sektionen vedtog sin udtalelse den 26. juli 2006.

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg vedtog på sin 429. plenarforsamling den 13.-14. september 2006, mødet den 14. september, følgende udtalelse med 138 stemmer for, 2 imod og 4 hverken for eller imod:

A. FØRSTE DEL: ANALYSE AF DEN NUVÆRENDE SITUATION

kvalitet i beskæftigelsen og at medvirke til at bevare verdensfreden. For en strategisk sektor som turismen i Europa er alle disse udfordringer, og mange flere, nødvendige skridt i retning mod en bedre livskvalitet for alle.

1. Indledning

1.1 I forlængelse af diverse udtalelser, der er udarbejdet i forbindelse med skabelsen af en europæisk turismepolitik, har Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg udarbejdet en udtalelse om social turisme med en undersøgelse af hvorledes denne ferieform er opstået og hvordan dens aktuelle situation er i Europa samt medlemsstaternes forskellige erfaringer og de værdier, der er forbundet hermed. Udtalelsen indeholder henstillinger til offentlige og private institutioner, for herigennem at fremme og forbedre den sociale turismes udbredelse og effektivitet i Europa. Udtalelsen bidrager endvidere til den igangværende debat om den europæiske turismepolitik, ved at betragte social turisme som en integreret del af den europæiske turisme-model.

1.2 **Turismen i Europa:** den nuværende situation og fremtidige udfordringer. I diverse undersøgelser, rapporter og udtalelser er turismens nuværende situation blevet undersøgt fra flere vinkler, både økonomiske, sociale og miljømæssige. Turismens øgede betydning for den generelle økonomiske aktivitet i Europa og i enkelte lande er blevet undersøgt samt turismens øgede bidrag til den europæiske rigdom og beskæftigelse. Undersøgelserne tegner tilsammen et billede af en stærk og stabil turismesektor i vækst. Men samtidig viser undersøgelserne også de mange faktorer og trusler, både interne og eksterne, kort- og langsigtede, der er indbygget i turismen grundet sektorens sæsonbetingethed, den — til tider overdrevne — brug af naturressourcerne, den ringe påskyndelse af kulturarven og lokalmiljøet samt bekymringen over terrorisme, der går ud over både lokalbefolkningen og turisternes sikkerhed. Alle disse faktorer viser, at turismesektoren står over for store udfordringer, hvis den fortsat skal udvikles i en bæredygtig retning. Blandt udfordringerne er blandt andet at sikre alle borgere adgang til turisme, at yde betydningsfulde bidrag til udviklingen i talrige uudviklede lande, at sikre miljømæssig bæredygtighed, at nære respekt for turismens etiske regler, at sikre stabilitet og

1.3 **Turismepolitik i Den Europæiske Union.** Det Økonomiske og Sociale Udvalg vedtog den 6. april 2005 en udtalelse om »**Turismepolitikken i den udvidede Europæiske Union**«. Heri blev den nuværende turismepolitik analyseret i lyset af en forfatning for Europa samt i lyset af den hidtidige og den fremtidige udvidelse. Turismen spiller en positiv støttende, koordinerende og supplerende rolle i forhold til de øvrige EU-politikker. For eksempel har turismen stor indflydelse på beskæftigelses- og socialpolitikken, på kvalitetsforbedringer, teknologisk forskning og udvikling, beskyttelse af forbrugerne, miljøpolitik samt mange andre områder. Særligt skal fremhæves, at udtalelsen søger at konkretisere og undersøge hvorledes den sociale turisme bidrager til beskæftigelses- og socialpolitikken. I forlængelse af flere udtalelser om turisme ønsker EØSU at fremme europæiske politikker, der søger at skabe en europæisk turisme-model baseret på værdier frem for på regler. Social turisme og de værdier, der er forbundet hermed, kan være et centralt element i denne model og bidrage til at etablere og udbrede den.

1.4 **Lissabon-agendaen og den sociale turisme.** Der bør rettes særlig opmærksomhed på den udfordring for turismen og særligt for den sociale turisme, der ligger i Lissabon-agendaen. Da målsætningen er »**at gøre Europa til den mest konkurrencedygtige og dynamiske videnbaserede økonomi i verden, en økonomi, der kan skabe en holdbar økonomisk vækst med flere og bedre job og større social samhørighed**«, er det nødvendigt at undersøge hvorvidt social turisme på en effektiv og positiv måde bidrager til at nå dette mål, hvordan den gør det nu og hvordan den kunne bidrage endnu mere effektivt. Som det vil fremgå af denne udtalelse bidrager den sociale turisme til at nå målet, men indsatsen kan forstærkes. Derfor foreslås tiltag til de forskellige aktører, der er involveret i den sociale turisme.

1.5 **Baggrund for udtalelsen.** Der er en række baggrunde for denne udtalelse, både teoretiske (undersøgelser, rapporter, oplysningsdage) og praktiske erfaringer fra diverse konkrete eksempler på social turisme. Både offentlige og private institutioner har bidraget, men EØSU's bidrag bør fremhæves. Først udtalelsen *»En socialt bæredygtig turisme for alle«*, vedtaget den 29. oktober 2003, hvori den sociale turisme i pkt. 5.5.2 nævnes som et af 100 initiativer samt udtalelsen *»Turismepolitikken i den udvidede Europæiske Union«*, vedtaget den 6. april 2005, som nævner projektet »Social turisme i Europa« som muligt pilotprojekt for det europæiske institutionelle samarbejde.

2. Begrebet social turisme

2.1 Retten til turisme som grundlaget for social turisme.

Alle mennesker har ret til hvile i deres daglige, ugentlige og årlige rutiner samt ret til fritid, som gør det muligt at realisere alle facetter i deres personlighed og deres sociale integration. Og enhver har ret til i praksis at gøre brug af denne generelle ret til personlig udvikling. Retten til turisme er uden tvivl en konkretisering af denne overordnede ret, og ønsket om at udbrede den og gøre den tilgængelig for alle i praksis er grundlaget for social turisme. Således er social turisme ikke en marginal aktivitet, og ej heller adskilt fra de øvrige aktiviteter i turismesektoren, som er en betydningsfuld industri i verden, i Europa som helhed og i de enkelte lande i EU. Derimod er social turisme en måde at konkretisere retten til at udøve turisme, at rejse og at lære andre regioner og lande at kende. Det bør fremhæves, at denne ret er sammenfattet i artikel 7 i »Global Code of Ethics for Tourism«, vedtaget af World Tourism Organisation i Santiago de Chile den 1. oktober 1999 og vedtaget af FN den 21. december 2001.

2.2 **Definition af social turisme.** Der er mange forskellige opfattelser af begrebet social turisme, hvorfor det er svært at definere præcist. Men på trods af, at de forskellige institutioner, der har beskæftiget sig med emnet, anvender forskellige metoder (som for eksempel identifikation af indhold, forventede resultater, intentioner, ideer og overbevisninger), er det altid med det samme udgangspunkt: alle, også de dårligst stillede, har ret til hvile, fritid og pause fra arbejdet på daglig, ugentlig og årlig basis. Således definerer Det Internationale Kontor for Social Turisme (The International Bureau of Social Tourism, BITS) social turisme som *»de begreber og fænomener, den mindre velstillede del af befolkningens deltagelse i turismen medfører, og hvor denne deltagelse er mulig grundet veldefinerede sociale foranstaltninger«*. Det Internationale Kontor for Social Turisme er i øjeblikket ved at revidere definitionen, så den også omfatter det bidrag, turisme yder til udvikling og solidaritet.

2.2.1 Ifølge Kommissionen ⁽¹⁾ er *»Social Turisme i visse lande organiseret i sammenslutninger, kooperativer og fagforbund, med henblik på at gøre rejseaktiviteter tilgængelige for den størst mulige*

⁽¹⁾ »The different concepts of social tourism: the evolution of supply and demand«, Generaldirektorat XXIII. Turismeenheden 1993.

del af befolkningen, særligt de svageste grupper«. Denne allerede utidssvarende definition er under revision efter de seneste års tekniske møder. Det Økonomiske og Sociale Udvalg mener ikke, at hverken det ene eller det andet forsøg på definition er tilstrækkeligt præcist, men som ofte i socialforskning er en præcis definition mindre vigtig end identificeringen af de specifikke kendetegn.

2.2.2 Derfor, og uden at forsøge at finde en præcis definition på social turisme, men med det udgangspunkt at turisme er en ret, som bør være tilgængelig for alle, kan man sige, at en aktivitet er social turisme, når tre betingelser er opfyldt:

- At omstændighederne fuldstændig eller delvist forhindrer muligheden for at udøve retten til turisme. Dette kan skyldes økonomi, fysiske eller psykiske handicap, personlig eller familiemæssig isolation, nedsat mobilitet, geografiske problemer samt mange andre årsager, der udgør en reel hindring.
- At der iværksættes tiltag til at overvinde eller formindske den hindring, der udelukker en person fra at udøve retten til turisme. Det kan være en offentlig eller en privat institution, en virksomhed, et fagforbund eller blot en organiseret gruppe af personer, der iværksætter dette initiativ.
- At tiltaget har en konkret effekt og medvirker til, at en gruppe personer får adgang til turisme på en måde, der respekterer bæredygtighed, tilgængelighed og solidaritet.

2.2.3 På samme måde som turisme generelt er en aktivitet, der integrerer flere sektorer, brancher og udviklingsområder, består social turisme af alle de initiativer, der gør turisme tilgængelig for personer med særlige problemer. Dette medfører samtidig en positiv social og økonomisk indflydelse på flere sektorer, aktiviteter, sammenslutninger og områder.

2.3 Den sociale turismes historie

- Oprindelsen til social turisme, som den kendes i dag, stammer måske fra de organisationer, der specialiserede sig i at arrangere aktive ferier i bjergene i begyndelsen af det 20. århundrede, eller fra feriekolonier for børn fra mindrebemidlede familier, en tradition, som udvikledes i Schweiz og Frankrig.

— De offentlige myndigheder begyndte i årene efter anden verdenskrig at blive involveret i de tidlige stadier af social turisme. Bindeleddet var arbejderbevægelserne, som i nogle europæiske lande (Frankrig, Italien, Portugal og Spanien) begyndte at organisere aktiviteter, der kan betegnes som social turisme. I andre lande (Det Forenede Kongerige, Nederlandene) blandede myndighederne sig ikke på dette område.

— Fra 1950'erne og 1960'erne iværksattes store tiltag for at fremme social turisme og der opstod flere organisationer (blandt andet BITS, Det Internationale Kontor for Social Turisme, hjemmehørende i Bruxelles), der organiserede og koordinerede aktiviteterne, og som fortsat er meget aktive udi at promovere og repræsentere social turisme.

2.4 Grundlaget for social turisme. Social turisme er ifølge BITS baseret på fem værdikriterier:

2.4.1 Retten til at nyde turisme for den størst mulige del af befolkningen. Ønsket om at gøre denne ret tilgængelig er formentlig det, der mest berettiger og danner grundlaget for de forskellige initiativer inden for social turisme. Naturligvis er det i dag en betydelig større gruppe, der nyder godt af at holde ferie, grundet udbredelsen af turismefænomenet, men der er fortsat en stor gruppe, der af forskellige årsager ikke har mulighed for at tage på ferie. Manglen på økonomiske midler er formentlig den hyppigste årsag til, at denne ret endnu ikke er tilgængelig for alle. Det er tvivlsomt om de offentlige myndigheder har mulighed for eller vilje til at sikre retten til turisme, til at tage på ferie, med offentlige midler. De forskellige landes svar på dette spørgsmål er meget forskellige. Nogle prioriterer sociale emner højt, andre er mindre ivrige efter at give alle mulighed for at holde ferie. Det er vigtigt at understrege, at social turisme på ingen måde kan eller skal identificeres med turisme af ringere kvalitet eller kategori. Den sociale turismes aktiviteter er tværtimod snarere overdetegnet ved den største omhyggelighed med hensyn til den overordnede kvalitet, både i forbindelse med faciliteter og service.

2.4.2 Den sociale turismes bidrag til socialiseringen. Turismen er et vigtigt instrument i socialiseringen, da den skaber kontakt mellem forskellige kulturelle og geografiske virkeligheder. Det vigtigste er dog, at den skaber kontakt mellem folk, som uden rejser, ferier eller turisme aldrig ville have mødt hinanden, talt sammen og således erfare, at mennesker er grundlæggende ens, men kulturelt set forskellige. Denne interkulturelle udveksling og givtige udnyttelse af fritiden er et vigtigt middel til personlig udvikling, både for turisterne og for de lokale. Særligt for de unge har denne kulturelle udveksling, som turismen medfører, stor nytteværdi, både for deres intellektuelle udvikling og for at udvide deres verdensopfattelse. For EU kan social turisme være et betydningsfuldt bidrag til skabelsen af Borgernes Europa. Det er vigtigt at understrege, at social turisme

ikke skal adskilles fra den generelle turisme, men derimod bidrage til den sociale integration. De forskellige sammenslutninger bør kunne finde de ideelle forhold til at udøve social turisme inden for den eksisterende turismes rammer, og ikke omvendt. Dette kræver naturligvis en indsats, ikke blot i forbindelse med faciliteter, men også med hensyn til service og dermed den specialiserede uddannelse, som personer, der arbejder i turistbranchen, bør modtage.

2.4.3 Opbygning af bæredygtige strukturer for turismen.

Infrastrukturen i turistområder og på turistdestinationer kan ikke altid betegnes som bæredygtige, da udviklingen oftest har været drevet af ønsket om hurtig profit. Dette har medført en voldsom udnyttelse af naturressourcerne og de bedste områder, særligt kyster og bjergområder. Social turisme kan med sit fokus på sociale frem for økonomiske forhold bidrage til opbygningen eller genopbygningen af turistdestinationerne under hensyntagen til økonomisk, social og miljømæssig bæredygtighed. De talrige udtryksformer, social turisme antager, er hjørnestenen i bidraget til at gøre turistområder og -destinationer mere bæredygtige. Hvis bæredygtighed er en afbalancering af flere aspekter af menneskelig aktivitet er social turisme et nyttigt instrument i udviklingen af bæredygtighed for adskillige underudviklede lande, der ser turismen som en kilde til økonomisk aktivitet, der kan hjælpe dem ud af fattigdommen.

2.4.4 Bidrag til beskæftigelse og økonomisk udvikling.

Turisme er måske allerede og vil i hvert fald i fremtiden være den vigtigste industri på globalt plan. Det er en af de sektorer, der bidrager mest til beskæftigelse, udvikling, rigdom og livskvalitet for borgerne i turistområderne. Social turisme bidrager til denne betydningsfulde økonomi, men er endnu ikke selv klar over sin egen styrke, økonomiske relevans og magt til at gøre bæredygtighed til et af de afgørende kriterier i forbindelse med valget af rejsemål. Den sociale turismes virksomheder og organisationer bør også tage ikke-økonomiske kriterier i betragtning i forbindelse med udviklingen af deres aktiviteter. Et vigtigt kriterium bør være etableringen af en stabil og god beskæftigelse, hvilket er centralt for en bæredygtig udvikling i et turistområde. Særligt bør social turismes større eller mindre bidrag til kampen mod sæsonbetingethed være et grundlæggende kriterium i forbindelse med kvalitet og stabilitet i beskæftigelsen. Det bør også indgå i den europæiske turismemodell. Samarbejde mellem offentlige og private virksomheder i administreringen af social turisme kan være et godt instrument og en indikator på opfyldelsen af dette kriterium.

2.4.5 Den sociale turismes bidrag til den globale udvikling.

Som før nævnt kan turisme, og særligt social turisme, for mange områder være en vej ud af underudvikling eller en industrikrise grundet afvikling af mine-, industri- eller landbrugsdrift. Der er et absolut sammenfald mellem de betingelser, der

er krævet for udviklingen af både social turisme og for at et område og dets beboere kan anvende turisme som motor i udviklingen. Jo mere områderne kan ernære sig ved turisme, jo stærkere vil den lokale økonomi og tilknytning til lokalområdet blive. Som talrige internationale organisationer anbefaler, er turistaktiviteter en god modgift mod krige og de heraf følgende katastrofer. Turisme er ensbetydende med imødekommenhed, udveksling, værdsættelse af det lokale, venskab og kommunikation mellem personer i modsætning til krig, som er ensbetydende med overgreb, invasion og ødelæggelse af naturen. Hvis det er rigtigt, at man kun kan holde af det, man kender, er turismen et middel til at bringe folk sammen, til at lære andre folkeslag at kende og således et redskab til at opnå fred, harmoni og udvikling. Social turisme kan og bør styrkes og fortsætte arbejdet for lighed, retfærdighed, demokrati og velfærd over hele verden, således at en solidarisk udvikling bliver mulig for alle.

2.5 Principper og betingelser for social turisme og dens forvaltning. Det er vigtigt at undersøge de faktorer og kriterier, der karakteriserer social turisme samt den måde, hvorpå den forvaltes. Dette er nødvendigt for at kunne identificere, hvad der kan betegnes som social turisme, og hvad der ikke kan. I overensstemmelse med Det internationale kontor for social turisme (BITS) følger her nogle af de kriterier, der kendetegner det overordnede koncept social turisme:

- den sociale turismes grundlæggende mål skal være at gøre turismeaktiviteter tilgængelige for en gruppe eller alle grupper, der af en eller anden årsag har svært ved at få adgang hertil;
- den skal være åben over for vidt forskellige brugergrupper og sektorer samt over for forskellige forvaltningsformer og aktører, der er involveret i social turisme;
- korrekt definere målgrupperne for aktiviteterne: sociale klasser, forskellige aldersgrupper, handicappede og altid i overensstemmelse med kriteriet om ikke at diskriminere på grund af race, kultur eller social position;
- omfatte initiativer og målsætninger af humanistisk, pædagogisk og kulturel karakter og generelt være rettet mod personlig udvikling;
- være en økonomisk gennemskuelig aktivitet, hvor fortjenesten reduceres til det nødvendige minimum for at opfylde de sociale målsætninger;
- tilføre en ikke-økonomisk merværdi til turismeproduktet;
- udvide en klar vilje til at integrere turistaktiviteterne i det lokale miljø på en bæredygtig måde;
- omfatte en respektfuld og integrerende personaleforvaltning baseret på kvalitet i ansættelsen for personalet i de organisationer, som tilbyder social turisme.

Disse kriterier og andre af lignende art kan fungere som rettesnor for aktørerne inden for social turisme. Endvidere bidrager de til at definere den.

2.6 Rentabiliteten for virksomhederne og social turisme.

Social turisme er og bør være en økonomisk aktivitet, men ikke udelukkende det. Dog bør den følge de grundlæggende principper om rentabilitet for investorerne og kravet om den nødvendige fortjeneste for at kunne drives og nå de grundlæggende mål. Udelukkende konkurrencedygtige og rentable virksomheder i bredeste forstand kan fungere på en måde, der sikrer forbrugerne kvalitet, sikkerhed og garanti. Den variation, der i dag kendetegner social turisme, viser, at virksomheder og organisationer, der beskæftiger sig med denne aktivitet, drives med overskud, når strukturen og afsætningsmarkedet er etableret og prisniveauet er realistisk i forhold til målgruppen. Det bør fremhæves, at organisationer, der beskæftiger sig med social turisme, skaber arbejdspladser, både helårs samt i perioder med lav beskæftigelse, og således modvirker ledighed for de berørte arbejdstagere.

2.7 Turismens sociale rentabilitet. Selvom social turisme er en økonomisk aktivitet, er den tydeligvis også en social aktivitet med nytteværdi på dette område. Turisterne nyder godt af deres ferie, medarbejderne i turistbranchen nyder godt af deres arbejde og samfundet som helhed styrkes. I Europa har social turisme indflydelse på skabelsen af Borgernes Europa, og denne indflydelse vil ganske givet øges. Jo mere borgerne rejser inden for Europas grænser, desto større vil deres kendskab, forståelse og tolerance utvivlsomt blive.

2.8 Forestillinger og visioner for social turisme i Europa.

Social turisme opfattes i dag forskelligt i de forskellige EU-medlemsstater, der udvikler sociale turisme projekter, men der kan opstilles tre fællesnævner:

- en reel mulighed for at have tid til at holde ferie,
- en reel økonomisk mulighed for at rejse,
- at der er en måde, en struktur eller et tiltag, der gør det muligt at realisere disse rettigheder i praksis.

2.8.1 Social turisme omfatter således rejser og aktiviteter organiseret af fagforbund, familierjser, rejser af religiøse årsager, firmarejser for ansatte, rejser organiseret af offentlige institutioner, rejser for handicappede, for unge eller ældre samt i mange andre tilfælde.

2.9 **Organisationer inden for social turisme.** Der er også adskillige organisationer, der arbejder for og med social turisme over hele Europa, for eksempel:

- nationale forbund eller konsortier,
- offentlige institutioner, der er rettet imod eller beskæftiger sig med aktiviteter i forbindelse med social turisme,
- sammenslutninger inden for social turisme eller af sportslig eller kulturel karakter,
- samarbejdsorganisationer,
- fagforbund,
- forskellige typer partnerskaber.

3. *Aktørerne i den sociale turisme og deres rolle*

3.1 **EU-institutionerne.** De forskellige EU-institutioner viser en stigende interesse for den sociale turisme, som det fremgår af forskellige studier, udtalelser, rapporter og konferencer, som Parlamentet, Kommissionen og EØSU organiserer, fremmer og koordinerer. De beskæftiger sig først og fremmest med indsamling, katalogisering og formidling af den brede vifte af erfaringer, som findes rundt om i de europæiske lande. Især Kommissionen spiller en rolle som igangsætter af nye initiativer i hvert land og kontaktfremidler mellem de ansvarlige i de lande, som ønsker at samarbejde om transnationale initiativer. Det ser umiddelbart ikke ud til, at Kommissionen i dag agerer som overordnet koordinator af initiativer på området social turisme på EU-plan. Særlig interessant i denne sammenhæng er den rundspørge, som Turismeenheden under Generaldirektoratet for Erhvervs politik har foretaget om borgernes deltagelse i ferieaktiviteter og grundene til, at en del af EU-borgerne (40 %) ikke deltager i turistaktiviteter. Det ville ikke være nogen dårlig ide, hvis Kommissionen fremover kunne påtage sig rollen som koordinator og deltager i en platform for social turisme på EU-plan. Dette behøver ikke at være ensbetydende med finansielle bidrag fra EU-institutionerne til opbygning af en sådan fælles transnational platform.

3.2 **Medlemsstaternes regeringer.** Som anført ovenfor, deltager medlemsstaternes regeringer i meget varierende grad i aktiviteter inden for social turisme afhængigt af deres engagement, historiske, ideologiske og sociale baggrund. I nogle lande yder de offentlige myndigheder på statsligt, regionalt og lokalt plan stor finansiell støtte. Ofte fordeles støtten på forskellige

grupper; unge, ældre, handicappede, svage grupper osv. I dag tager regeringerne initiativer, der rækker ud over deres nationalt begrænsede programmer for social turisme, gennem forskellige former for transnational udveksling.

3.3 **Virksomhederne.** Det er vigtigt at bemærke, at der findes initiativer, såsom feriechecks, hvor arbejdsgiverne bidrager økonomisk for at gøre det lettere for deres ansatte at tage på ferie. Desuden skal det tages med i betragtning, at den sociale turisme som sagt er en vigtig økonomisk aktivitet med et stort potentiale, der som sådan tiltrækker erhvervsdrivende fra turistsektoren, som her ser muligheder for en udvidelse af deres tjeneste- og formidlingsydelser. Et bemærkelsesværdigt initiativ er den spanske sammenslutning »Mundo Senior« (Seniorverden), som omfatter flere store turistvirksomheder, der oprindeligt er gået sammen om forvaltningen af programmet »Social Turisme« under Arbejds- og Socialministeriet, og som i dag har udvidet deres sociale sigte og aktivitet med specifikke turistprodukter for ældre. Det er indlysende, at konkurrencekriteriet ikke er uforeneligt med aktivitetens sociale karakter. I fremtiden kan og bør der iværksættes offentligt-private partnerskabsinitiativer til udvikling af rentable programmer for social turisme såvel internt i EU-landene som mellem forskellige lande.

3.4 **Arbejdstagerne.** Deres organisationer, fagforeningerne, har helt fra starten spillet en meget stor rolle i den sociale turisme for herigennem at skaffe deres medlemmer fordele. Dette engagement har givet sig udtryk både i fysiske infrastrukturer, feriebyer, feriehuse osv. og i specialiserede tjenesteydelser. Erfaringerne varierer fra land til land, og nogle er mere aktive end andre, men i næsten alle landene findes en social turisme med udspring i fagbevægelsen. Særlig omtale fortjener fagforeningerne i de nye medlemslande, som forsøger at finde frem til en brugbar model for social turisme og drage nytte af mere velkonsoliderede erfaringer. Der skal i dette punkt også henvises til den interessante undersøgelse foretaget af BITS (Det Internationale Kontor for Social Turisme) i maj 2005 om forskellige fagforeningers aktiviteter for arbejdstagerne på turistområdet, hvori de tilbud, der i dag findes i de nuværende 25 EU-lande gennemgås én for én. Det er utvivlsomt en god kilde til viden og situationsanalyse om dette emne.

3.5 **Specialiserede sammenslutninger.** Blandt disse skal nævnes forbrugerkooperativerne, som i nogle lande (Italien og Storbritannien) har et stort net af kontorer, der formidler social turisme. Her skal også henvises til de ungdoms- og miljøorganisationer, som har aktiviteter på dette område, og de forskellige paraplyorganisationer, der beskæftiger sig med social turisme. Et eksempel herpå er BITS, som gør en indsats af vital betydning i form af støtte, koordination og impuls.

3.6 Grupper, der direkte eller indirekte er involveret i social turisme. Naturligvis er de grupper, der praktiserer social turisme, de egentlige hovedpersoner i de forskellige programmer og aktiviteter på dette område. Det er dem, som i første omgang nyder godt af de økonomiske fordele, der giver dem mulighed for at få noget ud af deres fritid og deres ferie ved at tage del i sportslige eller kulturelle aktiviteter, som de kan lide. For det andet nyder de godt af en turisme, der er skånsom over for landskabsmæssige, historiske og miljømæssige værdier, og samværet med andre udøvere af social turisme og med lokalbefolkningen, hvilket alt sammen bidrager til et gensidigt kendskab, afslapning og rekreation. Også de lokalsamfund, der er værter for social turisme, drager fordel heraf i form af beskæftigelse, økonomisk aktivitet og udvikling.

4. Social turisme i Europa — aktuel situation.

4.1 Teori, lovramme og målsætning. Der er ikke meget materiale tilgængeligt om teorien bag, lovgivningen om og målsætningen for social turisme i Europa i dag, men der findes til gengæld ret mange studier og undersøgelser, som tager sigte på at katalogisere og sammenligne de forskellige aktuelle situationer i Europa på området social turisme. I del D i nærværende udtalelse henvises der til nogle af disse som baggrundsmateriale.

4.2 Forskellige praktiske erfaringer i Europa. Som nævnt ovenfor har det på grundlag af den studie, der blev udarbejdet af en arbejdsgruppe under høringen i Barcelona den 4.-5. maj 2006, og de erfaringer, der blev redegjort for på konferencen om »Turisme for alle«, som BITS og Kommissionen afholdt, været muligt at optegne og få kendskab til en lang række initiativer i Europa, der kan betegnes som klare succeser. Der skal ikke i denne udtalelse foretages en detaljeret undersøgelse af disse erfaringer, men det er på sin plads at henvise til nogle af de vigtigste, som helt sikkert kan være med til at skabe et meget positivt syn på social turisme og være retningsgivende for andre aktører inden for social turisme eller for medlemsstater eller regioner, som af forskellige grunde ikke har programmer på dette område.

4.2.1 Det franske »Agence Nationale pour les Chèques-Vacances« (ANCV) har en stor omsætning, der for 2005 skønnes at ligge på omkring 1 milliard EUR. Det blev oprettet i 1982 som et industrielt og kommercielt offentligt foretagende, og efter over 23 års virksomhed er det stadig et nyttigt socialpolitisk instrument på turistområdet.

4.2.1.1 Det har tre hovedformål:

- at give så mange mennesker som muligt — især folk med små indtægter — en reel chance for at tage på ferie;

- at tilbyde frit valg via et bredt net af aktører inden for turistsektoren, som kan imødekomme al efterspørgsel med tilbud af kvalitet;

- at bidrage til udvikling af turismen med henblik på en større geografisk spredning af turismen.

4.2.1.2 Det skal nævnes, at ca. 2,5 millioner mennesker årligt modtager feriechecks, og at de kommer omkring 7 millioner af rejsende til gode. Der er over 21 000 organisationer, som er medlemmer af ANCV og bidrager til finansieringen af rejsechecks, og omkring 135 000 ansatte i turist- og fritidssektoren, som er med til at yde turisttjenesteydelser.

4.2.1.3 Programmet giver også særligt dårligt stillede grupper mulighed for at tage på ferie, såsom handicappede, unge osv. ved hjælp af rejsestipendier til en værdi af omkring 4,5 millioner EUR. ANCV investerer også i stor stil i moderniseringen af de faciliteter, som danner rammen om social turisme.

4.2.1.4 Generelt synes programmets videreførelse og rentabilitet at være sikret; økonomiske analyser vil utvivlsomt vise, at programmet rent faktisk tjener sig ind gennem sin stimulering af den økonomiske aktivitet.

4.2.1.5 ANCV's mål for de kommende år er at forsætte ekspansionen blandt brugerne af feriechecks og udbyderne af turisttjenesteydelser. Til disse mål kunne måske føjes en udvidelse af programmet med en transnational dimension gennem aftaler med andre lande i Europa. Dette vil utvivlsomt være til gensidig fordel, et eksempel til efterfølgelse og af stor økonomisk og social betydning.

4.2.2 Det spanske **program for social turisme** forvaltet af **IMERSO** (Instituto de Mayores y Servicios Sociales — institut for ældre og sociale tjenester) har lignende formål, men med en anden udformning og fremgangsmåde. I dette tilfælde er det over 1 million mennesker, især ældre, som årligt benytter sig af organiserede grupperejser i lavsæsonen. Den spanske stat skyder årligt omkring 75 millioner EUR i programmet, men via forskellige afgifter (moms, erhvervsskat, udbyttebeskatning og indkomstskat), højere socialsikringsbidrag og besparelser på arbejdsløshedsunderstøttelse indtjener programmet omkring 125 millioner EUR med høj rentabilitet.

4.2.2.1 Der er ingen tvivl om, at programmet har klare sociale og økonomiske fordele, da det for det første har givet store dele af ældrebefolkningen mulighed for at rejse for første gang og lære andre byer og forhold at kende, få større ligeværdig social kontakt og komme i bedre fysisk form — alt sammen på et rimeligt kvalitetsniveau og brugeraccept; for det andet indtjener programmet 1,7 EUR for hver 1 EUR, der investeres heri.

4.2.2.2 Programmet har også en bemærkelsesværdig indvirkning på beskæftigelsen ved at skaffe arbejde til 10 000 direkte beskæftigede, som undgår at gå arbejdsløse i lavsæsonen, når hoteller, forretninger og andre etablissementer holdes åbne.

4.2.2.3 Programmet er i konstant vækst og udvikling i retning af nye former for social turisme med større kulturel, sundhedsmæssig og social værdi, såsom kurbade, der har været en klar succes, eller kulturelle udflugter og arrangementer.

4.2.2.4 Lige som i Frankrigs tilfælde er der meget store muligheder for udvidelse af programmet ikke kun indenlands, men også via programmets transnationale dimension. IMSERSO har allerede indgået en aftale med sin portugisiske søsterorganisation om et udvekslingsprogram for turister og er ved at undersøge muligheden for at gøre det samme med Frankrig, hvilket kan blive et værdifuldt eksempel til efterfølgelse for resten af Europa.

4.2.3 **Andre erfaringer:** Ud over disse to vigtige programmer for social turisme i Europa er der andre gode eksempler, som måske er mere begrænsede og mere specifikt rettet mod bestemte brugergrupper, hvilket ikke gør dem mindre værdifulde. Et eksempel herpå er **PREDIF (Plataforma Representativa estatal de Discapacitados Físicos)** — et statsligt forum for personer med et fysisk handicap, der beskæftiger sig med en helt specifik gruppe, men som udmærker sig ved at forvalte et ferieprogram for denne gruppe.

4.2.3.1 Et andet og meget interessant initiativ, som skal nævnes, er det fælles projekt, som tre organisationer, **Family Holiday Association** i Storbritannien, **Toerisme Vlaanderen** og **Vacances Ouvertes** i Frankrig, er gået sammen om for at fremme »turisme for alle« i disse tre lande.

4.2.3.2 I flere europæiske lande foregår der aktiviteter inden for social turisme; dette gælder blandt andet **Portugal, Polen og Ungarn**, hvor fagforeningerne spiller en stor rolle, samt **Italien** med et program støttet af forbrugerorganisationerne; alt i alt må man sige, at de mange forskellige initiativer, de mange brugere og de mange varierede tilbud er ved at blive konsolideret og udbygget i alle lande i Europa.

4.2.3.3 Det skal også bemærkes, at nogle regioner og kommuner tilbyder social turisme under en eller anden form som for eksempel **den autonome region De Baleariske Øer** med planen »OCI 60«.

4.2.3.4 Ligeledes på regionalt plan gennemfører den andalusiske regering (Spanien) et program med **Residencias de**

Tiempo Libre (fritidshuse) samt programmet **»Conoce tu Costa«** (kend din kyst), hvor den regionale administration og kommunerne samarbejder om at fremme turismen for ældre i Andalusien.

4.2.3.5 Det skal også nævnes, at EU har en turismehjemmeside www.visiteurope.com, som informerer om alle former for europæisk turisme, herunder social turisme.

4.3 **Generel vurdering af social turisme.** Social turisme har mange fordele, hvormed det beriger det europæiske samfund, hvoraf kan nævnes:

- brugertilfredshed ikke kun med ferieaktiviteten i sig selv, men også med den »særlige« måde, hvorpå denne fritidsaktivitet foregår;
- den menneskelige dimension og de menneskelige værdier, som er forbundet med denne ferieform;
- større velvære og personlig udfoldelse for brugerne og værtssamfundet;
- rentabilitet og økonomisk udbytte for turistindustrien, især gennem forlængelsen af højsæsonen;
- skabelse af stabile kvalitetsjob hele året rundt;
- overholdelse af bæredygtighedsnormer på turistdestinationerne;
- hensyn til lokalområdet, dets natur-, kultur- og kunstskatte;
- større kendskab til og udveksling mellem de forskellige lande i EU.

4.3.1 Alle disse fordele og de hidtidige succesrige erfaringer med social turisme, vækstperspektiverne for denne sektor samt udviklingen og indførelsen af nye produkter gør, at den samlede vurdering af social turisme i Europa i alle henseender er overordentlig positiv.

4.3.2 På baggrund af denne set fra alle sider positive vurdering kan social turisme næsten betegnes som et mirakel: alle aktører og udøvere får udbytte heraf på enhver måde: økonomisk, socialt, sundheds- og beskæftigelsesmæssigt og mht. unionsborgerskabet. Ingen lider skade, og det er kort sagt svært at finde nogen anden menneskelig og økonomisk aktivitet, som nyder så enstemmig anerkendelse og opbakning.

4.3.3 Nærværende udtalelse kan således varmt støtte forslag og løsningsmodeller, som giver mulighed for at konsolidere og forbedre de eksisterende programmer og samtidig lader bredere lag af befolkningen nyde godt heraf.

B. ANDEN DEL: FORSLAG

5. *Henimod en europæisk platform for social turisme*

5.1 **Udgangspunkt.** Som det fremgår af ovennævnte er social turisme — uanset hvordan den defineres, finansieres og forvaltes — en stærk, rentabel og stabil økonomisk og social faktor, som opfylder sine mål med en høj grad af brugertilfredshed, skaber beskæftigelse, modvirker turismens sæsonbestemte karakter og alt i alt er en ferieform af meget stor værdi i hele verden og særligt her i Europa. Det gælder derfor om at finde frem til, hvorledes man kan forstærke og sprede den gavnlige effekt, som social turisme i dag har på mennesker, virksomheder og hele samfundet.

5.1.1 Det er ikke nemt at sætte en etikette på en europæisk foranstaltning på området social turisme; der kan være tale om f.eks. platform, projekt, program eller initiativ, og selv om disse begreber ikke nødvendigvis betyder det samme, henviser de i det mindste til en organiseret aktivitet med klare mål på overnationalt europæisk plan. I denne udtalelse, som har generel karakter, anvendes disse betegnelser i flæng i håbet om, at en passende betegnelse vil følge af arbejdet med en sådan fremtidig platform.

5.1.2 Ikke desto mindre kan det fastslås, at den europæiske turisme i dag er præget af forskellige mangler og på mellemlang sigt af problemer, der truer erhvervet:

- store og alvorlige problemer med turisterhvervets sæsonbestemte karakter i såvel Nord- som Centraleuropa og langs Middelhavskysten: områder, der ligger øde hen i lavsæsonen, mangel på infrastrukturer, der passer til behovet hele året rundt;
- underudnyttelse af de menneskelige ressourcer uden for højsæsonen;
- kraftig vækst i den erhvervsaktive befolkning på grund af indvandring, hvilket gør det nødvendigt at øge den økonomiske aktivitet for i det mindste at opretholde samme levestandard;
- turisterhvervets vanskeligheder med at opretholde et passende pris- og beskæftigelsesniveau hele året rundt, som kan sikre rentabiliteten på mellemlang sigt;
- det objektivt set begrænsede antal turistmål, som kan udnyttes turistmæssigt;
- bæredygtig udvikling af turisterhvervet kræver nødvendigvis en større værditilvækst for hvert enkelt turistmål året igennem. Dette kan ske ved enten at højne kvaliteten og

dermed prisniveauet eller øge den gennemsnitlige beskæftigelse på årsplan ved at holde turistfaciliteterne åbne i længere perioder;

- der dukker hele tiden mange nye turistmål op i hele verden, som tilbyder konkurrencedygtige, innovative produkter og tjenesteydelser. Denne nye konkurrence må først og fremmest ansøre til at forbedre kvaliteten og konkurrenceevnen

5.1.3 Men der er også faktorer, som giver lyse udsigter for en platform/et projekt for europæisk social turisme:

- gradvis stigning — absolut og relativt set — i antallet af borgere i Europa, som ikke længere er erhvervsaktive, men som har en ret god pension og levestandard;
- længere forventet levetid i Europa;
- tendens til, at borgerne gennemsnitligt får mere fritid til deres rådighed i løbet af deres levetid, især når de bliver ældre;
- lavere transportomkostninger takket være lavprisselskaber til gavn for mobiliteten og turismen;
- et generelt højere uddannelsesniveau, hvilket fremmer ansvarlig og bæredygtig turisme;
- gode og succesrige erfaringer med programmerne for social turisme i hele Europa;
- optagelse af nye medlemslande i Den Europæiske Union, som udvider markedet og rejsemulighederne.

5.2 Der kan opstilles forskellige **mål** for en mulig europæisk platform for social turisme:

- udbredelse og udvidelse af de nuværende programmer og antallet af udøvere af social turisme i de forskellige lande i Europa, således at alle lande får et program;
- styrkelse af de eksisterende programmers grænseoverskridende karakter gennem bilaterale eller multilaterale samarbejdsaftaler;
- skabelse af forudsætningerne for udformning og iværksættelse af en europæisk platform for social turisme, som kommer alle europæiske borgere til gode ved at give dem mulighed for at besøge andre lande uden store omkostninger og på bæredygtig vis. Det ville i denne forbindelse være interessant at vide, hvor mange europæiske borgere der aldrig har besøgt et andet europæisk land, da denne gruppe utvivlsomt er ret talrig og en berettigelse for et sådant program;
- tilskyndelse til gradvis iværksættelse af en social turisme på europæisk plan med deltagelse af flest mulige medlemsstater.

5.3 Deltagere i platformen for social turisme i Europa. Blandt de mulige deltagere kan nævnes følgende forvaltninger og aktører:

- de organisationer, der i dag forvalter programmer for social turisme i de forskellige lande;
- fagforeninger og kooperativer, som er interesserede i udviklingen af programmet;
- virksomhederne i turistsektoren i ordets bredeste betydning, som ønsker at gøre deres virksomhed mere rentabel og bæredygtig;
- de nationale, regionale og lokale forvaltninger, som har en interesse i en indsats på turistområdet, en forbedring heraf og i borgernes personlige og sociale udvikling;
- Den Europæiske Union og dens institutioner, som ønsker at udvide og fremme beskæftigelsen, den økonomiske aktivitet og unionsborgerskabet. I betragtning af platformens overnationale karakter bør Den Europæiske Union også deltage i koordineringen og opfølgningen af programmets gennemførelse ud over at spille en ledende rolle i dets oprettelse;
- de organisationer, der beskæftiger sig med social turisme, herunder især BITS.

5.4 Nøgleelementer i en europæisk social turisme. For at en platform for europæisk social turisme kan være socialt og økonomisk gennemførlig bør den opfylde følgende krav:

- være rettet mod økonomisk, geografisk og socialt dårligt stillede og personer. Især personer med fysiske eller psykiske handicap eller som har vanskeligheder med at rejse på grund af de geografiske forhold dér, hvor de bor, som f.eks. på øerne i Europa. Dette kræver en delvis finansiering på et retfærdigt og lige grundlag uafhængigt af rejsens og opholdets varighed som en kompensation for den ugunstige situation i bredeste forstand;
- som helhed være økonomisk og socialt rentabel på kort, mellemlang og lang sigt på såvel det private som offentlige plan;
- skabe sikre helårsjob af kvalitet. En centraliseret forvaltning og en indsats for at nå op på det størst mulige antal ferieophold på turisthotellerne er nødvendige forudsætninger for at nå beskæftigelsesmålet;
- foregå i perioder med en lav turistbelægning;

— foregå på en måde, som er bæredygtig og personligt og socialt berigende både for turisterne og værtssamfundene;

— tilbyde ydelser af en høj standard, som er i samklang med målsætningen;

— være baseret på et offentligt-privat samarbejde.

Hvis disse krav opfyldes, vil social turisme uden tvivl blive et grundelement i den europæiske turismemodel.

5.5 Offentligt-privat samarbejde om projektet. Et effektivt offentligt-privat samarbejde om programmets planlægning, udformning og forvaltning vil nok være meget afgørende og samtidigt meget fremmende for dets gennemførelse. Det skulle være mærkeligt, om ikke der i Europa findes organisationer og virksomheder, som vil være med til at udvikle en platform for europæisk social turisme.

6. Indvirkning og resultater af en platform for europæisk social turisme

6.1 Vækst og beskæftigelse: Hvis denne platform bliver iværksat i dens forskellige etaper, vil det få en kraftig indvirkning på væksten og beskæftigelsen og utvivlsomt bidrage til opfyldelsen af Lissabon-topmødets mål. Erfaringerne med IMERSO-programmet i Spanien viser klart, hvilket positiv effekt social turisme har på opretholdelsen og skabelsen af arbejdspladser i lavsæsonen.

6.2 Reel adgang til turisme: Hvis situationen, som statistikkerne viser, i dag er den, at omkring 40 % af befolkningen ikke holder ferie, må platformen for social turisme i Europa sigte mod — og vil utvivlsomt bidrage til — væsentligt at mindske denne andel og give alle mulighed for at tage på turistrejse samt forbedre det gensidige kendskab mellem Europas folk.

6.3 Den europæiske turismemodel: I flere udtalelser om turisme har EØSU erklæret sig overbevist om, at det er muligt at opbygge en model for europæisk turisme, som ikke er baseret på lovregulering, men på generelt accepterede og anvendte værdier og principper. En af de mulige principper i en sådan model er utvivlsomt adgang for alle til turisme — turisme for alle. Platformen for europæisk social turisme kan medvirke afgørende til at konsolidere den europæiske turismemodel.

7. *Turismens og især den sociale turismes bidrag til opbygningen af en europæisk identitet og dimension*

7.1 Efterhånden har man måttet erkende, at det europæiske projekt ikke kan gennemføres hurtigt og nemt, og endnu i dag er der mange usikkerhedsmomenter og vanskeligheder at overvinde. Social turisme kan være et effektivt informationsredskab og vejen til et gensidigt kendskab mellem borgerne og til mellemfolkelig solidaritet og kort sagt være med til at skabe et borgernes Europa — ikke gennem opofrelse og anstrengelser — men ved at give folk mulighed for at nyde fritid, rejseliv og ferier. Især de unge er en gruppe, for hvem det vil være nærliggende at øge rejseaktiviteten i højsæsonen, hvor tomme kollegier og studenterboliger midlertidigt ville kunne anvendes til turismeinitiativer svarende til Erasmus-programmet.

7.2 Turisme forekommer at være en god måde at opbygge Borgernes Europa på. De forskellige brugergrupper, turistbranchen og de lokale myndigheder kan her have sammenfaldende interesser og skabe en ferieform, som er behagelig og overkommelig for alle.

C. TREDJE DEL: KONKLUSIONER OG ANBEFALINGER

8. *Konklusioner*

8.1 Den første generelle konklusion af den analyse, der er foretaget i denne udtalelse om situationen i Europa mht. social turisme er, at det er en miljømæssigt, økonomisk og socialt bæredygtig aktivitet, som desuden spiller en stor positiv rolle på alle tre områder.

8.2 De økonomiske, sociale, sundheds- og integrationsmæssige fordele for alle brugere og aktører, der deltager i programmerne, nyder bred anerkendelse og indebærer en stor merværdi.

8.3 Programmet giver de forskellige grupper, der deltager i social turisme, og især gruppen af personer med handicap og/eller nedsat mobilitet et stort skub i retning af at finde sig til rette i samfundet.

8.4 Den sociale turisme i Europa omfatter mange forskellige aktører, former for gennemførelse, målgrupper, finansieringsinstrumenter osv., som beriger og diversificerer den og bidrager til dens udbygning og udvikling.

8.5 Især må det konkluderes, at det har vist sig muligt at forlige og skabe en positiv sammenkædning mellem de sociale og økonomiske gevinster ved social turisme.

8.6 Det er økonomisk set muligt og socialt set ønskeligt, at hvert land i Europa udvikler en national platform for social turisme med mange forskellige tilgange og forvaltningsmåder.

8.7 Det er også økonomisk muligt og socialt set ønskeligt at oprette en transnational platform for europæisk social turisme.

8.8 Enhver aktivitet på området social turisme bør følge en række principper om bæredygtighed og jobskabelse i tråd med Lissabon-strategien.

8.9 Social turisme kan blive et meget værdifuldt instrument til skabelse af et Borgernes Europa — alle borgernes Europa; især spiller de unge en stor rolle i denne proces.

8.10 Social turisme er en aktivitet, som bidrager med nogle af de værdier, som indbygges i den europæiske turismemodell.

8.11 Alle lokalsamfund i hele Europa kan få gavn af aktiviteter i tilknytning til social turisme gennem denne ferieforms bidrag til beskyttelsen af den lokale kulturarv.

8.12 Generelt kan det konkluderes, at social turisme i dag er en veludviklet og i mange europæiske lande almindeligt udbredt aktivitet, som er godt forvaltet og organiseret og moden til at blive udbredt til alle lande og udstyret med et grænseoverskridende tjenesteudbud, hvilket indebærer en kvantitativ og kvalitativ styrkelse af målene.

9. *Anbefalinger*

9.1 Den vigtigste anbefaling til de potentielle brugere af programmerne for social turisme er naturligvis at opmuntre dem til at tage del i denne aktivitet, som de har ret til, men som de på grund af en række omstændigheder ikke før har haft mulighed for at deltage i. Social turisme har en oplagt, dybt integrerende effekt, giver viden og personlig udvikling og gør det som sådan ønskværdigt at deltage i aktiviteter med dette formål.

9.2 Med hensyn til de vidt forskellige aktører, der deltager i forvaltningen af de forskellige programmer for social turisme, må man først og fremmest anerkende den gavnlige effekt af deres arbejde, deres hengivenhed over for deres organisationers formål og den omhu, hvormed de leverer en tjeneste til en overkommelig pris, men af god kvalitet. Men de må også tilskyndes til løbende at forbedre deres produkter og tjenester, investere i forbedring af infrastrukturen og udvikle nye produkter, især af transnational karakter. Koordinering af programmer og sammenslutninger af de ansvarlige organer er en god fremgangsmåde til opnåelse af forbedringer og erfaringsudveksling.

9.3 Virksomhederne i turistsektoren opfordres til at deltage engageret i aktiviteterne på området social turisme. Social turisme har nogle værdier, som er forenelige med god virksomhedsdrift, konkurrenceevne og rentabilitet på kort og især mellemlang og lang sigt og sikrer beskæftigelse til mange arbejdstagere året rundt.

9.4 Til de nationale, regionale og lokale forvaltninger henstilles det, at de indfører programmer for social turisme på grund af deres gavnlige sociale, men også økonomiske virkninger. De ekstra skatteindtægter og bidrag samt besparelser på arbejdsløshedsunderstøttelse er incitament til at indføre tilskud til grupper, som er økonomisk, socialt eller fysisk set mindre begunstigede, i visheden om, at pengene vil tjene sig ind igen.

9.5 Henstillingen til EU-institutionerne går ud på at tage social turisme med i betragtning som en vigtig aktivitet med et sigte relateret til såvel turisme- som socialområdet, en aktivitet, der fortjener anerkendelse, udvikling, specialiseret bistand, støtte og — ikke nødvendigvis økonomisk — tilskyndelse. Stimulering, teknisk koordinering, videreformidling af erfaringer og samlingspunkt for indgåelse af transnationale aftaler er nogle af de tiltag, som især Kommissionen kan iværksætte via sin Turismeenhed med sine egne ressourcer for at få etableret en effektiv platform for europæisk social turisme. Hvis Kommissionen går i spidsen på disse felter for at fremme social turisme i Europa, vil den utvivlsomt bidrage afgørende til opfyldelsen af målene og opfølgning af foranstaltningerne.

9.6 Alle EU-institutionerne bør sætte sig for at styrke deres indsats for at fjerne alle former for barrierer mht. såvel kommunikationsinfrastruktur som indlogering og tjenesteydelser på turistområdet. Hvad angår øerne i Europa er det indlysende, at deres geografiske forhold kraftigt begrænser deres indbyggers mobilitet og adgang til turisme.

9.7 Europa-Parlamentet bør i betragtning af sin politiske, sociale og økonomiske dimension tage initiativer til en debat og til resolutioner, som kan tilskynde til social turisme i Europa.

9.8 EØSU går ind for, at nærværende udtalelse bliver kendt, udgivet og udbredt som »Barcelona-erklæringen om social turisme i Europa«, at den bliver EØSU's bidrag til det europæiske turismeforum i 2006 og til den internationale turismedag 2006.

D. FJERDE DEL: BAGGRUNDSDOKUMENTER OG BILAG

— »The different concepts of social tourism: the evolution of supply and demand«. Europa-Kommissionen, Generaldirektorat XXIII, Turismeenheden, 1993.

- Montreal-erklæringen: henimod en humanistisk og social vision for turismen. BITS, september 1996.
- »Global Code of Ethics for Tourism«. Verdensturistorganisationen WTO, Santiago de Chile, 1. oktober 1999.
- Rapport fra seminaret om støtte til ferierejser i Den Europæiske Union. Europa-Parlamentet, Strasbourg, marts 2000.
- The concepts of tourism for all and social tourism in the European Union. BITS, Brügge-seminaret, juni 2001.
- Rapport om resultaterne af rundspørgen: turisme for alle. Juni 2001.
- Udtalelsen: »En socialt bæredygtig turisme for alle«. EØSU, oktober 2003.
- Undersøgelse af ferieprogrammet for ældre. IMSERSO, Spanien, maj 2004.
- Europæisk forum for social turisme. BITS, Budapest, april 2005.
- Betænkning om turisme og udvikling. Europa-Parlamentet, A6-0173/2005, maj 2005.
- Betænkning om nye perspektiver og nye udfordringer for en bæredygtig europæisk turisme. Europa-Parlamentet, A6-0235/2005, juli 2005.
- Turisme for alle. Handlingsplan fra det spanske handicapråd. CERMI, december 2005.
- Høring om aktiviteterne på områderne turisme og ferie for lønmodtagere. BITS, Bruxelles, maj 2005.
- Europæisk konference om social turisme, økonomisk vækst og beskæftigelse. De Baleariske Øers regering, Palma de Mallorca, november 2005.
- Konference om turisme for alle: situationsbillede og praksis i EU. BITS og Europa-Kommissionen, Generaldirektoratet for Erhvervspolitik, Turismeenheden, januar 2006.
- Verdenskongres om social turisme: Mod en turisme baseret på udvikling og solidaritet. Aubagne (Frankrig), maj 2006.

Bruxelles, den 14. september 2006

Anne-Marie SIGMUND

Formand for

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om Forslag til Europa-Parlamentets og Rådets forordning om statistik over erhvervsstrukturer

KOM(2006) 66 endelig — 2006/0020 (COD)

(2006/C 318/13)

Den 27. marts 2006 besluttede Rådet i henhold til artikel 285, stk. 1, i traktaten om oprettelse af Det Europæiske Fællesskab at høre Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg om det ovennævnte emne.

Det forberedende arbejde henvistes til Den Faglige Sektion for Det Indre Marked, Produktion og Forbrug, som vedtog sin udtalelse den 26. juli 2006. Ordfører var Susanna Florio.

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg vedtog på sin 429. plenarforsamling den 14. september 2006 følgende udtalelse med 130 stemmer for og 7 hverken for eller imod:

1. Baggrund

1.1 Den 20. december 2000 besluttede Det Europæiske Råd at iværksætte et flerårigt program til fremme af initiativ og iværksætterlyst, navnlig for små og mellemstore virksomheder ⁽¹⁾. EU's hensigt med denne nye referenceramme var at forbedre virksomhedernes konkurrenceevne i et videnbaseret samfund, at forenkle og formidle deres juridiske, administrative og økonomiske miljø, frem for alt for at fremme forskning og innovation, at give dem lettere adgang til tjenester og fællesskabsprogrammer og at fremme iværksætterlysten.

1.2 I begyndelsen af 2003 fremlagde Kommissionen sin grøn bog om iværksætterkultur i Europa ⁽²⁾, hvori den understregede behovet for målrettet støtte og efterlyste strategiske politikker for at fremme industri- og produktionssektoren, der nu i mange år har oplevet et faretruende fald i Europa, især i sammenligning med andre områder i verden.

1.2.1 De væsentligste forslag til, hvordan iværksætterånden kan støttes og øges i Europa, var:

- nedbrydelse af barriererne for virksomhedsudvikling og vækst,
- balance mellem risici og belønninger ved iværksætterkulturen,
- fremme af en mere positiv holdning i samfundet til etablering af nye virksomheder.

1.3 Efter høring af de berørte parter på grundlag af grønbogen fremlagde Kommissionen i 2004 en handlingsplan for iværksætterkultur ⁽³⁾, der tog de nye indkomne forslag i betragtning og byggede på det flerårige program til fremme af initiativ og iværksætterlyst.

1.4 På såvel nationalt som europæisk plan er væsentlige emner, såsom industripolitik, støtte til tjenesteydelser samt beskæftigelse som en økonomisk vækstmaskine, tæt forbundet

med prioriteterne på det beskæftigelsesmæssige og sociale område, som er et vigtigt mål for EU's politiske beslutninger. I de seneste år har de europæiske institutioner ligeledes taget en række initiativer på dette område, herunder medlemsstaternes fremlæggelse af en årsplan.

1.5 Luxembourg-topmødet i 1997 lancerede den europæiske beskæftigelsesstrategi (EBS), der senere skulle blive betragtet som et af nøgleelementerne i Lissabon-strategien. Det er rent faktisk Lissabon-strategien, der opstillede målet om at modernisere den europæiske økonomi ved at nedbringe arbejdsløsheden og skabe højt kvalificerede job. Disse mål kan kun nås, såfremt opmærksomheden rettes mod socialpolitikkerne og mod politikker, der sikrer lige muligheder for alle niveauer i befolkningen. Dette er en absolut forudsætning, forud for en gennemgribende omstrukturering af det økonomiske system, for at opnå en øget vækstrate og en »sund« økonomi.

1.6 Øvrige elementer, der skulle omfattes af dette ambitiøse projekt, er det europæiske forskningsområde, en fuldstændig integration af markeder og skabelsen af et gunstigt miljø for SMV'er. I sit forslag til rammeprogram for konkurrenceevne og innovation ((2007-2013) ⁽⁴⁾) anfører Kommissionen, at fremme af teknologier og forskning hænger direkte sammen med udnyttelsen af de muligheder, som markedet byder nye produkter, tjenesteydelser og forretningsmetoder. Viljen til at løbe risici og afprøve nye ideer på markedet skal også understøttes. Utilstrækkelig innovation er en af hovedårsagerne til Europas skuffende vækst.

1.7 På den sociale samhørigheds front var der behov for omgående indgreb inden for uddannelse/erhvervsuddannelse og social beskyttelse. For at sikre koordinering mellem medlemsstaterne i forbindelse med udformningen af deres politikker bragte man en åben koordinationsmetode på bane, igennem hvilken gode erfaringer og præstationer på de forskellige områder ville blive udvekslet og formidlet.

⁽¹⁾ Afgørelse nr. 2000/819/EF.

⁽²⁾ KOM(2003) 27 endelig af 21.1.2003.

⁽³⁾ KOM(2004) 70 endelig af 11.2.2004.

⁽⁴⁾ KOM(2005) 121 endelig af 6.4.2005.

1.8 Det var takket være midtvejsrevisionen af Lissabon-strategien, at Kommissionen i 2005 var i stand til at fremlægge sin meddelelse om vækst og beskæftigelse ⁽³⁾, der rettede opmærksomheden mod to vigtige punkter: opnåelse af en solid og vedvarende økonomisk vækst og skabelse af endnu flere og bedre job. Tanken var, at disse mål skulle kunne nås via en synergi mellem Fællesskabet og medlemsstaterne.

2. Generelle bemærkninger

2.1 Forandringsprocessen på økonomi- og produktionsområdet er kontinuerlig og hurtigt fremadskridende: de forskellige industrisektorer og deres aktører tilpasser sig og finder frem til innovative løsninger for at følge med i markedsudviklingen, idet de bestræber sig på at bevare konkurrenceevnen og skabe endnu større vækst og indtjeningsmuligheder.

2.1.1 På et marked, som eksempelvis det europæiske, hvor virksomheder udvikler sig i et rivende tempo, og de traditionelle sektorer (produktion, handel, distribution, mv.) trænger sig ind på hinanden, kan skillelinien mellem de forskellige typer bedrift være vanskelig at definere. Desuden bliver det, når det kommer til en vurdering og klassificering af virksomheder, stadig vanskeligere at afgøre, hvor hovedvægten i deres aktivitet ligger (uanset om det er inden for handel, landbrug, produktion, håndværk, tjenesteydelser, mv.).

2.1.2 Udviklingen i den sociale økonomi, som nu står for en stor og stigende del af det europæiske marked, gør det vanskeligt for statistiske data at holde trit med en situation, hvor der konstant optræder forandring og fornyelse. Eurostat-embedsmænd udtaler, at de har fundet det vanskeligt at definere dette område, fordi socialøkonomiske aktiviteter ikke altid registreres som erhvervsaktiviteter. Imidlertid mener EØSU, at der ikke bør spares nogen indsats for at måle den stigende betydning af den sektor, som knytter sig til den sociale økonomi, som er afgørende for opfyldelse af Lissabon-strategiens målsætninger. Fravær af relevante data er en hindring for en bedre forståelse af udviklingen i erhvervslivet og på markedet.

2.1.3 Betydningen af at indhente statistik over EU-virksomhedernes strukturer — som skal være ajourført og først og fremmest have fokus på deres aktivitet, konkurrenceevne og resultater — er allerede blevet konstateret. Med hensyn til statistisk støtte skal man erindre, at indsamlingen og den efterfølgende behandling af data indebærer betydelige investeringer i menneskelige og økonomiske ressourcer, navnlig for mindre virksomheder.

2.1.4 Økonomisk vækst har absolut første prioritet for alle EU's lande, således som Det Europæiske Råd og andre europæiske institutioner har gentaget ved utallige lejligheder. Den økonomiske vækst skal nødvendigvis ledsages af skabelsen af nye og bedre job. Inden for alle sektorer, men navnlig inden for produktion og servicesektoren, skal det ske på en måde, der i

sig selv skaber vækst og giver Europas borgere mulighed for at høste fordelene.

2.2 Den europæiske udviklingsmodel adskiller sig fra andre ved den betydelige rolle, man tillægger den sociale del og selve forestillingen om bæredygtig økonomisk vækst. Dette må bæres in mente, når de europæiske institutioner ønsker at lovgive inden for deres respektive kompetenceområder.

2.3 Der er derfor behov for en helt klar forestilling om europæisk industris faktiske tilstand, hvis der skal udtænkes en virkelig effektiv, anvendelig og sammenhængende lovgivning. Politiske valg skal hvile på en analyse af den faktiske situation og de dermed forbundne problemer og tilbyde løsninger, der omfatter så mange elementer som muligt, idet man søger at forudse, hvilken virkning beslutningerne vil få på den pågældende situation fra alle vinkler (politiske, økonomiske, juridiske, sociale, nationale og subnationale).

2.4 Statistiske data er afgjort et vigtigt værktøj for en grundig og effektiv analyse af virkeligheden. Det arbejde, som Eurostat har udført fra første færd, er en værdifuld og uundværlig støtte til EU's beslutningstagningsproces og den politiske proces.

2.4.1 Statistiske data er af fundamental betydning, fordi de kan måle, undersøge og beskrive de mange og forskelligartede sider af virkeligheden. Adgangen til statistiske oplysninger er yderst vigtig for udformningen og evalueringen af politikker, for styringen af offentlige tjenester og funktioner, for en bedre lovgivningsmæssig ramme og for regelmæssig og løbende overvågning af den succes og de fremskridt, som de vedtagne politikker fører til.

2.5 Dette gælder alle områder inden for EU's kompetence, og derfor skal Eurostat, støttet og bistået af medlemsstaternes statistiske institutter, stå for kompilering og tilvejebringelse af ajourførte og pålidelige data. I de seneste år har data, der er indsamlet inden for økonomi og finansiering, landbrug, demografiske politikker, social sikkerhed, virksomheder, videnskabelig forskning, miljø, transport og ikke mindst industriens verden og tilhørende markedsindikatorer, spillet en afgørende rolle.

2.5.1 For at få en idé om den betydning, der tillægges den europæiske forretningsverden og dens udvikling, behøver man blot tænke på de initiativer, som Kommissionen og Rådet har taget på denne front i de seneste år.

3. Forslaget til forordning om statistik over erhvervsstrukturer

3.1 Rådets forordning (EF, Euratom) nr. 58/97 af 20. december 1996 er blevet ændret ikke færre end fire gange i det seneste årti, og dette er den senest foreslåede omarbejdning, der har til hensigt at forbedre sammenhængen mellem analyser og politikernes og strategiernes anvendelighed som støtte til europæisk industri og produktion.

⁽³⁾ KOM(2005) 330 endelig af 20.7.2005.

3.1.1 For at imødekomme det øgede behov for statistikker foreslår Kommissionen en række forbedringer, idet der skal lægges særlig vægt på tjenesteydelser, der har været genstand for megen diskussion i de seneste måneder, på grund af deres betydning for økonomien og deres potentiale, der endnu ikke afspejles på EU-niveau. Kommission tilføjer ligeledes et bilag om virksomhedsdemografi og forretningsservice.

3.2 Kommissionen har bekræftet, at der ikke findes detaljerede, nyere statistikker for en lang række aktiviteter, der oftest relaterer til forretningsservice; det nye forslag er derfor en lejlighed til at tilpasse de nugældende bestemmelser, således at økonomiske og produktionsmæssige aktiviteter kan sammenlignes med aktiviteter inden for tjenesteydelser.

3.2.1 Derudover har Kommissionen anset det for nødvendigt at få harmoniseret dataene for virksomheders demografi (opstart, drift og afvikling) og deres indvirkning på beskæftigelsen for at understøtte de strategiske anbefalinger om iværksætterånd. Virksomhedernes »demografiske« data figurerer allerede i de strukturindikatorer, der anvendes til overvågning af de i Lissabon-strategien opstillede mål. Det er i denne sammenhæng, at Kommissionens foreslåede omarbejdelse skal undersøges.

3.3 Forslaget identificerer NACE-koden, der normalt anvendes af Kommissionens tjenestegrene til alle statistikker over økonomisk aktivitet, som referenceværktøj til indsamling af statistiske data ⁽⁶⁾. Selve NACE-koden er blevet revideret og ajourført for at sikre en bedre forståelse af udviklingen i EU's økonomi og produktion.

3.4 NACE Rev. 1.1, referenceindikatoren, er ganske enkelt en ajourføring af NACE Rev. 1, og den er ikke nogen større omlægning. Formålet med revisionen var at afspejle:

- nye aktiviteter, der ikke eksisterede da NACE Rev. 1 blev udarbejdet,
- aktiviteter, der var blevet vigtigere siden udarbejdelsen af NACE Rev. 1 som følge af teknologiske eller økonomiske ændringer,
- rettelse af fejl i NACE Rev. 1, der allerede var åbenbare dengang, dvs. som ikke afspejlede ændringer i driftsfilosofien.

3.4.1 Den seneste udgave af NACE, som indeholder nye ændringer og revisioner, er nu til andenbehandling i Europa-Parlamentet og vil blive lanceret i de kommende måneder.

⁽⁶⁾ NACE: Nomenclature générale des Activités économiques dans les Communautés Européennes (statistisk nomenklatur for økonomiske aktiviteter i De Europæiske Fællesskaber).

3.5 Indsamlingen af statistikker, defineret efter anvendelsesområde (artikel 2) er organiseret i moduler, som det fremgår af forordningsforslagets artikel 1.

- et generelt modul for årlige statistikker over erhvervsstrukturer;
- et detaljeret modul for statistikker over erhvervsstrukturer vedrørende industrien;
- et detaljeret modul for statistikker over erhvervsstrukturer vedrørende handel;
- et detaljeret modul for statistikker over erhvervsstrukturer vedrørende bygge- og anlægssektoren;
- et detaljeret modul for statistikker over erhvervsstrukturer vedrørende forsikring;
- et detaljeret modul for statistikker over erhvervsstrukturer vedrørende kreditinstitutter;
- et detaljeret modul for statistikker over erhvervsstrukturer vedrørende pensionskasser;
- et detaljeret modul for statistikker over erhvervsstrukturer vedrørende forretningsservice;
- et detaljeret modul for statistikker over erhvervsstrukturer vedrørende erhvervsdemografi;
- et fleksibelt modul vedrørende gennemførelse af en mindre ad hoc-indsamling af virksomhedsvariabler.

3.5.1 De sidste tre moduler er nye i den foreslåede omarbejdelse af forordningen, og der er udarbejdet et bilag for hvert modul og dets anvendelse.

3.6 Det forudses også, at der kun vil blive foretaget pilotundersøgelser for nogle af modulerne. Sådanne pilotundersøgelser er altid fulgt med indsamlingen af statistikker for moduler. I dette tilfælde skal inddragelsen af ad hoc-pilotundersøgelser for sundheds- og uddannelsessektoren inddrages. Ifølge Eurostat er der tale om frivillige undersøgelser, hvis formål er at sørge for en mere nøjagtig vurdering af indvirkningen på markedsaktiviteterne inden for disse sektorer.

4. Særlige bemærkninger

4.1 EØSU anerkender det vigtige bidrag, som statistiske data udgør i forbindelse med opstilling af prioriteter for industripolitik efter Lissabon-strategien. Kommissionen bekræfter endnu en gang i rammeprogrammet for konkurrenceevne og innovation 2007-2013 ⁽⁷⁾ værdien af benchmarking som et brugbart værktøj for udarbejdelsen af politikker sideløbende med undersøgelser og udveksling af gode erfaringer mellem nationale og regionale myndigheder.

4.2 Derfor anser EØSU revisionen af forordning 58/97 for at være vigtig og foreslår visse ændringer.

⁽⁷⁾ Se fodnote 4.

4.3 Overskriften »udgifter til socialforsikring« i det generelle modul (bilag I) fandtes også i tidligere udgaver. Nye tendenser inden for det indre marked får det imidlertid til at fremstå uklart, og det er vanskeligt at fortolke. Social sikring i medlemsstaterne er organiseret forskelligt med forskellige systemer og praksis. Selve definitionen af et socialt sikkerhedssystem er problematisk for EU's 25 medlemsstater og bør nok uddybes og fastlægges yderligere.

4.4 Både i bilag I og efterfølgende bilag er dataene om beskæftigelse urimeligt begrænsede, og de afspejler ikke arbejdsmarkedets kompleksitet på tværs af alle EU's medlemsstater. De er begrænset til antallet af personer på deltid og fuldtid. I virkeligheden er der mange flere beskæftigelsesmåder end disse. Derudover er der ikke nogen opdeling efter køn, bortset fra banksektoren (bilag VI).

4.4.1 Artikel 1 i tidligere udgaver af forordning 58/97 omfattede allerede blandt målene for statistisk indsamling analyser af »virksomhedsførelse«. Denne omarbejdelse kunne også have været en lejlighed til at kortlægge virksomhedernes ansættelsespolitik mere omhyggeligt og i større dybde i betragtning af den betydning, det har for EU's politikker.

4.5 Med hensyn til pilotundersøgelser, ser udvalget med betænkelighed på den af Kommissionen valgte metode, hvor man ser et behov for at analysere sektorer som sundhed og uddannelse med henblik på at teste muligheden for at dække markedsrelaterede og ikke-markedsrelaterede aktiviteter inden for disse afsnit. Navnlig under hensyntagen til Kommissionens foreløbige forslag til servicedirektiv, der udelukker disse sektorer, mener EØSU, at sådanne følsomme sektorer ikke bør omfattes af statistik over erhvervsstrukturer. Med afsæt i de nye forslag om regulering af tjenesteydelser i det indre marked finder EØSU det på sin plads, at Kommissionen lægger op til statistisk ad hoc-indsamling for disse sektorer.

4.6 I bilag II (industri-sektormodulet) har Kommissionen besluttet at udelade data vedrørende samlede udgifter og udgifter til personale, der tager del i forskning og udvikling. I lyset af Lissabon-strategien er manglen på sådanne data en hindring for en bedre forståelse af udviklingen inden for forretningsverdenen samt investeringernes karakter og formål.

4.7 Kommissionen har valgt at udelade data vedrørende erhvervsløsheden af energiprodukter. De er imidlertid ret vigtige,

eftersom de giver et bredt billede af virksomhedernes energiforbrug og -udnyttelse. Desuden anfører artikel 1 i forslaget til forordning, at data vedrørende »de anvendte produktionsfaktorer« indsamles, og der hersker ikke den mindst tvivl om, at energi er en af disse faktorer. Først og fremmest har disse indikatorer høj prioritet i de allerseneste erklæringer fra Rådet og Europa-Parlamentet, herunder den nylige grønne bog: En europæisk energistrategi: bæredygtighed, konkurrenceevne og forsynings-sikkerhed ⁽⁸⁾.

4.8 Bilag VIII er nyt og vedrører struktur, aktivitet og resultater for forretnings-service, medens bilag IX vedrører erhvervsdemografi. Indsamlingen af statistikker på disse to områder kræver langt hyppigere overvågning. Desuden er data om beskæftigelse i modulet om virksomhedsdemografi ikke opdelt efter ansættelsesmåde eller køn, selv om det ville være meget nyttigt at kende arbejdskraftens beskaffenhed og struktur ved virksomhedernes opstart og afvikling.

5. Konklusioner og henstillinger

5.1 EU har behov for bedre statistiske data, som formår at understøtte de nuværende sektorielle industripolitikker.

5.2 Derfor understreger EØSU den nøglerolle, som Eurostat spiller som værktøj for overvågning af EU's politikker. EØSU har den holdning, at Eurostats arbejde bør forstærkes, og de statistikindsamlende netværker i medlemsstaterne udvides og forbedres.

5.3 EØSU støtter fuldt ud forslaget om at omarbejde Rådets forordning (EF, Euratom) nr. 58/97 om statistik over erhvervsstrukturer.

5.4 Statistik er et væsentligt redskab på både fællesskabsplan og nationalt plan, hvorfor der bør udarbejdes støtteværktøjer for at gøre dem endnu mere effektive, aktuelle og pålidelige.

5.4.1 De statistiske data bør så vidt muligt være baseret på ajourførte data, som allerede findes hos de administrative myndigheder og beføjede organer. Den administrative byrde ved indsamlingen af statistiske data bør afpasses efter virksomhedens størrelse. I nogle lande overdrages dataindsamlingen for SMV til lokale eller regionale repræsentative erhvervsorganisationer. Udveksling mellem medlemsstaterne af sådan god praksis kunne være til gavn.

⁽⁸⁾ KOM(2006) 105 endelig af 8.3.2006.

5.5 Der er behov for stadig mere målrettede og ajourførte statistikker om virksomhedernes struktur og produktionsaktivitet under hensyntagen til aktiviteterens omfang og forskellighed (produktion, handel, distribution), der sommetider udføres af en og samme virksomhed.

5.6 Udvalget anser det for vigtigt at få udformet et godt system, inden for hvilket Eurostat, arbejdsmarkedsparterne, den akademiske verden og virksomhederne kan rådføre sig med hinanden og samle deres erfaringer. Denne mekanisme bør forbedres og udvides inden for Det Europæiske Rådgivende Udvalg for Statistisk Information på det Økonomiske og Sociale Område og Eurostat (en repræsentant for brugerne pr. medlemsstat).

5.7 Hvis Eurostat gik i tættere dialog med arbejdsmarkedsparterne, eksempelvis om udgifter til socialsikring, ville det være muligt at få en mere detaljeret opdeling af den byrde, der hviler på virksomheder på dette område, der ikke er ens i EU's 25 medlemsstater, frem for blot at have en overskrift.

5.8 Selv om beskæftigelsesdata indgår i andre målrettede statistikker, kunne de, hvis de var mere detaljerede, give et tydeligere billede af virksomhedernes aktiviteter. Udvalget bemærker, at statistikker over erhvervsstrukturer, herunder de demografiske, altid bør omfatte en grundig analyse af beskæftigelsens kvalitet. Beskæftigelse er en nøgelfaktor for, om virksomhedsaktiviteter lykkes, og statistikker over arbejdsmåde, hvor der kun skelnes mellem deltids- og fuldtidsarbejde, er således helt utilstrækkelige, navnlig i lyset af de konstante ændringer på arbejdsmarkedet. Udvalget anser det desuden heller ikke for nyttigt at adskille strukturelle virksomhedsstatistikker fra beskæftigelsesdata, da disse to områder er uløseligt forbundet.

5.9 År efter år står socialøkonomien for en stadig større andel af den europæiske økonomi. EØSU mener, at Kommissionen kunne anvende Eurostat til undersøgelse af denne sektor og dens indvirkning på forretningsverdenen ved brug af pilotundersøgelsesmetoden.

5.10 Udvalget gentager sine tvivl vedrørende det rimelige i at vurdere sundheds- og uddannelsessektoren ved hjælp af pilotundersøgelsesmetoden. I betragtning af disse sektors følsomhed og deres store betydning for alle europæiske borgere, ville det være upassende at lade disse områder omfatte af statistik over erhvervsstrukturer. Med afsæt i de nye forslag om regulering af tjenesteydelser i det indre marked finder EØSU det på sin plads, at Kommissionen lægger op til statistisk ad hoc-indsamling for disse sektorer.

5.11 I spørgsmålet om energiindkøb og investering i menneskelige ressourcer inden for forsknings- og udviklingssektoren har EØSU den holdning, at selv om der er sørget for statistisk indsamling på ad hoc-basis, er det vigtigt at vurdere såvel den kvalitative som den kvantitative betydning, som dette har på virksomheders tilværelse — i lyset af såvel målene for Lissabonstrategien som de seneste overvejelser og initiativer, der er iværksat af EU på det energipolitiske område.

5.12 Med hensyn til indsamling af statistik over miljøvariable finder EØSU det vigtigt, at man samler data om fjernelse af industriaffald, rensning af spildevand og rensning af forurenede arealer. Det bør også undersøges, om fjernelsen af industriaffald foretages via virksomhedsinterne systemer eller om den udliciteres til eksterne aktører, idet der bør tages hensyn til omkostningerne herved.

5.13 I bilag IV, som handler om bygge- og anlægssektoren, bør der foretages en inddeling af de forskellige aktiviteter: boligbyggeri, byggeri til offentlige formål, transportnet, infrastrukturer.

5.14 Der bør lægges mere vægt på regionale statistikker, som bør anføre, i hvilke områder der er udviklet industri- og erhvervsaktiviteter, hvilke aktiviteter der er fremherskende og i hvilke regioner investeringerne i forskning er koncentreret samt i hvilke regioner virksomhedsætninger og -lukninger er størst.

Bruxelles, den 14. september 2006

Anne-Marie SIGMUND

Formand for

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om Forslag til Europa-Parlamentets og Rådets direktiv om ændring af Rådets direktiv 91/477/EØF om erhvervelse og besiddelse af våben

KOM(2006) 93 endelig — 2006/0031 (COD)

(2006/C 318/14)

Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber besluttede den 7. juli 2006 under henvisning til EF-traktatens artikel 95 at anmode om Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om det ovennævnte emne.

Det forberedende arbejde henvistes til Den Faglige Sektion for Det Indre Marked, Produktion og Forbrug, som udpegede Jorge Pegado Liz til ordfører. Sektionen vedtog sin udtalelse den 26. juli 2006.

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg vedtog på den 429. plenarforsamling den 13.-14. september 2006 (mødet den 13. september) følgende udtalelse med 186 stemmer for, 7 imod og 12 hverken for eller imod:

1. Resumé af Kommissionens forslag

1.1 Sigtet med det foreliggende forslag er at ajourføre direktiv 91/477/EØF af 18. juni 1991 ⁽¹⁾, hvor man efter Det Europæiske Råds møde i Fontainebleau i 1984 for første gang konstaterede behovet for »en effektiv lovgivning, der gør det muligt i medlemsstaterne at kontrollere erhvervelse og besiddelse af skydevåben og deres overførsel til en anden medlemsstat«, i lyset af kriterierne fastlagt i den supplerende protokol til FN's konvention om bekæmpelse af grænseoverskridende organiseret kriminalitet, som Kommissionen fik tilladelse til at underskrive på Det Europæiske Fællesskabs vegne ⁽²⁾.

1.2 Målet med forslaget er således at overdrage den juridiske gennemførelse af den omtalte tillægsprotokol til en international konvention, som Kommissionen på EU's vegne har undertegnet. Med andre ord giver EU via denne fremgangsmåde sig selv kompetence til behandlingen af det pågældende område og giver det bindende retskraft; dvs. EU omgår kravet om, at staterne frivilligt skal tiltræde den ovennævnte protokol eller andre henstillinger fra Fællesskabet, eftersom dette sagsområde er inkorporeret i Traktatens afsnit V ⁽³⁾.

1.3 Hovedmålene er følgende behov:

- harmonisering af den relevante europæiske lovgivning på området
- bekæmpelse af det ulovlige marked for civile våben
- indsats imod, at stjalne lovligte våben kommer på det illegale marked.

1.4 Det foreliggende forslag fremsætter og anbefaler mekanismer, der er bindende for medlemsstaterne og som gør direk-

tivet fra 1991 mere konsekvent, effektivt og hurtigtvirkende, for så vidt angår de mekanismer og mål, det indeholder.

1.5 Forslaget til direktiv:

- a) omdefinerer begrebet ulovlig fremstilling, og typeinddeler derefter forbrydelserne ulovlig fremstilling, forfalskning og ulovlig handel, hvortil der svarer straffe, der er udmålt efter den skade, de påfører samfundet,
- b) anbefaler instrumentelle foranstaltninger til kontrol og sporing af våben, og de bedste eksempler herpå er mærkning og regler for neutralisering/desaktivering,
- c) opstiller regler og foranstaltninger med henblik på skærpet kontrol med visse aktiviteter knyttet til våbenhandel.

2. Den politiske og sociale baggrund for tiltaget i den nuværende internationale kontekst

2.1 Grænseoverskridende og organiseret kriminalitet er en følge af de moderne høj-risikosamfund, funderet på globalisering af viden, kommunikation og information.

2.1.1 Den er også blandt de største trusler for staternes integritet og generelt for selve det demokratiske grundlag, der kendetegner dem. I visse ekstreme tilfælde kan den tilmed føre til alternativ og ulovlig kontrol med fællesskabet.

2.2 Inden for denne type kriminalitet er der som resultat af de mangeartede og forskellige former for risici en række kriminelle aktiviteter, der overlapper og nærer hinanden. Der er

⁽¹⁾ Rådets direktiv 91/477/EØF af 18. juni 1991 om erhvervelse og besiddelse af våben (EFT L 256 af 13.9.1991, s. 51. EØSU udarbejdede i sin daværende Sektion for Familieanliggender, Uddannelse og Kultur, med Van Dam som ordfører, sin udtalelse herom den 17.12.1987 (EFT C 35 af 8.12.1988, s. 5), hvori det var meget kritisk over for rækkevidden af de temmelig begrænsede foranstaltninger indført med henblik på kontrol med overførsel af våben fra en medlemsstat til en anden.

⁽²⁾ Rådets afgørelse af 16. oktober 2001 (EFT L 280 af 24.10.2001).

⁽³⁾ Dvs. den fælles udenrigs- og sikkerhedspolitik.

meget tætte forbindelser mellem terrorisme og organiseret kriminalitet, og begge er knyttet til ulovlig handel med våben og ammunition ⁽⁴⁾.

2.3 Ifølge skøn er der hundredvis af millioner lette våben i omløb i verden, som er ansvarlige for hundredtusindvis af døde årligt, og blandt disse dødsfald sker over halvdelen i interne konflikter i forskellige lande i Asien og Afrika. Det er helt klart en materielt set indbringende aktivitet, men en humanitær katastrofe.

2.4 EU-medlemsstaterne bør i fællesskab reagere på denne transnationale virkelighed på passende og konsekvent vis. Derfor er det af afgørende betydning at harmonisere de lovgivningsmæssige løsninger, såvel præventive som repressive, som munder ud i integrerede og fælles politikker.

2.5 Tematikken i dette forslag er en kombination af markedsregler og relevante spørgsmål vedrørende sikkerheden internt i EU, som er en kerneværdi i ethvert demokratisk samfund, og som EU ikke er eller kan være en undtagelse fra. Sikkerhed er faktisk selve forudsætningen for, at man kan udøve de øvrige frihedsrettigheder.

2.6 Det, det drejer sig om, er at skabe forudsætninger for at tilvejebringe det tilstræbte europæiske område med frihed, sikkerhed og retfærdighed for alle borgere, et emne, der dækkes af den tredje søjle i det europæiske samarbejde. Ud over at udgøre en trussel for de forskellige medlemsstaters integritet, er våbenhandel også en risikofaktor inden for EU's indre anliggender.

2.7 Fællesskabet markerede allerede behovet for internt at reagere på denne trussel via vedtagelsen af Rådets direktiv 91/477/EØF af 18. juni 1991. Senere førte EU's fælles aktion af 17. december 1998 ⁽⁵⁾ til forskellige staters vedtagelse af foranstaltninger med henblik på at korrigere og indføre en større kontrol med våben og ammunition, hvilket forskellige årsrapporter udgivet siden da har vidnet om ⁽⁶⁾.

2.8 Også FN har for nyligt udvist stor interesse for spørgsmålet, og har tilmed givet anstød til aktiviteter på området. Og det er som følge herpå, at der i FN blev oprettet et særudvalg ⁽⁷⁾, hvis mandat var at udarbejde en international

konvention mod grænseoverskridende organiseret kriminalitet, som blev vedtaget to år senere i Palermo ⁽⁸⁾. Fra da af opstod der hurtigt en forståelse for, hvilken betydning den ulovlige handel med skydevåben har i den sammenhæng.

2.9 Fra dette forløb, der kulminerede med Wien-processen, opstod tillægsprotokollen til den ovennævnte konvention om ulovlig fremstilling og handel med skydevåben, dele, komponenter og ammunition, som samtlige interesserede lande kunne tiltræde fra den 1. september 2001, men hvis undertegnelse og ratifikation for EU-medlemsstaternes vedkommende har vist sig noget forsinket.

3. Generelle bemærkninger

3.1 Retsgrundlaget

3.1.1 Med henblik på inkorporeringen af ovennævnte forslag i EU-retten er artikel 95 i EF-traktaten tilstrækkeligt grundlag for tiden, da denne foranstaltning er led i det indre markeds funktion og således falder ind under proceduren i artikel 251.

3.1.2 Et direktiv er ifølge normhierarkiet den rette form for retsakt i lyset af den lovgivning, der skal ændres.

3.1.3 EØSU støtter således Kommissionens initiativ og tilslutter sig retsgrundlaget, som det finder i overensstemmelse med det tilsigtede mål ⁽⁹⁾.

3.2 Forslagets indhold

3.2.1 Ved tiltrædelsen af tillægsprotokollen til FN's Konvention om bekæmpelse af grænseoverskridende organiseret kriminalitet var Kommissionen med rette inspireret af konventionens grundlæggende principper vedrørende behovet for at forebygge, bekæmpe og eliminere ulovlig fremstilling og handel med skydevåben og dele, komponenter og ammunition på grund af den trussel, de udgør for befolkningernes vel og deres ret til at leve i fred.

3.2.2 Udvalget hilser dette ønske velkomment og støtter fuldt ud Kommissionens initiativ.

3.2.3 Udvalget minder om, at dette emne gentagne gange er blevet behandlet indgående af Europa-Parlamentet, og at der blev fremsat en række skriftlige spørgsmål til Kommissionen ⁽¹⁰⁾ herom.

⁽⁴⁾ Da spørgsmålet om våbens sporbarhed ikke henhører under kommissionsforslagets specifikke område, er det allerede delvis behandlet parallelt med handel og overvågning af sprængstof til civil brug i direktiv 93/15/EØF af 5. april 1993 (EFT L 121 af 15/05/1993, s. 20, EØSU's udtalelse EFT C 313 af 30/11/1992, s. 13), som ændret ved forordning (CE) n° 1882/2003 af 29. september 2003 (EUT L 284 af 31/10/2003, s. 1, EØSU's udtalelse — EUT C 241 af 07/10/2002, s. 128) og i direktiv 2004/57/EF af 23. april 2004 (EUT L 127 af 29/04/2004, s. 73), samt i Kommissionens beslutning 2004/388/CE af 15. april 2004 (EUT L 120 24/04/2004, s. 43) og i programmet, der fremgår af Kommissionens meddelelse af 15. juli 2005, vedrørende foranstaltninger med henblik på større sikkerhed i relation til eksplosivstoffer, tændladninger og skydevåben.

⁽⁵⁾ Derefter indbefattet for EU's program om ulovlig handel med konventionelle våben af juni 1997.

⁽⁶⁾ Jf. for årene 2001-2003 i EFT hhv. C 216, af 1. august 2001, s. 1, C 330, af 31. december 2002, s. 1 og C 312, af 22 december 2003, s. 1.

⁽⁷⁾ I kraft af FN's generalforsamlings resolution nr. 53/111 af 9. december 1998.

⁽⁸⁾ Jf. resolution nr. 55/25 af 15. november 2000.

⁽⁹⁾ Det bør grundigt overvejes, på hvilke betingelser Kommissionen opfatter sig som værende kompetent til at regulere dette område af strafferetlig karakter i ændringsforslaget til artikel 16 i direktiv 91/477/EØF.

⁽¹⁰⁾ Heriblandt navnlig de skriftlige spørgsmål P-4193/97, fra EP-medlem Maria Berger (EFT C 223/70 af 17.7.1998), E-1135/01, fra EP-medlem Christopher Huhne (EFT C 350 E/78 af 11.12.2001) og E-1359/02 fra EP-medlem Gerhard Schmid (EFT C 229 E/209 af 26.9.2002).

3.2.4 I øvrigt har Rådet inden for rammerne af sine eksterne forbindelser været særlig opmærksom på behovet for at hjælpe tredjelande med at udforme passende lovgivning og administrative forskrifter vedrørende ejerskab, besiddelse og brug, salg og overførsel af våben og ammunition for at sikre fred og sikkerhed og bidrage til den bæredygtige udvikling ⁽¹¹⁾.

3.2.5 Men det er også klart, at dette spørgsmål er tæt knyttet til bekæmpelsen af terrorisme ⁽¹²⁾, hvidvaskning af penge, identifikation, screening, indefrysning, eller beslaglæggelse og konfiskation af disse redskaber og indtægter af kriminelle handlinger ⁽¹³⁾, til kontrollen med sprængstoffer til civile formål ⁽¹⁴⁾ og generelt til alle foranstaltninger mod kriminelle bander og organiseret kriminalitet.

3.2.6 Derfor ser udvalget med stor tilfredshed og glæde på Kommissionens initiativ, som det håber bliver bedst muligt modtaget af Europa-Parlamentet og Rådet.

4. Særlige bemærkninger

4.1 Forslagets artikel 1 ændrer følgende artikler i direktiv 91/477/EØF:

- artikel 1 — tilføjelse af to nye stykker,
- artikel 4 — ny ordlyd,
- artikel 16 — ny ordlyd,
- Bilag I — ny ordlyd i litra a) og et nyt afsnit.

4.1.1 Udvalget tilslutter sig alle de foreslåede ændringer, da de korrekt indarbejder protokollens bestemmelser, som de er baseret på.

4.2 I artikel 2 hedder det, at medlemsstaterne er forpligtet, når det foreliggende direktiv er vedtaget, således forstået at perioden for indarbejdelse af direktivets bestemmelser i national lovgivning er åben, selv om det træder i kraft øjeblikkeligt (jf. artikel 3).

4.2.1 Hvad dette angår, mener EØSU ikke, at der er behov for særlig lang tid til omsætningen af direktivets bestemmelser, når det først er vedtaget. Effekten af direktivet på dem, det er

rettet til, vedrører i realiteten enten lovgivningsprocesniveauet, navnlig inden for strafferetten, eller de økonomiske aktørers tilpasning til de nye regler for adgang til erhvervet som våbenhandler, såvel som hvorledes der skal føres registre over handelstransaktioner. Derfor anses en frist på 12-18 måneder for at være tilstrækkelig.

4.3 Angående typeinddelingen af de pågældende strafbare handlinger kan den komparative ret mellem medlemsstaterne ⁽¹⁵⁾ udgøre et værdifuldt hjælpemiddel for hele Fællesskabet, og rammebetingelserne for sanktioner kan primært drøftes konkret i Rådet.

4.4 Endelig kunne man se på behovet for at præcisere, at begrebet »ulovlig handel« i forslaget skal anskues i sammenhæng med bekæmpelsen af grænseoverskridende organiseret kriminalitet, således at man begrænser anvendelsen af strafferetlige sanktioner til situationer, som udelukkende henhører under det specifikke mål i den omtalte FN-protokol.

4.5 Angående bestemmelsen i afsnit III, litra c) i bilag I til direktivet vedrørende definitionen af, hvad der er gamle våben eller kopier af gamle våben, appellerer EØSU til Kommissionen om at sørge for at koordinere dette på EU-plan.

4.6 Endelig ville det måske være hensigtsmæssigt at forudse en bestemmelse vedrørende anvendelse af våben inden for jagt, sport eller som samlerobjekt, for det overordnede sikkerhedskrav bør også gælde på disse områder på grund af de pågældende genstandes beskaffenhed eller rettere dødbringende karakter. I realiteten er fastlæggelsen af anvendelsesformålet med besiddelsen af våben i sidste ende en skønssag, hvor der kan være tale om udsving og misbrug, som i allerhøjeste grad bør undgås. I den forbindelse rådes der i tråd med de overordnede overvejelser i det foreliggende forslag til at pålægge de forskellige stater obligatorisk at operere med en attest, en tilladelse eller andre former for administrativ tilladelse til at bruge og bære våben, hvilket de interne sikkerhedsmyndigheder med overvågnings- og tilsynskompetence skal inddrages i.

Bruxelles, den 13. september 2006

Anne-Marie SIGMUND

Formand for

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg

⁽¹¹⁾ Jf. Rådets afgørelse af 15. november 1999 vedrørende Cambodja i EFT L 294 af 16.11.1999, s. 5.

⁽¹²⁾ Rammeafgørelse vedrørende bekæmpelsen af terrorisme (KOM(2001) 521 endelig af 19.9.2001) og EØSU's udtalelse CESE 1171/2006.

⁽¹³⁾ Rammeafgørelse af 6. juli 2001 i EFT L 182 af 5.7.2001.

⁽¹⁴⁾ Direktiv 93/15/EØF af 5. april 1993, EUT L 121 af 15.5.1993, ændret ved forordning EF 1882/2003 af 29.9.2003, EUT L 284 af 31.10.2003.

⁽¹⁵⁾ F.eks. inkorporerer den nye portugisiske lov nr. 5/2006 af 23. februar allerede alle hidtil foreslåede foranstaltninger.

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om Meddelelse fra Kommissionen til Rådet og Europa-Parlamentet om en temastrategi for bymiljøet

KOM(2005) 718 endelig — SEK(2006) 16

(2006/C 318/15)

Kommissionen besluttede den 11. januar 2006 under henvisning til artikel 262 i traktaten om oprettelse af Det Europæiske Fællesskab at anmode om Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om det ovennævnte emne.

Det forberedende arbejde henvistes til Den Faglige Sektion for Landbrug, Udvikling af Landdistrikterne og Miljø, som udpegede Antonello Pezzini til ordfører. Sektionen vedtog sin udtalelse den 11. juli 2006.

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg vedtog på sin 429. plenarforsamling, mødet den 13. september 2006, følgende udtalelse med 194 stemmer for, 2 stemmer imod og 6 hverken for eller imod:

1. Konklusioner og henstillinger

1.1 EØSU er klar over, at det for at opnå bæredygtig vækst og fremme konkurrenceevne og innovation er afgørende, at vi løser byernes aktuelle, komplekse problemer, herunder miljøforringelse, tæt trafik, boligproblemer, usikkerhed, kriminalitet, beskæftigelsesproblemer og omstrukturering af fremstillingsindustrien, social udstødelse af navnlig unge og ældre samt territorial og etnisk adskillelse.

1.2 Luftforurening i byerne har længe været en sundhedsmæssig nødsituation med meget store sociale og sundhedsmæssige omkostninger. Ifølge Verdenssundhedsorganisationen skyldes det stigende antal kroniske sygdomme først og fremmest ringe luftkvalitet i byerne. Disse sygdomme lægger en enorm økonomisk byrde på sundhedssystemerne i form af behandlinger og hospitalsindlæggelser og påvirker økonomien negativt pga. de tabte erhvervsdage.

1.3 Forebyggende foranstaltninger er blevet tvingende nødvendige, ikke kun når det gælder om at tage et individuelt ansvar og skære ned på brugen af private køretøjer, men også kollektivt gennem nye transportpolitikker.

1.4 EØSU mener, at medlemsstaterne nu bør stoppe overvejelserne og anbefaler, at de hurtigst muligt vedtager konkrete handlingsplaner til øjeblikkelig gennemførelse på baggrund af Kommissionens talrige henstillinger og inden for rammerne af en integreret, inddragende og ansvarlig tilgang, der skal sikre en væsentlig, vedvarende og verificerbar forbedring af livskvaliteten og miljøet.

1.5 Udvalget er endvidere overbevist om, at Kommissionens fremgangsmåde i forhold til at udvikle en integreret udviklingsstrategi for bymiljøet, der er dybt rodfastet i principperne om

subsidiaritet og nærhed, vil blive en succes i fremtiden, navnlig hvis strategien gennemføres gennem fælles, inddragende metoder inden for rammerne af den nye Lissabon- og Göteborgsdagsorden.

1.5.1 Udvalget mener, at Den Europæiske Union bør vedtage incitamentter til at fremme den bedste praksis, som nationale, regionale og lokale myndigheder har vedtaget for at anvende den ovennævnte strategi i overensstemmelse med deres egne, individuelle omstændigheder.

1.5.2 For at forblive konkurrencedygtige skal byerne udvikle moderne, effektive og lettilgængelige online-tjenester, især inden for sundhedssektoren, sociale tjenester og offentlig administration. Dette ville sikre større social samhørighed og inddrage både unge og ældre i en proces, der fremmer forholdet mellem historiske centre og forstæderne, rige og fattige byområder og mellem sidstnævnte og deres bagland.

1.6 Kort sagt slår EØSU til lyd for, at man specielt til byudvikling bruger modellen for »socialt ansvarlige områder« (dvs. områder, der har som mål at udvikle sig bæredygtigt under hensyntagen til de økonomiske, sociale og miljømæssige aspekter af deres egne aktiviteter samt de socioøkonomiske konsekvenser af en aldrende befolkning).

1.7 Et område kan siges at være »socialt ansvarligt«, når det lykkes for det at kombinere hensigtsmæssige velfærdsniveauer med de forpligtelser, der ligger i socialt ansvar.

1.7.1 Forståelsen af at acceptere ansvar og rettigheder udspringer af hjemmets bevidste holdning dertil og styrkes gennem kompetencegivende erfaringer i skolen fra de tidlige barndomsår og fremefter.

1.8 Det nuværende (sjette) rammeprogram for forskning og udvikling giver gennem fremsyns-projektet mulighed for at inddrage civilsamfundets aktører i beslutninger om de valg, der med størst sandsynlighed kan frembringe en model med større fokus på områdernes sociale ansvar.

1.8.1 Ud over fremsynsaktiviteter omfatter det syvende rammeprogram for forskning og udvikling inden for rammerne af det prioriterede tema »sundhed«⁽¹⁾ også særlige aktiviteter, der er relevante for menneskets udvikling og aldring, herunder samspil mellem faktorer som miljø, individuel adfærd og køns-spørgsmål.

1.8.2 Udvalget understreger den vigtige rolle, som skoler, uddannelsesinstitutioner og universiteter generelt forventes at spille, når det gælder om at rette opmærksomheden hos unge mennesker og borgere mod bæredygtig udvikling.

1.8.3 Der er gennem mange internationale initiativer gjort forsøg på at identificere de vigtigste principper og grundlæggende værdier i drøftelserne om virksomhedernes sociale ansvar. De vigtigste omfatter:

- Den Europæiske Unions charter om grundlæggende rettigheder, artikel 37 om miljøbeskyttelse⁽²⁾
- Global Compact-initiativet fra FN⁽³⁾
- OECD's retningslinjer⁽⁴⁾
- *Chartret om virksomhedernes værdigrundlag* (det europæiske institut for socialt ansvarlige regnskaber)⁽⁵⁾.

1.9 Udvalget er overbevist om, at foranstaltninger, der har til formål at støtte den konkrete anvendelse af sådanne principper og grundlæggende værdier, bør betragtes som indbringende investeringer, eftersom de sigter mod at forbedre de økonomiske, sociale og beskæftigelsesmæssige aspekter af bymiljøet og dets potentielle attraktioner og udtryk.

⁽¹⁾ EUT C 65/02/2006, punkt 5.2.2 (ordfører: Renate Heinisch) og EUT C 65, 2006 (ordførere: Gerd Wolf og Antonello Pezzini)

⁽²⁾ Artikel 37: **Miljøbeskyttelse** — »Et højt miljøbeskyttelsesniveau og forbedring af miljøkvaliteten skal integreres i Unionens politikker og sikres i overensstemmelse med princippet om en bæredygtig udvikling.«

⁽³⁾ »Lad os forene markedskræfterne med de universelt anerkendte idealers prestige. Lad os forene de produktive kræfter i det private initiativ med de mest ugunstigt stillede behov og de kommende generationers krav.« — De Forenede Nationers Generalsekretær, Kofi Annan, bebudede Global Compact-initiativet i en tale på World Economic Forum i Davos, Schweiz, i januar 1999 og fremlagde det formelt i FN's hovedsæde i juli 2000. Med Global Compact-initiativet opfordres virksomhederne til at vedtage ni universelle principper for menneskerettigheder og beskæftigelses- og miljøstandarder.

⁽⁴⁾ OECD's retningslinjer for multinationale virksomheder blev udgivet i juni 2000 og er rettet mod internationale virksomheder.

⁽⁵⁾ Chartret om virksomhedernes værdigrundlag udarbejdet af IBS (se bilag II).

1.10 EØSU er stærk tilhænger af, at der indføres en European Green City-pris for at tilskynde lokalsamfundene og de lokale offentlige og private aktører til at yde deres bedste.

1.10.1 EØSU mener, at det er vigtigt, at det selv, i samarbejde med Regionsudvalget, foregår med et godt eksempel og undersøger muligheden for at indføre en årlig civilsamfundspris »Eurogreen Cities« og for gennem Observatoriet for Det Indre Marked at overvåge bedste praksis for bæredygtig udvikling.

2. Begrundelse

2.1 Langt størstedelen af Europas befolkning bor i byområder⁽⁶⁾, hvor livskvaliteten ofte karakteriseres af drastiske forringelser i transportsystemerne, miljømæssige og sociale forhold samt adgangen til grundlæggende tjenester. Sidstnævnte har behov for omfattende, innovative tiltag, en mere intelligent brug af ressourcerne samt en individuel og kollektiv adfærd, der i højere grad respekterer miljøet.

2.1.1 EØSU har ofte haft lejlighed til at give udtryk for sine holdninger til dette spørgsmål og har navnlig påpeget, at: »Byerne er af en lang række grunde et koncentrat af miljøproblemer: [...]. Borgerne er stærkt påvirkede af disse problemer, især hvad angår luftkvalitet og støjforurening. I de sydlige EU-lande er det især vandressourcerne, der er problematiske«.

2.1.2 Problemerne i forbindelse med at integrere miljøspørgsmål i byudviklingsprocessen er omfattet af prioriteterne i Fællesskabets sjette miljøhandlingsprogram (2002-2012) for bæredygtig udvikling i forskellige prioritetsområder, som EØSU allerede har udtalt sig om.

2.1.3 Fællesskabets sjette miljøhandlingsprogram (2002-2012) omhandler udvikling og gennemførelse af syv temastrategier⁽⁷⁾:

— * luftforurening,

— * havmiljø,

— * bæredygtig udnyttelse af naturressourcer,

⁽⁶⁾ Med over 50.000 indbyggere.

⁽⁷⁾ Asterisk-symbolet betyder, at området allerede er dækket af et direktiv.

- * affaldsforebyggelse og -genanvendelse,
- jordbundsbeskyttelse
- brug af pesticider,
- * bymiljø.

2.1.4 Fem af de syv temastrategier er allerede blevet formaliseret af Kommissionen i følgende dokumenter: Forslaget om *en temastrategi for luftforurening* blev vedtaget af Kommissionen den 21. september 2005 ⁽⁸⁾; Forslaget til *et direktiv om havstrategi* blev vedtaget den 24. oktober 2005 ⁽⁹⁾; Forslaget til *et direktiv om affald* (ny temastrategi for affaldsforebyggelse og -genanvendelse) blev vedtaget den 21. december 2005 ⁽¹⁰⁾; Forslaget om en temastrategi for bæredygtig udnyttelse af naturressourcer blev vedtaget den 21. december 2005 ⁽¹¹⁾; og det nyeste forslag om byudvikling (som er genstand for denne udtalelse) blev vedtaget den 11. januar 2006.

2.1.5 Der er et tydeligt samspil mellem henstillingerne i de fire tidligere temastrategier og den seneste, som er til behandling her. I et bymiljø er der en stor koncentration af og et tæt samspil mellem:

- foranstaltninger til bekæmpelse af luftforurening,
- foranstaltninger til affaldsforebyggelse og -genanvendelse,
- tiltag til at mindske emissioner af drivhusgasser fra fossile brændstoffer i bytransport-, opvarmnings- og airconditionssystemer,
- beskyttelse af grundvandet og den naturlige flora og fauna i byparker,
- beskyttelse af havmiljøet i forbindelse med havne og kystbyer.

2.1.6 Andre foranstaltninger, der også er relevante for temastrategien for bymiljøet, vedrører reduktion af støjforurening, og i 2002 blev der i den forbindelse lanceret en handlingsplan for store bymæssige bebyggelser ⁽¹²⁾, og det nye forslag til *direktiv om fremme af renere vejtransportkøretøjer* (navnlig henstillingerne vedrørende offentlige indkøb) ⁽¹³⁾.

2.1.6.1 Følgende er ligeledes tæt forbundet med den forelåede strategi:

⁽⁸⁾ KOM(2005) 446 endelig.
⁽⁹⁾ KOM(2005) 505 endelig.
⁽¹⁰⁾ KOM(2005) 667 endelig.
⁽¹¹⁾ KOM(2005) 670 endelig.
⁽¹²⁾ Direktiv 2002/49/EF.
⁽¹³⁾ KOM(2005) 634 endelig.

- EU's miljøpolitiske foranstaltninger vedrørende byforvaltning under Life+-programmet,

- EU's regional- og samhørighedspolitiske aktiviteter, såvel under ESF, EFRU og Samhørighedsfonden som andre EU-initiativer, herunder Urban II, Equal og Interreg,

- EU's initiativer til rationel energiidnyttelse, reduceret energiforbrug samt energieffektivitet under programmet »Intelligent Energi« samt senere hen rammeprogrammet for konkurrenceevne og innovation,

- EU's forsknings- og udviklingsaktiviteter under det flerårige rammeprogram for FTU, især vedrørende miljø og folkesundhed, transport og energi, informationssamfundet som middel til at forbedre livskvaliteten, videnskabelige fremskridt samt kulturel vækst i samfundet, nye materialer og nanoteknologi, radionavigation og satellitudvikling gennem Galileo, GEO og GMES ⁽¹⁴⁾,

- indgreb til bevarelse af den arkitektoniske, monumentale og kulturelle arv i byerne under fællesskabsprogrammer som Minerva, Life/Ricam, Kultur 2000, Media Plus og eContent Plus,

- EU's foranstaltninger i landene i Middelhavsområdet og på Balkan (Meda) samt landene i de nye uafhængige stater (Takis), som i fremtiden vil være dækket af det nye naboskabsinstrument,

- EU's foranstaltninger under Fællesskabets politikker for udviklingssamarbejde i forskellige regioner: AVS-landene, Latinamerika (Mercociudades) og Asien og EU's handelspolitik (*EU Trade Sustainability Impact Assessment — SIA*).

2.1.7 Vigtige bidrag til at definere en *temastrategi for bymiljøet* har bl.a. været resultatet af den høring, som Kommissionen gennemførte om sin foreløbige meddelelse fra 2004 ⁽¹⁵⁾, en foreløbig analyse af mulige strategier på dette område, frivillige initiativer under Agenda 21, Aalborg-chartret ⁽¹⁶⁾, Rådets konklusioner af 14. oktober 2004 om temaets relevans og betydningen af at handle på alle niveauer og endelig Bristol-konklusionerne, der blev udarbejdet under det britiske formandskab ⁽¹⁷⁾.

⁽¹⁴⁾ Global miljø- og sikkerhedsovervågning.

⁽¹⁵⁾ KOM(2004) 60 endelig: På vej mod en temastrategi for bymiljøet.

⁽¹⁶⁾ www.aalborgplus10.dk.

⁽¹⁷⁾ Bristol-overenskomsten, december 2005, www.odpm.gov.uk, produktkode 05 EUPMI 03584. I Bristol-overenskomsten identificeres otte punkter, der grundlæggende karakteriserer et bæredygtigt samfund: 1) er aktivt, inddragende og sikkert, 2) er veldrevet 3) har gode forbindelser 4) har gode tjenester 5) er miljøfølsomt 6) er tiltrækkende 7) er velkonstrueret og -bygget og 8) er gæstfrit over for alle.

2.1.8 Endvidere har Kommissionen udarbejdet et arbejdsdokument, der er vedhæftet den her omhandlede meddelelse, og som består af en konsekvensanalyse af de forskellige gennemførelsesscenarier for strategien og de dertil knyttede omkostninger.

2.1.9 I 2005 anerkendte Europa-Parlamentet i en *betænkning om den urbane dimension i forbindelse med udvidelsen* ⁽¹⁸⁾, at byer og bymæssig bebyggelse, hvor 78 % af Den Europæiske Unions befolkning er koncentreret, er områder, hvor både de vanskeligste og hyppigste problemer er koncentreret, men at de også er områder, hvor der bygges på fremtiden, og hvor alle former for viden udforskes og konsolideres. Byerne er således »hovedaktører [...] i forbindelse med gennemførelsen af de reviderede Lissabon- og Göteborg-mål«. Europa-Parlamentet har ligeledes opfordret Kommissionen »til at udvikle og foreslå modeller og redskaber til bæredygtig byudvikling, som er tilgængelige for alle byerne og de bymæssige bebyggelser eller byområder«.

2.1.10 EØSU fastholder, at de politiske beslutningstagere i forståelse med arbejdsmarkedets parter og civilsamfundet generelt bør forfølge målet om at udvikle et bymiljø, der genererer et højt socialt afkast gennem uddannelsesorienterede politikker.

2.2 Kommissionens forslag

2.2.1 Kommissionen bemærker i sit forslag, at »mangfoldigheden af historiske, geografiske, klimatiske, administrative og juridiske forhold kræver lokalt tilrettelagte, skræddersyede løsninger på bymiljøets problemer«, og at »nærhedsprincippet, der jo går ud på, at der skal handles på det niveau, hvor indsatsen er mest effektiv, [dermed] indebærer [...], at der også skal handles på lokalt plan«. I lyset af byområdernes mangfoldighed og de bestående nationale, regionale og lokale forpligtelser samt vanskelighederne med at opstille fælles normer, konkluderede Kommissionen »at det ikke ville være den bedste måde at nå strategiens mål på«, hvilket de fleste medlemsstater og de lokale myndigheder selv bekræftede.

2.2.2 Den foreslåede temastrategi er struktureret som følger:

- vejledning om helhedsorienteret miljøforvaltning,
- vejledning om bæredygtige bytransportplaner, der skal udvikles af de lokale myndigheder med teknisk vejledning vedrørende de vigtigste aspekter af transportplanerne og med eksempler på bedste praksis, der offentliggøres af Kommissionen i 2006,

- støtte til udveksling af erfaringer med bedste praksis,
- en internetportal for lokale myndigheder på Kommissionens websted for at give lettere adgang til alle dokumenter, der offentliggøres på en række forskellige websteder for lokale myndigheder som led i handlingsplanen for bedre formidling af Europa,
- uddannelse for at opnå de kompetencer, der kræves for at vedtage en helhedsorienteret forvaltning. Dette kunne også omfatte udvekslingsprogrammer for medarbejdere i lokalmyndigheder og ESF-initiativer for at styrke de regionale og lokale offentlige forvaltnings effektivitet ⁽¹⁹⁾,
- anvendelse af andre EU-politikker: samhørighedspolitikker ⁽²⁰⁾ og forskningspolitikker ⁽²¹⁾.

2.2.3 Eftersom Kommissionens forslag er multisektorielt, bør det læses på baggrund af andre temaforslag, navnlig forslaget om luftforurening samt forslagene om fast byaffald, havforurening og jordbundsbeskyttelse.

2.2.4 Endvidere ville det være passende for Kommissionen at udarbejde en konsolideret version af alle bestemmelser vedrørende den bæredygtige udvikling af byer og bymæssige bebyggelser i de forskellige EU-programmer vedrørende bymiljøet. Endelig bør Kommissionen udarbejde strategiske retningslinjer, der i forskellige henseender er relevante for byudviklingen.

2.3 Generelle bemærkninger

2.3.1 EØSU ser positivt på Kommissionens meddelelse, fordi den omhandler et spørgsmål, der er yderst relevant for EU's borgere, idet det har konsekvenser for livskvaliteten i deres byer og byområder og på grund af den grundlæggende rolle, som sidstnævnte spiller i forbindelse med at skabe rigdom og økonomisk, social og kulturel udvikling.

2.3.2 Især bør forudsætningerne for den strategiske foranstaltning som anført i Bristol-overenskomsten fra december 2005 ⁽²²⁾ for bæredygtige samfund i Europa understreges:

- økonomisk vækst, i mangel af hvilken vi ikke kan investere i oprettelse og vedligeholdelse af bæredygtige samfund,

⁽¹⁹⁾ Den Europæiske Socialfond (KOM(2004) 493) kunne bruges til at støtte uddannelse inden for offentlig administration på forskellige niveauer. Det nye Life+-program kunne også spille en vigtig rolle.

⁽²⁰⁾ KOM(2004) 494 og 495.

⁽²¹⁾ KOM(2005) 1.

⁽²²⁾ Se fodnote 18.

⁽¹⁸⁾ EP(2005)0272 af 21. september 2005.

- en helhedsstrategi, der sikrer bæredygtig udvikling, forener økonomiske, sociale og miljømæssige udfordringer samt social inddragelse og social retfærdighed,
- en stærk kulturel identitet, der kan omdanne Europas byer til internationalt overlegne områder med henblik på at nå målene i Lissabon-dagsordenen,
- evnen til at takle udfordringen omkring social adskillelse,
- anerkendelse af, at bæredygtig udvikling kan eksistere på forskellige niveauer lokalt, bymæssigt og regionalt.
- yde EU-støtte til teknisk uddannelse, udveksling af bedste praksis og udvekslingsprogrammer for medarbejdere i lokalmyndigheder og eksperter fra forskellige medlemsstater,
- etablere offentlig-private partnerskaber, navnlig med henblik på forvaltning af integrerede økonomiske udviklingsprogrammer og fremme af økologiske økonomiske aktiviteter i forbindelse med planlægning af bæredygtig udvikling og genopbygning af ringe eller forladte områder samt den socioøkonomiske bæredygtige genopbygning af små til mellemstore byer eller nedslidte kvarterer i store byer ⁽²³⁾,
- sikre samordning og konsekvens i den fremgangsmåde, som benyttes af Kommissionens afdelinger med ansvar for politikker og programmer, der fokuserer på de forskellige økonomiske, sociale og miljømæssige aspekter af byudvikling, gennem opstilling af et tydeligt defineret tværtjenstligt knudepunkt, som eksterne partnere let kan identificere,

2.3.3 For at sikre overensstemmelse med Fællesskabets forpligtelse til at lovgive mindre, men bedre mener udvalget, at det ville være hensigtsmæssigt at:

- anvende frivillige samordningsmetoder, der kombinerer den nye helhedsstrategi for byforvaltning med indholdet af miljødirektiverne (vand, luft, støj, affald, gasemissioner, klimaændringer, natur og biodiversitet) og andre temastrategier under det sjette handlingsprogram 2002-2012,
- udarbejde fremsyn for bymiljøudvikling med inddragelse af alle økonomiske og sociale aktører, interessenter og slutbrugergrupper, herunder de mest sårbare og marginaliserede grupper, hvorpå de lokale beslutningstagere kan basere deres uafhængige valg, og hvis resultater kan tjene til at identificere fælles indikatorer på europæisk niveau for overvågning og sammenligning,
- intensivere samarbejdet på alle forvaltningsniveauer (lokalt, regionalt og nationalt) og mellem de lokale myndigheders forskellige afdelinger, herunder inden for offentlig sikkerhed og sikring af økonomiske aktiviteter mod kriminalitet og mikrokriminalitet i byerne,
- træffe konkrete foranstaltninger med henblik på at løse problemerne som følge af en aldrende befolkning i byerne, bl.a. ved at sammenligne erfaringer i forskellige europæiske byer,
- yde EU-støtte til kapacitetsopbyggende initiativer til støtte for lokalforvaltningerne og de økonomiske og sociale interessenter og civilsamfundsorganisationer i området,
- yde EU-støtte til gennemførlighedsundersøgelser for at få en tydelig og objektiv idé om omkostningerne i forbindelse med udarbejdelse, vedtagelse, gennemførelse, certificering, kontrol og overvågning, kvalitetsvurdering samt revision af helhedsorienterede miljøforvaltningsplaner, planer for bæredygtig bytrafik og miljøforvaltningssystemer ⁽²⁴⁾ for byer og bymæssige bebyggelser, alt efter type og karakteristika,
- styrke fællesskabsstøtten til konkrete udviklingsprojekter samt netværk af europæiske byer og ikke-europæiske byer som *European Urban Knowledge Network*, *Eurocities*, *Mercociudades*, *Civitas-Mobilis*, *Urbact*,
- udvikle informationssamfundets teknologiske potentiale, e-forvaltning, e-læring og fjernarbejde for at fremme udviklingen af bymiljøet,
- udvikle pensum til skoler og faglige uddannelsescentre på forskellige niveauer for at øge borgernes ansvarsfølelse i forhold til miljøspørgsmål og for at skabe »videnarbejdere«,
- udvikle konsekvensvurderingssystemer, der kan tilvejebringe harmoniserede statusrapporter om den miljømæssige, økonomiske, sociale, kulturelle og teknologiske udvikling i europæiske byer. Til dette formål ville det være hensigtsmæssigt at tilvejebringe fælles retningslinjer for konsekvensvurderinger svarende til udkastet til EU's håndbog om bæredygtighedsvurderinger.

⁽²³⁾ Bidraget fra Den Europæiske Investeringsbank (EIB) på dette område er vigtigt.

⁽²⁴⁾ Se bilag F til Kommissionens arbejdsdokument SEK(2006) 16.

2.3.4 Udvalget lægger stor vægt på den proces, der kan sætte regioner og navnlig byer i stand til at definere sig selv som »socialt ansvarlige områder«⁽²⁵⁾. Dette sker kun, hvis regionerne og byerne kan integrere:

- sociale og miljømæssige hensyn i deres økonomiske beslutninger,
- værdimodeller kombineret med inddragende beslutningsprocesser for at genoplive konkurrenceevnen under bl.a. EU's Jessica-initiativ⁽²⁶⁾,
- bedste praksis og fortsat samspil med interessenter for at fremme innovation og konkurrenceevne,
- »rimelig« velfærd kombineret med ansvar for miljø og sundhed,
- en lydhør og engageret tilgang til bæredygtig bymæssig udvikling fra politikernes side.

2.3.4.1 Udvalget er overbevist om, at den sociale og kulturelle udvikling af bymiljøet er af største vigtighed i lyset af de demografiske tendenser og migrationsstrømmene.

2.3.4.2 Udvalget er ligeledes overbevist om, at det er et centralt led i en effektiv bæredygtig udviklingsstrategi at bekæmpe økonomisk, social og kulturel fattigdom, forringelse af menneskets fysiske og psykiske sundhed, social udstødelse og marginalisering af de mest sårbare grupper af bybefolkningen med henblik på at opnå en mere effektiv social inddragelse af alle etniske og kulturelle grupper.

2.3.5 Udviklingen bør inddeles i følgende klart definerede faser:

- identificering af lokalsamfundets fælles værdier,
- identificering af ressourcer og behov,
- definering af mål for forbedringer og af harmoniserede vurderingsindikatorer,
- etablering af en køreplan og identificering af instrumenter,
- bottom up-forvaltning og overvågning af projektet med socialt ansvarlige områder,
- intensive oplysningsaktiviteter og fortsat uddannelse med henblik på at udvikle en kultur omkring området.

⁽²⁵⁾ Se Rådsdokument 10117/06 af 9.6.2006 Revision af EU-strategien for bæredygtig udvikling — Ny strategi, punkt 29 og 30.

⁽²⁶⁾ Jessica (Joint European Support for Sustainable Investment in City Areas: EU-støtte til bæredygtige investeringer i byområder) har til formål at løse problemer med finansiering af byfornyelses- og byudviklingsprojekter og sociale boligprojekter gennem en kombination af støtte og lån.

2.3.5.1 Lokale myndigheder har allerede identificeret en række løsninger, herunder følgende eksempler:

- elektriske minibusser i stedet for private køretøjer i byer (Salzburg),
- busser, der kører på biobrændstoffer (Bologna),
- cykler med hjælpemotorer⁽²⁷⁾: meget vigtigt for ældre generelt og for indbyggere i byer uden bjerge (Ferrara, Milano),
- lette jernbaner, der forbinder lufthavne og intermodale transportcentre med byernes centrum,
- lokalplaner for byplanlægning med fokus på byfornyelse og bevarelse af de arkitektoniske og miljømæssige kvaliteter med Versailles som forbillede⁽²⁸⁾.

2.3.5.2 EØSU støtter Kommissionens forslag om fremme af renere vejtransportkøretøjer og forslaget om afgifter på personbiler i forhold til CO₂-emissioner og ikke cylinderkapacitet.

2.3.6 EØSU mener, at oplysningsaktiviteterne om disse emner, bør intensiveres på alle niveauer, men navnlig på lokalt niveau for at sikre, at borgere og virksomheder udvikler en følelse af engagement i og ansvar (bl.a. gennem fremsynsprojektet) over for det arbejde, som internationale organer som Kommissionen, FN, OECD og Det Europæiske Institut for Socialt Ansvarlige Regnskaber i de senere år har gennemført vedrørende bæredygtig udvikling og virksomhedernes sociale ansvar.

2.3.6.1 De procedurer, der skal vedtages, vedrører forskning og innovation, politikker til støtte for renovering af installationer, uddannelse, udbredelse af miljøforvaltningssystemer og overvågningssystemer.

2.3.6.2 De mest hensigtsmæssige instrumenter ud over oplysningskampagner og fremme af en ansvarskultur omfatter ISO 14001, EMAS⁽²⁹⁾, GHG⁽³⁰⁾, skattemæssig og finansiel støtte til opnåelse af disse mål, forenklede procedurer og fritagelse fra miljøkrav for dem, der har opnået certificering.

⁽²⁷⁾ Elektriske motorer.

⁽²⁸⁾ Studiegruppen med Juan Mendoza Castro som formand havde efter invitation fra Stéphane Buffet, EØSU-medlem og viceborgmester i Versailles, mulighed for ved selvsyn at studere udformningen, udførelsen og udviklingen af lokalplanen for Versailles inden for rammerne af Agenda 21 som vedtaget af byrådet i 2003 (se bilag 3).

⁽²⁹⁾ EMAS, forordning nr. 1836/93, ændret ved forordning nr. 761/2001.

⁽³⁰⁾ Den nye ISO 14064-standard om drivhusgasser og direktiv 2003/87/EF.

2.3.6.3 Udvalget mener, at det vil være nyttigt at indføre en pris til »grønne byer i Europa«. Sådanne priser kan vise sig at være effektive incitamenter til at optimere lokalsamfundenes engagement og deres offentlige og private komponenter og til at udvikle en helhedsstrategi og en livsstil i overensstemmelse dermed.

2.3.6.4 Det er vigtigt, at EØSU i samarbejde med Regionsudvalget går forrest og undersøger mulighederne for at selv at indføre en årlig civilsamfundspris »Eurogreen City«, medvirker til at verificere de fremskridt, der registreres af ORATE ⁽³¹⁾, identificerer hindringer og gennem Observatoriet for Det Indre Marked sikrer, at bedste praksis for bæredygtig udvikling følges.

2.3.7 EØSU mener, at der i en effektiv byudviklingsstrategi først og fremmest bør fokuseres på at identificere hensigtsmæssige forvaltningssystemer for derefter at kunne iværksætte aktioner med integreret forvaltning af vanskelige situationer, som samtidig giver plads til:

- flere niveauer for handling og beslutningstagning i området,
- flere beslutningscentre med egne karakteristika og prioriterede mål,
- tidshorisont for kort-, mellem- og langsigtede mål.

2.3.8 Udvalget fastholder, at de mest relevante punkter til forbedring af helhedsforvaltningssystemet for socialt ansvarlige områder bør omfatte:

- forbedringer af Kommissionens interne høringsproces,

- inddragelse af alle interessenter i byernes socioøkonomiske og miljømæssige bæredygtighed i forbindelse med udarbejdelse af forslag til foranstaltninger,
- fortsat og struktureret dialog med civilsamfundet med henblik på gennemsigtig udbredelse af oplysninger om miljørisici, valg af ren teknologi samt behov for at gøre hjembyen mere attraktiv,
- en fælles vision for projekter på mellemlang sigt gennem inddragende fremsyn, der omfatter alle offentlige og private beslutningscentre,
- anvendelse af konsekvensvurderinger, som er baseret på forud fastsatte kriterier og indikatorer på EU-niveau, og som er i overensstemmelse med en integreret helhedsstrategi,
- analyse af bedste praksis, navnlig med hensyn til social integration, sikkerhed og social sameksistens,
- mere uddannelse i miljøbeskyttelse i skoler og på kurser for voksne og ældre,
- en fælles indsats for bl.a. gennem EU's Jeremie- og Jessica-projekt at udvikle et finansieringsteknisk system, som kan fremme vækst, beskæftigelse og social integration i byerne, gennem strukturfondene og Samhørighedsfonden, EIB, EIF og med støtte fra offentlig-private partnerskaber,
- incitamenter og certificeringsordninger, der belønner frivillige offentlige og private initiativer til udvikling af et bæredygtigt og konkurrencedygtigt bymiljø.

Bruxelles, den 13. september 2006

Anne-Marie SIGMUND

Formand for

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg

⁽³¹⁾ ORATE (Observationscentret for EU's fysiske og funktionelle udvikling).

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om Fremtidsperspektiver for landbruget i områder med særlige naturbetingede handicap (bjergegne, øer og ultraperifere regioner)

(2006/C 318/16)

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg besluttede den 19. januar 2005 under henvisning til forretningsordenens artikel 29, stk. 2, på eget at afgive om: *Fremtidsperspektiver for landbruget i områder med særlige naturbetingede handicap (bjergegne, øer og ultraperifere regioner)*.

Det forberedende arbejde henvistes til Den Faglige Sektion for Landbrug, Udvikling af Landdistrikterne og Miljø, som udpegede Gilbert Bros og Joan Caball i Subirana til medordførere. Sektionen vedtog sin udtalelse den 11. juli 2006.

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg vedtog på sin 429. plenarforsamling den 13.-14. september 2006, mødet den 13. september 2006, følgende udtalelse med 173 stemmer for, 6 imod og 16 hverken for eller imod:

1. Konklusioner og henstillinger

og sammenhæng i disse programmer i områder med naturbetingede handicap.

1.1 EØSU finder det nødvendigt med en offentlig og politisk anerkendelse af, at der eksisterer områder med særlige naturbetingede handicap (bjergområder, regioner i den yderste periferi og især ø-regioner), så der efterfølgende kan sættes ind med særlige politikker, som svarer til disse regioners reelle behov.

1.6 EØSU foreslår, at man, ligesom der findes platforme som Euromontana til fremme af bjergregioner, fremmer denne type samarbejde i ø- og perifere regioner, især i landbrugspolitiske spørgsmål, og at civilsamfundet aktivt inddrages.

1.2 Programmerne om landdistriktsudvikling og regionalprogrammer om konkurrenceevne er under forhandling mellem regionerne eller medlemsstaterne og Europa-Kommissionen, og Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg ønsker at fremhæve landbrugets betydning og behov i områder med særlige naturbetingede handicap (bjergegne, øer og ultraperifere regioner).

1.7 På grund af de usikre forhold og landbrugserhvervets betydning i disse områder mener EØSU, at det er af allerstørste betydning, at der oprettes et europæisk observationscenter for disse områder (bjerg-, ø- og udkantområder). Målet er at udvikle en europæisk vision for landbruget i disse områder, der kan fungere som holdepunkt for opfølgning, analyse og formidling af information om landbrugets situation i disse områder og som møde-, debat- og dialogforum for forvaltninger, civilsamfund og de forskellige europæiske organisationer, og som kan fremlægge EU-initiativer til opretholdelse og udvikling af landbruget i disse områder.

1.3 Efter at have fastslået disse handicap anmoder EØSU Kommissionen om at foreslå reelle, specifikke tiltag til fordel for disse områder, således at man kan koordinere de forskellige tiltag og udvikle en synergi mellem de eksisterende aktioner.

1.8 EØSU gør dog opmærksom på, at der udover bjergegne, øer og ultraperifere regioner, som behandles i denne udtalelse, også findes mange andre landbrugsmæssigt set ugunstigt stillede områder — med tilsvarende ulemper i henseende til bedrifternes placering, driftsomkostninger og klima. Dette gælder især for »andre ugunstigt stillede områder« og »områder med særlige ulemper«. EØSU vil behandle disse områder i en senere udtalelse.

1.4 Selv om den fælles landbrugspolitikens anden søjle, landdistriktsudvikling, er en politik, som er nødvendig og dermed har høj politisk prioritet, må det konstateres, at den har været en af de vigtigste variabler, som har kunnet ændres og som har gjort det muligt at nå til en aftale om de finansielle overslag. Efter disse nedskæringer i budgetmidlerne anmoder EØSU Kommissionen og Rådet om primært at koncentrere bevillingerne til landdistriktsudvikling om de mest sårbare områder, hvor behovet er størst, dvs. områder med permanente, naturbetingede handicap.

1.9 Også ved afgrænsningen af de øvrige ugunstigt stillede områder bør objektive, geografiske ulemper for landbrugsdriften stå i forgrunden. Der bør dog også tages tilstrækkeligt hensyn til særlige regionale forhold.

1.5 EØSU anmoder Kommissionen og medlemsstaterne om, ved udarbejdelsen af landdistriktsudviklings- og regionalprogrammer under strukturfondene, at sørge for komplementaritet

2. Begrundelse

2.1 Baggrund for udtalelsen

- EØSU's udtalelse om »Bjergområdernes fremtid i EU« ⁽¹⁾
- EØSU's udtalelse om Udvikling af landdistrikterne ⁽²⁾
- Europa-Parlamentets beslutning af 6. september 2001 om »25 år med fællesskabslovgivningen inden for bjerglandbruget« ⁽³⁾
- EØSU's udtalelse om Fremtidig strategi for regionerne i EU's yderste periferi ⁽⁴⁾
- EØSU's udtalelse om Et styrket partnerskab for regionerne i EU's yderste periferi ⁽⁵⁾
- EØSU's udtalelse om Landbrugets problemer i Den Europæiske Unions rand- og ø-områder ⁽⁶⁾.

3. Fælles del: Områder med permanente, naturbetingede handicap

3.1 Der er vedtaget forordninger om landdistriktudvikling og regionalpolitikker. Det har været vanskeligt at foretage den finansielle fordeling, fordi der kun er afsat begrænsede beløb til disse politikker. Aftalen om de finansielle overslag 2007-2013 medfører et fald i bevillingerne til landdistriktudvikling i de gamle medlemsstater og en større spredning i de beløb, som afsættes til regionalpolitik.

3.2 Bjergområder og områder i den yderste periferi, med permanente, naturbetingede handicap har i mange år været anerkendt i den fælles landbrugspolitik og regionalpolitikken, mens en sådan anerkendelse ikke findes for ø-områder.

3.2.1 Bjergområder er vigtige i EU; de dækker en tredjedel af arealet og tegner sig for ca. 18 % af befolkningen i EU-25. Rumæniens og Bulgariens tiltrædelse vil tilføre EU flere store bjergområder. Bjergområderne i EU er overmåde forskellige, både i henseende til fysiske karakteristika såsom topografi og klima og i socioøkonomisk forstand såsom demografi, tilgængelighed og forbindelser med naboområder. De udviser forskelle med hensyn til arealanvendelse, landbrugets betydning, social samhørighed og, hvad der er endnu vigtigere, deres grad af økonomisk udvikling.

3.2.2 De fem kriterier, som EUROSTAT benytter til at definere en ø-region, er følgende: øen skal have et areal på mindst 1 km², afstanden mellem øen og kontinentet skal være på mindst 1 km, øen skal have en fastboende befolkning på mindst 50, der må ikke være nogen fast forbindelse mellem øen og fastlandet, der må ikke ligge nogen EU-hovedstat på øen.

⁽¹⁾ EUT C 302 af 14.3.2003, ordfører: Jean-Paul Bastian.

⁽²⁾ EUT C 302 af 7.12.2004 og CESE 251/2005, EUT C 234 af 22.9.2005, ordfører: Gilbert Bros.

⁽³⁾ INI2000/2222, EFT C 72 af 21.3.2001.

⁽⁴⁾ EFT C 221 af 17.9.2002, ordfører: Philippe Levaux.

⁽⁵⁾ EUT C 24 af 31.1.2006, ordfører: Margarita López Almendáriz.

⁽⁶⁾ EFT C 30 af 30.1.1997, ordfører: Leopoldo Quevedo Rojo.

3.2.3 En ø, hvorpå der ligger en EU-hovedstad, er udelukket i henhold til EUROSTAT-definitionen. Inden udvidelsen var Det Forenede Kongerige og Irland faktisk udelukket, men siden maj 2004 har to ret små øer, Cypern og Malta, været EU-medlemsstater. EØSU henstiller, at man genovervejer definitionen, så disse to medlemsstater medtages i den. Dette er allerede anerkendt af EU i forslaget om de nye struktur- og samhørighedsfonde samt i traktaten om en forfatning for Europa, som indeholder en betragtning herom.

3.2.4 Regionerne i den yderste periferi, dvs. de franske oversøiske departementer, Azorerne, Madeira og De Kanariske Øer, er fuldgyltige medlemmer af EU, men er samtidig kendetegnet ved ganske særlige forhold. Der er tale om regioner, som minder om hinanden og som er kendetegnet ved en række geografiske, fysiske og historiske forhold, der er afgørende for deres økonomiske og sociale udvikling.

3.2.5 Andre særlige områder af mindre størrelse såsom områder omkring byer ⁽⁷⁾, vådområder, polders m.v. kan stå over for særlige handicap, som man bør være særligt opmærksom på i en mere decentraliseret gennemførelse af EU's politikker. Udvalget forbeholder sig ret til at behandle disse spørgsmål i en senere udtalelse.

3.3 Disse områder er ramt af permanente, naturbetingede handicap: Deres isolerede beliggenhed medfører flere udgifter til afsætning, forsyning og tjenesteydelser og vanskeligheder med markedsadgang. Endvidere har områderne højere infrastruktur-, transport- og energiudgifter.

3.4 Derfor er det særligt vigtigt at bevare landbruget i disse handicappede områder af hensyn til den økonomiske udvikling, det sociale liv, kulturarven (en stor del af befolkningen er beskæftiget i landbruget i disse områder), den territoriale balance og miljøet.

3.5 De seneste ændringer i den fælles landbrugspolitik har været talrige og radikale og kan ikke undgå at påvirke den bæredygtige udvikling i alle EU-regioner og især i områder med særlige, naturbetingede handicap, bl.a. på grund af den svækkede anden søjle for de gamle medlemsstater. Der kan iagttages to tendenser i ændringerne — dels en EU-reaktion på WTO-forhandlingerne (Verdenshandelsorganisationen) og en higen efter konkurrenceevne på verdensmarkederne, dels en tendens til en ønskelig, men ikke reelt gennemført styrkelse af støtten til beskyttelse af miljø, dyrevelfærd og landdistrikter.

⁽⁷⁾ EUT C 74 af 23.3.2005.

3.6 Reformen af den fælles landbrugspolitik fra 2003 har teoretisk set til formål at forbedre konkurrenceevnen og at tilpasse landbrugsproduktionen til markedets behov. Hvis man imidlertid overlader hele styringen til markeds kræfterne, vil landbruget i områder med handicap forsvinde. Det er derfor nødvendigt at føre en proaktiv politik for at kunne opretholde landbruget i disse vanskeligt stillede områder.

3.7 Det er svært at vurdere konsekvenserne af reformen af den »første søjle«, som blev vedtaget den 29. september 2003, indeholdende afkobling, miljøkrav og modulering, fordi medlemsstater og regioner har truffet forskellige strategiske beslutninger om indsatsen. Det ser dog ud til, at reformen rummer risiko for produktionsophør og/eller produktionsudflytning (fordi produktion ikke er en forudsætning for at kunne oppebære direkte støtte), f.eks. af den animalske produktion og dyreholdet.

3.8 Kommissionen forhandler med EU's regioner og medlemsstaterne om landdistriktudviklings- og regionalpolitiske programmer, og det er derfor nødvendigt, at områder med permanente, naturbetingede handicap vies særlig opmærksomhed, så der kan sikres den territoriale samhörighed, som er nødvendig for en vellykket gennemførelse af Lissabon-strategien. Det ville være i strid med de tilstræbte mål, hvis man udelukkende koncentrerer de offentlige tiltag om konkurrenceevne-strategier. Visse EU-lande synes alligevel at ville slå ind på denne vej.

3.9 Landbruget bør forblive en erhvervsaktivitet, der bygger på landbrugernes vilje til foretagsomhed. Det er ikke sigtet at gøre områder med handicap til museer med forældede landbrugsmetoder eller til områder, hvor miljøaspektet er dominerende eller enerådende. Landbrugssektoren har formålet at udvikle sig og at undergå en modernisering, så det svarer til borgernes forventninger. Denne dynamik bør videreføres, så landbrugernes evne til innovation og foretagsomhed udnyttes bedst muligt. Landbruget i områder med handicap bør fortsætte ad denne vej og bør sætte fødevarersektoren i stand til at udvikle sig på basis af det lokale landbrugs produktion, så områdernes levedygtighed bevares. Især bør statsstøtte med regionalt sigte bidrage hertil.

4. Bjergregioner

4.1 **Indledning:** Bjerglandbrugets særlige karakteristika og landdistriktudviklingens udfordringer

4.1.1 **Bjerglandbruget** i Europa udviser en række specifikke karakteristika. Selv om bjergegnene ikke er ens i Europa, hverken hvad angår miljø, jordbundsforhold eller klima, eller

økonomisk og socialt, er de kendetegnet ved fælles begrænsninger (eller handicap) i landbrugsaktiviteten på grund af det hældende og ujævne terræn samt et som oftest ugunstigt vejr. Disse forhold begrænser produktionen til græs og dyrehold. De bevirker, at landbruget har sværere ved at tilpasse sig til konkurrencevilkårene og de medfører ekstraomkostninger, som forhindrer landbruget i at fremstille konkurrencedygtige produkter til en lav pris. Til gengæld indebærer denne form for landbrug en lang række trumfer til gavn for bæredygtig udvikling af bjergområder.

4.1.2 Udviklingen i bjergområder hænger primært sammen med knapheden på udnyttelig jord, konkurrencen med andre aktiviteter som skovbrug og urbanisering, ophør med landbrugsdrift, landskabernes overbevoksning, turismens udvikling, tilgængelighed (eller isolation), forsyningspligtigheder, forvaltningen af vand- og naturressourcer og især bevarelse af den biologiske mangfoldighed. Udviklingen skal også ses i tilknytning til goders og menneskers sikkerhed, i kraft af den positive rolle, som land- og skovbrug spiller for bekæmpelse af naturlige risici som jordskred, vandstandens stigning som følge af regnskyll, laviner og brande.

4.2 Behov for en harmoniseret definition i EU

Påmindelse om holdningen i EØSU's udtalelse om »Bjergområdernes fremtid i EU« ()*:

Der findes derfor betydelige forskelle mellem medlemsstaterne (i klassifikationen af bjergområder). Samtidig med at der bør bevares en vis subsidiaritet i forbindelse med den endelige betegnelse af de pågældende områder, er det derfor nødvendigt at standardisere definitionen af et bjergområde ved at tilpasse EU's nuværende definition gennem brug af en glidende skala for hver enkelt af de tre kriterier (hældning, højde, klima).

4.2.1 I kølvandet på revisionsrettens beretning og den undersøgelse, som Kommissionen bestilte under titlen »Bjergegne i Europa: analyse af bjergregioner i de nuværende medlemsstater, de nye medlemsstater og andre europæiske lande«, og som blev offentliggjort på internettet i januar 2004 på adressen (http://europa.eu.int/comm/regional_policy/sources/docgener/studies/study_da.htm), sættes Kommissionen i stand til at udforme en harmoniseret definition på bjergterritorier.

4.3 Den Europæiske Union bør føre en særlig politik til fordel for bjergområder

4.3.1 Bjerglandbrug har en enestående indvirkning på miljø og landområder. For lokaløkonomien, miljøet og hele samfundet spiller landbrugerne en positiv rolle.

(*) Se fodnote 1.

Der sigtes til »positive eksterne forhold« og landbrugets »alsidige« karakter. Landbruget er nemlig et effektivt middel til planlægning af arealanvendelsen, naturressourceforvaltning og et nøgleelement i landskabsopbygningen. Disse elementer er særligt værdifulde i bjergegne på grund af de omfattende vandressourcer, bjergenes særlige biodiversitet og turismens betydning for stort set alle bjergområder. Endvidere bidrager bjerglandbrug til at bevare visse dyrearter og plantesorter, enten i kraft af direkte udnyttelse (kvæg- og fåreracer, der eksporteres til hele verden på grund af deres traditionelle landbokarakter, eller specifikke plantesorter som parfume-planter eller visse kornsorter, som forbrugerne nu genopdager) eller i kraft af landbrugsvirksomhed (vedligeholdelse af græsgange m.v.). Bjerglandbrug bidrager også til alsidigheden i landbrugs- og fødevarerproduktionen på markederne, bl.a. fordi det ofte leverer originale produkter, der nyder stor bekendthed, og hvor konkurrencen er knap så skarp, hvilket også gør det muligt at bevare traditionel know-how. Endelig bidrager bjerglandbruget til beskæftigelsen i landdistrikter og har nøje tilknytning til ikke-landbrugsaktiviteter i landdistrikter, idet der i mange regioner findes mange personer med flere erhverv.

4.3.2 Medmindre man indtager det standpunkt, at der kan tages betaling for disse positive eksterne forhold, hvilket som regel ikke er tilfældet i dag, vil en samlet nedsættelse af støtten til bjerglandbrug få direkte konsekvenser for landmændene og fremskynde nedlæggelsen af bedrifter og dermed bevirke, at bedrifternes funktion som vedligeholder af landskaber ophører. Der er tale om et spørgsmål af generel interesse, som vedrører samtlige politiske beslutningstagere og hele samfundet. Man kan ikke tillade sig at ignorere det, hvis man virkelig vil gøre en indsats for en bæredygtig udvikling.

4.3.3 Det nødvendige i at opretholde et produktivt landbrugserhverv i bjergegne har især stor betydning for økonomien i landdistrikter af hensyn til forædling og dermed skabelse af merværdier i disse områder, da dette vil føre til beskæftigelse, vækst m.v. Endvidere danner bjergprodukter ofte grundlag for en særligt righoldig kulturarv i bjergegne, hvis overlevelse afhænger af lokale produkter såsom artisou-ost fra Margeride⁽⁹⁾, som danner baggrund for artisou-ost-festivalen, Mahon-ost og anis i Rute osv.

4.3.4 Bjerglandbrug er underlagt en række specifikke, permanente begrænsninger. Som følge af indførelsen af den første søjle under den fælles landbrugspolitik, som historisk set har været baseret på landbrugssystemernes produktionsniveauer, har bjergområderne et ringere støtteniveau under den første søjle end lavlandsområderne. Støtten under den anden søjle har i praksis et omfang, der svarer til den første søjle i disse områder. En særlig politik til fordel for bjergområder skal muliggøre en

samlet, konsekvent hensyntagen til de særlige problemer, som bjergbedrifter (landbrug eller græsgange) støder på. Denne politik er et udtryk for, at samfundet vil fremme et dynamisk bjerglandbrug, som formår at producere landbrugsvarer og vedligeholde landskaber, der skønnes nødvendige for disse områders fysiske planlægning og fremtidige udvikling.

4.3.5 Som led i det europæiske net for landdistriktsudvikling anmoder udvalget Kommissionen om at nedsætte en tematisk arbejdsgruppe om bjergspørgsmål.

4.3.6 Bjergområderne i middelhavsområdet rammes dobbelt, nemlig både som bjergområder og som følge af middelhavsklimaet (tørke, brande, uvejr osv.). Dette særlig forhold bør medtænkes i EU-sammenhæng, så politikkerne kan tilpasses regionalt.

4.4 Bjergområder bør begunstiges ved tildelingen af bevillinger under den anden søjle

4.4.1 Budgetterne til landdistriktsudvikling falder eller stagnerer i de gamle medlemsstater, mens de nye medlemsstater fristes til at bruge bevillingerne i de områder, hvor der opnås det største afkast på kort sigt; Kommissionen bør derfor påse, at EU-bevillingerne primært bruges i de områder med permanente, naturbetingede handicap, som har et tilbagevendende behov herfor.

4.5 Det er vigtigt at konsolidere kompensationsforanstaltningerne for bjerglandmænd

4.5.1 Kompensation for naturbetingede handicap og dermed for merudgifterne til produktion er den vigtigste støtteforanstaltning for bjerglandbruget. Ingen drager i dag en sådan støtte i tvivl, selv om midlerne ikke er tilstrækkelige til, at målene kan nås.

4.5.2 Bjerglandbrugets produktionsvilkår er primært kendetegnet ved en række stærke begrænsninger, som hænger sammen med højde, hældning, snedække og kommunikationsvanskeligheder. Disse begrænsninger har to slags konsekvenser. De medfører merudgifter til udstyr (bygninger og materiel) og til transport og reducerer faktorernes produktivitet (jord, kapital, arbejde) i større eller mindre grad, afhængig af produktionssystemer og graden af handicap.

4.5.3 Når bjerglandbrugets produktionsfaktorer ikke er lige så produktive, skyldes det, at vegetationens vækstperiode er kortere (otte måneder i lavt liggende områder, men under seks måneder i 1 000 meters højde). Det betyder, at der skal høstes mindst en tredjedel mere foder pr. dyr, og det oven i købet på arealer, som er mindre produktive udtrykt i foderenheder.

⁽⁹⁾ For nærmere oplysninger om denne ost henvises til <http://www.artisou-demargeride.com>.

4.5.4 Udligningsgodtgørelsen for naturbetingede handicap er det første støtteredskab, der integrerer disse mål. Et loft over godtgørelsen er ønskeligt for at begrænse væksten af bedrifter, der allerede er mellemstore eller store, med det sigte at opretholde et tilstrækkeligt antal bedrifter og derved undgå affolkning.

4.6 De øvrige foranstaltninger til støtte for landbrugserhvervet i bjergene bør fortsættes og styrkes

4.6.1 Politik for ekstensiv græsdrift

4.6.1.1 Gennem landbrugets miljøforanstaltninger var det i de foregående programperioder muligt at føre en politik til støtte for græsproduktion i områder med ekstensive brug. Man bør fortsætte ad denne vej ved hjælp af enkle tiltag, som flest mulige landmænd skal have adgang til, suppleret med andre tiltag, som målrettes mod områder af særlig miljømæssig betydning.

4.6.1.2 Hvis landbrugsmiljøstøtten begrænses til sidstnævnte type områder, vil man forfejle målet, idet konsekvensen næsten uundgåeligt vil blive ophør med kvægavl og tilbagevenden til en natur i forsumt tilstand, hvilket er til skade for forebyggelsen af naturrisici, de berørte områders alsidighed og bevarelsen af den biologiske mangfoldighed. Det skal bemærkes, at de landbrugs-miljøtiltag, som træder i kraft i 2007, i alle tilfælde i praksis er blevet mere selektive end førhen, idet de fremover omfatter en obligatorisk, u-lønnet del, som kobles sammen med miljøkrav.

4.6.2 Investeringsstøtte

4.6.2.1 Merudgifterne til opførelse af bygninger i bjergene skyldes mange forhold: modstandsdygtighed over for snemængder og kraftige vindstød, isolering, mere omfattende jordarbejder, opstaldning i længere perioder og dermed behov for større lagre af foder og oplagring af affaldsstoffer. Flere undersøgelser viser, at merudgifterne er på 30-50 % for bjergene og indtil 70 % for de højest liggende bjergområder. Merudgifterne til mekanisering skyldes, at der kræves særligt materiel for at kunne arbejde på hældende arealer og fordi materiellet slides hurtigere på grund af klimaet. Merudgifterne skyldes også, at der kun produceres i små serier. Ligesom kompensationen for naturbetingede handicap er investeringsstøtten en forudsætning for, at landbrugsbedrifterne fortsat kan bestå, og den bør derfor styrkes i bjergområder.

4.6.3 Unges etablering og subsidierede lån

4.6.3.1 Både for bjerglandbrug og for landbruget generelt går tendensen i retning af, at bedrifternes antal falder på grund af

manglen på fremtidsudsigter, de barske arbejdsvilkår og den økonomiske byrde ved den bedriftskapital, som kræves; for hver tre landmænd, der ophører, er der kun én, der bliver afløst — i bjergene og generelt.

4.6.3.2 Bjerglandbrugssystemernes skrøbelighed og behovet for større investeringer end i lavlandsområder gør det imidlertid vigtigere end andre steder at tilskynde nye generationer til at afløse dem, der ophører med erhvervet, og til at slå sig ned som landmænd. Der er her tale om et mål, som direkte berører landbruget, men som også har betydning for hele samfundet, således som det tidligere er anført.

4.6.4 Kompensation for merudgifter til tjenesteydelser

4.6.4.1 Merudgifterne til tjenesteydelser (kunstig befrugtning, høst m.v.) skyldes hovedsagelig, at bjergbedrifterne ikke ligger så tæt på hinanden, hvilket gør transporten længere, samt selve transportvilkårene, som er vanskeligere og slider mere på køretøjerne. For at kunne nå målet om at bevare bjergbedrifter er det nødvendigt at yde støtte til disse tjenesteydelser og især til afhentning af mælk, som landbrugerne i dag selv betaler for. Den påstand, at en sådan støtte vil forvride konkurrencen, holder ikke stik, fordi markedsreglerne ikke finder ens, unuanceret anvendelse i samtlige områder.

4.6.5 Støtte til fødevarerforarbejdende industrier

4.6.5.1 Bjerglandbrugets produkter får den største værdi, hvis der lokalt findes industrielle forædlings- og afsætningsværktøjer. Disse fødevarerforarbejdende industrier rammes imidlertid også af de begrænsninger, som kendetegner bjergene, nemlig fjernliggende markeder, højere transportudgifter, større opførelses- og vedligeholdelsesomkostninger. Dette vil også kunne føre til jobskabelse, hvilket er særligt vigtigt i landdistrikter.

4.6.5.2 Derfor er permanent støtte til disse aktiviteter berettiget og nødvendig. De fødevarerforarbejdende industrier bør have bedre adgang til regional støtte.

4.6.6 Støtte til investeringer i agroturisme

4.6.6.1 Agroturismen er særdeles veludviklet i visse europæiske bjergene, f.eks. i Østrig, og bibringer bedrifterne en merindtægt, som er nødvendig for, at de kan overleve. Omvendt kan det siges, at turismen findes i disse områder, og ikke blot på landbrugsbedrifter, fordi landskaber og kulturer, som primært skyldes landbrugserhvervet, virker tiltrækkende.

4.6.7 Støtte til det europæiske charter for kvalitetsfødevarer

4.6.7.1 De fleste bjergbedrifter kan ikke konkurrere med lavlandsbedrifter ved at fremstille standardiserede masseprodukter til samme pris (eller i mange tilfælde til en lavere pris på grund af den fjerne beliggenhed). Higen efter ægte, originale kvalitetsprodukter, metoder til at forbedre produktionen og en bedre strukturering af landbrugsfødevaresektoren er afgørende forudsætninger for at kunne øge landbrugets indtægter. En lang række oprindelsesbetegnelser hører hjemme i bjergegne.

4.6.7.2 Passende beskyttelse af bjerglandbrugets kvalitetsfødevarerprodukter, dvs. at forbrugerne kan have tillid til dem og at producenterne får en bedre indtjening, vil kunne få stor betydning for bjerglandbrugets fremtid. Derfor har udvalget undertegnet charteret for kvalitetsfødevarer fra bjergegne⁽¹⁰⁾ og det håber, at EU-institutionerne vil støtte dette skridt.

4.7 Integrering af landbrugs- og regionalpolitik, så de får større effekt på bjergegne

4.7.1 Den europæiske regionalpolitik omfatter bl.a. et mål om territorial samhørighed, som næsten ikke kommer til udtryk i den fælles landbrugspolitik. Regionalpolitikken har en landbo-dimension, som kunne styrkes. Disse to politikker tilsammen vil, hvis de koordineres, kunne indvirke kraftigt og positivt på den bæredygtige udvikling i bjergegne.

4.8 Andre punkter til overvejelse

4.8.1 Forvaltningen af større rovdyr bør samordnes

4.8.1.1 Fremkomsten og udviklingen af ekstensiv fåreavl i europæiske bjergegne har været mulig, fordi større rovdyr er udryddet. Det forhold, at de atter er dukket op (ulve i Alperne og bjørne i Pyrenæerne) truer på ny denne form for ekstensiv avl, hvor dyrene ikke er under konstant opsyn.

4.8.1.2 Der er taget initiativer til at foreslå rimelige løsninger, som skulle kunne forlige græsgangsmetoder i bjergegne og beskyttelsen af store rovdyr, især i Italien og Spanien (effektive beskyttelsesmetoder, godtgørelse af tab, kompensation for den ekstra indsats som sameksistens med rovdyr kræver m.v.); disse initiativer bør videreføres. Disse erfaringer bør der trækkes på i andre bjergegne i Europa.

⁽¹⁰⁾ Se på internettet <http://www.mountainproducts-europe.org/sites/euro-montana>.

4.8.2 Skovbrug er et nødvendigt supplement

4.8.2.1 Skovene i bjergegne anslås at dække et samlet areal på ca. 28 millioner hektar i EU-15 og 31 millioner hektar i EU-25. Bjergskovens areal stiger hurtigere end skovarealet generelt. Skovbrug giver ofte bjergbedrifter ekstra indkomster. Med de nuværende bestræbelser på i højere grad at udnytte biomasse, bl.a. til energiformål, kunne skovbrug indebære en ekstra mulighed for bæredygtig udvikling af bjergområder, forudsat placeringen af nye skovområder styres fornuftigt. Udvælgelse af egnede arter og sorter, bl.a. ud fra deres mekaniske egenskaber, vil også rumme muligheder for bjergegnene og for brug af træ til byggeformål, samtidig med at man vil kunne begrænse importen fra tredjelande, som kan være årsag til miljøkatastrofer.

4.8.2.2 Funktionelt set udviser bjergskovens økosystemer også flere særtræk. De spiller tillige en central og grundlæggende rolle for reguleringen af overflade- og undergrundsvandet og er særligt følsomme over for ekstern påvirkning (forurening, for stor dyrebestand, storme, insekter) og brande, som er vanskeligere at forebygge og få under kontrol i disse egne, hvortil adgangen er begrænset og hvor ilden kan brede sig meget hurtigt.

4.8.2.3 Den økologiske stabilitet i bjergenes økosystemer har ikke blot stor betydning for områderne selv, men også for beskyttelsen af de lavere liggende områder.

4.8.3 Udvalget udtrykker tilfredshed med, at Det Europæiske Fællesskab bakker op om Alpe-konventionens landbrugsprotokol. I den forbindelse bør Europa-Kommissionen fremme internationalt samarbejde af denne art for samtlige europæiske bjergområder.

5. Ø-regioner

5.1 Definition

5.1.1 Over 10 millioner europæere, svarende til 3 % af den samlede befolkning, bor i 286 ø-regioner, som dækker et areal på over 100 000 km², dvs. 3,2 % af EU's samlede areal. Disse 286 øer er samlet i øgrupper og udgør 30 ø-regioner. For eksempel er Balearerne, som ifølge EU-definitionen består af 4 øer, én enkelt ø-region. Som hovedregel er landbruget på disse 286 øer ringere økonomisk udviklet end landbruget på det europæiske fastland. Ø-regionerne tegner sig for 2,2 % af EU's samlede BNP, hvilket svarer til kun 72 % af EU-gennemsnittet.

5.1.1.1 Der er langt overvejende tale om øer i middelhavsområdet, idet 95 % af de europæiske øers indbyggere bor på middelhavsøer og kun 5 % på øer i Atlanterhavet eller i Nord-europa. 85 % af EU's ø-befolkning bor i blot 5 ø-regioner i middelhavsområdet (Sicilien, Korsika, Sardinien, Balearerne og Kreta).

5.1.1.2 Der tales ofte om udgifterne ved ø-karakter, hvorved forstås de merudgifter, som det at bo på en ø medfører, men man kan stille det spørgsmål, om der virkelig er merudgifter forbundet hermed. Er det dyrere at forbruge og at producere på en ø end på fastlandet? Hvis spørgsmålet skal besvares bekræftende, er det nødvendigt at acceptere den forudsætning, at det naturlige miljø påvirker menneskets aktiviteter og dermed landbruget, og at man derfor kan tale om ø-regionernes merudgifter.

5.2 Generelle bemærkninger

5.2.1 Selv om den ene region adskiller sig fra den anden i bestemte henseender, har landbruget i regionerne i den yderste periferi to forhold til fælles: dualitet og afhængighed. Et moderne, »eksportorienteret« landbrug eksisterer side om side med et næsten traditionelt subsistenslandbrug og der er høj afhængighed af eksterne markeder, både for levering af rå- og hjælpestoffer til det lokale marked og som afsætningsmarked for lokalprodukter. Handelsbalancen viser klart, at der eksporteres et eller to »specialprodukter« og at der importeres en bred vifte af landbrugsvarer til internt forbrug.

5.2.2 Under alle omstændigheder støder landdistriktsudviklingen på en række permanente, fælles problemer, som hovedsagelig kan føres tilbage til regionernes geografiske og økonomiske isolation, der skærpes yderligere af de øvrige, tidligere nævnte naturbetingede handicap.

5.3 Særlige bemærkninger

Disse regioner er kendetegnet ved permanente handicap, som klart skiller dem ud fra fastlandsregioner, f.eks.:

5.3.1 Generelle og landbrugsmæssige handicap

- isoleret fra fastlandet
- jorder af begrænset størrelse
- ringe vandforsyning
- begrænsede energikilder
- faldende befolkningstal, især af unge
- mangel på kvalificeret arbejdskraft
- fravær af et gunstigt erhvervsklima for virksomheder
- vanskelig adgang til undervisnings- og sundhedstjenester
- høje kommunikations- og infrastrukturudgifter (ad sø- og luftvejen)
- vanskelig affaldsforvaltning

5.3.2 Landbrugsmæssige handicap

- landbruget er sæsonbetinget og en monokultur
- arealmæssig opsplitning, som besværliggør disse regioners styring, administration og økonomiske udvikling
- markeder af begrænset størrelse
- isoleret fra de større markeder
- oligopoler ved forsyningen med råstoffer
- mangel på forædlings- og markedsføringsinfrastrukturer
- skarp konkurrence om jord og vand som følge af stigende turisme
- mangel på slagterier og forarbejdningsanlæg til lokale produkter.

6. Regioner i den yderste periferi

6.1 Definition

6.1.1 Europa-Kommissionen har besluttet at anlægge en fælles politisk tilgang til disse regioner via særlige udviklingsprogrammer, som tager højde for de ultraperifere regioners fjerne beliggenhed og ø-karakter (POSEI): POSEIDOM (for de franske oversøiske departementer (Martinique, Guadeloupe, Guyane og Réunion), POSEICAN for De Kanariske Øer og POSEIMA for Madeira og Azorerne.

6.2 Generelle bemærkninger

6.2.1 Landbruget i regionerne i den yderste periferi har, udover deres relative andel af regionens BNP, som i alle tilfælde ligger over EU-gennemsnittet, afgørende betydning for regionernes økonomi, og har vigtige indirekte virkninger for transport og andre tilknyttede aktiviteter, den sociale og arbejdsmarkeds-mæssige balance, den fysiske planlægning, bevarelse af kultur- og naturarven samt, bl.a. af strategiske årsager, for forsyningssikkerheden.

6.3 Særlige bemærkninger

6.3.1 De naturlige begrænsninger og vanskeligheder med forsyningen af produktionsmidler og passende teknologi medfører høje produktionsomkostninger.

6.3.2 Den lokale produktion, som er dyrere end varer fra EU's fastland, har på hjemmemarkedet meget vanskeligt ved at klare sig i konkurrencen med importerede varer, bl.a. fordi produktionen er spredt ud over et stort område med få kommunikationsforbindelser og der savnes en passende infrastruktur til oplagring og forarbejdning efter høst samt markedsføring. Det stigende antal supermarkeder og distributionskæder gør ikke ligefrem situationen bedre.

6.3.3 Ingen muligheder for stordrift, små lokale og ofte opsplittede markeder, mangel på partnerskabsstrukturer (koope-rativer o.l.), få eller ingen slagterier og små forarbejdningsindu-strier.

6.3.4 Den lokale forædlingsindustri, som plages af de samme udviklingshindringer for dens udvikling, er heller ikke en egnet aftager af den lokale produktion, og muligheden for at skabe værditilvækst er derfor meget begrænset.

6.3.5 Eksportsektoren har lignende vanskeligheder: spredt og opsplittet udbud, mangelfulde markedsføringssystemer og -infra-strukturer, besværlig adgang til distributionscentrene på import-markederne og vanskeligheder ved i tide at reagere på markeds-ændringer m.m.

6.3.6 Fald i den lokale befolkning, især blandt unge, fordi indbyggerne søger til andre erhvervssektorer, især turisme, eller helt forlader ø-regionerne.

6.3.7 Bedrifterne, hvor den kvindelige arbejdskraft spiller en afgørende rolle, er i reglen små familiebrug, der ofte drives som bibeskæftigelse. Det er under sådanne forhold meget vanskeligt at drive ekstensivt landbrug (for små jordlodder og vanskelig mekanisering).

6.3.8 Mangelen på en livskraftig industrisektor bevirker, at den økonomiske udvikling centrerer om turistsektoren, hvilket belaster miljøet og stiller landbruget i en ufordelagtig konkur-renceposition med hensyn til erhvervelse af den bedste jord, vandforbrug og disponibel arbejdskraft. Landbefolkningens afvandring til kystområderne fører til erosion og ørkendannelse i indlandet.

6.4 Landbrugsmæssige handicap

6.4.1 Landbrugsvarer som tomater, tropiske frugter, planter og blomster skal på de samme markeder konkurrere med lignende varer fra andre lande, som har associeringsaftaler med EU, f.eks. AVS-landene og Marokko, eller som nyder godt af præferenceaftaler.

6.4.2 POSEI-landbrugsprogrammerne udnyttes endnu ikke optimalt, hovedsagelig fordi nogle af foranstaltningerne først er trådt i kraft for nylig. Det er derfor nødvendigt at respektere de lofter, som er fastsat, og forsyne programmerne med økono-miske midler, som er store nok til at kunne nå de opstillede mål.

6.4.3 Den ændrede ordning, der aftegner sig som led i den fremtidige reform af den fælles markedsordning for bananer, hvor man fastholder EU-producenternes indkomster og beskæf-tigelsen for at sikre EU-bananernes fremtid.

6.4.4 Det endelig udfald af WTO-forhandlingerne (forslag om ændring af toldtariffer); om nødvendigt skal der tages passende skridt til at sikre beskæftigelsen og indkomsterne for landbrugerne i de berørte sektorer.

6.4.5 Under hensyntagen til det miljø, som disse regioner befinder sig i, bør man indføre og styrke kontroltiltagene på plante- og dyresundhedsområdet, idet alle hertil nødvendige menneskelige og tekniske ressourcer bør stilles til rådighed.

7. Forslag for ø-regioner og regioner i den yderste periferi

7.1 Udvalget konstaterer, at landbrugserhvervet i disse regioner spiller en stor strategisk rolle som en faktor til social, kulturel, territorial, naturlig og landskabsmæssig balance.

7.2 Efter gennemgang af ovennævnte dokumenter noterer udvalget sig, at strukturbetingede handicap hæmmer landbrug-serhvervets udvikling på øer og i fjerntliggende regioner.

7.3 Derfor finder udvalget det nødvendigt at udfærdige en række henstillinger til Europa-Kommissionen, hvori den opfor-dres til at iværksætte særlige foranstaltninger for at overvinde de handicap, som ø-områder og fjernt liggende områder udsættes for, og som påvirker 16 millioner borgere i EU og især land-brugserhvervet i disse områder.

7.4 Med hensyn til ø- og udkantområder opfordrer Udvalget Europa-Kommissionen til:

7.4.1 at tildele alle disse områder status som ugunstigt stillede landbrugsområder. De særlige handicap, som landbrug er udsat for på øerne Malta og Gozo ⁽¹⁾, udgør en vigtig præce-dens for at iværksætte denne foranstaltning for alle øer og udkantområder.

7.4.2 at indføre en støtteordning for transport af land-brugsvarer mellem disse områder og det europæiske fast-land og til transport mellem øerne. Støtte til transportudgif-terne skulle sætte landbrugsvarer fra øer og udkantområder i stand til at konkurrere på lige fod med andre EU-landmænd på EU's marked.

⁽¹⁾ Traktaten om Tjekkiets, Estlands, Cyperns, Letlands, Litauens, Ungarns, Maltas, Polens, Sloveniens og Slovakiets tiltrædelse af Den Europæiske Union.

7.4.3 at opstille **en plan, som sikrer lige priser for grundlæggende rå- og hjælpestoffer i disse områder** (såsom brændstof, foder, maskiner m.v.) for at kompensere for de højere produktionsudgifter ved landbrugsdrift på øer og i udkantområder. Der bør vedtages foranstaltninger til støtte for importen af rå- og hjælpestoffer til foder.

7.4.4 at indføje og øge procentsatsen for EU-medfinansiering i landdistriktudviklingsplaner; disse planer bør omfatte opførelse af og investering i den infrastruktur, som er nødvendig for at overvinde de særlige handicap, som kan henføres til et områdes fjerne beliggenhed eller det forhold, at der er tale om en ø, såsom planer for overrisling ved brug af rensed spildevand, dræningssystemer, havne- og oplagringsinfrastruktur, markedsføringsstøtte osv.

7.4.5 at udforme **særlige foranstaltninger til overvågning af oligopolistiske aktiviteter**, som er fremherskende på øer, hvor lokalmarkedets begrænsede størrelse er en medvirkende årsag til, at der kun findes få distributionsvirksomheder, hvis handelsmarginer undertiden er betydelige. Bekæmpelse af sådan praksis vil være med til at udvikle et frit marked i disse områder.

7.5 med hensyn til foranstaltninger, som specifikt tager sigte på EU's ø-områder (men ikke udkantområder), opfordrer udvalget endvidere Europa-Kommissionen til:

7.5.1 at vedtage **særlige handlingsprogrammer for EU's ø-områder, som ikke er udkantområder**. Disse særlige handlingsprogrammer skal, ligesom dem, der er vedtaget for udkantområder ⁽¹²⁾, sætte ø-områder i stand til at opnå resultater, der

svarer til dem, der er opnået i syv udkantområder: i perioderne 1994-1999 og 2000-2006 modtog disse syv områder 33 % mere i støtte pr. indbygger fra strukturfondene end de øvrige indbyggere i mål 1-regioner. Denne støtte var med til at sikre større økonomisk vækst og et mere markant fald i arbejdsløsheden end i mange andre EU-regioner.

7.5.2 i den nye programperiode for regionalpolitikken (2007-2013), at øge bidraget fra EU-fondene til de samlede støtteberettigede udgifter for at sikre, at loftet forbliver på 85 % således som tilfældet allerede er for udkantområderne og de fjernest beliggende græske øer ⁽¹³⁾. Kommissionens nye forslag ⁽¹⁴⁾ (for 2007-2013) for øerne er utilstrækkeligt (med et loft på 60 %).

7.5.2.1 at gøre det muligt for de regionale og lokale myndigheder at implementere Jeremie-programmet ⁽¹⁵⁾ og gennem investeringsfonde yde finansiel støtte til unge landbrugere, der ønsker at gå ind i dyrkning af konsumafgrøder.

7.5.3 Udvalget foreslår, at ø-regionerne gøres til genstand for særbehandling i de nye strukturfonde.

7.6 Da der ikke findes nogen specifik politik for afholdelse af udgifterne ved at bo på en ø, opfordrer EØSU interessenterne, dvs. regeringer, civilsamfund osv., til at forene deres bestræbelser på at opstille en platform, som kanalisere og koordinere alle anmodninger om at overvinde problemerne, så det kan sikres, at landbrugere, både mænd og kvinder, fortsat kan bo og arbejde i alle ø-regioner.

Bruxelles, den 13. september 2006

Anne-Marie SIGMUND

Formand for

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg

⁽¹²⁾ POSEIDOM-programmet for de franske udkantområder, POSEICAN for De Kanariske Øer og POSEIMA for Azorerne og Madeira.

⁽¹³⁾ Forordning nr. 1260/1999.

⁽¹⁴⁾ KOM(2004) 492 endelig.

⁽¹⁵⁾ EUT C 110 af 9.5.2006, ordfører: Antonello Pezzini.

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om Imødegåelse af udfordringerne ved klimaændringer — Civilsamfundets rolle

(2006/C 318/17)

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg besluttede den 19. januar 2006 under henvisning til forretningsordenens artikel 29, stk. 2, at udarbejde en: *Imødegåelse af udfordringerne ved klimaændringer — Civilsamfundets rolle*.

Det forberedende arbejde henvistes til EØSU's Faglige Sektion for Landbrug, Udvikling af Landdistrikterne og Miljø, som udpegede Ernst Erik Ehnmark til ordfører. Sektionen vedtog sin udtalelse den 11. juli 2006.

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg vedtog på sin 429. plenarforsamling af 13. og 14. september 2006, mødet den 14. september 2006, med 59 stemmer for, 1 imod og 2 hverken for eller imod følgende udtalelse:

A. Konklusion

A.1 Klimaændringerne kan ikke stoppes, i hvert fald ikke inden for de næste 15-20 år. På den baggrund må vi lære at leve med klimaændringerne og finde måder at begrænse deres virkninger og tilpasse os til dem.

A.2 Diskussionen om klimaændringerne fokuserer i vid grad på makroniveauet og begivenheder i den fjerne fremtid. Der er et klart behov for en debat om, hvordan klimaændringerne påvirker — og vil påvirke — borgerne i deres hverdag. Klimaændringsspørgsmålene må omstruktureres på en måde, der gør dem mere forståelige og konkrete.

A.3 Arbejdsmarkedets parter og det organiserede civilsamfund spiller en afgørende rolle for at formidle klimaændrings-spørgsmålene til borgerne og for at fremme diskussionen på lokalt niveau om, hvordan lokalbefolkningen konkret kan forberede, hvordan man skal tilpasse sig til klimaændringerne.

A.4 Klimaændringerne vil berøre store dele af samfundet. EØSU har fremhævet en række eksempler herpå: Den overordnede konklusion er, at det lokale niveau i EU sammen med de arbejdsmarkedets parter og det organiserede civilsamfund skal have et større ansvar for forberedelsen og planlægningen af forholdsreglerne mod klimaændringernes virkninger.

A.5 EØSU foreslår, at det organiserede civilsamfund og arbejdsmarkedets parter iværksætter en offentlig dialog om klimaændringerne i hele EU, som fokuserer på, hvordan klimaændringerne kan påvirke borgernes hverdag. Hovedformålet med dialogen vil være at øge bevidstheden og gennemføre forberedelser i løbet af de næste 15-20 år, hvor de nuværende klimaændringer vil blive forværret, uanset hvad menneskeheden gør i dag.

A.6 EØSU foreslår, at hver EU-medlemsstat udpeger og/eller etablerer et informations- og koordinationskontor for klimaændringer, der skal fremme forbindelserne mellem det lokale, regionale og nationale niveau.

A.7 EØSU beklager, at diskussionerne om klimaændringer oftest er præget af fjerne scenarier. Klimaændringerne handler ikke længere hovedsagelig eller udelukkende om en fjern fremtid.

Klimaændringerne finder sted her og nu.

1. Indledning

1.1 Klimaændringernes eksistens er alment anerkendt. Karakteren og størrelsen af deres konsekvenser er mindre anerkendte. En grund hertil er behovet for mere viden fra forskning og fra scenarieundersøgelser. En anden grund er klimaændringernes egen karakter: Det er overvejende en snigende ændring, som afbrydes af mere eller mindre hyppige dramatiske begivenheder. En tredje grund er, at klimaændringerne i den offentlige debat ofte behandles som noget, der berører andre og ikke én selv. En fjerde grund er fokuset på megatendenser og fjerne scenarier, som synes at sløre de mere konkrete problemer i hverdagen.

1.2 Den smeltende polaris kan ses som ét eksempel. I de seneste måneder har massemedierne været fascineret af beregninger af, at den smeltende is kan få havene til at stige med op til 13 meter (en vurdering foretaget af Det Europæiske Miljøagentur EEA). Et andet eksempel er Golfstrømmen: Hvis de mekanismer, som styrer Golfstrømmen, afbrydes, kan der ske et skarpt fald i temperaturerne i Nordeuropa. Uanset hvor interessante og vigtige disse historier er, motiverer de ikke mennesker til at bekæmpe klimaændringerne på en mere umiddelbar og konkret måde.

1.3 Det skal understreges, at de klimaændringer, vi i øjeblikket er vidne til og søger at begrænse, kun er begyndelsen på en lang proces fremover. I de næste 15 til 20 år vil de igangværende klimaændringer blive forværret af den enkle grund, at menneskeheden har skabt — og fortsat skaber — tilstrækkelig skadeligt materiale i form af drivhuseffekten. Det er derfor vores

opgave at forberede os på og tilpasse os til klimaændringerne. Hvad der vil ske i de næste 15 til 20 år er imidlertid også de nuværende generationers ansvar i den forstand, at en kraftig indsats i dag kan mindske klimaændringerne på lang sigt. Diskussionerne i forbindelse med FN's rammekonvention om klimaændringer («klimakonventionen» (UNFCCC)) og Kyoto-protokollen åbner mulighed for en indsats efter 2012, som skal udnyttes. Hvis denne mulighed tabes på gulvet, vil klimaet blive yderligere forværret — og mere drastiske tiltag for at modvirke tendenserne vil blive nødvendige. Det er ikke overraskende, at et stigende antal regeringer prioriterer klimaændringerne meget højt. Det betyder imidlertid ikke, at regeringerne omsætter prioriteringerne i handling.

1.4 Debatten om klimaændringerne domineres overvejende af regeringer og forskere. NGO'er på miljøområdet gør en virkelig god indsats men med ringe ressourcer. Store vigtige organisationer som f.eks. fagforeninger og arbejdsgiverorganisationer er generelt ikke videre aktive i debatten om, hvordan man skal imødegå og bekæmpe klimaændringerne. Det organiserede civilsamfund bør spille en nøglerolle, men synes at tøve med at påtage sig denne opgave.

1.5 Det er EØSU's klare opfattelse, at forberedelserne på klimaændringerne og ansvaret for debatten herom skal udvides for aktivt at inddrage arbejdsmarkedsparterne og civilsamfundet som helhed. Klimaændringerne træder ind i en fase, hvor bekæmpelse og tilpasning bliver hverdagsspørgsmål. Klimaændringerne handler ikke længere hovedsagelig eller udelukkende om en fjern fremtid. Klimaændringerne finder også sted her og nu. Og derfor er det afgørende, at arbejdsmarkedets parter og det organiserede civilsamfund forsvare og kræver et medansvar for debatten om klimaændringerne og forberedelserne herpå.

1.6 Det er afgørende, at den nuværende debat om klimaændringerne i langt større omfang tager hensyn til mikroperspektiver baseret på de enkelte borgers og lokalsamfunds situation. Der er behov for at analysere, hvordan borgerne kan mindske klimaændringernes nuværende virkninger, hvad enten det gælder omkostninger (jf. energiomkostninger), forsikringer eller forbrugervalg, blot for at nævne nogle få eksempler.

1.7 Formålet med denne udtalelse er hovedsageligt at undersøge den rolle, arbejdsmarkedets parter og det organiserede civilsamfund spiller, når det gælder analyse, planlægning og gennemførelse af tiltag for at løse udfordringerne i forbindelse med klimaforandringen. Udtalelsen fokuserer på, hvad man både økonomisk, socialt og samhørighedsmæssigt kan stille op i en konkret, græsrodsbaseret fremgangsmåde.

1.8 Fokuset de næste 15 til 20 år er motiveret af den kendsgerning, at dette er en periode, hvor klimaændringerne vil fortsætte på basis af, hvad vi allerede har gjort. Det er ligeledes tyde-

ligt, at vi nu er nødt til at tilpasse os til de indledende virkninger af processen, mens vi forbereder os på fremtidige.

1.9 Det bemærkes ofte, at antallet af rapporter og information om klimaændringerne er lige så overvældende, som det er vanskeligt at tilegne sig af borgere, som søger svar på, hvordan klimaændringerne kan og vil påvirke deres dagligdag. Der findes en enorm mængde information om klimaændringerne, og det udgør en kommunikationsudfordring. Det er en situation, som kræver politisk lederskab, fordi nogle af de nødvendige aktioner uden tvivl vil gøre hverdagen mere besværlig.

1.10 Det er vigtigt at understrege, at en række yderst nyttige studier er under udarbejdelse. Af særlig betydning er det europæiske klimaændringsprogram, der nu befinder sig i sin anden fase. Under programmet er et antal arbejdsgrupper blevet nedsat for at tage sig af handel med emissioner, energiforsyning og -efterspørgsel, transport, industri, landbrug og skovbrug, for blot at nævne nogle spørgsmål. Det andet klimaændringsprogram, der blev lanceret af Kommissionen i oktober 2005, omfatter nye arbejdsgrupper om tilpasning, binding af CO₂ og geologisk lagring, luftfart og en integreret tilgang til CO₂-emissioner fra lette erhvervskøretøjer samt en række grupper, som evaluerer gennemførelsen af tidligere tiltag. Alt i alt tilvejebringer klimaændringsprogrammerne et væld af analyser og information samt dannet grundlag for en række rådsbeslutninger.

1.11 Er der brug for at udvide klimaændringsprogrammet yderligere? Svaret er ja i den forstand, at der er et udstrakt behov for mere konkret information og især flere eksempler på vellykkede initiativer. Hvis man skal bekæmpe klimaændringerne, kræves der også aktiv deltagelse af de relevante parter og i sidste ende af borgerne selv. Kommissionen har erkendt dette behov og iværksat en større informations- og kommunikationskampagne. Dette initiativ er særdeles tiltrængt. Der er imidlertid behov for at iværksætte yderligere informationskampagner, som omfatter alle medlemsstater, koordinerer arbejdet på EU-, nationalt og lokalt niveau og vigtigst af alt formidler spørgsmålene til borgerne.

2. Klimaændringernes udfordringer og deres omfang

2.1 Klimaændringerne vil have en meget dybtgående indvirkning på et antal sektorer i de moderne samfund. Virkningerne er ikke begrænset til ekstremt vejrlig. En ikke udtømmende liste over konsekvensområder omfatter oversvømmelser, skovbrande, skader på infrastruktur, omlægning af landbrug, problemer med luftkvaliteten, især i byområderne, energiforsyningsproblemer, begrænsninger på brugen af vand og indvirkning på industrien, navnlig i fremstillingssektoren. Til denne liste kan tilføjes byplanlægning og indførelse af nye bygningsmæssige løsninger for energibesparelser.

2.2 Det faktum, at klimaændringerne vil påvirke en bred vifte af tværgående sektorer, er man først gradvist ved at forstå. Den opbakning fra borgerne, der er en forudsætning for de fornødne tiltag, vokser kun langsomt.

2.3 Bekæmpelse af klimaændringerne gennem særlige foranstaltninger vil i mange tilfælde have en klar og til tider ubehagelig indvirkning på borgernes dagligdag.

2.4 Der er her en klar parallel til den aktuelle debat om EU's strategi for bæredygtig udvikling. Fra de første faser i denne debat har det været tydeligt, at offentligheden ikke er klar over, hvad det reelt vil indebære at bane vej for en bæredygtig udvikling i EU og globalt. De kommende udfordringer med bæredygtig udvikling er blevet kendetegnet som førende til grundlæggende ændringer af, hvordan vores samfund arbejder og fungerer⁽¹⁾.

2.5 Kampen mod klimaændringerne er selvfølgelig et integreret led i bestræbelserne på at opnå bæredygtig udvikling. Denne kamp skal ligesom alle bestræbelser med henblik på bæredygtig udvikling være konkret og enkel.

2.6 Lissabon-strategien beskrives nu og da som en realisering af visionen om bæredygtig udvikling set i en indledende 10-årig fase. Lissabon-strategien fokuserer på de økonomiske, sociale og miljørelaterede søjler. Det glemmes ofte, at Lissabon-strategien helt fra begyndelsen også opstillede storstilede ambitioner om miljø, klimaændringer og bæredygtig udvikling generelt. Man kan derfor ikke diskutere klimaændringer som et totalt adskilt spørgsmål. Klimaændringerne er et centralt aspekt af den bredere vision, der er kraftigt forbundet med det overordnede behov for tiltag.

2.7 En tilbagevendende iagttagelse vedrørende Lissabon-strategien er, at medlemsstaterne og deres regeringer ikke har prioriteret vedtagne tiltag og investeringer højt nok. Man kan hævde, at Lissabon-strategien ikke på nogen særligt direkte og konkret måde berører borgerne. Klimaændringernes virkninger — f.eks. naturkatastrofer — er imidlertid ofte yderst konkrete. Borgerne vil være nødt til at foretage passende forberedelser i tide for at afbøde disse virkninger.

2.8 Klimaændringerne bliver ofte kun målt i økonomiske tab. Det tegner ikke hele billedet. Klimaændringernes sociale og arbejdsmarkedsrelaterede dimensioner er nødt til at blive fuldt anerkendt. Det handler ikke kun om, at borgerne mister deres hjem eller arbejdspladser. Det handler også om at betale mere for energi og for ferie og fritid. Det handler også om, at borgerne skal motiveres til at ændre deres forbrugeradfærd. Og blandt mange andre aspekter er der en risiko for, at tilpasningen til klimaændringerne vil skabe nye samfundsøkonomiske skævheder med negative virkninger for borgere i fjerne regioner eller borgere med lave disponible indkomster.

2.9 EØSU understreger betydningen af social samhørighed i kampen mod klimaændringer. En omfattende brug af økonomiske faktorer til at overbevise borgerne må afvejes i forhold til de mulige negative sociale virkninger. Andre instrumenter til at bekæmpe klimaændringerne må også afvejes i forhold til indvirkningen på den sociale samhørighed. Det understreger, hvor afgørende det er at inddrage det organiserede civilsamfund i bekæmpelsen af klimaændringerne.

2.10 Der er brug for yderligere analyser af klimaændringernes konsekvenser for arbejdslivet. Disse konsekvenser omfatter ikke kun overgangen til energibesparende produktionsmetoder, som økonomiserer med naturressourcerne, men også om udflytning af produktionsenheder til steder med billige vedvarende energiresourcer. For arbejdstagerne vil overgangen til nye produktionsmetoder og nye serviceområder føre til nye krav om yderligere opgradering af kvalifikationer og livslang uddannelse. En dialog mellem arbejdsmarkedets parter, især på EU-plan, bør fremhæve klimaændringernes sociale og arbejdsmarkedsrelaterede effekter og især deres indvirkning på arbejdslivet. Arbejdsmarkedets parter på EU-niveau bør gøre klimaændringer til et prioriteret spørgsmål. I den forbindelse er det vigtigt at understrege, at bekæmpelse af klimaændringerne ikke i sig selv indebærer en risiko for arbejdsløshed. Klimaændringernes virkninger kan tværtimod skabe nye jobmuligheder (jf. punkt 2.13).

2.11 Forbrugerne vil snart føle virkningen af klimaændringer, da det uvilkårligt vil føre til ændringer i forbrugsmønstret, hvad enten det gælder fødevarer, transport, boliger eller ferie. Men forbrugerne er også en potentiel drivkraft for at afbøde klimaændringernes virkninger — og for at skabe et grundlag for langsigtede tiltag med henblik på at bremse klimaændringerne. Den bedste måde at opnå bæredygtige produktionsmønstre på er uden tvivl via en etableret og stærk forbrugerbevægelse, som har evnen til at nå ud til borgerne. Forbrugerne bør betragtes som de nøgleaktører, de er — eller kan være — for at afbøde klimaændringernes indvirkning på de enkelte borgere.

2.12 Klimaændringernes globale dimension anerkendes, hvad angår vejrelaterede katastrofer i andre lande, som forårsager enorme tab af menneskeliv og ejendom. Tropiske sygdomme kan spredes til nye områder som følge af klimaændringerne og dermed øge de kommende udfordringer. Klimaændringerne vil sætte solidariteten mellem folk og nationer på prøve. De industrialiserede lande vil være nødt til at styrke deres kapacitet til at yde støtte og hjælp. Man bør huske, at især i udviklingslandene er det oftest de fattige, som rammes hårdest af klimaændringerne. Klimaændringernes sociale dimension på verdensplan er af afgørende betydning. Det er et område, hvor meget kan gøres for at løse problemer, som ellers let kan blive mange gange større.

⁽¹⁾ (Jf. Rocards tale på EØSU's interessentforum i april 2001).

2.13 Klimaændringerne bliver som regel diskuteret i form af trusler og svagheder. Man er imidlertid nødt til at finde positive muligheder i tiltagene for at imødegå klimaændringerne. Med det hastigt voksende behov for energibesparende produktion og transport er et nyt område åbnet op for forskning, for udvikling af nye teknologier og for markedsføring af nye produkter. Det bør være et vigtigt element i EU's svar på klimaændringernes udfordringer. I Kommissionens initiativ til en integreret erhvervspolitik bør støtten til og samordningen af udviklingen af miljøvenlige teknologier prioriteres meget højt. Her kan små og mellemstore virksomheder også spille en meget vigtig rolle.

2.14 At imødegå og bekæmpe klimaændringerne kan volde visse uventede problemer. Ét eksempel: Den nye fokus på ethanol fra landbrugsprodukter er ved at blive en succes i visse lande. Følgelig bliver brugen af visse afgrøder, bl.a. hvede, i stigende grad sammenkædet med produktion af ethanol. Samme afgrøder er imidlertid nøgleprodukter for fødevarerbistanden til hungersnødsramte områder i udviklingslande. Dette eksempel illustrerer vigtigheden af at undgå ensidige løsninger.

2.15 Omfanget af den forestående udfordring kan illustreres med følgende citat: »Videnskaben fortæller os, at vi bør stræbe efter at begrænse gennemsnitstemperaturens stigning på verdensplan til 2° C over det forindustrielle niveau for at begrænse skaderne. Målet på 2 grader celsius indebærer, at der skal føres en politik, som både drejer sig om at tilpasse sig til klimaforandringen og om at imødegå dens virkninger. På trods af den politik, som allerede er vedtaget og iværksat, vil emissionerne på verdensplan sandsynligvis stige i løbet af de næste to årtier, så der inden 2050 antagelig behøves en formindskelse på 15 % i forhold til 1990-niveauet, og det kræver en betydelig indsats« (Kommissionens meddelelse »At vinde kampen mod den globale klimaændring« ⁽²⁾). Sidste del af citatet kan karakteriseres som en stor underdrivelse. Ikke desto mindre illustrerer det betydningen af at forankre processen i det lokale og regionale niveau og hos borgerne.

3. Ti sektorer for inddragelse af civilsamfundet

3.1 By- og lokalsamfundsplanlægning er en sektor, hvor man kan opnå betydelige gevinster ved at mindske klimaændringerne og spare energi. I god byplanlægning bør der indgå klimavenlige løsninger både for boliger og transport. Undersøgelser har bekræftet meget positive energivirkninger, afhængig af hvor og hvordan bygninger er placeret i landskabet eller lokalsamfundet ⁽³⁾. Bygningsmæssige løsninger er vigtige både for at sikre maksimal brug af solenergi og for isolation af bygninger. Et yderligere aspekt er selvfølgelig betydningen af sådanne løsninger for at udforme brugervenlige og socialt velfungerende

landsbyer, forstæder og byområder. Det er afgørende, at arbejdsmarkedets parter og det organiserede civilsamfund i en tidlig fase inddrages i by- og lokalsamfundsplanlægningen.

3.1.1 Kommissionen bør indlede konsultationer med regionale og lokale myndigheder og andre berørte parter om retningslinjerne for byplanlægning i lyset af den øgede klimaforandring. EØSU foreslår Kommissionen at udarbejde grundlæggende informationsmateriale vedrørende byplanlægning sammen med retningslinjer om eksisterende vellykkede løsninger.

3.2 Kampen mod klimaændringer vil fremhæve behovet for modernisering og varmeisolering af eksisterende og nye bygninger samt anvendelse af alle relevante energibesparende teknikker og materialer. Bygningsmaterialer, især til varmeisolation, er et andet område, hvor nye initiativer er tiltrængte. Det handler ikke kun om at gøre opvarmningssystemerne mere effektive. Det drejer sig også om at varmeisolere huse bedre mod både høje og lave udendørstemperaturer. Man må ikke glemme erfaringerne med de varme somre i Europa for nogle år siden. Skatteincitamenter kan anvendes til at tilskynde private ejere til at varmeisolere huse og lejligheder. EØSU henstiller, at der indføres en certifikatordning for energimæssig ydeevne for at give forbrugerne den relevante information om energiomkostningerne ved at leve i et bestemt hus eller lejlighed.

3.3 Vejtransporten bliver stadig hurtigere i EU. Jernbanesystemerne har svært ved at konkurrere med vejtransportens fordele, når det gælder hurtig dør-til-dør-levering. Denne udviklingstendens er ikke bæredygtig, både hvad angår CO₂-emissioner og de voksende brændstofpriser. Det er nødvendigt at holde væksten i BNP og stigningen i vejtransporten adskilt, hvis det skal lykkes at bekæmpe klimaændringerne. De praktiske skridt for at opnå dette mangler stadig at blive fastlagt. Et hurtigt godsjernbanesystem vil være det logiske svar, så meget desto mere i et udvidet EU. Mere gods transporteret med jernbane vil kræve enorme investeringer. I et vist omfang kan priserne anvendes til at opmuntre til transport af gods med jernbane. For forbrugerne er det altafgørende, at distributionen af fødevarerprodukter er hurtig og effektiv. For industrien er det vigtigt med en gnidningsløs og effektiv levering til tiden. Samtidig er trafiktætte motorveje alvorlige forureningskilder. En umoderne lastbilspark øger forureningen. Der er ingen enkel løsning på transportproblemerne i en bredere klimaændringssammenhæng. I stedet har vi brug for en strategi med mange forskellige tiltag, herunder støttetiltag til jernbanealternativer, og yderligere forskning og udvikling, bl.a. for at udvikle effektive og miljøvenlige lastbilsmotorer, der kan køre på alternative brændstoffer. Det vil være vigtigt for forbrugerne at kende de reelle transportomkostninger ved en særlig vare.

⁽²⁾ KOM(2005) 35 endelig, s. 8.

⁽³⁾ F.eks. boligbyggeriprojektet i Freiburg.

3.4 Rejse- og fritidssektoren er nødt til at vænne sig til stadig højere energipriser, der vil have en indvirkning på både vej- og lufttransport. Benzinpriserne er steget hastigt i de senere år og er nu et meget overbevisende argument over for forbrugerne om at vælge nye løsninger. Den hastigt voksende interesse i at købe mindre og mere energieffektive biler er et meget lovende tegn. Faktisk er dette et af de tydeligste eksempler på en situation, der er til gavn for alle, i kampen mod klimaændringerne: mindre og renere biler og et enormt potentielt verdensmarked for sådanne biler og sådanne løsninger. Skatteincitamenterne for at anvende alternative brændstoffer skaber også lovende resultater, som man har set i visse lande.

3.5 I lyset heraf er det nødvendigt at fokusere på omfanget af pendlingen til og fra storbyområder. Den hastige vækst i byområderne, i EU og i andre dele af verden, gør det presserende at finde nye veje fremad, hvad angår pendling og godstransport. Eksperimenter med særlige afgifter for, at biler kan køre ind i bycentre, har grundlæggende været positive, når de er blevet kombineret med omfattende investeringer i hurtig og bekvem kollektiv transport. Hvis man træffer forholdsregler mod brug af biler uden at levere noget tilsvarende i gengæld, vil man kun vække folkelig forargelse. Borgerne vil kæmpe for retten til at bruge biltransport, hvis alternativerne ikke er egnede. Det organiserede civilsamfunds repræsentanter spiller en afgørende rolle på dette område.

3.6 Ovennævnte udfordringer er også led i det større spørgsmål om at mindske importen og brugen af fossile brændstoffer i EU. Usikkerheden omkring, hvordan man sikrer tilstrækkelig forsyning af fossile brændstoffer i vinteren 2005/2006 var med til at øge presset for at finde nye løsninger. Visse medlemsstater igangsætter ambitiøse programmer for en drastisk mindskelse af brugen af fossile brændstoffer og sigter efter mere vedvarende alternativer sammen med en ny politik for fremme af brugen af energieffektive løsninger. I visse lande, f.eks. Sverige, har myndighederne iværksat undersøgelser af, hvordan man drastisk kan mindske importen af fossile brændstoffer. Kommissionen bør indlede konsultationer med de relevante aktører og medlemsstatsregeringerne om nye tiltag med henblik på en drastisk mindskelse af EU's import af fossile brændstoffer. Ved årtiets udgang bør alle EU's medlemsstater have iværksat initiativer til at identificere, hvordan man kan opnå en væsentlig mindskelse af importen og brugen af fossile brændstoffer. Det kan blive et større bidrag til næste Kyoto-program og til at standse klimaændringerne på lang sigt. Det vil også være en stor teknologisk og industriel mulighed for EU. Det organiserede civilsamfund vil have stor gavn af sådanne tiltag.

3.7 Landbruget og derfor fødevarerpriserne vil blive direkte påvirket af klimaændringerne og de efterfølgende virkninger på energipriser. I EU vil ørkindannelsen i de sydlige regioner kræve

særlige støtteforanstaltninger efter solidaritetsprincippet i den fælles landbrugspolitik. Kommissionen bør indlede undersøgelser af klimaændringernes indvirkning på landbruget i EU baseret på nationale rapporter og analyser. Det er vigtigt at fremhæve betydningen af forskning for at fortsætte med at reducere brugen af pesticider i landbruget og udvikle alternativer til oliederivater baseret på råmaterialer fra landbruget. Hvad angår landbrugets rolle i forbindelse med diversificeringen af energiforsyningen, kan denne udmærket tænkes at blive øget. Endelig vil det være passende at tilskynde landbrugerne til at producere deres egen energi.

3.8 Udfordringerne for industrien er et andet område, hvor forhåndsplanlægning og -tilpasning er nødvendigt. Det er ikke kun et problem for industrien i lavtliggende områder, hvor oversvømmelser kan eller vil udgøre et alvorligt problem. For industrien er gnidningsløse og effektive løsninger af dets godstransportbehov af afgørende betydning. Forsyningen af råvarer kan blive begrænset af klimaændringerne. Energiforsyning — til en rimelig pris — er vigtigt. For industrien indebærer klimaændringerne også nye muligheder. Det globale marked for energibesparende teknologier vil være enormt. Virksomheder med tilstrækkelig kapacitet til at investere i udviklingen af sådanne teknologier kan imødesee en lovende fremtid.

3.9 Arbejdspladserne er et andet område, hvor det er vigtigt med forhåndsplanlægning af tilpasningen. Med fremkomsten af mere energibesparende teknologier og vareproduktion, som anvender sådanne teknologier, vil der være en efterspørgsel efter yderligere opgraderingskvalifikationer og -kompetencer. Visse nye teknologier, som vil blive mere udbredte fremover, vil udgøre en stor belastning for arbejdsstyrken, f.eks. når det gælder anvendelse af nanoteknologi. De udfordringer, arbejdspladserne står over for, vanskeliggøres yderligere af de stigende energipriser. Der vil være en stigende interesse for at arbejde hjemme — hvilket forudsætter bedre IKT-teknologi, herunder bredbåndsfaciliteter.

3.10 Katastrofestyring er et andet vigtigt område i forbindelse med klimaændringer. Vejrrelaterede katastrofer forekommer stadig hyppigere og med større konsekvenser. Det er nødvendigt at oprette et katastrofeberedskabsorgan i EU, som med kort varsel og til tiden kan yde assistance. I en række medlemsstater eksisterer sådanne enheder allerede. Det er nødvendigt at oprette tilsvarende organer i alle medlemsstater og sikre et vist niveau af koordination og samarbejde. På den måde vil EU have kapacitet til at yde hjælp til ofre for vejrrelaterede katastrofer, ikke kun i EU, men også i andre dele af verden.

3.11 Katastrofer, som skyldes ekstremt vejrlig, stiller også store krav til den finansielle bistand, især fra forsikringssektorer. Den hyppige forekomst af vejrrelaterede katastrofer vil

være en større belastning for forsikringssektoren, som vil påvirke borgernes udgifter til forsikring. Kommissionen bør foretage en undersøgelse af disse spørgsmål med henblik på at sikre et permanent velfungerende forsikringssystem.

4. Tilpasning og bekæmpelse — men hvordan og af hvem?

4.1 At forklare offentligheden om klimaændringerne og deres konsekvenser vil være en uhyre stor opgave. Det er vigtigt at anlægge en afbalanceret og mere pragmatisk tilgang til at øge bevidstheden. Man må ikke skræmme borgerne, men bør i stedet fokusere på det praktiske arbejde for at skabe en vedholdende livskvalitet for alle borgere.

4.2 EØSU foreslår, at alle EU's medlemsstater opretter kontakt-, informations- og koordinationskontorer, der har kapacitet til rådgivning og gennemførelse af undersøgelser om tilpasning til og bekæmpelse af klimaændringer. Udveksling af erfaringer med andre medlemsstater og formidling af sådan information til civilsamfundet og kommuner bør være et vigtigt led i dette arbejde. Kontakter med lokalsamfund, arbejdsmarkedets parter og det organiserede civilsamfund vil være særlig vigtigt, og det samme vil kontakter med industrien og erhvervslivet.

4.3 EØSU foreslår, at der i hele EU iværksættes en dialog om klimaændringer, som ser på, hvordan man kan forhindre en yderligere forværring af klimaet, og med henblik på en tilpasning til de ændringer, som allerede nu finder sted. Denne dialog bør støttes af EU-institutionerne, men det praktiske arbejde bør udføres af kommuner, uddannelsesinstitutioner, fagforeninger og arbejdsgiverorganisationer, landbrugsorganisationer og forbrugerorganisationer med videre. EØSU er villig til at tage aktiv del i dialogen og fungere som clearingcentral for udveksling og evaluering.

4.4 EØSU er tilfreds med, at Kommissionen har iværksat et omfattende EU-informations- og kommunikationsprogram om klimaændringer. Det vil være et vigtigt bidrag til at øge bevidstheden om klimaændringerne. EØSU's forslag om en dialog om klimaændringerne er målrettet mod kommuner, regioner og nationer og med særlig vægt på arbejdsmarkedets parter og det organiserede civilsamfund. De programmer vil supplere hinanden på en konstruktiv måde.

4.5 Et afgørende element i dialogen om klimaændringer vil være at udbrede information om eksempler på god praksis, f. eks. fra lande, som er i færd med at udarbejde handlingsplaner med henblik på at mindske afhængigheden af fossile brændstoffer. Andre typer eksempler kan være storbyløsninger, der mindsker brugen af biler til pendling til bycentre (London og Stockholm er blot to eksempler).

4.6 Dialogen vil efter planen løbe af stablen i vinteren 2006/2007. Der er ikke brug for nogen endelig tidsfrist. Den bør knyttes tæt sammen med bestræbelserne for at formidle visionen om bæredygtig udvikling. Klimaændringerne vil klart være en mulighed for at få bæredygtig udvikling til at fremstå mere konkret.

4.7 Det vil ikke være muligt at føre en dialog med borgerne om klimaændringerne uden en klar og kontinuerlig inddragelse af de interesserede parter på lokalt og regionalt niveau. Der bør afsættes økonomisk støtte til planlægning og udveksling. Der er helt klart brug for noget tid til kapacitetsopbygning i kommunerne og i det organiserede civilsamfund samt hos arbejdsmarkedets parter.

4.8 I 2012 vil der blive afholdt en opfølgingskonference i FN-regi om bæredygtig udvikling, som efterfølger 1992-konferencen i Rio og 2002-konferencen i Johannesburg. EØSU slår kraftigt til lyd for, at næste konference i 2012 specifikt fokuserer på klimaændringerne og deres globale virkning. Det indledte samarbejde mellem EØSU og ILO samt mellem EØSU og FN's økonomiske og sociale råd vil åbne mulighed for fælles undersøgelser af klimaændringernes globale virkninger. Samarbejdet vil også være med til at belyse, hvordan arbejdsmarkedets parter og det organiserede civilsamfund kan være aktive interesseparter i kampen mod klimaændringer.

5. Instrumenter til fremme af bevidsthed og støtte

5.1 Det bør primært være medlemsstaternes opgave at fremme borgernes bevidsthed om klimaændringerne og deres konsekvenser, men med støtte og initiativer på EU-niveau. Målet bør være en græsrodsbaseret fremgangsmåde, hvor borgerne opfordres til at fremsætte de løsningsforslag, de foretrækker, i stedet for at levere færdigpakke svar.

5.2 Blandt civilsamfundsorganisationerne vil forbrugerorganisationerne være særligt vigtige for at mobilisere forbrugerne og fremme en målrettet indsats. Forbrugerne øver — eller kan øve — et betydeligt pres på markedet via de varer og tjenesteydelser, de køber. For de europæiske forbrugerbevægelser vil dette være en reel udfordring.

5.3 Arbejdsmarkedets parter vil have et særligt ansvar for at analysere klimaændringernes indvirkning på arbejdslivet og for at foreslå relevante bekæmpelses- eller tilpasningsstrategier. Den sociale dimension af kampen mod klimaændringerne er et afgørende led i den samlede indsats.

5.4 Det vil ikke være muligt at vinde kampen mod klimaændringerne uden aktiv støtte og samarbejde fra industrien og erhvervslivet. Industrien kan spille en nøglerolle for at integrere klimaændringsspørgsmål i planlægning, produktion, markedsføring og evaluering. Det kan være til industriens fordel at medtage mere information om deres indsats over for klimaændringerne i deres årsberetninger. At være aktiv i klimaændringsspørgsmål kan være et effektivt markedsføringskoncept.

5.5 I debatten om klimaændringernes indvirkning går mange observatører ind for at støtte forskellige former for skattelemper eller andre finansielle incitamenter. Der hersker ingen tvivl om, at sådanne motiverende tiltag kan producere meget klare resultater. De bør imidlertid anvendes med en vis forsigtighed. For eksempel vil beskatning af brændstof til biler have en negativ social indvirkning på mennesker i tyndtbefolkede områder. At opkræve afgifter af bilister for at køre ind i byers centrum har en positiv effekt på den overordnede trafiksituation, men et sådant system er nødt til at blive ledsaget af nye investeringer i kollektivtransport. Ellers vil afgiften skabe en ny samfundsøkonomisk ubalance: De, som har råd, vil fortsætte med at bruge deres biler, mens de, som ikke har, vil være afhængige af et offentligt transportsystem, som måske ikke er videre effektivt.

5.6 Et andet vigtigt redskab til at øge bevidstheden vil være indførelse af miljøstyringsprocesser som f.eks. miljøledelses- og miljørevisionsordningen (EMAS), en frivillig ordning, der er oprettet under Det Europæiske Råds forordning 761/01. Formålet med EMAS er at anerkende og belønne organisationer, som gør mere end, hvad en minimal overholdelse af lovgivningen kræver, og løbende forbedrer deres miljøpræstation.

5.7 Ved at anvende EMAS udforsker individuelle organisationer og institutioner konkrete måder at måle og reducere forskellige aktiviteter miljøkonsekvenser på, f.eks. energi- og materialebrug og at rejse med bil eller jernbane eller fly. Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg kunne overveje at indføre EMAS og især undersøge muligheden for at beregne emissionsmængden af at rejse til møder — og derefter indføre kompensations tiltag (jf. bilag med visse foreløbige beregninger).

5.8 Et andet forslag, der diskuteres, er at beregne transportomkostningerne som led i den samlede pris for en vare. Det kan give forbrugerne mere grundlæggende information, når de har valgt mellem alternative varer.

6. En udfordring for civilsamfundet

6.1 Det organiserede civilsamfund på europæisk niveau har arbejdet med bæredygtig udvikling lige siden verdenskonferencerne i Rio de Janeiro og Johannesburg.

6.2 Det organiserede civilsamfund har en enestående mulighed for at spille en værdifuld rolle i den foreslåede europæiske dialog om klimaændringer. Civilsamfundets bidrag kan fokusere på primært fem områder:

- At tage aktivt del i at øge bevidstheden om klimaændringerne og deres virkninger,
- at mobilisere forbrugerne og andre vigtige grupper til at træffe klare forbrugervalg, som tager hensyn til klimaændringernes indvirkning,
- at indlede, påvirke og støtte nye programmer for byplanlægning, herunder boligbyggeri, transport og pendling,
- at virke som forbindelsesled mellem borgere og myndigheder, hvad angår bekæmpelse af klimaændringer og — på længere sigt — for at opbremse den nuværende udvikling,
- at agere i samarbejde med civilsamfundet i andre lande og regioner med henblik på at træffe konstruktive foranstaltninger, der kan mindske klimaændringernes virkninger.

6.3 På linje med erklæringerne fra Det Europæiske Råd har EØSU opbygget et interaktivt netværk med økonomiske og sociale råd i alle EU's medlemsstater. Netværket fokuserer især på Lissabon-strategien.

6.4 EØSU er parat til at overveje en udvidelse af netværket, så det også omfatter klimaændringsspørgsmål og EU's svar på klimaændringernes virkninger.

Bruxelles, den 14. september 2006

Anne-Marie SIGMUND

Formand for

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om Bortskaffelse af døde dyr og anvendelse af animalske biprodukter

(2006/C 318/18)

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg besluttede den 19. januar 2006 under henvisning til forretningsordenens artikel 29, stk. 2, på eget udtalelse om *Bortskaffelse af døde dyr og anvendelse af animalske biprodukter*.

Det forberedende arbejde henvistes til Den Faglige Sektion for Landbrug, Udvikling af Landdistrikter og Miljø, som udpegede Marie Luisa Santiago til ordfører. Sektionen vedtog sin udtalelse den 11. juni 2006.

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg vedtog på sin 429. plenarforsamling af 13. og 14. september 2006, mødet den 14. september 2006, følgende udtalelse med 115 stemmer for, 32 imod og 16 hverken for eller imod:

1. Konklusioner

1.1 Information spiller en central rolle i samfundet og forbrugerne har ret til korrekt og rettidig information om kvaliteten af de fødevarer, de indtager. EØSU anser derfor relevante forbrugeroplysningskampagner for nødvendige. EØSU gentager, at beskyttelse af folkesundheden og garanti for forbrugernes fødevarer sikkerhed i den europæiske produktion indgår blandt de grundlæggende principper, som udvalget forsvare.

1.2 EØSU foreslår, at Kommissionen hurtigst muligt viderefører og udvider de igangværende undersøgelser, der uden tvivl vil vise, at kødmel fra ikke-drøvtyggende dyr kan anvendes til fodring af svin og fjerkræ, uden at det udgør nogen risiko for menneskers helbred.

1.2.1 De metoder, der anvendes til at identificere proteiner og til at spore kødmel, skal give forbrugeren en absolut garanti for, at det kødmel, der bruges til fodring af svin, udelukkende kommer fra biprodukter fra fjerkræ, og at kødmel til fodring af fjerkræ udelukkende kommer fra biprodukter fra svin.

1.2.1.1 Når de igangværende undersøgelser er gennemført, kan biprodukter fra disse dyr, der er raske og slagtede på separate slagterier, bruges i fremstillingen af mel, hvis protein skal være klart identificerbart og kunne spores tilbage til dets oprindelse.

1.3 Udviklingen af forskningsprogrammer, som gør det muligt at finde metoder til bortskaffelse af døde dyr på de enkelte bedrifter, er af afgørende betydning for at forebygge spredning af sygdomme under transport.

1.4 EØSU anbefaler, at man fremmer forskningen i systemer, om muligt energiproducerende systemer, til behandling af samtlige biprodukter og affaldsprodukter på landbrugsbedrifterne, med henblik på at standardisere produktionen og samtidig beskytte miljøet på kort og mellemlangt sigt, sørge for økonomisk ligevægt i bedrifterne og garantere dyrenes sundhedsmæssige sikkerhed og bedriftslederens sundhed.

2. Indledning

2.1 Seks år efter BSE-krisen anser EØSU det for hensigtsmæssigt at tage spørgsmålet om bortskaffelse af døde dyr og anvendelse af animalske biprodukter op igen under hensyntagen til fødevarer sikkerheden, beskyttelsen af forbrugernes sundhed og de økonomiske problemer, som producenterne står over for.

2.1.1 Sikkerhedsstandarderne for fødevarerproduktion er meget højere i Europa end i tredjelande, men de garanterer til gengæld fødevarer sikkerhed for forbrugerne, beskyttelse af miljøet samt dyresundhed og -velfærd. Opretholdelse af disse standarder med de dermed forbundne øgede produktionsomkostninger vil kun være mulig, hvis produktionen bibeholdes i Europa.

2.2 Før BSE-krisen var det ikke noget problem for producenterne at bortskaffe døde dyr på svinebedrifter, fordi døde dyr kunne anvendes til produktion af kødmel, som derefter kunne bruges til dyrefoder. I en række lande afhentede kødmelproducenter således døde dyr gratis.

2.3 Som følge af BSE-krisen blev der med Europa-Parlamentets og Rådets forordning 1774/2002 af 3. oktober ikke blot indført forbud mod anvendelse af kødmel til dyrefoder, men døde dyr blev desuden betragtet som risikomateriale i kategori 2, hvilket indebærer, at dyrene skal afhentes og bortskaffes ved forbrænding. Alt dette må udelukkende udføres af virksomheder med særlig licens.

2.4 Denne situation har logisk nok ført til øgede udgifter for producenterne og således forværret konkurrenceforvridningen i forhold til tredjelande. Dette har fået producenterne til at søge alternative løsninger, som har mindre alvorlige økonomiske følger for sektorerne, men er effektive hvad angår biosikkerhed og miljøbeskyttelse.

2.5 Inden for handelen går tendensen i øjeblikket i retning af et åbent verdensmarked, som kun reguleres af udbud og efterspørgsel. Vi europæere lider imidlertid under en alvorlig konkurrenceforvridning, fordi en række teknisk-videnskabelige beslutninger har ført til politiske holdninger, som i betydelig grad øger vores produktionsomkostninger i forhold til tredjelande.

2.6 Et eksempel herpå er Rådets beslutning 2000/766/EF af 4. december 2000, artikel 2, stk. 1, som i alle medlemsstater forbyder brugen af animalske proteiner i dyrefoder. Denne beslutning fandt anvendelse på alle dyrearter. Forsigtighedsprincippet blev således taget i brug. Europa-Parlamentets og Rådets forordning 1774/2002 af 3. oktober 2002, artikel 22, punkt 1, litra a), bekræftede dette forbud og udvidede dets anvendelsesområde.

2.7 Den krise, der blev udløst med forekomsten af BSE i kvæg og sygdommens forbindelse med transmissible spongiforme encephalopatis havde forståeligt nok konsekvenser for sektorer med intensiv produktion (svine- og fjerkræavl), som ikke modtager nogen form for produktionsstøtte eller -præmie og som følge af miljø- og dyrevelfærdslovgivningen samt dyresundhedsproblemer opererer inden for meget snævre margener og står over for store udviklingshindringer.

2.8 Forbuddet mod anvendelse af kødmel var til stor skade for sektoren, som ikke længere kunne anvende det som proteinkilde i dyrefoder. Prisen på vegetabilsk protein steg på grund af øget efterspørgsel. Som følge heraf steg foderpriserne kraftigt. Hertil kommer, at biprodukter ved slagtnings ikke længere udgjorde nogen merværdi, men i stedet blev til en økonomisk byrde. Dette kombineret med en højere pris på fodermel kunne ikke undgå at føre til en stigning i forbrugerpriserne.

3. Generelle bemærkninger

3.1 Retlige aspekter samt tekniske og videnskabelige modsigelser i forbindelse med bortskaffelse af døde svin

3.1.1 Forordning 1774/2002, som gjorde det obligatorisk, at døde dyr blev indsamlet og bortskaffet af godkendte virksomheder, og forbød anvendelsen af animalsk protein, førte ikke kun til økonomiske problemer for producenter i lande, som allerede havde gennemført et sådant system, men indebar meget alvorligere problemer for de lande, der ikke havde indført systemet, fordi de således var tvunget til at gøre det og dermed pådrage sig endnu højere omkostninger. Denne situation fik producenterne i disse lande til at stille det spørgsmål, om denne regel egentligt ikke havde til hensigt at kompensere forarbejderne af biprodukter for forbuddet mod salg af kødmel.

3.1.2 Dette spørgsmål antager endnu større betydning, når det betænkes, at forordningen indeholder en undtagelsesbestem-

melse for fjerntliggende områder med et lavt antal husdyr pr. hektar, hvor det er tilladt at bevare traditionelle metoder til bortskaffelse af døde dyr. Man kan ikke se bort fra, at indsamlingsomkostningerne i disse regioner ville være ekstremt høje. Der er yderligere to undtagelser:

- døde selskabsdyr kan bortskaffes direkte som affald ved nedgravning,
- animalske biprodukter kan bortskaffes som affald ved brænding eller nedgravning på stedet i tilfælde af udbrud af en af de sygdomme, der er opført på liste A fra Det Internationale Kontor for Epizootier (OIE), hvis den kompetente myndighed mener, at transport af de døde dyr indebærer en risiko for spredning af sygdommen, eller hvis det nærmeste forarbejdningsanlæg ikke har den fornødne kapacitet.

3.1.3 I dag er der et stigende behov for så vidt muligt at placere landbrugsbedrifter så langt væk som muligt fra beboede områder og fra hinanden. Landbrugerne søger i stigende grad mod fjerntliggende områder for ikke at genere naboer og for at beskytte dyrenes sundhed.

3.1.4 Som nævnt ovenfor er indsamlingen af døde dyr meget bekostelig. Derfor søges der løsninger, som er mere vidtgående end forordningens forslag og afspejler den faktiske situation. Overvejelsen af disse muligheder må ske under konstant hensyntagen til den menneskelige sundhed og sikkerhed, dyrenes velfærd og beskyttelsen af miljøet.

3.2 Retlige aspekter samt tekniske og videnskabelige modsigelser i forbindelse med anvendelsen af kødmel

3.2.1 Det er ikke videnskabeligt bevist, at svin og fjerkræ kan smittes med BSE. Der er ikke den mindste tvivl om, at svin og fjerkræ i Storbritannien har været udsat for det infektiøse agens (prion) bovin spongiform encephalopati (BSE). Selv om disse dyr har været fodret med de samme animalske proteiner, som fremkaldte BSE i kvæg, har der ikke været et eneste tilfælde af BSE i svin og fjerkræ. Undersøgelser af fjerkræ viser, at de er modstandsdygtige mod smitte både ved parenteral og oral indgift⁽¹⁾.

3.2.2 Hvad angår beskyttelse af forbrugerens sundhed og sikkerhed, har Kommissionen indført risikokontrollforanstaltninger, der tager udgangspunkt i de seneste prøveresultater, og i en grundig videnskabelig vurdering, f.eks. den, der fremgår af retningslinjerne fra Den Videnskabelige Rådgivende Komité (SAC). SAC består af en ad hoc-gruppe bestående af europæiske eksperter i transmissible spongiforme encephalopatis/bovin spongiform encephalopati.

⁽¹⁾ (D. Matthews og B. C. Cooke, Rev. Sci. Techn. 2003, 22(1), 283 — 296). En anden relevant studie er: Poultry, pig and the risk of BSE following the feed ban in France — a spatial analysis. Abrial D, Calavas D, Jarrige N, Ducrot C; Vet. Res. 36 (2005) 515-628.

3.2.3 Det begrænsede kendskab til TSE afsløres i følgende værker:

- Videnskabelig studie om menneskers udsættelse for sygdomsagen BSE (infektios dosis og artsbarriere) vedtaget af SAC på mødet den 13.-14. april 2000.
- Videnskabelig rapport om sikkerheden af kød- og benmel, der stammer fra pattedyr og anvendes som foder til ikke-drøvtyggende husdyr, SAC's møde den 24.-25. september 1998.

3.2.4 Spørgsmålet om TSE i svin er ligeledes behandlet i en SAC-udtalelse:

- Videnskabelig studie af selvdøde dyr, SAC's møde den 24.-25. juni 1999,
- Videnskabelig studie af, hvilken risiko der er for spredning af TSE til ikke-drøvtyggende dyr ved genanvendelse af biprodukter af animalsk oprindelse til foder — SAC's møde den 17. september 1999,
- Videnskabelig studie af foderanvendelse af animalsk protein til alle dyr — vedtaget af SAC på mødet den 27.-28. november 2000.

3.2.5 Sammenfattende kan det på grundlag af alle disse videnskabelige studier konkluderes, at der ikke foreligger noget epidemiologisk bevis for, at svin, fjerkræ og fisk kan udvikle BSE, eller at disse dyrearter er berørt af BSE. Indtil nu er der ikke foretaget nogen videnskabelig undersøgelse, som viser udviklingen af BSE i svin, fjerkræ og fisk.

3.3 Analyse af problemerne og muligheden for at forarbejde biprodukter på landbrugsbedrifterne

3.3.1 Forarbejdningen af affaldsprodukter fra en kvægbedrift bør ses i et samlet perspektiv, som omfatter fødevarer sikkerhed, sundhed, dyrevelfærd og respekt for miljøet.

3.3.2 I EU produceres der årligt over 170 millioner tons affald på kvægbedrifter ⁽²⁾. Forvaltningen af en moderne kvægbedrift er yderst kompliceret. Et aspekt heraf er, hvad man skal gøre ved affaldet. Hvad angår forvaltningen af døde dyr, må der findes mere effektive og rentable bortskaffelsesmetoder.

⁽²⁾ Tabel 1 — Liste over zooteknisk affald (EU-15) — kilde EUROSTAT/MAPYA 2003.

3.3.3 Problematikken omkring forvaltningen af døde dyr er meget indviklet. Der må ikke kun tages hensyn til miljøet, men også til risikoen for overførsel af sygdomme under transport, til hygiejne- og sikkerhedsspørgsmål samt til folkesundheden ⁽³⁾.

3.3.4 Med denne udtalelse håber vi at kunne udvide producenterne muligheder, idet princippet om beskyttelse af folkesundheden og miljøet til stadighed holdes for øje. Vi foreslår således hydrolyse, men enhver anden metode, der imødekommer ovennævnte krav, må også tages i betragtning ⁽⁴⁾.

3.3.5 Hydrolyse som den primære metode til behandling af døde dyr adskiller sig ikke biologisk fra hydrolyse af andet organisk materiale, der kan nedbrydes under kontrollerede forhold. Hydrolysens biokemiske proces afgøres af materialets selvopløsende egenskaber. I grundtræk består processen i, at proteinerne opløses og danner aminosyrer, mens kulhydraterne danner sukkerstoffer og lipiderne danner fedtsyrer og alkohol. Hvad angår svin, fører en forestring af fedtet til, at det hydrolyserede materiale til sidst får en tyktflydende og klæbrig konsistens, der hydraulisk opfører sig som en viskos væske, og som giver en ekstra fordel ved behandlingen under kontrollerede forhold og gør det lettere at håndtere den resterende væske. Med henblik på en mere effektiv hydrolyse er det nødvendigt at kontrollere en række faktorer såsom partiklernes størrelse (forudgående knusning af dyrekroppene), temperaturen, processens varighed og iltindholdet i atmosfæren for at undgå, at der afgives en ubehagelig lugt. Den væske, der dannes ved hydrolyse, kan efterfølgende viderebehandles sammen med bedriftens gylle med yderligere fordele i form af:

- biosikkerhed (de døde dyr behandles på stedet under kontrollerede forhold, hvorved muligheden for overførsel af sygdommen til andre bedrifter mindskes);
- den traditionelle gyllebehandlingsproces gøres mere effektiv;
- patogene elementer udelukkes;
- bedriftsforvaltningen forbedres, fordi de døde dyr og gyllen behandles på stedet og i realtid ⁽⁵⁾.

⁽³⁾ Tabel 2 — Registrering af affalds- og biprodukter fra kvægbedrifter (kilde: EUROSTAT/MAPYA)

⁽⁴⁾ — Risk assessment: use of composting and biogas treatment to dispose of catering waste containing meat (Final report to the department for Environment, Food and Rural Affairs). Gale P. (2002). I <http://www.defra.gov.uk/animalh/by-prods/publicat/>

— Informe final relativo a los resultados obtenidos en los proyectos de estudio de alternativas a sistemas de cadáveres. Antonio Muñoz Luna, Guillermo Ramis Vidal, Francisco José Pallarés Martínez, Antonio Rouco Yáñez, Francisco Tristán Lozano, Jesús Martínez Almela, Jorge Barrera, Miriam Lorenzo Navarro, Juan José Quereda Torres. (2006).

⁽⁵⁾ Studier inden for dette område:

— Informe final de resultados sobre la hidrólisis de cadáveres animales no ruminantes: experiencia en ganado porcino. Lobera JB, González M, Sáez J, Montes A, Clemente P, Quiles A, Crespo F, Alonso F, Carrizosa JA, Andujar M, Martínez D, Gutiérrez C.

— Parámetros Físico-químicos y bacteriológicos de la hidrólisis de cadáveres de animales no ruminantes con bioactivadores. Gutiérrez C, Fernández F, Andujar M, Martín J, Clemente P, Lobera JB CARM-IMIDA. <http://wsiam.carm.es/imida/publicaciones%20pdf/Ganader%20Eda/Gesti%20F3n%20de%20Residuos%20Ganaderos/Hidrolizaci%20F3n%20de%20Cad%20E1veres/Resultados%20del%20Estudio%20Preliminar.pdf>.

3.3.6 Energiproduktion ved hjælp af biogas er vigtig, og til den ende kan der anvendes gensidigt forbundne tanke uden mulighed for tilbagestrømning eller kontakt med atmosfæren. Vi er imidlertid også meget interesserede i at studere enklere processer, der egner sig til mindre bedrifter og samtidig sikrer beskyttelse af folkesundheden, overholdelse af hygiejnekravene på bedrifterne og beskyttelse af miljøet.

4. Særlige bemærkninger

4.1 Information spiller en grundlæggende rolle i nutidens samfund. Forbrugeren har ret til fyldestgørende og korrekt information, hvilket sjældent sker, fordi medierne altid foretrækker at rapportere om katastrofer og ulykker, mens positive tendenser sjældent dækkes. Der må derfor gøres en meget omfattende indsats for at øge kendskabet til det arbejde, der udføres inden for offentlig sundhed, så forbrugerne bevidst kan træffe det, de anser for at være det bedste valg.

4.2 Økonomiske konsekvenser ved bortskaffelse af døde dyr og animalsk affald

4.2.1 Forvaltningen af døde dyr forårsager en række logistiske problemer (i lande der ikke tidligere har haft nogen indsamlingsordning), og i nogle tilfælde er indsamlingen uforenelig med god praksis med hensyn til beskyttelse af sundheden på landbrugsbedrifter.

4.2.2 Den økonomiske virkning af EF-direktivet bør analyseres i to konkrete tilfælde:

4.2.2.1 I lande, som hidtil ikke har haft nogen ordning for indsamling af døde dyr, er det nødvendigt med investeringer fra bedriftens side (f.eks. opførelse af køleanlæg og udarbejdelse af planer for sikker indsamling af døde dyr), fra transportvirksomhedernes side i form af anskaffelse af lastbiler, der er fuldt udstyret til formålet, og fra biproduktforarbejdernes side. Sidstnævnte må foretage ændringer, der sætter dem i stand til at forarbejde hele dyrekroppe ⁽⁹⁾.

4.2.2.2 I lande, der allerede har indført ordninger for indsamling af døde dyr, er det ikke nødvendigt med yderligere investeringer. I de tilfælde, hvor kødmel ikke kan udnyttes, er det nødvendigt at dække omkostningerne ved indsamlingen og bortskaffelsen heraf ⁽⁷⁾.

⁽⁹⁾ Der er foretaget beregninger, der viser en stigning i produktionsomkostningerne på 0,36 — 0,96 EUR pr. produceret dyr, afhængigt af bedriftens beliggenhed og størrelse, skønt det er klart, at de mindste bedrifter altid rammes hårdst.

⁽⁷⁾ Herved opstår der meromkostninger på mellem 0,3 og 0,5 EUR pr. produceret dyr.

4.3 Økonomiske konsekvenser ved anvendelse af animalske biprodukter

Forbuddet mod anvendelse af animalsk protein i svine-, fjerkræ- og fiskefoder har ført til en betydelig stigning i produktionsomkostningerne i Europa og har dermed øget konkurrenceforvridningen i forhold til andre lande som f.eks. Brasilien, Argentina og USA, hvor anvendelsen heraf er tilladt. Disse stigende omkostninger har haft følger på forskellige niveauer. Der er ikke længere nogen fortjeneste ved biprodukter fra slagterier på grund af destruktionsomkostningerne, og fordi den øgede efterspørgsel efter vegetabilsk protein har skubbet priserne i vejret og følgelig også ført til højere foderpriser ⁽⁸⁾.

4.3.1 I konkrete tal er der tale om følgende stigninger i produktionsomkostningerne i forhold til tredjelande:

Bortskaffelse af biprodukter:: 6 EUR pr. 100 kg svin ⁽⁹⁾

Manglende udnyttelse af kødmel:: 0,75 EUR pr. 100 kg ⁽¹⁰⁾

Stigning i sojaprisen:: 1,5 EUR pr. 100 kg ⁽¹¹⁾.

Når disse tal ganges op med den årlige svineproduktion, repræsenterer de et samlet tab på EU-basis på 173 mio. EUR. Til denne omkostningsstigning kan føjes en række produktionsfaktorer som f.eks. foder, energi, arbejdskraft, dyrevelfærds- og miljønormer, som betyder, at ét kg svine krop koster 0,648 EUR i Brasilien ⁽¹²⁾ sammenlignet med 1,25 EUR i EU ⁽¹³⁾.

4.3.2 Denne konkurrenceforvridning kan aldrig bringes på bordet i WTO-forhandlingerne, da den straks ville blive tilbagevist på grund af manglende videnskabelige beviser. Fortsætter denne situation, vil det være nødvendigt at kompensere de europæiske producenter, hvis de skal overleve.

⁽⁸⁾ Undersøgelser foretaget af en arbejdsgruppe på universitetet i Murcia under ledelse af Prof. Dr. Antonio Muñoz Luna, DMV, PhD, MBA.

⁽⁹⁾ Kilde: INRA (Institut National de Recherche Agricole).

⁽¹⁰⁾ Udregnet på basis af gennemsnitsprisen på råmaterialer, før og efter forbuddet, til en typisk fodermængde/fodersammensætning til et fedesvin.

⁽¹¹⁾ Idem 10.

⁽¹²⁾ Produktionsomkostningerne på en bedrift på 1200 svin i et lukket kredsløb med en produktivitet på 20,3 pattegrise pr. so pr. år i Paraná-regionen (Brasilien).

⁽¹³⁾ Bedrift på 500 svin i et lukket kredsløb med en produktivitet på 20,3 pattegrise pr. so pr. år i Portugal.

4.4 *Forhold at tage hensyn til ved en eventuel ophævelse af forbuddet mod anvendelse af kødmel fra ikke-drøvtyggende dyr i svine- og fjerkræfoder*

4.4.1 Den vigtigste faktor vil være at sikre, at der ikke er nogen fare for krydsforurening af kødmel. En gruppe forskere fra en række belgiske organisationer blev derfor bedt om at undersøge og gennemføre en række teknikker, som skulle påvise, om der var animalsk protein fra ikke-drøvtyggende dyr til stede i foderet. Denne gruppe afsluttede på tilfredsstillende vis sit arbejde i første halvdel af 2004, og GD for Sundhed og Forbrugeranliggender offentliggjorde en endelig rapport den 24. september 2004 med titlen »Determination of Processed Animal Proteins Including Meat and Bone Meal in Feed«, hvori der redegøres for metoder, der sikrer, at tilstedeværelsen i foderet af disse proteiner kan afsløres. Dette sætter os nu i stand til at etablere fuldt sporbare og overvågede produktionskanaler for kødmel fra ikke-drøvtyggende dyr (hvis oprindelse altså er nem at slå fast). Hermed skulle det blive muligt at oprette en første række af kanaler til produktion og genindførelse af disse ingredienser med faste garantier om, at de ikke indeholder kødmel fra drøvtyggere ⁽¹⁴⁾.

4.5 *Den sidste hindring for at genindføre kødmel fra ikke-drøvtyggende dyr i svine- og fjerkræfoder*

4.5.1 I øjeblikket mangler vi kun at udvikle teknikker til at skelne mellem svineprotein og fjerkræprotein for at tilfredsstille

det andet krav fra Europa-Parlamentet, nemlig at sikre, at der ikke foregår kannibalisme. Hvad angår kødmel er det ikke korrekt at tale om kannibalisme. Der kan kun være tale om kannibalisme ved direkte fortæring. Kannibalisme kan kun forekomme på nogle få bedrifter ved et rent uheld. Det er derfor uacceptabelt at tale om kannibalisme i forbindelse med aminosyrer og fedtsyrer.

4.5.2 Under alle omstændigheder er der i dag, uanset ovennævnte betragtninger, en reel mulighed for at etablere en overvågningsmekanisme for forsyningskanaler, der udelukkende leverer svineprotein til fjerkræfoder og omvendt. Dette skyldes følgende:

- Der kan aldrig fremstilles kødmel fra svin og fjerkræ i samme slagteri, fordi disse arter kræver helt forskelligt slagtudstyr;
- Da nogle anlæg kun producerer foder til fjerkræ og andre udelukkende svinefoder, kan man ikke komme til at blande de to sammen;
- Det samme gør sig gældende for anlæg med særskilte produktionslinjer for de forskellige arter.

Bruxelles, den 14. september 2006

Anne-Marie SIGMUND

Formand for

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg

⁽¹⁴⁾ Andre studier, der behandler dette emne:

- *Effective PCR detection of animal species in highly processed animal by-products and compound feeds.* Fumière O, Dubois M, Baeten V, von Holst C, Berben G. *Anal Bioanal Chem* (2006) 385: 1045-1054.
- *Identification of Species-specific DNA in feedstuffs.* Krcmar P, Rencova E.; J. Agric. Food Chem. 2003, 51, 7655-7658.
- *Species-specific PCR for the identification of ovine, porcine and chicken species in meat and bone meal (MBM).* Lahiff S, Glennon M, O'Brien L, Lyng J, Smith T, Maher M, Shilton N. *Molecular and Cellular Probes* (2001) 15, 27-35.

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om Forslag til Rådets forordning om særlige foranstaltninger til fremme af avlen af silkeormslarver

(kodificeret udgave)

KOM(2006) 4 endelig — 2006/0003 (CNS)

(2006/C 318/19)

Rådet for Den Europæiske Union besluttede den 8. februar 2006 under henvisning til EF-traktatens artikel 37 at anmode om Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om det ovennævnte emne.

Det forberedende arbejde henvistes til Den Faglige Sektion for Landbrug, Udvikling af Landdistrikterne og Miljø, som udpegede **An Le Nouail** til ordfører. Sektionen vedtog sin udtalelse den 11. juli 2006.

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg vedtog på sin 429. plenarforsamling den 13.-14. september 2006, mødet den 13. september, følgende udtalelse med 168 stemmer for, 7 imod og 17 hverken for eller imod:

1. Indledning

1.1 Kommissionens forslag består i en kodificering af forordning (EØF) nr. 845/72 om særlige foranstaltninger til fremme af avlen af silkeormslarver (*bombyx mori* (Linnaeus, 1758)) under anvendelse af hasteproceduren som fastsat i den interinstitutionelle aftale af 20. december 1994.

1.2 Kodificering anvendes i forbindelse med retsakter, som ofte er blevet ændret, og som derved er blevet vanskelige at forstå.

2. Generelle bemærkninger

2.1 Ovennævnte forordning trådte i kraft for mere end 30 år siden. Den er flere gange blevet gennemgribende revideret, og det er blevet vanskeligt for denne lovgivnings målgruppe at forstå indholdet og dets rækkevidde uden et juridisk analysearbejde og en nyordning af den faktisk gældende tekst.

2.2 EØSU bifalder derfor forslaget til kodificering, som letter EU-borgernes adgang til EU-retten og bidrager til bedre lovgivning, sådan som udvalget har ønsket og udtrykt det i tidligere udtalelser ⁽¹⁾.

3. Særlige bemærkninger

3.1 Spørgsmålet om anvendelse af andre forenkende procedurer, f.eks. ophævelse eller ajourføring af eksisterende lovgivning, bør også stilles.

3.2 Silkeavlen, som fra 1200-tallet vandt større og større udbredelse i Sydeuropa, nåede sit højdepunkt i 1800-tallet, hvorefter den forsvandt på grund af en epidemi, der ramte *bombyx mori*, silkeormslarven, hvis kokon består af én lang silke-tråd, der anvendes i tekstilindustrien. Genindførelsen af sunde »æg« ⁽²⁾ har imidlertid ikke kunnet relancere avlen af silkeormslarver, som kræver megen pleje og produktion af morbærtræer, hvis blade er larvernes eneste føde. De indtager meget store mængder af blade, som skal plukkes hver dag. I dag afhænger industrien næsten udelukkende af import, især fra Kina og Vietnam.

3.3 På baggrund af de forskellige anvendelser af silke, som kræver forskellige kvaliteter, og de nye anvendelser, som forskningen åbner for i fremtiden, mener EØSU, at grundlaget for avl af silkeormslarver i Europa bør bevares. Denne aktivitet sikrer desuden bevarelse af arbejdspladser i ugunstigt stillede eller fjerntliggende regioner ⁽³⁾. Et støttebeløb pr. anvendt kasse med silkeormsæg, som foreslået i forordningsforslaget, er altafgørende for opretholdelsen af en aktivitet, der møder skarp konkurrence fra massiv import fra tredjelande med meget lave lønomkostninger. Europæisk silke er desuden velegnet til aktuelle og eventuelle fremtidige anvendelser, hvilket berettiger en EU-produktion.

Bruxelles, den 13. september 2006

Anne-Marie SIGMUND

Formand for

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg

⁽¹⁾ Se bl.a. EØSU's sonderende udtalelse »Bedre lovgivning«, 2005 (ordfører: Daniel Retureau), INT/265 — EFT C 24 af 31.1.2006, s. 39.

⁽²⁾ Æg fra silkesommerfuglen *bombyx mori*.

⁽³⁾ Halvdelen af den europæiske produktion kommer fra De Kanariske Øer.

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om Forslag til Europa-Parlamentets og Rådets direktiv om ændring af Rådets direktiv 76/769/EØF for så vidt angår restriktioner for markedsføringen af visse måleinstrumenter med indhold af kviksølv

KOM(2006) 69 endelig — 2006/0018 (COD)

(2006/C 318/20)

Rådet for Den Europæiske Union besluttede den 8. marts 2006 under henvisning til EF-traktatens artikel 95 at anmode om Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om det ovennævnte emne.

Det forberedende arbejde henvistes til EØSU's Faglige Sektion for Landbrug, Udvikling af Landdistrikterne og Miljø, som udpegede Giacomina Cassina til ordfører. Sektionen vedtog sin udtalelse den 11. juli 2006.

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg vedtog på sin 429. plenarforsamling den 13-14. september 2006, mødet den 13. september, følgende udtalelse med 181 stemmer for, 5 imod og 8 hverken for eller imod:

1. Konklusioner

1.1 EØSU henviser til punkt 2 og 3, hvoraf det fremgår, at det

- a) støtter Kommissionens forslag og valget af retsgrundlag (traktatens artikel 95) og bifalder strategiens målsætning om helt at fjerne kviksølv i de måleinstrumenter, som nævnes under punkt 2.2;
- b) finder, at forslaget er i overensstemmelse med andre fællesskabsbestemmelser og -politikker vedrørende miljø og folkesundhed;
- c) ønsker at fremskynde udskiftningen med alternative produkter, der ikke indeholder kviksølv, (ved eventuelt at skabe incitamenter og iværksætte oplysnings- og bevidstgørelseskampanjer for at undgå, at potentielt farlige kviksølvholdige instrumenter fortsat er i omløb). EØSU ser ligeledes gerne, at man overvejer hvilke omkostninger, det vil have for forbrugerne;
- d) anmoder om, at der indføres særskilt indsamling, og at sælgerne gøres ansvarlige for indsamlingen af instrumenter, der er blevet kasseret (sådan som det er tilfældet med elektriske og elektroniske apparaturer);
- e) anmoder Kommissionen om at præcisere, hvilke garantier der er for, at de sektorer, der er undtaget herfra (apparater til faglig og industriel brug), overholder målsætningen om ikke at frigive kviksølv i miljøet;
- f) opfordrer myndighederne i EU og medlemsstaterne til at føre omhyggeligt tilsyn med, at importerede produkter er i overensstemmelse med EU's lovgivning.

2. Indledning og forslagens indhold

2.1 Direktivforslaget følger den fremgangsmåde, som nævnes i meddelelsen af 28. januar 2005 om en *fællesskabsstrategi for kviksølv* ⁽¹⁾. Som led i denne strategi, der tager udgangspunkt i den nu globalt accepterede opfattelse af, at kviksølv er giftigt og udgør en stor risiko for mennesker, økosystemer og dyreliv, foreslås en række foranstaltninger, der skal beskytte folkesundheden og miljøet. Dette skal ske ved at fjerne kviksølv fra alle de aktiviteter, hvor det nu kan udskiftes med alternative stoffer eller produkter, der ikke har den samme skadelige indvirkning på den neurologiske udvikling, immunsystemet og det reproduktive system, som man på nuværende tidspunkt har kunnet konstatere.

2.2 Kommissionen ser i den forbindelse ændringen ⁽²⁾ af direktiv 76/769 som et led i gennemførelsen af den generelle strategi. Direktivet forbyder markedsføring af følgende instrumenter med indhold af kviksølv:

- a) lægetermometre;
- b) andre måleinstrumenter, der er beregnet til at blive solgt til den brede offentlighed (f.eks. manometre, barometre og blodtryksmålere).

2.3 Under henvisning til de forbud og/eller restriktioner, som allerede gælder i visse medlemsstater, og således på baggrund af de opnåede erfaringer, er instrumenter og apparater, som anvendes i forskningen og industrien, imidlertid ikke omfattet af forbuddet, eftersom de kun findes i forholdsvis begrænset antal og anvendes i stærkt specialiserede miljøer, der allerede er underlagt kontrolstandarder og -procedurer vedrørende sikkerhed på arbejdspladsen og håndtering af farligt affald, eller som er omfattet af REACH.

⁽¹⁾ KOM(2005) 20 endelig.

⁽²⁾ Ændringen går ud på at tilføje et specifikt punkt 19 a) i bilag I til direktiv 76/769/EØF.

3. Generelle bemærkninger

3.1 Selv om nogle medlemsstater allerede er begyndt at udfase kviksløv og udskifte det med alternative produkter, skønnes det ⁽³⁾, at der årligt bruges 33 tons kviksløv i EU til måle- og kontrolinstrumenter, hvoraf ca. 25-30 tons sendes på markedet i termometre.

3.2 Kviksløv og de giftigste kviksløvforbindelser udledes derfor i affaldsstrømmen fra husholdningerne, eftersom termometre og andre måleinstrumenter for det meste smides ud sammen med husholdningsaffaldet, når de kasseres eller er gået i stykker. Deponering og andre uhensigtsmæssige former for bortskaffelse er ensbetydende med, at kviksløvrester udledes i spildevandet og frigives i miljøet. En konsekvens heraf er, at kviksløv samler sig i fødevarer og udgør en særlig fare for den akvatiske fødekæde, hvilket gør personer, hvis kost fortrinsvis består af fisk og skaldyr særligt sårbare (specielt i Middelhavsområdet).

3.3 EØSU bemærker, at der allerede findes apparater på markedet, der udfylder den samme funktion, som de i direktivforslaget omtalte instrumenter, og som indeholder stoffer, der udgør et alternativ til kviksløv. Disse instrumenter vil derfor kunne udskiftes omgående muligt, tilsyneladende uden ekstraomkostninger (jf. imidlertid også punkt 4.1, litra b), c), e)). Konsekvensanalysen siger imidlertid intet om, hvor meget udskiftningen med alternativer vil komme til at koste for brugerne. EØSU anmoder om, at der foretages en opgørelse af disse omkostninger, og at der inkorporeres støtteforanstaltninger i gennemførelsesforanstaltningerne til direktivet.

3.4 EØSU støtter fuldt ud Kommissionens mål om at forbyde markedsføringen af de i forslaget nævnte kviksløvholdige instrumenter. Det er ikke nødvendigt med yderligere beviser på, at kviksløv er farligt og persistent, og et forbud mod kviksløvholdige instrumenter vil bidrage til et højt niveau for beskyttelse af miljøet og menneskers sundhed i overensstemmelse med foranstaltningens retsgrundlag (traktatens artikel 95), hvilket efter EØSU's opfattelse er helt korrekt og hensigtsmæssigt.

4. Særlige bemærkninger

4.1 EØSU bemærker imidlertid, at:

- a) hvis kviksløvholdige instrumenter til faglig eller industriel brug ikke skal være omfattet af forbuddet, bør det sikres, at deponering eller genanvendelse af de kasserede instrumenter også er ensbetydende med, at kviksløvet behandles på en sådan måde, at det ikke frigives i miljøet og udgør en risiko for miljøet og menneskers sundhed. Det er vigtigt med passende kontrol samt bistand i form af uddannelse og rådgivning, navnlig i håndværksvirksomheder og mindre virksomheder inden for guldsmedbranchen, hvor kviksløv forsat anvendes i vidt omfang i særlige forarbejdninger.
- b) både konsekvensanalysen og forslaget synes at undervurdere det problematiske i, at stadig anvendte kviksløvholdige instrumenter blandes med byaffald. Medlemsstaterne bør gøres opmærksomme på, at det vil være nødvendigt/hensigtsmæssigt at indføre et system med incitamenter (i stil med skrotningspræmien), således at de i direktivet nævnte instrumenter kan blive udskiftet hurtigst muligt.
- c) tilbagetrækningen af kviksløvholdige instrumenter, der fortsat er i omløb, kan lettes ved hjælp af finansielle støtteforanstaltninger og ikke mindst hensigtsmæssige oplysningskampanjer, der skal gøre brugerne mere bevidste om risikoen ved kviksløv og få dem til at opføre sig mere ansvarligt samt opfordre dem til ikke at smide kviksløv ud sammen med byaffald og — hvad der er endnu vigtigere — undgå at lade børn komme i berøring med kviksløv. Der bør samtidig indføres passende incitamenter for at få forbrugerne til at foretage en hurtigere udskiftning.
- d) tilbagetrækningen af disse instrumenter bør ske gennem særskilt indsamling, som skal forvaltes af sælgerne af kviksløvholdige instrumenter, i lighed med bestemmelserne i direktivet om elektrisk og elektronisk udstyr.
- e) man især bør være opmærksom på, at importerede produkter er i overensstemmelse med EU's lovgivning, således at fordelene ved en restriktiv lovgivning på europæisk niveau ikke neutraliseres på grund af import af produkter fra tredjelande, som ikke tager hensyn til den fare, der er forbundet med brugen af kviksløv.

Bruxelles, den 13. september 2006

Anne-Marie SIGMUND

Formand for

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg

⁽³⁾ På basis af foreliggende oplysninger fra Kommissionen.

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om »Meddelelse fra Kommissionen til Rådet og Europa-Parlamentet om forbedring af fiskerierhvervets økonomiske situation«

KOM(2006) 103 endelig

(2006/C 318/21)

Kommissionen besluttede den 9. marts 2006 under henvisning til EF-traktatens artikel 262 at anmode om Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om det ovennævnte emne.

Det forberedende arbejde henvistes til Den Faglige Sektion for Landbrug, Udvikling af Landdistrikterne og Miljø, der udpegede Gabriel Sarró Iparraguirre til ordfører. Sektionen vedtog sin udtalelse den 11. juli 2006.

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg vedtog på sin 429. plenarforsamling den 13.-14. september 2006 (mødet den 14. september) følgende udtalelse med 120 stemmer for, 16 imod og 9 hverken for eller imod:

1. Konklusioner og henstillinger

1.1 EØSU kan, under hensyntagen til fiskerierhvervets økonomiske og sociale betydning i EU, som langt overstiger dets direkte bidrag til BNP ⁽¹⁾, erklære sig enig i den diagnose over fiskeriets kritiske økonomiske situation, som Kommissionen redegør for i sin meddelelse ⁽²⁾, og finder det nødvendigt at gøre en indsats for at forbedre den, men vurderer, at de foreslåede tiltag, som skal redde sektoren ud af krisen, hverken er realistiske eller tilstrækkelige. EØSU anser ikke tiltagene for realistiske, fordi hovedparten af virksomhederne er SMV'er eller familieføretager, som kun ejer ét enkelt fartøj, er aktive på fiskebanker med begrænsede ressourcer, har meget små besætninger, er underkastet stringente fiskeforvaltningsbestemmelser og har et meget lille råderum til at tage skridt til at omstrukturere og sikre deres rentabilitet på kort sigt.

1.2 Da der imidlertid ikke findes EU-midler, udover FIUF/EFF ⁽³⁾, er mulighederne for at gennemføre disse nye tiltag overmåde begrænsede. Derfor mener EØSU, at meddelelsen kun vil medføre få praktiske virkninger for hovedparten af virksomhederne.

1.3 For de virksomheder, der i kraft af deres størrelse vil søge at få adgang til rednings- og omstrukturingsstøtten, mener EØSU imidlertid, at meddelelsen bør indeholde følgende:

— Et EU-budget udover FIUF/EFF.

— At redningsstøtten ikke skal være tilbagebetalingspligtig og at den skal kunne ydes i mere end 6 måneder.

— At de nationale ordninger, som medlemsstaterne skal forelægge, er fleksible og kan tilpasses, så virksomheder, der ansøger, hurtigt kan få adgang til den berammede støtte.

1.4 Udover rednings- og omstrukturingsstøtten til kriserammede virksomheder mener udvalget, at man for at afbøde de alvorlige følger, som den høje brændstofpris medfører for fiskerivirksomheder og deres besætninger, bør indføre en række foranstaltninger. I særdeleshed foreslår EØSU, at Kommissionen og Rådet accepterer følgende:

a) At loftet for de minimis-støtte hæves til 100 000 euro pr. virksomhed.

b) Midlertidig oplægning af flåden i tilfælde af en »uforudsigelig begivenhed« svarende til den krise, som den høje brændstofpris medfører.

c) Tilladelse til støtte til finansiering af præmier til dækningskontrakter således som tilfældet er for landbrugsforsikringer.

d) Oprettelse af en særlig EU-ophugningsfond med et særligt budget, som fortrinsvis skal gå til flådesegmenter med de fleste problemer, og som skal gøre det muligt for redere, der frivilligt ønsker at ophøre med deres virksomhed, at gøre det på værdig vis.

e) Maksimal støtte fra offentlige forvaltninger, både nationale og i EU, via FT&U+I ⁽⁴⁾-støtte til projekter forelagt af fiskerierhvervet med henblik på at forbedre fiskeriets energieffektivitet, at søge at finde frem til energikilder, som udgør et alternativ til eller som supplerer dieselolie, og at udvikle teknologiplatforme for fiskerierhvervet.

f) Der bør sættes ind på at ændre fiskernes mentalitet, så de inddrages i markedsføringen af fiskevarer i et forsøg på at øge fiskevarers merværdi.

⁽⁴⁾ Forskning, teknologi, udvikling og innovation.

⁽¹⁾ Bruttonationalprodukt.

⁽²⁾ KOM(2006) 103 endelig af 9. marts 2006.

⁽³⁾ Det Finansielle Instrument til Udvikling af Fiskeriet/Den Europæiske Fiskerifond.

- g) Revision af bestemmelserne om beskatning af kystfiskerflåden, især ved at indføre fritagelse for selskabsskat af afkastet af fiskeauktionshalsoperatørers første salg af fiskerivarer og en nedsættelse af momsen på disse operatørers virksomhed som formidlere.
- h) Medtagelse af den del af højsøflåden, der fisker uden for EU-farvande, i de registre, der allerede findes for handelsflåden i forskellige EU-medlemsstater gennem en ændring af EU-direktiverne om statsstøtte til fiskerierhvervet.

2. Begrundelse

2.1 Ikke blot leverer fiskerisektoren en stor del af den protein, som er nødvendigt for menneskeligt forbrug, den bidrager også i høj grad til det økonomiske og sociale grundlag i mange kystsamfund i EU. Ifølge oplysninger fra Kommissionen ⁽⁵⁾ tegner det udvidede EU (EU-25) sig med 7 293 101 tons fisk (fangster og akvakultur) sig for 5 % af verdensproduktionen af fiskeriprodukter; EU er den næststørste producent i verden efter Kina. EU's fiskerflåde er på knap 90 000 fartøjer, med 229.702 arbejdspladser.

2.2 Sektoren står over for vanskelige tilpasninger, som skyldes faldet i fiskebestandene i de fleste fiskeriområder, eller sågar bestandenes udtømming, og de ugunstige markedsforhold. Det fremgår af meddelelsen, at kvoterne til fartøjer, der fisker i det vestlige Europa efter de vigtigste demersale arter (torsk, kuller, hvilling, sej og kulmule) og bentiske arter (rødspætte, tunge, havtaske og jomfruhummer), er blevet reduceret fra midten af 1990'erne.

2.3 Reformen af den fælles fiskeripolitik i 2002 førte nok til en begyndende modernisering af fiskeriforvaltningen i EU i et forsøg på at opnå bæredygtighed, men indebar også tiltag, såsom genopretningsplaner, som begrænser fiskernes fangster og dermed skærer drastisk i overskuddet, hvilket er en situation, som vil fortsætte fremover.

2.4 Denne situation, tillige med den normale, vedvarende stigning i driftsomkostningerne og den voldsomme stigning i brændstofudgifterne, har bevirket, at mange fartøjer opererer med store tab.

2.5 Kommissionens meddelelse opremser de årsager, som tilsammen har bragt en stor del af EU-flåden ud i denne økonomiske situation, og foreslår løsninger.

⁽⁵⁾ Fakta og nøgletal om den fælles fiskeripolitik — grunddata om den fælles fiskeripolitik, udgave 2006, Europa-Kommissionen.

3. Baggrund

3.1 Blandt årsagerne nævner Kommissionens meddelelse to indlysende forhold:

— Faldende indtjening.

— Stigende omkostninger.

3.1.1 Den faldende indtjening skyldes:

— Stagnerende markedspriser:

— Den øgede import af fisk.

— Akvakulturens udvikling.

— Koncentration af afsætningen i store distributionskæder.

— Lavere fiskeriudbytte:

— Kraftig befiskning af visse fiskebestande

— Utilstrækkelig nedskæring af flådekapaciteten.

3.1.2 Fartøjernes driftsomkostninger, der normalt stiger fra år til år, er steget voldsomt siden 2003 på grund af stigende brændstofomkostninger. Dette påvirker alle fiskerflåder, men især bundtrawlere, som er langt den største fartøjskategori i EU's fiskerflåde og som har et negativt nettodriftsresultat.

4. Generelle bemærkninger

4.1 Blandt løsningerne til overvindelse af fiskerierhvervets nuværende økonomiske vanskeligheder foreslår Kommissionen, at der vedtages foranstaltninger:

— På kort sigt, for at redde og omstrukturere de fiskerivirksomheder, der kan gøres rentable gennem strukturændringer.

— På lang sigt, så fiskerierhvervet kan tilpasse sig til den nye situation med høje brændstofpriser.

4.1.1 Redning og omstrukturering på kort sigt

4.1.1.1 Der lægges i meddelelsen op til, at de eksisterende instrumenter og de nuværende rammebestemmelser for statsstøtte, der er baseret på Fællesskabets rammebestemmelser for statsstøtte til redning og omstrukturering af kriseramte virksomheder ⁽⁶⁾ og retningslinjerne for behandling af statsstøtte til fiskeri og akvakultur ⁽⁷⁾, kan anvendes til at redde og omstrukturere konkurstruede og kriseramte fiskerivirksomheder. Der nævnes også nogle undtagelser, som går langt ud over disse bestemmelser og retningslinjer (se pkt. 4.1.1.5 og 4.1.1.6).

⁽⁶⁾ EUT C 244 af 1.10.2004.

⁽⁷⁾ EUT C 229 af 14.9.2004.

4.1.1.2 Redningsstøtten, der højst må strække sig over seks måneder, kan ydes i form af lån, der skal betales tilbage, eller garanti. Sigtet er, at virksomhederne skal kunne tilpasse sig til den nye situation med høje brændstofpriser og gælder især fartøjer, der anvender trukne redskaber og fisker efter demersale bestande. I de tilfælde, hvor redningsstøtten følges op af en godkendt omstrukturingsplan, kan redningsstøtten betales tilbage med den omstrukturingsstøtte, som virksomheden modtager.

4.1.1.3 EØSU mener, at hvis redningsstøtten virkelig skal være effektiv, skal den ikke være tilbagebetalingspligtig i modsætning til et lån, som skal betales tilbage, da redningsstøtten på denne måde vil få en merværdi, som kan gøre den mere attraktiv for virksomhederne. I modsat fald vil et almindeligt lån, som skal betales tilbage, kunne opnås hos et hvilket som helst finansielt institut, uden at der skal indhentes tilladelse fra Kommissionen.

4.1.1.4 Omstrukturingsstøtte til fiskerivirksomheder for igen at gøre dem rentable vil ofte indebære investeringer i tilpasningen af fiskerfartøjer. Retningslinjerne for statsstøtte til fiskeri indeholder bl.a. bestemmelser om modernisering og udrustning af fiskerfartøjer, forudsat at reglerne i forordningen om Det Finansielle Instrument til Udvikling af Fiskeriet overholdes (FIUF) ⁽⁸⁾. Betingelserne for ydelse af statsstøtte til disse formål er således de samme som for EU-støtte i henhold til FIUF-forordningen ⁽⁹⁾.

4.1.1.5 For visse former for modernisering, der ikke falder ind under FIUF-forordningen, kan statsstøtte ifølge Kommissionen dog komme på tale, hvis formålet med den er at omstrukturere fiskerivirksomheder som led i nationale rednings- og omstrukturingsordninger. Inden der gives tilladelse, vurderer Kommissionen disse nationale ordninger på grundlag af EF-retningslinjerne, forudsat at virksomhedens omstrukturering er baseret på realistiske økonomiske antagelser i den aktuelle situation, idet der også tages hensyn til målbestandenes tilstand og mulige udvikling; formålet med omstruktureringen skal være at gøre virksomheden rentabel ved at reducere driftsomkostningerne, uden at den nuværende fiskeriindsats og -kapacitet øges.

4.1.1.6 Kommissionen kan i undtagelsestilfælde tillade statsstøtte som led i nationale rednings- og omstrukturingsordninger til følgende investeringer:

a) førstegangsudskiftning af fiskeredskaber, der resulterer i mindre brændstofkrævende fangstmetoder,

b) anskaffelse af udstyr til forbedring af brændstofeffektiviteten såsom økonometre,

c) én maskinudskiftning på følgende betingelser:

1. for fartøjer med en længde overalt på under 12 m, der anvender trukne redskaber: den nye maskine har højst samme effekt som den gamle
2. for fartøjer med en længde overalt på højst 24 m: den nye maskine har mindst 20 % mindre effekt end den gamle
3. for trawlere med en længde overalt på over 24 m: den nye maskine har mindst 20 % mindre effekt end den gamle, og fartøjet går over til mindre brændstofkrævende fangstmetoder.

4.1.1.7 Kommissionen kan i nationale ordninger, som tillader en omstrukturingsplan for virksomheder, der driver fartøjer med en længde på over 12 m, acceptere, at den reduktion i motorkraft, som der refereres til i 4.1.1.6.c), anvendes »globalt« på virksomhedsplan, og at oplægning af et fartøj uden offentlig støtte også modregnes i den krævede reduktion.

4.1.1.8 Tilsvarende vil også nationale ordninger, der giver grupper af små og mellemstore virksomheder (SMV'er) mulighed for at indsende omstrukturingsplaner, eventuelt kunne godkendes. I sådanne tilfælde kunne visse gruppemedlemmers rentabilitet blive forbedret gennem andres handlinger, såsom oplægning.

4.1.1.9 I den periode med midlertidigt fiskeriophør, der er nødvendig for at gennemføre den tilladte investering, kan virksomhederne anmode om den relevante statsstøtte, forudsat dette sker som led i rednings- og omstrukturingsordninger.

4.1.1.10 Al anden offentlig støtte, herunder EU-støtte, der ydes til kriseramte virksomheder, skal tages i betragtning ved den samlede vurdering af omstrukturingsplanerne og rentabiliteten på lang sigt.

4.1.1.11 Medlemsstaterne har to år fra offentliggørelsen af meddelelsen til at anmelde nationale rednings- og omstrukturingsordninger til Kommissionen og eventuelt individuelle planer for større virksomheder. Medlemsstaterne skal senest to år efter, at Kommissionen har godkendt den anmeldte plan offentliggøre de administrative beslutninger om omstrukturingsplanerne.

4.1.1.12 Eftersom det især er fartøjer, som anvender trukne redskaber, der er ramt af de aktuelle økonomiske vanskeligheder, mener Kommissionen, at der primært bør ydes omstrukturingsstøtte til trawlere.

⁽⁸⁾ Rådets forordning (EF) nr. 1263/1999 af 12.6.1999.

⁽⁹⁾ Rådets forordning (EF) nr. 2792/1999 af 17.12.1999.

4.1.1.13 Med hensyn til direkte driftsstøtte afslår Kommissionen, i den nuværende situation med høje brændstofudgifter, enhver offentlig støtte som kompensation for stigningen i disse udgifter, da dette ville være uforeneligt med traktaten.

4.1.1.14 Alternativt kan Kommissionen evt. godtage en garantiordning, således som fiskerierhvervet har anmodet om, hvor penge, som erhvervet indbetaler i gode tider, kan betales tilbage som kompensation i tilfælde af pludselige stigninger i brændstofpriserne. Kommissionen vil kun kunne godkende en sådan ordning, hvis ordningen giver sikkerhed for, at al offentlig støtte betales tilbage på markedsvilkår.

4.1.1.15 EØSU er enig i diagnosen over EF-fiskerierhvervets kritiske økonomiske situation, som Kommissionen redegør for i sin meddelelse, men vurderer, at de foreslåede tiltag, som skal redde sektoren ud af krisen, hverken er realistiske eller tilstrækkelige. EØSU anser ikke tiltagene for realistiske, fordi hovedparten af virksomhederne er SMV'er eller familieforetagender, som kun ejer ét enkelt fartøj, der er aktive på fiskebanker med begrænsede ressourcer, har meget små besætninger, er underkastet stringente fiskeforvaltningsbestemmelser og har meget lille råderum til at tage skridt til at omstrukturere og sikre deres rentabilitet på kort sigt. Da der imidlertid ikke findes et nyt EU-budget, udover FIUF/EFF, er mulighederne for at gennemføre disse nye tiltag overmåde begrænsede. Derfor mener EØSU, at meddelelsen kun vil medføre få praktiske virkninger for hovedparten af virksomhederne.

4.1.1.16 For de virksomheder, der i kraft af deres størrelse vil søge at få adgang til rednings- og omstrukturingsstøtten, mener EØSU imidlertid, at meddelelsen bør indeholde følgende:

- Et budget udover FIUF/EFF.
- At redningsstøtten ikke skal være tilbagebetalingspligtig og at den skal kunne ydes i mere end 6 måneder.
- At de nationale ordninger, som medlemsstaterne skal forelægge, er fleksible og kan tilpasses, så virksomheder, der ansøger, hurtigt kan få adgang til den berammede støtte.

4.1.1.17 EØSU minder Kommissionen om, at anvendelse af *de minimis*-støttereglen kan være et effektivt tiltag på kort sigt. Dog mener udvalget, at loftet i henhold til den nugældende lovgivning (3 000 euro pr. virksomhed i en treårig periode) er meget lavt og ikke svarer til de herskende forhold, især når det betænkes, at de øvrige sektorer i EU, med undtagelse af landbruget, har et loft på 100 000 euro. EØSU mener derfor, at det

haster med at få revideret reglerne om *de minimis*-støtte til fiskeri og øge støtteloftet til 100 000 euro ligesom i andre sektorer. Denne bemærkning fremsatte EØSU i sin udtalelse om »Handlingsplan på statsstøtteområdet — mindre og bedre målrettet statsstøtte: en reformplan for 2005-2009«⁽¹⁰⁾.

4.1.1.18 En anden mulig foranstaltning, som kan være til stor fordel for virksomheder og besætninger, er hensyntagen til fiskerierhvervets alvorlige økonomiske situation, der kan opfattes som en »uforudsigelig begivenhed«, jf. FIUF-forordningens artikel 16, som tillader, at der ydes godtgørelse til fiskere og fartøjsejere for midlertidigt ophør med fiskeriaktiviteter.

4.1.1.19 For hurtigere at tilpasse fiskefartøjernes kapacitet til fiskebestandenes tilstand opfordrer EØSU Kommissionen til på kort sigt at oprette en EU-ophugningsfond med et særligt budget, som medlemsstaterne obligatorisk og udelukkende skal bruge til virksomheder, der anmoder om, at deres fartøjer ophugges. Fonden kunne fortrinsvis komme de flådesegmenter, der har de fleste problemer, til gavn.

4.1.1.20 EØSU mener tillige, at Kommissionen på kort sigt bør revidere retningslinjerne for statsstøtte til fiskeri, så der i medlemsstaterne kan oprettes særlige fiskerifartøjsregistre, som vil gøre det muligt at forbedre konkurrenceevnen for den højsøfiskeriflåde, der driver fiskeri uden for EU-farvande, således som tilfældet var med handelsflåden i 1990'erne.

4.1.1.21 Garantiordningen for pludselige stigninger i brændstofpriser opfatter udvalget som en anden form for støtte, som kan være med til at holde fiskerifartøjer i gang i det nuværende vanskelige klima, hvorfor det kan støtte ordningen, selv om det under de nuværende økonomiske omstændigheder anser det for lidet sandsynligt, at ordningen vil blive anvendt med det krav, som Kommissionen stiller. Derfor mener udvalget, at Kommissionen bør tillade medlemsstaterne, at de helt eller delvis dækker præmierne til de kontrakter, som branchens organisationer måtte indgå for at lægge et loft over brændstofprisen i en given periode, således som tilfældet er for landbrugsforsikringer.

4.1.1.22 Endvidere mener udvalget, at beskatningen af flåden bør tages op til revision. Rent konkret mener det, at man kunne revidere bestemmelserne om beskatning af kystfiskerflåden, især ved at indføre fritagelse for selskabsskat af afkastet af fiskeauktionshalsoperatørers første salg af fiskerivarer samt nedsætte momsen på disse operatørers virksomhed som formidlere.

⁽¹⁰⁾ EUT C 65 af 17.3.2006.

4.1.2 Mere langsigtede foranstaltninger og initiativer

4.1.2.1 For at skabe lyse udsigter for fiskerierhvervet på lang sigt er det en forudsætning, at fiskebestandene genoprettes og at der anvendes bæredygtige fangstmetoder. I den forbindelse foreslås der i meddelelsen følgende foranstaltninger:

- a) Forbedret fiskeriforvaltning
- b) Bedre overholdelse af reglerne for fiskeriforvaltning
- c) Fiskerimarkedernes organisering og funktion
- d) Fremme af forskning i brændstoeffektive og mere miljøvenlige fangstmetoder.

4.1.2.2 EØSU mener, at alle disse langsigtede foranstaltninger allerede er medtænkt i den nye fælles fiskeripolitik. Dog anmoder det Kommissionen om at notere sig, at det for at nå frem til en fiskeriforvaltningsordning, som fører til et maksimalt bæredygtigt udbytte, er nødvendigt med nye praktiske ideer, når planerne for genopretning og forvaltning af de mest truede bestande er konkretiseret.

4.1.2.3 EØSU støtter fuldt ud Kommissionens bestræbelser på at sikre, at den fælles fiskeripolitiks regler gennemføres korrekt i hele EU. Det gentager atter, at Kommissionen bør samarbejde fuldt ud med EU's fiskerikontrolagentur, således som Kommissionen lover i meddelelsen, og at den bør udstyre agenturet med tilstrækkeligt med medarbejdere og økonomiske midler til, at det kan varetage den særdeles vigtige opgave, som det har fået overdraget.

4.1.2.4 EØSU opfordrer Kommissionen til at styrke kampen mod ulovligt, urapporteret og ureguleret fiskeri; et afgørende modtræk består i at lukke EU-markedet for sådanne fangster, idet EU er hovedmodtager af ulovlige fangster. Udvalget mener også, at et andet effektivt middel mod denne form for fiskeri består i at forbyde omlastning i høj sø.

4.1.2.5 Udvalget finder det nødvendigt at evaluere markedsordningen for fiskeri, således som Kommissionen foreslår. Sigtet bør være at forøge virksomhedernes finansielle udbytte ved at indføre nye værktøjer til forbedring af markedsføringen af fisk og fiskevarer, så producenterne kan øge værditilvæksten ved førstegangssalget af varerne og så de inddrages i markedsføringen. Her mener udvalget, at producentorganisationerne kan spille en vigtig rolle og at de derfor bør støttes. For at nå dette mål mener udvalget, at Kommissionen og medlemsstaterne bør bestræbe sig på at ændre fiskernes syn på disse spørgsmål.

4.1.2.6 EØSU støtter Kommissionens tanke om at udforme en adfærdskodeks for handel med fisk i EU og at fremme miljømærkning, når debatten om dette spørgsmål — som udvalget for nylig afgav udtalelse om — er afsluttet.

4.1.2.7 Udvalget anser den sidste langsigtede foranstaltning, som Kommissionen foreslår, nemlig fremme af forskning i brændstoeffektive og mere miljøvenlige fangstmetoder, for at have afgørende betydning, og håber derfor, at de finansieringsløfter, som Kommissionen omtaler i meddelelsen, vil blive holdt og at der vil blive ydet maksimal støtte til de projekter, som fiskerierhvervets organisationer fremlægger, og til udvikling af teknologiplatforme for fiskerierhvervet.

4.1.2.8 EØSU mener, at det i den nuværende brændstofprissituation, som må anses for uomvendelig, er overmåde vigtigt at sætte ind med forskning på alle de områder, som foreslås i meddelelsen. I særdeleshed finder udvalget det nødvendigt at forske i fremstilling af vedvarende energi, herunder især i udvikling og praktisk anvendelse af nye former for biobrændsel og forbedring af energieffektiviteten; Kommissionen og medlemsstaterne bør yde økonomisk støtte til projekter, som fremlægges af fiskerierhvervets organisationer.

Bruxelles, den 14. september 2006

Anne-Marie SIGMUND

Formand for

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om Forslag til Rådets forordning om glucose og lactose (kodificeret udgave)

KOM(2006) 116 endelig — 2006/0038 (CNS)

(2006/C 318/22)

Rådet for Den Europæiske Union besluttede den 2. maj 2006 under henvisning til EF-traktatens artikel 308 at anmode om Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om det ovennævnte emne.

Det forberedende arbejde henvistes til EØSU's Faglige Sektion for Landbrug, Udvikling af Landdistrikterne og Miljø, som udpegede John Donnelly til ordfører. Sektionen vedtog sin udtalelse den 11. juli 2006.

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg vedtog på sin 429. plenarforsamling af 13.-14. september 2006, mødet den 13. september, følgende udtalelse med 187 stemmer for, 1 imod og 7 hverken for eller imod:

1. Indledning

1.1 Formålet med dette forslag er at foretage en kodifikation af Rådets forordning (EØF) nr. 2730/75 af 29. oktober 1975 om glucose og lactose. Den nye forordning træder i stedet for de forskellige retsakter, som er indarbejdet i den. Forslaget ændrer ikke indholdet af de retsakter, der kodificeres, men er blot en sammenskrivning af dem, og der foretages kun de formelle ændringer, der er nødvendige af hensyn til selve kodifikationen.

2. Generelle bemærkninger

2.1 I forbindelse med Borgernes Europa støtter Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg Kommissionens bestræbelser på at forenkle og præcisere fællesskabslovgivningen for at gøre den klarere og lettere tilgængelig for almindelige borgere, således at de får nye muligheder og kan udnytte de specifikke rettigheder, som fællesskabslovgivningen giver dem.

2.2 Efter udvalgets opfattelse bør kodificeringen ske i fuld overensstemmelse med Fællesskabets normale lovgivningsprocedure.

Bruxelles, den 13. september 2006

Anne-Marie SIGMUND

Formand for

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om Civilsamfundet i Belarus

(2006/C 318/23)

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg besluttede den 14. juli 2005 i henhold til forretningsordens artikel 29, stk. 2, at udarbejde om *Civilsamfundet i Belarus*.

Det forberedende arbejde henvistes til Den Faglige Sektion for Eksterne Forbindelser, som udpegede David Stulik til ordfører. Sektionen vedtog sin udtalelse den 19. juli 2006.

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg vedtog på sin 429. plenarforsamling den 13.—14. september 2006, mødet den 14. september, følgende udtalelse med 146 stemmer for, 2 imod og 5 hverken for eller imod:

1. Resumé af udtalelsen

1.1 Med denne initiativudtalelse ønsker Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg at udtrykke sin støtte, solidaritet og sympati med alle civilsamfundsorganisationer i Belarus, som her arbejder på at indføre demokrati, menneskerettigheder, retsstatsforhold, forenings- og ytringsfrihed — grundlæggende værdier, som Den Europæiske Union baserer sig på.

1.2 Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg giver især udtryk for sin moralske støtte til civilsamfundsorganisationerne, som f.eks. ikke statslige organisationer, der forsvare menneskerettighederne og overvåger demokratiet og retsstatsforholdene, uafhængige ungdomsorganisationer, uafhængige stiftelser, uafhængige sammenslutninger af arbejdstagere og entreprenører og afhængige fagforbund, som arbejder på at indføre demokrati, menneskerettigheder, retsstatsforhold og de grundlæggende europæiske værdier i Belarus.

1.3 Direkte personlige kontakter, f.eks. i form af udvekslinger mellem især unge, spiller en central rolle i kontakterne med det belarussiske civilsamfund. For at støtte og udbygge disse, er det nødvendigt, at EU og dets medlemsstater fører en åben visapolitik over for belarussiske borgere.

1.4 Den Europæiske Union som helhed bør arbejde for at indføre en effektiv, forståelig og målrettet informationspolitik samt en informationsstrategi, der over for de belarussiske borgere forklarer EU's grundlæggende værdier og virkemåde.

1.5 Hvis EU har til hensigt at yde finansiel støtte til civilsamfundet i Belarus, er det absolut nødvendigt at denne ydes effektivt og på en fleksibel måde, således at denne støtte også i praksis når frem til den målgruppe, der har brug herfor.

1.6 Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg opfordrer EU-institutionerne til i forbindelse med udarbejdelsen af strategien for støtte til civilsamfundsorganisationerne i Belarus at tage ved lære af den erfaring og know-how, som civilsamfundsorganisationerne i de nye medlemsstater sidder inde med om denne overgangsfase.

2. Generel indledning

2.1 Med denne initiativudtalelse ønsker Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg at udtrykke sin støtte, solidaritet og sympati med alle civilsamfundsorganisationer i Belarus, som her arbejder på at indføre demokrati, menneskerettigheder, retsstatsforhold, forenings- og ytringsfrihed — grundlæggende værdier, som Den Europæiske Union baserer sig på.

2.2 EØSU tillægger det stor betydning, at man i Belarus har et ægte civilsamfund, der ikke er underlagt kontrol, da det er en nødvendig forudsætning for stabiliteten på lang sigt og landets demokratiske udvikling.

2.3 EØSU udtrykker sin absolutte misbilligelse af administrationens, statsorganernes og de offentlige myndigheders optræden, som førte til den meget ugenomsigtige og ureglementerede afvikling af præsidentvalgene i Belarus den 19. marts 2006. Endvidere udtrykker EØSU sin modstand imod den skueproces, som de politisk ansvarlige iværksatte rettet imod forkæmpere for demokratiet og medlemmer af ikke-statslige organisationer, som kun ønskede at udøve deres borgerrettigheder og følge afviklingen af parlamentsvalgene. Disse har på det seneste været genstand for afskrækkende og uretfærdige domme (f.eks. medlemmerne af ngo'en »Partnerskab«).

2.4 EØSU påpeger, at Belarus — et naboland til EU — er vidne til, at der udøves politisk motiveret vold imod dets egne borgere, at de grundlæggende menneskerettigheder krænkes, og at gældende internationale menneskerettighedskonventioner ikke respekteres. Civilsamfundsorganisationerne i de 25 EU-medlemsstater finder dette uacceptabelt.

2.5 EØSU misbilliger og forkaster forfølgelsen og den efterfølgende kriminalisering af de civilsamfundsorganisationer, som har sat sig op imod statsorganernes vilkårlige beslutninger.

2.6 Sigtet med denne initiativudtalelse er at foreslå EU-institutionerne nye tilgange i forbindelserne til Belarus og i støtten til civilsamfundet i landet. EU's strategi til støtte af de belarussiske civilsamfund skal være en specifik, gennemførlig og bæredygtig mellemlangsigtet strategi især nu, da landet efter præsidentvalgene langsomt er ved at forsvinde ud af billedet på internationalt plan.

2.7 I udtalelsen søger man også at give de europæiske civilsamfundsorganisationer en bedre forståelse for situationen i Belarus, fremme en større interesse for deres belarussiske partners skæbne og de problemer, de står overfor og således udstikke rammerne og bane vejen for deres gensidige samarbejde.

3. Civilsamfundets situation i Belarus

3.1 Ved første øjekast synes den juridiske ramme, der er nødvendig for eksistensen af formelle civilsamfundsorganisationer at være tilstrækkelig og i overensstemmelse med et moderne samfunds normer. Problemet med den juridiske ramme ligger imidlertid i dens detaljerede fortolkning og i de kunstige hindringer, der skabes for civilsamfundsorganisationernes virke og registrering. I praksis er situationen den, at man med denne juridiske ramme kan finde påskud til at nægte at registrere civilsamfundsorganisationer, som det siddende regime anser for at være til besvær.

3.2 Som i et hvert land med et autoritært og totalitært styre er Belarus splittet mellem på den ene side officielle organisationer og på den anden dem, som i bedste tilfælde opererer legalt, men med store problemer eller semilegalt, jo sågar illegalt. Den belarussiske administration politiserer disse organisationer og forbinder dem med den politiske opposition. Det skal dog slås fast her, at borgernes rettigheder til frit at forene sig for at forsvare deres særlige og offentlige interesser er en grundlæggende ret og en europæiske værdi. Endvidere er »konflikter« mellem civilsamfundet og den officielle politiske magt almindeligt forekommende og normal i EU-landene. Men i klassiske demokratier resulterer sådanne »konflikter« ikke i en svækkelse af disse organisationers legitimitet, men giver den offentlige mening mulighed for at udøve kontrol over og involvere sig i forvaltningen af offentlige anliggender.

3.3 I Belarus opererer en lang række officielle organisationer, som er loyale over for regimet eller under direkte opsyn eller kontrol af statsorganer. Disse organisationer præsenteres af regimet som det belarussiske civilsamfund⁽¹⁾. På den anden side er der civilsamfundsorganisationer, som er kritiske over for regimet, og følgelig bliver de kriminaliseret og i mange tilfælde endog gjort ulovlige.

3.4 Endvidere findes der i Belarus uformelle organisationer og foreninger af borgere, som også må regnes som en del af civilsamfundet. Disse grupper, bestående af aktive og bevidste borgere, har på grund af deres aktiviteter ikke nogen chance for at blive officielle organisationer og er derfor tvunget til at forblive uformelle. De mennesker, der organiserer sig på denne måde, risikerer at blive gjort til ofre, blive retsforfulgt, afskediget eller nægtet adgang til uddannelse. Det centrale spørgsmål er, hvordan man kan hjælpe disse grupper, der, selv om de er uformelle, i mange tilfælde udgør kernen i et uafhængigt belarussisk civilsamfund.

3.5 En række civilsamfundsorganisationer fortsætter på samme vis deres aktiviteter efter, at man af forskellige grunde og på basis af snæversynede bureaukratiske og meningsløse påskud har nægtet at registrere dem på ny, hvilket er en måde, hvorpå myndighederne formelt bringer uønskede organisationer af vejen. Det drejer sig hovedsageligt om ikke-statslige organisationer, der forsvare menneskerettighederne og overvåger demokratiet og retsstatsforholdene, uafhængige ungdomsorganisationer, uafhængige stiftelser, uafhængige sammenslutninger af arbejdstagere og entreprenører og uafhængige fagforbund. Det er umuligt for disse organisationer fortsat at operere som formelt registrerede juridiske enheder.

3.6 Selv om Belarus har mere end 2.500⁽²⁾ ngo'er i alt, er antallet af uafhængige organisationer, som undertiden kun sporadisk beskæftiger sig med samfundspolitiske spørgsmål, faldende som følge af retsforfølgelse, administrative indgreb og krav om opfyldelsen af nye registreringskrav. Inden for menneskerettigheder er f.eks. en af de sidste organisationer, der opererer legalt, Helsinki-komiteén, men denne organisation er også i den seneste tid blevet sat under et stadigt stærkere pres fra myndighedernes side.

3.7 Sektoren af uafhængige sammenslutninger og grupper af entreprenører, fabrikanter og arbejdsgivere omfatter kun få små organisationer (som f.eks. »Perspektyva«), men deres medlemmer er ofte mål for arrestationer og genstand for falske beskyldninger.

3.8 Der findes både officielle fagforeninger (tilknyttet Landsorganisationen i Belarus) og en uafhængig fagbevægelse under navnet Den Belarussiske Sammenslutning af Demokratiske Fagforeninger. Men foreningsretten og medlemmernes ret til at danne uafhængige fagforbund krænktes dog systematisk. I den seneste appel⁽³⁾ til Europa-Kommissionen fra Den Europæiske Faglige Samarbejdsorganisation (EFS), Den Frie Faglige Internationale (ICFTU) og World Confederation of Labour (WCL) fremhævede udtrykkeligt overgrebene på fagforeningsrettighederne i Belarus.

3.8.1 Den internationale arbejdsorganisation (ILO) har igennem mange år kritiseret og fordømt de alvorlige og systematiske krænkelse af de grundlæggende arbejdstager- og fagforeningsrettigheder i konventionerne 87 og 98 om foreningsfrihed og kollektive overenskomster. En undersøgelseskommision under ILO's styrende organ blev oprettet i 2003 og fremlagde en rapport i 2004, som fordømte regeringens indblanding i interne fagforeningsanliggender såvel som dens fagforeningsfjendtlige bestemmelser og lovgivning. Siden rapportens vedtagelse har ILO skarpt kritiseret regeringen for slet ikke eller kun meget sporadisk at have gennemført henstillingerne i kommissionens undersøgelse. På det 95. møde i ILO's internationale arbejdskonference (juni 2006) tilskyndede man regeringen til at tage konkrete skridt til at gennemføre disse henstillinger, således at man på det styrende organs møde i november 2006 kan se reelle og håndgribelige fremskridt. Uden sådanne fremskridt fæster konferencen lid til, at ILO's styrende organ vil begynde at

⁽¹⁾ Præsident Lukasjenko opfordrede den 26. maj 2006 i en tale til »opbygningen af et civilsamfund, som er kendetegnende for os«.

⁽²⁾ Europa-Kommissionen: Landestrategidokument: Nationalt vejledende program, s. 22. Blandt disse beskæftiger ca. 10 % sig udelukkende med politiske aktiviteter.

⁽³⁾ Presseagenturet Belaplan, 30. maj 2006.

overveje, om der skal træffes yderligere foranstaltninger under ILO's forfatning. Den internationale arbejdsorganisation kunne bl.a. overveje at henstille til medlemsstaternes arbejdsgiver- og arbejdstagersammenslutninger at genoverveje deres forbindelser med Belarus.

3.9 EØSU udtrykker sin fulde støtte til de belarussiske civilsamfundsorganisationer, som baserer sig på europæiske værdier, og som via deres optræden og arbejde hverken legitimerer eller støtter det autoritære regime eller på nogen måde er forbundet hermed. EØSU opfordrer EU-institutionerne og civilsamfundsorganisationer i medlemsstaterne til at yde den nødvendige (også finansielle) støtte.

3.10 EØSU er sig dog bevidst, at det er nødvendigt også at føre en dialog og være i kontakt med de organisationer, hvis virksomhed og optræden giver det autoritære regime legitimitet og strider imod grundlæggende europæiske værdier.

3.11 Alt i alt bør de belarussiske civilsamfundsorganisationer bestræbe sig på (ligeledes i samarbejde med udenlandske partnere) at arbejde sig ud af deres egen isolation i samfundet og at vinde tillid ved at fremlægge deres resultater og vise deres betydning for samfundet.

3.12 Civilsamfundets situation og rolle i Belarus kompliceres endvidere af, at en væsentlig del af den belarussiske befolkning anerkender det siddende politiske styres legitimitet og udtrykker sin støtte til det. På den anden side nyder civilsamfundsorganisationerne ikke bred offentlig støtte og takket være sin informationspolitik lykkes det det politiske styre at tegne et negativt billede af disse i den almindelige borgeres øjne.

4. Generelle henstillinger vedrørende EU's strategi over for Belarus

4.1 EØSU er generelt enig med og støtter Europa-Kommissionen, som den 28. maj 2004 vedtog *Landestrategidokumentet: Nationalt vejledende program for Belarus 2005-2006*. EØSU's interesse og støtte koncentrerer sig især om de punkter i det vejledende program, som vedrører EU's støtte til det belarussiske civilsamfund. EØSU tilbyder at tage aktivt del i samrådene om, hvordan man bedst muligt yder denne støtte.

4.2 EØSU håber også, at Kommissionen vil fremlægge et lignende program for den efterfølgende periode, da en række belarussiske organisationer forventer et større engagement fra EU's side, når det drejer sig om menneskerettigheder og demokrati i deres land. Denne form for planer og programmer har en motiverende og opmuntrende virkning på det belarussiske civilsamfund.

4.3 EØSU understreger derfor, at der dagligt, skridt for skridt skal tages initiativer for at ændre et autoritært regime, som i øvrigt søger at give indtryk af, at man har situationen i landet under kontrol. Dette skal hovedsageligt ske via de belarussiske civilsamfundsorganisationer. I en situation, hvor selv ikke-politiske samfundsorganisationer er underlagt begrænsninger bliver deres aktiviteter også automatisk politiske.

4.4 EU-institutionerne og medlemsstaterne skal forholde sig til Belarus, og hvad angår støtten til civilsamfundet skal de indbyrdes koordinere deres strategier og afstemme dem efter hinanden og med andre internationale donorer (stiftelser og regeringer fra tredje lande).

4.5 De eventuelle fordele og ulemper ved at pålægge økonomiske og andre **sanktioner** skal undersøges yderst nøje. I betragtning af at præsident Lukasjenkos regime kontrollerer så godt som alle medier, kan man let over for Belarus' befolkning (især uden for hovedstaden Minsk) tegne et billede af EU som en fjendtlig institution, hvilket ville gøre en eventuel »europæisk vej« for den fremtidige politiske og økonomiske udvikling i Belarus mindre tiltrækkende.

4.6 Man bør skelne mellem sanktioner med direkte følger for befolkningen eller kun for magthaverne. Ved gennemførelsen af eventuelle sanktioner må man tage højde for denne forskel. Sanktioner bør ikke have direkte konsekvenser for den belarussiske befolkning. Under ingen omstændigheder bør sanktionerne udelukke Belarus fra den generelle toldpræferenceordning, da det er en betinget præferentiel adgang til EU's marked baseret på overholdelsen af visse grundregler. Den belarussiske regering har endvidere nok tid og lejlighed til at i imødegå de vigtigste kritikpunkter med hensyn til krænkelsen af fagforeningsrettighederne i Belarus.

4.7 Selv om Belarus officielt er omfattet af **den europæiske naboskabspolitik** er det under de nuværende omstændigheder ikke muligt at lade Belarus drage den fulde fordel af denne politik. EØSU er enig med Kommissionen og Rådet i, at inddragelsen af Belarus i programmet først skal være mulig, når landets myndigheder klart har vist deres vilje til at overholde de demokratiske værdier og retsstatsprincippet. Europa-Kommissionen bør dog selv (eller i samarbejde med civilsamfundets repræsentanter) opstille et scenario for en hurtig optagelse af Belarus i den europæiske naboskabspolitik i tilfælde af, at der sker en afgørende ændring i landets økonomiske og politiske situation. Der kan drages en parallel med Slovakiet, da det i 90'erne var kandidatland under Vladimir Mečiar's (*) ledelse. En sådan tilgang og beredvillighed fra EU's side over for Belarus ville bidrage til en vedvarende mobilisering af landets civilsamfund og tilbyde det et attraktivt alternativt »europæisk« scenario.

(*) EU's førtiltrædelsesstrategi satte Slovakiet i stand til meget hurtigt at »indhente« sine nabolande, selv om det var nogle år bagud.

4.8 En af hovedaktørerne bag udviklingen i Belarus var, er og bliver Rusland. Eftersom Rusland er en af EU's erklærede strategiske partnere, er det nødvendigt at indlede en dialog om situationen i Belarus med Rusland, de russiske politikere samt repræsentanter for det russiske civilsamfund.

5. Særlige problemfyldte områder for det belarussiske civilsamfund og forslag til praktiske foranstaltninger

5.1 **Frie medier og adgang til objektiv og upartisk information.** I dag har regimet et næsten fuldt informationsmonopol. Civilsamfundet har ikke adgang til medierne i almindelighed eller de officielle medier og informationskanaler. De fleste uafhængige aviser er blevet lukket af forskellige årsager, og for de resterende tidsskrifter er det næste umuligt at få adgang til det statslige distributionsnet. Adgangen til internettet er også begrænset bortset fra hovedstaden Minsk og regionale centre, hvor opkoblingsudgifterne dog fortsat er høje. EU's prioritet bør derfor være at tilvejebringe, støtte og udbygge uafhængige informationskilder for borgerne i Belarus samt sikre adgangen til uzensurerede internetopkoblinger. Internetinitiativer på grænsplan bør støttes.

5.2 **EU-støtte til det belarussiske civilsamfund.** Til trods for at EU har erklæret sig rede til at støtte civilsamfundsorganisationer i Belarus, eksisterer der en hel række praktiske og formelle hindringer for rent faktisk at bringe denne støtte til modtagerne. De nuværende procedurer for EU-støtte er særdeles komplicerede, langsommelige og kostelige. Den gældende finansforordning bør tilpasses med henblik på at muliggøre en mere fleksibel og brugervenlig finansiering af ikke blot officielle ngo'er, men også af uofficielle borgerinitiativer, navnlig i lande med et fjendtligt miljø. EØSU opfordrer Kommissionen, Europa-Parlamentet og Rådet til at overveje en forenkling af de nuværende procedurer for civilsamfundet samt vedtage nye ændringer af finansforordningen og dennes gennemførelsesbestemmelser. For at bringe den nødvendige hjælp frem på en tilfredsstillende måde kunne man anvende de eksisterende europæiske netværk af civilsamfundsorganisationer og repræsentere de belarussiske organisationer (herunder også de ikke-registrerede) via disse europæiske netværk.

5.3 EØSU ser med tilfredshed på Kommissionens nylige forslag til et særskilt finansielt instrument til fremme af demokrati og menneskerettigheder på verdensplan samt på dets fokus på de lande, hvor de grundlæggende friheder er mest truede. EØSU håber at få lejlighed til at udtale sig om dette lovforslag, og at det bærende princip især bliver tilgængelighed for alle, der har brug herfor, samt smidighed i civilsamfundsorganisationernes anvendelse heraf.

5.4 EØSU støtter ligeledes de seneste initiativer, der er blevet drøftet i Europa-Parlamentet og blandt europæiske nonprofitorganisationer med det mål at skabe et nyt finansielt støttein-

strument (**europæisk stiftelse/agentur for demokrati**) for at støtte demokratiske kræfter i lande som Belarus. Detteagentur skulle sikre, at den nødvendige finansielle støtte også når frem til de organisationer, som ikke har nogen officiel status, og som myndighederne nægter at registrere.

5.5 For demokratiets fremtid i Belarus er det væsentligt at **konsolidere de demokratiske kræfter** og et uafhængigt civilsamfund, og at man i denne periode efter valgene sætter strategiske mål for deres fremtidige udvikling. EU bør først og fremmest koncentrere sig om at støtte disse elementer og i denne forbindelse arbejde sammen med andre donorer og stater, der forfølger de samme mål og interesser i Belarus.

5.6 Man bør sikre sig, at såvel de »gamle« demokratiske og godt indkørte civilsamfundsorganisationer i Belarus, som de nye organisationer og initiativer under udvikling får lige adgang til støtte (ikke udelukkende finansiell støtte) fra EU og kontakt til EU-institutionerne.

5.7 **Informationsudveksling.** I modsætning til i andre lande er der ikke nogen repræsentation af Europa-Kommissionen i Belarus og dette til trods for de officielle opfordringer til EU om at åbne denne delegation i Minsk, som ikke er blevet efterkommet. Der findes heller ingen net af europæiske dokumentationscentre. Det er næsten umuligt at få adgang til væsentlige og objektive oplysninger om EU, dets arbejdsmåde, dets værdier og politikker. Man bør derfor overveje, hvordan man kan informere de belarussiske borgere bedre om EU, således at den eventuelle »europæiske vej« for landets udvikling bliver mere tiltrækkende (⁵⁾).

5.8 EU bør lægge sig i selen for at udarbejde en global informationsstrategi, der kan redegøre for de grundlæggende europæiske værdier over for de belarussiske borgere. Da Kommissionen — hvilket ikke er EU's skyld — endnu ikke har en delegation i Belarus skal de repræsentative organer fra de forskellige EU-medlemsstater arbejde sammen om at udbrede kendskabet til europæiske værdier ved f.eks. at skabe et fælles europæiske hus i Minsk.

5.9 EØSU mener, at det ville være rimeligt at skabe en post som særlig EU-repræsentant for Belarus, sådan som det er tilfældet med andre regioner (⁶). Denne repræsentant, der udnævnes af EU's medlemsstater, kunne holde EU-institutionerne orienteret om den aktuelle situation i Belarus og om udviklingen i forbindelserne mellem EU og Belarus. Den særlige repræsentant skulle have til opgave at koordinere medlemsstaternes udenrigspolitik over for Belarus og foreslå fælles EU-foranstaltninger og standpunkter over for Belarus. Den særlige repræsentant skulle ligeledes søge at opretholde kontakten med repræsentanterne for det belarussiske civilsamfund og den demokratiske opposition samt med de officielle organer og institutioner i Belarus.

(⁵) Ifølge en sociologisk opinionsundersøgelse for nylig forbinder kun 1,1 % af belarusserne en forbedring af deres situation med EU og hele 77,7 % med Lukasjenkos person.

(⁶) F.eks. den særlige EU-repræsentant for Moldavien, for Sudan og for det sydlige Kaukasus. Yderligere oplysninger om de særlige EU-repræsentanters rolle og betydning fremgår af følgende web-sted: http://www.consilium.europa.eu/cms3_fo/showpage.asp?id=263&lang=en&mode=g

5.10 Samtidig må man dog konstatere, at bevidstheden i EU om civilsamfundsorganisationernes vanskelige situation i Belarus er utilstrækkelig og varierer betydeligt fra medlemsstat til medlemsstat.

5.11 **Opretholdelse af kontakter mellem EU og civilsamfundet i Belarus.** I praksis forhindrer eller komplicerer de belarussiske myndigheder civilsamfundsorganisationernes mulighed for at mødes med deres partnere fra EU og at rejse udenlands. Især for unge mennesker er det vanskeligt at mødes. I mange tilfælde forhindrer regimet belarussiske studerende i at fortsætte deres studier i udlandet og blive involveret i ngo'er. Personlige kontakter mellem medlemmer af civilsamfundsorganisationer fra Belarus og EU bør derfor være en af prioriteterne i EU's politik over for dette land. Når det f.eks. drejer sig om at viderebringe information og erfaringer samt yde moralsk støtte kan intet erstatte personlige kontakter. EU bør derfor finansiere udvekslinger mellem unge og studerende, uddele stipendier og give støtte til praktikophold med henblik på at fremme fælles aktioner gennemført af civilsamfundsgrupper samt yde en målrettet bistand til opinionsdannere.

5.12 EØSU er dybt utilfreds med de forskellige EU-medlemsstats nuværende visa-politik over for belarussiske borgere. Selvom EU hævder at bestræbe sig på at forenkle visa-procedurerne for udvalgte befolkningsgrupper (herunder også repræsentanter for civilsamfundsorganisationer), må man i praksis konstatere klare overgreb mod den menneskelige værdighed og en nedværdigelse af belarussiske ansøgere om visa til EU-landene. Da visa-procedurerne er lange og ofte ydmygende og uværdige for ansøgerne (?), bringer man de værdier, som EU vedgår sig, og som det er baseret på, i miskredit set med de belarussiske borgeres øjne. Denne situation og den nylige forhøjelse af de administrative omkostninger i forbindelse med udstedelsen af visa, begrænser betydeligt de personlige kontakter, herunder også kontakterne mellem repræsentanter for det organiserede civilsamfund.

5.13 EØSU opfordrer derfor EU-institutionerne og hver medlemsstat til mest muligt at begrænse de såvel formelle som

uformelle bureaukratiske hindringer for, at belarussiske borgere, som respekterer og overholder de gældende love, kan opnå visa til EU-landene og ligeledes reducere de beløb, der opkræves for deres udstedelse. Medlemsstaterne bør overveje at forenkle procedurer for udstedelse af visa af humanitære grunde, til videnskabelige formål og studier. De opkrævede beløb bør stå i forhold til den lokale købekraft i de forskellige lande, hvor visaanmodningerne indgives. Man bør endvidere sikre sig, at visaan søgerne behandles værdigt. Kun på denne måde vil EU sende et troværdigt signal til det belarussiske samfund om, at det anser en udbygning af de personlige kontakter mellem borgere i EU og i Belarus som vigtig.

5.14 For de belarussiske civilsamfundsorganisationer er deres partnere i de nye medlemsstater en værdifuld kilde til knowhow og erfaring. Særlig værdifuldt er viden og erfaringer (selv negative) i forbindelse med overgangen fra et totalitært til et demokratisk styre, som indebærer tilpasningen af overgangslovgivning, skabelsen af grundlæggende demokratiske institutioner og grundlaget for retsstaten, et frit og åbent civilsamfunds virke, uafhængige medier, skabelsen af en balance mellem den offentlige sektor, den private sektor og civilsamfundet, gennemførelsen af samfundsøkonomiske reformer, reformer af statsmaskineriet (herunder hæren, politiet og retsvæsenet). EU som helhed bør støtte denne overførsel af omstillings-knowhow til de belarussiske organisationer.

5.15 **Overførsel af erfaring og viden** bør ikke udelukkende finde sted som led i aktiviteter uden for Belarus. Tværtimod skal der tilrettelægges besøg i Belarus, og forskellige aktiviteter, seminarer, konferencer og rundbordsdialoger med partnere fra EU-lande skal organiseres og afholdes i landet selv. Der skal skabes rum og tilstrækkelig støtte til det arbejde, der udføres af private stiftelser, som står for og finansierer projekter af denne art. Eksempler på god praksis og succesrige modeller for sådanne aktiviteter med civilsamfundsorganisationer i Ukraine kan tjene som forbillede, der bør følges op.

Bruxelles, den 14. september 2006

Anne-Marie Sigmund

Formand for

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg

(?) En detaljeret beskrivelse af disse fremgangsmåder og de nedværdigende procedurer, som EU-medlemsstaternes repræsentationer anvender over for belarussiske visaansøgere (ordrette citater fra visaansøgerne og beskrivelserne af deres personlige erfaringer) fremgår af rapporten fra den polske Batory-stiftelse med titlen »Visa Policies of European Union Member States, Monitoring Report«, Wazawa juni 2006, på webstedet <http://www.batory.org.pl/english/intl/pub.htm>.

Som et eksempel kan næves følgende citat: »Næsten ingen konsulater bekymrede sig om at sikre de ventende personer uden for konsulatet rimelige forhold. Hverken beskyttelse mod regn eller sne eller noget sted at sætte sig. Dette tilsyneladende mindre problem får sit fulde omfang, når man tænker på, at de ventende ofte må tilbringe en hel nat foran konsulatet« (side 22).

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om Indvandring i EU og integrationspolitik — samarbejde mellem de regionale og lokale myndigheder og civilsamfundets organisationer

(2006/C 318/24)

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg besluttede den 14. juli 2005 i overensstemmelse med forretningsordenens artikel 29, stk. 2 at udarbejde om: *Indvandring i EU og integrationspolitik — samarbejde mellem de regionale og lokale myndigheder og civilsamfundets organisationer*.

Det forberedende arbejde henvistes til Den Faglige Sektion for Beskæftigelse, Sociale og Arbejdsmarkedsmæssige Spørgsmål og Borgerrettigheder, som udpegede **Luis Miguel Pariza Castaños** til ordfører. Sektionen vedtog sin udtalelse den 13. juli 2006.

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg vedtog på sin 429. plenarforsamling den 13.-14. september 2006, mødet den 13. september 2006, følgende udtalelse med 181 stemmer for, 7 imod og 8 hverken for eller imod:

1. Indledning

1.1 I 2002 vedtog EØSU en initiativudtalelse om »*Indvandring, integration og det organiserede civilsamfunds rolle*«⁽¹⁾ for at sætte skub i en politisk og social debat på EU-plan med henblik på at konsolidere integrationspolitikken som en grundlæggende del af den fælles indvandrings- og asylpolitik.

1.2 Udtalelsen foreslog bl.a., at EU udarbejder et EU-program til fremme af social integration af indvandrere. EØSU finder, at det er nødvendigt at udarbejde programmer til fremme af integration af nye indvandrere og personer, som opnår familiesammenføring. Det samme gælder for flygtninge og asylansøgere, som ud over at have en status, der er gyldig i hele Europa, er beskyttet af den internationale lovgivning.

1.3 EØSU afholdt i samarbejde med Kommissionen den 9.—10. september 2002 en konference med samme målsætning. Den havde deltagelse af over 200 repræsentanter for arbejdsmarkedet samt de mest repræsentative ngo'er i de 25 medlemsstater og de europæiske netværk. Formålet med konferencen var at inddrage civilsamfundet i indsatsen for at fremme den europæiske integrationspolitik.

1.4 I konferencens konklusioner blev det fastslået, at arbejdsmarkedets parter og civilsamfundsorganisationerne har en væsentlig rolle at spille i integrationsspørgsmål. Endvidere understregede man, at Den Europæiske Union og dens medlemsstater **især regionalt og lokalt bør fremme integrationen** af indvandrere, minoriteter og flygtninge. Det er nødvendigt at etablere et **EU-program** for at sætte skub i integrationen⁽²⁾.

1.5 Det Europæiske Råd oprettede i 2003 nationale kontaktpunkter for integration og pålagde Kommissionen at udarbejde en årlig rapport om indvandring og integration⁽³⁾. Kommissionen udarbejdede også en *Meddelelse om indvandring, integration og beskæftigelse*⁽⁴⁾ med en samlet tilgang til integration, som EØSU støttede i sin udtalelse⁽⁵⁾. I november 2004 offentliggjorde Kommissionen en håndbog om integration (*Handbook on Integration for policy-makers and practitioners*)⁽⁶⁾.

1.6 Haag-programmet, som Rådet vedtog den 4.-5. november 2004, understreger behovet for en bedre koordinering af medlemsstaternes integrationspolitik og EU's initiativer på dette område og peger på, at EU's politik må bygge på fælles principper og klare evalueringsinstrumenter.

1.7 Indvandringspolitikken ligger nu inden for bedre udformede politiske og lovgivningsmæssige rammer. Denne udtalelse er et nyt bidrag fra EØSU, som fokuserer på de sociale og politiske aktører på regionalt og lokalt plan, da det er dér, udfordringerne kan tages mest effektivt op, og hvor de iværksatte foranstaltninger kan give de bedste resultater.

1.8 Som et supplement til udarbejdelsen af denne udtalelse har EØSU arrangeret en høring i Barcelona for at udveksle god praksis mellem de lokale og regionale myndigheder (En rapport om denne høring indgår i bilag II) og en høring i Dublin for at undersøge god praksis med hensyn til integration og bekæmpelse af diskrimination på arbejdspladsen i samarbejde med ILO og Det Europæiske Institut til Forbedring af Leve- og Arbejdsvilkårene (En rapport om denne høring er vedlagt i II).

⁽³⁾ KOM(2004) 508 endelig.

⁽⁴⁾ KOM(2003) 336 endelig.

⁽⁵⁾ EU C 80 af 30.3.2004 (ordfører: Luis Miguel Pariza Castaños).

⁽⁶⁾ http://europa.eu.int/comm/justice_home/doc_centre/immigration/integration/doc/handbook_en.pdf.

⁽¹⁾ EFT C 125 af 27.5.2002 (ordfører: Luis Miguel Pariza Castaños — medordfører: Vitor Melicias).

⁽²⁾ Jf. konferencens generelle konklusioner.

2. En fælles dagsorden for integration

2.1 Kommissionen offentliggjorde den 1. september 2005 en meddelelse om *En fælles dagsorden for integration — En ramme for integration af tredjelandsstatsborgere i Den Europæiske Union* ⁽⁷⁾, som EØSU hilser velkommen og støtter, da den konkretiserer det forslag, udvalget fremsatte i sin udtalelse og på konferencen i 2002.

2.2 Meddelelsen opfordrer medlemsstaterne til nationalt at styrke deres indsats med hensyn til udvikling af nationale strategier for integration af indvandrere og eftersøger større sammenhæng mellem disse strategier og de foranstaltninger, der iværksættes på EU-plan.

2.3 Den foreliggende udtalelse udarbejdes på EØSU's eget initiativ og omhandler derfor ikke specifikt Kommissionens meddelelsen. Den medtager dog også EØSU's syn på KOM (2005) 389 endelig.

2.4 RIA-Rådet vedtog den 19. november 2004 et sæt **Fælles Grundprincipper**, som skal understøtte en sammenhængende europæisk ramme for integration. Kommissionen udmønter disse principper i foranstaltninger, der skal betragtes »som vigtige elementer i alle medlemsstaternes og EU's integrationspolitikker« ⁽⁸⁾. Foranstaltningerne er delt op efter elleve principper. ⁽⁹⁾ EØSU mener, at disse principper, som videreudvikles i den fælles dagsorden, er et godt grundlag for afbalancerede og sammenhængende integrationspolitikker på EU-plan og i medlemsstaterne.

2.5 I de finansielle overslag for 2007-2013 foreslås oprettet en **Europæisk Integrationsfond** ⁽¹⁰⁾ for tredjelandsborgere, som bygger på disse fælles principper. EØSU støtter dette forslag ⁽¹¹⁾ og håber, at det medtages i det fremtidige EU-budget.

2.6 Programmet foreslår foranstaltninger, som skal gennemføres på nationalt plan eller EU-plan. Kommissionen ønsker at foretage en løbende evaluering af foranstaltningerne.

2.7 Kommissionen understreger, at »det er vigtigt at skabe en mere sammenhængende EU-strategi for integration under hensyntagen til medlemsstaternes og deres **lokale og regionale myndigheders kompetence**« ⁽¹²⁾.

⁽⁷⁾ KOM(2005) 389 endelig.

⁽⁸⁾ Jf. KOM(2005) 389 endelig, kapitel 2.

⁽⁹⁾ Bilag 1.

⁽¹⁰⁾ Jf. KOM(2005) 123 endelig.

⁽¹¹⁾ Udtalelsen »Forvaltning af migrationsstrømme«, EUT C 88 af 11.4.2006 (ordfører: An Le Nouail-Marlière).

⁽¹²⁾ Jf. KOM(2005) 389 endelig, kapitel 3.

2.8 Kommissionen havde foreslået en åben koordinationsmetode ⁽¹³⁾ for indvandringspolitik, som ikke blev godkendt af Rådet. EØSU ⁽¹⁴⁾, som støttede Kommissionens forslag, ser netværket af nationale kontaktpunkter, de fælles principper og evalueringsproceduren for integrationspolitik som et skridt i koordineringen af nationale foranstaltninger og som et led i en fælles strategi og foreslår Kommissionen og Rådet at anvende den åbne koordinationsmetode på grundlag af disse positive erfaringer.

2.9 Det er nødvendigt at videreudvikle en retlig EU-ramme (en fælles politik) om betingelserne for tredjelandsstatsborgeres indrejse og ophold. Medlemsstaterne bør på hensigtsmæssig vis gennemføre direktiverne om henholdsvis fastboende udlændinge og familiesammenføring ⁽¹⁵⁾ som blev vedtaget i 2003.

2.10 Kommissionen understreger den snævre forbindelse, der er mellem en fælles indvandringspolitik og en fælles integrationsstrategi. Direktivet om økonomiske indvandreres indrejse er dog endnu ikke blevet vedtaget. EØSU ⁽¹⁶⁾ er enig med Kommissionen i, at »alle fremtidige retsakter om migration bør tage hensyn til ligebehandling af migranter og migranternes rettigheder« ⁽¹⁷⁾. Kommissionen har annonceret udsendelsen af andenudgaven af integrationshåndbogen, oprettelsen af et websted om integration, et europæisk integrationsforum og en styrkelse af årsrapporterne om indvandring og integration. EØSU støtter disse mål og er villig til at samarbejde med Kommissionen.

2.11 EØSU støtter kraftigt gennemførelsen af dette program og minder om sine bemærkninger i en tidligere udtalelse. »EØSU foreslår, at Kommissionen forvalter et europæisk integrationsprogram med tilstrækkelige midler til koordinering af de nationale politikker og understreger vigtigheden af, at Rådet tildeler Kommissionen tilstrækkelige politiske, lovgivningsmæssige og budgetmæssige beføjelser til fremme af indvandrernes integration. EØSU understreger ligeledes vigtigheden af, at der etableres positive og effektive programmer for modtagelse af indvandrere i samarbejde med det organiserede civilsamfund« ⁽¹⁸⁾.

2.12 EØSU foreslår endvidere, at EU afsætter de nødvendige midler til at modtage de mange indvandrere uden dokumenter, som kommer til landene i Sydeuropa, af humanitære grunde. EU's medlemsstater bør udvise solidaritet og ansvarlighed, så Europa kan gennemføre en fælles politik.

⁽¹³⁾ KOM(2001) 387 endelig.

⁽¹⁴⁾ EFT C 221 af 17.9.2002 (ordfører: Socha zu Eulenburg).

⁽¹⁵⁾ Direktiv 2003/109/EF og direktiv 2003/86/EF.

⁽¹⁶⁾ Udtalelse om »Grønbog om en EU-metode til at styre økonomisk migration« (ordfører: Luis Miguel Pariza Castaños). EUT C 286 af 17.11.2005.

⁽¹⁷⁾ Jf. KOM(2005) 389 endelig, kapitel 3.2.

⁽¹⁸⁾ EUT C 80 af 30.3.2004, pkt. 1.10 (ordfører: Luis Miguel Pariza Castaños).

3. Integrationspolitik

3.1 Integration er en tovejsproces, der er baseret på lige rettigheder og pligter for tredjelandsstatsborgerne og værtssamfundet, og som giver indvandrerne mulighed for at blive fuldt ud integreret. I en tidligere udtalelse definerede EØSU integration som »den gradvise ligestilling af indvandrere med den øvrige befolkning, hvad angår rettigheder og pligter samt adgang til goder, tjenesteydelser og demokratisk medindflydelse på lige vilkår«⁽¹⁹⁾.

3.2 Denne tovejs-strategi betyder, at integration ikke kun vedrører indvandrerne, men hele værtssamfundet. Det drejer sig ikke om en integration af indvandrerne i værtssamfundet, men om en integration mellem indvandrerne og værtssamfundet; dvs. gensidig integration. Integrationspolitikken må være rettet mod begge sider med det mål at opnå et samfund, hvor alle borgere har de samme rettigheder og pligter og deler værdierne i et demokratisk, åbent og pluralistisk samfund.

3.3 Indvandrere må udvise forståelse for og respektere værtssamfundets kulturelle værdier og værtssamfundet må på sin side udvise forståelse for og respektere og forstå indvandrernes kulturelle værdier. Kulturelle spørgsmål misbruges ofte til forskelsbehandling. Integration betyder ikke, at indvandrerne skal tilpasse sig kulturelt til værtssamfundet. Denne fejlopfattelse har ført til en række mislykkede integrationsforsøg. De europæiske samfund er pluralistiske samfund kulturelt set, og denne tendens vil blive yderligere styrket fremover som følge af udvidelsen og øget indvandring.

3.4 Man må huske på, at der i nogle medlemsstater bor mange mennesker, som tilhører nationale eller kulturelle mindretal, hvis rettigheder ligeledes må beskyttes og garanteres.

3.5 EØSU anser den kulturelle mangfoldighed som kendetegnende for et pluralistisk og demokratisk Europa ligesom princippet om at staten er neutral i religiøs henseende. Indvandringen fra tredjelande tilfører nye elementer til vores mangfoldighed og beriger vores samfund socialt og kulturelt. Kulturen i de menneskelige samfund skal ikke opfattes som noget uforanderligt, men som en proces i konstant udvikling, som beriges, når nye elementer tilføres. Princippet om forvaltningens uafhængighed og neutralitet over for religioner bidrager til at sikre en god relation mellem indvandrere og værtssamfund. De europæiske samfund bør fremme tværkulturelle uddannelsesprogrammer. UNESCO-konventionen⁽²⁰⁾ for kulturel

mangfoldighed er et vigtigt instrument for EU's politik.

3.6 Social integration af indvandrere er ligeledes en proces med ligestilling af rettigheder og pligter og hænger nøje sammen med bekæmpelse af forskelsbehandling. Forskelsbehandling er en ulovlig måde at krænke personers rettigheder på. Retten til et familieliv er ikke tilstrækkeligt garanteret i nogle medlemsstater som følge af meget restriktive bestemmelser om familiesammenføring. Ej heller er det direktiv, som Rådet har vedtaget, tilstrækkeligt⁽²¹⁾.

3.7 Subsidiaritetsprincippet betyder, at integrationspolitik — inden for en sammenhængende europæisk ramme — ikke blot er en opgave for medlemsstaternes regeringer. En sådan politik vil kun bære frugt, hvis de lokale og regionale myndigheder inddrages heri og samarbejder aktivt med civilsamfundets organisationer. EØSU foreslår, at de lokale og regionale myndigheder øger deres indsats og fremmer nye integrationspolitikker.

3.8 De lokale og regionale myndigheder råder — inden for rammerne af de beføjelser, de har i de forskellige medlemsstater — over nogle politiske, lovgivnings- og budgetmæssige instrumenter, som de må anvende hensigtsmæssigt i integrationspolitikken.

3.9 Både indvandrere og værtssamfund må indtage en integrationsvenlig holdning. Arbejdsmarkedets parter og civilsamfundets organisationer må engagere sig i integrationspolitikken og bekæmpelsen af forskelsbehandling.

3.10 Den grundlæggende udfordring, som civilsamfundets organisationer står over for, er at fremme en integrationsvenlig holdning i de europæiske værtssamfund. Arbejdsmarkedets parter, menneskerettighedsorganisationer, kulturelle og sportslige foreninger, religiøse samfund, beboerforeninger, uddannelseskredse, medier osv. må gå forrest i integrationen. I dette øjemed må de åbne deres egne døre og søge at få indvandrerne involveret.

3.11 Forskelsbehandling, racisme og fremmedhad er på fremmarch i nogle små sektorer af de europæiske samfund, drevet frem af nogle uansvarlige politikere og elementer i medierne, som forstørrelser den sociale effekt af denne adfærd. Mange af Europas civilsamfundsorganisationer er imidlertid engageret i den sociale og politiske kamp mod en sådan adfærd.

⁽¹⁹⁾ EFT C 125 af 27.5.2002, pkt. 1.4 (ordfører: Luis Miguel Pariza Castaños).

⁽²⁰⁾ Unesco-konventionen om beskyttelse og fremme af de kulturelle udtryksformers mangfoldighed. Jf. http://portal.unesco.org/culture/en/ev.php-URL_ID=11281&URL_DO=DO_TOPIC&URL_SECTION=201.html.

⁽²¹⁾ Jf. direktiv 2003/86/EF og EØSU's udtalelser i EFT C 204 af 18.7.2000 (ordfører: Giacomina Cassina) og i EFT C 241 af 7.10.2002 (ordfører: Dario Mengozzi).

3.12 De lokale og regionale myndigheder har i samarbejde med civilsamfundsorganisationerne ansvaret for at oplyse indvandrere og værtssamfund om deres rettigheder og pligter.

3.13 Indvandrerorganisationer og -samfund spiller en meget vigtig rolle i modtagelsen og integrationen af indvandrere. Samtidig må de sætte skub i integrationen blandt deres medlemmer og styrke forbindelserne til værtssamfundets organisationer.

3.14 De lokale og regionale myndigheder må støtte arbejdet i disse organisationer og konsultere dem, inden der træffes politiske beslutninger.

3.15 Antidiskriminationsdirektiverne ⁽²²⁾ er blevet vedtaget og omsat i national lovgivning. EØSU håber at blive orienteret om rapporterne om evaluering af deres effekt og resultater.

3.16 Mange indvandrere og deres efterkommere, eller personer, der tilhører etniske eller kulturelle minoriteter, lider imidlertid under forskelsbehandling på arbejdspladsen (selvom de har samme faglige kvalifikationer); de har vanskeligere ved at finde beskæftigelse, de får lavkvalitetsjob og bliver hyppigere afskediget.

3.17 Det er vigtigt, at arbejdsmarkedets parter på lokalt og regionalt plan kæmper mod en sådan diskriminerende praksis, som er i modstrid med europæisk lovgivning og udgør nye hindringer for integrationen. Forskelsbehandling på arbejdspladsen er også en hindring for virksomhedernes fremgang. Integration på arbejdspladsen med ligebehandling og uden arbejdsrelateret forskelsbehandling i forhold til nationale arbejdstagere er en nødvendig forudsætning for virksomhedernes succes og for social integration ⁽²³⁾. Bilag 3 indeholder en rapport fra høringen i Dublin, som blev afholdt med henblik på at undersøge god praksis for integration på arbejdsmarkedet.

4. De lokale og regionale integrationsprogrammer

4.1 Tidligere troede man i nogle medlemsstater, at der ikke var behov for en integrationspolitik, da indvandrerne jo kun var gæstearbejdere, som ville vende tilbage til deres oprindelseslande, når de er holdt op med at arbejde. Denne forføjede tilgang har forårsaget mange problemer med social adskillelse og marginalisering, som man forsøger at løse med den nuværende politik.

4.2 I andre medlemsstater var man i mange år af den opfattelse, at indvandrernes integration ville ske automatisk og nemt, uden at der var behov for en aktiv politik. Med tiden bed adskillelsen og marginaliseringen sig imidlertid fast med alvorlige sociale konflikter til følge. I dag forsøger man at rette op på fortidens problemer med nye foranstaltninger.

⁽²²⁾ Direktiv 2000/43/EF og direktiv 2000/78/EF.

⁽²³⁾ Jf. det positive arbejde, arbejdsmarkedets parter udfører i Irland, der er omtalt i bilag 3.

4.3 Man må huske på, at indvandring gennem ulovlige kanaler vanskeliggør integrationspolitiske foranstaltninger, idet »papirløse« indvandrere befinder sig i en vanskelig og meget sårbar situation. I nogle medlemsstater er der blevet igangsat procedurer for at lovliggøre disse personers ophold og således fremme deres integration.

4.4 Selv om der i Rådet for Den Europæiske Union stadig hersker nogen tvivl om subsidiaritet, mener de fleste ledere, at det er nødvendigt at fremme en sammenhængende integrationspolitik på alle planer: EU-plan, nationalt, regionalt og lokalt plan.

4.5 EØSU mener, at denne politik kun kan være effektiv, hvis den er proaktiv og udvikles som led i en sammenhængende og holistisk strategi. Mange gange reagerer myndighederne først, når problemerne er dukket op og er vanskelige at løse.

4.6 Integration er en proces med mange dimensioner, hvor der må trækkes på de forskellige offentlige administrationer og samfundskræfterne. De europæiske, nationale, regionale og kommunale myndigheder må udarbejde programmer inden for deres respektive kompetenceområde. For at sikre effektive og globalt sammenhængende programmer og foranstaltninger må de suppleres og koordineres på passende vis.

4.7 Borgerne og de lokale myndigheder lider under følgerne af deres regerings fejlslagne politik. Det er først og fremmest myndighederne i byerne, der må bære følgerne af denne mislykkede politik. Af denne grund har adskillige lokal- og regionalregeringer længe ført deres egen modtagelses- og integrationspolitik. Deres erfaringer er meget varierende: nogle er eksempler på god praksis, mens andre må betragtes som fiaskoer.

4.8 Omfanget af den nuværende og fremtidige indvandringsproces peger på, at de udfordringer, vi står over for, er meget store, og at de lokale og regionale myndigheders økonomiske midler og politiske tiltag ikke er tilstrækkelige.

4.9 EØSU mener, at lokal- og regionalregeringer i samarbejde med civilsamfundsorganisationer bør udarbejde integrationsplaner og -programmer, som opstiller målene og tildeler de nødvendige ressourcer. »Papirpolitik«, dvs. programmer uden økonomiske ressourcer, har ingen effekt.

4.10 Efter EØSU's mening er det fornuftigt at øremærke en del af den økonomiske gevinst ved indvandring til modtagelses- og integrationsforanstaltninger.

4.11 Det er yderst vigtigt, at de mest repræsentative indvandrerforeninger og repræsentanter høres i forbindelse med udarbejdelsen af integrationsprogrammer og -planer.

4.12 Nogle europæiske kommuner og regioner har mekanismer og organer for deltagelse og konsultation, hvorigennem civilsamfundsorganisationerne sammen med myndighederne kan være med til at udarbejde og forvalte integrationspolitikken.

5. Instrumenter, budgetter og evaluering

5.1 De lokale og regionale integrationsplaner og -programmer må tildeles passende budgetter og have egne forvaltnings- og evalueringsinstrumenter.

5.2 Der er mange eksempler på europæiske byer og regioner med egne integrationsorganer og -tjenester, som varetager omfattende politiske og tekniske opgaver.

5.3 Mange byer og regioner har desuden organer for civilsamfundsorganisationernes høring og deltagelse. Der er blevet oprettet en række fora og rådgivende udvalg, som civilsamfundsorganisationer og indvandrerforeninger deltager i.

5.4 EØSU ser dette som eksempler på god praksis, der bør danne skole i hele EU.

5.5 I nogle byer er der også særlige tjenester for indvandrere, som tager sig af de praktiske aspekter af integrationsplanerne.

5.6 Det diskuteres for tiden, om man ved at lade specialiserede, dertil oprettede tjenester tage sig af indvandrere ikke løber en risiko for, at sidstnævnte adskilles fra den øvrige befolkning. EØSU mener, at man bør undgå adskillelse ved benyttelsen af offentlige tjenester, om end det undertiden kan blive nødvendigt med særlige tjenester, især til at tage imod indvandrerne ved ankomsten.

5.7 EØSU finder det nødvendigt at inddrage arbejdsmarkedets parter og de øvrige civilsamfundsorganisationer i udarbejdelsen og forvaltningen af de lokale og regionale integrationsplaner og -programmer.

5.8 Endvidere er det en god idé at fremme samarbejdet mellem de europæiske værtssamfunds lokale og regionale myndigheder og de tilsvarende myndigheder i oprindelseslandene. Der er her allerede eksempler på god praksis, som bør videregives.

5.9 Nogle myndigheder afsætter kun budgetmidler for at mindske konflikter, når de er brudt ud. Integrationspolitikken må være proaktiv, hvis den skal være effektiv.

5.10 Integration er en udfordring for de europæiske samfund. Nylige begivenheder i en række lande har vist, at

målene ikke er nået. Selvom situationen er forskellig fra den ene medlemsstat til den anden, og nogle af problemerne er specifikke, er der overalt i Europa behov for at forbedre politikkerne for ligebehandling, integration og bekæmpelse af diskrimination.

5.11 EØSU foreslår, at de forskellige offentlige administrationer på europæisk, nationalt, regionalt og kommunalt plan — i overensstemmelse med de enkelte landes særlige praksis — udarbejder integrationsprogrammer med passende budgetbevilgninger og med en proaktiv tilgang.

5.12 Disse programmer må omfatte evalueringssystemer med præcise indikatorer og gennemsigtige procedurer. Civilsamfundet må inddrages i denne evaluering.

6. Mål

6.1 De spørgsmål og tilgange, de regionale og kommunale integrationsprogrammer skal omfatte, er meget forskellige; de vigtigste er som følger:

6.2 *Konstatering af den reelle situation.* — Den reelle indvandringssituation og minoriteternes stilling i et bestemt område må nøje undersøges af de kompetente instanser, så der kan iværksættes de rigtige foranstaltninger.

6.3 *Den første modtagelse.* — Oprettelse af modtagelsescentre; sundhedspleje og juridisk bistand; midlertidig indkvartering for særlige tilfælde; påbegyndelse af sprogkurser; information om værtssamfundets love og skikke; hjælp til at finde den første beskæftigelse osv. I forbindelse med disse foranstaltninger må mindreårige og andre sårbare personer vises en særlig opmærksomhed.

6.4 *Sprogundervisning.* — De lokale og regionale myndigheder bør gennemføre aktive politikker for sprogundervisning, da et passende kendskab til værtssamfundets sprog er nødvendigt for integrationen. Sprogkurserne bør afholdes i nærheden af indvandrernes bopæl og operere med meget fleksible tidsplaner. Det påhviler myndighederne at give alle indvandrere mulighed for at deltage i kurserne.

6.5 *Adgang til beskæftigelse.* — Beskæftigelse er helt sikkert et prioriteret aspekt af integration. De offentlige arbejdsformidlinger bør derfor operere med egnede programmer som erhvervsuddannelseskurser, erhvervsvejledning osv.

6.6 Forskelsbehandling på arbejdspladsen er en meget stor hindring for integrationen. De lokale og regionale aktører må være aktive i bekæmpelsen af forskelsbehandling.

6.7 *Adgang til bolig.* — Diskriminationsfri adgang til en anstændig bolig er en af de største udfordringer for politikken på lokalt og regionalt plan. Myndighederne må undgå dannelsen af forfaldne ghettoer i byerne med en stor koncentration af indvandrere, og det er derfor nødvendigt at ændre byplanlægningspolitikken i god tid. En forbedring af livskvaliteten i disse kvarterer må være en særlig prioritet.

6.8 *Undervisning.* — Undervisningssystemerne må sikre, at indvandrerbørn har adgang til kvalitetsskoler. Den hyppige overkoncentration af disse elever i ghetto-skoler af meget dårlig kvalitet må undgås. Børnenes skolegang er i alle dens faser grundlaget for integrationen af de nye generationer.

6.9 Undervisningen må afspejle de europæiske samfunds indre mangfoldighed. Der er brug for tværkulturelle formidlere og flere lærerkrafter for at overvinde sproglige og kulturelle vanskeligheder.

6.10 Programmerne for voksenuddannelse må få fat i indvandrerbefolkningen, især kvinderne. Erhvervsuddannelse er en afgørende forudsætning, hvis indvandreres adgang til beskæftigelse skal fremmes.

6.11 *Adgang til sundhed.* — Indvandreres adgang til sundhed og sundhedstjenester må fremmes. Bistand fra de tværkulturelle formidlingstjenester kan være nødvendige i nogle tilfælde.

6.12 *Tilpasning af de sociale tjenester.* — Indvandring stiller ofte nogle krav til de sociale tjenester, som de ikke er forberedt på. De må tilpasse sig den nye situation og lære at forvalte mangfoldigheden.

6.13 *Opkvalificering af offentligt ansatte.* — Ansatte i de sociale tjenester, undervisningssektoren, politiet, sundhedsvæsenet og alle andre offentlige tjenester bør deltage i nye opkvalificeringskurser, så de kan tage sig passende af indvandrere og minoritetsgrupper.

6.14 *Mangfoldighed er noget positivt.* — De kulturelle programmer må anerkende den kulturelle mangfoldighed. Mangfoldighed er et karakteristisk træk ved moderne europæiske byer. Trosretningerne er også mangfoldige.

6.15 Der er også behov for, at de lokale myndigheder fremmer en *læreproces med henblik på sameksistens* og tilskynder alle uanset oprindelse til at tilpasse deres livsstil til de byer, hvori de bor. Både indvandrer- og værtssamfund må deltage i denne læreproces for at lære at leve side om side, øge forståelsen mellem kulturer og fremme social integration.

6.16 Alle mennesker må kunne udnytte retten til et familieliv, hvilket er en af de grundlæggende rettigheder, som er internationalt anerkendt i menneskerettighedskonventionerne. Imidlertid garanterer mange nationale lovgivninger og EU's direktiv om familiesammenføring ⁽²⁴⁾ ofte ikke i tilstrækkeligt omfang, at indvandrere kan udnytte retten til et familieliv, som i øvrigt er en meget positiv faktor for integrationspolitikkerne.

6.17 *Kønsdimensionen.* — Kønsdimensionen må indgå i al integrationspolitik. Erhvervsuddannelsesforanstaltninger, som tager sigte på at lette adgangen til arbejdsmarkedet, er særlig vigtige.

6.18 *Borgerindflydelse.* — Adgang til kanaler for borgerindflydelse er én af integrationens hovedkomponenter. Tredjelandsstatsborgere, der bor fast eller i lange perioder i EU, må garanteres en borgers rettigheder og stemmeretten til kommunalvalg som foreslået af EØSU i en række udtalelser ⁽²⁵⁾.

7. Nye strategier for lokale og regionale myndigheder (nogle af konklusionerne fra Barcelona-høringen)

7.1 *Behovet for netværksarbejde og koordinering mellem forskellige institutioner*

7.1.1 Netværksarbejde og interinstitutionel koordinering er afgørende og optræder i to former: horisontalt mellem lokale regeringer og vertikalt mellem lokale, regionale og statslige administrationer. De udfordringer, som indvandring og integration frembyder, kan ikke håndteres af den enkelte administration alene. EØSU foreslår, at de offentlige administrationer forbedrer koordineringsforanstaltningerne, og at der indføres evalueringsprocedurer for netværksarbejde. EØSU ønsker endvidere også at skabe et tættere samarbejde med Regionsudvalget for at fremme integrationspolitikker.

7.1.2 Nogle regioner, såsom Catalonien og Schleswig-Holstein, har rapporteret, at et af de centrale elementer i deres tilgang har været at inddrage lokale myndigheder i planlægningen af deres initiativer. Også Campania-regionen bemærkede, at den satser på at arbejde i netværk med fagforeninger, kirkelige organer osv. De lokale myndigheder har på deres side understreget, at med hensyn til f.eks. modtagelse er det meget vigtigt at arbejde i netværk med de organer, som forestår denne opgave.

⁽²⁴⁾ Jf. direktiv 2003/86/EF og EØSU's udtalelser i EFT C 204 af 18.7.2000 (ordfører: Giacomina Cassina) og i EFT C 241 af 7.10.2002 (ordfører: Dario Mengozzi).

⁽²⁵⁾ EØSU's udtalelse om adgang til unionsborgerskab i EU, EUT C 208 af 3.9.2003 (ordfører: Luis Miguel Pariza Castaños).

7.1.3 Der gøres stadig flere erfaringer med netværksarbejde mellem lokale regeringer på europæisk plan. Eurocities blev oprettet i 1986 og har nu 123 europæiske byer som medlemmer. Organisationen består af arbejdsgrupper, og en af dem beskæftiger sig med indvandring og integration. Nogle af de byer, som deltog i høringen, såsom Rotterdam og Leeds, deltager i denne arbejdsgruppe. Ud over udveksling af erfaringer og god praksis fremmer arbejdsgrupperne europæiske projekter, der involverer en række byer.

7.1.4 Et andet og nyere netværk, ERLAI, tager specifikt sigte på indvandring og integration. 26 lokale og regionale myndigheder har allerede tilsluttet sig netværket. Det har også som mål at udveksle oplysninger og erfaring og gennemføre fælles aktioner og projekter.

7.1.5 Atter andre projekter er iværksat af forskellige organisationer. Det Europæiske Institut til Forbedring af Leve- og Arbejdsvilkårene arbejder også gennem et netværk af byer for at koordinere integrationspolitikker.

7.1.6 På europæisk niveau har netværket af nationale kontaktpunkter om integration, som koordineres af Kommissionen, også til opgave at udveksle erfaringer. Det bidrog til udarbejdelsen af håndbogen om integration ⁽²⁶⁾ og Kommissionens årlige rapport om indvandring og integration ⁽²⁷⁾.

7.2 Integrationsplaner og civilsamfundsdeltagelse

7.2.1 De lokale og regionale myndigheder, som har udarbejdet omfattende planer og oprettet tjenester for integration, opnår bedre resultater end dem, som kun iværksætter spredte tiltag. Planlægning, ressourcetildeling og forvaltningsinstrumenter er nødvendige elementer for at kunne tage fat på indvandring og integration.

7.2.2 EØSU mener, at det er meget vigtigt, at civilsamfundets organisationer deltager i udarbejdelsen af politikker og gennemførelsen af tiltag. Hvis en integrationsplan skal lykkes, er det vigtigt, at civilsamfundet har været inddraget. Delstaten Schleswig-Holstein har forstået dette og inddrog sociale aktører og en række organer i en bred debat om integration, før det vedtog projektet. Derved blev lokalsamfundet opmærksom på behovet for integrationsforanstaltninger. Andre byer og regioner (København, Barcelona og Helsinki) kan også fremvise eksempler på inddragelsesprocesser.

7.3 Den europæiske integrationsfond

7.3.1 De lokale og regionale myndigheder er mere effektive, når de kan regne med økonomisk støtte fra regeringerne i medlemsstaterne: integrationspolitikker kræver økonomiske ressourcer og medlemsstaterne bør påtage sig et større ansvar. Delstaten Schleswig-Holstein nævnte dette aspekt og fremførte, at et af deres største tiltag har været at konfrontere den tyske

regering med det nødvendige i at reagere på dette krav, og havde i den forbindelse opnået opmuntrende resultater.

7.3.2 Andre lokale myndigheder, såsom Ljubljana og Brescia, har påpeget, at den begrænsede støtte, som de modtager fra deres respektive regeringer, forhindrer dem i at gennemføre mere vidtrækkende politikker på dette område. Problemet forværres, når de regionale myndigheder har for få ressourcer. Det nævnte den franske region Midi-Pyrénées.

7.3.3 Den europæiske integrationsfond, som Rådet og Europa-Parlamentet har vedtaget for perioden 2007-2013, er afgørende, da den vil overføre betydelige økonomiske midler til integrationspolitikker og sikre, at politikkerne gennemføres inden for en sammenhængende og samlet ramme i EU, som tager hensyn til subsidiaritetsprincippet. De nye medlemsstater har vist særlig interesse for denne fond. Endnu en gang udtrykker EØSU støtte til oprettelsen af denne fond og henstiller, at Kommissionen hører udvalget, når forordningen herom udarbejdes.

7.4 Specialiserede tjenester må ikke føre til ghettodannelse

7.4.1 Man må undgå, at indførelse af specialiserede tjenester for indvandrere bidrager til ghettodannelse. Repræsentanten for Budapest anførte for eksempel, at de lokale myndigheder i Ungarn har tjenester for blandt andet familie-, børne- og beskæftigelsesrelaterede anliggender, som indvandrerne i lighed med de øvrige borgere kan anvende. Alle de byer og regioner, som har fastlagt integrationspolitikker, har generelt gjort det ved at udarbejde specifikke planer og stille særlige ressourcer og tjenester til rådighed. Helsinkis repræsentant anførte, at »det ikke burde være nødvendigt med særlige tjenester for indvandrere, men at det er det«. Dette udsagn viser, at støtte i form af alene generelle tjenester ikke er nok til at imødegå de mangler, ugunstige omstændigheder, vanskeligheder og specielle behov, som indvandrere oplever.

7.4.2 Indvandring og integration kræver specifikke planer, projekter og midler. Men problemet med, hvordan man kommer videre fra dette punkt til en mere normal situation, giver fortsat anledning til bekymring: hvordan undgår man, at den særlige situation bidrager til ghettodannelse. Brescias repræsentant pointerede, at de tjenester, der er oprettet for indvandrerne »ikke er parallelle, men supplerende«. De erstatter ikke de almindelige forvaltninger, og det er dem, som indvandrerne må henvende sig til, når det drejer sig om alle de opgaver, som de almindelige forvaltninger tager sig af.

7.4.3 København understregede også, at integrationsrådet var meget optaget af at sikre, at dets foranstaltninger ikke legitimerede nogen form for segregation af indvandrere eller mindretal. Det har som mål at skabe brede foranstaltninger, som tilskynder til tilnærmelse og integration mellem alle dele af befolkningen.

⁽²⁶⁾ http://europa.eu.int/comm/justice_home/doc_centre/immigration/integration/doc/handbook_en.pdf.

⁽²⁷⁾ KOM(2004) 508 endelig.

7.4.4 I den forbindelse er det vigtigt, at værtslandets egne borgere ikke ser tiltag for indvandrere som privilegier, de har fået tildelt, hvilket kan forstærke fordomme og fremme segregation. Cataluña er opmærksom på dette og understreger, at når der laves målrettede tiltag for indvandrerbefolkningen, skal det ske under stor hensyntagen til mulig modvilje, som tiltaget kan fremkalde i værtslandets egen befolkning. De lokale og regionale regeringer må derfor klart redegøre for de tiltag, som de gennemfører på indvandringsområdet.

7.5 Integrationsmål

7.5.1 En række byer og regioner har bidraget med deres tanker omkring integrationsbegrebet. Det har vist, at der er en løbende debat i Europa, eftersom der i Europa er forskellige politiske og retlige kulturer ligesom integrationsmodellerne er forskellige.

7.5.2 Efter en større debat fremførte delstaten Schleswig-Holstein, at integration bør fokusere på tre centrale aspekter: deltagelse på lige vilkår, lige rettigheder og pligter og udarbejdelse af integrerende, antidiskriminatoriske foranstaltninger, der involverer både indvandrere og værtssamfund.

7.5.3 Denne integrationsorienterede linje følges af Misericordia-organisation i Portugal, som udstikker retningslinjer for integrationspolitikker i Portugal. Den fokuserer især på ligebehandlingspolitikker og på at lette adgangen til portugisisk statsborgerskab.

7.5.4 Barcelona udpegede tre indsatsområder: fremme af ligebehandling (anerkendelse af rettigheder, fremme af lige muligheder og ligebehandling), anerkendelse af kulturel mangfoldighed og fremme af sameksistens (styrke foranstaltninger for social samhørighed og forebygge fremkomsten af parallelsamfund mellem lokalbefolkning og indvandrergrupper).

7.5.5 Rotterdam indledte i 2004 en omfattende debat om den hidtil fulgte integrationsmodel. Behovet for debatten var udsprunget af den observation, at selvom aktive integrationspolitikker i årevis var blevet gennemført, var samfundet blevet opdelt og en segregationsproces var i gang (især i den muslimske befolkning). Det, som debatten mest havde gået på, var den »os og dem«-indstilling, som havde spredt sig i samfundet.

7.5.6 Organisationen »European Liaison Committee for Social Housing« gjorde debatten om integration til et spørgsmål om fjernelse af uligheder, om lige muligheder. Deres arbejde fokuserer på boligforhold, og de forklarede, at forskelsbehandling på dette område var en af hovedårsagerne til segregation af indvandrede befolkningsgrupper.

7.5.7 EØSU er overbevist om, at de 11 fælles grundprincipper (se Bilag I), som styrer det europæiske integrationspro-

gram, har en klar og afbalanceret fokus. Hovedparten af delta-gerne i Barcelona-høringen var enige i dette synspunkt.

8. Nye udfordringer for den beskæftigelsesmæssige integration: (nogle af konklusionerne fra høringen i Dublin)

8.1 Gennem deres arbejde bidrager indvandrerne positivt til Europas økonomiske udvikling og velfærd. EØSU mener, at indvandringen i Europa kan skabe nye muligheder for virksomhedernes konkurrenceevne, arbejdsvilkår og social velfærd.

8.2 Beskæftigelse er et grundlæggende element i integrationsprocessen, fordi beskæftigelse under anstændige vilkår er nøglen til indvandrernes økonomiske uafhængighed og fremmer de sociale relationer og det gensidige kendskab mellem indvandrere og værtssamfund. EØSU foreslår, at beskæftigelsesmæssig integration sker på lige vilkår og behandling uden diskrimination mellem arbejdstagere fra værtslandet og indvandrere, og på grundlag af de nødvendige faglige kvalifikationer.

8.3 Europas indvandrede arbejdstagere skal behandles retfærdigt, da de er beskyttet af de internationale menneskerettighedskonventioner og ILO-konventionernes principper og rettigheder. EØSU gentager sit forslag om, at EU's medlemsstater underskriver FN's internationale konvention af 1990 om »beskyttelse af vandrende arbejdstageres og deres familiemedlemmers rettigheder«.

8.4 EU's direktiver om henholdsvis ligebehandling med hensyn til beskæftigelse og erhverv og ligebehandling af alle uanset race eller etnisk oprindelse er centrale retlige instrumenter ved fastlæggelsen af lovgivning og praksis i medlemsstaterne for bekæmpelsen af diskrimination og fremme af beskæftigelsesmæssig integration.

8.5 På beskæftigelsesområdet bør lovgivning og offentlige politikker suppleres med samarbejde med arbejdsmarkedets parter, da beskæftigelsesmæssig integration også er et spørgsmål om samfundsinstilling og engagement fra arbejdstager- og arbejdsgiverorganisationers side.

8.6 De offentlige arbejdsformidlinger bør sætte skub i programmer, som hjælper indvandrere til at finde arbejde, og det bør omfatte: hjælp til anerkendelse af faglige kvalifikationer, bedre sprogundervisning og erhvervsuddannelse og information om værtslandets arbejdsmarkedssystem.

8.7 På lokalt plan spiller fagforeninger, arbejdsgiverorganisationer, indvandrerorganisationer og andre civilsamfundsorganisationer en meget vigtig rolle med hensyn til formidling af information og hjælp til indvandrere med at finde arbejde. I Europa arbejder de sociale organisationer aktivt for at fremme indvandreres og deres efterkommeres integration på arbejdsmarkedet gennem uddannelsesprogrammer, jobrådgivning, støtte til etablering af små virksomheder osv.

8.8 Flere og flere virksomheder nyder godt af de muligheder for succes, som følger af den beskæftigelsesmæssige integration af indvandrere, og af den voksende mangfoldighed. EØSU mener, at virksomhederne kan være med til at øge bevidstheden om diskrimination i værtssamfundet ved at tage klar afstand fra enhver form for fremmedfjendskhed og udelukkelse i deres ansættelse af medarbejdere.

8.9 Det er afgørende, at der fastlægges en fremgangsmåde, som tager udgangspunkt i flygtningestrømmene, gennemføres i oprindelseslandene og bygger på de reelle muligheder for integration på arbejdsmarkedet og dermed social integration.

8.10 Ringe jobkvalitet er også en diskriminerende faktor, når indvandrere benyttes som den »mest sårbare« arbejdskraft.

8.11 Fagforeningerne udviser undertiden korporatistiske tendenser ved kun at forsvare særinteresser og udelukke indvandrere. EØSU er af den opfattelse, at fagforeningerne bør optage indvandrede arbejdstagere i deres medlemsskare og lette adgangen til repræsentative og ledende funktioner. Mange fagforeninger har etableret god praksis, som sikrer arbejdstagere uanset oprindelse eller nationalitet lige rettigheder.

8.12 Arbejdsgiverorganisationerne står over en meget stor udfordring om at sikre gennemsigtighed på arbejdsmarkedene. Efter EØSU's opfattelse bør de — sammen med fagforeningerne — samarbejde med de regionale og lokale offentlige myndigheder om at forhindre diskriminering og fremme integrationsvenlig holdninger.

8.13 Arbejdsmarkedets parter, som er nøgleaktører i arbejdsmarkedernes virkemåde og grundpiller i Europas økonomiske og sociale liv, har en vigtig rolle at spille i integrationen og bør under de kollektive forhandlinger leve op til det ansvar, som påhviler dem i forbindelse med indvandrernes integration. Derfor bør de arbejde på at fjerne ethvert diskriminatorisk

aspekt af direkte eller indirekte art fra de kollektive overenskomster samt arbejdslovgivning og praksis.

8.14 Der er mange gode eksempler på god praksis blandt arbejdsmarkedets parter og civilsamfundets organisationer i Europa, som EØSU gerne ser udbredt. På høringen i Dublin så man på positive erfaringer i virksomheder, fagforeninger, arbejdsgiverorganisationer og sociale organisationer, blandt hvilke EØSU ønsker at fremhæve den forpligtelse, som arbejdsmarkedsparterne i Irland har påtaget sig for at tackle mangfoldigheden i virksomhederne og bekæmpe diskrimination, og den aftale som arbejdsmarkedsparterne i Spanien er nået frem til om at legalisere sort beskæftigelse og irregulær indvandring og styre indvandring af arbejdskraft gennem samarbejde og social dialog.

8.15 EØSU finder, at der er brug for aktive politikker og nye forpligtelser fra arbejdsmarkedets parter side for at fremme integrationsvenlige holdninger, ligebehandling og bekæmpelse af diskrimination på arbejdspladsen. Den europæiske sociale dialog kan være en passende ramme og mulighed for arbejdsmarkedets parter til at påtage sig nye forpligtelser på det plan, som de skønner passende.

8.16 Ansvar for den europæiske sociale dialog ligger alene hos arbejdsmarkedets parter. EFS og UNICE har lavet udkastet til dagsordenen for den europæiske sociale dialog, og EØSU håber at dagsordenens mål vil blive gennemført.

8.17 EØSU kan udgøre et permanent dialogforum om god praksis på integrations- og indvandringsområdet. I den forbindelse vil udvalget fortsætte samarbejdet med Dublin-Instituttet og ILO for at tilskynde til, at der i Europa udvikles politikker og integrationspraksis; udvalget vil arrangere nye møder og debatfora med arbejdsmarkedets parter og andre civilsamfundsorganisationer for at studere og udveksle de former for god integrationspraksis, som er under udvikling i Europa.

Bruxelles, den 13. september 2006

Anne-Marie Sigmund

Formand for

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om Europæiske samarbejdsudvalg: ny rolle i udviklingen af større europæisk integration

(2006/C 318/25)

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg besluttede den 12. juli 2005 under henvisning til forretningsordenens artikel 29, stk. 2, at afgive udtalelse om: *Europæiske samarbejdsudvalg: ny rolle i udviklingen af større europæisk integration*.

Det forberedende arbejde henvistes til EØSU's Faglige Sektion for Beskæftigelse, Sociale og Arbejdsmarkeds-mæssige Spørgsmål og Borgerrettigheder, som udpegede Edgardo Maria Iozia til ordfører. Sektionen vedtog sin udtalelse den 6. september 2006.

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg vedtog på sin 429. plenarforsamling den 13.-14. september 2006, mødet den 13. september 2006, følgende udtalelse med 144 stemmer for, 76 imod og 15 hverken for eller imod:

1. Konklusioner og henstillinger

1.1 Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg erkender, at de europæiske samarbejdsudvalg (ESU) spiller en vigtig rolle for fremme og støtte af social samhørighed, og at de er et instrument til inddragelse af de europæiske arbejdstagere, eftersom de gennem gensidigt kendskab og gensidig forståelse er med til at fremme forståelsen af unionsborgerskabet. De mere end 10.000 aktive ESU-medlemmer i Europa er direkte involveret i opbygningen af et nyt samfund.

1.2 Den europæiske sociale model, der er baseret på konsensus-søgning og den sociale dialog, respekten for det enkelte menneskes identitet og værdighed, hensyntagen til de forskellige interesser og enden til at kombinere udvikling med menneske- og miljøhensyn, kræver, at der i tværnationale virksomheder oprettes et møde- og diskussionsforum. EØSU finder, at direktiv 94/45 i høj grad har bidraget til opfyldelsen af disse målsætninger.

1.3 Kommissionen var forpligtet til senest den 22. september 1999 »i samråd med medlemsstaterne og arbejdsmarkedets parter på europæisk plan« at foretage en fornyet gennemgang af gennemførelsesbestemmelserne til dette direktiv med henblik på »om nødvendigt at forelægge Rådet ændringsforslag«.

1.4 Kommissionen har indledt en høring af arbejdsmarkedets parter. UNICE og CEEP har erklæret, at de er imod en revision af direktivet, mens Den Europæiske Faglige Sammenslutning (EFS) ved flere lejligheder har anmodet om en hasterevision.

1.5 EØSU har omhyggeligt undersøgt den nuværende situation, bl.a. ved at afholde en bred høring af repræsentanter for arbejdstagerne, virksomhederne og civilsamfundet.

1.6 De hidtidige erfaringer har i mange tilfælde været positive. Diverse studier på området viser, at der er indgået frivillige aftaler om arbejdets organisering, beskæftigelse, arbejdsvilkår og videreuddannelse på basis af et partnerskab for forandring, hvilket ikke kun arbejdsmarkedets parter, men også EØSU, har bemærket på fælles konferencer. Det er alene et spørgsmål om,

at parterne har den fornødne vilje, hvis disse aftaler skal kunne gennemføres hurtigst muligt.

1.7 Erfaringerne med ESU viser, at der også er problemer. Det er et åbenbart problem, at der oprettes for få europæiske samarbejdsudvalg set i forhold til det antal af virksomheder, der i henhold til direktivet er forpligtet til at oprette samarbejdsudvalg. I henhold til direktivet kan der på initiativ af virksomheder og arbejdstagere i mindst to medlemsstater oprettes et ESU. En af grundene til direktivets ufuldstændige gennemførelse er manglende initiativ fra arbejdstagerne side, hvilket i nogle lande kan skyldes mangel på lovgivning, der beskytter fagforeningsret-tigheder i virksomhederne.

1.8 I årene efter, at direktiv 94/45 trådte i kraft, er der sket en styrkelse af fællesskabslovgivningen om information og høring af arbejdstagere, navnlig med direktiv 2001/86, 2002/14 og 2003/72, der anlægger et mere avanceret syn på information og høring end det er tilfældet i direktiv 94/45, og som indfører procedurer til inddragelse af arbejdstagerne, der skal sikre, at de høres, inden beslutningerne træffes. Sådanne procedurer er med til at gøre europæiske virksomheder mere konkurrencedygtige på verdensplan.

1.9 Efter EØSU's opfattelse bør man i forbindelse med en hurtig ajourføring af direktiv 94/45 overveje følgende:

— at samordne bestemmelserne om information og høring i direktiv 94/45 med ovennævnte direktivs bestemmelser om samme emne;

— at ændre antallet af arbejdstagerrepræsentanter i det særlige forhandlingsorgan og de europæiske samarbejdsudvalg i betragtning af EU's udvidelse og den ret, som det enkelte lands repræsentanter har til at deltage heri. I direktivet var dette tal begrænset til højest 17, hvilket på det tidspunkt svarede til det antal lande, som var omfattet af direktivet;

— at anerkende de nationale og europæiske fagforeningers ret til at deltage i det særlige forhandlingsorgan og de europæiske samarbejdsudvalg og give dem mulighed for at anvende deres egne eksperter uden for de fastlagte møder.

1.10 EØSU foreslår, at man, efter at de nye medlemsstater har haft en rimelig integrationsperiode, og arbejdsmarkedets parter har gjort sig deres erfaringer med ESU, som i øjeblikket drøftes på diverse seminarer, iværksætter en fornyet gennemgang af direktivet under hensyntagen til disse erfaringer og de allerede foreliggende oplysninger.

1.11 EØSU støtter virksomhedernes sociale dimension i Den Europæiske Union og de europæiske samarbejdsudvalgs rolle. Den europæiske debat har gjort det klart, at bæredygtig udvikling og den europæiske sociale model er særlige kendetegn ved Den Europæiske Union. Virksomheders sociale ansvar i den globale økonomi er en af EU's løsninger på de problemer, der følger af globaliseringen. De negative effekter af globaliseringen ville kunne afbødes, hvis alle medlemmerne af verdenshandelsorganisationen overholder ILO's grundlæggende standarder. Virksomhederne betragtes som vigtige aktører på den sociale scene, der i høj grad kan bidrage til en forbedring af livskvaliteten for alle de direkte berørte parter og regionerne. Det skal bemærkes, ligesom det var tilfældet med det europæiske samarbejdsudvalg og navnlig på tværnationalt niveau, at fremskridtene i den sociale dialog bliver desto større, hvis de tager afsæt i lovgivning.

1.12 EØSU noterer sig, at Kommissionen i sin meddelelse om virksomhedernes sociale ansvar bemærker, at arbejdstagerne og deres fagforeninger spiller en vigtig rolle i forbindelse med fremme af virksomhedernes sociale ansvar (VSA) ⁽¹⁾. Kommissionen fremfører her, at »Den sociale dialog, navnlig på sektorplan, har været et effektivt middel til at fremme VSA-initiativer, og europæiske samarbejdsudvalg har også spillet en konstruktiv rolle i udviklingen af bedste praksis vedrørende VSA. Ikke desto mindre bør de europæiske virksomheders accept, gennemførelse og strategiske integrering af VSA yderligere forbedres. De ansattes, deres repræsentanters og deres fagforeningers rolle i udviklingen og gennemførelsen af VSA-praksisser bør yderligere styrkes. Eksterne berørte parter, herunder ngo'er, forbrugere og investorer, bør spille en vigtigere rolle i forbindelse med tilskyndelse til og belønning af ansvarlig forretningspraksis«.

1.13 Den europæiske sociale model er ikke kun kendetegnet ved den beskyttelse, som den giver de svageste gennem velfærdssystemer, men også den respekt, som den viser for de rettigheder, der er forbundet med menneskets værdighed på alle tidspunkter og steder. I dagens Europa bør man kunne udøve sine borgerrettigheder overalt, også på arbejdspladsen og navnlig i tværnationale virksomheder. EØSU anmoder Kommissionen om at anerkende de nye positive forandringer, der er sket i årene siden vedtagelsen af direktiv 94/45, og indkredse de mest hensigtsmæssige foranstaltninger, når det drejer sig om at styrke tilhørsforholdet til EU.

⁽¹⁾ KOM(2006) 136 endelig.

2. De socioøkonomiske og lovgivningsmæssige rammer for de europæiske samarbejdsudvalg (ESU)

2.1 EØSU har først og fremmest til hensigt at sætte fokus på de forskellige positive erfaringer, som man har gjort med direktiv 94/95 i de ti år, hvor det har fundet anvendelse, uden dog at forglemme de vanskeligheder og bekymringer, som har været kendetegnende for de europæiske samarbejdsudvalgs virke. EØSU har i den forbindelse til hensigt at anmode alle de berørte parter, dvs. institutionerne, fællesskabsorganerne og arbejdsmarkedets parter på diverse organisationsniveauer om at indgå i et samarbejde med henblik på at forbedre dette demokratiske repræsentationsinstrument, der synes at være en forudsætning for en konsolidering af den europæiske sociale model, og som efter EØSU's opfattelse spiller en væsentlig rolle for en stabil udvikling og en forbedring af situationen.

2.2 Denne initiativudtalelse skal medvirke til at øge de europæiske samarbejdsudvalgs rolle gennem en ajourføring af direktiv 94/95 med henblik på at fremme integrationen og den sociale samhørighed. Der er her tale om et mål med stigende politisk betydning, især i den nuværende fase, der er præget af en vis modstand imod et mere socialt og forenet EU.

2.3 Her tolv år efter direktivets vedtagelse er der sket mange ændringer i Den Europæiske Union. Udvidelsesprocessen, der blev støttet af EØSU, førte til, at ti lande indtrådte i EU i maj 2004, samtidig med at yderligere to lande, Bulgarien og Rumænien, er tæt på at indtræde. Trods den betydelige indsats for at bringe de nationale lovgivninger i overensstemmelse med EU's regelværk og de store fremskridt, der er gjort i forbindelse med beskyttelse af arbejdsvilkår, er der ingen tvivl om, at arbejdstager- og erhvervsorganisationer i flere af disse lande stadig har problemer med at konsolidere deres repræsentationsniveau.

2.4 EØSU ønsker en styrkelse af den sociale dialog og finder, at de europæiske samarbejdsudvalg udgør et vigtigt instrument i den forbindelse, eftersom de indfører ordninger for relationer og gensidig lydhørhed, som kan fremme kulturen omkring den sociale dialog i medlemsstaterne.

2.5 Ministerrådets vedtagelse den 22. september 1994 af direktiv 94/45 om indførelse af europæiske samarbejdsudvalg eller en procedure i fællesskabsvirksomheder og fællesskabskoncerner med henblik på at informere og høre arbejdstagerne, der ved Rådets direktiv 97/74/EF af 17. december 1997 blev udvidet til også at omfatte Det Forenede Kongerige, er et afgørende skridt hen imod fremme af en europæisk dialog på virksomhedsniveau, som harmonerer med virksomheders og koncerners tværnationale strukturer. Dette nye tværnationale instrument har i høj grad bidraget til udvikling af en europæisk dimension i de arbejdsmarkedsmæssige forbindelser ⁽²⁾.

⁽²⁾ EØSU's udtalelse om »Den konkrete anvendelse af direktivet om europæiske samarbejdsudvalg (94/45/EF) og aspekter, som måtte trænge til revision« (Ordfører: Josly Piette), EUT C 10 af 14.1.2004, s. 11.

2.6 I medfør af artikel 15 i direktiv 94/45/EF var Kommissionen forpligtet til senest den 22. september 1999 »i samråd med medlemsstaterne og arbejdsmarkedets parter på europæisk plan« at foretage en fornyet gennemgang af gennemførelsesbestemmelserne til dette direktiv med henblik på »om nødvendigt at forelægge Rådet ændringsforslag«. Den fornyede gennemgang skulle omfatte direktivets gennemførelsesbestemmelser, hvilket vil sige alle aspekter vedrørende oprettelsen af de europæiske samarbejdsudvalg og deres funktionsmåde, samt overensstemmelsen mellem de fastsatte grænser for antallet af ansatte.

2.7 Kommissionen mente, selv om der helt klart ville være tale om en innovativ proces, at forhandlingerne og arbejdet i de europæiske samarbejdsudvalg frem til den 22. september 1999 ville have givet tilstrækkeligt med information og praktisk erfaring til, at direktivet ville kunne tages op til fornyet gennemgang.

2.8 Den 4. april 2000 fremsendte Kommissionen sin rapport om anvendelsen af direktivet til Europa-Parlamentet og Rådet. Kommissionens rapport indeholdt hovedsageligt en evaluering af medlemsstaternes gennemførelsesforanstaltninger, men også en vurdering af direktivets hidtidige gennemførelse. Kommissionen understregede, at der uanset gennemførelseslovgivningens kvalitet stadig var en række fortolkningsspørgsmål i forbindelse med direktivet. I rapporten anførtes det endvidere, at det normalt var de berørte parter eller domstolene, der løste disse problemer. Kommissionen konkluderede derfor, at det på daværende tidspunkt ikke var nødvendigt at foreslå ændringer af direktivet.

2.9 Europa-Parlamentet var interesseret i en fornyet gennemgang af direktivet. I sin resolution om direktivets gennemførelse og behovet for en revision af direktivet, som blev godkendt den 4. september 2001, understregede Europa-Parlamentet, at de tværnationale organer, som repræsenterede arbejdstagerne, spillede en vigtig rolle, og vurderede de begrænsninger og muligheder, som følger af udøvelsen af retten til at blive hørt og informeret ⁽³⁾. Europa-Parlamentet opfordrede derfor Kommissionen til snarest muligt at fremlægge et forslag til ændring af direktivet med en række forbedringer: ud over arbejdstagernes mulighed for at udøve indflydelse på ledelsens beslutningstagning i en virksomhed og muligheden for at indføre passende sanktioner fandt Europa-Parlamentet det hensigtsmæssigt at se nærmere på selve definitionen af »fællesskabskoncern« i forbindelse med de fastsatte grænser. Ifølge Europa-Parlamentet ville det have været hensigtsmæssigt, hvis grænsen for antallet af ansatte i virksomheder, som falder ind under direktivets anvendelsesområde, var blevet reduceret fra 1.000 til 500 medarbejdere i hele virksomheden og fra 150 til 100 medarbejdere pr. etablering i mindst to medlemsstater (Europa-Parlamentet og Kommissionen foreslog som bekendt gennem hele direktivets vedtagelsesproces en lavere grænse end den, som blev fastsat i direktiv 94/95) ⁽⁴⁾.

2.10 I 2004, efter en lang gennemførelsesfase for direktiv 94/45, fandt Kommissionen, at det var hensigtsmæssigt med en ny undersøgelse af direktivets anvendelse, ikke mindst fordi

spørgsmålet stod på den social- og arbejdsmarkedspolitiske dagsorden, der blev vedtaget i Nice i december 2000.

3. Revision af direktiv 94/45

3.1 Den 20. april 2004 indledte Kommissionen første fase af høringen af arbejdsmarkedets parter for at høre deres holdning til en fornyet gennemgang af direktiv 94/45, og i den forbindelse få deres bud på:

- hvordan man i de kommende år bedst kan udnytte de europæiske samarbejdsudvalgs potentiale til at fremme en konstruktiv og frugtbar tværnational social dialog på virksomhedsniveau,
- den mulige retning for fællesskabsforanstaltninger i den forbindelse, herunder en fornyet gennemgang af direktivet om europæiske samarbejdsudvalg,
- den rolle, som arbejdsmarkedets parter har til hensigt at spille i forbindelse med behandlingen af spørgsmål, som er forbundet med forvaltningen af hastige og gennemgribende forandringer og de sociale konsekvenser heraf.

3.2 Kommissionen bemærkede ved indledningen af høringsprocessen, at de institutionelle referencerammer har ændret sig væsentligt, siden direktivet blev undersøgt i Kommissionens rapport af 4. april 2000. I rapporten blev der ikke taget højde for nye udviklinger som f.eks. Lissabon-dagsordenen eller EU's udvidelse. Hvad angår mere specifikt det andet aspekt, påpegede Kommissionen, at udvidelsen af aktiviteterne i de nye medlemsstater vil øge antallet af virksomheder eller koncerner, som er omfattet af direktivets anvendelsesområde, og at europæiske samarbejdsudvalg, der allerede er blevet oprettet i virksomheder eller koncerner med datterselskaber i de nye medlemsstater, bør udvides, således at de nyligt inkluderede datterselskaber også kan blive repræsenteret. Direktivet om europæiske samarbejdsudvalg vil efter 1. maj 2004 finde anvendelse på flere virksomheder, og der vil være nye repræsentanter fra de nye medlemsstater med anderledes økonomiske betingelser og samfundsmæssige traditioner, sprog og kultur, hvilket gør det endnu mere kompliceret og øger omkostningerne.

3.3 EØSU vedtog den 24. september 2003 en udtalelse, hvori den henledte Kommissionens opmærksomhed på en række aspekter, som man bør tage højde for ved en eventuel revision af direktivet ⁽⁵⁾.

3.4 UNICE svarede Kommissionen med, at den var stærkt imod en revision af direktivet om europæiske samarbejdsudvalg ⁽⁶⁾. Den bedste måde til at fremme information og høring af arbejdstagere i Fællesskabets virksomheder er at indføre en dialog i de virksomheder og koncerner, som berøres af direktivet. Indgreb fra EU-lovgiverens side kan give bagslag, eftersom det kan begrænse mulighederne for gradvise fremskridt, hvad angår de europæiske samarbejdsudvalgs funktionsmåde. CEEP har for sit vedkommende gjort opmærksom på, at den er imod en revision af direktivet i denne fase. CEEP er ikke enig i en revision af direktiv 94/45, men anmoder om, at de eksisterende

⁽³⁾ Dok. EP (A 5 028/2001).

⁽⁴⁾ Europa-Parlamentets betænkning A5-0282/2001 af 4. september 2001 om Kommissionens rapport vedrørende gennemførelsen af Rådets direktiv 94/45/EF.

⁽⁵⁾ Jf. fodnote 2.

⁽⁶⁾ Jf. dok. af 1.6.2004.

instrumenter udnyttes bedre, navnlig informations- og høringsproceduren. De europæiske arbejdsmarkedsparter, navnlig i de nye medlemsstater, kan spille en afgørende rolle i denne proces. De enkeltanalyser, der understøtter de grundlæggende retningslinjer for håndteringen af ændringer og de hertil knyttede sociale konsekvenser, viser desuden vigtigheden af en effektiv informations- og høringsproces og tilskynder arbejdsmarkedets parter, navnlig i de nye medlemsstater, til at gøre en yderligere indsats ⁽⁷⁾.

3.4.1 EFS er derimod kommet med et positivt svar og har bekræftet flere af de bemærkninger, som den har fremsat i en tidligere resolution fra 1999 ⁽⁸⁾. EFS baserer sin tankegang på eksisterende aftaler og praksis og anfører, at man ikke kan rette op på de begrænsninger og mangler, som skyldes lovgivningen, alene gennem forhandlinger eller på frivillig basis, selv om man måske fortsat følger de positive resultater af bedste praksis. EFS finder, at der er et »presserende behov« ⁽⁹⁾ for en revision af direktivet.

3.5 Kommissionen har indledt den anden fase af høringen af arbejdsmarkedets parter på EU-plan om den fornyede gennemgang af direktivet om europæiske samarbejdsudvalg sideløbende med høringen om omstrukturering. EØSU bifaldt indledningen af den anden høringsfase i forbindelse med den fornyede gennemgang af direktiv 94/45, men var betænkeligt ved, at høringen fandt sted på samme tidspunkt som og i forbindelse med en høring om et andet emne: **»Det er rigtigt, at de europæiske samarbejdsudvalg spiller en vigtig rolle i forbindelse med omstruktureringerne, men uafhængigt heraf skulle forbedringen af direktivet om europæiske samarbejdsudvalg for længst have været foretaget«** ⁽¹⁰⁾.

4. Erfaringer med europæiske samarbejdsudvalg. Et spørgsmål om metode: udnyttelse af de positive aspekter og overvejelser omkring de negative resultater

4.1 De hidtidige erfaringer rummer mange positive aspekter. Undersøgelserne viser, at et stigende antal europæiske samarbejdsudvalg fungerer effektivt, også under de nye betingelser. Som understreget i arbejdsmarkedsparternes fælles erklæring fra april 2005, »Erfaringerne med europæiske samarbejdsudvalg«, har de europæiske samarbejdsudvalg bl.a. været med til at øge arbejdstagerrepræsentanternes og arbejdstagernes forståelse af det indre marked og den tværnationale virksomhedskultur i en markedsøkonomi. Diverse undersøgelser viser, at et stigende antal europæiske samarbejdsudvalg fungerer effektivt, og at de bidrager til en styrkelse af den sociale dialog på sektorniveau. Diverse undersøgelser på området viser også, at der er indgået frivillige aftaler om arbejdets tilrettelæggelse, beskæftigelse,

arbejdsvilkår og videreuddannelse på basis af et partnerskab for forandring, hvilket er blevet påpeget af arbejdsmarkedets parter på fælles konferencer og navnlig af EØSU ⁽¹¹⁾.

4.1.1 I alle disse forslag i forbindelse med den fornyede gennemgang undersøges de vigtigste problemer, som er opstået i forbindelse med de overvågninger, der flere gange er blevet foretaget af de europæiske samarbejdsudvalgs aktiviteter i Europa. Af en ganske nylig undersøgelse ⁽¹²⁾ fremgår det, at ca. 75 % af de europæiske samarbejdsudvalg ikke overholder direktivets bestemmelser, hvad angår rettidig information af arbejdstagerne i tilfælde af omstrukturering. Det er også vigtigt at hæfte sig ved, at der blandt 409 adspurgte repræsentanter i 196 europæiske samarbejdsudvalg var 104, som svarede, at der var blevet forhandlet og underskrevet fælles tekster i de enkelte europæiske samarbejdsudvalg. I betragtning af at de europæiske samarbejdsudvalg ifølge en omfattende undersøgelse foretaget af Det Europæiske Institut til Forbedring af Leve- og Arbejdsvilkårene ⁽¹³⁾ direkte eller indirekte indgik 22 aftaler i 2001, tegner der sig et klart, om end kun delvist billede, der viser de europæiske samarbejdsudvalgs rolle er under konstant udvikling, og at de er ved at udvikle en reel forhandlingskapacitet.

4.2 Erfaringerne med europæiske samarbejdsudvalg viser, at der også er problemer, som kræver nærmere overvejelse, hvis dette demokratiske instrument, der repræsenterer og inddrager arbejdstagerne, og som er blevet et vigtigt element i den europæiske sociale model, skal kunne styrkes. Et af de mest åbenlyse problemer er den lave andel af europæiske samarbejdsudvalg set i forhold til antallet af virksomheder og koncerner, som efter anmodning fra arbejdstagerne er forpligtet til at oprette ESU. I december 2004 blev der i mere end 2.000 af de virksomheder, som er omfattet af direktivet, oprettet ca. 800 europæiske samarbejdsudvalg ⁽¹⁴⁾, hvilket svarer til omkring 70 % af arbejdskraften i de virksomheder, der er omfattet af direktivet. En af grundene til den ufuldstændige gennemførelse af direktivet er manglen på initiativ fra arbejdstagernes side, hvilket i nogle lande skyldes arbejdstagernes svage repræsentation på deres arbejdsplads, hvilket måske kan føres tilbage til den utilstrækkelig beskyttelse, som findes i de nationale lovgivninger. Man bør se nærmere på dette aspekt for at få indkredset mulige løsninger.

4.3 Det nye, udvidede territoriale anvendelsesområde for direktiv 94/45/EF viser helt klart, at der er behov for en overvejelser- og undersøgelsesproces, som giver alle de berørte parter, såvel gamle som nye EU-medlemsstater, mulighed for at assimilere enkeltelementer og oplysninger, der hidrører fra forskellige kulturer, metoder og faktiske forhold, og overvinde de hindringer, som knytter sig til sociale, økonomiske og kulturelle forskelle, således at arbejdsmarkedsrelationerne på EU-niveau kan blive styrket i deres helhed.

⁽⁷⁾ Jf. CEEP-dok. af 18.6.4: de europæiske arbejdsmarkedsparters svar i forbindelse med den første runde af høringen om revisionen af direktivet om de europæiske samarbejdsudvalg.

⁽⁸⁾ Jf. dok. af 1.6.2004.

⁽⁹⁾ Fagforeningernes memorandum til Luxembourg's EU-formandskab — EUT marts 2005.

⁽¹⁰⁾ EØSU's udtalelse om »Kommissionens meddelelse om den Social- og Arbejdsmarkedspolitisk Dagsorden«, EUT C 294 af 25.11.2005, s. 14.

⁽¹¹⁾ Ibidem.

⁽¹²⁾ Jeremy Waddington University of Manchester. Synspunkter fremsat af repræsentanterne i europæiske samarbejdsudvalg, ETUI nov. 2005.

⁽¹³⁾ Mark Carley, Bargaining at European level (»Forhandling på europæisk niveau«), fælles tekster forhandlet af europæiske samarbejdsudvalg, Dublin 2001.

⁽¹⁴⁾ Kerckhofs og Pas database over europæiske samarbejdsudvalg, ETUI (december 2004).

4.3.1 De spørgsmål, som er knyttet til EU's udvidelse, er dog kun et aspekt af de større og generelle forandringer, som finder sted på arbejdsmarkedet og i erhvervslivet i EU. Det hurtigere tempo og den ændrede karakter af tværnationale omstruktureringer, som er blevet et permanent element i virksomhedernes liv, udgør væsentligt større udfordringer for vore dages europæiske samarbejdsudvalg end forudset af fællesskabslovgiveren i direktiv 94/45, hvilket også fremgår af de efterfølgende retsakter om inddragelse af arbejdstagere.

4.4 De lovgivningsmæssige rammer har således undergået store forandringer. Der er indført nye fællesskabsregler for information og høring af arbejdstagere på tværs af grænserne med f. eks. direktiv 2001/86/EF af 8. oktober 2001 om arbejdstagernes indflydelse i et europæisk selskab og direktiverne om det europæiske selskab og fusionsdirektivet, men også på nationalt plan med f.eks. direktiv 2002/14/EF af 11. marts 2002 om indførelse af en generel ramme for information og høring af arbejdstagere i Det Europæiske Fællesskab.

4.5 Den nye og mere krævende rolle, som de europæiske samarbejdsudvalg skal spille, behandles ligeledes i Kommissionens meddelelse om omstruktureringer i virksomheder med grænseoverskridende aktiviteter ⁽¹⁵⁾.

4.6 EØSU har i adskillige udtalelser understreget, at det går ind for at udvikle og styrke de europæiske samarbejdsudvalg ⁽¹⁶⁾, når det gælder den vigtige rolle, som de spiller i forbindelse med grænseoverskridende omstruktureringer. I metalforarbejdningssektoren har europæiske samarbejdsudvalg spillet en vigtig rolle i mange omstruktureringssituationer, og de har således bidraget til gennemførelsen af aftaler, der har til formål at bevare produktionssteder og arbejdspladser.

5. Direktiv 94/45 og dets indflydelse på udviklingen af arbejdsmarkedsrelationerne på europæisk niveau

5.1 Direktiv 94/45 er en af de vigtigste retsakter, som er blevet vedtaget om arbejdsmarkedsrelationer på europæisk niveau. Selv om der fra flere sider er blevet gjort opmærksom på visse begrænsninger og huller, er der ingen tvivl om, at direktivet i høj grad har medvirket til at iværksætte den proces, som går ud på at indføre ny grænseoverskridende praksis for arbejdsmarkedsrelationer og kombinere nye modeller for solidaritet mellem arbejdstagere fra forskellige lande og modeller for konstruktiv diskussion mellem arbejdstagerrepræsentanter og tværnationale virksomheder. Direktivet indeholder for første gang ligeledes bestemmelser om fælles tiltag, som skal sikre, at

visse af arbejdstagernes grundlæggende rettigheder repræsenteres og beskyttes uanset nationale grænser.

5.2 Som oplysningerne om direktivets anvendelse viser, synes direktivet i de seneste år imidlertid ikke at have bidraget med samme dynamik til udformningen af en integreret model for arbejdsmarkedsrelationer og konsolideringen af den europæiske sociale model. En række strukturelle faktorer vedrørende ændringerne på arbejdsmarkedet og i erhvervslivet har bidraget til denne nedsatte effekt. EØSU har tidligere beskæftiget sig med disse faktorer i sine udtalelser om Kommissionens social- og arbejdsmarkedspolitiske dagsorden og om omstruktureringer. De europæiske samarbejdsudvalgs aftagende betydning skyldes også, at de europæiske samarbejdsudvalgs ret til at blive informeret og hørt ikke giver dem mulighed for at »træffe passende forholdsregler« ved fastlæggelsen og gennemførelsen af virksomhedernes politikker. I andre tilfælde er de europæiske samarbejdsudvalgs rolle blevet anerkendt.

5.3 Som EØSU har understreget i en nylig udtalelse bør den europæiske industripolitik imidlertid **»defineres i erhvervsrelaterede, sektorbestemte og tværfaglige termer og omsættes til praksis med input fra arbejdsmarkedets parter, hvis sagkundskab har afgørende betydning, da de er de centrale berørte aktører. Det kræver, at virksomheder fremlægger deres planer på et så tidligt stadium, at andre berørte aktører kan træffe passende forholdsregler«** ⁽¹⁷⁾.

5.4 De europæiske samarbejdsudvalgs svage position kan også skyldes, at bestemmelserne om information og høring — aspekter, som indgår i den fornyede gennemgang af direktiv 94/45 — ikke synes at passe ind i hverken det nye økonomiske og strukturelle miljø eller de nye europæiske lovgivningsrammer som fastlagt ved direktiv 2001/86 og 2003/72 samt direktiv 2002/14. I disse direktiver har informations- og høringsprocedurerne ikke kun formel karakter; der er ikke tale om rutinekrav, som virksomheden kan opfylde senere i beslutningsprocessen ved blot formelt at efterleve lovbestemmelserne, men derimod procedurer, der skal iværksættes tidligere i processen.

5.5 I henhold til de direktiver, som supplerer fællesskabsbestemmelserne om statutterne for det europæiske selskab og det europæiske andelsselskab, har informations- og høringsprocedurerne ikke kun til formål at holde arbejdstagerrepræsentanter orienteret om en virksomheds endelige beslutninger, hvad angår vigtige skridt som f.eks. forandringer i virksomheden eller omstrukturering på tværnationalt niveau, men først og fremmest at give dem retten til at øve indflydelse på sådanne beslutninger.

⁽¹⁵⁾ KOM(2005) 120 endelig.

⁽¹⁶⁾ EØSU's udtalelse om »Den sociale dialog og inddragelse af arbejdstagere — nøglen til foregribelse og forvaltning af industrielle ændringer« af 29.9.2005 (ordfører: Gustav Zöhrer), EUT C 24 af 31.1.2006, s. 90.

⁽¹⁷⁾ EØSU's udtalelse om »Omfanget og virkningerne af virksomhedsudflytninger« (Ordfører José Isaías Rodríguez García Caro) EUT C 294 af 25.11.2005, s. 9, pkt. 4.5.10.

6. Information og høring af arbejdstagerne — et vigtigt element i den europæiske sociale model

6.1 Procedurene for information og høring af arbejdstagerne (sammen med procedurerne for inddragelse af medarbejderne i snæver forstand i henhold til direktiv 2001/86 og 2003/72) er vigtige elementer, ikke kun i ordningerne for arbejdsmarkedsrelationer i EU, men også i selve den europæiske sociale model, hvilket også kan ses af den måde, hvorpå disse rettigheder udtrykkes i EU's primære ret ⁽¹⁸⁾ og deres konstante udvikling i Fællesskabets sekundære ret. De pågældende rettigheder anerkendes og beskyttes i en lang række direktiver ⁽¹⁹⁾ i en proces, som er kulmineret med undertegnelsen af charteret om grundlæggende rettigheder i december 2000 og dets efterfølgende indarbejdelse i traktaten om en forfatning for Europa ⁽²⁰⁾.

6.1.1 I henhold til charteret om grundlæggende rettigheder er bestemmelsen om, at rettighederne skal udøves i god tid, af særlig betydning; på denne måde ville man kunne anvende en fortolkning, som fokuserer på det mest foregribende aspekt af disse rettigheder i overensstemmelse med den seneste udvikling i lovgivningen (jf. ovennævnte direktiver) og retspraksis ⁽²¹⁾.

6.1.2 Den gradvise og konstante udvikling i lovgivningen om arbejdstagernes informations- og høringsrettigheder siden midten af 1970'erne, både inden for de nationale og tværnationale rammer, skyldes, at fællesskabslovgiveren har villet sikre, at de pågældende procedurer var mere end blot formelle rutineprocedurer. Det var som bekendt begivenhederne i forbindelse med lukningen af Renault-fabrikken i Vilvoorde (februar 1997), som var en afgørende årsag til, at disse rettigheder blev styrket. Disse begivenheder havde ligeledes væsentlige juridiske konsekvenser.

6.2 I en rapport, der blev udarbejdet af en gruppe eksperter, den såkaldte Gyllenhammar-gruppe, på anmodning af Det Europæiske Råd i Luxembourg (november 1997), blev det understreget, at der var behov for nye EU-rammebestemmelser, der ud over at fastsætte minimumsstandards, fælles principper, regler og metoder på nationalt niveau for information og høring af arbejdstagere, også er i overensstemmelse med EU's beskæftigelsesstrategi. Denne strategi, der tager udgangspunkt i begreberne »forudseenhed«, »forebyggelse« og »beskæftigelsesegnethed«, som senere kom til at indgå i den europæiske beskæftigelsesstrategi, bør inkorporeres i medlemsstaternes offentlige politikker for, at den kan få en positiv indvirkning på beskæftigelsen, herunder

på virksomhedsniveau, ved at udvide den sociale dialog med henblik på at fremme en ændring, samtidig med at beskæftigelsen fastholdes som et prioriteret mål.

6.3 Henvisningerne til »arbejdstagernes inddragelse i den enkelte virksomheds aktiviteter og fremtid«, også med henblik på at »forbedre virksomhedens konkurrenceevne«, giver her fuld mening ⁽²²⁾. Lovgiveren præciserer, at arbejdstagernes inddragelse er »en forudsætning for, at virksomheder med held kan omstruktureres og tilpasses de nye forhold, der følger af økonomiens globalisering« ⁽²³⁾.

6.4 Sidstnævnte betragtning er specielt vigtig med henblik på at gøre informations- og høringsprocedurerne effektive og følgelig sikre en effektiv, bred inddragelse af arbejdstagerne, navnlig i relation til ⁽²⁴⁾ de gældende subsidiære referencebestemmelser om, at hvis virksomheden »beslutter ikke at handle i overensstemmelse med repræsentationsorganets udtalelse, har dette organ ret til et yderligere møde med SCE'ets kompetente organ med henblik på at søge at nå til enighed«.

6.5 De europæiske virksomheder, herunder især dem, der indgår i større koncerner, er i gang med stadig mere gennemgribende og hurtigere omstruktureringer. EØSU har også i en af sine nylige udtalelser påpeget, at »Omstruktureringer, der først foretages som en reaktion herpå, er for det meste forbundet med smertelige konsekvenser, ikke mindst for beskæftigelsen og arbejdsbetingelserne«, og konkluderet, at »Inddragelse af arbejdstagerne (samt deres repræsentanter i virksomhederne og deres fagforeninger) og deres medvirken til at forme omstillingen er således et væsentligt bidrag til, at omstillingsprocessen tackles socialt acceptabelt«, samt erklæret, at »Europæiske samarbejdsudvalg (ESU) spiller en særlig rolle i den forbindelse. Man må gå ud fra, at den tværnationale sociale dialog på virksomhedsniveau videreudvikler sig dynamisk, idet der allerede er eksempler på, at virksomheder har indgået aftaler med europæiske samarbejdsudvalg eller med europæiske faglige organisationer om omstruktureringer« ⁽²⁵⁾.

6.6 Beskaffenheden og intensiteten af disse omstruktureringsprocesser har gjort det tydeligt, at de lovgivnings- og forhandlingsredskaber, som repræsentanterne for arbejdstagerne og arbejdsmarkedsparterne på de forskellige niveauer råder over, ikke er tilstrækkelige, og at der derfor er behov for en bredere og mere gennemgribende inddragelse af fagforeningsorganisationerne på de forskellige planer. Målet er således ikke

⁽¹⁸⁾ Jf. EF-traktatens artikel 137, nu artikel III-210 i den nye Rom-traktat.

⁽¹⁹⁾ Bl.a. direktiverne om beskyttelse af arbejdstagerne i tilfælde af kollektive afskedigelser eller overførsel af virksomheder (direktiv 98/59 og 2001/23), beskyttelse af arbejdstagernes sikkerhed og sundhed under arbejdet (direktiv 89/391 og specifikke direktiver), medarbejderindflydelse generelt (direktiv 2002/14) og i særlige virksomheder (direktiv 2001/86 om medarbejderindflydelse i det europæiske selskab og 2003/72 om medarbejderindflydelse i det europæiske andelselskab).

⁽²⁰⁾ Art. II-87, »Arbejdstagernes ret til information og høring i virksomheden«, der værner om substansen i artikel 21 i Europarådets europæiske socialpagt som ændret i 1996, og punkt 17 og 18 i EU's charter fra 1989.

⁽²¹⁾ EF-domstolens dom af 29. marts 2001 i sag C-62/99, Bofrost, og dom af 11. juli 2002 i sag C-440/00, Kühne.

⁽²²⁾ Jf. syvende betragtning i direktiv 2002/14.

⁽²³⁾ Jf. niende betragtning i direktiv 2002/14.

⁽²⁴⁾ Jf. direktiv 2001/86, men også direktiv 2003/72, anden del af referencelovbestemmelserne.

⁽²⁵⁾ EØSU's udtalelse om »Den sociale dialog og inddragelse af arbejdstagerne — nøglen til foregribelse og forvaltning af industrielle ændringer« af 29.9.2005 (ordfører: Gustav Zöhrer), EUT C 24 af 31.1.2006, s. 90.

kun at afslutte den formelle gennemførelsesfase af direktivet om ESU, men først og fremmest at sikre, at aftalerne og de nationale gennemførelsesbestemmelser gennemføres fuldt ud, og dernæst at tilpasse informations- og høringsprocedurerne og ESU's rettigheder til de ændrede markedsbetingelser og til nogle mere effektive ledelsespolitikker.

6.7 En mere opmærksom og velvillig tilgang til forhandlinger synes i den sammenhæng ikke at være tilstrækkelig, men bør alligevel fremmes; der er derimod behov for hensigtsmæssige tiltag omkring de dele af direktivet, som i uændret form kan minimere ESU's rolle og underminere de hidtidige eksempler på god praksis. Der er desuden risiko for, at udbredelsen af primært rutinemæssige procedurer på det supranationale plan — som er afgørende for mange virksomhedsbeslutninger, der ellers ikke er underlagt forhandlinger med fagforeningerne — eller, at erstatningen af de hidtidige forskellige eksempler på »god praksis« inden for informations- og høringsvirksomhed med »dårlig praksis« kan få negativ indflydelse på udøvelsen af informations- og høringsrettighederne på nationalt plan. Dertil kommer, at det, hvad legitimering og autoritet angår, kan give bagslag i forholdet mellem de ansatte og de lokale virksomhedsledelser, og det kunne skade den praksis med bindende informations- og høringsrettigheder, som for nylig blev stadfæstet i Nice-chartret og direktiv 2001/86, 2003/72 og 2002/14 (Med en omskrivning af Greshams lov kunne man sige, at »den dårlige information fortrænger den gode information fra omsætningen«).

6.8 Den formelle anerkendelse af fagforeningsorganisationerne er altafgørende. I direktiverne om inddragelse af de ansatte i det europæiske selskab og det europæiske andelsselskab tales der for første gang om arbejdstagerorganisationer som enheder, der kan være medlemmer af det særlige forhandlingsorgan (SFO). I de forudgående direktiver (om informations- og høringsrettigheder) har fagforeningsorganisationerne som sådan aldrig været tildelt nogen direkte (eller støttende) rolle i forhandlingerne. Disse elementer og nationale særtræk bør tages med i betragtning i forbindelse med en eventuel revision af direktivet sammen med visse andre elementer, der behandles i det efterfølgende.

7. Hvorfor er det hensigtsmæssigt at revurdere direktivet, inden man indleder nye forhandlinger om en revision?

7.1 Ifølge mange er der tre overordnede forhold, der taler for en revurdering af direktivets struktur.

7.1.1 For det første gør udviklingen af de direktiver, der har relation til dette emne, det nødvendigt at foretage en tilpasning af direktivet fra 1994. Det vil sige at forenkle og koordinere med henblik på at fjerne forskellene mellem de enkelte direktivers definition af information og høring.

7.1.2 For det andet bør EU-udvidelsen logisk set føre til en ændring af antallet af repræsentanter i de særlige forhandlingsorganer og i ESU gennem en proportionel forhøjelse af deres antal.

7.1.3 For det tredje bør der ske en anerkendelse af nationale og europæiske fagforeningers ret til at deltage i forhandlinger og være repræsenteret i ESU (i lighed med bestemmelserne i direktiverne om inddragelse af arbejdstagerne i det europæiske selskab (SE) og det europæiske andelsselskab (SCE)), og de bør gives mulighed for at anvende deres egne eksperter også uden for de fastlagte møder.

7.1.4 Hvis man desuden ser på nuværende praksis i ESU, forekommer det hensigtsmæssigt at tage direktiv 94/45 op til genovervejelse, bl.a. i lyset af de mulige perspektiver for virksomheders sociale ansvar og civilsamfundsorganisationernes nye rolle i relation til europæiske og verdensomspændende virksomheder samt den indsats, som de (virksomhederne) skal gøre for at sikre, at der tages hensyn til grundlæggende sociale arbejdsmarkeds- og fagforeningsmæssige rettigheder i virksomhederne.

7.2 De erfaringer med ESU, som arbejdsmarkedets parter har formuleret ⁽²⁶⁾, bør uddybes og føre til en forbedring af praksis i ESU og til en bedre, mere vidtgående udvikling af aftalerne. Dette bør imidlertid ikke forhindre, at man indleder arbejdet med at sætte fornyet skub i de europæiske virksomhedsudvalgs funktionsmåde med henblik på at skabe grundlaget for en revision, efter at de nye medlemsstater har haft en passende periode til at integrere sig i samarbejdsudvalgsprocessen. I de fremtidige diskussioner og forhandlinger skal der tages hensyn til følgende punkter:

- a) Den nuværende tekst skal gøres klarere, hvad angår informations- og høringsbetingelserne og -kvaliteten: Der er behov for en klar erklæring om informations- og høringsprocedurerne præventive (eller foregribende) karakter, specielt hvad angår aktuelle emner eller spørgsmål rejst af arbejdstagerrepræsentanterne. Manglende accept af den præventive karakter af selve procedurerne i EU's direktiv om ESU ville føre til en alvorlig skævhed mellem procedurerne i direktiv 94/45 på den ene side og direktiverne om inddragelse af arbejdstagerne (heriblandt direktiverne om det europæiske selskab og det europæiske andelsselskab) på den anden side og medføre en risiko for at svække sidstnævnte. Dertil kommer, at udbredelse af ikke særligt effektive informations- og høringsprocedurer i virksomheder på EU-plan (obligatoriske i henhold til direktiv 94/45) kan få negative konsekvenser, hvis de efterlignes i de informations- og høringsprocedurer, som de nationale virksomheder er forpligtede til at følge i medfør af forskellige EU-direktiver ⁽²⁷⁾;

⁽²⁶⁾ Erfaringer med europæiske virksomhedsudvalg af 7. april 2005 af EFS, UNICE, EUAPME og CEEP.

⁽²⁷⁾ Sikring af arbejdstagerne i tilfælde af kollektive afskedigelser og virksomhedsflytning, samt i medfør af direktiv 2002/14.

- b) Hvis der er tale om meget store ESU, eller hvis de pålagte opgaver retfærdiggør det, bør der oprettes et permanent sekretariat og et mindre koordineringsudvalg, som kan forestå forberedelsen af møderne, tilrettelæggelsen af dokumentationen i tilknytning til dagsordenen, den forudgående udsendelse af dagsorden og mødedokumenter på de forskellige sprog, og efterfølgende sagsakterne og dokumenterne vedrørende de beslutninger, der er blevet truffet ⁽²⁸⁾. Et andet vigtigt krav er behovet for at koordinere de forskellige erfaringer, f.eks. i forhold til de retningsgivende industri- eller tjenestesektorer;
- c) Der skal sikres regelmæssig og nem kontakt mellem medlemmerne af det særlige forhandlingsorgan i tiden forud for nedsættelsen af det europæiske virksomhedsudvalg, og efterfølgende mellem ESU-medlemmerne i tiden mellem møderne;
- d) Der skal sikres tilstrækkeligt lange og veltilrettelagte møder mellem ESU-medlemmerne forud for mødet med ledelsens repræsentanter;
- e) De nationale og europæiske fagforeningers ret til at anvende egne eksperter i andre sammenhænge end mødesammenhæng skal anerkendes, da de i henhold til den planlagte fornyede gennemgang af direktivet er medlemmer af såvel det særlige forhandlingsorgan som ESU;
- f) De eksisterende aftaler skal tilpasses ændringer i koncernens sammensætning. Mere specifikt bør der være klare regler om en særlig, ekstra forhandlingsfase i tilfælde af tværnationale sammenlægninger eller fusioner i overensstemmelse med eksisterende direktiver om dette emne;
- g) Der bør tilbydes støtte til oplæring og derefter løbende uddannelse af ESU-medlemmerne;
- h) Virksomhedernes sociale ansvar skal inkluderes blandt informations- og høringsemnerne (som fastlagt i direktivet om de europæiske andelsselskaber), og virksomhedsorganisationer på europæisk plan skal inddrages;
- i) Der skal være opmærksomhed omkring de omfattende konsekvenser af at udbrede information om de europæiske virksomhedsudvalgs virke, akter og holdninger til arbejdstagerne og disses repræsentanter i de enkelte underafdelinger af virksomhedskoncernen i de forskellige lande, hvor de enkelte driftsenheder har hjemme;
- j) Der skal sikres passende repræsentation af handicappede og reel ligevægt mellem mænd og kvinder i ESU (i overensstemmelse med direktiv 2003/72);

⁽²⁸⁾ Infopoint foretog i april 2004 en undersøgelse af aftalerne, hvoraf det fremgår, at kun 51 % af de europæiske samarbejdsudvalg havde nedsat et mindre koordineringsudvalg. Det kan være et problem, eftersom størstedelen af de europæiske samarbejdsudvalg, cirka 70 %, kun afholder ét møde om året. Det at man ikke har et mindre koordineringsudvalg, som kan sikre den løbende kontakt til arbejdstagerrepræsentanterne for de enkelte virksomheder og lande, til virksomhedens ledelse og til de europæiske sammenslutninger, kan være til stor ulempe for, hvordan og hvor effektivt selve det europæiske samarbejdsudvalg fungerer.

- k) Der skal være incitamenter til de virksomheder, som sikrer fuld gennemførelse af direktivet, og omvendt straffeforanstaltninger over for de virksomheder, der forhindrer dets gennemførelse;
- l) Gennem passende tilpasninger af de relevante procedurer skal man fremme deltagelse i de europæiske samarbejdsudvalg af samtlige kategorier af arbejdstagere, herunder også arbejdslederne.

8. De europæiske samarbejdsudvalgs virke i et udvidet EU: deres bidrag til styrkelsen af den sociale samhørighed i EU

8.1 Der bør helt klart ydes særlig opmærksomhed omkring de arbejdsmarkedsmæssige og sociale ændringer, der er fulgt i kølvandet på udvidelsen.

8.2 Hvis man tænker på, at der alene i Polen er 425 virksomheder, der kunne have et ESU, og at der på nuværende er mere end 100 delegerende i de europæiske samarbejdsvalg på grundlag af frivillige aftaler ⁽²⁹⁾, forstår man, at ESU som redskab kan blive en fantastisk katalysator for integration og udvikling af en europæisk social model, som fastlægger minimumsreferencestandarder. I EU-15 og endnu mere i det udvidede EU bidrager ESU konkret til at skabe en europæisk bevidsthed takket være kendskab til og anerkendelse af de nationale systemers mangfoldighed.

8.3 Såvel i de 15 gamle medlemsstater som i de 10 nye er der mange forhindringer i forbindelse med nedsættelse af ESU. I nogle af landene er der en svag arbejdsmarkedssdialog. De nye landes love om gennemførelse af direktivet er formelt set gode, men i praksis er de ineffektive. Kommissionen bør undersøge, hvilke hindringer der ligger i vejen for en effektiv gennemførelse af direktivet.

8.4 ESU er i dag et vigtigt redskab for arbejdstagerne, som giver dem mulighed for at få et indblik i, hvordan deres virksomhed fungerer på tværnationalt plan. Den europæiske integration af produktionssystemet afhænger af, at man indrømmer de europæiske samarbejdsvalg en ny rolle, specielt i denne økonomiske fase, hvor fusioner på tværs af grænserne og etablering af europæiske virksomheder er i konstant vækst.

8.5 Frekvens af europæiske samarbejdsudvalg i de nye medlemsstater

⁽²⁹⁾ Undersøgelse NSZZ Solidarnosc A. Matla 2004.

Land	MT	CY	LV	LT	BG	SI	EE	TR	RO	SK	CZ	HU	PL
Potentielt antal ESU (Virksomheder dækket af direktiv 94/45 EF)	56	65	155	162	163	185	181	256	263	340	636	662	819
Antal nedsatte ESU	29	33	84	87	89	108	101	136	140	199	333	334	425
Observatører						3		3	2	2	8	2	5
Delegerede	5	2	8	9	5	13	10	5	5	24	73	58	80

Første linje viser det potentielle antal af europæiske virksomhedsudvalg baseret på den nuværende fordeling af ansatte; den anden linje viser, hvor mange virksomhedsudvalg der reelt er blevet nedsat, og den tredje linje viser antallet af observatører, der har været inviteret til at deltage i virksomhedsudvalgene, medens den fjerde linje viser antallet af delegerede, der er blevet udpeget, og som nyder fulde rettigheder.

Hvis alle de potentielle virksomhedsudvalg blev nedsat, ville der være 3.943 delegerede, og hvis man sikrede deltagelse af delegerede fra de nye lande i de reelt nedsatte virksomhedsudvalg, ville der være 2.098. Der er imidlertid kun blevet valgt 322, hvilket svarer til 8,17 % af det samlede potentielle antal, og 15,35 % af deltagerne i de allerede nedsatte europæiske virksomhedsudvalg (Kilde: ETUI, *op cit.*).

9. Virksomhedens sociale dimension i EU og de europæiske samarbejdsudvalgs nye rolle — Virksomhedens sociale ansvar i den overordnede økonomi

9.1 EØSU har for nylig i en vigtig udtalelse ligeledes beskæftiget sig med den rolle, som ESU spiller i forbindelse med strategierne for virksomhedernes sociale ansvar ⁽³⁰⁾. I den pågældende udtalelse understreges vigtigheden af en dialog med de interessenter, som har størst indflydelse på virksomhedernes målsætninger, nemlig arbejdstagere, kunder, leverandører, repræsentanter for lokalområdet, forbruger- og miljøorganisationer: **»Den frivillige indsats (i forbindelse med virksomhedernes sociale ansvar) må nødvendigvis ledsages af en struktureret dialog med interessenterne«. »Dialogen er særlig vigtig for de interessenter, der indgår i værdikæden«.**

9.2 EØSU siger i den sammenhæng desuden, at der **på europæisk plan er indledt »en afgørende fase med den frivillige og/eller forhandlede strategi for VSA-forpligtelser i samtlige multinationale selskaber, som har et europæisk virksom-**

hedsudvalg. Det gør det endvidere muligt at inddrage de nye medlemsstater i denne dynamiske udvikling. De europæiske virksomhedsudvalg bør spille en rolle i indarbejdelsen af VSA i virksomhedens strategi. De er det ideelle forum for interne interessenter. Samtidig bør det erindres, at en sammenhængende VSA-politik også bør tage hensyn til eksterne interessenter, herunder især medlemmer af den samlede arbejdsstyrke (vikaransatte og ansatte hos underleverandører, der arbejder på virksomhedens område samt håndværkere og andre selvstændige, der arbejder for virksomheden) og så stor en del af værdikæden som muligt (underleverandører, leverandører).«

9.3 I sin meddelelse om strategien for bæredygtig udvikling ⁽³¹⁾ opfordrede Kommissionen alle børsnoterede virksomheder til i deres årsrapporter at offentliggøre et **»trefoldigt resultat«**, som viser virksomhedernes resultater ud fra økonomiske, sociale og miljømæssige kriterier. ESU bør også inddrages i udbredelsen af disse oplysninger.

9.3.1 Det nylige direktiv om det europæiske andelsselskab har i referencebestemmelserne, Del II, litra b), gjort det sociale ansvar til et af de emner, der kræver høring mellem virksomhederne og de ansatte.

9.4 EØSU ser positivt på, at virksomheden ifølge denne fortolkning ikke længere blot er en økonomisk enhed, men betragtes i samfundssammenhæng som en vigtige aktør, der i høj grad kan bidrage til en forbedring af livskvaliteten for alle de direkte berørte parter og regionerne.

9.5 EØSU noterer sig Kommissionens kommentarer i sin meget nylige meddelelse af 22. marts 2006 om virksomhedernes sociale ansvar, hvor den har understreget, at arbejdstagere og deres fagforeninger spiller en vigtig rolle i forbindelse med fremme af det sociale ansvar ⁽³²⁾:

⁽³⁰⁾ EØSU's udtalelse om »Metoder til information om og evaluering af virksomhedernes sociale ansvar i en global økonomi«, (ordfører: Evelyne Pichenot), EUT C 286 af 17.11.2005, s. 12.

⁽³¹⁾ KOM(2001) 264 endelig.

⁽³²⁾ KOM(2006) 136 endelig.

»Oplysning om, forståelse og accept af VSA er blevet bedre i de seneste år, delvis som følge af VSA forummet og andre foranstaltninger, som støttes af Kommissionen. Samtidig har initiativer fra erhvervslivet og andre berørte parter været med til at fremme VSA udviklingen i Europa og globalt. Den sociale dialog, navnlig på sektorplan, har været et effektivt middel til at fremme VSA initiativer, og europæiske samarbejdsudvalg har også spillet en konstruktiv rolle i udviklingen af bedste praksis vedrørende VSA. Ikke desto mindre bør de europæiske virksomheders accept, gennemførelse og strategiske integrering af VSA yderligere forbedres. De ansattes, deres repræsentanters og deres fagforeningers rolle i udviklingen og gennemførelsen af VSA praksisser bør yderligere styrkes. Eksterne berørte parter, herunder ngo'er, forbrugere og investorer, bør spille en vigtigere rolle i forbindelse med tilskyndelse til og belønning af ansvarlig forretningspraksis. Offentlige myndigheder på alle planer bør skabe øget sammenhæng i deres politikker til støtte for bæredygtig udvikling, økonomisk vækst og jobskabelse. EU's langsigtede vision om velstand, solidaritet og sikkerhed skal også ses i et internationalt perspektiv. Kommissionen erkender forbindelsen imellem accept af VSA i EU og internationalt og er af den opfattelse, at europæiske virksomheder bør opføre sig ansvarligt, uanset hvor de opererer, i overensstemmelse med europæiske værdier og internationalt anerkendte normer og standarder.«

9.6 I direktiv 2003/51/EF om ændring af direktivet om årsregnskaber og de konsoliderede regnskaber forlanger EU udtrykkeligt, at analysen, i det omfang det er nødvendigt for at forstå et selskabs forretningsmæssige udvikling, skal indeholde ikke-finansielle nøgleresultatindikatorer, herunder specielt oplysninger vedrørende miljø- og personalespørgsmål. I disse tilfælde bør ESU modtage al såvel finansiell som ikke-finansiell information, som har relevans for virksomhedens sociale

(samfundsmæssige) ansvar. Direktivet anerkender miljømæssige og sociale spørgsmåls relevans for virksomhedens ledelse.

9.7 I sin udtalelse om *Virksomhedernes sociale ansvar* ⁽³³⁾ forudså EØSU, at man på EU-plan anvendte et samregulerings-system: »Den specifikke EU-kontekst for VSA kan eventuelt udarbejdes via fælles initiativer og frivillige aftaler mellem arbejdsmarkedets parter«.

9.8 Det organiserede civilsamfund kan i den forbindelse og inden for rammerne af en dialektisk samarbejdsproces yde et stort bidrag ved at deltage i udarbejdelsen af målsætningerne (menneskerettigheder, sociale standarder, sundheds- og miljøpolitiske prioriteter osv.) og ved at arbejde på at skabe mere gennemsigtighed og åbenhed omkring virksomhedernes aktiviteter. Forslaget går så afgjort ikke ud på at sammenblende erhvervsledernes, fagforeningernes og ngo'ernes roller, men derimod på at skabe værditilvækst for alle de involverende parter gennem dialog og samråd om emner af fælles interesse. Denne tilgang kan kun understøtte deres traditionelle roller og tilføje merværdi til de eksisterende normer uden at forhindre fremskridt.

9.9 Den europæiske samfundsmodel er kendetegnet ved, at den respekterer den menneskelige værdighed på alle tidspunkter og steder og beskytter de svageste ved hjælp af velfærdssystemer. I dagens Europa bør man kunne udøve sine borgerrettigheder overalt, herunder også på arbejdspladsen. De omtalte direktiver om rettigheder og direktivet om de europæiske samarbejdsudvalg udmærker sig ved at have harmoniseret disse rettigheder og i det mindste formelt at have indrømmet alle arbejdstagere i EU samme værdighed. Processen er endnu ikke afsluttet, men bør styrkes og fremmes. EØSU anmoder Kommissionen om at anerkende de nye positive elementer, som er opstået i løbet af de seneste 12 år, og træffe de mest hensigtsmæssige valg, når det drejer sig om at styrke tilhørsforholdet til EU i medlemsstaterne.

Bruxelles, den 13. september 2006

Anne-Marie SIGMUND

Formand for

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg

⁽³³⁾ EØSU's udtalelse om *Virksomhedernes sociale ansvar* (ordfører: Renate Hornung-Draus) EFT C 125 af 27.5.2002.

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs Udtalelse om »Civilsamfundets deltagelse i bekæmpelsen af organiseret kriminalitet og terrorisme«

(2006/C 318/26)

Kommissionen besluttede den 28. oktober 2005 under henvisning til EF-traktatens artikel 262 at anmode om Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om: »Civilsamfundets deltagelse i bekæmpelsen af organiseret kriminalitet og terrorisme«.

Det forberedende arbejde henvistes til Den Faglige Sektion for Beskæftigelse, Sociale og Arbejdsmarkedsmæssige Spørgsmål og Borgerrettigheder, som udpegede José Isaías Rodríguez Luis Miguel García-Caro, Miguel Pariza Castaños y Cabra de Luna til ordførere. Sektionen vedtog sin udtalelse den 13. juli 2006.

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg vedtog på sin 429. plenarforsamling den 13.-14. september 2006, mødet den 13. september, følgende udtalelse med 182 stemmer for, 6 imod og 11 hverken for eller imod:

1. Indledning

1.1 Næstformand for Kommissionen, Margot Wallström, har anmodet EØSU om en sonderende udtalelse om »betingelserne og prioriteterne for civilsamfundets deltagelse og de offentlig-private partnerskabers rolle i bekæmpelsen af organiseret kriminalitet og terrorisme« — et emne, som er af den største politiske og sociale betydning i Europa. EØSU betragtes som en afgørende medspiller i denne forbindelse. Skønt terrorisme og organiseret kriminalitet er to forskellige problemer, behandler udtalelsen begge spørgsmål, således som Kommissionen har bedt om.

1.2 Haag-programmet er den generelle politiske ramme, som definerer EU's politikker for frihed, sikkerhed og retfærdighed. EØSU har vedtaget en udtalelse ⁽¹⁾, hvori det erklærer, at »EØSU er også af den opfattelse, at sikkerhedspolitikken skal være effektiv og yde beskyttelse til borgerne i et frit og åbent samfund inden for fastlagte retlige rammer, og at den skal gennemføres med respekt for retsstaten«. I denne udtalelse påpeger EØSU, at de europæiske sikkerhedspolitikker skal sikre balance i forhold til frihed og beskyttelse af grundlæggende rettigheder.

1.3 I henhold til de finansielle overslag skal der iværksættes omfattende programmer for bekæmpelse af terrorisme og kriminalitet. EØSU har vedtaget en udtalelse ⁽²⁾, hvori det understreger, at »beskyttelse af grundlæggende rettigheder, ret til frihed og sikkerhed, er et fælles ansvar«.

1.4 Kommissionen har for nyligt offentliggjort en meddelelse om »Rekruttering til terrorisme: faktorer der bidrager til voldelig rekruttering« ⁽³⁾, der opstiller passende mål om forebyggelse af terroristgruppers rekruttering.

⁽¹⁾ EØSU's udtalelse af 15.12.2005 om »Meddelelse fra Kommissionen til Rådet og Europa-Parlamentet: Haag-programmet: Ti prioriteter for de næste fem år — Partnerskabet for fornyelse i EU inden for frihed, sikkerhed og retfærdighed«. Ordfører: Luis Miguel Pariza (EUT C 65 af 17.3.2006).

⁽²⁾ »Forslag til Rådets afgørelse om et særprogram om forebyggelse, beredskab og konsekvensstyring i forbindelse med terrorisme for perioden 2007-2013 — Det generelle program om sikkerhed og beskyttelse af frihedsrettigheder«. Ordfører: Miguel Cabra de Luna (EUT C 65 af 17.3.2006).

⁽³⁾ KOM(2005) 313 endelig af 21.9.2005.

1.5 Denne udtalelse omhandler civilsamfundets og offentlig-private partnerskabers inddragelse i sikkerhedsproblematikken, således som Margot Wallström har bedt om, skønt betegnelsen kan være upræcis, da udtrykket »civilsamfund« betegner »samfundsorganisationer af en anden art end private virksomheder. Samarbejdet mellem virksomheder og private operatører på den ene side og offentlige myndigheder på den anden er afgørende set ud fra et operativt og sikkerhedsmæssigt synspunkt. Civilsamfundet spiller en afgørende rolle ved at fremme retsstatens værdier og bidrage aktivt til det demokratiske liv.

2. Konklusioner

2.1 Civilsamfundet spiller en afgørende rolle ved at fremme retsstatens værdier og bidrage aktivt til det demokratiske liv. Civilsamfundsorganisationerne i Europa udfører et meget positivt socialt arbejde og fremmer et aktivt unionsborgerskab og et deltagerbaseret demokrati. Når det gælder konkrete foranstaltninger, kan og bør civilsamfundsorganisationerne dog ikke erstatte de nationale og europæiske myndigheder.

2.2 EØSU kan ikke acceptere, at terrorister og kriminelle kan slippe for at blive retsforfulgt, fordi de indre grænser hindrer politi- og retsmyndighedernes arbejde. EØSU opfordrer EU-institutionerne og medlemsstaterne til at udarbejde og følge en fælles strategi i bekæmpelsen af terrorisme og undgå at træffe beslutninger, når det »brænder på«, som det er tilfældet i dag.

2.3 EØSU mener, at den nuværende fremgangsmåde med simpelt mellemstatsligt samarbejde er ganske utilstrækkelig og ofte ineffektiv, og støtter Europa-Parlamentets beslutning vedrørende anvendelse af kvalificeret flertal i stedet for enstemmighedsreglen i sikkerhedspolitiske spørgsmål og beslutningstagning efter fællesskabsmetoden. På sikkerhedsområdet er der brug for »mere Europa«.

2.4 EØSU går ind for, at Europol omdannes til et europæisk agentur underlagt en politisk eller retlig myndighed på europæisk plan, som ikke begrænses til den nuværende koordinerende rolle, men hurtigst muligt udstyres med egen operativ kapacitet til i samarbejde med medlemsstaternes politimyndigheder at foretage efterforskning på hele EU's område.

2.5 EØSU støtter Europa-Parlamentets opfordring til medlemsstaterne om at ændre deres straffelov, således at terrorforbrydelser, der er defineret i rammeafgørelsen, ikke bliver omfattet af nogen forældelsesfrist. EØSU går ind for, at Den Internationale Straffedomstol får kompetence til behandle terror-sager.

2.6 EØSU foreslår at iværksætte uddannelsesprogrammer på europæisk plan samt uddannelsesaktiviteter for unge for at udvikle deres samfundsbevidsthed og fremme de demokratiske værdier, lighed, tolerance og forståelse for kulturel forskellighed. De unge bør således udstyres med en bagage, som kan forhindre, at de bliver indfanget af bevægelser, der udbreder radikale og voldelige ideer.

2.7 I kampen mod den voldelige radikaliserings er det nødvendigt, at myndighederne i EU og medlemsstaterne rådfører sig med de civilsamfundsorganisationer, som arbejder aktivt for at fremme dialogen mellem religioner og kulturer, og som bekæmper intolerance, racisme, fremmedhad og voldelig ekstremisme, for derigennem at mindske de spændinger, der fremmer radikalisme og vold. Oprettelse af platforme for offentlig-privat samarbejde på lokalt plan kan være et positivt instrument til tackling af disse og andre spørgsmål. EU og medlemsstaterne bør tilskynde til og arbejde for oprettelse af sådanne platforme.

2.8 EØSU foreslår, at EU-institutionerne udarbejder en lovramme med minimumsstandards, som garanterer beskyttelse og anerkendelse af ofre for terrorisme, og at der udarbejdes standarder, henstillinger, god praksis og retningslinier for beskyttelse af ofre for terrorisme, som være en rettesnor for medlemsstaternes indsats på dette område.

2.9 EØSU understreger endnu en gang nødvendigheden af en fælles EU-lovgivning om kompensation til ofre for forbrydelser.

2.10 EØSU kræver, at henstillingerne om hvidvaskning af penge og finansiering af terrorisme fra Den Finansielle Aktionsgruppe vedrørende Hvidvaskning af Penge ufortøvet bliver gennemført. Derfor opfordrer det medlemsstaterne til med alle passende retsmidler at sørge for, at de nævnte henstillinger bliver omsat i praksis.

2.11 EØSU opfordrer medierne, især de offentligt ejede, til at fastlægge passende adfærdskodekser og samarbejde med myndighederne for under overholdelse af pressefriheden at beskytte ofrenes værdighed og privatliv og undgå indfaldsvinkler på nyhedsstoffet, som kan tjene terroristgruppernes propagandistiske interesser.

2.12 EØSU støtter oprettelsen af den europæiske platform for et offentligt-privat partnerskab, som Kommissionen har foreslået, og anser det for absolut påkrævet at stille midler til rådighed for at få fuldt udbytte af et offentligt-privat samarbejde mellem de forskellige medlemsstater og mellem EU og medlemsstaterne. Det er efter EØSU's mening nødvendigt med et bredt samarbejde for at fremme synergier, som kan bruges i kampen mod organiseret kriminalitet og terrorisme, uden at dette må interferere med EØSU's prærogativer som rådgivende instans. I punkt 1.3.4.2 i denne udtalelse anføres de prioriterede mål, som det offentlig-private samarbejde efter EØSU's mening bør sigte mod.

3. Den Europæiske Unions værdier og principper

3.1 I udkastet til forfatningstraktat defineres Den Europæiske Unions værdier, principper og mål, og charteret om grundlæggende rettigheder sikrer balancen mellem sikkerhed og frihed og de rettigheder, som alle mennesker har, herunder retten til beskyttelse af personlige data.

3.2 Den største trussel mod de demokratiske systemer, deres stabilitet og udvikling kommer ikke fra ydre angreb, men ligger i tab af vitalitet, dynamik og folkelig opbakning om institutionerne.

3.3 Europas store sejr består i, at det er lykkedes at etablere **retsstaten** som den bedste form for demokratisk magtorganisering.

3.4 Begrebet social retsstat indebærer på den ene side magtudøvelse under lovens overhøjhed, voksende krav til demokratisk legitimering og på den anden side adgang for alle til goder og tjenesteydelser på lige vilkår og med ligebehandling.

4. Terrorismen og organiseret kriminalitet er angreb på retsstaten

4.1 Terrorismen er et af de største problemer, som verden står over for. Det er i dag et skæbnesvangert problem for Europa, og europæerne lider under terrorismens svøbe. Terrorismen har forskellige ideologiske udspring. I de seneste år er der også dukket en særlig farlig international radikal islamisk terrorisme op. Det er meget svært at fastlægge en international definition af terrorisme, og denne udtalelse bygger derfor på den definition, som Rådet vedtog den 13. juni 2002 ⁽⁴⁾.

⁽⁴⁾ Se KOM(2005) 313 endelig, fodnote 1, hvori det hedder, at »hver medlemsstat træffer de nødvendige foranstaltninger for at sikre, at de i artiklen nævnte forsætlige handlinger, således som de er defineret som lovovertrædelser i national lovgivning, der i kraft af deres karakter eller den sammenhæng, hvori de begås, kan tilføje et land eller en international organisation alvorlig skade, betragtes som terrorhandling, når de begås med det formål alvorligt at intimidere en befolkning, eller uretmæssigt at tvinge offentlige myndigheder eller en international organisation til at foretage eller til at undlade at foretage en handling, eller alvorligt at destabilisere eller ødelægge et lands eller en international organisations grundlæggende politiske, forfatningsmæssige, økonomiske eller samfundsmæssige strukturer.«

4.2 Der er også mange meget magtfulde kriminelle netværk ⁽⁵⁾, som opererer i Europa. Nogle arbejder på nationalt plan, men de farligste har en europæisk og international dimension. FN har i 2002 i Palermo vedtaget en international konvention herom ⁽⁶⁾.

4.3 Terrorismen og den organiserede kriminalitet truer og svækker statens vigtigste prerogativ: dens monopol på magtudøvelse. Europæerne ved, at terrorisme er en reel trussel, som må bekæmpes, men de er mindre bevidste om farerne ved den organiserede kriminalitet, der infiltrerer institutionerne og samfundet og har en stor og korruperende indflydelse og meget skadelige følger såvel økonomisk som socialt set.

4.4 Terroristorganisationerne og den organiserede kriminalitet benytter nogenlunde samme fremgangsmåder for at hvidvaske penge bl.a. via det finansielle system og ejendomsmarkedet. Den organiserede kriminalitet har en stor korruperende indflydelse og forsøger at gøre denne gældende i forhold til politiske organer og administrative myndigheder og i nogle tilfælde også i forhold til civilsamfundsorganisationer.

4.5 På internationalt plan er der områder, hvor såvel terrorister som kriminelle organisationer er aktive: illegal våbenhandel og narkotikahandel. Afpresning er et andet eksempel på overlapning mellem terrorisme og organiseret kriminalitet. I mange tilfælde arbejder terroristgrupper som mafialignende organisationer, der finansierer deres barbariske handlinger med kriminelle aktiviteter: handel med narkotika, våben og mennesker, svindel med kreditkort, røveriske overfald, tyveri og afpresning af erhvervsfolk og virksomhedsledere, illegal gambling og andre forbrydelser.

4.6 Terrorisme og organiseret kriminalitet er problemer af forskellig art: terrorismen har politiske mål og har ramt de europæiske samfund i visse faser af deres historie, mens den organiserede kriminalitet er et problem vedrørende offentlig orden, som samfundet permanent lider under.

4.7 Skønt motiverne og målene er forskellige, har terrorisme og organiseret kriminalitet én interesse til fælles: at ødelægge eller svække retsstaten for at nå deres mål.

4.7.1 De terroristorganisationer, der opererer i nogle europæiske lande, søger at nå deres mål gennem terror, kriminalitet, trusler og afpresning. Men de ved, at deres totalitære plan først vil lykkes, når de har ødelagt eller svækket retsstaten og lovens overhøjhed.

⁽⁵⁾ De driver illegal handel med våben og narkotikahandel, menneskehandel, røveri, prostitution, illegal gambling, kommerciel piratkopiering osv.

⁽⁶⁾ De Forenede Nationers konvention om bekæmpelse af grænseoverskridende organiseret kriminalitet. Se http://www.uncjin.org/Documents/Conventions/dcatoc/final_documents_2/convention_eng.pdf

4.7.2 Organiseret kriminalitet sigter mod at reducere og indskrænke lovens overhøjhed og udvide straffrihedens og lovløshedens domæne. Den søger at udvikle et parallelt samfund uden for lov og ret og ledet af mafiaerne og de kriminelle netværk.

4.7.3 Undertiden er grænserne mellem lovens overhøjhed og straffrihed uklare. Nogle steder i Europa er det lykkedes såvel terroristerne og deres sociale netværk som den organiserede kriminalitet at svække staten gennem terror og korrupsion af det politiske system.

4.7.4 Retsstaten er svaret på de problemer, som terrorismen og den organiserede kriminalitet skaber: balance mellem frihed og sikkerhed, fælles indsats fra politiets og domstolenes side, europæisk og internationalt samarbejde samt et aktivt engagement fra borgernes og civilsamfundets side.

4.7.5 Samfundet og myndighederne må ikke vige tilbage eller give op over for terrorister og organiseret kriminalitet. Chancerne for at nå deres mål holder terroristorganisationerne i live og derfor må samfund og myndigheder beslutsomt sørge for, at de lider nederlag.

5. Civilsamfundet over for terrorisme og organiseret kriminalitet

5.1 Terrorisme er en alvorlig krænkelse af menneskerettighederne, da den er et direkte angreb på liv og frihed.

5.2 Den operative del af bekæmpelsen af terrorisme og organiseret kriminalitet varetages af staten, som skal garantere borgernes frihed og sikkerhed. Dette ansvar påhviler først og fremmest politiet og domstolene. Staten skal i sin indgriben sikre passende balance mellem frihed og sikkerhed og respektere grundlæggende værdier (menneskerettigheder og offentlige frihedsrettigheder) og de demokratiske værdier (retsstat), for — som EØSU skrev i en anden udtalelse ⁽⁷⁾ — »Historien har lært os, at åbne og frie samfund er de mest effektive til at værne om sikkerheden«.

5.3 Civilsamfundet styrker konstant demokratiet og retsstans værdier og bekæmper på denne måde terrorismen og den organiserede kriminalitet i samfundet for at forhindre, at de kan udvikle sig, og mindske deres effekt. Når det gælder konkrete foranstaltninger, kan og bør civilsamfundsorganisationerne dog ikke erstatte de nationale og europæiske myndigheder.

⁽⁷⁾ EØSU's udtalelse af 15.12.2005 om »Meddelelse fra Kommissionen til Rådet og Europa-Parlamentet — Haag-programmet: Ti prioriteter for de næste fem år — Partnerskabet for fornyelse i EU inden for frihed, sikkerhed og retfærdighed«. Ordfører: Luis Miguel Pariza Castaños (EUT C 65 af 17.3.2006).

5.4 Ingen ideologi eller sag retfærdiggør forbrydelse, terror og afpresning. Det er ikke legitimt at bruge terror for at nå politiske mål. Terrorisme kan ikke bortforklares, intet retfærdiggør terrorisme. Det er nødvendigt at føre en utrættelig kamp mod politisk og social legitimering af terrorisme og ekstreme politiske opfattelser, som anser terrorisme for et middel blandt andre i det politiske arbejde.

5.5 Mange europæiske borgere er ikke klare over, hvor alvorlig en trussel terrorismen er, og nogle kredse stiller sig endda tvivlende hertil. Borgerne har ret til at blive passende informeret om sikkerhedsrisiciene og ret til at kræve af de offentlige myndigheder, at de mere effektivt bekæmper terrorismen og den organiserede kriminalitet.

5.6 Civilsamfundsorganisationerne i Europa udfører et meget positivt socialt arbejde og fremmer et mere aktivt unionsborgerskab og et mere deltagerbaseret demokrati.

5.7 De politiske systemer er afhængige af deres egen interne livskraft. Europas styrke ligger i samfundets demokratiske karakter. Politiske systemer og institutioner har til stadighed brug for impulser fra samfundet; borgerne og civilsamfundet understøtter og bakker op om den sociale retsstat, som skal garantere og beskytte deres frihed og sociale velfærd.

5.8 Men det 20. århundredes europæiske historie har vist, at de politiske demokrati-værdier er meget sårbare. Borgerne og civilsamfundsorganisationerne bør forsvare de værdier og principper, som er fundamentet for det demokratiske Europa.

5.9 Det deltagerbaserede demokrati og retsstaten kan ikke bevares og udvikles uden impuls fra borgerne og deres organisationer. Civilsamfundet er via dets organisationers aktiviteter hele tiden med til at holde den sociale og demokratiske retsstat modstandsdygtig over for relativisme og radikalisme.

5.10 Nogle kredse i befolkningen er ikke tilstrækkeligt engagerede: der er en vis mangel på social bevidsthed mht. prostitution, narkotikahandel, hvidvaskning af penge, piratkopiering af forbrugsgoder osv.

5.11 Borgerne og civilsamfundsorganisationerne kan være mere aktive i kampen mod organiseret kriminalitet, da den har en stærkt korrumpende indflydelse på de politiske systemer.

6. Europa: et område med frihed, sikkerhed og retfærdighed

6.1 Haag-programmet definerer EU's mål om at blive et fælles område med frihed, sikkerhed og retfærdighed, men der er stadig lang vej tilbage, før dette mål er nået.

6.2 I mellemtiden udnytter de kriminelle og terroristerne Europas svaghed på dette punkt til at undslippe lovens lange arm. Fri bevægelighed for personer, kapital og varer giver forbrydere mulighed for at drage fordel af de gennemtrængelige grænser, men disse grænser er ikke ophævet for politi og retsvæsen.

6.3 EØSU kan ikke acceptere, at terrorister og kriminelle kan slippe for at blive retsforfulgt, fordi de gamle indre grænser opretholdes for politi- og retsmyndighedernes arbejde.

6.4 EU bør udarbejde en fælles strategi mod terrorisme. Kommissionen og Rådet bør holde en støt politisk kurs og ikke, som det i dag er tilfældet, træffe beslutninger, når det »brænder på«. Det politimæssige og retlige samarbejde i Europa står på lerfodder, fordi de juridiske og operationelle instrumenter, der er til rådighed, er utilstrækkelige til at bekæmpe terrorisme og organiseret kriminalitet. De fleste instrumenter ligger i medlemsstaternes hænder og er i traktaten stadig opført under den tredje søjle, dvs. det mellemstatslige plan.

6.5 Den europæiske sikkerhedsstrategi bør udvikles i EU-regi og løftes ud af de nuværende rammer, som er et mellemstatsligt samarbejde slet og ret. Fastholdelse af disse områder inden for EU's tredje søjle begrænser deres effektivitet og gyldighedsområde. EØSU anmoder Rådet om at skabe en fælles, overordnet og sammenhængende ramme for sikkerhedspolitikken. EU-traktatens artikel 42 kan anvendes som foreslået af Europa-Parlamentet ^(*), således at kravet om enstemmighed erstattes af reglen om kvalificeret flertal.

6.6 De ydre grænser bliver til stadighed brugt af de kriminelle organisationer til deres ulovlige aktiviteter. EU's toldkodeks bør anvendes mere effektivt af kontrolmyndighederne og først og fremmest toldmyndighederne selv og deres tjenester for gensidig administrativ bistand. Tiltale og straf harmoniseres på hele EU's toldområde, kompetencen til at retsforfølge bør gælde generelt (også uden for de nationale grænser inden for EU) og afsagte domme bør være omfattet af gensidig anerkendelse. EØSU har i andre udtalelser påpeget, at der er brug for et europæisk grænsepoliti ^(*).

6.7 Medlemsstaterne bør styrke udvekslingen af information mellem efterretnings- og sikkerhedstjenesterne om truslerne mod EU's indre og ydre sikkerhed. De bør gå sammen om strategiske analyser af terrortruslen og udarbejde fælles planer for beskyttelse af de grundlæggende infrastrukturer.

^(*) Europa-Parlamentets beslutning om de fremskridt, der er gjort i 2004 med hensyn til skabelse af et område med frihed, sikkerhed og retfærdighed. P6_TA(2005)0227 af 8. juni 2005.

^(*) Se især EØSU's udtalelse af 27.10.2004 om »Forslag til Rådets beslutning om ændring af beslutning 2002/463/EF om vedtagelse af et handlingsprogram for administrativt samarbejde på områderne ydre grænser, visum, asyl og indvandring (Argo-programmet)«. Ordfører: Luis Miguel Pariza Castaños (EUT C 120 af 20.5.2005).

6.8 Princippet om informationstilgængelighed er af stor betydning for et effektivt politiarbejde. Dette princip fastlægger et nyt afsæt for en forbedring af den grænseoverskridende udveksling af politiplysninger i EU, som går ud på, at en politiembedsmand i en medlemsstat kan få al den information fra en anden medlemsstat, som der er brug for i en efterforskning⁽¹⁰⁾. Interoperabilitet på dette område vil kræve en høj grad af tillid mellem politimyndighederne i de respektive medlemsstater. Manglende tillid, hvis årsager bør analyseres og forklares over for civilsamfundet, har været en af de afgørende faktorer, som hidtil har bremset samarbejdet på europæisk plan.

6.9 Det er nødvendigt at EU's rolle styrkes, og at den europæiske sikkerhedsstrategi udvikles inden for EU's rammer med det mål at forbedre dens effektivitet og gennemsigtighed. På sikkerhedsområdet er der brug for »mere Europa«. EØSU har foreslået⁽¹¹⁾, at man på sikkerhedsområdet går over til anvende fællesskabsmetoden, som giver Kommissionen initiativret og Parlamentet del i beslutningstagningen. Det er også nødvendigt, at Rådet går bort fra enstemmighedsreglen og træffer beslutninger med flertal, og at Domstolen får sine egne beføjelser.

6.10 Europol bør ikke kun have en koordinerende rolle som i dag, men også en operativ funktion. EØSU foreslår, at det omdannes til et agentur med operativ kapacitet med mulighed for at foretage efterforskning på hele EU's område. Haag-programmet eftersøger stærkere praktisk samarbejde og koordinering mellem de nationale politi-, rets- og toldmyndigheder og mellem disse og Europol. Medlemsstaterne må udvikle Europol som et europæisk agentur og give det mulighed for sammen med Eurojust at spille en afgørende rolle i kampen mod organiseret kriminalitet og terrorisme. Det er uacceptabelt, at protokollerne om ændring af Europol-konventionen endnu ikke er blevet ratificeret og gennemført af alle medlemsstater⁽¹²⁾. Dette er særligt presserende, hvis man virkeligt vil give Europol den støtte og de midler, der skal til for at det kan fungere effektivt som en hjørnesten i de europæiske politisamarbejde. Fra 1. januar 2006 vil Europol i stedet for sine årlige rapporter om kriminalitetssituationen i Den Europæiske Union evaluere truselsituationen for alvorlige kriminalitetsformers vedkommende.

6.11 Eurojust er et organ, som har til opgave at koordinere de nationale retsmyndigheder i bekæmpelsen af den organiserede kriminalitet og terrorismen, men selv om der er sket fremskridt siden dets oprettelse, er de fastsatte mål endnu langt fra nået. Eurojust har kun få retlige og økonomiske ressourcer til sin rådighed; desuden er medlemsstaternes engagement varie-

rende, da lovgivningen i nogle lande ikke i tilstrækkelig grad fremmer det retlige samarbejde.

6.12 EØSU foreslår, at doms- og anklagemyndighedernes fælles efterforskning i EU som led i kampen mod den organiserede kriminalitet og terrorismen kanaliseres effektivt gennem Eurojust. Dataene vedrørende den nationale efterforskning bør videregives til Eurojust, som bør opbygge en egnet europæisk database.

6.13 Strafferetligt samarbejde er uomgængeligt, men i dag er forholdet mellem retsmyndighederne baseret på mistillid. Der er ingen »europæisk retlig kultur« eller fælles minimumsstandarder på det strafferetlige område. Borgerne må over for EU-institutionerne og medlemsstaterne insistere på kravet om størst muligt retligt samarbejde mellem alle staterne. De må kræve, at ingen terrorist eller kriminel undgår retsforfølgelse på grund af forståelsesproblemer eller manglende samarbejdsprocedurer.

6.14 EØSU støtter Europa-Parlamentets opfordring til medlemsstaterne om at ændre deres straffelov, således at terrorforbrydelser, der er defineret i rammeafgørelsen, ikke bliver omfattet af nogen forældelsesfrist. EØSU⁽¹³⁾ går i denne forbindelse kraftigt ind for, at Den Internationale Straffedomstol får kompetence til at behandle terrorsager.

6.15 Den nuværende situation er uforståelig og uacceptabel for borgerne. Det er urimeligt, at initiativer bliver blokeret, fordi medlemsstaterne sætter statslige prærogativer over prioriteterne for den fælles kamp mod terrorisme og organiseret kriminalitet. De europæiske borgere står uforstående over for spredningen af instrumenter og redskaber i kampen mod terrorisme og organiseret kriminalitet i EU. Der er mange ikke-koordinerede enheder, som arbejder hen imod det samme mål, såsom Rådets anti-terror koordinator, kommissæren for retlige anliggender, frihed og sikkerhed, Europol, Eurojust osv.

6.16 Spredning af ressourcerne er ikke ligefrem den bedste måde at opnå effektivitet på. Eurojust og Europol bør overvinde de nuværende problemer med deres samarbejde og styrke de fælles efterforskningsteam. Efterretningsvæsenerne bør forbedre deres procedurer for formidling af information inden for Europol. OLAF bør arbejde sammen med Europol og Eurojust ved efterforskning af forbrydelser. Det er nødvendigt, at de forskellige agenturer og tjenester udveksler data og efterforskning, så deres indsats mod kriminelle kan blive mere effektiv.

⁽¹⁰⁾ Kommissionen fremlagde den 12. oktober 2005 et forslag til Rådets rammebeslutning om udveksling af information i henhold til tilgængelighedsprincippet (KOM(2005) 490 endelig af 12.10.2005).

⁽¹¹⁾ EØSU's udtalelse af 14.12.2005 om »Forslag til Rådets afgørelse om et særprogram om forebyggelse, beredskab og konsekvensstyring i forbindelse med terrorisme for perioden 2007-2013 — Det generelle program om sikkerhed og beskyttelse af frihedsrettigheder«. Ordfører: Miguel Cabra de Luna (EUT C 65 af 17.3.2006).

⁽¹²⁾ Irland og Nederlandene er de eneste lande, som ikke har ratificeret dem.

⁽¹³⁾ EØSU's udtalelse af 15.12.2005 om »Meddelelse fra Kommissionen til Rådet og Europa-Parlamentet: Haag-programmet: Ti prioriteter for de næste fem år — Partnerskabet for fornyelse i EU inden for frihed, sikkerhed og retfærdighed«. Ordfører: Luis Miguel Pariza Castaños (EUT C 65 af 17.3.2006).

6.17 Da terrorisme er en global trussel, angår kampen mod terrorisme også EU's udenrigs- og sikkerhedspolitik. Internationalt samarbejde og effektiv multilateralisme har her central betydning. EØSU anser det for altafgørende, at EU's indsats i kampen mod terrorisme og organiseret kriminalitet supplerer det arbejde, der udføres af regionale organisationer, som deler EU's værdier og interesser. Det er derfor vigtigt at tilstræbe synergi og finde frem til, hvorledes man kan styrke samarbejdet med organisationer som FN, OSCE og Europarådet på områder, hvor disse organisationer kan yde et særligt bidrag til de mål, der er fastlagt i EU's politik for bekæmpelse af terrorisme og organiseret kriminalitet.

6.18 For at mindske nogle af risiciene for radikaliseringsbør Europa fremme en udenrigspolitik, som kan styrke værdierne om fred, dialog mellem de forskellige kulturer, bekæmpelse af fattigdom og korruption, udbredelse af demokratiet og menneskerettighederne i hele verden samt det internationale samarbejde inden for FN-systemets rammer.

7. Civilsamfundets rolle i forebyggelsen af voldelig radikaliserings

7.1 Civilsamfundets organisationer er et udtryk for borgernes demokratiske ret til at organisere sig og til at engagere sig — f. eks. socialt, politisk eller kulturelt. Civilsamfundets organisationer spiller gennem deres aktiviteter en meget stor rolle i forebyggelsen af terrorisme ved at fremme social samhørighed og bekæmpe faktorer, som medvirker til voldelig radikaliserings. De bør tildeles midler til deres indsats for at udbrede kendskabet til de europæiske værdier.

7.2 Terrorister tilhører ikke nogen bestemt aldersgruppe eller samfundslag, og forskellige sektorer i samfundet kan derfor blive risikogrupper. Fattigdom, nederlag i skolen, mangel på jobmuligheder, diskrimination, mangel på samfundsværdier, identitetskriser, social marginalisering osv. er grobund for frustrationer. Sekter, religiøs fundamentalisme, terroristgrupper og kriminelle organisationer fisker i disse vande i deres forsøg på at rekruttere medlemmer.

7.3 EØSU er generelt enig i holdningen i Kommissionens meddelelse »Rekruttering til terrorisme: faktorer der bidrager til voldelig rekruttering«⁽¹⁴⁾. Det er på dette område, civilsamfundsorganisationerne arbejder.

7.4 EØSU vil gerne fremhæve de vigtigste aspekter.

7.4.1 De programmer, der er rettet mod unge i den skolepligtige alder, er de mest nødvendige for at forhindre, at de unge

bliver indfanget af netværk med radikale og voldelige ideer. Det er nødvendigt at iværksætte uddannelsesprogrammer på europæisk plan samt uddannelsesaktiviteter for unge for at udvikle deres samfundsbevidsthed og fremme de demokratiske værdier, lighed, tolerance og forståelse for kulturel forskellighed.

7.4.2 Den europæiske beskæftigelsesstrategi og Lissabonmålene bør kunne sætte skub i politikker, der skal fremme integration på arbejdsmarkedet af de mest sårbare personer og minoriteter.

7.4.3 Civilsamfundet og de offentlige myndigheder bør gå meget pædagogisk frem og sikre, at alle mennesker, uanset deres herkomst, har adgang til passende information om og undervisning i værdierne om pluralisme, samvittigheds- og religionsfrihed, lighed mellem mænd og kvinder, tolerance og statens verdslige karakter, som er grundlaget for demokratiet og retsstaten i Europa.

7.4.4 EØSU har udarbejdet en lang række forslag om at gøre integration til det højest prioriterede mål for EU's indvandringspolitik⁽¹⁵⁾.

7.4.5 Opinionsdannerne og medierne kan bidrage positivt til integration gennem en afbalanceret tilgang til information.

7.4.6 De europæiske samfund er i dag multikulturelle og pluralistiske. Alligevel er der mange problemer med racisme, fremmedhad og diskrimination over for de nationale, etniske og religiøse mindretal.

7.4.7 Europa har meget aktive sociale organisationer, som arbejder for dialog mellem religioner og kulturer, og som bekæmper intolerance, racisme, fremmedhad og voldelig ekstremisme.

7.4.8 Myndighederne bør rådføre sig med disse organisationer og etablere samarbejdsmekanismer for at mindske de spændinger, der gøder jorden for radikalisme og vold. Virksomheder, fagforeninger og alle civilsamfundsorganisationer spiller en grundlæggende rolle i uddannelse, integration og bekæmpelse af diskrimination.

7.5 EØSU støtter udviklingen af programmer med henblik på at forske i og undersøge de sociale processer, som fører til voldelig radikalisme, terrorisme og organiseret kriminalitet, og foreslår, at Kommissionen får stillet midler til rådighed for at støtte tænketanke, universiteter og forskningscentre.

⁽¹⁵⁾ Se EØSU's udtalelser af 21.3.2002 om »Immigration, integration og det organiserede civilsamfunds rolle«, ordfører: Luis Miguel Pariza Castaños (EFT C 125 af 27.5.2002), af 10.12.2003 om »Meddelelse fra Kommissionen til Rådet, Europa-Parlamentet, Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg og Regionsudvalget om indvandring, integration og beskæftigelse«, ordfører: Luis Miguel Pariza Castaños (EUT C 80 af 30.3.2004) og af 13.9.2006 om »Indvandring i EU og integrationspolitik: samarbejde mellem de regionale og lokale myndigheder og civilsamfundets organisationer«. Ordfører: Luis Miguel Pariza Castaños.

⁽¹⁴⁾ KOM (2005) 313 endelig.

8. Hensyntagen til ofre

8.1 Terrorismens ofre betaler prisen for en vold, som er rettet mod samfundet som helhed og de værdier, det står for. Ofrene afspejler terrorismens sande ansigt og de er samfundets stemme og frontlinje i kampen mod terrorisme. Ofrene er afgørende aktører i bestræbelserne på at få samfundet til at gå ind i den nødvendige kamp mod terrorisme. Det er også den mest effektive måde at trække grundlaget væk under terrorismen på og isolere den både politisk og moralsk.

8.2 Den bedste måde, hvorpå man kan anerkende og mindes ofre, er at forsvare demokratiet og retsstaten, så Europa forbliver et frit og åbent samfund.

8.3 Ofrene repræsenterer på en vis måde det, som terroristerne og den organiserede kriminalitet ikke kan acceptere: legitim og demokratisk magt under lovens overhøjhed. Civilsamfundet bør formidle dette sociale og politiske budskab, så ofre kan opnå den nødvendige sociale og politiske anerkendelse: demokratiet og retsstaten må hele tiden fornyes.

8.4 Beskyttelse af ofre er et effektivt forebyggende middel. Terrorismens ofre fortjener al mulig respekt, støtte og hjælp fra borgerne og institutionerne. Civilsamfundet og medlemsstaternes og EU's myndigheder må beslutsomt gribe ind for at afbøde den uretfærdighed og de følger, som ofre for et terrorangreb udsættes for, og sørge for, at deres lidelser begrænses mest muligt.

8.5 EØSU foreslår, at EU tager følgende skridt til beskyttelse og anerkendelse af terrorismens ofre og deres familier.

8.5.1 Udarbejdelse af en lovramme med minimumsstandards, som garanterer retten til værdighed, respekt for privatliv og familieliv, ret til økonomisk kompensation, ret til lægehjælp og psykologisk og social bistand, ret til effektiv adgang til domstolene og juridisk beskyttelse, ret til erhvervsmæssig og social reintegration og ret til faglig og akademisk uddannelse, som stiller ofre lige mht. kvalifikationer og jobmuligheder.

8.5.2 Udvikling af standarder, henstillinger, god praksis og retningslinier for beskyttelse af ofre for terrorisme, som kan danne rettesnor for statens indsats på dette område. Kommissionen bør have midler stillet til rådighed til at hjælpe sammenlutninger af terrorofre med at etablere europæiske netværk.

8.6 Man må heller ikke glemme andre ofre, som er mindre kendte, fordi de ikke får så stor medieopmærksomhed. Her tænkes på ofre for den organiserede kriminalitet, som krænker menneskerettighederne i samme udstrækning som terroristorganisationerne. Der er tale om ofre for afpresning, røveri og narkotika; ofre for menneskehandel, prostitution og handel med kvinder; ofre for ulovlig udnyttelse af arbejdskraft.

8.7 Alle ofre for forbrydelser fortjener særlig opmærksomhed fra myndighedernes og civilsamfundets side. EØSU har i to udtalelser ⁽¹⁶⁾ opfordret til en fælles EU-lovgivning om kompensation til ofre for forbrydelser. Forsikringsselskaber og sygekasser bør påtage sig flere forpligtelser og indføje passende bestemmelser i deres policer med henblik på en bedre dækning af ofre.

9. Finansieringen af terrorisme og organiseret kriminalitet

9.1 EU har afgivet flere udtalelser ⁽¹⁷⁾ med forslag til forbedring af det offentlig-private samarbejde om bekæmpelse af finansiering af terrorisme og kriminelle organisationer. Det er dog de finansielle institutioner, som må påtage sig de største forpligtelser.

9.2 EØSU har for nyligt afgivet to udtalelser ⁽¹⁸⁾ om finansielle institutters forpligtelser til at sikre større gennemsigtighed i finansielle transaktioner for at gøre ulovlige aktiviteter vanskeligere at gennemføre. EØSU opfordrer medlemsstaterne til med alle passende retsmidler at sikre, at private aktører og velgørende organisationer, som kan indgå i det netværk, hvorigennem de midler, der finansierer terrorvirksomhed, kanaliseres, følger henstillingerne fra Den Finansielle Aktionsgruppe vedrørende Hvidvaskning af Penge (FATF) ⁽¹⁹⁾ samt henstillingerne vedrørende finansiering af terrorisme og hvidvaskning af penge. Dette må imidlertid ikke føre til generel mistænkeliggørelse af alle borgere i civilsamfundsorganisationerne.

⁽¹⁶⁾ EØSU's udtalelse af 20.3.2002 om »Kommissionens grønbog om Erstatning til ofre for forbrydelser«. Ordfører: Vitor Melícias (EFT C 125 af 27.5.2002).

EØSU's udtalelse af 26.2.2003 om »Kommissionens forslag til Rådets direktiv om erstatning til ofre for forbrydelser«. Ordfører: Christoforos Koryfidis (EUT C 95 af 23.4.2003).

⁽¹⁷⁾ Se især EØSU's udtalelse af 11.5.2005 om »Forslag til Europa-Parlamentets og Rådets direktiv om forebyggende foranstaltninger mod anvendelse af det finansielle system til hvidvaskning af penge, herunder finansiering af terrorisme«. Ordfører: John Simpson (EUT C 267 af 27.10.2005).

⁽¹⁸⁾ EØSU's udtalelse af 21.4.2006 om »Forslag til Europa-Parlamentets og Rådets forordning om oplysninger om indbetalinger ved pengeoverførsler«. Ordfører: Umberto Burani (EUT C 185 af 8.8.2006).

EØSU's udtalelse af 11.5.2005 om »Forslag til Europa-Parlamentets og Rådets direktiv om forebyggende foranstaltninger mod anvendelse af det finansielle system til hvidvaskning af penge, herunder finansiering af terrorisme«. Ordfører: John Simpson (EUT C 267 af 27.10.2005).

⁽¹⁹⁾ Gruppe nedsat af G-8 landene.

9.3 Terrororganisationer og kriminelle netværk anvender i stadig højere grad ejendomsmarkedet til at skaffe store summer af vejen. I nogle tilfælde er de lokale myndigheder korruperet af disse grupper. Ejendomsfirmaer, de store byggevirksomheder og andre operatører i sektoren må samarbejde med de nationale myndigheder for at undgå, at sektoren benyttes som skjulested for ulovligt erhvervede midler, og forhindre hvidvaskning af de penge, som terrorister og kriminelle organisationer skaffer til veje.

9.4 Det internationale kunst-, frimærke- og antikvitetsmarked er ved at udvikle sig til et skjulested for penge hidrørende fra kriminelle aktiviteter. De virksomheder, der handler med disse værdier, bør samarbejde mere aktivt med myndighederne for at gøre dette marked mere gennemsigtigt.

9.5 Den Europæiske Union bør have fælles retlige og administrative instrumenter til rådighed for at samarbejde med medlemsstaterne om bekæmpelse af disse ulovlige aktiviteter. Rådet for Den Europæiske Union bør overvåge, at hver medlemsstat har en passende straffelovgivning inden for rammerne af EU's minimumsstandarder til at retsforfølge finansiering af terrorisme og organiseret kriminalitet.

9.6 EU's Handlingsplan til Bekæmpelse af Terrorismen⁽²⁰⁾ indeholder foranstaltninger til koordinering af efterretningstjenesterne på det skattemæssige og finansielle område, som bør intensiveres. Alle medlemsstater har pligt til at gå effektivt til værks og sørge for passende koordination i Rådet.

10. Internet og mobiltelefoni

10.1 Internet- og mobiltelefonioperatørerne bør samarbejde med myndighederne om overholdelse af lovgivningen om lagring af data vedrørende kommunikation på Internettet (men ikke indholdet af meddelelserne).

10.2 Der bør også samarbejdes om indhentning af personlige data ved køb af taletidskort til mobiltelefoner, eftersom kriminelle netværk kan udnytte den anonymitet, som e-mailtjenester eller taletidskort til mobiltelefoner giver, således at de kan kommunikere uden at blive opsporet og endog detonere sprængstof på afstand. EØSU har afgivet udtalelser⁽²¹⁾ om spørgsmålet. Parlamentet har også vedtaget en betænkning⁽²²⁾, som EØSU støtter.

10.3 Det europæiske samfund er meget sårbart over for internetkriminalitet, og Internettet udnyttes i stadigt større

omfang af kriminelle organisationer til deres kriminelle aktiviteter.

10.4 Internettet bliver stadig mere uundværligt for de europæiske samfund, virksomheder og private, leverandører af basale tjenesteydelser og offentlige myndigheder samt for politi og domstole. Europa er konfronteret med en ny fare: internetterrorisme, som kan få samfundet til at gå i stå.

10.5 Internetoperatørerne bør forbedre deres sikkerhedssystemer og samarbejde med politi- og retsmyndighederne for at bekæmpe disse nye forbrydelser.

11. Medierne

11.1 Medierne har ret og pligt til at informere sandfærdigt, og de bør undgå vinkler, som er i terroristorganisationernes interesse. De bør også undgå billeder og oplysninger, som kan krænke ofrenes privatliv og værdighed. De bør især beskytte de unge mod disse risici. Her bør de offentligt ejede medier være eksempler til efterfølgelse.

11.2 Medierne kan fastlægge passende adfærdskodekser og samarbejde med myndighederne for at beskytte ofrenes værdighed og privatliv og for at undgå indfaldsvinkler på nyhedsstoffet, som kan tjene terroristgruppernes propagandistiske interesser.

11.3 Kommissionen er ved at organisere en europæisk konference med deltagelse af de største medier. EØSU mener, at det er en god lejlighed til at udveksle god praksis, fastlægge selvreguleringssystemer, bidrage til en europæisk opinionsdannelse og formidle et konstruktivt billede af Den Europæiske Union.

12. Kritiske infrastrukturer

12.1 Terroristerne forsøger også at nå deres kriminelle mål ved at angribe strategiske infrastrukturer og basale offentlige tjenesteydelser. Terroristmål er medier og transportnet, energiforsyningsnet og -operatører, vandforsyningen, telefon- og kommunikationssystemerne og deres operatører, steder hvor mange mennesker samles osv.

12.2 Nye terrortrusler hænger over de europæiske samfund: de fleste eksperter er enige om, at radiologiske, nukleare, kemiske, biologiske og bakteriologiske angreb i dag er reelle trusler. De sektorer, som arbejder med disse produkter, bør forbedre deres sikkerhedssystemer og arbejde effektivt sammen med politimyndighederne.

⁽²⁰⁾ Se Handlingsplan vedtaget af Rådet den 13.2.2006.

⁽²¹⁾ Se især EØSU's udtalelse af 19.1.2006 om »Forslag til Europa-Parlamentets og Rådets direktiv om lagring af data behandlet i forbindelse med tilvejebringelse af offentlige elektroniske kommunikationstjenester og om ændring af direktiv 2002/58/EF«. Ordfører: Bernardo Hernández Bataller (EUT C 69 de 21.3.2006).

⁽²²⁾ Se Europa-Parlamentets betænkning A6(2005) 365 af 28.11.2005.

12.3 EØSU gratulerer Kommissionen med det fremragende forskningsprogram om sikkerhed (SRC '06) og tilskynder den til at fortsætte med at finansiere fælles offentlig-private forskningsprojekter for at forbedre sikkerheden i EU.

12.4 Dette program bør dog udvides til EU's partnere ved dets grænser mod øst og syd (Middelhavsbækkenet) inder for rammerne af EU's naboskabspolitik.

12.5 Den private sektor må være forberedt på at stille sine ressourcer til rådighed for myndighederne i krisesituationer for at hjælpe med til at tackle de mulige katastrofale følger af terroristangreb. I dette øjemed bør man indkredse de områder, hvor det organiserede civilsamfund kunne tilføre en særlig merværdi i en krisesituation og udarbejde aftaler og konventioner, som gør det muligt at trække på en effektiv fælles kriseforvaltningsmekanisme.

12.6 Forebyggelses- og reaktionskapaciteten afhænger af information og effektiv forvaltning af viden samt af evnen til at forudse fremtidige situationer. Alle må engagere sig og reagere på de udfordringer, som terrorismen og den organiserede kriminalitet rejser, og informationen må derfor cirkulere hensigtsmæssigt mellem de berørte parter.

12.7 De respektive ansvarlige i virksomhederne og civilsamsfundsorganisationerne (især på strategiske områder) bør modtage tilgængelig information om de aspekter af terrorisme, der vedrører deres kompetence- eller ansvarsområde, for at de kan ruste sig og foregribe truslerne.

13. Europæisk platform for offentlig-privat samarbejde

13.1 Kommissionen er ved at udarbejde en meddelelse om offentlig-private partnerskaber mod organiseret kriminalitet og terrorisme, som omfatter en handlingsplan om offentlig-private partnerskaber. Nøgleelementet i dette samarbejde, som Kommissionen foreslår, er den såkaldte platform for et offentlig-privat partnerskab mod organiseret kriminalitet og terrorisme. Denne platform, som efter planen skal oprettes sidst på året, bør defineres nærmere med hensyn til sammensætning, arbejdsområde og arbejdsform. Den skal holde regelmæssige møder for at drøfte emner af fælles interesse, udstikke politiske og lovgivningsmæssige aktionslinier, udforme forebyggelsesstrategier og udveksle god praksis og information osv.

13.2 Platformen vil blive sammensat af repræsentanter for medlemsstaterne og — på et frivilligt grundlag — af repræsentative sammenslutninger af europæiske arbejdsgiverorganisationer, fagforeninger, ikke-statslige organisationer, der er aktive i

kampen mod organiseret kriminalitet og terrorisme, osv. Den skal bygge videre på de fordele og synergier, som et sådant partnerskab kan skabe. Det endelige mål med initiativet er at inddæmme følgerne af organiseret kriminalitet og terrorisme i Europa og gøre Europa til et stadig sikrere område for offentlig virksomhed, for borgerne og for erhvervslivet.

13.3 Betingelser for civilsamsfundets deltagelse

13.3.1 Civilsamsfundet håber, at EU-institutionerne og medlemsstaterne er lydhøre over for den bekymring, borgerne giver udtryk for. De kræver effektivitet i kampen mod terrorisme og organiseret kriminalitet. Borgerne vil ikke høre undskyldninger af national, politisk eller juridisk art for ikke at løse de problemer, der dukker op i kampen mod kriminalitet og terrorisme. De vil se løsninger og det nævnte forum bør finde svarene på de problemer, borgerne fremfører.

13.3.2 EØSU mener, at Kommissionens forslag om at skabe en offentlig-privat platform er positivt, men utilstrækkeligt.

13.3.3 EØSU bør deltage i oprettelsen og evalueringen af denne platform.

13.3.4 Det er i henhold til traktaten Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg, der repræsenterer det organiserede civilsamfund i Den Europæiske Union. Naturligvis vil det være nødvendigt, at også andre aktører, som repræsenterer specifikke interesser, deltager, men EØSU må som repræsentant for de almene interesser være repræsenteret af tre medlemmer (en fra hver gruppe).

13.3.5 EØSU opfordrer medlemsstaterne til at arbejde for oprettelse af offentlig-private platforme på lokalt og kommunalt plan med samme deltagelses- og samarbejdsbaserede målsætning, som tilstræbes på EU-plan.

13.4 Det offentlig-private samarbejde i kampen mod terrorisme og organiseret kriminalitet

13.4.1 EØSU mener, at der er brug for samarbejde mellem den offentlige og private sektor om et bredt spektrum af emner for at fremelske og styrke synergier, som kan kanaliseres ind i kampen mod kriminalitet og terrorisme.

13.4.2 Vigtigste mål med dette samarbejde:

a) Civilsamsfundets vigtigste mål er ikke kun at forebygge forbrydelser begået af terrorister og organiserede kriminelle, men også at forhindre, at udsatte personer og grupper bliver indfanget af terrorist- og forbryderorganisationers netværk;

- b) identificere de sektorer, som er mest modtagelige over for kriminelle banders virksomhed og fremme initiativer til selvbeskyttelse og tilknytning til de kriminalitets- og terrorbekæmpende myndigheder;
- c) lette informations- og erfaringsudveksling for at begrænse de eksisterende muligheder for at begå forbrydelser;
- d) gøre EU-institutionerne og de nationale myndigheder opmærksomme på den bekymring, der næres af de forskellige sektorer i civilsamfundet, således at de kan fokusere på de aspekter af forebyggelsen og bekæmpelsen af terrorisme og kriminalitet, der er af størst interesse for borgerne;
- e) gøre EU-institutionerne og de nationale myndigheder opmærksomme på de europæiske virksomheders og organisationers største behov mht. beskyttelse mod organiseret kriminalitet; sætte en diskussion i gang med EU-institutionerne og de nationale myndigheder om, hvorledes man bedst kan beskytte sig mod kriminelle overgreb og retsforfølge forbrydelser;
- f) indkredse områder for erfaringsudveksling inden for specifikke sektorer og på særligt følsomme områder, hvor den organiserede kriminalitet vinder terræn. Prioriterede sektorer er finans-, transport- kommunikations- og energisektoren;
- g) tilskynde til oprettelse af forebyggende platforme på europæisk plan;
- h) tjene som debatforum for at undersøge, i hvilken udstrækning terror- og kriminalitetsofrene behov for hjælp og deres krav bliver imødekommet;

- i) fastlægge EU-strategier og -politikker vedrørende terrorisme og organiseret kriminalitet set ud fra det organiserede civilsamfunds perspektiv;
- j) styrke forbindelserne mellem de mest kvalificerede eksperter i begge sektorer for bedst muligt at udnytte den eksisterende viden og erfaring med beskyttelse mod og bekæmpelse af organiseret kriminalitet og terrorisme;
- k) deltage i oprettelsen og evalueringen af platformen.

13.5 Samarbejdssystemer

13.5.1 Et system med samarbejde mellem den offentlige og den private sektor baseret på et instrument svarende til det af Kommissionen foreslåede kan være et egnet middel til at begynde at sammenkæde de to sektorer. Hvis platformen får en høj grad af repræsentativitet, vil det offentlig-private partnerskab have større gennemslagskraft, og de foranstaltninger, den udtænker for at bekæmpe terrorisme og organiseret kriminalitet, vil være mere effektive.

13.5.2 Et sådant samarbejdssystem må kunne bane vejen for nedsættelse af arbejdsgrupper inden for bestemte sektorer eller emneområder, som er sammensat specielt til behandling af det pågældende emne og knyttet specifikt til den struktur, der understøtter samarbejdet mellem den offentlige og private sektor.

13.5.3 Til denne platforms møder kan indbydes organisationer, virksomheder, eksperter, kommunale og nationale myndigheder og alle, som menes at kunne bidrage med information eller erfaring eller tilføre en merværdi i kampen mod terrorisme og organiseret kriminalitet.

Bruxelles, den 13. september 2006

Anne-Marie SIGMUND

Formand for

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om Arbejdslivets kvalitet, produktivitet og beskæftigelse i forbindelse med globaliseringen og de demografiske ændringer

(2006/C 318/27)

Det finske rådsformandskab besluttede den 17. november 2005 under henvisning til EF-traktatens artikel 262 at anmode om Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om *Arbejdslivets kvalitet, produktivitet og beskæftigelse i forbindelse med globaliseringen og de demografiske ændringer*.

Det forberedende arbejde henvistes til EØSU's Faglige Sektion for Beskæftigelse, Sociale og Arbejdsmarkeds-mæssige Spørgsmål og Borgerrettigheder, som udpegede Ursula Engelen-Kefer til ordfører. Sektionen vedtog sin udtalelse den 13. juni 2006.

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg vedtog på sin 429. plenarforsamling den 13.-14. september 2006, mødet den 13. september, følgende udtalelse med 116 stemmer for, 3 imod og 8 hverken for eller imod:

1. Konklusioner og henstillinger

1.1 Lissabon-dagsordenen er det europæiske svar på globaliserings udfordringer. Europas internationale konkurrenceposition skal forbedres gennem et produktivt samspil mellem den økonomiske politik, beskæftigelses-, social- og miljøpolitikken. For det europæiske erhvervsliv gælder det således om at udnytte globaliserings muligheder ved at skabe nye beskæftigelsesmuligheder inden for fremtidsorienterede økonomiske områder og skabe større vækst gennem innovation. Europa skal derfor satse på sine stærke sider, nemlig produkter og tjenesteydelser af høj kvalitet, en veluddannet arbejdskraft og Europas sociale model, og indgå i en kvalitetskonkurrence med sine globale konkurrenter i stedet for i et kapløb om de laveste lønninger og sociale standarder, hvor Europa kun kan blive taberen. En sådan kvalitetskonkurrence kræver en bred innovationspolitisk model, som også omfatter det mikroøkonomiske niveau, det vil sige virksomhedsstrukturerne og arbejdslivets kvalitet.

1.2 Det er et programål for Lissabon-dagsordenen ikke kun at skabe flere, men også bedre arbejdspladser. Dette kvalitetsaspekt er imidlertid blevet forsømt i den hidtidige debat om gennemførelsen af Lissabon-målene. Ud over øgede investeringer i forskning og udvikling, investeringer generelt og investeringer i uddannelse og efteruddannelse med henblik på videns- og informationssamfundets krav, er forbedring af arbejdslivets kvalitet en nøgle til at øge væksten i produktiviteten og virksomhedernes innovationsevne. Dette er dokumenteret i videnskabelige undersøgelser af sammenhængen mellem arbejdskvalitet og produktivitet og af den betydning, som »godt arbejde« set fra de berørte arbejdstageres side har for arbejdsmotivationen og præstationslysten.

1.3 Arbejdets kvalitet rummer forskellige dimensioner, såsom forebyggelse og nedsættelse af sundhedsrisici, arbejdets tilrettelæggelse på arbejdspladsen, social sikkerhed, herunder rimelige lønforhold, mulighed for at videreudvikle kompetencer og kvalifikationer samt bedre mulighed for at forene familie- og arbejdsliv. Forbedringer på alle disse områder har i henhold til resultatet af en undersøgelse, som Dublin-instituttet til forbedring af leve- og arbejdsvilkårene har gennemført, og som er blevet præsenteret for EØSU, positiv indvirkning på arbejdsproduktiviteten. Fremme af den frivillige forbedring af de sundhedsmæssige forhold på arbejdspladsen har særlig stor betydning i

denne forbindelse. Sikre arbejdspladser samt sundhedsfremmende arbejdsbetingelser og en tilrettelæggelse af arbejdet, som giver de ansatte større frihed i arbejdet, er en vigtig faktor til at øge produktiviteten og dermed også innovationsevnen, der også påvirkes af de sociale forhold. EØSU mener derfor, at strukturerne i virksomhederne og virksomhedskulturen bør tage højde for dette. Lissabon-strategien skal derfor også gennemføres på virksomhedsniveau, hvor økonomiske og sociale målsætninger kobles sammen. Den sociale dialog bør spille en væsentlig rolle i den forbindelse.

1.4 At forbedre arbejdskvaliteten kræver et omfattende koncept, som tager højde for ændringerne på arbejdsmarkedet, og som og er tilpasset ældres særlige behov. I tråd med konceptet om tilfredshed på arbejdspladsen, som Kommissionen følger i sin fællesskabsstrategi for sundhed og sikkerhed på arbejdspladsen, drejer det sig i denne forbindelse primært om at forebygge nye sundhedsmæssige risici og om, at der fortsat fokuseres på at mindske forekomsten af arbejdsulykker og erhvervssygdomme. Her skal man især være opmærksom på usikre ansættelsesforhold med ringe social beskyttelse. Det handler imidlertid også om at fremme arbejdsglæden og præstationsviljen gennem nye måder at tilrettelægge arbejdet på. I kooperative arbejdsformer med flade hierarkier og større selvstændighed som f. eks. gruppe- og teamarbejde er det muligt at udnytte medarbejdernes viden og evner fuldt ud og samtidig opfylde erhvervslivets stigende krav om fleksibilitet. Gode arbejdsforhold og måder at tilrettelægge arbejdet på, som giver større handlefrihed og bedre muligheder for at engagere sig, er samtidig en vigtig forudsætning for at forbedre arbejdsproduktiviteten og styrke virksomhedernes innovationsevne. EØSU støtter derfor begrebet »Flexicurity«, dvs. en god balance mellem fleksibilitet og social sikkerhed, således som det blev fastlagt af Rådet for beskæftigelse og socialpolitik den 1.-2. juni 2006.

1.5 EØSU opfordrer til at gennemføre yderligere undersøgelser af sammenhængen mellem arbejdskvalitet og produktivitet. Dublin-instituttet ville være en egnet institution til dette formål. Desuden foreslår EØSU, at der udvikles et europæisk indeks for arbejdskvaliteten, som skal bestå af forskellige kriterier for »godt arbejde« på grundlag af relevante undersøgelser, og som skal udarbejdes og offentliggøres regelmæssigt. Et

sådan indeks ville kunne bidrage til at synliggøre forandringer og fremskridt og samtidig danne grundlag for nye initiativer til en forbedring af arbejdslivets kvalitet. Arbejdsmarkedets parter bør inddrages i vurderingen og skal med regelmæssige mellemrum kunne afgive en udtalelse.

2. Argumenter og bemærkninger

2.1 Baggrund for udtalelsen

2.1.1 Som forberedelse til det finske rådsformandskab i andet halvår af 2006 har Finlands regering anmodet EØSU om at udarbejde en sonderende udtalelse om sammenhængen mellem arbejdslivets kvalitet, produktivitet og beskæftigelse, da dette spørgsmål skal være et centralt emne for den politiske debat.

2.1.2 I denne sonderende udtalelse undersøges det derfor, om arbejdskvalitet er en faktor, der kan bidrage til at øge produktivitet og økonomisk vækst, og hvilket bidrag en forbedring af arbejdskvaliteten kan yde til udformningen af informations- og vidensamfundet og dermed til realiseringen af Lissabon-målene. I denne forbindelse medtages globaliseringen og de demografiske ændringer som rammebetingelser.

2.2 Indledning

2.2.1 Globaliseringen fører risici med sig, men den åbner også nye muligheder. Risiciene består i, at den europæiske økonomi på grund af den skærpede internationale konkurrence og omstruktureringen af den internationale arbejdsdeling vil miste arbejdspladser som følge af virksomhedsomstruktureringer og -flytninger, hvis det ikke lykkes at finde nye beskæftigelsesmuligheder. Samtidig vokser presset på de sociale standarder i Europa og på den europæiske sociale model generelt, for i et fælles valutaområde er lønudgifter og sociale bidrag en afgørende konkurrencefaktor. En Eurostat-undersøgelse (marts 2006) viser imidlertid, at arbejdsomkostningerne i EU-25 stiger mindre end i USA. Lissabon-strategien er det europæiske svar på globaliseringens udfordringer. Europas internationale konkurrenceposition skal forbedres gennem et produktivt samspil mellem den økonomiske politik og beskæftigelses-, social- og miljøpolitikken.

2.2.2 I denne forbindelse vil en tilpasningsstrategi, som ensidigt satser på at gøre arbejdsmarkedet mere fleksibelt, sænke de sociale standarder og forringe de sociale ydelser, ikke være et velegnet middel til at nå målet. Det gælder snarere om at udnytte globaliseringen til fordel for den europæiske økonomi, især eftersom Europa er et attraktivt erhvervsmæssigt etableringssted, der er karakteriseret ved følgende faktorer:

- euroområdet tiltrækningskraft;
- stabile demokratier og social stabilitet;
- pålidelighed;
- effektiv offentlig sektor;
- veludviklet infrastruktur.

Efter EØSU's opfattelse drejer det sig om i »flexicurity«-modellen forstand at skabe en god balance mellem fleksibilitet og social sikkerhed. Der er fire forudsætninger for en sådan god balance mellem fleksibilitet og social sikkerhed: »der skal foreligge kontraktordninger, aktive arbejdsmarkedspolitikker, hensigtsmæssigt tilrettelagte livslange læringsordninger og moderne sociale sikringsssystemer«⁽¹⁾. I den beslutning, som Rådet af beskæftigelses- og socialministre vedtog den 1.-2. juni 2006, beskrives flexicurity-begrebet nærmere. Kontraktlige ordninger skal i henhold hertil indebære en afbalanceret kombination af sikkerhed og aktiveringsforanstaltninger. Sikringen af arbejdstagerrettigheder i kontrakter af enhver art fremhæves. Ved moderniseringen af de sociale sikringsssystemer skal det påses, at der tages bedre hensyn til nye beskæftigelsesformer, og at kvinder får mulighed for at optjene deres egne pensionsrettigheder. Arbejdsløshedsforsikringen skal garantere alle berørte en indkomst, som sikrer dem midler til livets udkomme. Samtidig skal der dog sørges for incitamenter til at finde arbejde og støtte til jobsøgning. Videre hedder det: en aktiv arbejdsmarkedspolitik, livslang læring og faglig videreuddannelse er vigtige for at kunne styre overgangen fra arbejdspladssikring til beskæftigelses-sikring⁽²⁾. EØSU udtrykker i denne sammenhæng tilfredshed med, at arbejdsmarkedsparterne og andre interessenter vil blive inddraget i flexicurity's videre politikudvikling.

2.2.3 Den chance, globaliseringen udgør, består i, at man koncentrerer sig om fremtidsorienterede økonomiske områder og innovationer, går ind i en kvalitetskonkurrence med de globale konkurrenter i stedet for i en social dumpingkonkurrence samt skaber nye arbejdspladser af høj kvalitet. Høje sociale standarder er ganske vist en omkostningsfaktor i den internationale konkurrence, men er samtidig en fordel, idet de udgør en vigtig forudsætning for samfundenes sammenhængskraft og fremmer de ansattes innovationsevne og produktivitet. Den produktive rolle, der hermed er tildelt socialpolitikken, er karakteristisk for den europæiske sociale model, som bygger på fælles værdier som »solidaritet og samhørighed, lige muligheder og bekæmpelse af alle former for diskrimination, et godt arbejdsmiljø, adgang for alle til uddannelse og sundhedsydelser, livskvalitet og kvalitet i arbejdet, bæredygtig udvikling og inddragelse af civilsamfundet. I denne sammenhæng må man også nævne den rolle, som den offentlige sektor spiller for den sociale sammenhængskraft og den sociale dialog. Disse værdier repræsenterer et europæisk valg til fordel for en social markedsøkonomi«⁽³⁾. For at kunne klare sig i den internationale konkurrence må Europa derfor satse på disse stærke sider ved den europæiske sociale model⁽⁴⁾.

⁽¹⁾ Rådets konklusioner af 1.-2. juni 2006, s. 17. URL: http://www.consilium.europa.eu/cms3_applications/Applications/newsRoom/LoadDocument.asp?directory=en/lisa/&filename=89830.pdf.

⁽²⁾ Flexicurity: fælles bidrag fra Beskæftigelsesudvalget og Udvalget for Social Beskyttelse, godkendt på mødet i Rådet for beskæftigelse og socialpolitik den 1.-2. juni 2006. URL: <http://register.consilium.europa.eu/pdf/en/06/st09/st09633.en06.pdf>.

⁽³⁾ Kommissionens meddelelse til Europa-Parlamentet, Rådet, Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg og Regionsudvalget »Europæiske værdier i en globaliseret verden — Kommissionens bidrag til stats- og regeringschefernes møde i oktober« (KOM(2005) 525/2 af 3.11.2005), s. 4.

⁽⁴⁾ Jf. EØSU's udtalelse vedtaget den 6. juli 2006 om »Social samhørighed: en europæisk social model med et reelt indhold«, ordfører: Anders Ehnmark. URL: http://eescopinions.eesc.europa.eu/viewdoc.aspx?doc=/esp/esp1/public/ces/soc/soc237/da/ces973-2006_ac_da.doc.

2.2.4 De mål, som EU har opstillet i forbindelse med Lissabon-strategien, vil ikke kunne nås uden at styrke den sociale sammenhængskraft gennem en aktiv socialpolitik, øge væksten i produktiviteten gennem øget anvendelse af informations- og kommunikationsteknologier og i den forbindelse forbedre arbejdskvaliteten og de ansattes motivation og jobtilfredshed som en væsentlig forudsætning for innovationer. Innovation er ikke kun et teoretisk fænomen, som manifesterer sig i nye produkter og produktionsmetoder. Innovation er også en social proces, som afhænger af mennesker og deres viden, kvalifikationer og færdigheder. Opnåelse af disse mål kræver derfor nye måder at tilrettelægge arbejdet på, hvor mennesker bidrager med deres viden og færdigheder og er med til at træffe beslutninger, f.eks. gennem indførelse af gruppe- og teamarbejde og et bedre samspil mellem ledende medarbejdere og arbejdstagerne. I denne forbindelse er de demografiske ændringer en særlig udfordring, som vil føre til en ændring i de ansattes alderssammensætning. Her handler det for det første om gennem målrettede opkvalificeringstilbud til ældre at skabe forudsætningerne for, at de kan tilpasse sig nye arbejdskrav som følge af den tekniske og organisatoriske udvikling. For det andet er det nødvendigt at tage højde for de ældre arbejdstageres ændrede præstationsprofil ved at udforme arbejdet, så det passer til de ansattes alder. Begge dele forudsætter nytænkning i virksomhedernes personalepolitik, som giver ældre arbejdstagere større muligheder for beskæftigelse ⁽³⁾.

2.2.5 Fremme af innovationer som et vigtigt element til at nå Lissabon-målene kræver ud over øgede investeringer i forskning og udvikling yderligere foranstaltninger både på statsligt niveau og på virksomhedsniveau. Dertil hører forbedring af evnen til at anvende ny teknologi, men ligeledes en ændring af arbejdsstrukturerne i virksomhederne gennem nye måder at tilrettelægge arbejdet på, som giver den enkelte mere handlefrihed og som forbedrer samarbejdet med lederne. Flere kvinder i ledelsen og bedre muligheder for at forene job og familie bidrager ligeledes hertil. Endelig er det med henblik på at forebygge stress og arbejdsrelaterede sygdomme vigtigt at forbedre forholdene på arbejdspladsen i det hele taget for navnlig at bevare ældre menneskers beskæftigelsesevne og sikre arbejdsvilkår, der imødekommer ældre menneskers behov. I denne forbindelse gør udvalget opmærksom på betydningen af virksomhedernes frivillige forbedring af de sundhedsmæssige forhold på arbejdspladsen til gavn for arbejdstagerne. Yderligere støtte fra det offentlige kunne bidrage til øget brug af dette instrument i de små og mellemstore virksomheder. Ligeledes er det af stor betydning at sikre integration af de unge, eftersom de unges kompetencer

kan kombineres med de ældres viden og erfaringer i aldersmæssigt sammensatte teams, hvor de mest innovative ideer har de bedste muligheder for at opstå.

2.2.6 Reguleringen af arbejdsvilkårene ved indgåelse af overenskomster er en central opgave for arbejdsmarkedets parter. Den sociale dialog spiller derfor på alle niveauer en afgørende rolle for forbedringen af arbejdslivets kvalitet. Skabelse af sundhedsfremmende arbejdsvilkår og af et arbejdsmiljø, der fremmer innovationer, ved at organisere arbejdet på andre måder, der giver den enkelte mere handlefrihed og større muligheder for selv at tage beslutninger, kræver partnerskabssamarbejde med arbejdstagerne og deres repræsentanter. Lissabon-målet om at skabe bedre arbejdspladser kan kun nås, hvis de berørte parter og deres repræsentanter inddrages. Et sådant partnerskab for forandring og bedre arbejdskvalitet begynder ude i virksomhederne og skal videreføres i den sociale dialog på sektorniveau og tværsektorielt. EØSU udtrykker tilfredshed med, at det kom til en første meningsudveksling mellem arbejdsmarkedsparterne forud for det uformelle møde i Rådet for beskæftigelse og sociale spørgsmål den 6. juli 2006, hvori der også deltog en repræsentant for civilsamfundet. Det er EØSU's håb, at arbejdsmarkedets parter vil kunne nå til enighed om et fælles bidrag til debatten om arbejdets kvalitet, produktivitet og beskæftigelse, som skal ses i relation til flexicurity-begrebet.

2.3 Vækst, produktivitet og beskæftigelse

2.3.1 Det er ikke nogen hemmelighed, at de ambitiøse vækst- og beskæftigelsesmål, som Det Europæiske Råd opstillede i Lissabon i marts 2000 under forholdsvis gunstige økonomiske betingelser, endnu langt fra er nået. »EU's økonomi er i mange henseender længere væk fra sit mål om at blive den mest konkurrencedygtige økonomi i verden, end det var tilfældet i marts 2000«, påpeges det i retningslinjerne for de økonomiske politikker fra 12. juli 2005 ⁽⁶⁾. Ud over det fortsat høje arbejdsløshedsniveau, som afspejles i en ganske ubetydelig forbedring af beskæftigelsesgraden til 63 % i 2003 — langt under målet på 70 % i 2010 — anses den lave vækst i produktiviteten for at være en medvirkende årsag. Dette fænomen blev påpeget allerede i rapporten fra ekspertgruppen om Lissabon-strategien under ledelse af Wim Kok i november 2004. Nedgangen i produktivitetens fremgang (pr. præsteret arbejdstime) i EU siden midten af 1990'erne »kan i nogenlunde lige stort omfang tilskrives lavere investeringer pr. beskæftiget og en opbremsning af det teknologiske fremskridt« ⁽⁷⁾. Denne opbremsning har, ligeledes ifølge ekspertgruppens rapport, »nær sammenhæng med

⁽³⁾ Jf. EØSU's udtalelser om:

»Meddelelse fra Kommissionen til Rådet, Europa-Parlamentet, Det Økonomiske og Sociale Udvalg og Regionsudvalget: Flere ældre i arbejde — senere udtræden af arbejdsmarkedet« (EUT C 157 af 28.6.2005, s. 120-129; ordfører: Gérard Dantin).

URL: http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/site/da/oj/2005/c_157/c_15720050628da01200129.pdf.

»Meddelelse fra Kommissionen til Rådet og Europa-Parlamentet: Produktivitet: nøglen til konkurrenceevne for EU's økonomier og virksomheder«, ordførere: Morgan/Sirkeinen, medordførere: Ehnmark (EUT C 85 af 8.4.2003, s. 95-100).

URL: http://europa.eu/eur-lex/pri/da/oj/dat/2003/c_085/c_08520030408da00950100.pdf.

⁽⁶⁾ »Rådets henstilling af 12. juli 2005 vedrørende de overordnede retningslinjer for medlemsstaternes og Fællesskabets økonomiske politikker (2005-2008)« (EUT L 205 af 6.8.2005, s. 28-37).

URL: http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/site/da/oj/2005/l_205/l_20520050806da00280037.pdf.

⁽⁷⁾ »Tackling af udfordringen — Lissabon-strategien for vækst og beskæftigelse«. Rapport fra gruppen på højt plan under forsæde af Wim Kok, november 2004 (Kok-rapporten), s. 16.

URL: http://europa.eu/growthandjobs/pdf/kok_report_da.pdf.

årsagerne til, at EU ikke opfylder Lissabon-målene: utilstrækkelige investeringer i FoU og uddannelse, en ringe kapacitet til at omsætte forskning i markedsbestemte produkter og processer og de lavere produktivitmæssige resultater i EU's ICT-producerende industrier ... og i de ICT i EU, som anvender tjenester ..., som følge af et lavere tempo i udbredelsen af ICT«⁽⁸⁾. Den europæiske økonomi mangler altså helt klart investeringer i fremtidsorienterede produkter og teknologier og evnen til innovationer, som også forudsætter investeringer i arbejdskraftens kvalifikationspotentiale. De lave udgifter til forskning og udvikling i forhold til målet på 3 % af bruttonationalproduktet (BNP) i 2010 er kun en indikator for dette. Desuden finansieres kun 55 % af forskningsudgifterne i EU af det private, hvilket betragtes som en væsentlig årsag til forskellen i innovation mellem USA og EU⁽⁹⁾.

2.3.2 I sin redegørelse til Det Europæiske Råds forårstopmøde i marts 2006 konkluderer Kommissionen, at EU trods alle anstrengelser »næppe når sit mål, dvs. at få forskningsudgifterne bragt op på 3 % af BNP ... inden 2010«⁽¹⁰⁾. Kommissionen understreger i denne forbindelse nødvendigheden af at styrke de private investeringer, hvilket politikken om det indre marked samtidig skal skabe bedre rammebetingelser for. Ud over en vækst- og beskæftigelsesorienteret makroøkonomisk politik vil kun en sådan strategi for fremme af innovation føre til mere og bedre beskæftigelse. Dette fremhæves også i konklusionerne fra Det Europæiske Råds forårstopmøde, som kræver en »bred tilgang til innovationspolitik«, der især også omfatter investeringer i almen og faglig uddannelse⁽¹¹⁾. Det nødvendige i investeringer i viden og innovation og hertil knyttede nationale og europæiske foranstaltninger fremhæves atter af Det Europæiske Råd på mødet den 15.-16. juni 2006⁽¹²⁾.

2.4 Investeringer i mennesker som forudsætning for en videnbaseret innovativ økonomi

2.4.1 I en økonomi og et samfund, som er baseret på viden, fornyes produktions- og servicestrukturer hele tiden gennem anvendelse af it og innovative produkter og produktionsmetoder. Dette ledsages af en ændring af arbejdsorganisationen i produktion og forvaltning. Denne teknisk-organisatoriske strukturerændring i produktion og forvaltning fører ændringer i

arbejdskravene med sig, som der må tages højde for både i den grundlæggende skole- og faglige uddannelse og i den faglige videreuddannelse. Informationsteknisk viden og kompetence i forbindelse med i&k-teknologier (mediekompetence) bliver sammen med sociale kompetencer som kommunikationsevne og evnen til at arbejde i team samt sprogkunderskaber til centrale forudsætninger for at kunne leve op til de nye arbejdskrav. Der skal tages højde for at formidle sådanne centrale kompetencer inden for alle grene af uddannelsessystemet for også derigennem at styrke innovationsevnen i virksomhederne gennem forbedring af de ansattes kvalifikationer.

2.4.2 Allerede i rapporten fra taskforcen for beskæftigelse fra november 2003 peges der på, at en højnelse af uddannelsesniveauet og en stadig tilpasning af kvalifikationer til kravene i en videnbaseret økonomi er af central betydning for at opnå højere beskæftigelse. Her er det vigtigt både at hæve det generelle uddannelsesniveau og at lette adgangen til løbende efteruddannelse samt at tilpasse efteruddannelsesstilbuddene til de forskellige jobprofiler både i den offentlige og i den private sektor. Her bør de mest trængende prioriteres højest, nemlig lavt kvalificerede, ældre arbejdstagere og ansatte i små og mellemstore virksomheder (SMV). Taskforcen for beskæftigelse understreger i denne forbindelse særligt erhvervslivets ansvar og opfordrer arbejdsgiverne til at påtage sig et større »ansvar for deres ansattes løbende efteruddannelse«⁽¹³⁾. Det er meningen, at det gennem en kombination af lovbestemmelser og frivillige ordninger skal sikres, at arbejdsgiverne foretager tilstrækkelige investeringer i efteruddannelse, samt at udgifterne bliver fordelt retfærdigt (f.eks. gennem sektorale eller regionale efteruddannelsesfonde, skattelettelser eller et efteruddannelsesbidrag som f.eks. i Frankrig)⁽¹⁴⁾. EØSU mener, at enhver arbejdstager skal have en chance for at videreuddanne sig.

2.4.3 Også ekspertgruppen om fremtiden for EU's socialpolitik anbefaler, at EU i forbindelse med den europæiske beskæftigelsesstrategi bør koncentrere sig om at skabe forudsætningerne for en videnbaseret økonomi i uddannelsessystemet generelt og forbedre uddannelsessystemet⁽¹⁵⁾. Ekspertgruppen stiller en række forslag, som vedrører alle niveauer af skoleuddannelsen og den faglige uddannelse. I denne forbindelse lægges der især vægt på den faglige efteruddannelse. Ekspertgruppen foreslår, at der aftales en generel ret til efteruddannelse i overenskomsterne eller ansættelsesaftalerne. Virksomhederne bør desuden udarbejde personaleudviklingsplaner for hver enkelt og opbygge et internt system for efteruddannelse og kompetencestyring. Det er altså ikke gode forslag, det skorter på, men derimod gennemførelsen af dem.

⁽⁸⁾ Kok-rapporten s.17.

⁽⁹⁾ Jf. EØSU's udtalelse af 15.9.2004 om »Hen imod det 7. rammeprogram for forskning: Forskningsbehovet i forbindelse med ændringer i befolkningssammensætningen — De ældres livskvalitet og teknologiske behov«, ordfører Renate Heinisch (EUT C 74 af 2.3.2005, s. 44-54).

URL: http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/site/da/oj/2005/c_074/c_07420050323da00440054.pdf.

⁽¹⁰⁾ Meddelelse fra Kommissionen til Det Europæiske Råds forårstopmøde »Fuld fart fremad — det nye partnerskab for vækst og beskæftigelse« (KOM(2006) 30 — del 1 af 25.1.2006), s. 16.

⁽¹¹⁾ Det Europæiske Råd (Bruxelles) 23.-24. marts 2006 — formandskabets konklusioner, pkt. 18 ff.

URL: http://consilium.europa.eu/ueDocs/cms_Data/docs/pressdata/en/ec/89013.pdf.

⁽¹²⁾ Formandskabets konklusioner, punkt 20 og 21.

URL: http://www.consilium.europa.eu/ueDocs/cms_Data/docs/pressData/en/ec/90111.pdf.

⁽¹³⁾ Rapporten »Jobs, jobs, jobs — Creating more Employment in Europe« fra taskforcen for beskæftigelse under forsæde af Wim Kok fra november 2003, s. 49.

URL: http://ec.europa.eu/employment_social/employment_strategy/pdf/etf_en.pdf.

⁽¹⁴⁾ Ibid., s. 51.

⁽¹⁵⁾ Rapport fra den højtstående gruppe om fremtiden for socialpolitikken i det udvidede EU fra maj 2004.

URL: http://europa.eu/comm/employment_social/publications/2005/ke6104202_en.pdf.

2.5 Forbedring af arbejdskvaliteten for at styrke innovationsevnen og forbedre integrationen af ældre arbejdstagere

— en kooperativ adfærd hos ledelsen bidrager til højere produktivitet;

2.5.1 Arbejdslivets kvalitet og produktivitet

— måder at tilrettelægge arbejdet på, som giver de ansatte mere autonomi og ansvar i arbejdet, har en positiv virkning;

2.5.1.1 Overgangen til en videnbaseret økonomi, som har evnen til innovation, kræver nye initiativer til at forbedre arbejdets kvalitet. Sunde arbejdsforhold og en tilrettelæggelse af arbejdet, der skaber større samarbejde mellem ledere, mellemledere og andre medarbejdere, lige samarbejdsvilkår og medindflydelse, fremmer arbejdsglæden og tilfredsheden med arbejdet og bidrager dermed til en virksomheds økonomiske succes. Omvendt fører belastende og sygdomsfremkaldende arbejdsforhold til ringere livskvalitet og til følgeudgifter for samfundet samt produktivitetstab, som har en negativ virkning på erhvervslivets innovationsevne. Dette dokumenteres i relevante videnskabelige undersøgelser, som der imidlertid er for få af.

— forbedring af arbejdsmetoderne og indretningen af arbejdspladsen ved fysisk belastende arbejde nedsætter sliddet og giver mulighed for højere produktivitet. Sådanne investeringer kan derfor betale sig.

— Specifikke belastninger kræver kreative løsninger for at undgå arbejdsulykker. Nedsættelse af det sygdomsbetingede fravær har direkte positive konsekvenser for produktiviteten.

2.5.1.2 I en undersøgelse fra Det Europæiske Agentur for Sikkerhed og Sundhed på Arbejdspladsen (2004) undersøges sammenhængen mellem arbejdskvalitet og produktivitet nærmere ⁽¹⁶⁾. Et centralt resultat af denne undersøgelse er, at en virksomheds succes under de nuværende, skærpede konkurrencebetingelser ikke længere kan måles alene med driftsøkonomiske parametre. Tværtimod spiller faktorer som kundetilfredshed, optimering af interne forretningsforhold, innovationsevne og fleksible organisationsstrukturer en voksende rolle. Forskningsresultaterne er baseret på en gennemgang af litteraturen og bekræfter, at der er en tæt sammenhæng mellem gode arbejdsforhold og en virksomheds økonomiske succes. Arbejdskvaliteten har stor indflydelse på produktivitet og rentabilitet. I undersøgelsen defineres følgende faktorer som afgørende for en virksomheds succes:

— kombination af virksomhedsmål og personaleudviklingskoncepter for bedre at nå målene;

— en omfattende sundhedsfremmende model, som ikke kun tager fat på de direkte arbejdsforhold, men også omfatter arbejdsmotivation og ledelsesadfærd;

— sundhedsfremmende koncepter, som er rettet mod at undgå sundhedsrisici;

— forbedring af arbejdsprocesserne og af tilrettelæggelsen af arbejdet i forbindelse med tekniske innovationer;

2.5.1.3 På basis af case studies i forskellige medlemsstater og forskellige brancher blev der i samme undersøgelse fundet følgende faktorer, som forbedrer produktiviteten:

— en høj arbejdskvalitet, inklusive gode betingelser for at forene familie- og arbejdsliv, spiller en stor rolle;

2.5.1.4 Belastningsspektret i virksomhederne har ændret sig, ikke mindst som følge af anvendelsen af ikt. Der er ganske vist fortsat områder, især i den industrielle produktion, hvor de fysiske belastninger er fremherskende. Generelt må det imidlertid konstateres, at de psykosociale belastninger er voksende som følge af øget arbejdsintensitet og tidspres og arbejdet med ikt. Arbejdsbetinget stress er den fremherskende belastningsfaktor inden for alle aktivitets- og erhvervsområder og den centrale udfordring for forebyggelsesindsatsen. Undersøgelsen fra Det Europæiske Agentur kommer til det resultat, at stressforebyggelse ikke kun reducerer udgifterne, men også fører til produktivitetsstigning gennem højere arbejds motivation og et bedre arbejdsklima.

2.5.1.5 Andelen af kvalificerede aktiviteter med øget autonomi og mindre hierarki er især steget inden for den såkaldte Ny Økonomi. Samtidig er arbejdspresset imidlertid skærpet. Arbejdsdagens grænser bliver stadig mere flydende, hvilket går hånd i hånd med nye former for helbredsmæssig nedslidning, som f.eks. udbrændthed, og påvirker livskvaliteten som helhed. Samtidig kan der imidlertid også observeres en modsatrettet tendens på nogle områder. På grund af det stigende omkostnings- og konkurrencepres afskaffes humane arbejdsformer, f. eks. gruppearbejde, inden for automobilindustrien, og der genindføres arbejdsstrukturer med en streng arbejdsdeling, som fører til ensidige belastninger med tilhørende sundhedsrisici.

2.5.1.6 Andelen af usikre ansættelsesforhold i form af uønsket deltidsarbejde, tidsbegrænset arbejde og vikararbejde er stigende, og disse grupper af beskæftigede er ofte udsat for særligt belastende arbejdsforhold som monotont arbejde, fysisk svært belastende arbejde eller sundhedsfarlige miljøpåvirkninger. Usikre ansættelsesforhold er ofte kendetegnet ved ringe arbejdskvalitet, hvilket øger kravene til beskyttelse af arbejdsmiljøet og sundheden samt til arbejdets tilrettelæggelse.

⁽¹⁶⁾ European Agency for Safety and Health at Work: Quality of the Working Environment and Productivity — Working Paper (2004). URL: http://osha.eu.int/publications/reports/211/quality_productivity_en.pdf (kun på engelsk).

2.5.1.7 Hvilke krav de ansatte selv stiller til et »godt arbejde«, fremgår af en repræsentativ rundspørge fra det internationale institut for empirisk socialøkonomi blandt erhvervsaktive i Tyskland (INIFES) ⁽¹⁷⁾. Resultaterne for lønmodtagernes vedkommende viste, at løn og jobsikkerhed kommer i første række, fulgt af kvalitetsaspekter som fornuftigt og afvekslende arbejde. På tredjepladsen kommer sociale aspekter som kooperativ ledelsesadfærd og gensidig støtte. Set fra de berørtes side er følgende aspekter af arbejdet vigtige for deres arbejdsglæde og præstationsvilje i den anførte rækkefølge:

1. Fast, stabil indkomst;
2. sikkerhed på arbejdspladsen;
3. det skal være sjovt at arbejde;
4. at blive behandlet ordentligt af de foresatte;
5. varigt ansættelsesforhold;
6. fremme af kollegialiteten;
7. sundhedsbeskyttelse på arbejdspladsen;
8. arbejdet skal give mening;
9. alsidigt, afvekslende arbejde;
10. have indflydelse på arbejds måden.

Alle disse aspekter fik fra 70 til over 90 %'s tilslutning. Andre kriterier for et godt arbejde, som også fik stor tilslutning (over 60 %), handlede om muligheden for at kunne videreudvikle egne evner samt kravet til de foresatte om at fremme den faglige og erhvervsmæssige udvikling. Undersøgelsen viste også, at en høj arbejdskvalitet, som i vidt omfang opfylder de subjektive kriterier for et godt arbejde, fører til større arbejdstilfredshed og arbejdsglæde og større præstationsvilje. Det er derfor nærliggende at konkludere, at dette også har positive konsekvenser for arbejdsproduktiviteten, selv om denne sammenhæng ikke er blevet undersøgt specifikt.

2.5.2 Alderstilpasset tilrettelæggelse af arbejdet

2.5.2.1 Beskæftigelsesgraden for ældre arbejdstagere (55-65 år) i EU er fortsat utilstrækkelig, og Lissabon-målet om at øge

andelen af erhvervsfrekvensen til 50 % inden 2010 vil ikke blive nået. En væsentlig årsag til, at ældre arbejdstagere forlader arbejdsmarkedet før tiden, er helbredsmæssig nedslidning som følge af belastende arbejdsforhold og høj arbejdsintensitet samt høj arbejdsløshed. I de forløbne år har virksomhedernes personalepolitik været rettet mod at få ældre til at trække sig tilbage tidligere. Det har ført til en fortrængningsproces, som også belaster de sociale sikringssystemer stærkt.

2.5.2.2 Efter EØSU's opfattelse er det ikke tilstrækkeligt at formulere ambitiøse mål uden samtidig at skabe de nødvendige forudsætninger for at nå målet. I betragtning af den store mangel på arbejdspladser må det primært handle om at mindske præstationspresset i virksomheder og forvaltninger og udforme arbejdsforholdene og præstationskravene på en sådan måde, at de er rimelige over et (langt) arbejdsliv. Det kræver i mange virksomheder en udvidelse af personalet for at mindske arbejdspresset og forebygge for tidlig nedslidning. Afgørende instrumenter til at nå dette mål er forbedring af arbejdskvaliteten via egnede tiltag i relation til arbejdets udformning og organisation samt en tilstrækkelig personalenormering. Der bør derfor ikke fokuseres på at forhøje den lovbestemte pensionsalder, men på at tilnærme den faktiske pensionsalder til den lovbestemte. Det kræver primært initiativer med henblik på arbejdets udformning og en ændret personalepolitik for ældre medarbejdere i virksomhederne.

2.5.2.3 Ekspertgruppen om fremtiden for EU's socialpolitik anbefaler i denne forbindelse initiativer på tre niveauer. Udover reformen af de sociale sikringssystemer med henblik på at mindske incitamenterne til at trække sig tilbage før tiden mener gruppen, at de nødvendige initiativer især skal tages på virksomhedsniveau. Der er behov for i højere grad at involvere de ældre i efteruddannelse, at forbedre arbejdsforholdene og modernisere tilrettelæggelsen af arbejdet. Nye måder at organisere arbejdet på bør i højere grad være tilpasset ældre medarbejders evner og kompetencer. Især bør arbejdspladser indrettes, så de passer til ældre, og det bør være lettere at skifte job inden for virksomheden ⁽¹⁸⁾. Desuden er der behov for en mentalitetsændring i samfundet, så man igen begynder at værdsætte de erfaringer og kompetencer, som de ældre har erhvervet i arbejdslivet.

Bruxelles, den 13. september 2006

Anne-Marie SIGMUND

Formand for

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg

⁽¹⁷⁾ »Anforderungen aus Sicht von Erwerbstätigen« — Kurzfassung. INIFES, november 2005 (findes kun på tysk). <http://www.inqa.de/Inqa/Redaktion/Projekte/Was-ist-gute-Arbeit/gute-arbeit-endfassung.property=pdf,bereich=inqa,sprache=de,rwb=true.pdf>.

⁽¹⁸⁾ Rapport fra den højtstående gruppe om fremtiden for socialpolitikken i det udvidede EU fra maj 2004, s. 35. URL: http://europa.eu/comm/employment_social/publications/2005/ke6104202_en.pdf.

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om »Unionsborgerskab og hvorledes det kan gøres mere synligt og effektivt«

(2006/C 318/28)

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg besluttede den 19. januar 2006 under henvisning til forretningsordenens artikel 29, stk. 2, at afgive udtalelse om »Unionsborgerskab og hvorledes det kan gøres mere synligt og effektivt«.

Det forberedende arbejde henvistes til EØSU's Faglige Sektion for Beskæftigelse, Sociale og Arbejdsmarkeds-mæssige Spørgsmål og Borgerrettigheder, som udpegede Bruno Vever til ordfører. Sektionen vedtog sin udtalelse den 13. juli 2006.

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg vedtog på sin 429. plenarforsamling den 13.-14. september 2006, mødet den 14. september, følgende udtalelse med 111 stemmer for, 22 imod og 13 hverken for eller imod:

1. Resumé

1.1 Knæsættelsen af unionsborgerskabsrettighederne i de seneste traktater har ikke kunnet dæmpe op for den stigende EU-skepsis hos borgerne. EU lider under mangler på utallige områder, når det gælder europæernes opfattelse af EU. Manglende synlighed, tilhørsforhold, information, dialog og effektivitet er blot nogle få, men vigtige eksempler på sådanne mangler. Alt i alt er tilliden til EU aftagende. Det er gået ud over ratifikationen af forfatningstraktaten, og med denne blokering er der risiko for øget EU-skepsis.

1.2 Der bør derfor reageres hurtigst muligt. Frem for at udarbejde nye rettighedserklæringer eller nye chartre bør man i stedet gøre en konkret indsats for, at borgerne i højere grad kan gøre brug af deres unionsborgerskab. Dette kræver en aktiv og stålsat indsats fra Kommissionens side, en adfærdskodeks for bedre institutionel forvaltning, løsning af den stadig større uoverensstemmelse mellem ambitionerne for EU og de beskedne midler, som afsættes, og forstærket samarbejde mellem de medlemsstater, der er klar til at gå et skridt videre, samt mere pres og initiativ fra civilsamfundets aktører.

1.3 EØSU foreslår, at man i første omgang får rettet op på de særligt uberettigede europæiske mangler, dvs.

- arbejder videre med og hurtigt vedtager en europæisk statut for foreninger,
- tager skridt til ligeledes at indføre et europæisk statut for gensidige selskaber,
- opretter en forenklet europæisk statut for små og mellemstore virksomheder,
- gennemfører EU-patentet i de medlemsstater, hvor det er blevet ratificeret,
- afskaffer dobbeltbeskatning, i det mindste i euro-zonen.
- sikrer en ikke-diskriminerende overførsel af sociale sikringsydelse.

1.4 EØSU foreslår, at man i anden omgang udvikler en mere borgerbaseret styring af EU, dvs.:

- retter op på den manglende europæiske bevidstgørelse i medierne ved at fremme bedste praksis, med støtte fra et europæisk audiovisuelt agentur,
- styrker høringsfasen i forbindelse med projektforberedelse ved bedre at sikre, at projekter har merværdi for borgerne,
- fastlægger og offentligt begrunder årsagerne til blokeringerne i Rådet og Kommissionens tilbagetrækninger af forslag vedrørende borgernes europæiske rettigheder,
- slår til lyd for selv- og samregulering inden for de enkelte brancher og på alle områder, som direkte berører civilsamfundet,
- definerer, hvad der forstås ved en »europæisk offentlig tjeneste« i forbindelse med de forskellige organer til støtte for det indre marked, for siden at medregne en europæisk toldtjeneste ved EU's ydre grænser,
- udvikler mere interaktive informationsmetoder på europæisk niveau,
- inddrager erhvervs- og interesseorganisationerne i struktur-fondsinterventionerne på lokalt niveau.

1.5 Endelig foreslår EØSU, at man fremmer fællesinitiativer med et stærkt identitetsskabende indhold, ved f.eks.:

- at lægge større vægt på finansieringen over fællesskabsbudgettet af store og særligt vigtige europæiske projekter (trans-europæiske net, forskning, højteknologi),
- at investere i ambitiøse europæiske uddannelsesprogrammer, herunder sprogundervisning, og en attraktiv offentlig volontærservice for unge,
- at få kendte personer til at redegøre for deres opfattelse af, hvad det vil sige at være »europæer«.

- at investere i europæiske programmer, som ligeledes er ambitiøse på det kulturelle og mediemæssige område, med en fælles statut for fonde og sponsorer,
- at opnå særlige fremskridt i den økonomiske og sociale integration inden for euro-området,
- at vedtage beslutninger af stor politisk betydning, f.eks. at valgene til Europa-Parlamentet skal foregå samme dag, Europa-dagen skal gøres til en fridag i Europa og indførelse af en europæisk folkelig initiativret.

1.6 Alt i alt er EØSU overbevist om, at sådanne initiativer vil gøre de europæiske borgere mere bevidste om deres unionsborgerskab og sætte dem i stand til bedre at udnytte de muligheder, som ligger i unionsborgerskabet, hvorved EU vil kunne opnå den identitet, dynamik, konkurrenceevne og den samhørighed, som medlemsstaterne i dag har svært ved at tilføre.

1.7 EØSU er enig i, at der med dette for øje bør oprettes en permanent gruppe »Aktivt unionsborgerskab« og snarligt arrangeres et symposium om dette emne.

2. Indledning

2.1 Trods den fremherskende EU-skepsis føler de europæiske borgere sig dog stærkt knyttet til de vigtigste resultater i det europæiske samarbejde, der for dem er noget helt naturligt og uigenkaldeligt:

- fred og samarbejde mellem medlemsstaterne,
- fuld udøvelse af deres demokratiske rettigheder,
- fri bevægelighed og samhandel,
- viljen til i fællesskab at løse globale udfordringer.

2.2 De europæiske borgere har også forventninger til det europæiske samarbejde. De forventer, at det vil tilføre reel merværdi i form af:

- bedre politiske, borgerlige, partipolitiske, økonomiske og sociale rettigheder,
- bedre støtte til deres identitet og livskvalitet, når de oplever store forandringer,
- større vækst, beskæftigelse og økonomisk og social udvikling,
- mere effektiv fremme af borgernes fælles interesser i verden.

2.3 Mange europæiske borgere har langt fra fået deres forventninger opfyldt, hvad angår deres hverdag og fremtiden. Det dobbelte nej fra de franske og nederlandske vælgere til udkastet til forfatningstraktat var udtryk for denne utilfredshed og vildrede, selv om der formentlig også findes andre motiver, der ikke er europæiske.

2.4 Der er dog gjort reelle fremskridt, hvad angår unionsborgerskabsrettighederne, der første gang blev omtalt i Maastricht-traktaten, i de seneste traktater (jf. Amsterdam- og Nice-trakta-

terne), charteret for grundlæggende rettigheder og forfatningstraktaten (inkorporerede charteret, hvorved det fik retskraft), som borgerne skulle stemme om. Det konvent, der skulle forbedre forfatningstraktaten, og som var en ren nyskabelse, eftersom det omfattede parlamentarikere og var åbent for civilsamfundet, skulle bl.a. søge at styrke disse rettigheder på det politiske, borgerlige, økonomiske og sociale område. Ud over at deltage i dette konvent har Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg i de seneste år ydet en konstant indsats for, at de europæiske borgere fuldt ud kan få anerkendt deres rettigheder, og der tages hensyn til deres ønsker og forventninger. Det må dog erkendes, at knæsettelsen af disse rettigheder i traktaterne ikke har kunnet dæmme op for den stigende EU-skepsis hos borgerne. »Vi sammenslutter ikke stater, vi forener mennesker«, udtalte Jean Monnet. Det bliver dog i dag næppe opfattet som et fremherskende træk ved EU's funktionsmåde.

2.5 Der er i dag af flere grunde risiko for, at disse krav og forventninger vil blive større:

2.5.1 den manglende ratifikation af forfatningstraktaten vil være en alvorlig hæmsko for det udvidede EU. Den tunge og komplekse Nice-traktat, som den nye traktat skulle have rettet op på, vil hurtigt have negative virkninger.

2.5.2 uoverensstemmelsen mellem ambitionerne for EU og de beskudte forvaltningsmidler, såvel politiske (beslutningsprocedurerne bliver vanskeligere med 27 medlemsstater) som budgetmæssige (de beskudte midler, som er afsat for perioden 2007-2013), bliver hele tiden større;

2.5.3 de nye unionsborgerrettigheder, der er indskrevet i forfatningstraktaten, som inkorporer charteret for grundlæggende rettigheder, kan ikke åbne officiel gyldighed;

2.5.4 disse ikke særligt gunstige forhold kan forhindre en forbedring af situationen og fastholde EU i den meget kedelige rolle som syndebuk, som alt for mange borgere allerede har tildelt EU.

2.6 Som understreget af EØSU i dets bidrag til Det Europæiske Råds møde den 15. og 16. juni 2006 ⁽¹⁾ bør den tænkepause, som man blev enige om efter den nuværende blokering af forfatningstraktaten, ikke tjene som undskyldning for at føre en afventende politik med hensyn til i højere grad at inddrage borgerne i EU. Det er derimod vigtigt at give borgerne en positiv opfattelse af EU, da man ellers risikerer at havne i en spiral af mistillid, resignation og blokeringer med utallige konsekvenser til følge. Det er desuden helt illusorisk på nogen måde at hævde, at man vil kunne rette op på den fejlslagne ratifikation af forfatningstraktaten uden først at styrke de europæiske borgeres tilhørsforhold til EU. Dette er ensbetydende med, at man allerede nu bør undersøge, på hvilke områder og hvorfor EU ikke er synligt og attraktivt nok set med alt for mange europæeres øjne.

⁽¹⁾ EØSU's udtalelse »Bidrag til Det Europæiske Råds møde den 15. og 16. juni 2006 — Tænkepausen« (Ordfører: Henri Malosse).

3. Manglende påskønnelse af unionsborgerskabet

3.1 Mennesker føler ikke kun intuitivt, men også følelsesmæssigt, sig som borgere, inden de begynder at omsætte det til rettigheder og pligter. Et »unionsborgerskab« bør ses som en merværdi, der ikke træder i stedet for, men blot beriger det nationale borgerskab, og som en »ny grænse«, der giver flere rettigheder, friheder og pligter. På alle disse områder og trods de reelle fremskridt, som er gjort i det indbyrdes samkvem, har unionsborgerskabet stadig langt fra vist sit værd. I nogle tilfælde får man endda indtryk af, at alt er blevet gjort for at hæmme unionsborgerskabet. Der vil i det følgende blive givet et par eksempler herpå. For alle europæere, og især for den »europæiske mand på gaden«, har EU fire klare mangler:

3.1.1 manglende synlighed og forståelse: det er ikke klart, hvad målsætningerne er for EU-integrationen, og hvilken form den skal tage, herunder i en geopolitisk betydning (hvilke grænser?), både på grund af politiske divergencer, hvad angår selve formålet med integrationen, og manglen på klare kriterier i videreførelsen af den tilsyneladende permanente udvidelsesproces;

3.1.2 manglende tilhørsforhold og nærhed: trods de opnåede friheder og rettigheder fremstår EU som en klub for først og fremmest politikere, diplomater og eksperter, hvor borgerne kun inddrages i anden række og i begrænset omfang. De nationale og lokale administrationer har samme følelse af, at EU er et eller andet sted derude, og ser ofte EU som noget fremmed;

3.1.3 manglende information og dialog: europæerne mangler kendskab til deres rettigheder og friheder samt forudsætningerne for et velfungerende indre marked. Deres spørgsmål vedrørende EU får ikke altid den nødvendige opmærksomhed. Der bliver ikke altid fulgt ordentligt op på disse spørgsmål og givet et fyldestgørende svar. Regeringerne er tilbøjelige til at give borgerne det billede af EU, som passer dem bedst, og tage afstand fra eller gå stille med det, som passer dem mindre godt, hvilket kan give EU et troværdighedsproblem. De store medier (radio, TV), i primært medlemsstaterne, giver også indtryk af, at de ikke er hjemme i disse spørgsmål, der af journalister ofte betragtes som komplekse, eftersom de ikke har fået tilstrækkelig uddannelse på området. De giver stort set ingen informationer om EU, med undtagelse af faktuelle informationer, der ofte blot tager form af et resumé, eller som er ukorrekte. Manglen på en »europæisk« opinion, der ikke er en uhensigtsmæssig samling af nationale opinioner, fremmer heller ikke de europæiske mediers udvikling og omvendt;

3.1.4 manglende effektivitet på det økonomiske og sociale område: mange finder, at EU set i lyset af globaliseringen hverken udgør en drivkraft, på grund af de utilstrækkelige resultater, der er opnået med hensyn til vækst og beskæftigelse, inklusive på det kvalitative område, eller et effektivt værn mod den øgede konkurrence udefra, der ofte betragtes som over-

dreven og illoyal, og mod udflytninger (hertil kommer de voksende spændinger i EU som følge af forskellene i produktionsomkostningerne, der aldrig har været større);

3.2 Europæere, som gennem deres kontakter, job eller rejser har et bedre kendskab til, hvordan Europa fungerer, oplever ikke kun fornævnte fire mangler, men også andre vigtige mangler:

3.2.1 manglende sammenhæng, der uundgåeligt er blevet et større problem med udvidelserne. De administrative, kulturelle og sociale forskelle er øget betydeligt, og forskellene i udviklingsniveau er i nogle tilfælde tredoblet. Hertil kommer forskelle i økonomisk og monetær integration med en eurozone, der på nuværende tidspunkt er begrænset til 12;

3.2.2 manglende gennemførelse udgør en hæmsko for det indre marked, hvor der stadig findes væsentlige barrierer for tjenester (2/3 af BNP), offentlige indkøb (16 % af BNP) og beskatning, men også for den frie bevægelighed for borgerne fra de nye medlemsstater, som stadig er underlagt restriktive overgangsordninger. Det indre marked kan i bedste fald kun siges at køre på halv kraft;

3.2.3 manglende forenkling er et åbenlyst problem for alle de europæiske borgere, som anvender bestemmelser. Fællesskabsdirektiver og andre -bestemmelser, der skal gøre livet lettere for borgerne, overlapper alt for ofte nationale lovgivninger, som bliver stadig mere omfattende;

3.2.4 manglen på midler, på generel interesse og en europæisk offentlig myndighed er også klart for alle observatører. EU vil på det finansielle plan næppe kunne udføre alle de ekstra opgaver, som det har fået overdraget, med et budget, der kun udgør 1 % af BNP (mod 20 % i USA, hvor situationen er meget anderledes), og som i den seneste programmeringsperiode 2007-2013 var genstand for tidskrævende og konfliktfyldte forhandlinger. På det institutionelle plan er beslutningsprocessen generelt vanskelig på grund af de mange involverede parter og, i mange tilfælde, de vedvarende krav og praksis, som kræver enstemmighed blandt medlemsstaterne;

3.2.5 manglen på tværnationale infrastrukturer (transport, energi, telekommunikation) går hånd i hånd med manglen på budgetmidler. Den aftale, der blev indgået på Det Europæiske Råd i december 2005, har sågar betydet, at det rammebeløb, som Kommissionen foreslog for 2007-2013, er blevet reduceret til det halve (knap 2 % af budgettet i stedet for 4 %), selv om senere forhandlinger med Europa-Parlamentet har gjort det muligt at ændre lidt på disse restriktioner;

3.2.6 mangel på fællesskabsdisciplin fra alt for mange medlemsstater fremgår også tydeligt af Kommissionens rapporter (omsætning af direktiver, procedurer for overtrædelse af fællesskabsretten);

3.2.7 manglende kommunikation og gennemførelse af Lissabon-strategien fuldender billedet. Denne strategi, der langt fra har resulteret i flere europæiske investeringer i forskning, innovation, fælles infrastrukturnetværk og uddannelse, har i realiteten heller ikke ført til den nødvendige mobilisering eller levet op til de opstillede mål (dette kom til udtryk i budgetprogrammeringen for 2007-2013, der er restriktiv på alle disse områder).

3.3 Sidst, men ikke mindst, mangler mange europæiske borgere tillid til EU, hvilket synes logisk i betragtning af den imponerende liste over mangler, der er konstateret i forbindelse med EU's funktionsmåde. Man bør gå målrettet til værks for at få rettet op på alle disse misforhold. Det er ikke længere hensigtsmæssigt at vedblive med at ændre en liste over europæiske rettigheder, der ganske vist er bemærkelsesværdig set ud fra en indholdsmæssig synsvinkel, men som ikke er særlig velkendt og kun halvt gennemført. Det drejer sig om at lette europæernes tilgang til EU ved at give dem nøglerne til et mere synligt og effektivt fælles borgerskab.

3.4 For at de første fremskridt kan gøres, bør de vigtigste aktører i Europa i højere grad støtte dette projekt. Dette kræver:

3.4.1 en aktiv og stålsat indsats, dvs. en mere modig og målrettet indsats fra Kommissionens side, når det gælder disse krav, navnlig gennem dens beføjelse til at fremsætte forslag og dens høringsmetoder;

3.4.2 en forbedring af EU-institutionernes funktionsmåde gennem et virkeligt engagement i borgernes tjeneste, f.eks. en adfærdskodeks for bedre forvaltning og en bestemmelse om, at de europæiske borgere skal have mere ansvar i spørgsmål, som berører dem direkte;

3.4.3 en mere positiv omtale af EU blandt politiske ledere, som bør holde op med at give en unødvendig opofrende eller fejlagtig teknokratisk opfattelse af EU, samtidig med at de ensidigt tildeler sig selv den bedste rolle. Dette kræver ligeledes en mere pædagogisk indstilling fra mediernes side;

3.4.4 en ansvarlig holdning hos de politiske ledere, som bør være indstillet på at afsætte et minimum af ressourcer (hvad angår beslutninger, budgetter og disciplin) til det fælles EU-projekt, således at ressourcerne endelig vil kunne matche de ambitioner, som officielt er opstillet for EU;

3.4.5 »forstærket samarbejde« mellem medlemsstater, der er klar til at gå et skridt videre — på betingelser, der ikke rækker ved fællesskabsmetodens forrang — i de tilfælde, hvor kravet om enstemmighed er for stor en hindring til, at der kan gøres fremskridt på områder, som er vigtige for de europæiske borgere;

3.4.6 mere pres og initiativ fra arbejdsmarkedsparternes og andre civilsamfundsaktørers side. Uden deres aktive og konstante indsats burde man slet ikke overveje at gøre unionsborgerskabet mere synligt og effektivt;

3.5 Som understreget af EØSU i dets udtalelse om »Handlingsprogram for et aktivt medborgerskab«⁽²⁾ er programmet »Borgere for Europa« (2007-2013), der blev fremlagt af Kommissionen, stærkt indskrænket som følge af dets meget begrænsede rækkevidde og budget (235 mio. euro, men er siden blevet nedsat til 190 mio., dvs. mindre end en halv euro pr. indbygger i denne periode). Trods de prisværdige intentioner er programmet ikke udstyret med tilstrækkelige midler til, at målet om at »sætte borgerne i centrum« for EU-integrationen kan nås. Programmet vil i bedste fald kun kunne spille en ledsagende rolle.

3.6 Frem for at udarbejde nye rettighedserklæringer eller nye chartre bør man i stedet gøre en konkret indsats for, at borgerne i højere grad kan gøre brug af deres unionsborgerskab. For at der kan ske fremskridt på dette område, foreslår Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg at udvikle nye initiativer på følgende tre områder:

— Afhjælpning af særligt uberettigede mangler i Europa

— Udvikling af en mere borgerbaseret styring af EU

— Fremme af fælles initiativer med et stærkt identitetsskabende indhold

4. Afhjælpning af særligt uberettigede mangler i Europa

4.1 De europæiske borgere kan med rette undre sig over manglen på fælles værktøjer og europæiske friheder på nøgleområder, der netop skulle afspejle deres tilhørsforhold til EU. Dette er navnlig tilfældet med de særligt uberettigede mangler på en europæisk statut for sammenslutninger, selskaber og små virksomheder samt på indførelsen af ét enkelt EF-patent eller en europæisk fiskal beskyttelse mod dobbeltbeskatning, herunder sociale sikringssystemer og pensionsordninger. Der redegøres mere detaljeret for disse mangler i det følgende.

4.2 Paradoksalt nok har de tusinder af sammenslutninger, der blev stiftet med henblik på at forsvare deres medlemmers europæiske interesser, her et halvt århundrede efter oprettelsen af det indre marked ikke nogen europæisk retlig status, men er tvunget til at vælge den nationale lovgivning, som gælder for deres hjemsted, hvilket oftest er belgisk lov.

⁽²⁾ EØSU's udtalelse af 26.10.2005 om »Forslag til Europa-Parlamentets og Rådets afgørelse om programmet »Borgere for Europa« til fremme af et aktivt medborgerskab i Europa (2007-2013)«, ordfører: Daniel Le Scornet (EUT C 28 af 3.2.2006).

4.2.1 Forslaget til en sådan europæisk statut blev sammen med omkring 60 andre forslag trukket tilbage af Kommissionen i oktober 2005 med den begrundelse, at reguleringen skulle forenkles, eller at der ikke var megen sandsynlighed for, at forslagene ville blive vedtaget. Ved at trække forslaget til en statut tilbage uden en forudgående høring af de berørte kredse har Kommissionen desværre givet det »dødsstødet«.

4.2.2 Et første skridt, Kommissionen kunne tage for at imødekomme de europæiske borgere, ville være at erkende sin fejltagelse og genfremsætte sit forslag. Europa-Parlamentet og Rådet bør naturligvis vedtage forslaget hurtigt efter at have forklaret, sågar begrundet, forhalingen af processen.

4.3 Det samme bør ske i forbindelse med forslaget til en europæisk statut for selskaber, der ligeledes fejlagtigt er blevet trukket tilbage af Kommissionen. En sådan statut ville jo også bidrage til at fremme nye europæiske initiativer og samtidig hermed underbygge anerkendelsen af iværksætterkulturens mangfoldighed.

4.4 Et andet paradoks er manglen på én fælles og forenklet europæisk juridisk statut, der kan gøre livet nemmere for de små og mellemstore virksomheder, samtidig med at der er blevet vedtaget flerårige programmer, erklæringer, ja selv et charter for SMV'er, uden at der er sket nogen synlige ændringer for iværksætterne.

4.4.1 I 2002 vedtog EØSU enstemmigt henstillinger til netop en sådan statut ⁽³⁾, men Kommissionen har indtil videre ikke fulgt op på dem med noget forslag. Selv om der offentliggøres den ene officielle meddelelse efter den anden, hvori der opfordres til et mere iværksættende og konkurrencedygtigt Europa, bliver denne situation endnu mere urimelig dag for dag.

4.4.2 EØSU anmoder derfor på ny Kommissionen om hurtigst muligt at fremsætte et forslag til forordning om en sådan statut.

4.5 Et særligt symbolsk nederlag er sagen om EF-patentet, der blev undertegnet i 1975, men som endnu ikke er blevet ratificeret af alle medlemsstater.

4.5.1 Det Europæiske Råds gentagne opfordringer til medlemsstaterne, dvs. til sig selv, om endelig at nå frem til en løsning har været forgæves. De europæiske opfindere er fortsat underlagt et kompleks og dyrt system, hvis de på effektiv vis vil beskytte deres rettigheder. For et EU, der har sat sig som mål at blive verdens mest konkurrencedygtige videnbaserede økonomi inden 2010, afspejler denne blokering en beklagelig magtesløshed.

4.5.2 Skulle enstemmighed stadig synes at være uden for rækkevidde, foreslår udvalget, at man allerede nu indfører dette

EF-patent mellem de medlemsstater, som har ratificeret det, ved hjælp af effektive, enkle og konkurrencedygtige procedurer.

4.6 Fjernelsen af dobbeltbeskatning mellem medlemsstater er stadig underlagt en kompleks og ufuldstændig masse af hundredvis af bilaterale mellemstatslige konventioner, hvilket overlader borgerne til skattemyndighedernes skøn, selv om sidstnævnte ofte er dårligt informerede om de gældende bestemmelser.

4.6.1 Det forslag til én fælles og forenklet forordning, som Kommissionen har fremsat med henblik på at regulere dette problem, er som følge af manglende enstemmighed landene imellem ikke blevet vedtaget.

4.6.2 Det ville være et nyttigt skridt fremad, hvis disse bestemmelser allerede nu blev vedtaget og iværksat af de medlemsstater, som er i stand til det. Det ville især være logisk, hvis alle medlemsstater i euroområdet blev enige om at vedtage forslaget.

4.6.3 EØSU understreger ligeledes behovet for at sikre en faktisk overførsel af sociale ydelser — uden nogen diskriminerende beskatning — som led i mobiliteten inden for Fællesskabet. EØSU gør især opmærksom på sin seneste udtalelse om »Overførsel af supplerende pensionsrettigheder« ⁽⁴⁾, hvori det slår til lyd for en harmonisering af beskatningen af de supplerende pensionsordninger, hvilket ikke er medtaget i direktivforslaget. Beskatningsforskelle mellem medlemsstaterne imellem udgør imidlertid en betydelig mobilitetshindring, da arbejdstagere kan beskattes to gange af bidrag og af ydelser.

5. Udvikling af en mere borgerbaseret styring af EU

5.1 Den europæiske integration betragtes til stadighed ofte som et statsligt anliggende, hvor borgerne spiller en sekundær rolle. Hvis der skal ændres på denne opfattelse, er det nødvendigt at udvikle en mere borgerbaseret styring af EU, dvs. en klart mere borgerserviceorienteret arbejdsgang i EU med fremme af en mere europæisk tilgang til medierne, bedre analyse af projekters følger for borgerne, større anvendelse af dialog- og høringsprocedurer, fremlæggelse af bevæggrundene for blokeringer eller tilbagetrækninger, yderligere fremme af selvregulering og samregulering, tilskyndelse til grænseoverskridende kollektive forhandlinger mellem arbejdsmarkedets parter, iværksættelse af et koncept af offentlig tjeneste, der understøtter det indre marked med ydre fællesskabstoldmure, udvikling af et mere interaktivt europæisk informationssamfund samt inddragelse af arbejdsmarkedsparterne og andre civilsamfundsaktører i marken i gennemførelsen af programmer, der modtager EU-støtte. Der redegøres mere detaljeret for disse forskellige krav i det følgende.

⁽³⁾ EØSU's udtalelse af 26.4.2002 om en »Europæisk statut for SMV'er«, ordfører: Malosse (EUT C 125 af 27.5.2002, s. 100).

⁽⁴⁾ EØSU's udtalelse af 20.4.2006 om »Forslag til Europa-Parlamentets og Rådets direktiv om en styrkelse af retten til at overføre supplerende pensionsrettigheder«, ordfører: Engelen-Kefer.

5.2 Selv om medierne i dag betragtes som en »fjerde magt« ved siden af den lovgivende, udøvende og dømmende magt, er det slående at konstatere, at den bærer meget lidt præg af den europæiske dimension i modsætning til de tre andre, og det på trods af at den er den mest synlige og velkendte for borgerne. Der findes ingen store radio- og tv-kanaler med en europæisk rækkevidde og dimension, og flersprogethed er stadig mediernes sorteper. Der transmitteres forholdsvis meget få europæiske debatter og politiske udsendelser i medierne. De europæiske institutioners arbejde — med undtagelse af enkeltstående begivenheder såsom topmøderne, kriser eller nye medlemsstaters tiltrædelse — får næsten ingen dækning og forbliver fortrolige. F.eks. viser en nylig rapport udarbejdet af Eurobarometer, at knap 30 % af de adspurgte personer, der erklærer sig interesseret i europæiske anliggender (og altså langt færre blandt den resterende del af befolkningen), vil kunne svare rigtigt på tre grundlæggende spørgsmål (antal medlemsstater, valg eller udpegelse af medlemmerne af Europa-Parlamentet, repræsentationen af alle nationaliteter eller manglen på samme i Kommissionen). Der bør derfor træffes foranstaltninger med henblik på at råde bod på denne kroniske uinformethed, herunder:

5.2.1 en konkurrence mellem de nationale medier i europæiske spørgsmål med incitamenter til at give mere plads til information om EU's politiske arbejde,

5.2.2 fremme og koordinering af disse initiativer i medierne. Det kunne ske med hjælp fra et europæisk agentur for det audiovisuelle område, som samarbejder med lignende organer, der måtte findes i medlemsstaterne.

5.3 For så vidt angår EU-institutionernes funktionsmåde, er der i de seneste traktater blevet sat større fokus på den fælles beslutningsprocedure — hvormed Europa-Parlamentet med rette har fået mere magt — end på høringsprocedurerne, der bør forbedres betydeligt.

5.3.1 I praksis og takket være navnlig Kommissionens hvidbog om bedre styreformer i EU fra 2002 er de første fremskridt allerede blevet gjort: øget anvendelse af grønbøger, offentlige høringer på Internettet (selv om adgangen hertil er skævt fordelt) og flere anmodninger om sonderende udtalelser fra EØSU på et tidligere stadie.

5.3.2 Af fremskridt, som stadig mangler, kan nævnes en mere systematisk anvendelse af forudgående konsekvensanalyser af Kommissionens forslag, der især skal se på den merværdi og forenkling, som borgerne og brugerne faktisk får, samt på muligheden for at anvende alternative tilgange til traditionelle reguleringer. Sådanne konsekvensanalyser bør altid ledsage forslaget. Der kan især ikke foretages nogen faktisk forenkling af reguleringen uden en tidlig inddragelse af repræsentanter for

brugerne og parallelle programmer for forenkling på nationalt plan.

5.3.3 Man bør ligeledes forbedre kvaliteten af høringerne. Kommissionen bør især redegøre for opfølgningen af debatterne og bevæggrundene for, at nogle muligheder og argumenter er blevet anvendt frem for andre. Høringsfasen bør under alle omstændigheder være adskilt fra (den fælles) beslutningsfasen, hvilket ofte langt fra er tilfældet. Bortset fra tilfældet med de omtalte sonderende udtalelser hæmmes effektiviteten af EØSU's høringer af parallelle og samtidige høringsanmodninger fra de beslutningstagende organer.

5.3.4 Det Europæiske Råd i marts 2006 anmodede meget passende om, at arbejdsmarkedets parter og de øvrige civilsamsfundsaktører, der er direkte berørt af Lissabon-strategien, får mere at skulle have sagt i processen. EØSU glæder sig ligeledes over, at Det Europæiske Råd har fornyet dets mandat til — sammen med Regionsudvalget — at evaluere og fremme gennemførelsen af denne strategi. De udvekslingsnetværk, som EØSU — i samarbejde med de økonomiske og sociale råd eller tilsvarende repræsentative organer i medlemsstaterne — har udviklet til dette formål, yder et nyttigt bidrag til denne mere borgerbaserede styring af EU.

5.3.5 De nationale regeringer og parlamenter bør systematisk konsultere arbejdsmarkedets parter inden Det Europæiske Råds efterårs- og forårsmøder med henblik på at inddrage dem i udformningen af de overordnede retningslinjer for henholdsvis den økonomiske politik samt beskæftigelsen og gennemførelsen af Lissabon-strategien. Medlemsstaternes nationale rapporter bør baseres udtrykkeligt på disse høringer.

5.4 EU-institutionerne bør ikke alene påtage sig ansvaret for, at der afholdes en passende høring af borgerne og disses repræsentative organisationer, inden der vedtages forslag eller retningslinjer, som vedrører sidstnævnte, men også handle i tilfælde af en vedvarende blokering eller en tilbagetrækning af et forslag, hvilket skal gøre det muligt:

— at afdække de præcise årsager til samt bevæggrundene og ansvaret for en blokering inden for Rådet eller for en tilbagetrækning fra Kommissionens side,

— at få kendskab til civilsamsfundsrepræsentanternes syn på mulighederne for at anvende alternative tilgange til at afhjælpe de mest negative konsekvenser af den pågældende blokering eller tilbagetrækning.

5.5 Et stort skridt hen imod et synligt og effektivt europæisk borgerskab ville ligeledes være i højere grad at fremme samregulering og selvregulering, hvorved arbejdsmarkedets parter ikke blot høres om, men også inddrages i fastsættelsen af de økonomiske og sociale regler, der berører dem direkte.

5.5.1 Det var først med Maastricht-traktaten fra 1992, at de europæiske arbejdsmarkedsparter blev officielt anerkendt som aftalepartnere inden for rammerne af en uafhængig dialog på såvel tværfagligt som sektorspecifikt plan. Det varede endnu et årti, før Europa-Parlamentet, Rådet og Kommissionen i december 2003 indgik en interinstitutionel aftale om fuld anerkendelse af selvregulering og samregulering af civilsamfundsorganisationerne på andre områder og fastlagde de hermed forbundne definitioner og procedurer.

5.5.2 Denne praksis er allerede blevet væsentligt udbygget særligt med hensyn til den sociale dialog, tekniske standarder, faglige regler, tjenesteydelser, forbrugere, energibesparelse og miljøet⁽⁵⁾. Den er dog fortsat langt fra at have nået sit fulde potentiale, selv om alle europæiske borgere allerede berøres heraf på den ene eller anden måde.

5.5.3 Det ville navnlig være hensigtsmæssigt — med henblik på at forbedre udøvelsen af et aktivt europæisk borgerskab i grænseregionerne — at indgå flere kollektive overenskomster på tværs af grænserne, hvilket der lægges op til i Kommissionens meddelelse om den social- og arbejdsmarkedspolitiske dagsorden fra 2005.

5.5.4 Udbygning af selvregulering og samregulering skulle kunne gøre det muligt — som supplement til den lovgivende myndighed og i givet fald under dennes kontrol — at bringe Europa og EU-borgernes unionsborgerskabsrettigheder videre på mange forskellige områder som f.eks. i forbindelse med:

- flere arbejdsrelaterede aspekter inden for beskæftigelse, arbejdsvilkår, uddannelse og efteruddannelse, medbestemmelse og social sikring,
- oprettelsen af et egentligt marked for tjenesteydelser,
- styrkelsen af forbrugernes rettigheder i det indre marked,
- forbedring af miljøet.

5.5.5 EØSU har for sit vedkommende anlagt en systematisk tilgang til kortlægning og fremme af alternativ reguleringspraksis, herunder tvistbilæggelse, gennem bl.a. dets høringer og PRISM2-database, der i dag er blevet moderniseret, og som udgør den største referenceramme for den aktuelle status for selvregulering i Europa.

5.6 Såvel traditionel europæisk regulering (direktiver, forordninger) som samregulering og selvregulering bør bidrage til at styrke det indre marked og forbedre dets funktion. De europæiske borgere bør kunne betragte det indre marked som en naturlig dimension af deres egne initiativer og aktiviteter.

5.6.1 Selv om det indre marked udgør en naturlig konkurrenceramme for de økonomiske aktører, bør det ikke sættes i et skarpt og systematisk modsætningsforhold til begreberne offentlige tjenester og tjenester af almen interesse, der ligeledes fortjener at blive bragt videre på europæisk plan. De forskellige europæiske agenturer, der i sin tid blev oprettet i flere medlems-

stater med henblik på at bidrage til forskellige aspekter af det indre markeds funktion, bør under udførelsen af deres funktion påtage sig nogle ægte »europæiske public service-opgaver«. Retningslinjer af denne art kunne spille en nyttig rolle i debatten om liberaliseringen af offentlige tjenesteydelser i Europa. De ville rent faktisk bidrage til at omgå det forenklede modsætningsforhold mellem dem, som mener, at offentlige tjenester kun kan være nationale, og dem, som sætter lighedstegn mellem europæisk liberalisering og kraftigere privatisering.

5.6.2 I forlængelse heraf bør EU's ydre grænser på sigt snarere forvaltes af én EU-toldmyndighed med ét identisk visuelt symbol end af nationale myndigheder. Et første skridt i denne retning ville være at oprette et korps af europæiske toldbetjente og grænsevagter i samarbejde med det europæiske grænseagentur. Samtidig hermed skal det sikres, at alle toldere har fulgt et fælles uddannelsesprogram, og at den aktuelle sporadiske gensidige udveksling øges. Det ville ligeledes være nødvendigt at harmonisere strafbare handlinger og sanktioner, efterhånden som retlige og administrative afgørelser anerkendes og fuldbyrdes medlemsstaterne imellem.

5.6.3 Europa bør endvidere oprette et fælles, mobilt og effektivt beredskab for civil beskyttelse, der hurtigt og effektivt ville kunne bistå medlemsstaterne og disses befolkninger i tilfælde af naturkatastrofer og terrorhandling.

5.6.4 For så vidt angår oplysning af borgerne om deres rettigheder og muligheder i det indre marked bør der i samtlige medlemsstater formidles information, hvilket hidtil er sket på utilstrækkelig vis via Solvit-centrene og de andre kontaktpunkter om Europa, der er blevet oprettet i samtlige medlemsstater med henblik på at hjælpe borgerne med at løse de problemer, som de stadig måtte støde på i forbindelse med deres indbyrdes samkvem. De før omtalte europæiske agenturer har ikke selv gjort meget for promovere sig selv over for offentligheden, efter at de er blevet oprettet. Dette bør der rettes op på ved hjælp af oplysningskampagner.

5.6.5 Informationsformidlingen om Europas og det indre markeds funktion samt om borgernes rettigheder og friheder på dette niveau bør ligeledes tilpasses samtalepartnernes forventninger og sprogbrug. Det er ofte nødvendigt at tage udgangspunkt i samtalepartnernes spørgsmål og ønsker, navnlig når det vedrører unge, frem for at give dem færdigsyede svar (»ex cathedra«). Oprettelsen af kontakt- og informationspunkter om Europa bør således ske i takt med den reelle kapacitet til fuldt ud at integrere samtalepartnernes sprogbrug, tilgang og synspunkt gennem en interaktiv dialog, som skal muliggøre en bedre tilegnelse af information om Europa på grundlag af deres respektive karakteristika. Anvendelsen af Internet falder i tråd med disse specifikationer og bør udnyttes fuldt ud — af såvel EU-institutionerne som civilsamfundets sammenslutninger — til at gøre unionsborgerskabet mere effektivt.

⁽⁵⁾ Jf. Informationsrapporten vedtaget den 11. januar 2005 af Den Faglige Sektion for Det Indre Marked, Produktion og Forbrug om Samregulering og selvregulering i det indre marked — den nuværende situation, ordfører: Bruno Vever.

5.7 Der er stadig lang vej endnu med hensyn til at inddrage de europæiske borgere i strukturfondsforanstaltningerne. Samtidig med at bestemmelserne om EU-støtte til AVS-landene i Afrika, Caribien og Stillehavet udtrykkeligt foreskriver et tæt samarbejde med civilsamfundet (jf. Cotonou-aftalen), findes der paradoksalt nok ikke nogen lignende bestemmelser vedrørende arbejdsmarkedsparternes og civilsamfundsaktørernes deltagelse i gennemførelsen af EU's samhørighedspolitik.

5.7.1 De strategiske retningslinjer, som Kommissionen har foreslået for perioden 2007-2013, udgør kun en uformel henvisning til en sådan høring og deltagelse, og der fastsættes ingen udtrykkelige bestemmelser i de foreslåede tekster, hverken i form af retningslinjer eller forordninger om strukturfondene.

5.7.2 Dette bør der rådes bod på, og man bør sørge for, at disse tekster foreskriver et sådant samarbejde med bestemmelser, som er direkte anvendelige for EU-institutionerne og medlemsstaterne.

6. Fremme af fælles initiativer med et stærkt identitetsskabende indhold

6.1 De europæiske borgere, som forventer, at Europa bibringer deres nationale, regionale og lokale identitet en merværdi, må alt for ofte konstatere, at denne merværdi er beskeden, hvis ikke overfladisk. De europæiske ledere har ganske vist med tiden truffet beslutning om væsentlige og stadig vigtigere skridt fremad: en europæisk hymne, et europæisk flag, et europæisk pas, gensidig bistand mellem ambassader og konsuler samt naturligvis den fælles valuta, euroen, som allerede anvendes i 12 medlemsstater.

6.1.1 Disse fremskridt er dog kun blevet gjort meget forsigtigt, og de ledsages af store forsinkelser med hensyn til den fælles identitet i andre ofte nært beslægtede områder. For at rette op på dette bør nærhedsbegrebet ikke defineres i en systematisk nedadgående retning, men på en måde, der er tilpasset det enkelte tilfælde, hvilket ofte kan nødvendiggøre en europæisk indgriben.

6.1.2 I forlængelse heraf bør man fremme initiativer med et stærkt identitetsskabende indhold, herunder give prioritet til finansiering af større europæiske projekter, investere i ambitiøse europæiske uddannelses- og videreuddannelsesprogrammer, som omfatter en europæisk volontørtjeneste for unge, få kendte personer til at redegøre for deres opfattelse af, hvad det vil sige at være »europæer«, investere også i ambitiøse europæiske kultur- og medieprogrammer med en fælles statut for fonde og sponsorer samt tage væsentlige skridt hen imod økonomisk og social integration i euro-zonen. Man bør ligeledes vedtage beslutninger af stor politisk betydning, f.eks. beslutninger om, at valgene til Europa-Parlamentet skal afholdes på én og samme dag, at Europa-dagen skal formaliseres ved en højtidelighed, eller at den europæiske folkelige initiativret skal iværksættes

omgående. Der redegøres i det følgende mere detaljeret for disse forskellige henstillinger.

6.2 De beskudne europæiske budgetmidler bør være endnu en grund til at afsætte en større andel af budgettet til finansiering af egentlige europæiske projekter.

6.2.1 Sådanne finansieringer bør komme navnlig grænseregioner til gode, da disse udgør »Europas forbindelsesled«, og deres samhørighed mere end de øvrige regioners samhørighed lider under den manglende harmonisering medlemsstaterne imellem. Erhvervs- og arbejdsmarkedsskaktørerne i disse grænseregioner bør tilkendes en central rolle i udformningen og gennemførelsen af disse grænseoverskridende programmer. De bør bevilliges en betydelig procentdel af EU's budget — et beløb, som bør stige over flere år. Man bør navnlig øge budgetbevillingen til EURES-programmet og formidle dets aktiviteter i regionale publikationer samt gennem regionale radio- og tv-kanaler.

6.2.2 Denne fællesskabsfinansiering bør ligeledes med hjælp fra velfungerende offentlige og private partnerskaber støtte udviklingen af transeuropæiske net (transport, energi og telekommunikation) til fordel for et mere effektivt og integreret Europa. Den aktuelle udvikling går imidlertid i den modsatte retning, hvilket afspejles af Rådets afgørelse fra december 2005 om at halvere den af Kommissionen oprindeligt foreslåede finansieringsramme for sådanne net for perioden 2007-2013. Disse nedskæringer blev dog mindsket en smule ved en senere aftale med Europa-Parlamentet.

6.2.3 Man bør ligeledes i højere grad udvikle større europæiske industri- og teknologiprojekter, enten over fællesskabsbudgettet eller gennem specifikke bidrag fra de medlemsstater, der måtte ønske at deltage heri. De gode resultater, der allerede er opnået på fly- og rumfartsområdet, viser vejen frem. Sådanne resultater konsoliderer Europas image og samhørighedsfølelsen blandt borgerne betydeligt og styrker samtidig dets konkurrenceevne. Man mangler dog stadig at tage det første spadestik til et bredt samarbejde og en bred industriel og teknologisk integration på sikkerheds- og forsvarsområdet.

6.3 Der bør endvidere iværksættes ambitiøse initiativer, der skal styrke unionsborgerskabet gennem uddannelse og undervisning, herunder også i Europa.

6.3.1 Der bør sikres obligatoriske europæiske fællesfag på alle uddannelsesniveauer, dvs. i grundskolen, de gymnasiale uddannelser og universitetsuddannelserne. Sprogindlæring bør støttes på det kraftigste ved hjælp af en fælles referenceramme for indlæringsniveauer (f.eks. generalisere Europarådets initiativ om skabelsen af en sproglig mangfoldighed i Europa). Interessen for Europa bør i mindre grad sikres gennem forelæsninger end gennem udvekslingsprogrammer, praktikophold og oplevelsesseminarer. Man bør frem for alt fremme skolepartnerskaber samt europæiske læseplaner i skoler og på universiteter. Journalistskolerne bør selv integrere et væsentligt europæisk aspekt.

6.3.2 De unge bør kunne udføre attraktivt og dannende civilt volontørarbejde på europæisk plan i et langt større omfang end de første erfaringer, der er gjort hermed, og som kun nogle få tusinder blandt dem indtil videre har deltaget i. En sådan mulighed ville på effektiv vis supplere Erasmus- og Leonardo-udvekslingsprogrammerne for studerende, der allerede har vist sig at være en sand succes med flere millioner modtagere.

6.3.3 Med henblik på at fremme en europæisk identitetsfølelse kunne kendte fra kultur- eller sportsverdenen promovere sig som ægte »europæere« i kommunikationskampagner og således gennem deres personlighed styrke denne følelse og dette identitetsudtryk.

6.4 Man bør tilsvarende fremme ambitiøse initiativer til styrkelse af den europæiske kultur og formidlingen heraf i medierne.

6.4.1 Det ville være hensigtsmæssigt i højere grad at trække på den kulturelle rigdom i Europa for derved at fremhæve såvel dens fælles baggrund som den store mangfoldighed af dens udtryksformer. Man bør således øge anvendelsen af tekstede originalversioner af film, værker og udsendelser fra andre medlemsstater, hvilket ligeledes ville gøre det nemmere for europæerne at lære fremmedsprog og holde deres fremmedsprogekundskaber ved lige.

6.4.2 EU bør tilskynde til oprettelsen af en europæisk film-skole og i lighed med oscar-priseuddelingerne promovere sine egne »stjerner« og sit eget »rampelys« som belønning til dets bedste skabende og udøvende kunstnere.

6.4.3 Succesen af et ambitiøst europæisk kulturprogram med flere økonomiske og sociale virkninger ville i sig selv blive væsentligt befordret gennem fælles fremme af fonde og sponsorer. Udformningen af en attraktiv europæisk statut på disse områder ville bidrage direkte til intensiveringen af et sådant samarbejde.

6.5 Endelig bør der gøres særlige overvejelser om euroen. De medlemsstater, der har indført euroen, opfører sig i dag som om, indførelsen mere var et endemål end et startpunkt. Borgerne i euroområdet kunne med rette undre sig over denne indstilling.

6.5.1 Hvordan har disse medlemsstater økonomisk set tænkt sig at uddybe deres integration, styrke den finansielle handel og foretage en bedre skatteharmonisering? Hvorfor er Eurogruppen, som samler de 12 finansministre, i dag stadig så langt fra at have afstukket rammerne for en økonomisk regering i euroområdet, når vi allerede har en føderal europæisk centralbank? Hvorfor etablerer man ikke en fælles økonomisk og finansiel

repræsentation for eurolandene (IMF, G7 osv.), således at man kan stå stærkere over for dollaren? Hvorfor har eurolandene endnu ikke indledt noget tæt indbyrdes samarbejde om deres respektive budgetter?

6.5.2 Hvorfor begrænser Eurogruppen sig i en tid, hvor kravene om en mere effektiv og konvergerende gennemførelse af Lissabon-strategien skærpes, stadig til kun at omfatte økonomi- og finansministrene i stedet for at skabe sit modstykke blandt socialministrene? Kunne Eurogruppen i sin dobbelte sammensætning af økonomi/finanser og sociale anliggender, hvortil også industriministrene kunne blive tilknyttet, ikke anlægge en mere effektiv tilgang til de økonomiske og sociale reformer, tjene som forbillede i forbindelse med fremme af forskning og indførelsen af et EF-patent samt ved siden af de nationale rapporter udarbejde en fælles rapport om gennemførelsen af Lissabon-strategien?

6.5.3 Borgerne i eurolandene bør i højere grad høres og inddrages i disse valg gennem bl.a. deres repræsentative sammenslutninger. De bør også opfordres til at iværksætte deres egne initiativer inden for euroområdet. På denne måde ville euroområdet, der er et laboratorium for en mere avanceret økonomisk og social integration, ligeledes blive et laboratorium for et styrket europæisk borgerskab.

6.5.4 Samtidig hermed bør det naturligvis sikres, at det ikke får negative konsekvenser for EU's overordnede samhørighed. Medlemsstaterne uden for euroområdet skal således informeres behørigt, høres og så vidt muligt inddrages i dette øgede samarbejde, som de under alle omstændigheder — så snart de har indført euroen — vil blive opfordret til at deltage fuldt ud i.

6.6 Rent politisk ville visse foranstaltninger bidrage til i væsentlig grad at fremme et mere synligt og mere effektivt europæisk borgerskab, herunder:

6.6.1 fastsættelsen af én enkelt ugedag for afholdelsen af de direkte valg til Europa-Parlamentet: den ægte europæiske valg-aften, der således ville opstå, ville gøre det muligt at tilføre de afholdte debatter og indlæg samt de fremsatte bemærkninger en helt ny dimension. Den ville sætte de politiske udfordringer i deres rette europæiske element i stedet for på en helt igennem fejlagtig måde at begrænse dem til deres nationale dimension, hvilket i stor udstrækning er tilfældet i dag,

6.6.2 den højtidelige formalisering af Europa-dagen den 9. maj, der bør udråbes til europæisk festdag — hvilket medlemsstaterne har mulighed for at gøre på bekostning af en anden allerede eksisterende fridag — med arrangementer og navnlig kulturelle programmer af rent europæisk karakter,

6.6.3 indførelsen af en folkelig initiativret på europæisk plan, som foregriber bestemmelserne i forfatningstraktaten (en million indsamlede underskrifter i flere medlemsstater). Kommissionen vil således allerede nu kunne behandle og om nødvendigt formidle ethvert borgerinitiativ, som har opnået det påkrævede antal underskrifter. Den ville ligeledes offentligt skulle redegøre for, hvorfor den eventuelt ikke følger op på et sådant initiativforslag.

7. Konklusion

7.1 Alt i alt kan man til trods for erklæringer og chartre ikke skabe et mere synligt og effektivt europæisk borgerskab ad lovgivningens vej. Et sådant borgerskab skal fortjenes og udøves. Det udvikler sig og har en drivende kraft. Kun ved at gøre sig gældende, kan det styrkes. Og kun ved at udvikle en sådan »horisontal« deltagelsesdimension i den europæiske integration, kan det europæiske borgerskab sikre fuld opbakning til og bæredygtigheden af den »vertikale« dimension af denne integration.

7.2 Det aktive europæiske borgerskab har i dag brug for — ikke så meget deklatoriske som operationelle — værktøjer, hvilket det i for stor en udstrækning har manglet hidtil. Tiden

er inde til at give europæerne disse værktøjer, som de venter på og vil kunne drage nytte af. Der er ingen tvivl om, at de således vil kunne give Europa sin identitet, dynamik, konkurrenceevne og samhørighed tilbage, hvilket medlemsstaterne i øjeblikket ikke selv formår at gøre.

7.3 Med henblik på at overvåge opfølgningen af nærværende henstillinger og bidrage til at skabe faktiske fremskridt for de europæiske borgere har EØSU til hensigt at nedsætte en permanent gruppe om »Aktivt europæisk borgerskab«. Gruppen skal navnlig have til opgave at:

- følge de gjorte fremskridt og forsinkelserne på dette område,
- fremme den offentlige dialog med civilsamfundets aktører,
- fremme og tilvejebringe større viden om initiativer og bedste praksis.

7.4 For at markere optakten til og give retningslinjerne for iværksættelsen af denne opfølgning vil EØSU afholde et symposium om det aktive europæiske borgerskab som bebudet i sin tidligere udtalelse om »*Handlingsprogram til fremme af et aktivt borgerskab*«⁽⁶⁾.

Bruxelles, den 14. september 2006

Anne-Marie SIGMUND

Formand for

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg

⁽⁶⁾ EØSU's udtalelse af 26.10.2005 om »Forslag til Europa-Parlamentets og Rådets beslutning om programmet »Borgere for Europa« til fremme af et aktivt medborgerskab i Europa (2007-2013)«, ordfører: Daniel Le Scornet (EUT C 28 af 3.2.2006).

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om Meddelelse fra Kommissionen til Rådet, Europa-Parlamentet, Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg og Regionsudvalget En køreplan for ligestilling mellem kvinder og mænd 2006-2010

KOM(2006) 92 endelig

(2006/C 318/29)

Kommissionen besluttede den 1. marts 2006 under henvisning til EF-traktatens artikel 262 at anmode om Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om det ovennævnte emne.

Det forberedende arbejde henvistes til EØSU's Faglige Sektion for Beskæftigelse, Sociale og Arbejdsmarkeds-mæssige Spørgsmål og Borgerrettigheder, som udpegede **Grace Attard** til ordfører. Sektionen vedtog sin udtalelse den 13. juli 2006.

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg vedtog på sin 429. plenarforsamling den 13.-14. september 2006, mødet den 13. september 2006, følgende udtalelse med 175 stemmer for, 11 imod og 9 hverken for eller imod:

1. Konklusioner og henstillinger

1.1 EØSU ser med tilfredshed på Kommissionens politiske vilje til at sætte ligestilling mellem mænd og kvinder højt på sin dagsorden for perioden 2006-2010. Udvalget påskønner kommissionsformand Barrosos personlige engagement i dens vedtagelse og er enig i, at det er vigtigt at inddrage alle aktører i gennemførelsen af dens prioriteter.

1.2 EØSU:

- erkender at fælles prioriteter i koordineringen af beskæftigelsespolitikkerne er nødvendige for at øge kvinders erhvervsdeltagelse;
- finder at nationale regeringer, nationale ligestillingsorganer og arbejdsmarkedets parter i alle medlemsstaterne har en klar forpligtelse til at sikre, at de lønsystemer, som de indfører, ikke fører til lønmæssig forskelsbehandling af mænd og kvinder;
- anbefaler, hvad angår kvindelige iværksættere, at strategierne bør sigte på at forbedre kvinders adgang til banklån og -tjenester;
- anbefaler, at nationale læseplaner indfører undervisning i iværksætterkultur på de sekundære og tertiære uddannelses-niveauer for især kvinder, og at der iværksættes foranstaltninger til at få flere kvinder til at tage en kandidatgrad inden for videnskabelige/tekniske discipliner for at imødegå de kønsbestemte forskelle på beskæftigelsesområder som ingeniørvidenskab og IKT-relaterede serviceydelser;
- foreslår, at strategier for ligestilling mellem mænd og kvinder inden for social sikring og fattigdomsbekæmpelse integreres for at sikre, at beskæftigelses- og socialsikringsystemer tilgodeser fattigdomstruede kvinders og især enlige møders behov; der bør også være konkrete politikforslag, der tilskynder enlige forældre til at erhverve sig markedsefter-

spurgte kvalifikationer og letter deres adgang til beskæftigelse;

- mener, at de nationale strategier for sundhed og langvarig pleje bør omfatte integrerede politikker, som sigter på sundhedsstandarder for kvinder på arbejdspladser;
- opfordrer endvidere til større hensyntagen til, forskning i og undersøgelse af konsekvenserne af efterspørgslen efter omsorgsydelser og den deraf følgende belastning af kvinders fysiske og mentale sundhed;
- henstiller, at den åbne koordinationsmetode anvendes på sundhedsområdet og omfatter ligestilling mellem mænd og kvinder;
- erkender problemet med flere og flere kvinder blandt indvandrere og anbefaler, at kønsaspektet integreres fuldt ud i EU's politikker og foranstaltninger på alle trin i indvandringsprocessen;
- erkender vigtigheden af at udarbejde foranstaltninger, herunder fastlægge klare mål og indikatorer, til at sikre pasningsmuligheder for såvel børn som nærtstående ældre og handicappede;
- anbefaler fastlæggelse af mål og tidsfrister for at få øget kvinders deltagelse i alle former for beslutningstagning;
- anbefaler, at der udarbejdes en europæisk handlingsplan for vold mod kvinder;
- henstiller, medlemsstaterne drager omsorg for, at der gennemføres foranstaltninger, som giver ofre for menneskehandel og seksuel udnyttelse flere rettigheder og mere støtte;
- anbefaler, at der udvikles fælleseuropæiske oplysningsaktioner om nultolerance over for kønsbestemte krænkelse og nedværdigende billeder af kvinder i medierne;

- mener, at medlemsstaterne bør sikre, at audiovisuel kommerciel kommunikation ikke indeholder former for diskrimination på grund af race, køn eller nationalitet som anbefalet i Kommissionens foreslåede direktiv om samordning af visse love og administrative bestemmelser i medlemsstaterne vedrørende udøvelse af tv-spredningsvirksomhed ⁽¹⁾;
- anbefaler, at der indføres undervisning i kønsligestilling på medieuddannelserne og udvikles stærke mekanismer, der kan sikre kønsmæssig balance på alle medieindustriens beslutningsniveauer;
- anbefaler, at EU inden for rammerne af EU's udviklingspolitik sikrer kvinder passende adgang til EU's finansielle bistand, som især bør kanaliseres gennem nationale projekter, der gennemføres af kvindeorganisationer;
- henstiller at Kommissionens kontor for humanitær bistand (ECHO) i sin politik prioriterer hjælp og finansiell bistand til kvinder, der udsættes for kønsbestemt vold under konflikter;
- mener at bedre forvaltningsskik for ligestilling mellem mænd og kvinder er afgørende for køreplanens succes; anbefaler en styrkelse af mekanismer for dialog med og høring af det organiserede civilsamfund, især af kvindeorganisationer på nationalt niveau;
- foreslår oprettelse af en arbejdsgruppe for budgettering ud fra et ligestillingsperspektiv i Kommissionens GD for Budget og gennemførelse af en særskilt kønsspecifik konsekvensanalyse af EU's budget en gang om året.

2. Begrundelse

2.1 Resumé af Kommissionens meddelelse

2.1.1 Der er sket en betydelig udvikling i EU i retning af ligestilling mellem mænd og kvinder takket være lovgivning om ligebehandling, integrering af kønsaspektet, specifikke foranstaltninger til fremme af kvinders karrieremuligheder, handlingsprogrammer, dialogen mellem arbejdsmarkedets parter og dialogen med civilsamfundet. Uligheder består imidlertid fortsat og kan tage til, da øget global økonomisk konkurrence kræver en mere fleksibel og mobil arbejdsstyrke. Dette kan have større indvirkning på kvinder, der ofte er tvunget til at vælge imellem børn og karriere på grund af manglende fleksible former for arbejds-tilrettelæggelse og pasningsordninger, fastlåste kønsrollemønstre og en ulige fordeling af familieansvaret mellem mænd og kvinder.

⁽¹⁾ Forslag til Europa-Parlamentets og Rådets direktiv om ændring af Rådets direktiv 89/552/EØF om samordning af visse love og administrative bestemmelser i medlemsstaterne vedrørende udøvelse af tv-radiospredningsvirksomhed (KOM(2005) 646 endelig).
URL: http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/site/da/com/2005/com2005_0646da01.pdf.

2.1.2 Kommissionens køreplan opstiller seks prioriterede EU-indsatsområder for ligestilling mellem mænd og kvinder for perioden 2006-2010:

- ligestilling mellem kvinder og mænd, for så vidt angår økonomisk uafhængighed;
- forening af privatliv og arbejdsliv;
- ligelig deltagelse af kvinder og mænd i beslutningsprocessen;
- udryddelse af alle former for kønsbestemt vold;
- udryddelse af fastlåste kønsrollemønstre;
- fremme af ligestilling mellem mænd og kvinder i politikken over for tredjelande og udviklingspolitik.

Inden for hvert område fastlægges prioriterede mål og foranstaltninger. Kommissionen kan ikke nå disse mål alene, da tyngdepunktet for handling på mange områder ligger i medlemsstaterne. Denne køreplan er derfor udtryk for Kommissionens vilje til at fremme ligestillingsdagsordenen og styrke partnerskabet med medlemsstaterne og andre aktører.

2.1.3 Med henblik på at sikre bedre forvaltningsskik for ligestilling mellem mænd og kvinder opstiller Kommissionen en række nøgleaktioner og forpligter sig til at overvåge udviklingen nøje.

2.2 Generelle bemærkninger

2.2.1 EØSU ser med tilfredshed på Kommissionens politiske vilje til at sætte ligestilling mellem mænd og kvinder højt på sin dagsorden for perioden 2006-2010. Udvalget påskønner kommissionsformand Barrosos personlige engagement for at få den vedtaget og er enig i, at det er vigtigt at inddrage alle aktører i gennemførelsen af dens prioriteter.

2.2.2 Ligestilling mellem mænd og kvinder er en grundlæggende rettighed, en fælles værdi for EU og dets medlemsstater, og en nødvendig betingelse for at nå EU-målene om vækst, beskæftigelse og social samhørighed, hvilket også er Lissabondagsordenens hovedsøjler. EØSU støtter køreplanens strategi, som er baseret på en tostrengt tilgang til ligestilling mellem mænd og kvinder på grundlag af integrering af kønsaspektet og specifikke foranstaltninger.

2.2.3 De fremskridt, kvinder har gjort bl.a. inden for centrale områder som f.eks. uddannelse og forskning, afspejles ikke fuldt ud i deres position på arbejdsmarkedet. EU har ganske enkelt ikke råd til at ikke at udnytte sine menneskelige ressourcer fuldt ud. Samtidig truer demografiske ændringer, som implicerer lave fødselstal og en dalende arbejdsstyrke, EU's politiske og økonomiske rolle.

2.2.4 EØSU bifalder også Kommissionens mål om at sætte ind over for kønsbestemt vold og menneskehandel og at udrydde disse fænomener, som hindrer en ligestilling mellem kønnene og repræsenterer en krænkelse af kvinders grundlæggende rettigheder.

2.2.5 EØSU støtter endvidere Kommissionens tilsagn om at imødegå globale udfordringer og beskytte og integrere kvinders grundlæggende rettigheder i alle EU's relevante eksterne politikker, aktioner og programmer.

2.3 Særlige bemærkninger til del I: Prioriterede indsatsområder for ligestilling mellem mænd og kvinder

2.3.1 Hvis det skal lykkes at tage fat på de indsatsområder, som køreplanen har udpeget, kræver det udover integrerede strategier også, at ligestilling mellem mænd og kvinder udtrykkeligt tages op og indarbejdes i alle politikker på de relevante niveauer i EU og medlemsstaterne. EU's mekanismer og ressourcer skal styrkes, hvis der skal sikres en effektiv kønsintegrering på nationalt plan i henhold til den europæiske ligestillingspagt, som blev vedtaget på forårstopmødet 2006.

2.3.2 Den konkrete overvågning af køreplanen bør ske i samarbejde med medlemsstaterne. Selvom der allerede findes indikatorer til at overvåge udviklingen, er det vigtigt at udvikle sammenlignelige data på EU-plan.

2.3.3 Ligestilling mellem kvinder og mænd, for så vidt angår økonomisk uafhængighed

2.3.3.1 Opfyldelse af Lissabon-beskæftigelsesmålene

2.3.3.1.1 Ifølge Lissabon-beskæftigelsesmålene skal kvinders beskæftigelsesfrekvens op på 60 % inden udgangen af 2010. På trods af de forpligtelser som medlemsstaterne har påtaget sig i forbindelse med Lissabon-strategien, dagsordenen for vækst og beskæftigelse og det nuværende sæt af bindende EU-regler om ligestilling mellem mænd og kvinder på arbejdsmarkedet, er der stadig meget store kønsbestemte forskelle. Kvinders beskæftigelsesfrekvens er lav (55,7 % mod 70 % for mænd), og den er meget lavere (31,7 %) for ældre kvinder mellem 55-64 år. Arbejdsløshedsprocenten for kvinder er også højere end for mænd (9,7 % mod 7,8 %). Kønsaspektet i Lissabon-strategien for job og vækst skal styrkes.

2.3.3.1.2 Kommissionen fokuserer på overholdelse af lovgivningen om ligebehandling, effektiv anvendelse af de nye strukturfonde og sikring af, at det kan betale at arbejde ved hjælp af en individualisering af rettigheder i forbindelse med beskæftigelse og offentlige ydelser. EØSU hilser oprettelsen af det europæiske

institut for ligestilling mellem mænd og kvinder velkommen. Institutet må imidlertid have de nødvendige ressourcer stillet til rådighed, hvis det skal opfylde sine mål ⁽²⁾.

2.3.3.1.3 EØSU erkender, at fælles prioriteter i koordineringen af beskæftigelsespolitikker er nødvendige for at øge kvinders erhvervsdeltagelse. I vurderingen af de nationale handlingsplaner skal Kommissionen sikre, at indsatsen mod kønsbestemte forskelle prioriteres, og at de nødvendige foranstaltninger træffes.

2.3.3.1.4 EØSU mener, at nationale regeringer, nationale ligestillingsorganer og arbejdsmarkedets parter i alle medlemsstaterne har en klar forpligtelse til at sikre, at de lønsystemer, som de indfører, ikke fører til lønmæssig forskelsbehandling af mænd og kvinder.

2.3.3.1.5 Udvalget er bekymret for, at visse nye former for arbejdstilrettelæggelse kan føre til udnyttelse af arbejdstagere og til usikre job, som ofte udføres af kvinder, og mener klart, at der skal ske en passende afvejning af hensynet til fleksibilitet og hensynet til sikkerhed.

EØSU mener, at kønsopdelte pålidelige og sammenlignelige data om hindringer for beskæftigelse af kvinder med handicap er afgørende for deres integration på arbejdsmarkedet.

2.3.3.2 Afskaffelse af kønsbestemte lønforskelle

2.3.3.2.1 Trods EU-lovgivning om lige løn tjener kvinder i EU-gennemsnit 15 % mindre end mænd ⁽³⁾, og forskellen mindskes i et meget langsomt tempo end forskellen i arbejdsmarkedstilknæthed. Dette skyldes direkte og indirekte diskriminering af kvinder og strukturelle uligheder, som f.eks. segregering i forskellige sektorer, forskellige beskæftigelses- og arbejdsmonstre, afbrudte karriereløb i forbindelse med pasning af børn og andre nærtstående, ulige adgang til almen uddannelse og erhvervsuddannelse, skævheder i evaluerings- og lønsystemer og en stereotyp opfattelse af kønsrollerne. Tekniske, menneskelige og finansielle ressourcer er ikke nødvendigvis til rådighed i alle medlemsstater.

2.3.3.2.2 Kommissionen bør i sin kommende meddelelse om kønsbestemte lønforskelle og inddragelse af arbejdsmarkedets parter sikre, at der er større sammenhæng i nationale retsforskrifter om ligestillingsrettigheder og samtidig bedre klagemuligheder.

⁽²⁾ EØSU's udtalelse af 28.9.2005 om »Oprettelse af et europæisk institut for ligestilling mellem mænd og kvinder«, ordfører: Dana Štechová (EUT C 24 af 31.1.2006, s. 29-33).
URL: <http://eur-lex.europa.eu/JOHtmldo?textfield2=24&year=2006&-Submit=Search&serie=C>.

⁽³⁾ Ukorrigeret forskel.

2.3.3.3 Kvindelige iværksættere

2.3.3.3.1 I gennemsnit er 30 % af EU's iværksættere kvinder. De har ofte større problemer end mænd med at oprette egen virksomhed og få adgang til finansiering og uddannelse. EU's handlingsplan for iværksætterkultur bør i højere grad føres ud i livet og gøres mere kønsfølsom. Det er nødvendigt at fremme iværksætterkultur, oplysning og startstøtte til at lette etablering og udvikling af nye virksomheder gennem brug af forskellige metoder, herunder nemmere adgang til finansiering og opstart. Strategier bør forbedre kvinders adgang til banklån og -tjenester. Kvindelige iværksættere bør kunne arbejde i netværk med finansieringsinstitutter og skabe skræddersyede støttepakker, især med hensyn til mikrofinansiering.

2.3.3.3.2 Nationale læseplaner bør omfatte undervisning i iværksætterkultur på de sekundære og tertiære uddannelsesniveauer for især blandt kvinder at fremme en kultur, hvor kvinder er med til at indføre nyskabende ideer på dette område. Imidlertid ønsker ikke alle kvinder at være selvstændige erhvervsdrivende. Nationale læseplaner bør derfor også oplyse studerende om deres rettigheder i forbindelse med beskæftigelse og tilskynde dem til at søge arbejde indenfor mere utraditionelle sektorer.

2.3.3.3.3 En specifik, men integreret politik for kvindelige iværksættere kan især bruges til at modvirke kønsbestemte forskelle i erhvervsdeltagelsen på tekniske områder som f.eks. ingeniørfag, ikt-relaterede servicevirksomheder og faglærte job.

2.3.3.4 Ligestilling mellem mænd og kvinder med hensyn til social sikring og bekæmpelse af fattigdom

2.3.3.4.1 Sociale sikringssystemer bør gøre det mere lukrativt for kvinder og mænd at komme ind på og forblive på arbejdsmarkedet og give dem mulighed for at akkumulere individuelle pensionsrettigheder. Kvinder bør kunne drage fordel af pensionsrettigheder, ligesom der bør udtænkes alternative ordninger til at sikre kvinder pensionsret. Kvinder kan imidlertid stadig forventes at have kortere eller afbrudte karriereforsløb og derfor færre rettigheder end mænd. Det øger risikoen for fattigdom, især for enlige forældre, ældre kvinder og kvinder, som arbejder i familieføretager inden for f.eks. landbrug og fiskeri og detail- og fremstillingssektoren. Medlemsstaterne bør også sikre, at indvandrerkvinder beskyttes mod udnyttelse i disse sektorer.

2.3.3.4.2 Det er nødvendigt at fremskynde strategier til at sikre, at fattigdomstruede kvinder, hvad enten det er på arbejdsmarkedet eller udenfor, erhverver sig markedsefterspurgte færdigheder, som kan sikre deres fremtidige økonomiske uafhængighed (*).

(*) EØSU's udtalelse af 29.9.2005 om »Kvinder og fattigdom i EU«, ordfører: Brenda King (EUT C 24 af 31.1.2006, s. 95-101).
URL: <http://eur-lex.europa.eu/JOHtmldo?textfield2=24&year=2006&Submit=Search&serie=C>.

2.3.3.4.3 EØSU foreslår, at strategier vedrørende ligestilling mellem mænd og kvinder inden for social sikring og fattigdomsbekæmpelse fremskyndes for at sikre, at beskatnings- og socialsikringssystemer tilgodeser fattigdomstruede kvinder og især enlige mødre. Der bør også være konkrete politikforslag til at tilskynde enlige forældre til at erhverve sig markedsefterspurgte kvalifikationer og lette deres adgang til beskæftigelse. Det er især påkrævet med en grundig gennemgang af de nuværende lave forskelle mellem arbejdsløshedsunderstøttelse tillagt familieforskelser og den nationale minimumsløn.

2.3.3.4.4 At gøre det mere attraktivt at arbejde bør i praksis ikke kun begrænses til lønpakkens størrelse, men også handle om andre ikke-økonomiske incitamenter såsom jobfleksibilitet og videreuddannelsesmuligheder for kortuddannede arbejdstagere. Der bør tilbydes tilskudsberettigede børneoplysningsfaciliteter til fattigdomstruede familier — uanset om der er én eller to forældre — med to eller flere børn.

2.3.3.4.5 Fattigdomsrisikoen er størst i husstande med enlige forældre (35 % som EU-gennemsnittet), hvoraf 85 % er kvinder. Personer på 65 år og derover har relativt høj risiko for fattigdom. Kortuddannede kvinder har en risiko for at blive tvunget ud af arbejdsmarkedet før tilbagetrækningsalderen.

2.3.3.5 Anerkendelse af kønsaspektet i forbindelse med sundhed

2.3.3.5.1 Kvinder og mænd står over for specifikke sundhedsrisici, sygdomme, problemer og former for praksis, der har indvirkning på deres sundhed. Disse omfatter også miljøproblemer, som f.eks. kemikalier, hvis anvendelse reguleres i REACH-forslaget, og pesticider, som ofte overføres gennem amning. Den medicinske forskning, som i dag gennemføres, og mange sikkerheds- og sundhedsstandarder vedrører i højere grad mandsdominerede arbejdsområder. Der bør opnås større viden og forskes mere på dette område, og statistikker og indikatorer bør udvikles yderligere, også set ud fra et kvindeperspektiv.

2.3.3.5.2 I forbindelse med aktioner, der skal forbedre kvinders arbejdsmiljø på områder, hvor kvinderne er talmæssigt stærkest repræsenteret, bør nationale strategier for sundhed og langvarig pleje omfatte integrerede politikker for sundhedsstandarder på arbejdspladsen for kvindelige landbrugere og generelt kvinders sundhed i landbrugsfamilier, ligesom for ensidigt monotont arbejde i industrien. Det bør også omfatte oplysning og undervisning i styrkelse af kvinders rolle.

2.3.3.5.3 EØSU opfordrer endvidere til større hensyntagen til, forskning i og undersøgelse af konsekvenserne af efterspørgslen efter omsorgsydelser og den deraf følgende belastning af kvinders fysiske og mentale sundhed.

2.3.3.5.4 EØSU tilslutter sig EU's mål for ligestilling mellem mænd og kvinder og henstiller, at den åbne koordinationsmetode anvendes på sundhedsområdet og omfatter ligestilling mellem mænd og kvinder og styrkelse af forebyggende programmer. Derudover er det nødvendigt at intensivere kønsfølsomme aktiviteter, der vedrører seksuelt overførte sygdomme (herunder HIV/AIDS) og seksuel og reproduktiv sundhed.

2.3.3.6 Bekæmpelse af flere former for diskrimination af især indvandrerkvinder og kvinder fra etniske minoriteter

2.3.3.6.1 Kvindelige medlemmer af ugunstigt stillede grupper er ofte dårligere stillet end de mandlige medlemmer. De er ofte udsat for flere former for diskrimination. Ligestilling mellem mænd og kvinder må fremmes i indvandrings- og integrationspolitikker for at sikre kvinders rettigheder og deltagelse i samfundslivet, udnytte deres beskæftigelsespotentialer fuldt ud og give dem øget adgang til uddannelse og erhvervsuddannelse.

2.3.3.6.2 EØSU beklager, at Haag-programmets mål, som blev vedtaget af Det Europæiske Råd med henblik på gennemførelse inden for området frihed, sikkerhed og retfærdighed i perioden 2005-2010, ikke nævner indvandrerkvinders særlige situation. Udvalget erkender problemet med flere og flere kvinder blandt indvandrerne og anbefaler, at kønsaspektet generelt integreres fuldt ud i EU's politikker og foranstaltninger i alle faser af indvandringsprocessen og i særdeleshed ved indrejse og integration i værtslandet.

2.3.3.6.3 Omsættelse og gennemførelse af eksisterende asylrelaterede redskaber, især midlertidig beskyttelse og minimumsstandards for modtageforhold, er i overensstemmelse med de forpligtelser, der er fastsat i internationale konventioner om menneskerettigheder og Genève-konventionen fra 1951. Derudover bør asylopolitikker afspejle karakteren af kønsbestemt forfølgelse af kvinder, som af denne grund flygter fra deres land.

2.3.3.7 Nøgleaktioner, som Kommissionen har opstillet for dette område

2.3.3.7.1 EØSU støtter Kommissionens opstillede nøgleaktioner og især de områder, hvor den prioriterer overvågning og styrkelse af kønsaspektet. Udvalget tilslutter sig initiativerne til strømlining af den åbne koordinationsmetode på områderne pensioner, social integration, sundheds- og langtidspæje, hvor der bl.a. bør lægges vægt på fremme af ligestilling mellem kvinder og mænd ⁽³⁾.

⁽³⁾ Se venligst punkt 5.2.2 i EØSU's udtalelse af 20. april 2006 om »Strategi for den åbne koordinationsmetode vedrørende social sikring«, ordfører: Jan Olsson (EUT C 185 af 8.8.2006, s. 87). URL: <http://eur-lex.europa.eu/JOIndex.do?year=2006&serie=C&textfield2=185&Submit=Search>.

2.3.4 Bedre forening af arbejde, privat- og familieliv

2.3.4.1 EØSU anerkender vigtigheden af at udarbejde foranstaltninger, herunder fastlægge klare mål og indikatorer, for at sikre, at der tilbydes børnepasningsfaciliteter fra fødslen op til den undervisningspligtige alder og billige og tilgængelige pasnings- og plejeordninger for andre nærtstående, da det griber direkte ind i kvinders deltagelse i lønnet arbejde. Der bør også indføres skolefritidsordninger for børn gennem hele deres skoletid, som er tilpasset forældrenes arbejdstider.

2.3.4.2 EØSU er enig i, at det er vigtigt at finde en balance mellem privatliv og arbejde og erkender, at fordelene ved fleksible former for arbejdstilrettelæggelse stadig ikke er så udbredt, som de burde være. Udvalget er bekymret for, at visse nye former for arbejdstilrettelæggelse kan føre til udnyttelse af arbejdstagere og til usikre job, som ofte udføres af kvinder, og mener klart, at der skal ske en passende afvejning af hensynet til fleksibilitet og hensynet til sikkerhed.

2.3.4.3 EU har erkendt vigtigheden af, at mænd og kvinder sikres en balance mellem privatliv og arbejdsliv ⁽⁴⁾. Den kønsopdelte opdeling med hensyn til det huslige arbejde og omsorgsopgaver i hjemmet må ændres, hvis en ligelig fordeling af opgaverne mellem mænd og kvinder skal opnås. Mænds rolle i hjemmet bør styrkes. I relation til den aktuelle debat om revision af arbejdstidsdirektivet er der endvidere behov for at fastlægge arbejdstider, som samfundsmæssigt set er forenelige med familieansvaret.

EØSU erkender, at det er vigtigt at udarbejde foranstaltninger, herunder fastlægge klare mål og indikatorer, for at sikre pasningsmuligheder for såvel børn som nærtstående ældre og handicappede.

2.3.5 Fremme af ligelig deltagelse af kvinder og mænd i beslutningsprocessen

2.3.5.1 Indsatsen mod kvinders underrepræsentation i politik, økonomisk beslutningstagning og videnskabelig og teknologisk forskning er stadig ikke effektiv nok. Kommissionens foreslåede nøgleaktioner vil tage fat på dette udemokratiske forhold. Medlemsstaternes vilje til at gennemføre de nødvendige foranstaltninger er imidlertid stadig meget ringe. Segregeringen er synlig i både den offentlige og private sektor. Kvinder er underrepræsenteret i ledende og beslutningstagende stillinger inden for både den offentlige og private sektor.

⁽⁴⁾ Resolution vedtaget af Rådet og arbejds- og socialministrene, forsamlet i Rådet, af 29. juni 2000 om afbalanceret deltagelse af kvinder og mænd i arbejds- og familieliv (2000/C 218/02). URL: http://europa.eu.int/eur-lex/pri/da/oj/dat/2000/c_218/c_21820000731da00050007.pdf.

2.3.5.2 EØSU anbefaler derfor at indføre mål og tidsfrister for virkeliggørelsen af målet om lighed, så kvinder sikres deltagelse i alle dele af beslutningsprocessen, da udvalget mener, at disse effektivt kan styrke kvinders repræsentation i politisk lederskab, økonomisk beslutningstagning og videnskabelig og teknologisk forskning.

2.3.5.3 Alle EU-institutionerne bør samtidig effektivt gennemføre positive foranstaltninger på alle niveauer, hvor kvinder er underrepræsenteret i beslutningstagningen i overensstemmelse med artikel 1d (77) 96 i vedtægten for tjenestemænd i De Europæiske Fællesskaber af 1.5.2004 (⁷). Resultatet af sådanne positive foranstaltninger bør overvåges og offentliggøres regelmæssigt.

2.3.6 Udryddelse af kønsbestemt vold og menneskehandel

2.3.6.1 Kommissionen er fast besluttet på at udrydde enhver form for vold. Kvinder er hovedofre for kønsbestemt vold. EØSU har for nylig behandlet dette emne i en initiativudtalelse om vold mod kvinder i hjemmet (⁸). Vold mod kvinder i hjemmet er en barriere for kvindernes sociale integration i almindelighed og deres integration på arbejdsmarkedet i særdeleshed, med marginalisering, fattigdom og finansiell og materiel afhængighed til følge. Der er behov for at fastlægge en europæisk handlingsplan for vold mod kvinder.

2.3.6.2 Menneskehandel er et problem, der ikke kan behandles isoleret. Det er en integreret del af organiseret kriminalitet, og kræver, at samtlige medlemsstater samarbejder om at fastlægge en mere sammenhængende sikkerhedspolitik og en fælles lovramme, som gør det muligt at operere effektivt på dette område. Haag-programmet (⁹) og FN-konventionen mod grænseoverskridende organiseret (¹⁰) fastlægger EU's mål på dette område. EØSU har vedtaget en udtalelse, som understreger vigtigheden af en effektiv sikkerhedspolitik, som yder beskyttelse til borgerne i et frit og åbent samfund inden for fastlagte retlige rammer og som gennemføres med respekt for retsstaten (¹¹).

(⁷) Jf. http://www.europa.eu.int/comm/dgs/personnel_administration/statut/tocen100.pdf.

(⁸) EØSU's udtalelse af 16.3.2006 om »Vold mod kvinder i hjemmet«, ordfører: Renate Heinisch (EUT C 110 af 9.5.2006, s. 89).

URL: <http://eur-lex.europa.eu/JOIIndex.do?year=2006&serie=C&text-field2=110&Submit=Search>.

(⁹) Jf. http://ec.europa.eu/justice_home/news/information_dossiers/the_hague_priorities/index_en.htm.

(¹⁰) Jf. http://www.unodc.org/unodc/crime_cicp_convention.html.

(¹¹) EØSU's udtalelse af 15.12.2005 om »Meddelelse fra Kommissionen til Rådet og Europa-Parlamentet: Haag-programmet: Ti prioriteter for de næste fem år Partnerskabet for fornyelse i EU inden for frihed, sikkerhed og retfærdighed«, ordfører: Luis Miguel Pariza Castaños (EUT C 65 af 17.3.2006, s. 123-130). URL: <http://eur-lex.europa.eu/JOIIndex.do?year=2006&serie=C&text-field2=65&Submit=Search>.

2.3.6.3 Handlede kvinder bør ikke underkastes ufrivillig tilbagesendelse, da de kan blive udsat for menneskehandlere i deres hjemlande, hvis de tvinges til at vende tilbage. I stedet bør de få ret til ophold i det land, hvortil de er blevet bragt, og der skal indføres passende beskyttelsesforanstaltninger mod muligt misbrug af denne ret.

2.3.6.4 EØSU henstiller, at medlemsstaterne drager omsorg for, at der gennemføres foranstaltninger, som giver kvinder, der er ofre for menneskehandel og seksuel udnyttelse, flere rettigheder og støtte. Det er nødvendigt at sætte ind mod den eskalierende efterspørgsel efter seksuelle ydelser ved at lave flere oplysningskampagner, som især retter sig mod kunderne. Det bør være en del af et bredere uddannelsesinitiativ med henblik på at udvide menneskers adgang til andre job- og indtjeningsmuligheder.

2.3.6.5 Medlemsstaterne bør overveje at kriminalisere køb af seksuelle ydelser eller, som en sidste udvej, yde større beskyttelse til handlede eller på anden måde ufrivillige deltagere i sexhandelen.

2.3.7 Udryddelse af fastlåste kønsrollemønstre i samfundet

2.3.7.1 EØSU er enig med Kommissionen i, at medierne spiller en afgørende rolle, når det gælder om at påvirke holdninger og adfærd. De foreslåede aktioner, som omfatter udryddelse af fastlåste kønsrollemønstre i forbindelse med uddannelse, på arbejdsmarkedet og i medierne, beskæftiger sig med disse spørgsmål og angiver retningen for medlemsstaterne.

2.3.7.2 I erkendelse af, at der stadig ikke er lige adgang for kvinder til medierne og især ikke til mediernes beslutningstagende poster, er EØSU også enig i, at der bør fastlægges politikker vedrørende kønsligestilling og medier. EØSU anbefaler derfor følgende:

- (a) Udvikling af fælleseuropæiske oplysningskampagner om nultolerance over for kønsbestemte krænkelse og nedværdigende billeder af kvinder i medierne.
- (b) Som anbefalet i Kommissionens foreslåede direktiv om samordning af visse love og administrative bestemmelser i medlemsstaterne vedrørende udøvelse af tv-spredningsvirksomhed bør medlemsstaterne sikre, at audiovisuel kommerciel kommunikation ikke indeholder nogen form for diskrimination på grund af race, køn eller nationalitet (¹²).
- (c) Tilskyndelse til at indføre undervisning i kønsligestilling på medieuddannelserne og udvikle stærke mekanismer til at sikre kønsmæssig balance på alle niveauer i beslutningsprocessen inden for medieindustrien.

(¹²) KOM(2005) 646 endelig. Jf. fodnote 2.

(d) Udvikling af offentlig tv- og radiovirksomhed til et uafhængigt redskab med en public service-opgave, der består i at beskytte grundlæggende rettigheder og ligestilling mellem kønnene.

2.3.7.3 EØSU støtter den foreslåede aktion om at oplyse om ligestilling gennem Kommissionens plan for demokrati, dialog og debat ⁽¹³⁾ (»Plan D«) og relaterede aktiviteter, som tilrettelægges af Kommissionens repræsentationskontorer i medlemsstaterne.

2.3.8 Fremme af ligestilling mellem mænd og kvinder uden for EU

2.3.8.1 EØSU støtter Kommissionens bestræbelser på at fremme kvinders rettigheder i international sammenhæng.

2.3.8.2 EU's udviklings- og eksterne politikker må afspejle, at kvinder spiller en nøglerolle i udryddelse af fattigdom, og at en styrkelse af deres økonomiske, uddannelsesmæssige, politiske og kønsmæssige rolle ikke alene berører dem, men også deres familier og omgivende samfund.

2.3.8.3 EU må endvidere garantere, at kvinders behov og fremtidsudsigter integreres og overvåges på både nationalt og EU-plan og sikre, at kvinder har passende adgang til EU's finansielle bistand inden for rammerne af EU's udviklingspolitik.

2.3.8.4 Hvad angår intervention i krisesituationer bør kønsaspektet integreres i den europæiske forsvars- og sikkerhedspolitik (EFSP) i overensstemmelse med FN-resolution 1325 ⁽¹⁴⁾ og den europæiske resolution om inddragelse af kvinder i fredelig konfliktløsning af november 2000.

2.3.8.5 Kommissionens kontor for humanitær bistand (ECHO) bør i sin politik prioritere hjælp og finansiell bistand til kvinder, der udsættes for kønsbestemt vold under konflikter, og forsøge at klage gennem den internationale lovgivnings mekanismer umiddelbart efter væbnede konflikter.

2.4 *Del II: Bedre forvaltningsskik for ligestilling mellem mænd og kvinder*

2.4.1 Ligestilling kan kun opnås ved et klart engagement på højeste politiske plan. Kommissionen fremmer ligestilling i egne rækker ⁽¹⁵⁾ og støtter en række strukturer, der arbejder med ligestillingsspørgsmål, og som har medført betydelige fremskridt. Der skal imidlertid fortsat gøres store fremskridt på de nøgleområder, som udpeges i denne køreplan, og det kræver bedre forvaltning på alle planer: i EU's institutioner, medlemsstaterne, parlamenterne, hos arbejdsmarkedets parter og i civilsamfundet. På det nationale plan er støtten til ligestillingsministre af afgørende betydning.

2.4.2 EØSU anbefaler, at de nuværende strukturer i Kommissionen styrkes gennem større sammenhæng og netværksarbejde for at fremme ligestilling mellem mænd og kvinder såvel som af mekanismerne for dialog og høring af det organiserede civilsamfund. Der bør gives større støtte til og anerkendelse af kvindeorganisationer på nationalt plan, ligesom deltagelsesdemokratiet bør indgå i flere samspil.

2.4.3 EØSU går endvidere ind for, at der indføres obligatorisk undervisning i integrering af kønsaspektet og kønsbevidsthed inden for EU's institutionelle system.

2.4.4 EØSU foreslår også, at der i Kommissionens GD for Budget nedsættes en arbejdsgruppe for budgettering ud fra et ligestillingsperspektiv, og at der gennemføres en særskilt køns-specifik konsekvensanalyse af EU's budget en gang om året.

2.4.5 EØSU mener, at overvågning af udviklingen i gennemførelsen er vigtig for at sikre, at de opstillede mål i køreplanen opfyldes. Midtvejsevalueringen, som skal gennemføres i 2008, bør også danne grundlag for udvikling af yderligere foranstaltninger og om nødvendigt andre end dem, som er fastlagt på de hidtil udpegede indsatsområders og lede op til 2010 og opfølgningen på denne køreplan.

Bruxelles, den 13. september 2006

Anne-Marie SIGMUND

Formand for

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg

⁽¹³⁾ Meddelelse fra Kommissionen til Rådet, Europa-Parlamentet, Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg og Regionsudvalget — Kommissionens bidrag til tænkepausen og tiden derefter: Plan D for demokrati, dialog og debat (KOM(2005) 494 endelig).
URL: http://europa.eu.int/eur-lex/lex/LexUriServ/site/da/com/2005/com2005_0494da01.pdf.

⁽¹⁴⁾ Jf. <http://www.peacewomen.org/un/sc/1325.html> (vedtaget den 31. oktober 2000).

⁽¹⁵⁾ Bilag III i meddelelsen.

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om »Fælleseuropæiske transportkorridorer 2004-2006«

(2006/C 318/30)

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg besluttede den 16. december 2004 under henvisning til forretningsordenens artikel 29, stk. 2, om: »Fælleseuropæiske transportkorridorer 2004-2006«.

Det forberedende arbejde henvistes til EØSU's Sektion for Transport, Energi, Infrastruktur og Informations-samfundet, som udpegede Karin Allewelt til ordfører. Sektionen vedtog sin udtalelse den 4. september 2006.

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg vedtog på sin 429. plenarforsamling den 13. og 14. september 2006, mødet den 13. september 2006, følgende udtalelse med 192 stemmer for, 4 imod og 10 hverken for eller imod.

1. Den permanente studiegruppes målsætning

1.1 Siden den fælleseuropæiske transportpolitik begyndelse i 1991, hvor grundlaget for planlægningen af de vigtigste korridorforbindelser blev lagt, har EØSU arbejdet aktivt og med stor overbevisning med denne politik for at fremme samhørigheden ud over EU's ydre grænser. I 2003 blev der offentliggjort en brochure om det arbejde, man har udført i de sidste 10 år ⁽¹⁾. Siden da har en permanent studiegruppe arbejdet løbende med dette spørgsmål. Den sidste udtalelse ⁽²⁾ omfattede rapporteringsperioden 2002 — 2004. Den foreliggende udtalelse ser på udviklingen indtil medio 2006.

1.2 Den permanente studiegruppes mål er at forbinde skabelsen af en fælleseuropæisk transportinfrastruktur med de transportpolitiske mål om et bæredygtigt og effektivt transportsystem og samhørighedsmålene helt fra begyndelsen og hen over EU's grænser. Der må tages hensyn til sociale, økonomiske, driftsmæssige, miljø- og sikkerhedspolitiske samt regionale spørgsmål, ligesom de relevante interessegrupper skal inddrages. Den permanente studiegruppe ønsker selv at yde et bidrag gennem sit praktiske arbejde »ude i marken«. Den foreliggende udtalelse redegør for aktiviteter og erfaringer i årene 2004 — 2006 og vurderer samtidig hidtidige politiske ændringer på dette område.

2. Konklusioner

2.1 Forbindelsen mellem på den ene side udviklingen af transportinfrastrukturen og på den anden side gennemførelsen af centrale transportpolitiske mål og operationelle spørgsmål er kernen i EØSU's initiativ og er ikke blevet mindre vigtig eller påtrængende. Skønt det hyppigt og ved mange lejligheder er blevet påpeget på politisk niveau, at en sådan forbindelse skal etableres, har fremskridtene været beskedne, fordi der ikke er blevet udviklet nogen specifik gennemførelsesmetode. Håbet om, at de transportpolitiske mål næsten automatisk vil blive kædet sammen med den fortsatte udvikling af infrastrukturen, er ikke blevet indfriet i de senere år. På dette punkt kan regionerne spille en nøglerolle, eftersom det er her, alle spørgsmål

konkret samles og hvor der er størst brug for en forståelse af den fælleseuropæiske sammenhæng. Den permanente studiegruppe viste således vejen ved at afholde en regional konference i Nordøstpolen, hvor man understregede vigtigheden af at tage hensyn til, hvordan de planlagte hovedtransportårer påvirker regionerne. Den europæiske politik må her påtage sig et større ansvar. Det er ikke tilstrækkeligt kun at betragte de centrale transportårer som et europæisk anliggende.

2.2 I de forgangne 2 år er der blevet gjort meget for at tilpasse den europæiske infrastrukturplanlægning til den nye politiske situation. Inden for EU er nye prioriterede projekter blevet iværksat, nye centrale transportårer med nabolandene udpeget og et initiativ med landene i det vestlige Balkan videreudviklet. I princippet betragter EØSU disse nye initiativer som en succes og bifalder især, at opgaven med at etablere forbindelser med nabolandene er blevet taget seriøst. Disse nye initiativer er dog stadig forankret i gamle koncepter. Næsten alle drejer sig om planlægning af transportruter, spørgsmål om intermodalitet og miljøvirkninger, men der er næppe — om overhovedet — taget hensyn til økonomiske og sociale interesser på lokalt plan. EØSU finder dette yderst beklageligt.

2.3 En grund til at revidere infrastrukturplanlægningen på europæisk plan var de meget langsommelige fremskridt med gennemførelsen, som ofte skyldtes mangel på økonomiske ressourcer. Fokus på nogle få projekter blev derfor topprioritet. EØSU mener, at EU-støtten også bør øges. EØSU har allerede fremlagt forslag andetsteds om muligheden for yderligere støtte. I det mindste bør de 20 % medfinansiering, der er til rådighed for projekter i EU, udnyttes bedre gennem EU-fondene. Eftersom der er blevet bevilget mere støtte, kan og bør de betingelser, som er fastlagt for infrastrukturprojekter, f.eks. vedrørende miljø, intermodalitet eller sikkerhed, også formuleres på en mere bindende måde.

2.4 EØSU slår til lyd for fælles fodslag mellem de grænseoverskridende organer, som er blevet oprettet af de nationale transportministerier i medlemsstaterne (f.eks. styringsudvalgene for korridorerne) og dem, som Kommissionen har etableret.

⁽¹⁾ EØSU: Ti år med en fælleseuropæisk transportpolitik, 2003.

⁽²⁾ EØSU's udtalelse om »Paneuropæiske transportkorridorer«, EUT C 120 af 20.5.2005, s. 17.

Koordination vil i sig selv ikke være tilstrækkeligt eller vil indebære, at man forspilder en vigtig chance for at gøre fremskridt med den praktiske politik. Det bliver stadig vanskeligere at se, hvem som har hvilket ansvar for at opfylde de overordnede transportpolitiske mål. De første tre paneuropæiske transportkonferencer i 1991, 1994 og 1997 resulterede i vigtige retningslinjer. Helsingfors-erklæringen fra 1997 danner fortsat et fortrinligt grundlag for samarbejde takket være sin omfangsrige karakter. Hensigten var på daværende tidspunkt regelmæssigt at evaluere fremskridtene. I dag er det næsten kun færdiggørelsen af anlægsarbejder, som evalueres.

2.5 EØSU's konference i Białystok var en stor succes ⁽³⁾. Den bragte ikke blot Europa til regionen, men formidlede også forventningerne hos regionens befolkning til en effektiv fælleseuropæisk transportpolitik. EØSU vil centrere sine fremtidige aktiviteter inden for dette område om sin kapacitet til at tilvejebringe et sådant incitament. Det vil også være nyttigt at fortsætte det tætte samarbejde med styringsudvalgene for korridorerne, »South East Europe Transport Observatory« (SEETO) og selvfølgelig Kommissionen som led i den igangværende koordination. Det er vigtigt fremover at studere og evaluere ikke kun regionale tilgange men også transportforms-relaterede spørgsmål langs de vigtigste transportårer og prioritetsprojekter i TEN-T-netværket.

3. En ny sammenhæng for den fælleseuropæiske transportpolitik

3.1 Der er sket en stor udvikling i Europa i løbet af de sidste to år. I maj 2004 blev ti nye medlemsstater optaget i EU. EU har fornyet og styrket sit engagement over for landene på det vestlige Balkan og udviklet en ny naboskabspolitik. Kommissionens initiativ med henblik på at omarbejde de transeuropæiske net og videreudvikle korridorerne var på den ene side orienteret indad, da det afspejlede udvidelsen i 2004 og også sikrede, at der i EU's TEN-T-politik er blevet taget hensyn til nogle af erfaringerne med korridorerne ⁽⁴⁾. På den anden side var det også et spørgsmål om at udvide de centrale transportårer på linje med — og bestemt også uden for rammerne af — EU's nye naboskabspolitik.

3.2 I 2002 foretog Kommissionen en evaluering af gennemførelsen af TEN-T-netværket og de fælleseuropæiske korridorer. Resultaterne viste generelt tegn på alvorlige forsinkelser, hvad angik udbygningen af hovedtransportakserne. Man valgte en ny fremgangsmåde med klart identificerede prioriteringer og større engagement fra de berørte landes side. Der skelnes i den forbindelse mellem tre forskellige geografiske regioner: EU i sin fremtidige udformning med 27 medlemsstater, det vestlige Balkan ⁽⁵⁾ og de resterende lande og regioner, som grænser op til EU-27. For hvert af de tre regioner fik grupper på højt niveau mandat

af Kommissionen til at fremsætte henstillinger om prioriterede projekter eller aktionslinjer.

3.3 Det første projekt af denne art blev udført for EU-27 af gruppen på højt niveau, som blev koordineret af Karel Van Miert (2002–2003). Tre fjerdedele (3/4) af de fælleseuropæiske korridorer blev nøje undersøgt, og gruppen udviklede 30 transportinfrastrukturprojekter, som både dækker »gamle« og »nye« medlemsstater, der repræsenterede prioriteterne for EU-27's transeuropæiske transportnetværk (TEN-T). Herudover anbefalede gruppen bl.a. nye finansielle og lovgivningsmæssige bestemmelser til støtte for gennemførelsen af TEN-T samt nye projekt-baserede koordinationsmekanismer. Henstillingerne fra gruppen på højt niveau førte til en revision af TEN-T-retningslinjerne i april 2004.

3.4 Det vestlige Balkan har udgjort et mindre homogent grundlag for regional politikplanlægning end EU-27: Landenes forskelligartede status i forhold til EU, de internt regionale forbindelser samt dynamikken i relationerne med EU har ført til løbende justeringer af politikken. Den tidligere militære konflikt efterlod Balkan med et stort behov for stabilitet — økonomisk, socialt og politisk — og derfor med endnu større behov for bistand udefra. Af den grund har den regionale tilgang til det vestlige Balkan en særlig merværdi, og EU har været en ivrig fortaler for denne fremgangsmåde, ikke kun i transportsektoren, men også i indsatsen for et etablere et fælles frihandelsområde og et fælles energimarked.

3.4.1 I 2000 udsendte Kommissionen en strategi for et regionalt transportsystem i Sydøsteuropa som et multimodalt transportinfrastrukturnetværk. Strategien blev efterfulgt af to studier — TIRS og REBIS ⁽⁶⁾, hvor basisnetværket blev defineret, og der blev fremsat henstillinger vedrørende investeringer og finansiering. Denne proces dannede grundlag for etableringen af et eget sekretariat i Beograd: »South East Europe Transport Observatory« (SEETO). SEETO skal ikke kun støtte og koordinere infrastrukturudviklingen, men også tjene som kontaktsted for spørgsmål fra arbejdsmarkedets aktører. Dette bliver i stigende grad benyttet. I den forbindelse bliver også EØSU's permanente studiegruppe udtrykkeligt nævnt.

3.4.2 Den første femårige *handlingsplan*, som dækker perioden 2006 — 2010, blev undertegnet i november 2005 og udpegede ca. 150 projekter. Ydermere bliver op til 20 såkaldte regionale »bløde projekter« — som repræsenterer foranstaltninger, der skal ledsage etableringen af regionale netværk — opremset i planen. I betragtning af de alvorlige finansielle begrænsninger er antallet af prioriterede infrastrukturprojekter for nylig blevet drastisk reduceret til 22. Processen, som koordineres af SEETO, kan sammenlignes med den tidligere TINA-proces i EU, hvor det regionale netværk blev færdiggjort i forlængelse af de vigtigste akser/korridorer.

⁽³⁾ Redegørelse for konferencen forefindes i bilag I.

⁽⁴⁾ Baseret på ekspertgruppen, ledet af Karel van Miert, som indgav sin rapport i juni 2003.

⁽⁵⁾ På grund af politisk samhørighed bliver det vestlige Balkan til tider behandlet som en del af Sydøsteuropa, som i praksis omfatter — ud over det tidligere Jugoslavien — Rumænien, Bulgarien og endnu sjældnere Tyrkiet og Republikken Moldova.

⁽⁶⁾ (Regional Balkans Infrastructure Study — Transport/Regionalstudie om transportinfrastrukturen på Balkan).

3.5 Arbejdet i gruppen på højt niveau under Loyola de Palacios ledelse så på, hvordan man kunne videreudvikle hovedtransportakserne til EU's nabolande og længere bort. Fire forbindelser til lands og en akse til søs blev fastlagt (?). Disse skulle ikke kun repræsentere de vigtigste internationale forbindelser, men også styrke den regionale samhørighed. Gruppen på højt niveau har også fremsat adskillige forslag til horisontale foranstaltninger som f.eks. hurtigere behandling af grænseformaliteter, bedre trafik-/transportikkerhed og bedre fælles drift inden for jernbanetransporten. Gruppen på højt niveau anbefaler også tættere koordination og bedre gennemførelse ved at erstatte hensigtserklæringer med bindende aftaler. På basis af anbefalingerne vil Kommissionen offentliggøre en meddelelse om sine planer engang i juli eller september. Den permanente studiegruppe finder, at Kommissionen bør tage tilstrækkelig hensyn til de horisontale spørgsmål.

3.6 Der har været varierende fremskridt med arbejdet i korridorerne og transportområderne (for detaljer se bilag II). Med undtagelse af Barents-Euro-Arktis-regionen har transportområderne endnu ikke gjort nogen forskel, en situation, som kun har ændret sig lidt, siden områderne blev oprettet i 1997 (på Helsingfors-konferencen). Der har været en stigende tendens til, at samarbejdet inden for korridorerne også spredes til regionale netværker. EØSU anser dette for at være en helt og holdent positiv udvikling. I løbet af de sidste to år har der ikke været nogen fremskridt, hvad angår finansiel og teknisk opbakning til de organisatoriske aktiviteter. Kommissionen har ikke reageret på de hyppige opfordringer til mere støtte. En afgørende forandring er imidlertid — arbejdet i grupperne på højt niveau og Kommissionens konklusioner taget i betragtning — at korridor-modellen i praksis er forældet. Inden for EU fastlægges prioriterne i overensstemmelse med de 30 TEN-projekter. Uden for EU er korridorerne blevet »erstattet« af de fem nye akser eller er blevet videreført under forskellige navne. Der er åbenlyst tilstrækkelig grund til at fortsætte arbejdet med dem. Styringsudvalgene har etableret sig som vigtige platforme for kontakt og samarbejde for de deltagende trafikministerier, og de har udviklet deres egen identitet (»brand«). De fortsætter arbejdet på vigtige områder, som ikke dækkes af andre grænseoverskridende initiativer som f.eks. de prioriterede TEN-projekter uden udpegede specialkoordinatorer.

3.7 Kommissionen har optrappet sin støtte til koordination, og de regelmæssige koordinationsmøder, som afholdes en eller to gange om året med alle korridorformænd og forskellige andre ledende aktører, er et nøgleforum for udveksling. EØSU

(?) Der er tale om følgende forbindelser:

- Sydvestaksen: Sydvestforbindelsen til EU's centrum inkl. Schweiz på den ene side og akse »Transmaghreb« fra Marokko til Egypten.
- Sydøstaksen: Forbinder EU's centrum via Balkan og Tyrkiet med Kaukasus og Det Kaspiske Hav samt Nærøsten indtil Egypten.
- Centralaksen: Forbinder EU's centrum med Ukraine og Sortehavet samt med Rusland og Sibirien.
- Nordøstaksen: Forbinder EU med Norge samt med Rusland og Transsibirien.
- Motorvej til søs: Forbinder Østersøen, Atlanterhavet, Middelhavet og Sortehavet samt kystlandene. En udvidelse via Suezkanalen planlægges også.

er altid velkommen til at deltage og samarbejde og bemærker, at dette også værdsættes. Disse møder drejer sig ikke blot om at udveksle information om den seneste udvikling i forbindelse med anlægsprojekterne, men i stigende grad diskuterer man også grundlæggende og konceptmæssige spørgsmål vedrørende en fælleseuropæisk politik for transportinfrastruktur. En række strukturelle innovationer er relevante her: For at fremme gennemførelsen af centrale afsnit af TEN-projekter har Kommissionen udpeget særlige koordinatore for seks projekter (?). Man har også taget skridt til at oprette et agentur, som også i lyset af den øgede støttevolumen skal forbedre finansieringen og gennemførelsen af nøgleprojekter. Endelig er der en løbende debat om en juridisk bindende form for grænseoverskridende samarbejde, som strækker sig længere end eksisterende hensigts-erklæringer.

4. Organisering af arbejdet i den permanente studiegruppe — aktiviteter

4.1 I overensstemmelse med omorienteringen af den fælleseuropæiske transportpolitik fokuserer den permanente studiegruppe ikke længere kun på arbejdet i korridorerne, men også på prioriterede projekter inden for det transeuropæiske transportnetværk (?) samt nylige planlægningsaktiviteter af den ekspertgruppe, som ledes af Loyola de Palacio, f.eks. ideen om en særlig forbindelse mellem Spanien og Afrika. I diskussionerne med de relevante departementer i GD TREN kom det frem, at der vil blive sat pris på EØSU's bidrag til den socioøkonomiske evaluering af afsluttede eller planlagte TEN-projekter.

4.2 Ved årsskiftet 2004/2005 indledte Kommissionen forarbejdet til den anden ekspertrapport under ledelse af Loyola de Palacio. På dette tidlige stadium havde den permanente studiegruppe mulighed for at tilkendegive sine synspunkter om centrale spørgsmål (?). Studiegruppen havde følgende bemærkninger: Miljøbeskyttelse må spille en stærkere rolle; kravet om intermodalitet bør omsættes mere effektivt i praksis, f.eks. kan det vælges som et særskilt evalueringskriterium; der bør også sættes større fokus på forbindelsen til regionale transportnetværk. Endelig fremhævede den permanente studiegruppe betydningen af horisontale aspekter som f.eks. harmonisering af lovgivningen, sikkerhedsaspekter osv. og understregede, at disse aspekter skal diskuteres mere tilbundsående og i større

- (?) I. Berlin-Palermo-jernbaneforbindelsen (van Miert).
- II. Lisbon-Madrid-Tours/Montpellier-højhastighedsjernbaneforbindelsen (Davignon).
- III. Lyon-Torino-Budapest-Den ukrainske grænsejernbaneforbindelse (de Palacio).
- IV. Paris-Bratislava-jernbaneforbindelsen (Balzacs).
- V. »Rail Baltica« — Warszawa-Helsingfors-jernbaneforbindelsen (Telicka).
- VI. Jernbanekorridorer og ETRMS (Vinck).
- (?) Beslutning nr. 884/2004/EF af 29. april 2004, EUT 30.4.2004 og 7.7.2004.
- (?) Brev til E. Thielmann, GD Tren af 15. december 2004.

detalje, hvis hensigten er at fremskynde gennemførelsen af EU's transportpolitiske målsætninger. I sit skriftlige svar ⁽¹¹⁾ understregede Kommissionen, at den fremover vil lægge større vægt på kravet om forbindelse til især regionale transportnetværk.

4.3 I forlængelse af den anden ekspertrapport har Kommissionen også taget hensyn til det hidtidige arbejde i korridorerne. Den permanente studiegruppe kom også med en kort evaluering og slog især til lyd for, at der skulle være mere plads til spørgsmål vedrørende økonomisk og social samhørighed og konsultation. Studiegruppen fandt det vigtigt at styrke styringsudvalgene og deres netværk, at gøre de eksisterende ordninger mere bindende og at overvåge fremskridt, hvilket først og fremmest hører under styringsudvalgenes eget beføjelsesområde. I sin evaluering af spørgeskemaet drog Kommissionen fire vigtige konklusioner ⁽¹²⁾: Korridorkonceptet har stået sin prøve og skal bevares; hvad angår drift og hensynet til socioøkonomiske faktorer er der brug for tiltag; det er vigtigt at overvåge fremskridtene mere nøje, men en sådan overvågning bør være baseret på hver korridors særtræk; korridorerne positive virkning kan kun vurderes på lang sigt, men jo mere bindende en karakter samarbejdet får, desto mere effektivt vil det være.

4.4 Samarbejdet med styringsudvalgene i de ti transportkorridorer har fortsat med at spille en vigtig rolle i de sidste to år. Af praktiske og personalemæssige grunde kan man ikke opretholde den aktive deltagelse i styringsudvalgsmøderne på samme niveau som i tidligere år. Man har imidlertid opretholdt kontakterne, ikke mindst fordi koordinationsmøderne, som afholdes ca. to gange om året i Bruxelles, sikrer regelmæssige møder og erfaringsudveksling. Den permanente studiegruppe har indført et system med arbejdsdelt ansvar for de enkelte korridorer, som i fremtiden kan føre til et mere praktisk engagement og større kontinuitet i egne rækker.

4.5 Udarbejdelsen af udtalelsen »Banegårdenes betydning i storbyer og byer i den udvidede Europæiske Union« ⁽¹³⁾, som blev integreret i den permanente studiegruppes arbejde og vedtaget i februar 2006, blev prioriteret forholdsvis højt. Som udstillingsvindue for jernbanepassagertransporten og som tjenestecenter i trafiknettet skal banegårde og deres vedligeholdelse, brug og udformning — især af sikkerhedsmæssige grunde — gøres mere synlige i den europæiske trafikpolitik.

4.6 I den omtalte periode arrangerede den permanente studiegruppe to eksterne arrangementer: I november 2004 deltog EØSU i en opsigtsvækkende togrejse langs X-korridoren, arrangeret af Arbejdsfællesskabet »ARGE Korridor X«, der fra Villach i Østrig via Zagreb i Kroatien fører til Sarajevo i

Bosnien-Hercegovina. Aktionen var et forsvar for mere effektive jernbaneforbindelser og grænseoverskridende samarbejde mellem regionens jernbaner. Ved de enkelte stop på rejsen blev der gennemført mediearrangementer. Det andet eksterne arrangement blev afholdt i Białystok, Polen, hvor man satte fokus på planlægningen af Korridor I og dens regionale konsekvenser for naturbeskyttelse, sikkerhed og livskvalitet i Nordøstpolen. Białystok-konferencen var i mange henseender en klar succes og kan ses som højdepunktet af den permanente studiegruppes arbejde. Der følger derfor en vurdering af den i det følgende afsnit om »De vigtigste resultater«.

5. De vigtigste resultater af arbejdet i 2004-2006

5.1 Fra den 15. til 17. november 2005 arrangerede den permanente studiegruppe på indbydelse af marskallen af voivodien Podlaskie en konference med offentlig høring i Białystok, ledsaget af forskellige drøftelser og besøg i områderne omkring den transeuropæiske trafikkorridor 1, den såkaldte »Via og Rail Baltica«. Hensigten var, at man med repræsentanter for lokale og regionale myndigheder, forskellige erhvervsfaglige interessegrupper samt kompetente trafikpolitiske myndigheder på regionalt og nationalt niveau skulle diskutere forskellige løsningsforslag til, hvordan anlæggelsen af Korridor I bedst kan bringes i samklang med regionale interesser og miljøbeskyttelse. EØSU-delegationen blev ledsaget af en repræsentant for EU-Kommissionen, som især arbejder på at fremme Rail Baltica. Alle kontakter fandt sted i en atmosfære af enestående gæstfrihed. Delegationsrejsen var ikke kun af trafikpolitiske grunde vigtig, men var også en gensidig succes, når det gælder »Formidling af EU«.

5.1.1 Denne konference samlede diverse interesseparter, naturforvaltere, kommunalpolitikere, virksomheder i jernbaneindustrien, lokalbefolkning og samarbejdsudvalg, og banede på en praktisk måde vej for en konkret forbindelse mellem regionerne og EU/Bruxelles. De forskellige måder, hvorpå transportkorridorer kan have en virkning, blev gjort begribelige: Belastningen på mennesker, der bor langs transitruerne, håbet om et økonomisk opsving som følge af transportforbindelserne, manglerne ved kollektivtransporten og den regionale jernbanetransport, bevarelsen af regionens naturrigdomme, frygten for tab af arbejdspladser, finansielle vanskeligheder for ikke at nævne bureaukratiske barrierer, som først kan erkendes og løses ved et møde af denne art. Disse kontakter var mangefacetterede og yderst lærerige for alle deltagere, og til slut opstod der også nye muligheder for problemløsning.

⁽¹¹⁾ Brev fra E. Thielmann af 21. januar 2005.

⁽¹²⁾ Evaluering fremlagt på koordinationsmødet den 21. april 2005 i Bruxelles.

⁽¹³⁾ Udvalgets udtalelse om »Banegårdenes betydning i storbyer og byer i den udvidede Europæiske Union«, EUT C 88 af 11.4.2006, s. 9.

5.1.2 Via Baltica i Nordøstpolen kan tjene som eksempel på en integreret fælleseuropæisk transportpolitik. Et af hovedproblemerne er dels trafikbelastningen i regionen som følge af transittrafikken, dels den absolut nødvendige økonomiske udvikling, som skabes af transportforbindelser, men ikke af transittrafikken. Et andet hovedproblem og samtidig regionens »hovedaktiv« er dens uovertrufne naturrigdomme, som skal beskyttes. Her blev der foreslået mange gode løsningsmuligheder, som ikke nødvendigvis er dyrere. Det var klart, at der i den regionale planlægning ikke i et rimeligt omfang tages hensyn til Rail Baltica, og det gav repræsentanten for EU-koordinatorerne lejlighed til at slå til lyd for denne korridorforbindelse. Det var tydeligt, at kun et integreret koncept for den samlede transport i regionen kan løse problemerne og dermed få bugt med hindringerne for planlægning og gennemførelse af Via Baltica og Rail Baltica. EØSU vil blive ved med at støtte den positive udvikling, der er blevet sat i gang.

5.2 Det grænseoverskridende samarbejde mellem transportministerierne i de enkelte stater langs »korridorerne« vil i fremtiden blive afløst eller overlappet af Kommissionens initiativ (se afsnit 3). Det er vigtigt at udnytte denne chance til at udvikle et tættere samarbejde i stedet for at koordinere to parallelle processer som hidtil. Det vil også danne et bedre grundlag for at

gennemføre de centrale transportpolitiske mål. Et uløst problem er, hvordan man mere effektivt kan gøre det grænseoverskridende samarbejde mellem EU's medlemsstater og tredjelande mere bindende. Bortset fra forbedrede kontraktmæssige relationer finder EØSU, at det bedst kan ske ved at målrette de tilgængelige EU-midler. Man bør f.eks. koncentrere sig om prioriterede projekter, selv inden for de prioriterede akser, og der bør gøres fuldt brug af den mulige 20 %-medfinansiering af projekter inden for EU. For øjeblikket ligger tilskuddet kun lige på 2-5 %.

5.3 Endelig er der problemet med at kombinere infrastruktur og drift, et område, som altid har været vigtigt for EØSU og som ikke er tilstrækkelig udviklet. Trods regelmæssige og hyppige tilsagn er der sket få fremskridt, da der ikke er blevet udviklet en særlig gennemførelsesprocedure på dette område. Håbet om, at de transportpolitiske mål mere eller mindre automatisk kan forbindes med den igangværende udvikling af infrastrukturen, er ikke blevet indfriet i de senere år. Transportpolitikken vil desværre ikke længere blive udformet af store konferencer. I fremtiden bør regionerne, hvor alle spørgsmål i praksis samles, og hvor det er afgørende at have en forståelse af det fælleseuropæiske perspektiv, derfor spille nøglerollen. Denne iagttagelse bekræftes af erfaringerne fra Bialystok-konferencen.

Bruxelles, den 13. september 2006

Anne-Marie SIGMUND

Formand for

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om EU's energiforsyning: en strategi for et optimalt energimix

(2006/C 318/31)

Kommissionen besluttede den 29. august 2005 under henvisning til EF-traktatens artikel 262 at anmode om Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om: *EU's energiforsyning: en strategi for et optimalt energimix*

Det forberedende arbejde henvistes til Den Faglige Sektion for Transport, Energi, Infrastruktur og Informationsamfundet, som udpegede Ulla Sirkeinen til ordfører. Sektionen vedtog sin udtalelse den 30. maj 2006.

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg vedtog på sin 429. plenarforsamling den 13.-14. september 2006, mødet den 13. september 2006, følgende udtalelse med 162 stemmer for, 27 imod og 15 hverken for eller imod:

1. Konklusioner og henstillinger

1.1 EØSU mener, at Europa bør opstille et strategisk mål for et varieret energimix, som skal opfylde optimale økonomiske, forsyningssikkerhedsmæssige og klimapolitiske målsætninger. Alle energikilder og -teknologier indebærer, set i forhold til disse målsætninger, en række fordele og ulemper, som der må tages hensyn til på åben og afbalanceret vis.

1.2 Der er behov for et varieret energimix:

- for at opnå **rimelige energiomkostninger** ved at skabe konkurrence mellem forskellige former for brændsel og en optimal overordnet effektivitet i energisystemerne, navnlig inden for elektricitetsområdet. Derudover skal forsyningskilderne diversificeres med henblik på at skabe konkurrence mellem leverandørerne.
- for at forbedre **forsyningssikkerheden** ved at skabe substitutionsmuligheder, når der opstår leveringsproblemer, og for at styrke brugernes position på markedet.
- for at sikre en europæisk og endog en **global solidaritet**, hvad angår ressourceanvendelse og miljøpåvirkninger.

1.3 **Ekstern energiafhængighed** i EU-området kan ikke undgås i dag. Der kan muligvis opstå politiske, økonomiske og tekniske problemer som følge af stor og tiltagende afhængighed af én forsyningskilde, navnlig med forsyninger fra områder, der ikke følger de samme spilleregler, eller områder præget af politisk uro, som det er tilfældet for olie og gas.

1.4 Kul og uran er tilgængelige på verdensmarkedet og kommer fra forskellige kilder, herunder fra EU, og giver derfor ikke anledning til bekymring.

1.5 Den tiltagende brug af **vedvarende energikilder** til elproduktion har et potentiale, der skal udnyttes, men selv om man når det af Europa-Parlamentet foreslåede mål om, at vedvarende energikilder skal dække 20 % af behovet inden 2020, er det **usandsynligt, at de vedvarende energikilder fuldt ud vil**

kunne erstatte traditionelle energikilder inden for en overskuelig fremtid.

1.6 Anvendelsen af **gas** er steget og stiger fortsat af markedsmæssige årsager, men også som følge af politiske valg. Det er nu klart, at der vil opstå problemer, hvis denne tendens fortsætter. Gas kan af forsyningssikkerheds- og omkostningsmæssige årsager næppe blive ved med at erstatte kul og kan heller ikke erstatte den nukleare energi på grund af emissioner. Der er også blevet protesteret imod brugen af de begrænsede gasforsyninger til energiformål, da gas på linje med olie er et værdifuldt råmateriale til brug i industrier med høj værditilvækst.

1.7 Spørgsmål om **nuklear** sikkerhed, nedlukning og den i de fleste medlemsstater hidtil uafklarede håndtering af brugt brændsel, især deponering, må på baggrund af den kritiske samfundsdebat i mange af EU's medlemsstater løses, hvis man vil fortsætte og endda øge anvendelsen af denne teknologi i lyset af dens fordele med hensyn til klimaændringer, lav økonomisk ekstern afhængighed og stabile omkostninger. Ud fra de forskellige scenarier vil den mulige substitution af nuklear energi inden for en overskuelig fremtid formodentlig næppe kunne realiseres uden en øget anvendelse af fossilt brændsel.

1.8 EØSU går ind for en **forsigtig tilgang til de fremtidige valg**. Det er ikke klogt at tro, at den fremtidige udvikling kan forudsiges fuldt ud og at alt sker i fuld overensstemmelse med de politiske mål eller de bedste forventninger. Politiske valg skal sikre tilstrækkelig energiforsyning til rimelige priser, også under mindre gunstige forhold. Alt andet ville være dybt uansvarligt.

1.9 **Alle muligheder skal holdes åbne**. Scenarierne for et EU med 25 medlemsstater i kapitel 4 understøtter denne konklusion. Selv det scenario, der er baseret på formodninger om den kraftigste udvikling i energieffektiviteten og i anvendelsen af vedvarende energikilder, kan ikke gøre en energiteknologi forældet, uden at der opstår negative indvirkninger på miljøet eller økonomi.

1.10 **Det nuværende mix bør udvikles gennem politiske strategier, så den eksterne afhængighed mindskes og så der bliver flere ikke-emissionsudledende kilder tilgængelige i Europa**, idet det bør bæres in mente, at markedsaktørerne tager beslutninger om investeringer i forskellige teknologier.

1.11 **EØSU anbefaler, at der udvikles en strategi for et optimalt energimix.** Det er i den sammenhæng vigtigt at tydeliggøre EU's, medlemsstaternes, de uafhængige myndigheders og markedsaktørernes rolle. På baggrund af en høj indbyrdes afhængighed i energispørgsmål mellem medlemsstaterne ville en bedre koordinering af energipolitikken i EU forbedre evnen til at reagere på interne og eksterne problemer.

Strategien for et optimalt energimix bør bestå af følgende elementer:

1.12 **Energieffektivitet, herunder kombineret kraft/varmeproduktion,** er det første centrale svar på de energipolitiske udfordringer. En bedre effektivitet giver ikke direkte et afbalanceret mix, men understøtter alle energipolitiske mål — konkurrenceevne, forsyningssikkerhed og klimaændringer.

1.13 **Vedvarende energikilder** har et stort potentiale i EU og skal støttes. Nogle teknologier har blot behov for en effektiv udvikling for at blive markedsklare, mens andre har behov for et mere langsigtet forsknings- og udviklingsarbejde. Politikkerne skal udformes omhyggeligt, så de ikke bidrager til den allerede voldsomme stigning i energipriserne.

1.14 Anvendelsen af **biobrændsel til transportformål** skal øges med omhu efter gennemførelsen af omfattende konsekvensanalyser. I første række skal det gældende direktiv om fremme af biobrændsel gennemføres ⁽¹⁾.

1.15 **Energieffektiviteten i transportbranchen** skal fremmes i kraft af forskellige foranstaltninger (se 6.3.1.5.)

1.16 Den **nukleare sikkerhed** og en løsning på spørgsmålet om **brugt nukleart brændsel**, som i de fleste lande indtil nu er uløst, er et presserende problem. Ansvar er operatørernes, og sikkerhedsmyndigheders og relevante internationale organer må opstille passende mål. Med hensyn til brugt brændsel bør både EU-reglerne og de internationale forpligtelser efterleves.

1.17 Der skal gøres en stor indsats inden for området **rene kulteknologier** — bedre kraftværkseffektivitet og kommercielle anvendelser af kulstofindfangning og -lagring. Dette er særdeles vigtigt i lyset af den globale udvikling.

1.18 Der skal tages skridt til igen at øge **anvendelsen af EU's interne kulreserver**, herunder i flydende form og gasform. I denne og andre sammenhænge bør det bæres in mente, at politiske beslutninger på energiområdet som regel har vidtrækkende økonomiske, sociale og miljømæssige conse-

kvenser og at ændrings omfang og gennemførelsesfrister er store.

1.19 For at mindske problemerne med at bevare og øge gassens andel i energimixet bør man hæve investeringerne i **flydende naturgas** terminaler med henblik på at diversificere gasforsyningskilderne samt udvikle gasoplagringsanlæg og foranstaltninger.

1.20 Det skal sikres, at der **investeres** tilstrækkeligt i energiproduktion og -transmission ved hjælp af en korrekt lovgivningsramme og egnede finansielle foranstaltninger. For eksempel kan langtidskontrakter være et nyttigt instrument, inden for de grænser, som behovet for tilstrækkelig konkurrence sætter.

1.21 EU bør tale med én stemme og indtage sin position som en af de stærkeste aktører på den internationale scene, når det gælder om at **forhandle** med energileverandørerne, især **Rusland**. Når der reageres på og forhandles om energiforsyningsproblemer, bør de forskellige særtræk ved den gensidige afhængighed tages med i billedet. Unionen kan ikke fremstå som aktør på energimarkedene, men da energiområdet i vid udstrækning ligger i hænderne på regeringerne i mange forsyningslande, bør den støtte EU-aktørernes interesser kraftigt.

1.22 Når man vurderer forholdene omkring energivalgene, er man også nødt til at analysere de eksterne omkostninger og støtteforanstaltningernes følgevirkninger. **De nuværende og fremtidige klima- og miljøpolitiske foranstaltningers indvirkning på de øvrige energipolitiske mål** — konkurrenceevne og forsyningssikkerhed — og på en varieret energiforsyning skal også vurderes omhyggeligt.

1.23 Der skal **findes en global løsning på klimapolitikkerne efter Kyoto**, der som minimum inddrager alle de største emissionsudledende lande. I modsat fald vil der ikke ske nogen væsentlig udvikling med hensyn til at mindske klimaændringerne, men der kunne være risiko for at skade EU's økonomiske og sociale udvikling.

1.24 Større **indsats på forsknings- og udviklingsområdet** og EU-støtte til energi-F&U svarende til den store betydning og de store udfordringer for samfundet, som knytter sig til energi. På kortere sigt skal der ydes en direkte indsats i retning af bedre energieffektivitet, vedvarende energiteknologier (som stadig ikke er markedsklare), rene kulteknologier og nuklear sikkerhed. Mange vedvarende energikilder og effektivitetsteknologier har primært brug for intelligent teknik for at kunne sænke deres omkostninger. Der er behov for megen grundforskning og langsigtet forskning og udvikling for at kunne virkeliggøre visionen om en energiscene med vedvarende energikilder, nuklear fusion og hydrogen. I mellemtiden skal også elementer i andre lovende fremtidsvisioner fremmes og støttes.

⁽¹⁾ Direktiv 2003/30/EF, EUT L 123 af 17.5.2003.

2. Indledning

2.1 EØSU har siden 2002 udarbejdet flere initiativ- og sonderende udtalelser om forskellige energikilder og teknologier — nuklear energi, vedvarende energikilder, fossilt brændsel og energieffektivitet. Denne udtalelse bygger videre på disse, uden specifikt at henvise til deres mere detaljerede oplysninger og undersøgelser.

2.2 Det er umuligt nøjagtigt at forudse udviklingen på energikuepladsen. Alle prognoser og scenarier har deres begrænsninger. Uventede begivenheder eller stærke politiske aktioner kan ændre tendenser. Politikovervejelserne, og ikke mindst de beslutninger, som tages, må imidlertid baseres på indgående kendskab til den i dag herskende situation, de bedst mulige prognoser og scenarier og forståelse for incitamenter og årsager til ændringer. Denne udtalelse bygger hovedsagelig på scenarier fra Det Internationale Energiagentur (IEA) og Kommissionen og dækker perioden frem til 2030. Derefter er billedet langt mindre klart.

2.3 Valg af energikilder og teknologier foretages af investorer og kan være påvirket af politiske beslutninger. EU har ikke direkte indflydelse på medlemsstaternes valg af kilder, men øver indirekte indflydelse i kraft af sine miljøbeføjelser. Medlemsstaterne bør lette brugen af deres indenlandske ressourcer så vidt det lader sig gøre. De valg, som medlemsstaterne foretager, påvirker hinanden. Energibrugere i medlemsstater uden f.eks. atom- eller kulkraftproduktion indgår i et el-marked, hvor atomkraft og kul finder anvendelse.

2.4 **Vores centrale spørgsmål er følgende: Kan vi allerede nu udelukke nuværende eller potentielle fremtidige systemer eller valgmuligheder?** Ved vi med andre ord nok, og er vi på sikker nok grund til at indskrænke de valgmuligheder, vi har til rådighed med henblik på at nå de energipolitiske mål — tilstrækkelig og sikker energiforsyning, rimelige og konkurrencedygtige priser og mindre belastning af miljøet og klimaet? Vi forsøger at besvare dette spørgsmål og komme med tilhørende konklusioner og henstillinger.

3. Udviklingen på energimarkedet og i kuldioxidemissionerne globalt set

3.1 **Verdens energifremtid** påvirker Europas energifremtid. Energiforbruget i dag og væksten er størst uden for Europa. Den globale stigende efterspørgsel efter fossile brændstoffer påvirker priser og tilgængelighed i Europa. Prisændringer medfører også ændringer i energivalg, forbrugernes og virksomheders adfærd og den retning, som F&U-bevæger sig i. Alt dette påvirker også situationen i EU. Derfor er det vigtigt at have et samlet globalt billede af energifremtiden som udgangspunkt for europæiske

alternativer. Det Internationale Energiagentur (IEA) fremlægger sit syn på verdens energifremtid i *World Energy Outlook 2004* med to scenarier fra 2004 til 2030.

Referencescenariet (WEO-R04) tager højde for de statslige politikker og tiltag, som blev indført eller vedtaget ved lov indtil midten af 2004. *World Alternative Policy Scenario* analyserer (WEO-A04), hvorledes det globale energimarked kunne udvikle sig, hvis lande i hele verden vedtager et sæt politikker og tiltag, som de i øjeblikket enten har under overvejelse eller med rimelighed kan forventes at iværksætte i løbet af prognoseperioden. Nogle dele af både *Reference-* og *Alternativscenariet* blev ajourført i IEA's *World Energy Outlook 2005* (WEO-R05, WEO-A05).

3.2 **Verdens efterspørgsel efter primær energi** forventes i WEO-R05-scenariet at stige med 52 % mellem 2002 og 2030. Over to tredjedele af stigningen vil komme fra udviklingslandene. Energiefterspørgslens årlige vækstrate (1,6 %) vil falde fra de seneste tre årtiers niveau på 2,1 %. Transport- og elproduktionssektorerne vil tegne sig for en stigende andel af den globale energi. Verdens elforbrug vil fordobles i perioden.

3.3 I WEO-A05-scenariet ventes den globale energiefterspørgsel at ligge 10 % lavere end i WEO-R05-scenariet.

3.4 **Energiforbruget i slutanvendelserne** vil stige med 1,6 % om året frem til 2030 (WEO-R04). Efterspørgslen vil stige hurtigst inden for transportsektoren med 2,1 % om året. Husholdningernes og servicesektorens forbrug vil stige med en årlig rate på 1,5 % lige som den industrielle efterspørgsel.

3.5 Ifølge WEO-R04-scenariet vil **verdens elektricitetsefterspørgsel** fordobles mellem 2002 og 2030. Husholdningerne vil stå for den største sektorspecifikke stigning i elektricitetsforbruget (119 %) efterfulgt af servicesektoren (97 %) og industrien (86 %). Der er behov for omkring 4.800 GW ny kapacitet eller knap 10.000 nye anlæg for at kunne dække den projekterede stigning i elektricitetsefterspørgslen og udskifte aldrende infrastruktur.

3.6 **Fossilt brændsel** vil ifølge WEO-R05-scenariet fortsætte med at dominere det globale energiforbrug. Det vil stå for omkring 83 % af stigningen i den primære energiefterspørgsel på verdensplan. Atomkraftens andel vil falde fra 6,4 % til 4,7 %, mens vedvarende energikilders andel ventes at stige fra 13 til 14 %.

Ifølge WEO-A04-scenariet falder efterspørgslen efter fossilt brændsel med 14 % i 2030 sammenlignet med WEO-R04, mens anvendelsen af nuklear energi stiger med 14 %, og anvendelsen af ikke-vandbaserede vedvarende energikilder (bortset fra biomasse) med 27 %.

3.7 **Olie** vil fortsat være langt den vigtigste form for brændsel. Olieefterspørgslen på verdensplan vil stige med 1,4 % om året frem til 2030 (WEO-R05). OPEC's markedsandel på verdensplan vil stige fra 39 % i 2004 til 50 % i 2030. Den inter-regionale nettooliehandel vil mere end fordobles i perioden. Eksporten fra Mellemøsten vil stige mest.

Den primære olieefterspørgsel er 11 % lavere i WEO-A04 sammenlignet med WEO-R04.

3.8 **Naturgasefterspørgslen** vil vokse stabilt med 2,1 % om året (WEO-R05). Forbruget af naturgas vil stige med tre fjerdedele mellem 2003 og 2030. Anlæg til flydendegørelse af gas vil blive et nyt og yderst betydningsfuldt marked for naturgas, som gør det muligt at anvende reserver, som ligger langt væk fra de traditionelle markeder. Produktionen vil stige mest i Rusland og Mellemøsten.

Gasefterspørgslen er 10 % lavere i WEO-A04.

3.9 **Kul** vil fortsat spille en afgørende rolle i energimixet på verdensplan med en gennemsnitlig årlig stigning på 1,4 % (WEO-R05). Kulefterspørgslen vil stige mest i de asiatiske udviklingslande. Elsektoren vil stå for over 95 % af denne stigning. Over 40 % af verdens kulreserver, hvilket svarer til næsten 200 års produktion med den nuværende hastighed, ligger i OECD-lande.

Kulefterspørgslen ligger næsten en fjerdedel lavere i 2030 i Alternativ-scenariet end i Reference-scenariet.

3.10 **Kuldioxidemissionerne** vil ifølge WEO-R05-scenariet stige med 1,6 % om året fra 2003 til 2030. Knap 70 % af denne stigning vil komme fra udviklingslandene. Elproduktionen forventes at stå for omkring halvdelen af stigningen i de globale emissioner. Transportsektoren vil fortsat stå for den næststørste andel af kuldioxidemissionerne på verdensplan.

I WEO-A05-scenariet er kuldioxidemissionerne 16 % lavere i 2030 end i Referencescenariet. Den årlige vækstrate falder i prognoseperioden til 1,1 %.

4. Udviklingen på energimarkedet og i kuldioxidemissionerne i EU

4.1 Europa-Kommissionen har fremlagt en lang række **scenarier** om EU's energifremtid baseret på forskellige forudsætninger. I dette kapitel fremlægges der to forskellige scenarier. Baseline 2005-scenariet (BL-05) viser fremtiden med de nuværende tendenser og de af EU's og medlemsstaternes politikker, som der blev truffet afgørelse om inden udgangen af 2004. High levels of energy efficiency and renewables (HLEER-04)-scenariet er en simulation af energi- og miljøvirkningerne af vellykket gennemførelse af stærke politikker for både energieffektivitet og vedvarende energikilder i det omfang, der kan laves modeller for sådanne foranstaltninger. HLEER-04 er ikke blevet ajourført, så der sammenlignes med Baseline 2004 (BL-04), dvs. at de to scenarier ikke er direkte sammenlignelige. Kommissionen har ikke fremlagt beregninger af omkostningsforskelle mellem BL- og HLEER-scenarierne.

4.2 **I 2005 bestod det primære energiforbrug i det, der i dag er EU-25**, af 18 % fast brændsel (primært kul), 37 % flydende brændsel (olie), 24 % naturgas, 14 % nuklear energi og 7 % vedvarende energi. Elektriciteten blev frembragt af 29 % kul og brunkul, 20 % gas, 31 % nuklear energi, 15 % vedvarende energi (herunder energi fra store vandkraftværker), og 5 % mineralolieprodukter.

4.3 **EU's primære energiefterspørgsel** forventes i BL-05-scenariet at være 15 % højere i 2030 end i 2000 (+ 0,5 % pr. år) med en BNP-vækst på 79 %. BL-05 viser, at energiefterspørgslens afkobling fra BNP fortsætter. Energiintensiteten (forholdet mellem energiforbrug og BNP) forbedres med 1,5 % pr. år.

I HLEER-04-scenariet (højt energieffektivitetsniveau og højt niveau for vedvarende energikilder) ventes det primære energibehov at ligge 14,1 % under BL-04-niveauerne i 2030, men stadig en smule højere end 2000-niveauet.

4.4 **Energiforbruget i slutanvendelserne** forventes at stige med 25 % årligt frem til 2030 (BL-05). Energiefterspørgslen i den tertiære sektor ventes at være 49 % højere i 2030 end den var i 2000. Denne udvikling skyldes den stigende efterspørgsel efter elektricitet. Husholdningernes efterspørgsel ventes at stige med 29 % mellem 2000 og 2030. Transportsektorens energiefterspørgsel skønnes i 2030 at være 21 % og industriens 19 % højere end i 2000.

I HLEER-04-scenariet er energiefterspørgslen 10,9 % lavere end BL-04-niveauerne i 2030.

4.5 **EU's elektricitetsefterspørgsel** vil stige med 43 % mellem 2000 og 2030 (BL-05). Efterspørgslen vil stige særligt hurtigt i husholdningerne (62 %) efterfulgt af den tertiære sektor (53 %) og industrien (26 %).

4.6 **EU's elproduktionskapacitet** forventes at stige med 51 % mellem 2000 og 2030 (BL-05). En stigende andel af elektriciteten vil blive fremstillet i form af kombineret kraft/varme (næsten 10 procentpoint mere, så andelen bliver på 24 % kombineret kraft/varme i 2030). Kraft-produktionens struktur ændres mærkbart til fordel for vedvarende energikilder og naturgas, mens atomkraft og fast brændsel mister markedsandele.

I HLEER-04-scenariet ventes den samlede el-produktion i 2030 at falde med 16 % i forhold til BL-04-niveauerne. Fast brændsel og atomkraft falder i stort set samme størrelsesorden i absolutte tal (-9,3 % fra BL-04 i 2030).

4.7 **Olie** vil stadig være det vigtigste brændstof, selv om forbruget i 2030 ikke ventes at overstige det nuværende niveau (BL-05). **Naturgas**-efterspørgslen ventes at stige kraftigt (med 38 % frem til 2030) efter den betydelige stigning, som allerede kunne konstateres i 1990'erne. **Faste brændstoffer** ventes at falde en del i 2020, for derefter atter at nå op på det nuværende niveau i 2030 som følge af de høje olie- og gaspriser og atomkraftens udfasning i nogle medlemsstater.

I HLEER-04-scenariet reducerer lavere energibehov kombineret med støttepolitikker for vedvarende energi i høj grad den fremtidige efterspørgsel efter fossilt brændsel. Det største fald tegner faste brændstoffer sig for (-37,5 % fra BL-04-niveauer).

4.8 **Vedvarende energikilder** vokser mere end de øvrige brændstoffer i relative tal i BL-05 (de mere end fordobler deres andel fra de nuværende niveauer frem til 2030). De bidrager næsten lige så meget som naturgas til stigningen i energiefterspørgslen.

I HLEER-04-scenariet bevirker støttepolitikker til vedvarende energi en kraftig stigning i brugen af vedvarende energikilder i EU-25's energisystem. Stigningen ligger 43,3 % over BL-04-niveauerne i 2030.

4.9 **Atomkraften** har i BL-05 en noget mindre betydning i 2030 end tilfældet var i 2000 (-11 %) på grund af politiske beslutninger om udfasning af atomkraft i visse gamle medlemsstater og anlæg med sikkerhedsproblemer i nogle nye medlemsstater.

I HLEER-04-scenariet er atomkraftens andel 19,9 % mindre end i BL-04.

4.10 **Importafhængigheden** vil fortsat tage til og nå op på 65 % i 2030, dvs. næsten 15 procentpoint mere end i dag (BL-05). Importafhængigheden for olie vil fortsat være den største (94 % i 2030). Naturgasimportafhængigheden stiger fra noget over 50 % i dag til 84 % i 2030. Ligeledes vil leverancerne af fast brændsel stadig være baseret på import og nå op på 59 % i 2030.

I HLEER-04-scenariet er importafhængigheden 4-6 % lavere end i BL-04.

4.11 **Kuldioxidemissionerne** faldt mellem 1990 og 2000. I dag er de atter oppe på 1990-niveauet. I de kommende år

ventes kuldioxidemissionerne at stige og at overstige 1990-niveauet med 3 % i 2010 og med 5 % i 2030. På længere sigt vil den moderate kuldioxidstigning afspejle den lave vækst i energiforbruget og den temmelig store betydning af de kuldioxidfrie energikilder (vedvarende energi og atomkraft).

I HLEER-04-scenariet er kuldioxidemissionerne markant lavere end i BL-04-scenariet (-11,9 % i 2010 og -22,5 % i 2030). Faldet fra 2000 ville ligge tæt på 10 %.

5. Politiske udfordringer

5.1 Prisudvikling

5.1.1 Prisstigninger, som er efterspørgselsdrevne og globale har — selv om de påvirker forbrugerne — ikke nogen kraftig virkning på nationale økonomier, når prisstigninger skaber efterspørgsel i producentlande. Prisstigninger i ét økonomisk område er til skade, således som tilfældet til dels er med elektricitet, for både forbrugerne og konkurrenceevnen. Højere priser ændrer på længere sigt de forskellige energikilders og -teknologiers konkurrencemæssige stilling, effektivitetsforanstaltningernes rentabilitet og adfærden generelt set.

5.1.2 **Olie- og olieproduktpriserne** er steget drastisk i de senere år. Flere faktorer kan måske holde oliepriserne oppe eller endog øge dem i de kommende år, primært:

— kraftigt efterspørgselspres som følge af hurtig økonomisk vækst i de asiatiske lande,

— underinvestering i forsyningsstruktur og

— geopolitiske faktorer og politisk ustabilitet.

5.1.3 **Gaspriserne** er steget voldsomt i alle regioner i kølvandet på oliepriserne. I Europa afpasses gaspriserne normalt efter oliepriserne. Da de europæiske forsyninger er koncentreret om Rusland og Norge, og det ikke er sandsynligt, at LNG bliver konkurrencedygtig inden for den nærmeste fremtid, vil prissammenhængen blive opretholdt. Konkurrencen på gasmarkedet kan presse gaspriserne nedad, men effekten vil i vid udstrækning blive opvejet af stigende forsyningsomkostninger.

5.1.4 **Kulpriserne** vil formodentlig være moderate på langt sigt, da mange grundlæggende markedsfaktorer forbliver uændrede. Der er mange eksisterende og potentielle leverandører, markedet er fortsat yderst konkurrencepræget, og kulpriserne forventes at forblive lave i sammenligning med priserne på andre primære energiprodukter.

5.1.5 Kapitaludgifterne til **vedvarende energikilder** forventes fortsat at ville falde i fremtiden. Det hurtigste fald vil opstå i udgifterne til solceller, som i dag er langt det mest kapitalintensive energisystem. Der forventes også markante fald i kapitaludgifterne til offshore vind-, sol-, tidevands- og bølgeteknologier. Omkostningerne ved vandkraft er generelt lave og stabile, potentialet for nybygninger er begrænset og stadig mere kostbare.

5.1.6 **Elpriserne** er steget i EU af flere årsager. De højere gaspriser får også elpriserne til at stige i de fleste områder af EU, selv dér hvor gas er et marginalt brændsel til elproduktion. Prisforhøjelserne på el fra kulkraftværker kan kun med vanskelighed begrundes med stigende råvarepriser. Også det snævre forhold mellem udbud og efterspørgsel er begyndt at afspejle sig på priserne. Elselskaberne begrunder delvis prisforhøjelserne med emissionshandlen, idet de angiveligt lægger »værdien« af emissionsrettighederne til detailpriserne, selv om de gratis tildeles emissionsrettighederne. Diverse foranstaltninger til støtte for vedvarende energikilder samt skatter og andre afgifter har i visse tilfælde fået elpriserne til at stige. Derudover er Kommissionen for øjeblikket i gang med at undersøge, om den utilstrækkelige konkurrence på elmarkedet har haft en ugunstig indvirkning på priserne.

5.2 Forsyningssikkerhed

5.2.1 I **grønbogen** om forsyningssikkerhed understregede Kommissionen, at den lægger stor vægt på dette spørgsmål. Den forventer, at EU's eksterne energiafhængighed vil stige fra 50 % til 70 % over tre årtier. I sin udtalelse om grønningen erklærede EØSU ⁽²⁾, at udvalget også tillægger dette spørgsmål stor betydning. I dag er spørgsmålet om forsyningssikkerhed endnu mere presserende.

5.2.2 **Afhængigheden af olieimport** fra eksterne kilder stiger og koncentrerer sig i stigende grad om Mellemøsten. Også den stigende gas efterspørgsel øger afhængigheden af eksterne ressourcer og er koncentreret om Rusland. Et yderligere problem er transporten via lange rørledninger, ofte gennem politisk ustabile områder.

5.2.3 **Visse fejl på ledningsnettet** har ud over forvaltningsmæssige og visse lovgivningsmæssige problemer sat fokus på utilstrækkelige investeringer i forhold til den stigende transmissions efterspørgsel og de længere afstande. Sammenkoblingen af de europæiske el- og gasnet har udvist fremskridt, men der optræder stadig store strukturelle flaskehalse mellem medlemsstaterne. Reguleringen af net skal støtte sikkerhed, kvalitet og tilstrækkelige investeringer.

5.2.4 **Investeringerne** i elværker og olieraffinerier har været lave i de seneste to årtier. Hvad angår elektricitet er perioden med overkapacitet ved at være forbi og der er behov for investeringer på 600-750 GW kraftværkskapacitet frem til 2030 for at kunne dække den stigende el-efterspørgsel og

erstatte ældre anlæg. Behovet for investering i yderligere produktionskapacitet, navnlig spidsbelastningskapacitet, modvirkes af fuldt sammenkoblede net.

5.2.5 EU's strategi om at øge **anvendelsen af vedvarende energikilder** er et effektivt middel til at modvirke den tiltagende eksterne afhængighed. Samtidig vil emissionerne af drivhusgasser mindske, og netafhængigheden vil i visse tilfælde falde. For biomasse og biobrændsel må der sættes på optimal arealudnyttelse over en længere periode.

5.2.6 EU importerer 95 % af sin **uran** fra forskellige kilder. Ifølge IAEA og OECD's nukleare energiagentur skulle de i dag kendte økonomiske urankilder kunne dække verdensefterspørgslen på dens nuværende niveau i 50 år. Potentielle forekomster baseret på geologiske undersøgelser udsætter den forventede udtømming til 280 år. Senere hen kan nye teknologier måske indebære andre brændstoffsyningsalternativer.

5.3 Klimaændringer

5.3.1 **EU har taget teten på verdensplan** med hensyn til at tackle klimaændringerne. EU's politikker er enestående, yderst avancerede og ambitiøse, især hvad angår emissionshandelsordningen og ønsket om at fremme de vedvarende energikilder. Mange andre dele af verden, herunder de lande, der står for de største emissioner, har imidlertid ikke fulgt trop.

5.3.2 I forhold til den globale opvarmning er Kyoto-målene beskedne, men de ser ikke desto mindre ud til at være vanskelige at nå for de fleste EU-medlemsstater.

5.3.3 De **største reduktioner** er **hidtil** blevet opnået ved at erstatte kul med gas i opvarmnings- og elproduktionsprocesserne (i Det Forenede Kongerige) og ved at lukke og renovere gamle produktionsenheder i det østlige Tyskland. Mange af de aktuelle og fremtidige emissionsreduktioner er mere besværlige og omkostningskrævende.

5.3.4 Der skal **findes en global løsning på klimapolitikkerne efter Kyoto**, der som minimum inddrager alle de største emissionsudledende lande. I modsat fald vil der ikke ske nogen væsentlig udvikling med hensyn til at mindske klimaændringerne, men der kunne være risiko for at skade EU's økonomiske og sociale udvikling.

6. Fremtidige muligheder

6.1 Langsigtet vision

6.1.1 For øjeblikket ser det ud til, at **én ideel fremtidig energivision**, som minimerer de miljø- og klimamæssige påvirkninger og sikrer tilstrækkelig global energiforsyning, består af vedvarende energikilder til opvarmning og variable elektriske belastninger, nuklear fusion til grundbelastning og brug af

⁽²⁾ »Henimod en europæisk strategi for energiforsyningssikkerhed«, EFT C 221 af 7.8.2001.

hydrogen som energibærer. Et sådant energimix forventes ikke at være operationelt i 2050, men sandsynligvis først langt senere. En anden vision viser høj energieffektivitet, vedvarende energi støttet af en teknologisk løsning på el-oplagring — f.eks. hydrogen — og kul kombineret med CO₂-indfangning og lagring.

6.1.2 **Fusionsteknologien** er fortsat forbundet med store udfordringer og stor usikkerhed. Der er behov for en del grundlæggende tekniske gennembrud og især et stort stykke udviklingsarbejde for at gøre teknologien økonomisk levedygtig. En udbredt **hydrogenøkonomi** kræver for sin del, at der er omfattende mængder elektricitet til rådighed. Hydrogen baseret på vedvarende energikilder eller gas giver ikke — eller i hvert fald ikke alene — mulighed for at tilvejebringe en helt selvstændig hydrogenøkonomi.

6.1.3 **De vedvarende energikilders** globale potentiale er vanskeligt at fastslå, selv når der tages højde for en række naturlige begrænsninger og økonomien. Flere undersøgelser har vist, at det for de vedvarende energikilder skulle være muligt at nå op på en andel tæt på 100 % i Europa i 2050, men denne opfattelse er der ikke udbredt enighed om, og Kommissionens scenarier understøtter den heller ikke. Selv i det alternative scenario, hvor de vedvarende energikilder udnyttes mest intensivt, tildeles de vedvarende energikilder kun en andel på 15 % i 2030. Hidtil har anvendelsen af vedvarende energikilder udviklet sig langsommere end de opstillede mål i de 25 EU-medlemsstater.

6.2 Energieffektivitet

6.2.1 Energieffektivitet og energibesparelser er nøgleelementer i energipolitikken. EØSU har for nylig, i sin udtalelse om grønbogen om energieffektivitet, bakket kraftigt op om tiltag på dette politikområde og har fremsat bemærkninger om en lang række potentielle instrumenter og foranstaltninger.

6.2.2 Bedre energieffektivitet har indflydelse på fremtidens energimix. Et relativt fald i efterspørgslen ville som følge af markedskræfterne medføre et fald i anvendelsen af de mest uøkonomiske forsyningskilder og muligvis via politiske foranstaltninger medføre et fald i anvendelsen af den mindst ønskede kilde.

6.2.3 I sin nylige grønbog om energieffektivitet anslår Kommissionen potentialet for økonomiske effektivitetsforbedringer til at være 20 %, 1,5 % om året, og derved vendes tilbage til 1990-efterspørgselsniveauet for de 25 EU-medlemsstater. De scenarier, Kommissionen har offentliggjort, viser ikke et sådant fald inden 2030, heller ikke det scenario, som bygger på de mest markante politiske foranstaltninger.

6.2.4 EØSU støtter i sin udtalelse klart idéen om bedre energieffektivitet som en forudsætning for bæredygtig udvikling, konkurrenceevne og økonomisk uafhængighed. Bedre energieffektivitet er ganske enkelt sund økonomisk fornuft, når den ikke drives for vidt. Forbedringen af energieffektiviteten finder sted i hverdagen i virksomhederne, og de frivillige aftaler er et funktionelt værktøj. I andre sektorer er der behov for mange tiltag,

såsom bevidsthed og udbredelse af viden samt hensigtsmæssige økonomiske foranstaltninger. EØSU mener imidlertid, at målene i grønbogen er optimistiske.

6.2.5 På trods af effektivitetsforanstaltninger er det i lyset af scenarierne usandsynligt, at energiefterspørgslen begynder at falde inden 2030 i de 25 EU-medlemsstater; den kunne måske sågar stige. En mere målrettet udvikling af energieffektiviteten vil kunne medføre store fordele.

6.3 Anvendelsesmuligheder

For at analysere de mulige energimix i henhold til ovenstående politiske udfordringer er det en god idé at se på de forskellige sektorer, som anvender primær energi, nemlig transport, opvarmning og elektricitet, separat. De er kun marginalt afhængige af hinanden.

6.3.1 Transport

6.3.1.1 Transportsektoren er næsten 100 % **afhængig af flydende brændsel**. I praksis er der tale om olieprodukter. For øjeblikket er den eneste substitutionsmulighed til en vis grad elektrisk jernbanetransport. En mindre, men stigende andel gas anvendes i den offentlige transportsektor, hvilket giver mulighed for at diversificere, men det afføder spørgsmålet om et øget gasforbrug.

6.3.1.2 EU har sat sig et mål om at erstatte op til 5,75 % af den oliebasebrændsel med **biobrændsel** inden 2010. Med de aktuelle høje oliepriser drøftes der i vide kredse langt højere substitutionsrater. Kommissionen forelagde i februar 2006 en meddelelse om stigende anvendelse af biobrændsel (handlingsplan for biomasse). Ved udarbejdelsen af politikker i den retning er der mange faktorer, der skal tages højde for, f.eks. nettoenergilancering, handel, økonomi, miljø og landbrugspolitikker samt forbrugernes omkostninger. Andre vigtige emner er f.eks. sikker, kontinuerlig forsyning samt indvirkningen på den alternative anvendelse af biomasse.

6.3.1.3 **Brændselscelledrevne** biler er i testfasen. Det centrale spørgsmål er, hvilket brændsel der bliver tale om. I fremtiden bliver det måske muligt at fremstille hydrogen ved brug af vedvarende energikilder, naturgas eller elektrolyse af vand. For øjeblikket er brændselsceller langt dyrere end forbrændingsmotorer.

6.3.1.4 Elektricitet kan indebære et levedygtigt alternativ som energibærer til transport, f.eks. hybride plug-in køretøjer.

6.3.1.5 Der er ikke nogen hurtig vej til et oliefrat transportsystem i sigte. Derfor skal der gøres en stor indsats for at **forbedre energieffektiviteten** i transportsektoren ved hjælp af:

- bedre motor- og brændselsteknologi,
- lettere biler, mere effektive vejgodstransportkøretøjer,
- bedre offentlige transportmidler understøttet af vejafgifter i byernes centrum,

- størst mulig overgang til jernbane- og søtransport under forudsætning af, at de fungerer effektivt,
- modvirkning af overfyldte veje ved f.eks. at indføre fleksible arbejdstider.

Transportbehovene kan reduceres gennem regionalplanlægning og fjernarbejde.

For en mere indgående analyse af EU's transportinfrastruktur og dens fremtidige udfordringer henvises til EØSU's udtalelse om »Fremtidige transportinfrastrukturer: Planlægning og nabolande — bæredygtig mobilitet — finansiering«.

6.3.2 Opvarmning og afkøling

6.3.2.1 I Europa anvendes **primært fossilt brændsel** — olie, gas og kul — til opvarmning. Gassens andel vokser stærkt. Elektricitet anvendes til en vis grad, og i de nordlige lande er biomasse kommet ind i billedet, mens solvarme har vundet indpas i de sydlige lande. Til afkøling er elektricitet fortsat den primære kilde, men andre muligheder, navnlig fjernkøletjenester fra kraftvarmeværker, er også på vej frem.

6.3.2.2 40 % af energien i Europa anvendes til opvarmning og afkøling af bygninger. Ifølge eksperter er der et stort potentiale for bedre **energieffektivitet** og besparelser, og EU har allerede reageret herpå.

6.3.2.3 **Vedvarende energikilder** har et stort potentiale på dette område. Biomasse kunne anvendes langt mere i moderne blok- eller fjernvarme- og fjernkølesystemer, evt. kombineret med elproduktion. Den geotermiske energi har et stort set uudnyttet potentiale. Solvarme er overraskende lidt udviklet i flere sydlige lande. Desuden udgør udvinding af omgivende varme via varmepumper en rig og energieffektiv vedvarende energikilde.

6.3.2.4 Opvarmning og afkøling repræsenterer et meget lokalt energiforbrug. Foranstaltningerne for at fremme den effektive anvendelse af energi i bygninger skal således træffes på lokalt plan. På EU-niveau bør der iværksættes aktioner for at støtte den teknologiske udvikling, dele viden og bedste praksis og sikre et velfungerende indre marked for tilhørende produkter og tjenesteydelser.

6.3.3 Elektricitet

6.3.3.1 Der er mange **forskellige** kilder til elproduktion: kul, gas, olie, vand, nuklear energi og vind samt ikke-fossilt, fast

brændsel som f.eks. biomasse. Solcelle- og tidevandsteknologierne er under udvikling.

6.3.3.2 Størstedelen af de europæiske **elværker** skal **skiftes ud** inden for en overskuelig fremtid. Det gælder de største anlæg baseret på fossilt brændsel og de nukleare anlæg. Dette giver en enestående mulighed for at bevæge sig over mod ikke-kulbase-rede energikilder og for på samme tid at mindske den eksterne afhængighed samt forbedre el-produktionens effektivitet.

6.3.3.3 **Energieffektivitetsforanstaltninger** kan gennemføres gennem hele elektricitetskæden, lige fra brændsels- og elværksteknologier til øko-effektivt design af de elektricitetsforbrugende produkter.

6.3.3.4 Den generelle indstilling er dog, at **elektricitetsefterspørgslen fortsat vil stige** gennem et par årtier, og at der i de 25 EU-medlemsstater skal opføres en række nye elværker med en kapacitet på næsten 400 GW, hvilket svarer til 400-800 anlæg, for at kunne dække den stigende efterspørgsel. Endvidere er der behov for nye anlæg på hundredvis af GW til erstatning for gamle anlæg.

6.3.3.5 Et **optimalt elforsyningsmix** omfatter forskellige former for produktionskapacitet, som tilgodeser forskellige behov. Grundbelastningskapacitet til den stabile, kontinuerlige efterspørgsel produceres optimalt med vandkraft, nukleare anlæg eller forbrændingsanlæg, der bruger billigere brændsel som f.eks. kul. Den variable belastning, der er den, der bruges mest, kræver en let regulerbar forsyning som f.eks. vandenergi eller termisk energi. Spidsbelastningskapaciteten hidrører fortrinsvis fra anlæg med lave kapitalomkostninger, der normalt hænger sammen med høje driftsomkostninger, som f.eks. gasturbiner. Grundbelastningskapaciteten kan også bruges til at øge vandkraft til spidsbelastninger. Anvendelsen af uregelmæssige energikilder kræver let regulerbar backup-forsyning.

6.3.3.6 Der er behov for tilstrækkelige, velfungerende **transmissionsnet**, herunder sammenkoblinger, for at gøre anvendelsen af elværker mere effektiv og reducere behovet for nyopførelser. På den anden side skal systemet optimeres, så der opføres elværker der, hvor efterspørgslen er høj, i stedet for at overføre el over længere afstande. Distribueret produktion, fortrinsvis kraft/varme-anlæg, er et alternativ, som bør udvikles. Velgennemtænkt forvaltning på efterspørgselssiden kunne få spidsbelastningsefterspørgslen til at falde på et velfungerende marked.

Bruxelles, den 13. september 2006

Anne-Marie SIGMUND

Formand for

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg

BILAG

til Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse

Følgende ændringsforslag blev forkastet under debatten, men opnåede over en fjerdedel af de afgivne stemmer:

Nyt punkt 2.2.1

EØSU gør opmærksom på, at de anvendte prognoser på grund af den aktuelle udvikling på energimarkederne, særligt udviklingen i olieprisen, kan vise sig at være forkerte eller forældede. For alle prognoser er det afgørende, hvilke rammedata, der anvendes, og disse har ændret sig afgørende i løbet af de sidste måneder. Således kommer en undersøgelse ⁽¹⁾ iværksat af det tyske økonomiministerium til den konklusion, at energiforbruget, ved en nu antaget fremtidig oliepris på 60\$ per tønde, vil falde med 17 % indtil 2030 med en forøget satsning på kul og fornybare energikilder. Indtil nu er man — med en antaget oliepris på 37\$ — gået ud fra en stigning i forbruget.

Begrundelse

Selvfølgelig er vore udtalelser nødt til at basere sig på bestemte prognoser, og ordføreren har med rette citeret det Internationale Energiagentur og Kommissionen. Dog bør EØSU i det mindste tage den seneste udvikling med i sine overvejelser, uden af den grund at ændre udtalelsens konklusioner.

Afstemmingsresultat

For: 69

Imod: 85

Hverken for eller imod: 19

Punkt 2.3

Affattes således:

Valg af energikilder og teknologier foretages af investorer og kan være påvirket af politiske beslutninger. EU har ikke direkte indflydelse på medlemsstaternes valg af kilder, men øver indirekte indflydelse i kraft af sine miljøbeføjelser. Medlemsstaterne bør lette brugen af deres indenlandske ressourcer så vidt det lader sig gøre. De valg, som medlemsstaterne foretager, påvirker hinanden. Energibrugere i medlemsstater uden f.eks. atom- eller kulkraftproduktion indgår i et el-marked, hvor atomkraft og kul finder anvendelse.

Begrundelse

Udsagnet er i sin nuværende udformning ukorrekt. På den ene side vil der i de lande, som f.eks. har givet afkald på nuklear energi eller agter at gøre det, ofte være tilstrækkeligt med alternativ kraftværkskapacitet. Det faktum, at Tyskland importerer kernekraftproduceret elektricitet fra f.eks. Frankrig eller Tjekkiet, skyldes EU's indre marked og en bevidst skabt overproduktion i bestemte lande, og kan ikke forklares med, at en angivelig energimangel f.eks. kun kan dækkes ved hjælp af udenlandske atomkraftværker.

Afstemmingsresultat

For: 60

Imod: 115

Hverken for eller imod: 13

Punkt 5.2.6

Affattes således:

EU importerer 95 % af sin **uran** fra forskellige kilder. Ifølge IAEA og OECD's nukleare energiagentur skulle de i dag kendte økonomiske urankilder kunne dække verdens efterspørgslen på dens nuværende niveau i 50 år. Potentielle forekomster baseret på geologiske undersøgelser udsætter den forventede udtømning til 280 år. Dog må denne tidshorisont forkortes markant, hvis visse landes nukleare udbygningsplaner bliver en realitet. Således planlægger Indien at udvide den nuværende atomkraftkapacitet fra 3.000 MW til 300.000 MW, hvilket klart vil have en alvorlig indvirkning på den globale adgang til uran. Senere hen kan nye teknologier måske indebære andre brændstoffs forsyningsalternativer, men sådanne er indtil nu hverken blevet gennemtestet eller står reelt til rådighed.

⁽¹⁾ Udarbejdet af Basler Prognos Institut og Energiewirtschaftliches Institut på universitetet i Köln.

Begrundelse

Præcisering.

Afstemningsresultat

For: 62

Imod: 124

Hverken for eller imod: 6

Punkt 6.3.3.2

Affattes således:

»Størstedelen af de europæiske **elværker** skal **skiftes ud** inden for en overskuelig fremtid. Det gælder de største anlæg baseret på fossilt brændsel og de nukleare anlæg. Dette giver en enestående mulighed for at bevæge sig over mod ikke-kulbaserede mindre miljøskadelige elproduktionssystemer (kraftvarmeanlæg, clean coal-teknologi) energikilder og for på samme tid at mindske den eksterne afhængighed samt forbedre el-produktionens effektivitet.«

Begrundelse

Selvindlysende. Se tillige punkt 1.17 og 1.18, hvor vi bl.a. omtaler rene kulteknologier.

Afstemningsresultat

For: 62

Imod: 121

Hverken for eller imod: 12

**Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om
Forslag til Europa-Parlamentets og Rådets direktiv om opfyldelse af kravene til flagstater**

KOM(2005) 586 endelig — 2005/0236 (COD),

Forslag til Europa-Parlamentets og Rådets direktiv om fælles regler og standarder for organisationer, der udfører inspektion og syn af skibe, og for søfartsmyndighedernes aktiviteter i forbindelse dermed

KOM(2005) 587 endelig — 2005/0237 (COD),

Forslag til Europa-Parlamentets og Rådets direktiv om havnestatskontrol

KOM(2005) 588 endelig — 2005/0238 (COD),

Forslag til Europa-Parlamentets og Rådets direktiv om ændring af direktiv 2002/59/EF om oprettelse af et trafikovervågnings- og trafikinformationssystem for skibsfarten i Fællesskabet

KOM(2005) 589 endelig — 2005/0239 (COD),

Forslag til Europa-Parlamentets og Rådets direktiv om de grundlæggende principper for undersøgelser af ulykker i søtransportsektoren og om ændring af direktiv 1999/35/EF og 2002/59/EF

KOM(2005) 590 endelig — 2005/0240 (COD),

Forslag til Europa-Parlamentets og Rådets forordning om transportørers erstatningsansvar ved ulykker under passagertransport ad søvejen og indre vandveje

KOM(2005) 592 endelig — 2005/0241 (COD),

Forslag til Europa-Parlamentets og Rådets direktiv om rederes erstatningsansvar og om finansiel garanti

KOM(2005) 593 endelig — 2005/0242 (COD).

(2006/C 318/32)

Rådet besluttede den 25. januar (TEN/236), den 8. februar (TEN/235), den 14. februar (TEN/234 og 239), den 28. februar (TEN/237) og den 15. marts 2006 (TEN/233 og 238) under henvisning til EF-traktatens artikel 71, stk. 1, og artikel 80, stk. 2, at anmode om Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om det ovennævnte emne.

Det forberedende arbejde henvistes til EØSU's Sektion for Transport, Energi, Infrastruktur og Informations-samfundet, som udpegede Daniel Retureau til ordfører og Anna Bredima-Savopoulou til medordfører. Sektionen vedtog sin udtalelse den 18. juli 2006.

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg vedtog på sin 429. plenarforsamling den 13. og 14. september 2006, mødet den 13. september 2006, følgende udtalelse med 198 stemmer for, 2 imod og 5 hverken for eller imod:

1. Konklusioner og henstillinger

1.1 EØSU godkender i det store og hele den tredje pakke af foranstaltninger for sikkerhed til søs, der udgør et nyt konstruktivt og proaktivt skridt i retning af en bedre søfartssikkerhed, eftersom den vil kunne begrænse ulykker og havforurening samt sikre en bedre kontrol af de deraf følgende konsekvenser. EØSU går generelt set ind for forslagene vedrørende flagstater, havnestatskontrol, klassifikationsselskabernes opfølgning og udførelse af inspektioner, undersøgelser af ulykker samt forslaget om et trafikovervågnings- og trafikinformationssystem for skibsfarten (VTM, nødstedte skibe og nødområder). Forslagene afspejler EØSU's vigtigste synspunkter i udtalelserne om »pakkerne« ERIKA I og II. Forslagene forbedrer en række aspekter ved transportkæden og vidner om EU's indsats for at øge søtransportens kvalitet.

1.2 EØSU er til en vis grad bekymret over forslagene om erstatningsansvar angående passagerskibe, der baserer sig på

Den Internationale Søfartsorganisations Athen-konvention og Den Internationale Konvention om det Privatretlige Ansvar. Navnlig forslaget om rederes erstatningsansvar fortjener en grundigere behandling.

1.3 Ifølge EØSU er det positivt, at IMO's rolle anerkendes. Det stemmer fuldt ud overens med tankegangen i de udtalelser om sikkerhed og forureningsforebyggelse til søs, som EØSU siden 1993 har udarbejdet, og hvori EØSU anerkender behovet for at oprette en international ramme for sikkerhed og forureningsforebyggelse til søs.

1.4 EØSU anbefaler Kommissionen at træffe alle nødvendige foranstaltninger for at få medlemsstaterne til hurtigst muligt at ratificere de eksisterende IMO-konventioner, navnlig

Konventionen om begrænsning af ansvaret for søretlige krav (LLMC-konventionen fra 1996). Ratificeringen af disse konventioner vil have en direkte indvirkning på sikkerheden til søs, det globale miljø og ansvars- og erstatningsordningen for forurening på verdensplan.

1.5 EØSU fraråder Kommissionen at medtage indlandsskibsfart i forslaget om erstatningsansvar over for passagerer på de indre vandveje og anbefaler i stedet at udsende et separat forslag inden for rammerne af Naiades-programmet.

1.6 EØSU gentager sit ønske, der tidligere er blevet fremsat som svar på Erika I- og Erika II-pakken, om at en ny søfartssikkerhedspakke i højere grad bør omhandle den menneskelige dimension og beklager, at der på EU-niveau ikke er mere opmærksomhed omkring den menneskelige faktor i den tredje søfartssikkerhedspakke. Udvalget foreslår, at konventionen om skibsfartens arbejdsstandards, som blev vedtaget på Den Internationale Arbejdsorganisations havkonference i 2006, skal danne grundlag for bestemmelser, som ratificeres af medlemsstaterne, således at de grundlæggende regler bliver de samme på europæisk og på internationalt niveau. Konventionens anbefalinger (soft law) kan tjene som udgangspunkt for mere vidtgående europæiske standarder.

1.7 EØSU konstaterer, at en bedre lovgivningsproces forudsætter en bedre gennemførelse af lovgivningsmæssige normer. EØSU henleder i den henseende opmærksomheden på behovet for en bedre gennemførelse af lovgivningsbestemmelser. EØSU opfordrer ligeledes alle berørte parter til at sikre gennemførelsen af bestemmelserne i den nye søfartssikkerhedspakke.

1.8 EØSU påpeger, at det er nødvendigt at øge de ressourcer, som medlemsstaterne har tildelt havnestatskontrollen. EØSU opfordrer desuden til at øge antallet af havneinspektører, således at de forskellige aspekter i søfartssikkerhedspakkerne kan gennemføres effektivt. EØSU anmoder Kommissionen om i samarbejde med medlemsstaterne at sætte alt ind på at tiltrække og ansætte nye velkvalificerede inspektører.

2. Indledning

2.1 Som følge af de skader, som forlisene af Erika (1999) og Prestige (2002) anrettede på den franske og spanske kyst, og som vidner om de europæiske kysters sårbarhed, sørgede Kommissionen for hurtigt at træffe foranstaltninger til at oprette en defensiv mekanisme med det formål at beskytte de europæiske kyster mod risikoen for ulykker og havforurening og forbedre sikkerhedsforanstaltningerne for de skibe, der

anløber EU's havne. Der blev vedtaget to lovpakker, nemlig Erika I ⁽¹⁾ i 2001 og Erika II ⁽²⁾ i 2002, som indeholder seks retsinstrumenter (tre direktiver og tre forordninger). Den 23. november 2005 offentliggjorde Kommissionen sin tredje pakke af foranstaltninger vedrørende søfartssikkerhed med det formål at styrke fællesskabsreglerne på området og gøre de eksisterende foranstaltninger mere effektive.

3. Forslag fra Kommissionen

3.1 EU's handelsflåde har siden udvidelsen udgjort 25 % af verdensflåden. Kommissionens mål er at skabe en kvalitetsflåde, der kan levere sikre, konkurrencedygtige og miljøvenlige søtransporttjenester.

3.2 Den tredje søfartssikkerhedspakke skal gøre det muligt at sikre en øget søtransportssikkerhed i Fællesskabet. Den indeholder forslag til en mere proaktiv politik, der varigt skal genskabe sunde konkurrenceforhold for de operatører, der overholder de internationale regler. Pakken indeholder syv forslag, der bygger videre på erfaringerne fra gennemførelsen af fællesskabslovgivning inden for søfartssikkerhed og forureningsforebyggelse, og som omfatter to hovedindsatsområder:

— bedre forebyggelse af ulykker og forurening

— håndtering af følgerne af ulykker

3.3 Forslag til Europa-Parlamentets og Rådets direktiv om opfyldelse af kravene til flagstater

3.3.1 Formålet med forslaget er at sikre, at medlemsstaterne effektivt kontrollerer, om skibe under deres flag overholder de internationale standarder, som Den Internationale Søfartsorganisation (IMO) har fastsat. De skal til det formål råde over søfartsmyndigheder, der opererer ud fra et højt kvalitetsniveau. Forslaget skal sikre, at medlemsstaterne effektivt og systematisk opfylder deres internationale forpligtelser.

⁽¹⁾ Europa-Parlamentets og Rådets direktiv om ændring af direktiv 95/21/EF om håndhævelse over for skibe, der anløber Fællesskabets havne og sejler i farvande under medlemsstaternes jurisdiktion, af internationale standarder for skibes sikkerhed, for forureningsforebyggelse samt for leve- og arbejdsvilkår om bord (havnestatskontrol). Europa-Parlamentets og Rådets direktiv om ændring af Rådets direktiv 94/57/EF om fælles regler og standarder for organisationer, der udfører inspektion og syn af skibe og for søfartsmyndighedernes aktiviteter i forbindelse dermed.

Europa-Parlamentets og Rådets forordning om fremskyndet indfasning af krav om dobbeltskrogs- eller tilsvarende design for olietankskibe med enkeltskrog (EØSU's udtalelse: EFT C 14 af 16.1.2001).

⁽²⁾ Europa-Parlamentets og Rådets direktiv om oprettelse af et europæisk overvågnings-, kontrol- og informationssystem for skibsfarten. Europa-Parlamentets og Rådets forordning om oprettelse af en fond for erstatning for olieforurening i europæiske farvande og dertil knyttede foranstaltninger.

Europa-Parlamentets og Rådets forordning om oprettelse af et europæisk søfartssikkerhedsagentur (EØSU's udtalelse: EFT C 221 af 7.8.2001).

3.4 Forslag til Europa-Parlamentets og Rådets direktiv om fælles regler og standarder for organisationer, der udfører inspektion og syn af skibe, og for søfartsmyndighedernes aktiviteter i forbindelse dermed

3.4.1 Forslaget skal forbedre kvaliteten af anerkendte klassifikationsselskabers arbejde (inspektion af skibe og udstedelse af skibscertifikater), reformere sanktionssystemet for de virksomheder, der ikke opfylder deres forpligtelser, således at de pålægges mere differentierede og forholdsmæssige bøder, og styrke Kommissionens beføjelser, således at alle skibe uanset flag inspiceres. Der bør indføres et kvalitetskontrollsystem, således at kvaliteten af klassifikationsselskabernes arbejde kan forbedres.

3.5 Forslag til Europa-Parlamentets og Rådets direktiv om havnestatskontrol

3.5.1 Forslaget lægger op til en omfattende revision af den nuværende ordning (Paris-aftalememorandummet om havnestatskontrol), hvor hver medlemsstat skal inspicere mindst 25 % af de skibe, der anløber deres havne, med det mål på fællesskabsplan, at alle skibe systematisk skal inspiceres, dog således, at inspektionsbyrden lettes på skibe af høj kvalitet.

3.5.2 Der vil blive truffet andre foranstaltninger for at sikre en mere effektiv og kvalitetsmæssig kontrol af de skibe, der anløber Fællesskabets havne, samt besætningernes arbejdsforhold. Der bliver i den nye inspektionsordning sat fokus på potentielt farlige skibe. Skærpede forholdsregler for substandard-skibe skal sigte mod at formene dem adgang til de europæiske farvande.

3.6 Forslag til Europa-Parlamentets og Rådets direktiv om ændring af direktiv 2002/59/EF om oprettelse af et trafikovervågnings- og trafikinformationssystem for skibsfarten i Fællesskabet

3.6.1 Et af målene er at tilvejebringe et bedre lovgrundlag for nødområder, hvor nødstedte skibe kan søge tilflugt. Det forventes, at alle potentielle nødområder snarest vil være udpeget, således at beslutningsprocessen bliver mere effektiv i tilfælde af søulykker. Kommissionen foreslår endvidere at udstyre alle fiskerfartøjer med automatiske skibsidentifikations-systemer, hvilket mindsker risikoen for sammenstød med større skibe.

3.6.2 Udbygningen af det europæiske informationsudvekslingssystem SafeSeaNet til hele EU-området vil lette overvågningen af skibenes og deres lasters bevægelser. Skibene vil kunne modtage oplysninger om risikoen for dannelsen af havis i visse havområder.

3.7 Forslag til Europa-Parlamentets og Rådets direktiv om de grundlæggende principper for undersøgelser af ulykker i søtransportsektoren og om ændring af direktiv 1999/35/EF og 2002/59/EF

3.7.1 Kvaliteten af sikkerhedsstandarderne til søs afhænger af evnen til at analysere ulykkernes årsager og drage den rette lære. Formålet med forslaget er at skabe en harmoniseret fællesskabsramme, der gør det muligt at foretage undersøgelser af ulykker. Undersøgelserne vil blive foretaget af uafhængige og specialiserede organer, der er behørigt bemyndigede. Forslaget opstiller klare rammer for retningslinjerne på fællesskabsplan og fremmer samarbejdet inden for tekniske undersøgelser af søulykker.

3.8 Forslag til Europa-Parlamentets og Rådets forordning om transportørers erstatningsansvar ved ulykker under passagertransport ad søvejen og indre vandveje

3.8.1 Formålet med forslaget er at indarbejde bestemmelserne fra Athen-konventionen af 2002 (gælder kun international transport, endnu ikke trådt i kraft) i fællesskabslovgivningen, således at denne konventions regler om beskyttelse kommer til at gælde for alle skibspassagerer i EU, hvad enten der er tale om national sejlads til søs eller sejlads ad de indre vandveje.

3.9 Forslag til Europa-Parlamentets og Rådets direktiv om rederes erstatningsansvar og om finansiel garanti

3.9.1 Det drejer sig om at tilskynde skibsrederne til at handle mere ansvarligt og give dem pligt til at tegne en forsikring eller stille anden finansiel sikkerhed for skader på tredjemand og til dækning af hjemsendelse af søfolk, der efterlades uden økonomiske midler.

3.9.2 Første skridt i denne retning er medlemsstaternes ratificering af alle relevante IMO-konventioner, navnlig Konventionen om begrænsning af ansvaret for søretlige krav (LLMC-konventionen af 1996). Konventionens tekst skal indarbejdes i fællesskabsretten for at sikre en fuld og ensartet anvendelse af dens bestemmelser i hele EU. Kommissionen vil dernæst anmode om et mandat til i IMO's regi at føre forhandlinger om en revision af konventionen af 1996 for at revidere det niveau, på hvilket rederen mister retten til at begrænse sit ansvar. Skibe, der fører en stats flag, som ikke er kontraherende part i denne konvention, omfattes af en strammere ansvarsordning i tilfælde af grov uagtsomhed.

3.9.3 Medlemsstaterne skal sikre, at enhver ejer af et skib, der sejler i de europæiske farvande, uanset flag stiller en finansiel garanti for erstatningsansvar svarende til det dobbelte af den begrænsning, der er fastsat i henhold til konventionen af 1996. Skibsrederen skal ligeledes stille en finansiel garanti til søfarende, der efterlades. Gyldigheden af den finansielle garanti skal attesteres ved flere certifikater, som skal opbevares om bord på skibet.

4. Generelle bemærkninger

4.1 Forslag til Europa-Parlamentets og Rådets direktiv om opfyldelse af kravene til flagstater

4.1.1 EØSU kan fuldt ud tilslutte sig forslaget, eftersom medlemsstaterne hermed skal tage en passende del af ansvaret og overholde IMO-instrumenterne, navnlig bestemmelserne i koden for gennemførelse af obligatoriske IMO-instrumenter vedrørende flagstater og auditorordningen for flagstater.

4.1.2 EØSU sætter spørgsmålstegn ved relevansen af artikel 9 om Flagstatens undersøgelser, der handler om undersøgelse af ulykker, hvilket i vid udstrækning dækkes af det femte instrument, der foreslås under den tredje søfartssikkerhedspakke. Artiklen understreger dog behovet for undersøgelser og kravet om, at medlemsstaterne giver tilstrækkelige ressourcer i det øjemed.

4.1.3 EØSU erkender, at artikel 10 om Sikker bemanding skal sikre, at skibe, der fører medlemsstaternes flag, er forsvarligt bemanded i overensstemmelse med IMO-forsamlingens resolution A.890 (21) om principper for sikker bemanding (Principles on Safe Manning). EØSU er dog overbevist om, at det er vigtigt, at flagstaterne kan konkurrere på lige fod (»level playing field«), og forslaget om, at Kommissionen forelægger en rapport, som understreget i artikel 15 om Samarbejdsaftaler, bør snarest føres ud i livet.

4.2 Forslag til Europa-Parlamentets og Rådets direktiv om fælles regler og standarder for organisationer, der udfører inspektion og syn af skibe, og for søfartsmyndighedernes aktiviteter i forbindelse dermed

4.2.1 Klassifikationsselskaberne påtager sig et stigende ansvar. De har således et stort ansvar over for flagstaternes myndigheder med hensyn til søfartssikkerhed og miljøbeskyttelse. EØSU godkender derfor de forslåede foranstaltninger, der sigter mod at forbedre kvaliteten af det arbejde, som de anerkendte organisationer udfører på medlemsstaternes vegne, og mod at styrke kontrollen og sanktionerne gennem indførelsen af et system

med graduerede sanktioner, der er mere effektivt end det nuværende system.

4.2.2 Der eksisterer i dag et vist overlap mellem myndighedsopgaver og klassifikationsopgaver. EØSU finder det hensigtsmæssigt at skelne bedre mellem disse funktioner ved for eksempel at overdrage opgaverne til forskellige inspektører inden for den samme anerkendte organisation eller til to forskellige organisationer. Det bliver derfor nok nødvendigt med en overgangsperiode med løbende fremme af bedste praksis gennem forhandlinger mellem medlemsstaterne og de pågældende selskaber og mellem klassifikationsselskaberne indbyrdes for at indsamle eksempler på bedste praksis, der kan forebygge interessekonflikter.

4.2.3 I henhold til artikel 19, stk. 3, skal medlemsstaterne samarbejde med de anerkendte organisationer, som de autoriserer, om udarbejdelse af disse organisationers regler og/eller forskrifter. Uanset bestemmelserne i artikel 16 og 17 mener EØSU, at klassifikationsselskaberne bør være omfattet af en tilsvarende foranstaltning om gensidig forpligtelse.

4.2.4 EØSU går ind for bestemmelserne i artikel 20 vedrørende kravet om, at de anerkendte organisationer rådfører sig med hinanden med henblik på at sikre en ensartet og konsistent gennemførelse af de internationale konventioner.

4.3 Forslag til Europa-Parlamentets og Rådets direktiv om havnestatskontrol

4.3.1 EØSU går ind for en omarbejdning af direktivet for klarhedens skyld, hvilket vil styrke og forbedre havnestatskontrollens effektivitet. EØSU bemærker, at antallet af skibe, der i løbet af de sidste 6 år er blevet underkastet en obligatorisk udvidet inspektion er steget fra 700 til 4 000 skibe.

4.3.2 EØSU sætter pris på viljen til at udføre færre inspektioner af de skibe, der overholder kvalitetsnormerne, koncentrere indsatsen om inspektion af højrisikoskibe og tilskynde til ikke at benytte de skibe, der ikke opfylder kravene ved at hindre dem adgang til de europæiske havne. Omarbejdningen af direktivet giver mulighed for en hurtig gennemførelse af den nye ordning, eftersom bestemmelserne i denne kommer til at bygge videre på principperne i direktivets bilag II.

4.3.3 EØSU bifalder styrkelsen af lodsers rolle med hensyn til en tidlig konstatering af eventuelle fejl og mangler, men er bekymret over, at sammenblandingen af handels- og inspektionsfunktionen bliver svær at håndtere for f.eks. højsølodser, der er afhængige af et selskab, som leverer ikke-obligatoriske tjenester.

4.3.4 EØSU glæder sig ligeledes over, at direktivet indfører inspektion af arbejdsvilkårene om bord, eftersom den menneskelige faktor ofte spiller en væsentlig rolle i søulykker. Inspektionen af besætningsmedlemmers leve- og arbejdsvilkår om bord og deres kvalifikationer forudsætter flere inspektører, der er kvalificerede på området, da en enkelt skibsinspektør vil have svært ved inden for en ofte kort tidsfrist at nå at gennemføre både en grundig teknisk inspektion og en inspektion af arbejdsforholdene.

4.3.5 EØSU bifalder ligeledes kravet i artikel 20, ifølge hvilken Kommissionen hvert år udarbejder en sortliste over rederiers arbejdsindsats.

4.4 Forslag til Europa-Parlamentets og Rådets direktiv om ændring af direktiv 2002/59/EF om oprettelse af et trafikovervågnings- og trafikinformationssystem for skibsfarten i Fællesskabet

4.4.1 Det er positivt at konstatere, at EØSU's gentagne anmodninger om at indføre et system for modtagelsen af nødstedte skibe er blevet efterkommet (artikel 20). EØSU støtter dermed forslaget om at styrke direktivet ved at øge og harmonisere kravene til nødområder ⁽³⁾. Et certifikat om medlemskab af en P&I Club (Protection & Indemnity Club) bør udgøre tilstrækkelig finansiel sikkerhed til, at et skib kan få adgang til et nødområde. Manglen på et sådant dokument bør dog ikke være en begrundelse for at hindre modtagelsen af et nødstedt skib i et nødområde.

4.4.2 Efter udvalgets mening bør man samle de nødvendige beføjelser hos den uafhængige kompetente myndighed, der har ansvaret i forbindelse med ulykker eller dirigering af nødstedte skibe til et nødområde, uanset kravet om høring af de involverede parter, så myndigheden kan træffe de nødvendige beslutninger og påtage sig det nødvendige ansvar, herunder de eventuelle økonomiske konsekvenser af beslutninger, som træffes i en nødsituation.

4.4.3 EØSU konstaterer, at fiskeri fortsat er en af de mest sårbare sektorer og glæder sig i den henseende over, at fiskerifartøjer forpligtes til at være udstyret med automatiske skibsidentifikationssystemer (AIS). Små og mellemstore fiskerivirksomheder, navnlig virksomheder inden for kystfiskeri, bør kunne modtage støtte eller bistand til dette udstyr ⁽⁴⁾.

4.4.4 EØSU støtter ligeledes de bestemmelser, der gør kyststater i stand til at træffe passende foranstaltninger til at begrænse den fare, som dannelsen af is i visse havområder i det nordlige Europa kan udgøre for havsejladsen. Det har især betydning for den særligt høje risiko for isdannelse i det baltiske hav, hvor en betydelig mængde olieprodukter transiterer. Medlemsstaterne bør dog harmonisere deres egne regler på

området for at undgå, at der opstår eventuelle problemer med visse klassifikationsselskabers normer for sejladse i de områder, der er udsat for isdannelse.

4.4.5 EØSU er enig i, at oprettelsen af et informationsudvekslingssystem for søfartsoplysninger, SafeSeaNet, i høj grad kan bidrage til at forbedre søfartssikkerheden i de europæiske farvande.

4.5 Forslag til Europa-Parlamentets og Rådets direktiv om de grundlæggende principper for undersøgelser af ulykker i søtransportsektoren og om ændring af direktiv 1999/35/EF og 2002/59/EF

4.5.1 EØSU støtter dette forslag, da det udelukkende er på baggrund af uafhængige tekniske undersøgelser af søulykker, at man kan træffe de foranstaltninger, der er nødvendige for at mindske risikoen for, at sådanne ulykker gentages. EØSU anerkender ligeledes oprettelsen af uafhængige specialiserede organer til at foretage disse undersøgelser, og går ind for, at man tydeligt adskiller dem fra undersøgelser af retshåndhævende karakter.

4.5.2 EØSU går ind for bestemmelsen i artikel 7 om at foretage fælles sikkerhedsundersøgelser.

4.5.3 EØSU mener, at bestemmelsen i artikel 9 om tilbageholdelse af oplysninger til andre formål end sikkerhedsundersøgelsen er væsentlig. Bestemmelsen om, at en retlig myndighed kan beslutte at videregive oplysninger er bekymrende. EØSU mener derfor, at de personer, der tilvejebringer beviser i forbindelse med disse tekniske undersøgelser af søulykker skal kunne opnå immunitet eller anonymitet. For i fremtiden at kunne sikre en bedre forebyggelse af søulykker og en øget gennemsigtighed vil det være nyttigt, at repræsentanter for søfartssektoren og det organiserede civilsamfund i lighed med praksis inden for luftfartsindustrien tager del i undersøgelsesproceduren på de omtalte områder. Kommissionen sørger endvidere passende for feedback for at udnytte erfaringerne.

4.6 Forslag til Europa-Parlamentets og Rådets forordning om transportørers erstatningsansvar ved ulykker under passagertransport ad søvejen og indre vandveje

4.6.1 EØSU støtter hovedformålet med forslaget, der skal give samtlige skibspassagerer i EU mulighed for samme grad af beskyttelse i tilfælde af ulykker takket være tidssvarende bestemmelser vedrørende transportørers erstatningsansvar, et system for obligatorisk forsikring og et passende erstatningsloft. Disse sikkerhedskrav gælder ligeledes for alle de skibspassagerer, der køber deres billetter i Europa, selv om de rejser uden for de europæiske farvande eller om bord på skibe, der sejler under et tredjeland's flag.

⁽³⁾ Bedste praksis i det britiske system SOSREP er en vigtig kilde til inspiration på dette område.

⁽⁴⁾ Den Europæiske Fiskerifond, som Rådet vedtog at oprette den 16. juni 2006, giver mulighed for tilskud på op til 40 % af udgifterne til sikkerhedsudstyr. Herudover kan man forestille sig supplerende foranstaltninger på medlemsstatsniveau.

4.6.2 EØSU minder om, at medlemsstaterne i forbindelse med et beslutningsforslag fra 2003 blev opfordret til at ratificere Athen-protokollen inden udgangen af 2005. Ratificeringsprocessen er dog i mellemtiden desværre gået i stå. Det foreliggende forslag gør det muligt at sikre en ensartet anvendelse af bestemmelserne i Athen-protokollen i EU. Indarbejdelsen af Athen-protokollen i fællesskabslovgivningen fritager ikke medlemsstaterne for forpligtelsen til at ratificere protokollen for at sikre dens anvendelse på internationalt plan.

4.6.3 EØSU konstaterer, at der er to vigtige problemstillinger, der skal løses i forbindelse med forslaget om medlemsstaternes ratificering og ikrafttrædelsen af Athen-protokollen af 2002. For det første er der spørgsmålet om krig/terrorismen. EØSU henleder opmærksomheden på IMO's resolution, der giver medlemsstaterne mulighed for i ratificeringen at forbeholde sig ret til at udstede alle de forsikringsbeviser, der anmodes om, med undtagelse af de forsikringsbeviser, der omfatter krig/terrorismen. Endvidere har Den Internationale Sammenslutning af P&I Clubs i forbindelse med spørgsmålet om maksimumbeløb erklæret, at den er i stand til at dække de maksimumbeløb, der er nævnt i protokollen, såfremt man finder en løsning på terrorismeproblemet. Der er blevet fremsat alternative forslag, og brugbare løsninger kan opnås på internationalt eller europæisk plan. Den igangværende revision af Fællesskabets Solidaritetsfond (forordning nr. 2012/2002), som efter planen skal træde i kraft i 2007, kan finansiere nødhjælp i forbindelse med katastrofer, herunder i forbindelse med terrorhandling, men dette kan ikke træde i stedet for en forhandlingsløsning vedrørende den forsikringsmæssige dækning af skader forårsaget af en terrorhandling — en sådan løsning er efter udvalgets mening presserende.

4.6.4 EØSU erkender det hensigtsmæssige i at udbetale samme erstatning til de skibspassagerer, der rejser såvel inden for som uden for EU. Denne bestemmelse kan dog frembyde væsentlige vanskeligheder for visse mindre virksomheder eller ved udbydelsen af visse tjenester.

4.6.5 For så vidt angår indenlandske passagersøtransporttjenester, foreslår EØSU, at anvendelsen af dette forslag indføres i en overgangsperiode for at minimere eventuelle negative konsekvenser på området. Ellers risikerer man i alvorlig grad at reducere de lokale færgeruters økonomiske bæredygtighed til skade for den regelmæssige færgbetjening af øer.

4.6.6 Med hensyn til forskudsudbetalinger til ofre for ulykker eller disses efterladte støtter EØSU forslaget, for så vidt angår hændelser til søs, hvor Athen-protokollen foreskriver en ordning baseret på »objektivt ansvar«.

4.6.7 Bestemmelserne vedrørende handicappede og oplysninger før rejsen bør betragtes som supplerende og ikke som afvigende bestemmelser til Athen-protokollen. Lignende bestem-

melser er blevet indarbejdet i forordningen om luftfartspassagerers rettigheder i overensstemmelse med Montreal-konventionen.

4.6.8 Hvad indlandsskibsfarten angår, beklager EØSU, at den tredje søfartssikkerhedspakke ikke skelner mellem transport ad de indre vandveje (floder, flodmundinger, kanaler, søer) og transport ad søvejen (indenrigstransport til og fra øer til sikring af territorial sammenhæng, og internationale ruter). At de to former for sejlads er forskellige både i henseende til deres natur og i henseende til deres anvendelse retfærdiggør en opsplitning af reguleringen (bestemmelser vedrørende navigation, sikkerhed, drift, ansvar og obligatorisk forsikring).

4.7 Forslag til Europa-Parlamentets og Rådets direktiv om rederes erstatningsansvar og om finansiel garanti

4.7.1 EØSU går ind for medlemsstaternes ratificering af LLMC-protokollen af 1996, der hæver skibsredernes erstatningsgrænse til det dobbelte i forhold til bestemmelserne i LLMC-konventionen af 1976. LLMC-konventionen af 1976 omfatter samtlige søretlige krav. EØSU noterer sig dog forslaget om at kræve, at alle skibe (uanset flag), der sejler i europæiske farvande, skal være i besiddelse af et certifikat, der attesterer et finansielt ansvar svarende til det dobbelte af det beløb, der opgives i LLMC-protokollen af 1996.

4.7.2 I henhold til De Forenede Nationers havretskonvention kan en kyststat kun anvende bestemmelser, der falder uden for rammerne af omtalte konvention, på de skibe, der sejler under et tredjelands flag, og som anløber dens havne. P&I Clubs har erklæret, at de udelukkende forventer at udstede certifikater, der svarer til det øvre loft i protokollen af 1996.

4.7.3 Forsikring er at foretrække frem for insolvens og afhænger af en klar definition af ansvarskriterier. Ubegrænset ansvar i tilfælde af grov uagtsomhed kan medføre en indskrænkning af forsikringsmarkedet og en stigning i antallet af søfartsvirksomheder, der råder over et enkelt skib, og som er omfattet af lovgivningen om anpartsselskaber.

4.7.4 EØSU konstaterer ikke desto mindre, at opfattelsen og vurderingen af skadernes og ansvarets omfang har ændret sig meget i løbet af de seneste år. De udbetalte skadeserstatninger opfattes meget ofte som alt for små i forhold til udgifterne i forbindelse med de direkte og — ikke mindst — de indirekte skader. En forbedring ville utvivlsomt blive hilst velkommen på dette område. EØSU foreslår derfor, at Kommissionen foretager en økonomisk analyse af sit forslag. Analysen skal fastslå den økonomiske konsekvens af helt at ophæve begrænsningen af erstatningsansvaret og undersøge mulighederne for at hæve begrænsningsniveauerne.

4.7.4.1 EØSU henviser til sine tidligere udtalelser om Erika I- og Erika II-pakkerne og gentager, at den vigtigste målestok må være hurtig og garanteret skadeserstatning til ofrene og ikke en invitation til flere tvister og udsættelser af retssager. Ratifikation af alle eksisterende IMO-konventioner skulle muliggøre et mere passende erstatningsansvar, obligatorisk forsikring og direkte sagsøgning i forbindelse med særligt definerede krav, som forslået i forslaget til direktiv.

4.7.4.2 EØSU er overbevist om, at erstatningsansvar skal underlægges klare og gennemsigtige regler. Inden for søret er grov uagtsomhed et juridisk begreb, som ofte anvendes i forbindelse med retssager om skader forårsaget på fragt. På internationalt plan anvendes begrebet »ubetænksomhed, velvidende at skader kan blive resultatet« (recklessness with knowledge) til at udskille objektivt erstatningsansvar — en løsning, som udvalget gik ind for i forbindelse med olieforurening i sin udtalelse om Erika II. Med henblik herpå foreslår udvalget, at udkastet til direktiv kommer til at indeholde nogle objektive retningslinjer til medlemsstaterne og deres jurisdiktioner om, hvornår der er tale om »grov uagtsomhed«. Uden sådanne retningslinjer risikerer man, at direktivet gennemføres forskelligt i forskellige medlemsstater.

4.7.4.3 EØSU vil hævde, at finansielle sikkerhedscertifikater snarere bør bestå i et certifikat om medlemskab af en P&I Club (Protection & Indemnity Club) end i et certifikat udstedt af en EU-medlemsstat. Certificeret medlemskab af en P&I Club vil imødekomme hensigten med det foreslåede instrument og kan rekvireres fra klubberne (P&I Clubs).

4.7.5 EØSU mener, at forslaget i sin nuværende form er i modstrid med bestemmelserne i direktiv 2004/35/EF af 21. april 2004 om miljøansvar for så vidt angår forebyggelse og afhjælpning af miljøskader, der anerkendte den primære anvendelse af IMO-konventionerne, herunder LLMC. Dette kan give problemer med internationale traktater for de medlemmer, der har undertegnet LLMC 1976 og 1996.

4.7.5.1 EØSU støtter forslaget om, at skibe skal være i besiddelse af certifikater for finansiell garanti i tilfælde af søfarende, der efterlades, og noterer sig, at ILO-IMO-arbejdsgruppen arbejder på sagen, eftersom den falder under denne arbejdsgruppes kompetence på internationalt niveau.

4.7.6 Erstatningsansvar og skadeserstatning i tilfælde af udslip af kemikalier og bunkerolie er omfattet af konventionerne

om farlige og forurenende stoffer (HNS) og forureningsskader med bunkerolie (Bunkerskonventionen). De er resultatet af et internationalt kompromis. EØSU anbefaler indtrængende Kommissionen at gøre sit yderste for at få medlemsstaterne til omgående at ratificere HNS-konventionen og Bunkerkonventionen, således at de snarest muligt kan træde i kraft.

5. Særlige bemærkninger

5.1 EØSU noterer sig med interesse den nyligt afholdte 94. Internationale Arbejdskonference (maritime anliggender) i ILO, som vedtog en samlet havkonvention, der indeholder bindende bestemmelser og henstillinger. Samtlige havkonventioner, der siden 1920'erne er blevet vedtaget og ændret ved forskellige lejligheder, er nu samlet og opdateret i en klar og altomfattende arbejdslovgivning inden for søfart. EØSU noterer sig Kommissionens intentioner om at omsætte ILO's konvention om skibsfartens arbejdsstandarder i EU-lovgivning og støtter arbejdsgruppen om social dialog's igangværende bestræbelser på at få konventionen indført og få frigjort de nødvendige økonomiske midler til at tage fat på spørgsmålet om omsætningen i fællesskabsret.

5.2 EØSU har altid været optaget af den menneskelige faktor i søtransport og anmoder først og fremmest Kommissionen om at give det høj prioritet at tilskynde alle medlemsstaterne til hurtigst muligt at ratificere konventionen med henblik på at etablere et harmoniseret retsgrundlag. Konventionen skal ratificeres af 30 medlemsstater, der står for mindst en tredjedel af verdens bruttotonnage, inden den kan træde i kraft. EU vil kunne yde en værdifuld støtte til denne proces ved at opmuntre EØS-landene og de tredjelande, der er omfattet af aftaler om økonomisk samarbejde, til at ratificere konventionen.

5.3 De samlede konsekvenser af de foreslåede foranstaltninger for havnestats- og flagstatsmyndighederne (udstedelse af certifikater, inspektion af arbejdsforhold, udvidet inspektion, målsætning om at inspicere alle skibe m.m.) bør hurtigst muligt klarlægges af de pågældende myndigheder, således at de i god tid kan træffe de nødvendige foranstaltninger med hensyn til organisering, finansiering og ansættelse.

5.4 Det europæiske søfartssikkerhedsagentur bør ligeledes råde over tilstrækkelige midler, således at det på tilfredsstillende vis kan opfylde de vigtige forpligtelser, der påhviler det.

Bruxelles, den 13. september 2006

Anne-Marie SIGMUND

Formand for

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om Forslag til Europa-Parlamentets og Rådets direktiv om ændring af Rådets direktiv 89/552/EØF om samordning af visse love og administrative bestemmelser i medlemsstaterne vedrørende udbud af tv-radiospredningsvirksomhed

KOM(2005) 646 endelig — 2005/0260 (COD)

(2006/C 318/33)

Rådet for Den Europæiske Union besluttede den 7. februar 2006 under henvisning til EF-traktatens artikel 47, stk. 2, og artikel 55 at anmode om Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om det ovennævnte emne.

Det forberedende arbejde henvistes til Den Faglige Sektion for Transport, Energi, Infrastruktur og Informations-samfundet, som udpegede **Bernardo Hernández Bataller** til ordfører. Sektionen vedtog sin udtalelse den 18. juli 2006.

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg vedtog på sin 429. plenarforsamling den 13.-14. september 2006, mødet den 14. september, følgende udtalelse med 53 stemmer for, 7 imod og 10 hverken for eller imod:

1. Indledning

1.1 Den 13. december 2005 fremlagde Kommissionen et forslag om modernisering af EU-direktivet »fjernsyn uden grænser«, hvis første udgave stammer fra 1989 ⁽¹⁾, og som blev ændret i 1997 ⁽²⁾. I tilfælde af konflikt med de bestemmelser i den generelle lovgivning om tjenesteydelser, som har relation til den frie adgang til at optage eller udføre servicevirksomhed ⁽³⁾, har bestemmelserne i nærværende direktiv forrang.

1.2 Det erklærede formål med denne ændring, der er forudsat i procedurerne for overvågning og evaluering af lovgivningens gennemførelse, er at tilpasse direktivet til den nye situation med teknologisk konvergens, hvor både indhold og audiovisuelle tjenester i høj grad overskrider den traditionelle forestilling om tv-spredning og skaber nye behov for regulering, dels for at sikre, at det fælles marked fungerer, og at EU opretholder en stærk og kreativ medieindustri, dels for at sikre, at borgernes rettigheder respekteres. Moderniseringen af EU's regler for audiovisuelt medieindhold indgår i i2010-strategien, som sigter på at udbygge et europæisk informationssamfund til gavn for vækst og beskæftigelse ⁽⁴⁾.

1.2.1 I forslaget til ændring af det direktiv, som oprindeligt fastlagde regler for alle audiovisuelle tjenester, præciseres det efter mødet i Liverpool ⁽⁵⁾, at anvendelsesområdet nu er de såkaldte »audiovisuelle medietjenester«, og der fastlægges forskellige regler for lineære og ikke-lineære tjenester. Direktivet går således over til at omhandle samordning af visse love og admini-

strative bestemmelser i medlemsstaterne om udbud af audiovisuelle medietjenester og omtales herefter som »direktivet om audiovisuelle medietjenester« i stedet for »direktivet om fjernsyn uden grænser«.

1.2.2 Private meddelelser, elektroniske udgaver af aviser og blade, internetsider, der ikke primært er rettet mod viderebringelse af audiovisuelt materiale, samt radioudsendelser vil fortsat ligge uden for direktivets anvendelsesområde.

1.3 Den foreslåede ændring er i overensstemmelse med den interinstitutionelle aftale om »bedre regulering«, som blev vedtaget i 2003, og har et dobbelt formål: dels at forenkle, smidiggøre og reducere antallet af bindende regler for de europæiske udbydere af audiovisuelle medietjenester, dels at fremme sektorens selvregulering og samregulering. Endvidere ønskes det med ændringen at fastlægge en mere grundlæggende lovramme, som også vil konsolidere oprindelseslandsprincippet, når først direktivet er blevet indarbejdet i medlemsstaternes lovgivning.

2. Kommissionens forslag

2.1 Kommissionen foreslår som nævnt, at direktivets anvendelsesområde udvides til at omfatte alle audiovisuelle medietjenester ⁽⁶⁾, hvis hovedformål er at udbyde informerende, underholdende eller oplysende levende billeder med eller uden lyd til offentligheden via elektroniske kommunikationsnet ⁽⁷⁾.

⁽¹⁾ Direktiv 89/552/EØF, EFT L 298 af 17.10.1989, s. 23.

⁽²⁾ Direktiv 97/36/EF, EFT L 202 af 30.7.1997, s. 60.

⁽³⁾ KOM(2006) 160 endelig.

⁽⁴⁾ Jf. IP/05/643.

⁽⁵⁾ Konference om audiovisuelle medier i Liverpool vedrørende direktivet om fjernsyn uden grænser, organiseret af Kommissionen.

⁽⁶⁾ Se definitionen af disse tjenester i EF-traktatens artikel 49 og 50.

⁽⁷⁾ Se definitionen af disse net i Europa-Parlamentets og Rådets rammedirektiv 2002/21/EF af 7. marts 2002 om fælles rammebestemmelser for elektroniske kommunikationsnet og -tjenester, artikel 2, litra a). EFT L 108 af 24.4.2002, s. 33.

2.2 Disse audiovisuelle medietjenester kan være:

- lineære, når brugeren skal tilpasse sig til de tidspunkter, som udbyderen har fastlagt for spredningen af tjenesterne eller indholdet, uanset sendekanalen (jordbaseret, via satellit eller kabel, internet, mobiltelefon osv.),
- ikke-lineære, når brugeren selv afgør, hvornår han/hun vil bruge en bestemt tjeneste eller et bestemt indhold fra tjenesteudbyderens udbud.

2.2.1 I overensstemmelse med denne sontring defineres »tv-spredning« (og »fjernsynsudsendelse«) som »en lineær audiovisuel medietjeneste, hvor medietjenesteudbyderen fastlægger sendetidspunktet for et givet program og tilrettelægger programfladen«. Og et »tv-spredningsforetagende« defineres som »en udbyder af lineære audiovisuelle medietjenester«.

2.3 I forbindelse med udvidelsen af anvendelsesområdet indfører direktivforslaget det overordnede begreb »audiovisuel kommerciel kommunikation«, som omfatter alle former for levende billeder med eller uden lyd, som følger med audiovisuelle medietjenesteydelser og har til formål direkte eller indirekte at fremme afsætningen af varer eller tjenesteydelser. Fjernsynsreklamer er således en del af den audiovisuelle kommercielle kommunikation, når der er tale om meddelelser, som udsendes i fjernsyn enten for at fremme afsætning af varer eller tjenesteydelser mod vederlag eller lignende betaling eller med selvpromoverende formål. Det samme gælder for teleshopping.

2.3.1 Det aktuelle forbud mod fjernsynsreklamer og teleshopping vedrørende cigaretter og andre tobaksvarer udvides til at omfatte alle former for audiovisuel kommerciel kommunikation. Desuden fastholdes forbuddet mod reklamer og teleshopping for receptpligtige lægemidler og begrænsningerne i reklameargumenterne for alkoholiske drikke for at undgå at tilskynde til umådeholdent forbrug og beskytte mindreårige. Reklamer og teleshopping må ikke:

- være specielt rettet mod mindreårige og ikke vise børn i færd med at indtage alkoholiske drikke;
- knytte alkohol sammen med en forbedret fysisk præstation eller bilkørsel;
- efterlade det indtryk, at alkoholindtagelse bidrager til social eller seksuel succes;
- antyde, at alkoholiske drikke har terapeutiske egenskaber eller en stimulerende eller beroligende virkning, eller at de er et middel til konfliktløsning;
- tilskynde til umådeholden indtagelse af alkoholiske drikke eller tegne et negativt billede af afholdenhed eller ærøuelighed;

- fremhæve drikkes høje alkoholindhold som en positiv kvalitet.

2.3.2 Direktivforslaget fastholder forbuddet mod skjult reklame, forstået som en producents eller udbyders præsentation i ord eller billeder af varer, tjenesteydelser, varemærke eller aktiviteter, som kan vildlede offentligheden om sin karakter af reklame, hovedsageligt fordi den ikke kan identificeres som sådan eller ikke bebudes som sådan. Det fastslås, at fjernsynsreklamer og teleshopping klart skal kunne identificeres som sådanne og holdes klart adskilte fra det øvrige program med optiske og/eller akustiske midler.

2.3.3 Ikke desto mindre indføres der som noget nyt en definition af produktplacering, som adskiller den fra skjult reklame, selvom de to definitioner er meget lig hinanden. Der er tale om produktplacering, når der i et program vises eller henvises til en vare, en tjenesteydelse eller et varemærke for en vare eller tjenesteydelse, der udbydes af en audiovisuel medietjeneste, normalt mod vederlag eller lignende betaling. For at være lovlig skal produktplaceringen opfylde en række krav, navnlig følgende:

- der må ikke direkte tilskyndes til køb eller leje af varer eller tjenesteydelser, især ikke gennem konkrete reklamehenvisninger til sådanne varer eller tjenesteydelser;
- seerne skal informeres om, at der findes en aftale om produktplacering, og der skal være en klar markering af placeringen;
- audiovisuelle medietjenester må ikke indeholde placering af tobaksvarer eller cigaretter eller placering af produkter fra virksomheder, hvis hovedaktivitet er fremstilling eller salg af cigaretter eller andre tobaksvarer;
- produktplacering i nyheds- og aktualitetsprogrammer, dokumentarprogrammer og i audiovisuelle medietjenester i form af børneprogrammer er forbudt.

2.3.4 Direktivforslaget fastholder henvisningerne til sponsoring og betingelserne for dens lovlighed med visse basale ændringer for at tilpasse aktiviteten til det nye anvendelsesområde. Desuden fastholdes forbuddet mod at anvende subliminale teknikker i audiovisuel kommerciel kommunikation.

2.4 Hvad angår medlemsstaternes rettigheder og pligter, peger direktivforslaget ligesom det nugældende direktiv på følgende:

- medlemsstaterne skal sikre modtagelse af andre medlemsstaters audiovisuelle medietjenester;

- de skal inden for rammerne af deres retsfor skrifter sikre, at medietjenesteudbydere, der hører under deres jurisdiktion, reelt overholder direktivet;
 - de kan kræve, at medietjenesteudbydere, som hører under deres jurisdiktion, overholder strengere eller mere detaljerede bestemmelser på de områder, der er omfattet af dette direktiv;
 - de har mulighed for at sikre offentligheden gratis adgang til begivenheder, som de anser for at have stor samfundsmæssig betydning, ved at forhindre, at tv-spredningsforetagender under deres jurisdiktion tager eneret på udsendelsen;
 - de sørger for, at medietjenesteudbydere under deres jurisdiktion ikke sender spillefilm uden for de perioder, der er aftalt med rettighedshaverne;
 - de har pligt til (når det er muligt, og i visse tilfælde skridt for skridt) at sikre, at tv-spredningsforetagender afsætter størstedelen af sendetiden til transmission af europæiske programmer eller lignende og 10 % af denne tid (eller 10 % af programbudgettet) til europæiske programmer af producenter, som er uafhængige af tv-spredningsforetagenderne; i sidstnævnte tilfælde skal der afsættes en tilstrækkelig del til nye programmer: Sendetidsberegningen udelukker visse indholdstyper som f.eks. information, sportsarrangementer, spil, reklamer, teleteksttjenester og teleshopping.
- 2.4.1 Det vil fortsat være muligt for en medlemsstat at træffe forholdsregler imod medietjenesteudbydere, som er etableret i en anden medlemsstat, med henblik på at hindre åbenbare og alvorlige krænkelse af konkrete bestemmelser i direktivet, hvis udbyderen udøver alle eller hovedparten af sine aktiviteter i den første medlemsstat, hvis medlemsstaten, i hvilken udbyderen er etableret, ikke træffer modforholdsregler på trods af anmodning herom, og hvis Kommissionen giver sin godkendelse.
- 2.4.2 Desuden bevares kvoterne i de gældende direktiver for europæiske og nationale audiovisuelle produktioner og for uafhængige audiovisuelle produktioner, som ifølge effektevalueringssrapporterne er blevet opfyldt tilfredsstillende i de seneste år.
- 2.4.3 Forslaget til ændring indebærer følgende nye forpligtelser for medlemsstaterne:
- de skal sikre, at tv-spredningsforetagender, der er etableret i andre medlemsstater, kan få adgang til at sende korte nyhedsindslag (med angivelse af kilden) om arrangementer, der vækker stærk interesse i offentligheden og transmitteres af et tv-spredningsforetagende under deres jurisdiktion;
 - de skal sikre let, umiddelbar og vedvarende adgang til oplysninger om navn, fysisk adresse og e-postadresse på de udbydere af audiovisuelle medietjenester, der hører under deres jurisdiktion, samt på den kompetente tilsynsmyndighed;
 - de skal sikre, at medietjenesteudbydere under deres jurisdiktion, når det er muligt, ved passende midler fremmer produktionen af og adgangen til europæiske programmer;
 - de skal sikre, at medietjenesteudbydere under deres jurisdiktion ikke sender spillefilm uden for de perioder, der er aftalt med rettighedshaverne;
 - medlemsstaterne opfordres til at fremme samregulering på de områder, der samordnes ved dette direktiv, og sikre en effektiv håndhævelse og accept heraf fra de berørte parter side.
- 2.5 Forslaget til ændring omformulerer det nuværende direktivs bestemmelser om de værdier, der spredes gennem de audiovisuelle medietjenester.
- 2.5.1 Det fastslås, at medietjenesterne ikke må:
- skade mindreåriges fysiske, psykiske eller moralske udvikling i alvorlig grad,
 - tilskynde til had på grund af køn, race, etnisk oprindelse, religion eller tro, handicap, alder eller seksuel orientering.
- Ændringsforslaget fastholder den nuværende bestemmelse om, at der ikke må udsendes programmer, som indeholder pornografi eller umotiveret vold. For programmer, som kan skade mindreåriges fysiske, mentale eller moralske udvikling, bør det desuden ved tekniske kodningsforanstaltninger, valg af sendetidspunkt eller indholdsklassifikation sikres, at mindreårige i udsendelsesområdet ikke ser eller hører udsendelserne.
- 2.5.2 Audiovisuel kommerciel kommunikation må ikke:
- være diskriminerende med hensyn til race, køn eller nationalitet,
 - krænke personer på grund af deres religiøse eller politiske overbevisning,
 - tilskynde til adfærd, der kan være til skade for sundheden eller for sikkerheden,
 - tilskynde til adfærd, der kan være til skade for miljøbeskyttelsen,

— skade mindreåriges fysiske, psykiske eller moralske udvikling, dvs. ikke direkte tilskynde mindreårige til at købe et produkt eller en tjenesteydelse ved at udnytte deres manglende erfaring eller deres godtroenhed, direkte opfordre dem til at overtale deres forældre eller andre til at købe de varer eller tjenesteydelser, der reklameres for, udnytte mindreåriges særlige tillid til forældre, lærere eller andre eller uden grund vise mindreårige i farlige situationer.

2.6 Hvad angår reklamer, der afbryder udsendelser, begrænser direktivforslaget de lovfæstede krav og gør anvendelseskriterierne mere enkle og fleksible.

2.6.1 Det fastslår med næsten de samme ord, at isolerede reklame- og teleshoppingindslag kun må forekomme undtagelsesvis, bortset fra i sportsprogrammer. Reklameblokke mellem programmer foretrækkes, men blokke inde i programmer tillades, forudsat at det ikke går ud over programmernes integritet eller rettighedshavernes rettigheder.

2.6.2 De tidligere bestemmelser om tilladte reklameblokke, afstanden imellem dem og undtagelser afhængigt af programtypen afløses af en generel regel, der fastslår, at film produceret for fjernsynet, spillefilm, børneprogrammer og nyhedsprogrammer må afbrydes af reklamer og/eller teleshoppingindslag én gang for hver periode på 35 minutter. Forbuddet mod sådanne indslag i transmissioner af gudstjenester fastholdes.

2.6.3 Hvad angår sendetidskvoter for forskellige former for reklame fastholdes kun det generelle krav om, at korte indslag med reklame eller teleshopping og andre korte reklameformer ikke må fylde mere end 20 % af en given klokke-tid, samt bestemmelsen om, at tv-spredningsforetagendets annonceringer af egne programmer og af produkter med direkte tilknytning til disse programmer, sponsorannonceringer og produktplacering er undtaget fra tidsberegningen.

3. Generelle bemærkninger

3.1 EØSU erkender, at det er nødvendigt at ændre det nugældende direktiv om »fjernsyn uden grænser« for at tilpasse det til den nye situation med teknologisk konvergens og til de nye anvendelser af reklame og pr. EØSU erkender tillige nødvendigheden af en mere anvendelig og effektiv lovgivning, som kan bidrage til at øge udvekslingen af audiovisuelle medietjenester i det indre marked samt styrke og dynamisere dets udvikling. Men direktivforslaget skal efter EØSU's mening både opfylde kravene til teknologisk og økonomisk udvikling og beskytte menneskets værdighed og personlige integritet.

3.2 EØSU beklager, at Kommissionen ikke har benyttet lejligheden til at afbøde mangler og fjerne tvetydigheder i visse punkter i det gældende direktiv, som har vist sig vanskelige at fortolke og anvende — med retsikkerhed til følge, både i forbindelse med anvendelsen af direktivet og i de love, som gennemfører det i medlemsstaternes nationale lovgivning.

3.2.1 Dette er eksempelvis tilfældet med den manglende definition af reklameformer, der gives regler for i direktivet, herunder nogle af de formodede ulovlige former. Dette punkt vil blive behandlet nærmere under de særlige bemærkninger, men her kan nævnes som eksempel, at produktpræsentation (»tele-promotions«) i direktivforslagets betragtning 44 undtages fra reklamekvoten, uden at denne reklameforms karakteristika og begrænsninger defineres noget sted i teksten.

EØSU mener ikke, at der er nogen som helst grund til at undtage produktpræsentation, og at denne i alle tilfælde bør indgå i reklamekvoten. I modsat fald ville man kun opnå at skade annonceringerne og lede kommerciel kommunikation væk til andre formater, hvilket ville indebære samme eller endda højere reklamebelastning.

3.2.2 Det må heller ikke glemmes, at kombinationen af en stadig mere basal lovgivning og konsolideringen af oprindelseslandsprincippet ikke fremmer tilnærmelsen af medlemsstaternes lovgivning, men kan skabe store forskelle, især når det gælder reklame og beskyttelse af mindreårige. Det kan gøre det vanskeligt at udbygge det indre marked eller reducere borgernes beskyttelsesniveau væsentligt.

3.3 Selvom hensigten er at tydeliggøre forskellen mellem audiovisuelle medietjenester, som vil komme ind under det ændrede direktiv, og de øvrige audiovisuelle tjenester, som under alle omstændigheder forbliver underlagt de generelle bestemmelser om elektronisk kommunikation, kan man forudse, at udviklingen af blandede formater med stadig mere uddifferentieret indhold af tekst, lyd og billede vil gøre det sværere og sværere at fastlægge grænserne for direktivets anvendelsesområde.

3.4 Efter EØSU's mening bør direktivforslaget som minimum fastholde (og om muligt øge) garantierne for beskyttelse af især de mindreårige brugere af audiovisuelle medietjenester. Som tidligere nævnt må det ikke glemmes, at direktivet ud over målet om det indre marked for audiovisuelle tjenester også skal fremme en række sociale og kulturelle værdier knyttet til mangfoldighed, identitet, borgernes personlige udvikling, den menneskelige værdighed, som nævnes i forslagens indledende betragtninger, retten til information og ytringsfrihed — alt dette indeholdt i Den Europæiske Unions charter om grundlæggende rettigheder ⁽⁸⁾. Desuden betragtes fjernsyn i EU-Domstolens retspraksis ⁽⁹⁾ som en tjeneste af generel økonomisk interesse.

⁽⁸⁾ EFT C 364 af 2000.

⁽⁹⁾ Dom af 30. april 1974 i sag C-15/73, Sml. s. 203 ff. Førsteinstansretens dom af 10. juli 1991 i sag T-69/89, Sml. s. II-525 ff. Førsteinstansrettens dom af 18. september 2001 i sag T-112/99, Sml. s. II-2549 ff.

3.5 EØSU mener, at Kommissionen i sit direktivforslag burde gå et skridt videre og foreslå konkrete foranstaltninger om aspekter som mediepluralisme og mediekoncentration. Hvad angår fremme af europæisk produktion havde EØSU håbet på en mere beslutsom holdning over for medlemsstaterne uden forbehold som »når det er muligt«, og over for den gradvise anvendelse af kriterierne for europæisk og uafhængig produktion på de ikke-lineære tjenester »så vidt muligt«.

3.6 Hvad angår retten til genmæle, som indgår i direktivforslaget, har Kommissionen ikke taget hensyn til EØSU's synspunkt ⁽¹⁰⁾: at der med samme rækkevidde og under de samme vilkår bør etableres en specifik »ret til korrektion« med henblik på at bekæmpe falsk, ukorrekt og unøjagtigt indhold, som påvirker individets rettigheder.

3.7 EØSU mener, at direktivforslaget burde fastslå, at det er nødvendigt eller obligatorisk at have tilsynsmyndigheder i alle EU's medlemsstater, der ikke blot er upartiske og gennemsigtige, men også er uafhængige af deres regeringer mht. oprettelse, sammensætning og varetagelse af deres opgaver. EØSU mener, at man fremover må overveje betimeligheden af at oprette et europæisk agentur, institut eller lignende organ af overnational karakter.

4. Særlige bemærkninger

4.1 EØSU mener, at direktivforslagets definition af »audiovisuel kommerciel kommunikation« er for restriktiv og mekanisk gentager definitionen af »audiovisuelle medietjenester«. Det forekommer logisk, at disse defineres som »levende billeder med eller uden lyd«, hvilket gør levende billeder til en nødvendig forudsætning for eksistensen af audiovisuelle medietjenester og udelukker internetpressen og radiotransmissioner fra direktivets anvendelsesområde. Men efter fastlæggelsen af anvendelsesområdet kan audiovisuel kommerciel kommunikation kombineret med audiovisuelle medietjenester anvende statiske billeder (f.eks. et logo eller en reklametavle) eller lyd alene uden billeder (f.eks. nævnelse af et mærke eller en kommerciel kendingsmelodi). Audiovisuel kommerciel kommunikation burde derfor hellere defineres som »billeder og/eller lyd, som følger med audiovisuelle medietjenesteydelser og har til formål direkte eller indirekte at fremme afsætningen af varer eller tjenesteydelser eller promovere et image for en fysisk eller juridisk person, der udøver erhvervsvirksomhed«.

4.2 Direktivforslaget fastholder det gældende kriterium om at betragte enhver meddelelse, som udsendes mod vederlag, som fjernsynsreklame. EØSU mener, at forsettet om at fremme afsætningen af varer eller tjenesteydelser og ikke vederlaget bør være det afgørende kriterium for definitionen — i lighed med andre EU-definitioner, f.eks. i direktivet om vildledende reklame. Dermed ville man undgå, at der udsendes fjernsynsreklamer for

produkter, som ikke må vises på fjernsyn, eller ulovlige reklamer, som i dag kan bringes på skærmen, såfremt det ikke juridisk kan bevises, at det sker mod vederlag, og at der derfor er tale om fjernsynsreklame. De samme bemærkninger har EØSU til betalingskravet i definitionen af teleshopping.

4.2.1 Hvis betalingskriteriet fastholdes i direktivet, bør det være muligt for medlemsstaterne i tilfælde af civile eller administrative procedurer at give domstolene de nødvendige beføjelser til at kræve, at tv-spretningsforetagender fremlægger beviser for, at de ikke har modtaget betaling for den audiovisuelle kommunikation, som beskrevet i direktiv 84/850/EØF. I modsat fald antages det, at kommunikationen er af kommerciel karakter.

4.3 Direktivforslagets definition af skjult reklame ligger meget tæt på den hidtidige definition. EØSU mener dog, at denne definition ikke kun bør gælde for fjernsynsreklamer, men for alle former for kommerciel audiovisuel kommunikation, da teksten udtrykkeligt forbyder skjult audiovisuel kommerciel kommunikation.

4.3.1 Begrebet skjult audiovisuel kommerciel kommunikation bør desuden efter EØSU's mening defineres bredere, end det gøres i direktivforslaget:

- Det bør ikke kun dække præsentation eller omtale af varer og tjenesteydelser i ord eller billeder, men også i lyd (f.eks. en kommerciel kendingsmelodi knyttet til et bestemt mærke eller en bestemt vare).
- I forbindelse med præsentationen eller omtalen bør det ikke kun omfatte producentens/udbyderens navn, varemærke eller aktiviteter, men også andre særlige kendetegn, der er utvetydigt forbundet hermed (f.eks. en bestemt type emballage eller et slogan, også selvom varemærket ikke nævnes).

4.3.2 Det bør desuden direkte nævnes i direktivet, at produktplacering ikke vil blive betragtet som skjult audiovisuel kommerciel kommunikation, såfremt direktivets krav om lovlighed er overholdt.

4.4 EØSU bifalder den direkte omtale af produktplacering i direktivforslaget. Selvom enhver produktplacering i dag teoretisk set kan betegnes som skjult reklame og dermed en forbudt aktivitet, har tendensen i praksis været slet ikke at betragte produktplacering som skjult reklame, og den har derfor stået uden for enhver regulering. EØSU mener imidlertid, at det afgørende kriterium i definitionen af produktplacering bør være, at tv-spretningsforetagendet tilsigter reklame, og at offentligheden ikke samtidig med produktplaceringen med visuelle eller akustiske midler oplyses om dens karakter af reklame, sådan som det er tilfældet med andre formater som f.eks. produktpræsentation.

⁽¹⁰⁾ EUT C 221 af 8.9.2005, s. 17. Ordfører: Pegado Liz.

4.4.1 Det bør desuden fastslås, at produktplacering ikke på nogen måde må påvirke programlægningsens uafhængighed og integritet — jf. bestemmelserne for andre reklameformer. Produktplacering bør begrænses endnu mere, således at den ikke kun forbydes, når det drejer sig om forbudt reklame, indhold henvendt til mindreårige eller nyhedsudsendelser, men også i tilfælde af reklame for lægemidler og — som det påpeges senere i udtalelsen — reklame for alkoholiske drikkevarer.

4.5 Direktivforslaget forbyder ligesom det nuværende direktiv anvendelse af subliminale teknikker i audiovisuel kommerciel kommunikation, men indeholder ingen definition af disse teknikker. Efter EØSU's mening bør begrebet uddybes, og det bør nævnes, at der er tale om anvendelse af visuelle eller auditive stimulanser, som udsendes med en intensitet, der ligger på grænsen af sanseopfattelsen og under bevidsthedstærsklen.

4.6 Det fastslås i direktivforslaget, at fremme af afsætning (af varer/tjenesteydelser) i audiovisuel kommerciel kommunikation kan være såvel direkte som indirekte. I nogle tilfælde, f.eks. når det drejer sig om cigaretter og andre tobaksvarer, er audiovisuel kommerciel kommunikation også forbudt, når den er indirekte. Men forslaget giver ikke nogen definition af denne form for audiovisuel kommerciel kommunikation. EØSU mener, at begrebet bør uddybes, og påpeger, at det drejer sig om anvendelse af varemærker, symboler eller andre særlige kendetegn for varer eller for virksomheder, hvis vigtigste eller kendte aktiviteter er fremstilling eller markedsføring af disse varer, uden at disse direkte præsenteres eller nævnes.

4.7 I direktivforslagets artikel 3g, litra c), opregnes de værdier, som den audiovisuelle kommercielle kommunikation skal respektere. Listen gentager de krav, der stilles til reklame og teleshopping i det nuværende direktiv, men henvisningen til den menneskelige værdighed er fjernet. EØSU mener, at denne henvisning bør bevares, dels fordi den er vigtig, dels på baggrund af den europæiske menneskerettighedskonvention og Den Europæiske Unions charter om grundlæggende rettigheder.

4.8 Direktivforslaget fastholder medlemsstaternes forpligtelse til at sikre, at audiovisuelle medietjenester, som hører under deres jurisdiktion, ikke udbydes på en måde, der i alvorlig grad kan skade mindreåriges fysiske, psykiske eller moralske udvikling. Det fastholder også de forebyggende foranstaltninger over for indhold, der (også i lettere grad) kan skade denne udvikling, samt det generelle forbud mod pornografi og umotiveret vold. Spørgsmålet er, om forbuddet er effektivt — hvilket en evaluering af direktivets overholdelse siden 1989 kunne vise — og om det ikke ville være mere hensigtsmæssigt at ophæve det og basere beskyttelsen af mindreårige mod pornografisk og voldeligt indhold på de foranstaltninger (kodning, valg af sendetidspunkt og varslings), som allerede findes i direktivteksten.

4.8.1 EØSU beklager, at Kommissionen ikke har taget andre beskyttelsesordninger, som fungerer tilfredsstillende i nogle medlemsstater, med i betragtning, f.eks. dem, der øger beskyttelsen af mindreårige mod reklameindhold eller begrænser misbrug af vildledende reklame og teleshopping.

4.9 I Kommissionens forslag optræder der nogle ubegrundede forskelle mellem restriktionerne for audiovisuelle medietjenester og for den dertil knyttede audiovisuelle kommercielle kommunikation. Således tales der i forbindelse med medietjenester om at »tilskynde til had på grund af køn, race, etnisk oprindelse, religion eller tro, handicap, alder eller seksuel orientering« og i de audiovisuelle kommercielle kommunikationer om at »være diskriminerende med hensyn til race, køn eller nationalitet«. Henvisningen til den menneskelige værdighed er forsvundet. I forbindelse med audiovisuelle medietjenester, tales der om alvorlig skade på mindreåriges »fysiske, psykiske eller moralske udvikling«, mens det om audiovisuel kommerciel kommunikation hedder, at den ikke må »skade mindreårige moralsk eller fysisk«. Heller ikke i forbindelse med kommerciel kommunikation indføres der et forbud mod at tilskynde til eller fremme voldelige og antisociale handlinger og mishandling af dyr. Efter EØSU's mening bør disse restriktioner så vidt muligt gælde både for audiovisuelle medietjenester og for audiovisuel kommerciel kommunikation.

4.10 Angående de basale oplysninger, som tv-spredningsforetagender skal fremlægge, mener EØSU, at de i de tilfælde, hvor der findes en tilsynsmyndighed, bør være klart forpligtet til som minimum af opgive dennes fysiske adresse og e-postadresse.

4.11 Audiovisuel kommerciel kommunikation om alkoholiske drikke begrænses med hensyn til målgruppen (må ikke være henvendt til mindreårige) og argumenterne (må ikke tilskynde til umådeholden indtagelse). EØSU finder dog, at de alvorlige problemer i forbindelse med især unges indtagelse af alkohol burde være grund til, at Kommissionen indførte strengere regler, afhængigt af:

- programmer/indhold (f.eks. ikke kun i forbindelse med programmer, der henvender sig direkte til unge, men også i sportsprogrammer),
- sendetidspunkt i forbindelse med lineære tjenester (f.eks. ingen audiovisuel kommerciel kommunikation med relation til alkoholiske drikke før kl. 22),
- varernes alkoholindhold (f.eks. forbud mod audiovisuel kommerciel kommunikation for alkoholiske drikke på 18 % og derover),
- koncentration af annoncering i blokke, når det drejer sig om fjernsynsreklamer (f.eks. ikke mere end 1 pr. reklameblok/annoncør/program),

— reklame- og salgsfremmeform (f.eks. forbud mod alkoholproducenters produktplacering og sponsoring, eller i det mindste en tidsmæssig begrænsning heraf som omtalt ovenfor.

4.12 Kommunikationens brugere burde som forbrugere kunne finde oplysninger i direktivet om de klageprocedurer, der allerede eksisterer i EU-retten, såsom muligheden for at anlægge søgsmål med påstand om forbud ved krænkelse af dette direktivs bestemmelser i overensstemmelse med direktiv 98/27/EF, som end ikke nævnes i direktivforslagets indledende betragtninger, hvorimod det nævnes i andre komplementære retsakter som f.eks. direktiv 2005/29/EF om urimelig handelspraksis.

4.13 Direktivforslaget burde give kontaktudvalget flere opgaver, herunder:

- fastlæggelse af fælles regler for identificering af den tilsynsinstans, der er ansvarlig for den audiovisuelle medietjeneste,
- fastlæggelse af fælles regler for oplysning af brugerne om eksistensen af sponsorater og produktplacering,
- fastlæggelse af fælles regler for udvikling af selvregulerings- og samreguleringsordninger,

— fastlæggelse af fælles regler for andre tv-spredningsvirksomheders transmission af arrangementer eller resuméer af arrangementer af generel interesse,

— fastlæggelse af fælles regler for borgernes udøvelse af retten til genmæle og korrektion.

Desuden bør forbruger- og brugerorganisationernes aktive rolle både i forbindelse med selvregulering og samregulering anerkendes ⁽¹⁾.

4.14 Direktivforslaget burde kræve, at der i alle EU's medlemsstater oprettes tilsynsmyndigheder med beføjelser på de områder, som er dækket af dette direktiv, og at deres uafhængighed, upartiskhed og gennemsigtighed mht. sammensætning og varetagelse af opgaver sikres i henhold til kriterierne i Europarådets anbefaling 23(2000).

4.15 Endelig ville det være tilrådeligt, om direktivforslaget indførte foranstaltninger til fremme af handicappedes adgang til digitalt fjernsyn og dets interaktive indhold under udnyttelse af de muligheder, som den teknologiske konvergens tilbyder.

Bruxelles, den 14. september 2006

Anne-Marie SIGMUND

Formand for

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg

⁽¹⁾ EØSU's informationsrapport om »Samregulering og selvregulering i det indre marked — den nuværende situation«, ordfører: Bruno Veveř.

BILAG

til Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse

Følgende ændringsforslag blev forkastet under afstemningen, men opnåede over en fjerdedel af stemmerne:

Punkt 4.1

Ændres som følger:

»4.1 EØSU mener, at direktivforslagets definition af »audiovisuel kommerciel kommunikation« er for restriktiv uklar og mekanisk gentager definitionen af »audiovisuelle medietjenester«. Det forekommer logisk, at disse defineres som tjenesteydelser af samme art som programsat fjernsyn. »levende billeder med eller uden lyd«, hvilket gør levende billeder til en nødvendig forudsætning for eksistensen af audiovisuelle medietjenester og udelukker internetpressen og radiotransmissioner fra direktivets anvendelsesområde. Men efter fastlæggelsen af anvendelsesområdet kan audiovisuel kommerciel kommunikation kombineret med audiovisuelle medietjenester anvende statiske billeder (f.eks. et logo eller en reklametavle) eller lyd alene uden billeder (f.eks. nævnelse af et mærke eller en kommerciel kendingsmelodi). Audiovisuel kommerciel kommunikation burde derfor hellere defineres som »billeder og/eller lyd, som følger med audiovisuelle medietjenesteydelser og har til formål direkte eller indirekte at fremme afsætningen af varer eller tjenesteydelser eller promovere et image for en fysisk eller juridisk person, der udøver erhvervsvirksomhed«.

Begrundelse

På dette område er det vanskeligt at trække klare grænser. Definitionerne, som foreslås i punkt 4.1, er selv bredere end dem i direktivforslaget, og gør det derfor vanskeligere at foretage en klar gennemførelse. For at ikke at hæmme udviklingen af de pågældende tjenesteydelser, bør definitionerne være så klare som muligt, mens de opfylder målsætningerne om beskyttelse af mindreårige og menneskeværd, idet de klart identificerer kommercielle kommunikationsmidler, sikrer berigtigelsesret og fastlægger de grundlæggende identifikationskrav.

Afstemningsresultat

Stemmer for: 32

Stemmer imod: 40

Stemmer hverken for eller imod: 3

Punkt 4.2.1

Udgår

»4.2.1 Hvis betalingskriteriet fastholdes i direktivet, bør det være muligt for medlemsstaterne i tilfælde af civilretlige eller administrative procedurer at give domstolene de nødvendige beføjelser til at kræve, at tv-spredningsforetagender fremlægger beviser for, at de ikke har modtaget betaling for den audiovisuelle kommunikation, som beskrevet i direktiv 84/850/EØF. I modsat fald antages det, at kommunikationen er af kommerciel karakter.«

Begrundelse

Forslaget om, at domstolene skal kunne kræve, at tv-selskaber fremlægger beviser for, at de ikke har modtaget betaling for den audiovisuelle kommunikation, vil gøre det let at misbruge systemet. Det er desuden praktisk umuligt for et tv-selskab at fremlægge beviser for ikke at have modtaget betaling.

Afstemningsresultat

Stemmer for: 35

Stemmer imod: 40

Stemmer hverken for eller imod: 1.

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om »Galileo-programmet: Hvordan sikres en vellykket oprettelse af EU's tilsynsmyndighed«

(2006/C 318/34)

Det Økonomiske og Sociale Udvalg besluttede den 19. januar 2006 under henvisning til forretningsordenens artikel 29, stk. 2, at afgive en udtalelse om: »Galileo-programmet: Hvordan sikres en vellykket oprettelse af EU's tilsynsmyndighed«.

Det forberedende arbejde henvistes til EØSU's Faglige Sektion for Transport, Energi, Infrastruktur og Informationssamfundet, som udpegede Stéphane Buffetaut til ordfører. Sektionen vedtog sin udtalelse den 18. juli 2006.

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg vedtog på sin 429. plenarforsamling den 13.-14. september 2006, mødet den 13. september, følgende udtalelse med 200 stemmer for, 4 imod og 2 hverken for eller imod:

1. Konklusioner og henstillinger

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg lægger meget stor vægt på Galileo-programmets succes. I denne forbindelse understreger udvalget, at det er nødvendigt, at overgangsperioden mellem Galileo-fællesforetagendet »Galileo Joint Undertaking« (GJU) og Galileo-tilsynsmyndigheden »Galileo Supervisory Authority« (GSA) forløber gnidningsløst. Med dette for øje anbefaler udvalget:

- at der udarbejdes en plan for overdragelse af aktiviteterne fra fællesforetagendet til tilsynsmyndigheden med henblik på at sikre overdragelsens retssikkerhed;
- at der sker en afklaring af de juridiske og praktiske aspekter i forbindelse med overdragelsen af aktiviteter, der gennemføres af enheder i tredjelande (Kina og Israel) tilknyttet fællesforetagendet, til tilsynsmyndigheden;
- at det sikres, at de uudnyttede midler fra fællesforetagendet overføres til tilsynsmyndigheden;
- at det sikres, at fællesforetagendets og tilsynsmyndighedens beføjelser ikke overlapper hinanden i perioden op til fællesforetagendets ophør;
- at forhandlingerne om koncessionsaftalen ikke afbrydes under forløbet;
- at det garanteres, at den internationale ansvarsordning finder anvendelse på lande, der opsender Galileo-konstellationens satellitter.

2. Indledning

2.1 Overdragelsen af aktiviteter mellem Galileo-fællesforetagendet (GJU) og Galileo-tilsynsmyndigheden (GSA) skal være afsluttet inden udgangen af 2006. Galileo-programmets fremtidige succes er betinget af, at overdragelsen af aktiviteter sker på de bedst mulige vilkår både i juridisk, personalemæssig, finansiel og budgetmæssig henseende.

2.2 Det er ligeledes nødvendigt, at der er kontinuitet i de forhandlinger om koncessionsaftalen, som er blevet indledt af

fællesforetagendet, og som vil blive videreført af tilsynsmyndigheden.

2.3 Det særlige spørgsmål om landenes internationale ansvar inden for rammerne af Galileo-programmet bør tages op, da der skal findes en løsning herpå inden for en frist, der er forenelig med tidspunktet for forhandlingernes afslutning og de kommende opsendelser af Galileo-konstellationens satellitter.

3. Generelle bemærkninger

3.1 Galileo-programmet i hovedtræk

3.1.1 Galileo er EU's store videnskabelige og tekniske kerneprojekt. Systemerne for satellitbaseret radionavigation har en strategisk betydning, som EU ikke kan se bort fra. EU har således besluttet at finansiere og udvikle sit eget globale satellitnavigationssystem (GNSS) i lighed med USA og Rusland.

3.1.2 Det globale Galileo-positionsbestemmelsessystem er yderst præcist, robust og sikkert og udsender integritetsmeddelelser. Systemet leverer selvstændige tjenester, som omfatter navigation og positionsbestemmelse. Systemet er under civil kontrol, men vil samtidig være kompatibelt og interoperabelt med de to eksisterende militære systemer: det amerikanske GPS-system (Global Positioning System) og det russiske GLONASS. Galileo vil derudover omfatte en statsreguleret, beskyttet tjeneste med adgang for autoriserede brugere under alle forhold.

3.1.3 Det europæiske system omfatter en konstellation af 30 satellitter og jordbaserede stationer, som er nødvendige for at systemet kan fungere optimalt, og som skal være operationelle ved udgangen af 2010.

3.1.4 Programmet forvaltes og finansieres af to hovedaktører, nemlig EU gennem Kommissionen og Den Europæiske Rumorganisation (ESA). Kommissionen og ESA har oprettet Galileo-fællesforetagendet (GJU), der har til opgave at overvåge programmet og forvalte de midler, som EU har afsat til Galileo.

3.1.5 Ved afslutningen af valideringsfasen »i kredsløb« (phase IOV — In Orbit Validation) vil hele systemet blive overdraget af Galileo-fællesforetagendet til Galileo-tilsynsmyndigheden (Galileo Supervisory Authority — GSA), et EU-reguleringsorgan, der skal underskrive en koncessionsaftale med en gruppe af private virksomheder.

3.1.6 De samlede omkostninger ved Galileo-programmet i udformnings-, udviklings-, og valideringsfasen i kredsløb anslås til omkring 1,5 mia. EUR.

3.1.7 Koncessionsaftalen forhandles i øjeblikket mellem fællesforetagendet og et europæisk virksomhedskonsortium (AENA, ALCATEL, EADS, FINMECCANICA, HISPASAT, IMMARSAT, TELEOP, THALES).

3.1.8 De nærmere vilkår for overdragelsen af aktiviteterne fra fællesforetagendet til tilsynsmyndigheden er ved at blive fastlagt, og det må sikres, at der ikke skabes forsinkelser og komplikationer, og at omkostningerne ikke øges unødigt.

3.2 Galileo-fællesforetagendet (*Galileo Joint Undertaking — GJU*)

3.2.1 Dette fællesforetagende blev oprettet ved Rådets forordning (EF) nr. 876/2002 af 21. maj 2002 i henhold til artikel 171 i EF-traktaten, hvor det bestemmes, at »Fællesskabet kan oprette fællesforetagender eller enhver anden struktur, der er nødvendig for korrekt gennemførelse af programmerne for forskning, teknologisk udvikling og demonstration i Fællesskabet«. Vedtægter for fællesforetagendet er knyttet som bilag til forordningen.

3.2.2 Medlemmer i fællesforetagendet er:

- Det Europæiske Fællesskab repræsenteret ved Kommissionen,
- Den Europæiske Rumorganisation (ESA).

3.2.3 Det bestemmes i vedtægternes artikel 2, at virksomheder, herunder virksomheder i tredjelande, kan blive medlemmer af fællesforetagendet. Blandt medlemmerne er rent faktisk en kinesisk organisation (National Remote Sensing Center of China — NRSCC) og en israelsk virksomhed (MATIMOP). Disse to enheder er medlemmer af bestyrelsen og har stemmeret i forhold til deres bidrag.

3.2.4 Galileo-fællesforetagendets juridiske opbygning er kompleks som følge af bestyrelsens sammensætning. Det angives i forordningen, at fællesforetagendet skal have status som en international organisation i henseende til de europæiske skatteregler for omsætningsafgifter og punktafgifter. Det angives ligeledes, at fællesforetagendet ikke har noget økonomisk formål. Ifølge Kommissionen ligger fællesforetagendets juridiske status tættere op ad en forening end ad et kommercielt selskab, da fællesforetagendet ikke modtager bidrag fra sine medlemmer og ikke er overskudsgivende. De belgiske skattemyndigheder

(fællesforetagendet er underlagt belgiske regler på de områder, der ikke er reguleret i ovennævnte forordning) har desuden afgjort, at der ikke er tale om et kommercielt selskab, men om en juridisk person (der ifølge belgisk ret er sidestillet med en forening).

3.2.5 Fællesforetagendets kapital er fordelt som følger:

— Europa-Kommissionen	520 mio. €
— ESA	50 mio. €
— NRSCC	5 mio. €
— MATIMOP	5 mio. €

3.2.6 I lyset af fællesforetagendets særlige juridiske karakter og da det udelukkende modtager bidrag, har Kommissionen foreslået, at udtrykket »kapital« erstattes med udtrykket »bidrag«, hvilket kræver en vedtægtsændring, som blev godkendt af fællesforetagendets bestyrelse den 2. juni 2006. Revisionsretten havde for øvrigt gjort opmærksom på, at anvendelsen af udtrykket »kapital« ikke er korrekt, idet det ikke er muligt at foretage kapitalindskud på fællesforetagendets budgetpost.

3.2.7 Fællesforetagendets hovedopgave er at gennemføre udviklingen af Galileo-programmet i udviklingsfasen ved at samle de offentlige og private midler til programmet og sikre forvaltningen af vigtige demonstrationsprojekter. Herudover er det fællesforetagendets opgave at lancere de forsknings- og udviklingsinitiativer, som er nødvendige for at færdiggøre udviklingsfasen, at koordinere nationale foranstaltninger på dette område og følgelig at forvalte de forskningskontrakter, der er indgået inden for rammerne af Kommissionens 6. program for forskning og udvikling.

3.2.8 Fællesforetagendet ledes af:

- en bestyrelse,
- et forretningsudvalg,
- en direktør.

3.2.9 Rådet for Den Europæiske Union har endvidere oprettet et tilsynsråd og sikkerhedsråd, der har til opgave at kontrollere fællesforetagendets aktiviteter

3.2.10 Galileo-fællesforetagendet blev oprettet for en periode på fire år ad regne fra den 28. maj 2002 (offentliggørelse i EFT), hvilket svarede til den periode, der oprindeligt blev afsat til Galileo-programmets udviklingsfase. Forordningen bestemmer, at denne periode kan forlænges indtil udviklingsfasens afslutning, men fastlægger ikke den nærmere udformning af en sådan forlængelse. I lyset af oprettelsen af tilsynsmyndigheden har Kommissionen foreslået at afvikle fællesforetagendet pr. 31. december 2006, hvilket kræver en ændring af vedtægterne, bilagt Rådets forordning nr. 876/2002 af 21. maj 2006, og en udtalelse fra Europa-Parlamentet og EØSU. Efter høringen af

fællesforetagendets tilsynsråd og ESA's rådgivende komité for navigation, som blev indledt den 10. marts 2006, har fællesforetagendets bestyrelse den 29. juni 2006 vedtaget forslaget til forordning om ændring af fællesforetagendets vedtægter. Denne forordning er for indeværende forelagt Rådet til godkendelse.

3.2.11 Med henblik på at fremme anvendelsen af satellitnavigationssystemer og at give enheder i tredjelande mulighed for at deltage i fællesforetagendet er der indgået en række aftaler mellem EU og tredjelande (bl.a. Kina, Israel, Indien og Ukraine), og der forhandles om yderligere aftaler (Marokko, Korea, Rusland, Argentina). Disse aftaler udelukker udtrykkeligt ethvert samarbejde omkring den tjeneste, der er forbeholdt regeringsapplikationer. Fællesforetagendet har indgået to tekniske samarbejdsaftaler med enheder fra to lande (National Remote Sensing Center i Kina og Matimop i Israel), og i henhold til fællesforetagendets vedtægter har repræsentanter fra disse to enheder ret til at deltage i fællesforetagendets bestyrelse.

3.2.12 Afvikling af Galileo-fællesforetagendet er omhandlet i vedtægternes artikel 21.

3.3 Galileo-tilsynsmyndigheden (GSA)

3.3.1 Denne myndighed blev oprettet ved Rådets forordning (EF) nr. 1321/2004 af 12. juli 2004. Der er tale om et fællesskabsorgan, der har status som juridisk person.

3.3.2 Myndigheden har til opgave at varetage det offentlige interesser i de europæiske GNSS-programmer og være reguleringsmyndighed.

3.3.3 Tilsynsmyndighedens opgaver er fastlagt i forordningens artikel 2:

- forvaltning og kontrol af anvendelsen af EU-midler afsat til GNSS-programmerne (globalt satellitnavigationssystem),
- indgåelse af en koncessionsaftale med det konsortium, der er blevet valgt til at forestå ibrugtagning- og driftsfasen for Galileo,
- overtagelse af forvaltningen af kontrakten med den økonomiske operatør, der har ansvar for driften af Egnos (European Geostationary Navigation Overlay System),
- frekvensstyring (koordination, brugerrettigheder, forhold til koncessionshaveren),
- modernisering af systemet og systemets udvikling,
- godkendelse af systemets elementer,

— forvaltning af systemets sikkerhedsmæssige aspekter.

3.3.4 Det skal her understreges, at tilsynsmyndigheden vil blive ejer af systemet og specielt af de aktiver, som koncessionshaveren udvikler, og vil blive pålagt at beskytte og udnytte de investeringer, som EU har foretaget.

3.3.5 Tilsynsmyndigheden ledes af en bestyrelse (en repræsentant fra hver medlemsstat samt Kommissionen), et systemsikkerheds- og sikkerhedsudvalg og et videnskabeligt og teknisk udvalg. Direktøren repræsenterer tilsynsmyndigheden og varetager ledelsen.

3.4 Juridiske, tekniske og finansielle spørgsmål og risikoen i forbindelse med overdragelsen fra fællesforetagendet til tilsynsmyndigheden.

3.4.1 Iværksættelse af overdragelsen fra fællesforetagendet til tilsynsmyndigheden.

Kommissionen har endnu ikke præcist fastlagt de nærmere vilkår for overdragelsen af fællesforetagendets aktiviteter til tilsynsmyndigheden. Det anføres imidlertid i et uofficielt dokument udarbejdet af Kommissionens Generaldirektorat for Energi og Transport ⁽¹⁾, at der evt. kan indgås en aftale mellem de to enheder i form af en brevveksling eller et aftalememorandum med henblik på at fastsætte de nærmere vilkår for deres samarbejde, hvor det sikres, at aktiviteterne supplerer hinanden uden overlapninger.

3.4.2 Selv om de opgaver, som de to enheder oprindeligt fik tildelt i forbindelse med Galileo-programmets opstart, var forskellige både med hensyn til indhold og tidsplan for gennemførelse, synes det i dag i lyset af den forsinkede udviklingsfase (ca. to år) og etableringen af tilsynsmyndigheden (udnævnelse af en direktør i maj 2005) at være nødvendigt af økonomiske, juridiske og tekniske grunde at bemyndige tilsynsmyndigheden til at intervenere allerede på indeværende tidspunkt og opløse fællesforetagendet snarest muligt ⁽²⁾, et godt stykke tid før udviklings- og valideringsfasens udløb. I denne forbindelse er det vigtigt at sikre, at der sker en gradvis overdragelse af fællesforetagendets aktiviteter til tilsynsmyndigheden, herunder forvaltningen af forskningskontrakter indgået af fællesforetagendet. Det er navnlig nødvendigt, at tilsynsmyndigheden fremover i vidt omfang inddrages i forhandlingerne om koncessionsaftalen, der skal underskrives og forvaltes af reguleringsorganet.

⁽¹⁾ »Setting-up of the Galileo Supervisory Authority«, debatoplæg til bestyrelsesmødet den 24. juni 2004, TREN E/4/OO/bp D 11090 (2004) af 24. juni 2004, s. 1.

⁽²⁾ Det skal erindres, at den oprindelige dato for fællesforetagendets aktivitetsophør var fastsat til den 28. maj 2006 (se ovenfor — fællesforetagendets varighed).

3.4.3 Det er nu hensigten, at fællesforetagendets aktiviteter skal ophøre pr. 31. december 2006, forudsat at fællesforetagendets medlemmer godkender ændringen af fællesforetagendets vedtægter. En første plan for overdragelse og overførsel af fællesforetagendets aktiviteter og knowhow er aftalt mellem fællesforetagendets og tilsynsmyndighedens direktører og er i februar 2006 blevet forelagt tilsynsmyndigheden og fællesforetagendets bestyrelse. Planen for overdragelsen skal være detaljeret og tilpasset for at sikre, at overdragelsen sker hurtigst muligt og under de bedste betingelser.

3.4.4 I overgangsfasen skal de to enheder arbejde tæt sammen for at sikre en harmonisk og problemfri overdragelse af aktiviteter og knowhow. Tilsynsmyndigheden vil ligeledes få mulighed for at blive fuldt operationel i løbet af denne periode, således at enhver risiko for personalemangel undgås på tidspunktet for gennemførelsen af de vigtigste aktiviteter, der skal sikre programmets succes.

3.4.5 Foranstaltningerne skal planlægges med sigte på aktivitetsophør ved udgangen af december 2006, således at afviklingsfasen kan indledes i starten af 2007. Overdragelsen bør ligeledes ske hurtigst muligt for at give reguleringsmyndigheden mulighed for at fastlægge og gennemføre de sikkerhedsregler, der skal gælde for Galileo, at fastlægge reglerne for de intellektuelle ejendomsrettigheder og at samordne medlemsstaternes indsats og standpunkter, hvad angår de frekvenser, som er nødvendige for udnyttelsen af Galileo-systemet.

3.4.6 Overdragelsesplanen skal omfatte foranstaltninger, der gør det muligt at sikre, at der er overensstemmelse mellem de to enheders tiltag, samt bestemmelser for bilæggelse af tvister mellem parterne. Det er aftalt, at direktøren for Generaldirektoratet for Energi og Transport fungerer som mægler mellem fællesforetagendet og tilsynsmyndigheden i tilfælde af uenighed i forbindelse med gennemførelsen af overdragelsen.

3.5 Sikring af retssikkerheden ved overdragelsen af fællesforetagendets aktiver til tilsynsmyndigheden gennem udarbejdelse af en konkret plan for overdragelse af aktiviteterne

3.5.1 Den gældende forordning om oprettelse af tilsynsmyndigheden indeholder ikke bestemmelser om tilsynsmyndighedens inddragelse i udviklingsfasen, som ESA har ansvaret for. Forordningen skal derfor ændres med henblik på at bemyndige tilsynsmyndighedens inddragelse, hvilket kræver en udtalelse fra Parlamentet (og ikke nødvendigvis fra EØSU). Aftalen mellem fællesforetagendet og tilsynsmyndigheden skal garantere retssikkerheden i forbindelse med overdragelsen af fællesforetagendets aktiver til tilsynsmyndigheden gennem udarbejdelse af en konkret plan for overdragelse af aktiviteterne, der omfatter en fastlæggelse af de forskellige berørte organers og enheders rolle, en nøjagtig opgørelse over aktiver og passiver, de konkrete vilkår for overdragelsen, planlægningen af overgangsfasen, nødvendige tiltag, overdragelsens finansielle og skattemæssige konsekvenser osv. I forbindelse med beslutninger om de nærmere vilkår for overdragelsen af fællesforetagendets værdier til tilsynsmyndigheden skal flere enheder inddrages i beslut-

ningstagningen, f.eks. fællesforetagendets tilsynsråd, fællesforetagendets bestyrelse, ESA's Råd, Galileo-tilsynsmyndighedens bestyrelse, Kommissionen, Rådet og Europa-Parlamentet.

3.5.2 Det skal her påpeges, at på trods af artikel 6 i fællesforetagendets vedtægter, hvori det fastlægges, at fællesforetagendet er ejer af alle materielle eller immaterielle goder, der er skabt, eller som det har fået overdraget i forbindelse med gennemførelsen af udviklingsfasen, er de fleste af de elementer, der udvikles inden for rammerne af Galileo-programmet, herunder satellitterne, ikke fællesforetagendets ejendom, men ESA's ejendom under GalileoSat-programmet. Det fremgår rent faktisk af ESA-konventionen, artikel IV i bilag III, at ESA, der handler på vegne af de deltagende lande, er ejer af satellitterne, de rumbaserede systemer og andre goder, der er skabt under ESA's program, samt af faciliteter og udstyr erhvervet i denne forbindelse. ESA's Råd træffer således afgørelse om enhver overdragelse af ejendomsretten. Det lader derfor til, at så længe ESA's Råd ikke har truffet afgørelse om overdragelse af ejendomsretten eller om udstedelse af en brugslicens til fællesforetagendet, har fællesforetagendet ingen rettigheder over disse elementer. Kommissionen mener, at fællesskabsretten er gældende, og at alle formuegoderne automatisk vil blive overdraget til tilsynsmyndigheden efter ændring af tilsynsmyndighedens og fællesforetagendets vedtægter og fællesforetagendets afvikling. ESA og Kommissionen tolker således tilsyneladende dette spørgsmål forskelligt.

3.5.3 Det ser således ud til, at denne situation kan give anledning til diskussioner om fortolkning af artikel 7 i aftalen mellem fællesforetagendet og ESA, hvoraf det fremgår, at ejendomsretten over satellitterne og de øvrige materielle og immaterielle goder, der er skabt under programmet, erhverves af ESA på vegne af fællesforetagendet.

3.5.4 ESA fortolker rent faktisk udtrykket »på vegne af« på grundlag af teksten i artikel IV i bilag III i ESA-konventionen. I denne sammenhæng betyder dette udtryk, at ESA erhverver de udviklingsresultater, der er skabt på vegne af de lande, der deltager i det pågældende ESA-program, og at disse lande kan anmode organisationen om en mere eller mindre begrænset brugsret over resultaterne baseret på de behov, de angiver (kommerciel eller videnskabelig udnyttelse osv.).

3.5.5 Dette standpunkt bekræftes tilsyneladende af ordlyden i erklæringen om GalileoSat-programmet (artikel 12), hvori det angives, at ESA er ejer af alle GalileoSat-programmets materielle og immaterielle elementer.

3.5.6 Med hensyn til Egnos er ESA derimod udelukkende ejer af de materielle elementer på vegne af de lande, der deltager i programmet, idet de intellektuelle ejendomsrettigheder forbliver hos ESA's aftalepartnere i overensstemmelse med ESA's regler.

3.5.7 ESA fortolker således udtrykket »erhverves af ESA på vegne af fællesforetagendet« som »erhverves af ESA i fællesforetagendets interesse«.

3.5.8 Det fremgår imidlertid ikke af drøftelserne med ESA, at ESA ikke ønsker at gennemføre overdragelsen af værdier til fællesforetagendet eller tilsynsmyndigheden. ESA har imidlertid meddelt, at ESA's Råd skal godkende denne overdragelse (ved simpelt flertal), og at de nærmere vilkår for overdragelsen skal fastlægges. ESA vil foretrække, at overdragelsen sker direkte fra ESA til tilsynsmyndigheden af skattemæssige årsager og af praktiske hensyn ud fra den betragtning, at de enheder fra tredjelande, der har en kapitalandel i fællesforetagendet, i så fald ikke vil have nogen rettigheder over de elementer, hvor ejendomsretten overdrages af ESA. Disse elementer vil ikke indgå i fællesforetagendets formue og vil således ikke blive underlagt de nærmere vilkår for afvikling af fællesforetagendet.

3.5.9 Hvad angår elementer og intellektuelle ejendomsrettigheder, der udvikles af tredjelande, er de nærmere vilkår herfor fastsat i de internationale aftaler, der er blevet indgået mellem på den ene side EU og tredjelande, der ikke er medlem af EU, og på den anden side mellem enheder fra tredjelande og fællesforetagendet ⁽³⁾.

3.5.10 Det fremgår imidlertid klart af forordningen om oprettelse af tilsynsmyndigheden, at tilsynsmyndigheden ejer alle materielle og immaterielle goder, som fællesforetagendet overdrager den efter udviklingsfasens afslutning, og som koncessionshaveren måtte skabe eller udvikle under etablerings- og ibrugtagningsfasen og driftsfasen. I henhold til forordningen om oprettelse af tilsynsmyndigheden fastsættes de nærmere vilkår for overdragelse af ejendomsretten for fællesforetagendets vedkommende i forbindelse med den afviklingsprocedure, der er fastsat i artikel 21 i vedtægterne for Galileo-fællesforetagendet. For Egnos' vedkommende er tilsynsmyndigheden ejer af alle materielle og immaterielle Egnos-goder med forbehold af en aftale med Egnos' investorer om vilkår og betingelser for ESA's overdragelse af alle eller dele af Egnos' faciliteter og udstyr. Dette lader forstå, at Kommissionen er af den opfattelse, at det ikke er nødvendigt at fastsætte en procedure for overdragelsen mellem tilsynsmyndigheden og ESA, idet alle materielle og immaterielle goder tilhører fællesforetagendet (i modsætning til ESA's nuværende fortolkning på grundlag af organisationens konvention og programerklæringen).

3.5.11 Blandt de juridiske tiltag, der skal gennemføres, skal især nævnes følgende:

- ændring af fællesforetagendets vedtægter med henblik på at fastsætte den 31. december 2006 som dato for fællesforetagendets ophør og for gennemførelse af overdragelsen af aktiviteterne fra fællesforetagendet til tilsynsmyndigheden og at fastsætte de nærmere vilkår for afviklingsperioden, herunder periodens varighed,

⁽³⁾ Deltagelse af tredjelande, der ikke er medlem af EU, i Galileo-programmet reguleres i internationale aftaler forhandlet og indgået af EU på vegne af medlemsstaterne efter Kommissionens forhandling af bestemmelserne i aftalen efter mandat fra Rådet. Den første aftale blev underskrevet med Kina i oktober 2003 og ratificeres i øjeblikket af medlemsstaterne. I aftalerne opfordres tredjelandene til at udpege en enhed, der indskyder kapital i fællesforetagendet (se ovenfor — internationalt samarbejde).

- ændring af forordningen om tilsynsmyndigheden med henblik på at tilføje de opgaver, der er overdraget fra fællesforetagendet til tilsynsmyndigheden som f.eks. pilotering af udviklings- og valideringsfasen under flyvning, forvaltning af aktiviteterne under de europæiske rammeprogrammer for forskning og udvikling samt derudover opfølgning på og forvaltning af det operationelle systems tekniske udvikling ⁽⁴⁾.

3.6 Plan for overdragelse af aktiviteter i tredjelande, der deltager i fællesforetagendet, til tilsynsmyndigheden

Forhandlingerne om overdragelse af de aktiviteter, der gennemføres af tredjelande, gennem indgåelse af tillægsaftaler om overdragelse mellem tilsynsmyndigheden, fællesforetagendet og de berørte parter, bør indledes hurtigt. Der skal indgås aftaler med disse enheder for at foregribe deres holdning til fællesforetagendets ophør og deres fremtidige placering og rolle i tilsynsmyndigheden. I henhold til bestemmelserne i forordningen om oprettelse af tilsynsmyndigheden bør tredjelande, navnlig hvis de har deltaget i programmets foregående faser, have mulighed for at deltage i myndighedens arbejde efter forudgående aftale med Fællesskabet, hvori det navnlig fastsættes, hvilken art og hvilket omfang disse landes deltagelse i myndighedens arbejde skal have, samt på hvilken måde deltagelsen skal ske, herunder bestemmelser om deltagelse i initiativer taget af myndigheden, økonomiske bidrag og personale. Tilsyneladende vil reaktionen fra enhederne i tredjelande på afgørelsen om fællesforetagendets ophør inden afslutningen af valideringsfasen i kredsløb (phase IOV — In Orbit Validation) afhænge af den rolle, de kommer til at spille i tilsynsmyndigheden. NRSCC og MATIMOP vil således muligvis kræve delvis tilbagebetaling af deres indbetalte bidrag som følge af fællesforetagendets ophør. Spørgsmålet om tredjelandenes deltagelse i bestyrelsen vil ganske givet blive rejst under forhandlingerne. Det fremgår af den første meningsudveksling i EU-regi, at medlemsstaternes holdninger til dette spørgsmål er forskellige, idet nogle lande ikke ønsker at tildele tredjelande stemmeret, mens andre lande peger på risikoen for at bringe systemets sikkerhed i fare, såfremt der åbnes op for mange tredjelande. Alle synes imidlertid enige om, at tredjelandes inddragelse i tilsynsmyndighedens bestyrelse ikke under nogen omstændigheder bør sætte spørgsmålstegn ved EU's kontrol over systemet. Desuden kunne europæiske lande, der ikke er medlem af EU (Norge og Schweiz), få særstilling under visse betingelser. En løsning kunne være at gruppere landene i en særlig struktur, således at de får mulighed for at give udtryk for deres holdning til de afgørelser, der træffes af tilsynsmyndigheden.

⁽⁴⁾ Kommissionen har i denne forbindelse udarbejdet to informationsnoter til medlemmerne af fællesforetagendets bestyrelse. »Changes to the GJU Statutes and GJU/GSA transfer« TREN B5 D(2006) af 18. januar 2006. »Envisaged changes to the GSA Regulation and GJU/GSA transfer«, TREN B5 D(2006) af 19. januar 2006.

3.7 Begrænsning af kompetenceoverlapning

3.7.1 Det er nødvendigt at udarbejde en plan for reduktion af fællesforetagendets personale med en tidsplan, der er tilpasset planlægningen af overdragelsen af aktiviteter, således at det undgås, at der er for meget personale ved udgangen af december 2006, at få rede på ansættelseskontrakterne og at sikre sig, at der ikke er risiko for tvister i forbindelse med kontraktophør, der kan blokere overdragelsen af aktiver. Det skal her bemærkes, at det forudses, at omkring 24 personer skal forblive i deres stillinger indtil afslutningen af forhandlingerne om koncessionsaftalen senest den 31. december 2006. Afviklingen af fællesforetagendet efter den 31. december 2006 skal gennemføres af omkring seks personer.

3.7.2 Det er desuden nødvendigt at have et klart overblik over tilsynsmyndighedens udvikling og især over tilsynsmyndighedens ansættelsesplan, således at det sikres, at denne er tilpasset planlægningen af overdragelsen af fællesforetagendets aktiviteter. Det skal her bemærkes, at tilsynsmyndigheden skal respektere fællesskabsprocedurerne og opfylde kravene i forbindelse med ansættelse af personale (lønniveau, kontrakter af maksimalt tre års varighed, tilsynsmyndighedens endelige hjemsted endnu ikke fastlagt), hvilket er en hindring for udviklingen af tilsynsmyndighedens organisation.

3.8 Finansielle og budgetmæssige aspekter

3.8.1 I forbindelse med nedlæggelsen af fællesforetagendet er det vigtigt, at de uudnyttede midler (anslået til omkring 46 mio. EUR) overføres til tilsynsmyndigheden. Kommissionen ønsker, at denne overførsel af midler fra fællesforetagendet til tilsynsmyndigheden foretages, så snart tilsynsmyndigheden bliver bemyndiget til at styre den sidste del af udviklingsfasen. Således vil fællesforetagendet efter aktivitetsophør udelukkende have rådighed over de midler, der er nødvendige for afviklingen.

3.8.2 Det reviderede budget for fællesforetagendet for 2006, der er forøget med 7 mio. EUR i forhold til det budget, der blev vedtaget i 2005 under forudsætning af ophør i maj 2006 (i stedet for de 14 mio. EUR, som fællesforetagendet krævede indledningsvis uden hensyntagen til overdragelse af aktiviteterne til tilsynsmyndigheden) skaber størst mulig fleksibilitet i forbindelse med overdragelsen af aktiviteterne til tilsynsmyndigheden senest inden udgangen af 2006. Dette ændrede budget blev vedtaget af fællesforetagendets bestyrelse og tilsynsråd ved udgangen af februar.

3.8.3 I tilsynsmyndighedens budget for 2006 bør der tages højde for behovet for yderligere personaleansættelser i løbet af 2006, og det bør således forhøjes. Efter tilsynsmyndighedens bestyrelses vedtagelse den 23. januar 2006 af det nye budgetforslag for 2006, der beløber sig til ca. 8 mio. EUR (i stedet for det oprindelige budget på 5 mio. EUR, der blev vedtaget i 2005 for 2006), skal det reviderede budget efterfølgende forelægges ØKOFIN-Rådet og derefter Europa-Parlamentet i anden halvdel af 2006. Forøgelsen af tilsynsmyndighedens budget til det foreslåede beløb er en forudsætning for, at tilsynsmyndigheden kan ansætte det nødvendige personale og varetage de overdragede aktiviteter. De besparelser, der i sidste ende opnås på fællesfore-

tagendets budget som følge af den gradvise overdragelse af aktiviteterne til tilsynsmyndigheden skulle, nøjternt set, dække forøgelsen af tilsynsmyndighedens budget, hvilket bør berolige parlamentarikerne med hensyn til at sikre en hensigtsmæssig anvendelse af fællesskabsmidler i forbindelse med overdragelsen, selv om midlerne og de pågældende budgetter i praksis hidrører fra forskellige kilder.

3.8.4 Vurderingen af omkostningerne i forbindelse med afviklingen af fællesforetagendet (især omkostningerne forbundet med fastholdelse af personale med henblik på afviklingen) og de finansielle indvirkninger i skatte- og momsmæssig henseende (f. eks. ejerskifteafgifter) af overdragelsen af aktiver bør foretages hurtigst muligt. Fællesforetagendet, der af de belgiske myndigheder anses for at være en juridisk person ifølge belgisk ret (sidestillet med en forening) og ikke et kommercielt selskab, bør ikke være pligtig til at betale skat af likvidationsoverskud. De belgiske myndigheder har tilsendt fællesforetagendet en administrativ skrivelse (»comfort letter») i denne forbindelse. Beskatningen bør således være rimelig begrænset, og dette gælder navnlig, hvis de fleste midler overføres inden afviklingen. Det er klart, at spørgsmål af denne karakter bør afklares på forhånd for at undgå ubehagelige overraskelser.

3.9 Forhandling af koncessionsaftalen og gennemførelse af de tekniske aktiviteter

3.9.1 Fællesforetagendets reviderede budget for 2006 gør det muligt for fællesforetagendet at fortsætte forhandlingerne om koncessionsaftalen med sigte på at afslutte disse senest den 31. december 2006 og samtidig fremme overførslen af knowhow til tilsynsmyndigheden og inddragelsen af tilsynsmyndigheden i forhandlingerne i takt med tilsynsmyndighedens udvikling.

3.9.2 Det må understreges, at det er angivet i referaterne udarbejdet af fællesforetagendets og tilsynsmyndighedens forskellige kontrolinstanser, at såfremt forhandlingerne ikke er afsluttet inden den 31. december 2006, overdrages styringen af og ansvaret for disse forhandlinger til tilsynsmyndigheden pr. 1. januar 2007.

3.9.3 Fællesforetagendet bør desuden udarbejde en procedure eller en handlingsplan, der gør det muligt at lukke de tekniske sager og færdiggøre den tekniske dokumentation inden datoen for fællesforetagendets ophør.

3.9.4 ESA's rolle og ansvar i systemets overdragelses- og valideringsfase og efterfølgende for systemets tekniske udvikling og opretholdelse af systemets operationelle betingelser efter valideringen bør præciseres i den rammekontrakt, der skal indgås mellem tilsynsmyndigheden og ESA. ESA's deltagelse i tilsynsmyndighedens bestyrelse som observatør, og ikke som medlem som i fællesforetagendet, bevirker, at ESA ikke på samme måde kan deltage aktivt i beslutningstagningen. Ifølge forordningen om tilsynsmyndigheden bør de muligheder, som rammeaftalen mellem Det Europæiske Fællesskab og ESA af 25. november 2003 frembyder, udnyttes fuldt ud i samarbejdet med ESA, hvor det er relevant⁽³⁾, og ESA kan anmodes om at yde myndigheden teknisk og videnskabelig bistand⁽⁴⁾. Under

⁽³⁾ Betragtning nr. 12 i forordningen om tilsynsmyndigheden.

⁽⁴⁾ Artikel 2, stk. 2, i forordningen om tilsynsmyndigheden.

alle omstændigheder bør der indgås en aftale mellem tilsynsmyndigheden og ESA inden udgangen af 2006 om aktiviteter relateret til udviklingsfasens afslutning, og der bør indgås en anden aftale frem til 2008 vedrørende forholdet mellem tilsynsmyndigheden og ESA efter udviklingsfasens afslutning, i systemets overdragelses- og valideringsfase og derudover, i påkommende tilfælde, i driftsfasen.

4. Yderligere overvejelser: Det internationale erstatningsansvar for lande, der opsender Galileo-konstellationens satellitter

4.1 De satellitter, der opsendes i IOV-fasen, ejes i dag af ESA (udvikling af satellitter under ESA's GalileoSat-program). Ejendomsretten over disse satellitter skal overdrages til tilsynsmyndigheden efter valideringsfasen i kredsløb.

4.2 I henhold til aftalen mellem fællesforetagendet og ESA har ESA ansvaret for opsendelse af de første satellitter i IOV-fasen og for registreringen ved FN (Office of Outer Space Affairs i Wien). Opsendelsen af den første satellit i konstellationen (GIOVE A) blev gennemført i december 2005 af operatøren Starsem fra Baikonur via en løfteraket Soyuz-ST.

4.3 I praksis bør ESA anvende samme fremgangsmåde som den, der anvendes i forbindelse med overdragelse af ejendomsretten over de satellitter, som ESA udvikler på tredjeparts vegne, f.eks. Météosat eller Metop (overdragelse ESA-Eumetsat). De kompetente myndigheder skal efterfølgende have meddelelse om overdragelsen af ejendomsretten til satellitterne i kredsløb.

4.4 I lyset af bestemmelserne i rumtraktaten fra 1967 og konventionen om folkeretligt ansvar for skader forvoldt af rumgenstande fra 1972 er det nødvendigt at se nærmere på ansvarsordningen i forbindelse med opsendelse og udnyttelse af Galileo-satellitter i kredsløb.

4.5 I lyset af de forskellige kriterier, der ligger til grund for definitionen af et »opsendelsesland«, der kan ifalde internationalt erstatningsansvar for skader forvoldt af rumgenstande, der befinder sig på jorden eller er i kredsløb, vil ESA kunne anses for at være et »opsendelsesland«, eftersom ESA betragtes som en stat, der »opsender« satellitter i IOV-fasen, og som indgår aftalen om opsendelse med opsendelsesoperatøren.

4.6 Spørgsmålet er desuden, om Belgien kan anses for at være et opsendelsesland, idet fællesforetagendet, der er dybt involveret i udviklingen og opsendelsen af satellitter i IOV-fasen, er underlagt Belgiens jurisdiktion (fællesforetagendet har hjemsted i Bruxelles). Ifølge belgisk ret kan den belgiske stat

tilsyneladende kun ifalde erstatningsansvar for rumaktiviteter, der finder sted på den belgiske stats territorium eller ved hjælp af faciliteter ejet af den belgiske stat eller underlagt statens jurisdiktion eller kontrol (⁽⁷⁾), hvilket ikke er tilfældet her. For så vidt angår de internationale regler er spørgsmålet imidlertid stadig uløst.

4.7 Efter nedlæggelsen af fællesforetagendet og overdragelse af aktiviteterne fra fællesforetagendet til tilsynsmyndigheden vil satellitterne i øvrigt blive opsendt på vegne af tilsynsmyndigheden, og den internationale juridiske person, som tilknyttes, vil i denne forbindelse ligeledes kunne blive anset for at være et opsendelsesland. EU's betegnelse for opsendelsesland bør således analyseres, ikke blot i forbindelse med opsendelse af satellitter i IOV-fasen, men også i forbindelse med opsendelse af de øvrige satellitter i Galileo-konstellationen i ibrugtagings- og driftsfasen.

4.8 I ibrugtagings- og driftsfasen kan ansvaret ifalde værtlandet for operatøren, der har ansvaret for konstellationen (koncessionshaveren), og som gennemfører opsendelserne. Idet koncessionshaveren har hjemsted i Frankrig (Toulouse) i henhold til bestemmelserne i aftalen af 5. december 2005 indgået mellem hovedparterne i koncessionsaftalen, kan Frankrig således ifalde erstatningsansvar i denne forbindelse.

4.9 Endelig vil den stat, hvor opsendelsesoperatøren befinder sig, og muligvis også den stat, hvor de anvendte faciliteter er placeret, ligeledes blive betragtet som opsendelseslande. Hvis den valgte operatør er det franske selskab Arianespace, kan Frankrig blive betragtet som opsendelsesland.

4.10 Hvis der er flere opsendelseslande involveret, er det nødvendigt at præcisere relationerne mellem de forskellige enheder med hensyn til ansvar og fordeling af risikoen mellem de forskellige opsendelseslande i tilfælde af skader forvoldt under opsendelsen og i løbet af satellitternes levetid.

4.11 Det skal bemærkes, at der allerede eksisterer en aftale mellem ESA og Frankrig (aftaler om Centre Spatial Guyanais). Denne aftale indeholder bestemmelser om internationalt erstatningsansvar, navnlig i forbindelse med opsendelser gennemført af Arianespace, og den finder tilsyneladende anvendelse på Galileo-programmet. Spørgsmålet om opsendelseslandenes internationale erstatningsansvar så længe satellitterne er i kredsløb om jorden, er fortsat uløst, og det kan eventuelt vise sig at være hensigtsmæssigt, at der indgås en ad hoc-aftale mellem Frankrig og de andre opsendelseslande (ESA, Belgien, EU).

(⁷) Den belgiske lov om aktiviteter relateret til opsendelse, flyvning eller dirigering af rumgenstande af 17. september 2005, offentliggjort i Belgiens statstidende, Le Moniteur, den 16. november 2005, nr. 348. Det fremgår af lovens artikel 2, stk. 1, at loven finder anvendelse på aktiviteter relateret til opsendelse, flyvning eller dirigering af rumgenstande, der gennemføres af fysiske eller juridiske personer på områder under den belgiske stats jurisdiktion, eller som er underlagt den belgiske stats kontrol eller ved hjælp af faciliteter i form af løsøre eller fast ejendom, der tilhører den belgiske stat, eller som befinder sig under den belgiske stats jurisdiktion eller kontrol.

Dokumentreferencer

- 1) Rådets resolution af 19. juli 1999 om europæisk deltagelse i en ny generation af satellitnavigationstjenester — Galileo — definitionsfasen (EFT C 221)
- 2) Rådets afgørelse nr. 98/434/EF af 18. juni 1998, EFT L 194 af 10.7.1998, s. 15
- 3) Rådets forordning (EF) nr. 876/2002 af 21. maj 2002 om oprettelse af fællesforetagendet Galileo
- 4) Rådets afgørelse af 19. marts 2001 om vedtagelse af Rådets sikkerhedsforskrifter — EFT L 101 af 11.4.2001
- 5) Aftale mellem fællesforetagendet Galileo (GJU) og ESA — ESA/C(2002)51, rev 1, af 23. april 2002
- 6) Galileo Joint Undertaking Organisation and Decision Process — ESA/PB-NAV(2003)20 af 5. september 2003
- 7) Rådets forordning (EF) nr. 1321/2004 af 12. juli 2004 om forvaltningsstrukturerne for det europæiske program for satellitbaseret radionavigation
- 8) Meddelelse fra Kommissionen — Rammer for europæiske reguleringsorganer (KOM(2002) 718 endelig af 11.12.2002)
- 9) Aftale mellem EU og Kina af 30. oktober 2003
- 10) Aftale mellem EU og Israel af 13. juli 2004
- 11) Aftale mellem fællesforetagendet og NRSCC af 9. oktober 2004
- 12) Aftale mellem fællesforetagendet og MATIMOP af 6. september 2005
- 13) Aftale mellem fællesforetagendet og ESA vedrørende NRSCC af 9. oktober 2004
- 14) Aftale mellem fællesforetagendet og ESA vedrørende MATIMOP af 18. oktober 2005
- 15) Rettigheder og forpligtelser for de nye medlemmer af fællesforetagendet Galileo — ESA/PB-NAV(2004)18, rev. 2, af 23. juni 2004
- 16) Galileo IPR: Ownership and protection — ESA/PB-NAV(2004)26 af 23. september 2004
- 17) Intellectual Property Rights for the Galileo Programme — GJU-EXC-2004-50 af 2. september 2004
- 18) Agreement between the Partners of the prospective Galileo Concession af 5. december 2005
- 19) Transition Plan of GJU Activities and know-how to the GSA (GJU-ADB-2005-13 rev, af 11. februar 2006)
- 20) Meddelelse fra Kommissionen til Rådet og Europa-Parlamentet — Integration af Egnos i Galileo-programmet, KOM(2003) 0123 endelig, 19. marts 2003
- 21) Rammeaftale mellem ESA og Det Europæiske Fællesskab underskrevet den 25. november 2003 ESA/C-M(2004)4
- 22) EØSU's udtalelse om »Det europæiske program for satellitbaseret radionavigation (GALILEO)« — TEN/077 (28/11/2001)
- 23) EØSU's udtalelse om »Kommissionens forslag til Rådets forordning om oprettelse af et fællesforetagende GALILEO« (KOM(2001)336 endelig — 2001/0136 CNS) — TEN/089 (28/11/2001)
- 24) EØSU's udtalelse om »Meddelelse fra Kommissionen til Europa-Parlamentet og Rådet — Statusrapport om forskningsprogrammet Galileo i begyndelsen af 2004« (KOM(2004) 112 endelig) — TEN/179 (20/06/2004)
- 25) EØSU's udtalelse om »Forslag til Europa-Parlamentets og Rådets forordning om gennemførelse af etablerings- og ibrugtningsfasen samt driftsfasen af det europæiske program for satellitbaseret radionavigation« (KOM(2004) 477 endelig — 2004/0156 (COD) — TEN/203 (09/02/2005).

Bruxelles, den 13. september 2006

Anne-Marie SIGMUND

Formand for

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om Meddelelse fra Kommissionen om fremme af transport ad indre vandveje »Naiades« — Et integreret EU-handlingsprogram for transport ad indre vandveje

KOM(2006) 6 endelig

(2006/C 318/35)

Kommissionen besluttede den 3. februar 2006 under henvisning til EF-traktatens artikel 262 at anmode om Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om det ovennævnte emne.

Det forberedende arbejde henvistes til Den Faglige Sektion for Transport, Energi, Infrastruktur og Informationsfundet, som udpegede Jan Simons til ordfører. Sektionen vedtog sin udtalelse den 4. september 2006.

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg vedtog på sin 429. plenarforsamling den 13.-14. september 2006, mødet den 14. september, følgende udtalelse med 64 stemmer for, 2 imod og 2 hverken for eller imod:

1. Konklusioner og henstillinger

1.1 Det er vigtigt at styrke indlandsskibsfartens stilling ved at udforme en EU-politik for indlandsskibsfart inden for rammerne af den reviderede hvidbog. Tilvejebringelse af lige konkurrencevilkår, fjernelse af eksisterende infrastrukturelle og institutionelle flaskehalse og den nødvendige politiske støtte udgør forudsætningerne for indlandsskibsfartens fremtidige udvikling.

1.2 Forslaget til »Et integreret EU-handlingsprogram for transport ad indre vandveje« kan opfattes som et solidt grundlag for indlandsskibsfartens udvikling. De foreslåede foranstaltninger bør — under hensyntagen til EØSU's bemærkninger om forslaget — ufortøvet sættes i værk, så sektorens fulde potentiale kan udnyttes.

1.3 EØSU mener, at Kommissionen har ignoreret henstillingerne i EØSU's udtalelse om socialpolitik ⁽¹⁾. Når henstillingerne sættes i værk, er en snævrere, indbyrdes samordning mellem de forskellige berørte generaldirektorater nødvendig for rigtigt at kunne afveje alle relevante aspekter og lade dem komme til deres ret.

1.4 Lovrammen for transport ad indre vandveje er i store træk udformet af Centralkommissionen for Sejlads på Rhinen (CCNR). For at forbedre den administrative og retlige ramme har flodkommissionerne for Rhinen og Donau, og især CCNR, allerede taget skridt til at harmonisere lovgivningen om besætning, fartøjer og skibsføreres certifikater og ansvar. Derfor bør disse flodkommissioner indgå som ansvarlige aktører i oversigterne over »instrumenter« i meddelelsens tillæg.

1.5 EØSU opfordrer Kommissionen til ikke at indføre en ny ordning for transportørers ansvar for passagerer i indlandsskibsfarten, således som det foreslås i forslaget til Europa-Parlamentets og Rådets forordning om transportørers erstatningsansvar ved ulykker under passagertransport ad søvejen og indre

vandveje (KOM(2005) 592). EØSU henviser til sin initiativudtalelse om »Mod pan-europæiske regler indlandsskibsfarten« og henstiller, at man som flodkommissionerne lægger op til søger at genforhandle den internationale konvention ⁽²⁾, som allerede er indgået på området.

1.6 En modal overgang til indlandsskibsfart bidrager ikke blot til en forbedring af transportkædens miljøpræstationer, men også til udvikling af et bæredygtigt transportsystem i almindelighed. For at fremme investeringer i sektoren og udnytte alle muligheder er det derfor vigtigt, at der stilles finansielle midler og skattemæssige incitamenter nok til rådighed.

1.7 En konstruktiv social dialog på EU-plan bør udmønte sig i en strategi med det sigte at hente arbejdskraft til denne sektor og skabe ensartede arbejdsvilkår og sociale forhold i medlemsstaterne. Desuden bør der investeres i uddannelse og praktikophold i indlandsskibsfarten for at skabe bedre udsigter og arbejdsmuligheder for arbejdskraften.

1.8 Transport ad indre vandveje er en pålidelig, sikker, miljøvenlig og billig transportform. For at ændre de traditionelle mønstre bør man fremme den generelle forståelse for og viden om sektorens faktiske potentiale, hvad kvalitet og pålidelighed angår.

1.9 Det må sikres, at medlemsstaterne vedligeholder infrastrukturen ordentligt, at den nødvendige finansielle støtte er til stede og at man umiddelbart gennemfører de prioriterede vandvejsprojekter som defineret i TEN-T-prioriteringslisten samt at der gives maksimal medfinansiering til disse projekter i overensstemmelse med de reviderede TEN-T-retningslinjer. Ved at

⁽¹⁾ EUT C 24 af 31. januar 2006.

⁽²⁾ Strasbourg-konventionen om begrænsning af ansvaret inden for indlandsskibsfarten.

udpege en europæisk koordinator for projekter for indlandsskibsfarten (prioriteret transportprojekt nr. 18 Rhinen-Meuse-Main-Donau og projekt nr. 30 Seine-Schelde) bør man kunne fremskynde fjernelsen af flaskehalse.

1.10 EØSU anser etableringen af en egnet institutionel ramme for et passende instrument til at gennemføre det foreslåede integrerede EU-handlingsprogram for transport ad indre vandveje og til at styrke indlandsskibsfartens stilling. EØSU har i sin nylige initiativudtalelse henstillet, at det tilstræbes at oprette et uafhængigt organ, hvis rammer bør lægges fast i en traktat, og som bør omfatte både de EU-lande, der er aktive inden for indlandsskibsfart, og tredjelande, såsom Schweiz, og Donaulande, der ikke er medlemmer af EU.

2. Indledning

2.1 EU sigter mod at udvikle en integreret transportstrategi for at fremme en hurtig, effektiv og billig vare- og persontransport. Dette har central betydning i EU's bestræbelser på at blive den mest dynamiske og konkurrencedygtige økonomi som det hedder i Lissabon-strategien og i den strategi for bæredygtig udvikling, der blev vedtaget i Gøteborg allerede i 2001, hvorefter de økonomiske, miljømæssige og sociale aspekter skal behandles på lige fod.

2.2 Indlandsskibsfarten indebærer — dér, hvor der findes indre vandveje — en række muligheder, når det gælder innovation, vækst og kapacitet, miljøhensyn og sikkerhed og tryghed. Desuden har den tilstrækkelig kapacitet til at kunne absorbere de stigende godsstrømme i Europa og bidrage til at befri Europa for en situation med permanente trafikpropper.

2.3 I sin udtalelse af 16. januar 2002 om *Fremtiden for det transeuropæiske transportnet »Indre vandveje«* og sin udtalelse af 24. september 2003 *»Mod paneuropæiske regler for indlandsskibsfarten«* ⁽³⁾ analyserede EØSU situationen for indlandsskibsfarten i Europa. Sidstnævnte udtalelse retter blikket mod flaskehalse i indlandsskibsfarten og kommer ind på behovet for en harmonisering af lovgivningen. Dette gælder såvel de offentligretlige som de privatretlige aspekter. Endvidere behandler den nævnte udtalelse spørgsmål som miljø, sikkerhed, situationen på arbejdsmarkedet og sociale aspekter. Sidstnævnte aspekt behandles mere indgående i initiativudtalelsen fra september 2005 *»Socialpolitik som led i paneuropæiske regler for indlandsskibsfart«* ⁽⁴⁾.

For nylig vedtoges en initiativudtalelse om *»Den institutionelle ramme for indlandsskibsfart i Europa (5)«*, hvor man netop behandler den offentlige organisationsstruktur, som Kommissionen lægger ud til debat i det foreliggende forslag.

2.4 I meddelelsen foreslår Kommissionen et ambitiøst handlingsprogram til fremme af indlandsskibsfart. Med udgangspunkt i omfattende undersøgelser fremlægger Kommissionen fem foranstaltninger, som tilsammen skal føre til en forbedring af indlandsskibsfartens stilling og til, at sektoren integreres bedre i logistikkæden.

2.5 De foreslåede foranstaltninger vedrører følgende:

- markeder
- flåde
- jobskabelse og fagkunderskab
- image
- infrastruktur.

I et særskilt kapitel behandler Kommissionen en modernisering af organisationsstrukturen og angiver fire mulige alternativer, uden dog at foretage et valg.

I det følgende gennemgås hver enkelt af de fem foreslåede foranstaltninger og organisationsstrukturen.

2.6 Handlingsprogrammet dækker en bred vifte af foranstaltninger, som EU, medlemsstaterne og erhvervslivet ⁽⁶⁾ skal tage konkrete initiativer til at gennemføre, om fornødent via samråd. Denne sammenhængende og åbne strategi skal bidrage til at udvikle indlandsskibsfarten, hvilket på sin side vil medvirke til bæredygtig udvikling af EU's transportpolitik.

3. Generelle bemærkninger

3.1 Tilvejebringelse og bevarelse af ensartede konkurrencevilkår for de forskellige transportformer og mellem medlemsstaterne er en forudsætning for et velfungerende marked, hvor indlandsskibsfarten er liberaliseret og hvor der hersker fuld konkurrence.

3.2 Fremme af transporten ad indre vandveje opfattes som en metode til at nå frem til et mere afbalanceret transportmarked. Hvis denne transportforms fulde potentiale skal kunne udnyttes, er det nødvendigt at rydde en række hindringer, som i dag hæmmer sektorens fulde udvikling, af vejen. Hindringerne findes som regel på områderne infrastruktur og udvikling af de transeuropæiske net. Også mangel på retlig og institutionel harmonisering og ensartetgørelse inden for sektoren udgør en hindring.

⁽³⁾ EUT C 185 af 8. august 2006.

⁽⁶⁾ I denne udtalelse omfatter begrebet »erhvervslivet« bl.a. arbejdsgivere, selvstændige og arbejdstagere i sektoren.

⁽³⁾ EFT C 80 af 3. april 2002 og EUT C 10 af 14. januar 2004.

⁽⁴⁾ EUT C 24 af 31. januar 2006.

3.3 Kommissionen erkender med det foreliggende forslag, at indlandsskibsfarten bør fremmes. Kommissionen fremlægger derfor et integreret handlingsprogram med konkrete foranstaltninger, som er nødvendige for, at denne transportforms markedspotentiale kan udnyttes til fulde og for at gøre indlandsskibsfarten mere attraktiv for brugerne. EØSU udtrykker tilfredshed med forslaget og opfatter det som et positivt bidrag til at løse trafikproblemerne og styrke indlandsskibsfartens stilling.

3.4 EØSU er skuffet over, at der ikke foreslås nogen indsats på det socialpolitiske område. EØSU fremsatte konkrete henstillinger herom i sin initiativudtalelse fra 2005. Det anmoder indtrængende om, at dette hul udfyldes som anført i den nævnte initiativudtalelse.

4. Særlige bemærkninger

4.1 Markeder

4.1.1 For at fremme iværksætterkulturen inden for transport ad indre vandveje bør der tilvejebringes gunstige vilkår og forudsætninger, som muliggør en velfungerende transportbranche og som sikrer ensartede konkurrencevilkår på det økonomiske, miljømæssige og sociale område i forhold til andre transportformer. Følgelig bør en bedre samordning mellem alle relevante offentlige tjenester og strategier føre til, at de nødvendige formaliteter forenkles.

4.1.2 For at gøre markederne mere attraktive for nytilkomne og samtidig gøre det muligt for eksisterende virksomheder at ekspandere bør skatteincitamenter sætte skub i investeringerne, især via de foranstaltninger og instrumenter, som foreslås for statsstøtteretningslinjerne og forskning og teknologisk udvikling, der specielt tager sigte på indlandsskibsfart. Det er især de store investeringsudgifter, der kan hæmme sektorens ekspansion og fornyelse.

4.1.3 Lovrammen for transport ad indre vandveje i Europa er i store træk udviklet af Centralkommissionen for Sejlads på Rhinen (CCNR). For at forbedre den administrative og retlige ramme har flodkommissionerne for Rhinen og Donau, men især CCNR, taget skridt til at harmonisere lovgivningen om besætning, fartøjer samt skibsføreres certifikater og ansvar. Derfor bør disse flodkommissioner indgå som ansvarlige aktører i meddelelsens oversigt over instrumenter ⁽⁷⁾.

4.1.4 I denne sammenhæng henvises der til Kommissionens

forslag til Europa-Parlamentets og Rådets forordning om transportørers erstatningsansvar ved ulykker under passagertransport ad søvejen og indre vandveje (KOM(2005) 592). Kommissionen vil hermed indføre det samme ansvarssystem for transportører ved transport ad søvejen og ad indre vandveje.

4.1.5 Der foreligger imidlertid så store forskelle mellem de to transportformer, at deres særlige forhold nødvendiggør forskellige regelsæt. For at fastsætte højere øvre grænser for den globale ansvarsbegrænsning i indlandsskibsfarten, som i dag reguleres via en international konvention ⁽⁸⁾, føres der i øjeblikket forhandlinger om ændring af denne konvention under ledelse af flodkommissionerne. Disse ændringer har også til formål at indføre konventionen ikke blot i lande, der har grænse til Rhinen, men også i de øvrige lande med indlandsskibsfart i Europa.

4.1.6 Med henvisning til sin initiativudtalelse om »Mod paneuropæiske regler for indlandsskibsfarten« henstiller EØSU derfor, at dette forhandlingsforløb fortsættes.

4.2 Flåde

4.2.1 Fartøjerne i indlandsskibsfarten har lang levetid. Derfor er der behov for støtteprogrammer, som letter tilpasningen til nye tekniske normer og som er baseret på retningslinjer for statsstøtte til innovation og modernisering af flåden. FTU- og støtteprogrammer specielt for indlandsskibsfarten bør indføres for at yde støtte til de største innovationsbehov i sektoren og for at tilpasse den eksisterende flåde til nye miljø- og sikkerhedsnormer.

4.2.2 Transport ad indre vandveje er en transportform, som på et voksende transportmarked kan medvirke til at mindske overbelastningen på vejene og fungere som en bæredygtig løsning på transportproblematikken. Emissionsnormer, brændstofkvalitet, støjbeskyttelse og håndtering af fartøjernes affald har altid været vigtige spørgsmål i branchen. I øjeblikket drøfter redere, motorproducenter og offentlige myndigheder nye metoder til yderligere at nedbringe emissionerne i det kommende årti. Indlandsskibsfarten klarer sig fornemt i henseende til miljøpræstationer sammenlignet med andre transportformer og søger at fastholde denne position. Sektoren er engageret og bør tilskyndes endnu mere til at arbejde hen imod lave emissioner for at bevare sit miljøvenlige image.

⁽⁷⁾ Her henvises der til, at EØSU i sin initiativudtalelse om socialpolitikken opfordrede til passende samråd, også i disse flodkommissioner.

⁽⁸⁾ Strasbourg-konventionen om begrænsning af ansvaret inden for indlandsskibsfarten (CLNI).

4.2.3 Fordelene ved transport ad indre vandveje er et resultat af de samlede fordele ved indlandsskibsfart med hensyn til trafikophobning, vedligeholdelse og brug af infrastruktur, ulykker og andre relevante faktorer. Et modalt skifte til indlandsskibsfart bidrager derfor ikke blot til at forbedre transportkædens miljøpræstationer, men også til at udvikle et bæredygtigt transportsystem i almindelighed.

4.2.4 Transport ad indre vandveje indtager en vigtig plads i den intermodale transportkæde. Som et alternativ til vejtransport bør den fortsatte udvikling af intermodale koncepter støttes fuldt ud. Denne type koncepter har allerede udviklet sig i de forløbne år inden for containertransport, men der er behov for yderligere indsats for til fulde at kunne udnytte de muligheder, som intermodal transport indebærer, herunder også transport ad indre vandveje.

4.2.5 Rent konkret betyder det, at der bør etableres anlæg til lastning og lodsnings langs floderne. Eksisterende og nye havne bør udbygges til intermodale havne. Effektive havneinfrastrukturer og gode sejlrender, f.eks. med tilstrækkelig brohøjde langs floder og kanaler, har afgørende betydning for intermodale transporters effektivitet.

4.3 Jobskabelse og fagkundskaber

4.3.1 Indlandsskibsfart er en meget professionel sektor. I sektoren kræves der stadig større faglige færdigheder på søfarts- og teknikområdet og i spørgsmål om sikkerhed, informations- og kommunikationsteknik (ikt) og logistik. Uddannelsen bør tilpasses de høje krav, så et fremtidsorienteret erhverv kan skabes og fremmes. Standardiserede uddannelses- og videreuddannelsesprogrammer, som kan sammenlignes med de normer, der gælder for transport til søs, kan bidrage til at gøre håndteringen, især når det gælder transport af farligt gods, endnu mere professionel. Der bør udvikles rekrutterings-, uddannelses- og videreuddannelsesprogrammer for at trække unge mennesker til sektoren og bevare de færdigheder, som er nødvendige.

4.3.2 En konstruktiv social dialog på EU-plan bør udmønte sig i en strategi med det sigte at gøre jobs i indlandsskibsfarten attraktive og for at trække arbejdskraft til sektoren samt skabe sammenlignelige arbejdsvilkår og sociale vilkår i medlemsstaterne.

4.3.3 Som allerede nævnt er det hovedsagelig Centralkommissionen for Sejlads på Rhinen (CCNR), der har udarbejdet regelsættet for transport ad indre vandveje i Europa. CCNR og Donaukommissionen varetager harmoniseringen af kravene til besætninger og skibsførercertifikater. Sammen med Europa-Kommissionen bør flodkommissionerne arbejde for yderligere ensartetgørelse på dette felt.

4.3.4 Det bør kontrolleres mere omhyggeligt, om den nationale sociallovgivning overholdes. Kommissionen bør sætte skub i koordineringen mellem medlemsstaternes kontrolmyndigheder. I denne forbindelse bør særlig opmærksomhed rettes mod hotel-skibe.

4.3.5 Med henvisning til sin initiativudtalelse om »Socialpolitik som led i paneuropæiske regler for indlandsskibsfart« mener EØSU, at Kommissionen er særligt velegnet til at sætte skub i socialpolitikken i bredere forstand, bl.a. ved at bygge videre på Rhin- og Donau-kommissionens lange tradition, erfaring og omfattende ekspertise, hvor socialpolitikken også er vist en del opmærksomhed.

4.4 Image

4.4.1 Transport ad indre vandveje er en pålidelig, sikker, miljøvenlig og billig transportform. For at ændre modsatrettede, traditionelle mønstre bør man fremme den generelle forståelse for og viden om sektorens faktiske potentiale, hvad kvalitet og pålidelighed angår.

4.4.2 Det allerede indførte europæiske markedsobservations-system kan måske spille en nøglerolle for overvågning af tendenser og udviklinger i sektoren og for formidling til de vigtigste aktører. Med støtte fra flodkommissionerne og erhvervslivet bør Europa-Kommissionen tilvejebringe den nødvendige information.

4.4.3 På den anden side kan oprettelse af og støtte til markedsføringscentre opfattes som et middel til at formidle relevant sektor-information ud til erhvervslivet, der — hvis resultatet skal blive vellykket — skal konkretisere sektorens muligheder under fagorganisationernes ledelse og tilsyn.

4.5 Infrastruktur

4.5.1 De seneste oversvømmelser i landene ved Donau-floden har endnu en gang pustet liv i debatten om miljøansvarlige infrastrukturforanstaltninger. En rapport bestilt af de tyske myndigheder efter oversvømmelserne langs Elben i 2003 viser, at indlandsskibsfarten på ingen måde var medvirkende til den situation, der opstod, og derfor ikke kunne tillægges skylden for oversvømmelserne og deres konsekvenser.

4.5.2 En velfungerende fragt- og passagertransport er betinget af en fortrinlig infrastruktur. Ordentlig vedligeholdelse af den eksisterende vandvejsinfrastruktur, fjernelse af flaskehalse og anlæg af manglende forbindelser er en absolut forudsætning herfor. I den forbindelse bør man også overveje at forbedre de gamle infrastrukturer.

4.5.3 Det transeuropæiske transportnet er udset til at udgøre en af nøgelfaktorerne i den relancerede Lissabon-strategi for konkurrenceevne og beskæftigelse. Men kun to ud af de 30 prioriterede projekter vedrører vandveje, nemlig nr. 18 Rhinen-Meuse-Main-Donau og nr. 30 Seine-Schelde.

4.5.4 Da EU-budgettet for 2007-2013 blev vedtaget, blev Kommissionens forslag til bevillinger til TEN-T kraftigt beskåret. For at undgå at bringe den planlagte medfinansiering af udpegede vandvejsprojekter i fare opfordrer EØSU de berørte EU-medlemsstater til ufortøvet at indlede gennemførelsen af de aktiviteter, der er fastlagt i TEN-T.

4.5.5 EØSU opfordrer også Kommissionen til at følge forbeholdet fra jernbaneprojekterne og udpege en koordinator for de to indre vandvejsprojekter; den pågældende person bør formå at spille en koordinerende og stimulerende rolle.

4.5.6 EØSU afventer den proces, som Kommissionen har bebudet med hensyn til beregning af infrastrukturafgifter.

4.6 Modernisering af organisationsstrukturen

4.6.1 En af hovedkonklusionerne af nylige undersøgelser af indlandsskibsfart i EFIN-rapporten (European Framework for Inland Navigation) under titlen »En ny institutionel ramme for indlandsskibsfarten i Europa« og i PINE-rapporten (Prospects of Inland Navigation in an Enlarged Europe), som Kommissionen havde bestilt, har vist, at den betydning, som transport ad indre vandveje tillægges på politisk plan, er relativt begrænset og at håndteringen af dens strategiske politik-styring er utilstrækkelig. Derfor udarbejdede EØSU for nylig en initiativudtalelse om »Den institutionelle ramme for indlandsskibsfart i Europa«. For kortheds skyld henvises der her til denne udtalelse.

Bruxelles, den 14. september 2006

Anne-Marie SIGMUND

Formand for

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om Meddelelse fra Kommissionen til Rådet, Europa-Parlamentet, Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg og Regionsudvalget: Bredbånd til hele EU

KOM(2006) 129 endelig

(2006/C 318/36)

Kommissionen besluttede den 5. april 2006 under henvisning til EF-traktatens artikel 262 at anmode om Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om det ovennævnte emne.

Det forberedende arbejde henvistes til Den Faglige Sektion for Transport, Energi, Infrastruktur og Informationsamfundet, som udpegede Thomas McDonogh til ordfører. Sektionen vedtog sin udtalelse den 4. september 2006.

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg vedtog på sin 429. plenarforsamling den 13. og 14. september 2006, mødet den 13. september 2006, følgende udtalelse med 193 stemmer for, 1 imod og 4 hverken for eller imod:

1. Indledning

1.1 Udvalget er tilfreds med, at de store vanskeligheder med at udjævne den digitale kløft mellem EU's udviklede og mindre udviklede områder behandles i en koordineret strategi af kommissionsmedlemmerne med ansvar for informationsamfundet og medier, konkurrencepolitik, regionalpolitik og landbrug og udvikling af landdistrikter.

1.2 Kommissionens meddelelse — KOM(2006) 129 om »Bredbånd til hele EU« — er imidlertid ikke tilstrækkelig

ambitiøs og indeholder ikke nok konkrete henstillinger til at demonstrere en seriøs forpligtelse til at udjævne bredbåndskløften.

1.3 Rapporten fra Forummet om Den Digitale Kløft ⁽¹⁾ fremlagde en analyse af den regionale digitale kløft på

⁽¹⁾ Digital Divide Forum Report: Broadband Access and Public Support in Under-served areas, Bruxelles, den 15. juli 2005.

bredbåndsområdet og udpegede mulige EU-initiativer for at udjævne denne kløft. I betragtning af alvoren af dette problem, som Forummet om Den Digitale Kløft har identificeret, og under hensyn til bredbåndskløftens forhalende virkning på økonomisk og social udvikling bør Kommissionen mere aggressivt tage fat på problemet med den voksende digitale kløft.

1.4 Udvalget bifalder ministererklæringen fra Riga om e-Integration af 11. juni 2006 ⁽²⁾, som forpligter medlemsstaterne til betydeligt at mindske de regionale forskelle i EU, hvad angår internetadgang, ved at øge udnyttelsen af bredbånd i underforsyningede områder og halvere kløften i internetbrug senest i 2010 for grupper, der risikerer udstødelse. Kommissionen er nu nødt til at lægge handling bag ordene i denne erklæring ved hjælp af politikinitiativer og henstillinger, som hurtigt kan udjævne den digitale kløft.

I denne udtalelse ønsker udvalget at understrege områder af særlig interesse og komme med henstillinger til yderligere foranstaltninger.

2. Henstillinger

2.1 Udvalget mener, at bredbåndsforbindelser på grund af bredbåndstjenesternes øgede betydning for den økonomiske og sociale udvikling bør omfattes af definitionen af forsyningspligtigheder ⁽³⁾ som tjeneste af væsentlig offentlig interesse.

2.2 Kommissionen bør træffe de fornødne mulige foranstaltninger til at sikre, at medlemsstaterne strengt håndhæver lovrammerne for elektroniske kommunikationsforbindelser ⁽⁴⁾.

2.3 Kommissionen bør overveje særlige foranstaltninger og sanktioner for at fremskynde en effektiv ubundet adgang til abonnentledninger i medlemsstaterne. Forsinkelser og tekniske hindringer for gennemførelsen af en effektiv ubundet adgang til abonnentledninger udgør en større hindring for indførelsen af en særdeles tiltrængt konkurrence om leveringen af tjenesteydelser, især bredbåndsforbindelser.

2.4 Medlemsstaterne bør tilskyndes af Kommissionen til at forsvare deres nationale interesser for at bevare eller genvinde indflydelsen over den centrale telekommunikationsinfrastruktur — linjebaseret transmission og koblingsnet. Myndighedernes indflydelse er nødvendig for at sikre udviklingen og brugen af dette strategiske aktiv til opfyldelse af nationale politiske mål, bl. a. udjævning af bredbåndskløften.

⁽²⁾ Ministererklæring, Riga, den 11. juni 2006, IP/06/769.

⁽³⁾ KOM(2005) 2003 og Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2002/22/EF om forsyningspligt og brugerrettigheder i forbindelse med elektroniske kommunikationsnet og -tjenester.

⁽⁴⁾ Direktiv 2002/21/EF om fælles rammebestemmelser; direktiv 2002/19/EF om samtrafik og direktiv 2002/77/EF om konkurrence på markedet for elektroniske kommunikationstjenester.

2.5 De nationale bredbåndsstrategier i medlemsstaterne bør evalueres med henblik på specifikke tiltag, der kan udjævne bredbåndskløften inden udgangen af 2010. Der bør foretages en benchmarking af strategierne for at jævnføre god praksis.

2.6 Kommissionen bør iværksætte effektive planlægnings- og styringsprocedurer på bredbåndsområdet i hele EU for at fremtidssikre leveringen af denne afgørende infrastruktur på lokalt plan. Processen skal integrere alle nationale bredbåndsstrategier og lokale planer i en fælleseuropæisk plan til levering af bredbånd i hele Unionen. Disse procedurer bør især fokusere på leveringen af bredbånd til landdistrikter og ugunstigt stillede områder, så man kan udjævne den digitale kløft.

2.7 Kommissionen bør overveje, hvordan medlemsstaterne kan give telekommunikationsvirksomhederne ⁽⁵⁾ økonomiske incitamenter til at foretage infrastrukturinvesteringer i underudviklede regioner, nemlig ved hjælp af kraftige skattelemper for offentlig-private partnerskaber.

2.8 Kommissionen bør undersøge, hvordan de kommunale og lokale myndigheder kan spille en mere proaktiv rolle i leveringen af bredbåndstjenester og stimuleringen af efterspørgslen efter bredbånd i deres regioner. Disse myndigheder bør inddrages fuldt ud i udviklingen og gennemførelsen af de nationale bredbåndsstrategier som nævnt i punkt 2.6 ovenfor. Desuden bør andre mekanismer udforskes — f.eks. kan disse myndigheder måske indgå som erhvervspartnerne i offentlig-private partnerskabsinitiativer eller måske kan medlemsstaterne fastlægge bestemmelser om bredbåndskabler eller levering af tjenesteydelser for alt nyt boligbyggeri.

2.9 For at fremme udvekslingen af teknisk og kommerciel viden mellem SMV'er i hele EU bør Kommissionen søsætte et websted om den internationale udvikling inden for bredbåndsteknologien og —tjenesterne. Det er vores opfattelse, at et sådant vidensnetværk vil stimulere flere iværksætteraktiviteter omkring levering af bredbåndsforbindelser og -tjenester.

2.10 For at skabe klarhed om den reelle adgang til bredbånd i Europa bør Kommissionen fastlægge den lavest acceptable faktiske downloadhastighed for, at en forbindelse kan betegnes som bredbånd. Det vil gøre det lettere at foretage en egentlig benchmarking af den regionale kløft, hvad angår adgangen til bredbånd i Unionen.

⁽⁵⁾ »Telekommunikationsvirksomheder« omfatter alle virksomheder, som tilbyder tovejstelekommunikationstjenester, herunder telefonselskaber (både faste og mobile telefonforbindelser) og kabel-tv-selskaber, som tilbyder sådanne tjenester.

2.11 Strukturfondene og fonden til udvikling af landdistrikter bør anvendes til målrettede offentlige oplysningskampanjer, der skal stimulere markedets efterspørgsel efter bredbånd, især i landdistrikterne og blandt særlige forbrugergrupper, hvor teknologiens udnyttelse udgør et problem. Det vil have den dobbelte effekt, at man uddanner potentielle forbrugere i teknologien, og vil også øge markedspresset på leverandørerne for at få dem til at levere de fornødne bredbåndstjenester.

2.12 Kommissionen bør lægge vægt på støtte til F&U-tiltag for at finde omkostningseffektive bredbåndsteknologier, som effektivt kan løse problemet med at levere højhastighedsbredbåndsforbindelser i områder, som ikke er dækket af tilstrækkelig telekommunikationsinfrastruktur.

2.13 Politikplanlæggerne bør udstikke forbrugerbeskyttelsesretningslinjer om bredbåndstjenester, som forenkler terminologien og i et klart sprog forklarer, hvad tjenesten tilbyder og hvilke fordele den indebærer. Det vil gøre det lettere for forbrugerne at træffe gode valg i forbindelse med køb.

2.14 Hvert skolebarn fra 11-års alderen og opefter skal have adgang til bredbånd i skolen, så de kan integreres i informationssamfundet.

2.15 Kommissionen bør støtte initiativer i hele EU, så børn i skolealderen, ældre borgere og socialt ugunstigt stillede borgere kan indføres i brugen af bredbåndsteknologi (f.eks. webbaseret læring, videokonferencer, offentlige tjenesteydelser via internettet osv.).

2.16 Kommissionen bør sikre, at alle fremtidige statistikker om levering af bredbåndstjenester og måling af den digitale kløft og bredbåndskløften indsamles og forberedes i henhold til den seneste forordning fra Kommissionen om fællesskabsstatistikker om informationssamfundet ⁽⁶⁾.

3. Generel baggrund

3.1 Den 20. marts 2006 vedtog Kommissionen sin meddelelse »Bredbånd til hele EU«. Denne meddelelse fokuserer på den regionale kløft inden for bredbåndsadgang. Dens formål er at gøre myndigheder og institutioner på alle niveauer klar over betydningen af denne kløft og orientere dem om problemstillingerne i forbindelse med manglen på passende bredbåndstjenester i EU's mindre udviklede områder. Meddelelsen gennemfører en af prioriteterne i i2010-initiativet — et europæisk initiativ for vækst og beskæftigelse ⁽⁷⁾.

⁽⁶⁾ Kommissionens forordning (EF) nr. 1031/2006 af 4. juli 2006 til gennemførelse af Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EF) nr. 808/2004 om EF-statistikker om informationssamfundet.

⁽⁷⁾ KOM(2005) 229 »i2010 — Et europæisk informationssamfund som middel til vækst og beskæftigelse«.

3.2 Bredbånd giver mulighed for nye IKT-applikationer og forbedrer eksisterende applikationers kapacitet. Bredbånd stimulerer den økonomiske vækst ved at skabe nye tjenesteydelser og åbne op for nye investerings- og jobmuligheder. Men bredbånd gør også mange eksisterende processer mere produktive, hvilket fører til bedre lønninger og bedre udbytte af investeringer. Myndigheder på alle niveauer har erkendt den effekt, bredbånd kan have på borgernes hverdag og er fast besluttet på at sikre, at fordelene ved bredbånd bliver tilgængelige for alle ⁽⁸⁾.

3.3 Hvis man skal sikre, at fjerntliggende områder og landdistrikter kan forblive levedygtige på lang sigt, kræves der en strategisk tilgang til udviklingen af informationssamfundet. Tilgængeligheden af bredbåndstjenester er et afgørende element, der skal gøre det lettere for lokalsamfund at lokke virksomheder til, muliggøre telearbejde, levere sundhedstjenester, forbedre uddannelsesmulighederne og de offentlige tjenesteydelser. Bredbånd sikrer en altafgørende forbindelse til information.

3.4 Efterspørgslen efter bredbåndstjenester i boliger i EU er vokset hastigt. Antallet af bredbåndslinjer er blevet næsten fordoblet inden for de sidste to år. I oktober 2005 var der næsten 53 mio. forbindelser i EU-25, svarende til et indtrængningsniveau på 11,5 % af befolkningen og ca. 20 % af husstandene. Denne udvikling har hovedsagelig været markedsstyret og er blevet styrket af den øgede konkurrence.

3.5 Trods den almene stigning i antallet af bredbåndsforbindelser er adgangen i mere fjerntliggende områder og landdistrikter begrænset på grund af høje omkostninger som følge af lav befolkningstæthed og lange afstande.

3.6 Meddelelsen understreger, at EU er nødt til at optrappe sine bestræbelser for at fremme udnyttelsen af bredbåndstjenester og stimulere yderligere spredning, især i EU's mindre udviklede områder. Omfanget af offentlig støtte i underforsynede områder blev understreget i eEurope 2005 ⁽⁹⁾, som betonede den rolle, strukturfondene kan spille for at bringe bredbånd ud til ugunstigt stillede regioner.

3.7 Meddelelsen understreger, at de lokale/regionale myndigheder spiller en central rolle i udviklingen af bredbånd i deres områder. De har de bedste forudsætninger for at planlægge et bredbåndprojekt, som tager hensyn til lokale behov og teknologiske krav. De nationale bredbåndsstrategier er nødt til at blive styrket for at inddrage og afspejle lokale behov.

⁽⁸⁾ KOM(2004) 369 »Højhastighedsforbindelser i Europa: De nationale bredbåndsstrategier«, KOM(2004) 369.

⁽⁹⁾ KOM(2002) 263 »eEurope 2005: Et informationssamfund for alle«.

3.8 Meddelelsen udpeger et antal politikinstrumenter, som myndigheder har til rådighed på EU-niveau, for at udjævne bredbåndskløften.

- (i) Gennemførelse af regelsættet for elektronisk kommunikation.
- (ii) Offentlig støtte.
- (iii) EU-midler: Strukturfondene og Landbrugsfonden for Udvikling af Landdistrikterne.
- (iv) Aggregering af efterspørgslen og offentlige indkøb.
- (v) Udvikling af moderne offentlige serviceydelser.

3.9 Sammenfattet indbyder denne meddelelse myndigheder på alle niveauer i EU til mere aktivt at udnytte de tilgængelige midler og teknologier til at udjævne den voksende digitale kløft. Medlemsstaterne opfordres til at ajourføre deres nationale bredbåndsstrategier for at udstikke yderligere retningslinjer for alle interesseparter. Deres dokumenter kan udmærket definere mål, både hvad angår dækning og udnyttelse, på grundlag af et aktivt partnerskab med de regionale myndigheder, og de bør udnytte synergien mellem forskellige finansieringskilder (nationale midler, strukturfondene, Landbrugsfonden for Udvikling af Landdistrikterne). De nationale bredbåndsstrategier bør også opstille klare mål for skoler, offentlige administrationers og sundhedscentres bredbåndsadgang.

4. Bemærkning

4.1 Særlige bemærkninger

4.1.1 Almen adgang til højhastighedsbredbåndsforbindelser er afgørende for den økonomiske og sociale udvikling i alle EU's regioner — både byer og landdistrikter. Det gælder især i den globale videnbaserede økonomi, som nu styrer en væsentlig del af udviklingen. Videnbaserede virksomheder vil vokse, hvor der findes kvalifikationer og infrastruktur til at understøtte dem. En bredbåndsinfrastruktur til lave omkostninger, som er i verdensklasse, er et afgørende led i en dynamisk økonomi i det 21. århundrede. Og et stigende antal højtudviklede tjenester inden for sundhed, uddannelse og sociale tjenester vil kræve adgang til bredbånd. Uden en sådan adgang vil borgerne i dårligt stillede lokalsamfund blive udsat for yderligere diskrimination.

4.1.2 I modsætning til USA og visse asiatiske lande har de fleste europæiske lande været alt for langsomme til at levere bredbånd til deres borgere. Selv den beskedne dækningsgrad, som nævnes i meddelelsen, om bredbåndsforbindelser til 20 %

af husstandene i EU-25 i oktober 2005 skjuler det faktum, at kvaliteten af forbindelserne (adgangshastigheden) i mange tilfælde er ringe — med download-hastigheder langt under 512 kbps i både byområder og landdistrikter, og at den største bredbåndstæthed findes i byområderne, mens kun 8 % af husstandene i landdistrikterne er forbundet.

4.1.3 Landdistrikterne er særligt sårbare over for det hastige makroøkonomiske skift, som finder sted, og medmindre disse lokalsamfund får lige adgang til bredbåndsforbindelser, vil de uundgåeligt opleve tilbagegang. I de videnbaserede lande, konkurrerer regioner og byer om at tiltrække og udvikle informationsintensive virksomheder, som vil øge deres velstand, og bredbåndsinfrastrukturen er afgørende, hvis dette skal lykkes.

4.1.4 Rimelig adgang til internettet i hjemmet og på arbejdet med højhastighedsbredbånd bør være en »ret« for alle EU-borgere, og vi afviser Kommissionens påstand om, at »...bredbånd endnu ikke er blevet nødvendigt for normal deltagelse i samfundslivet, så manglende adgang er ensbetydende med social udstødelse«. Kommissionen bør ved førstkomende lejlighed genoverveje at lade bredbånd være omfattet af definitionen af forsyningspligtigheder.

4.1.5 Kommissionen bør fastlægge den lavest acceptable faktiske download-hastighed, før en forbindelse kan betegnes som en bredbåndsinternetforbindelse. Dette er nødvendigt for at sikre, at infrastruktur- og tjenesteydelsesstandarderne er gode nok til at støtte leveringen af nye internet tjenester. En rettesnor fra Kommissionen vil tydeliggøre den reelle situation i Europa, hvad angår leveringen af bredbåndsforbindelser — i dag har vi oppustede statistikker over forbindelserne, da kvaliteten af de bredbåndstjenester, som leveres til slutbrugerne, er for dårlig til virkelig at blive betragtet som bredbånd — og det vil også lægge et passende pres på servicevirksomhederne til at levere ægte bredbånd til deres brugere.

4.2 Teknologiske hindringer for bredbåndsforbindelser

4.2.1 Selv om bredbånd kan leveres på mange forskellige platforme, hæmmes leveringen af forbindelser til mange landdistrikter af visse begrænsninger i eksisterende teknologier.

4.2.2 Kabel-tv-systemernes kapacitet til højhastighedsoverførsel kan gøre kabel-tv til en fortrinlig leverandør af bredbåndstjenester. Desværre har mange landdistrikter ikke adgang til kabel-tv og selv når kabel-tv er tilgængeligt, kræves der ofte en dyr opgradering, inden bredbånd kan leveres.

4.2.3 Digitale abonnentlinjer er den dominerende teknologi for bredbåndsbase­rede abonnentlinjer i hovedparten af Europa, og forskellige typer digitale abonnentlinjer kan levere en meget høj båndbredde til lave omkostninger. Der er imidlertid visse begrænsninger:

- Gennemførelsen af digitale abonnentlinjer kræver en opgradering af de lokale centraler, som kunderne er forbundet til. Selskaberne tøver ofte med at foretage de fornødne investeringer, fordi de har større muligheder for at forrente investeringer andre steder i deres virksomhed. Det indebærer, at kunderne ikke kan få bredbånd.
- Digitale abonnentlinjer bliver som regel implementeret på en sådan måde, at kun kunder, der befinder sig 3-5 km fra den digitale abonnentlinjecentral, kan få gavn af dem. Kunder længere borte kan ikke få bredbånd med digitale abonnentlinjer.
- Digitale abonnentlinjer benytter den eksisterende kobberkabelinfrastruktur i de lokale netværk for at yde bredbåndsforbindelser. Mange af disse kabler er imidlertid ofte gamle og skal opgraderes, hvis de digitale abonnentlinjer skal fungere ordentligt. Selskaberne kan være uvillige til at investere i denne opgradering. Så selv når den lokale central er udstyret med bredbånd og kunden befinder sig mindre end 5 km fra centralen, kan de lokale kobberkabelbase­rede abonnentledninger til husstandene eller virksomhederne måske ikke bruges til at levere bredbånd med digitale abonnentlinjer.

4.2.4 Den »nedarvede« basisinfrastruktur kan være en hindring for leveringen af høj­hastigheds-bredbåndstjenester, især i områder med lav befolkningstæthed. I 1980'erne og 90'erne var der eksempelvis mange lande, som anvendte den digitale mikrobølgeteknologi til at levere deres basisnetværk til telekom­munikation. Denne radioteknologi var effektiv, hvad angik levering af digital telefoni og lavhastighedsdata­ tjenester af høj kvalitet til mange landdistrikter. Som følge af utallige implementeringer af den digitale mikrobølgeteknologi har man i dag en »nedarvet« basisinfrastruktur, som ikke egner sig til at levere de højhastighedsinternettjenester, som nu kendetegner bredbåndsforbindelserne — nemlig internet-videotjenesterne. Hvad Irland angår, anslås det, at op imod 50 % af centralerne på landsplan (i landdistrikterne), som betjener ca. 15 % af telekommunikationskunderne, er afhængige af dette digitalradio-basisnet og aldrig vil kunne få højhastighedsbredbånd, hvis man benytter den eksisterende nationale telekommunikationsinfrastruktur. At løse dette »nedarvede« problem ved at forsyne landdistrikterne med en fiber-struktur er særdeles omkostningskrævende og kan ikke begrundes rent kommercielt. Myndighederne vil derfor være nødt til at støtte en netværksopgradering.

4.2.5 Kommissionen bør derfor især fokusere på, hvordan det omkostningskrævende problem med at opgradere den eksisterende infrastruktur (basisstrukturens kredsløb, centraler og

abonnentledninger) for at levere højhastighedsbredbåndstjenester kan støttes på nationalt og EU-plan, måske via skattelemper og/eller offentlig-private partnerskaber.

4.2.6 Satellit- og privatejet trådløs teknologi er blevet brugt til at levere bredbåndstjenester i områder, hvor den offentlige telekommunikationsinfrastruktur er ude af stand til at understøtte leveringen af bredbåndsforbindelser. Omkostninger og teknologiproblemer begrænser imidlertid brugen af disse teknologier til at udjævne bredbåndskløften. F&U gør fremskridt på en række områder for at udvikle billigere trådløse teknologier med høj båndbredde, som vil levere effektive bredbåndsforbindelser. Politikplanlæggerne bør proaktivt støtte denne udvikling og løse problemerne med adgang til radiospektret, så disse løsninger bliver rentable.

4.2.7 Innovation inden for leveringen af bredbånd til alle bør kunne stimuleres yderligere ved at udvikle et vidensnetværk blandt SMV'er i hele Europa om den seneste bredbåndsteknologi. Skabelsen af vidensnetværket kan fremmes via et websted til samordning og spredning af informationen.

4.3 Problemerne med at levere bredbånd

4.3.1 Med fremkomsten af netværk med høj båndbredde og Internet Protokol-netværksteknologi er netværksomkostningerne faldet brat og der er næsten ubegrænset fleksibilitet, når det gælder om at tilbyde forbrugertilpassede tjenester. I lande som Italien, Frankrig, Spanien og Storbritannien har telekommunikationsvirksomhederne etableret fuldt IP-baserede netværk, som indebærer enorme besparelser på netværksdriftsomkostningerne. De lavere omkostninger ved at anlægge nye IP-netværk har sammen med afregulering svækket de dominerende tjenesteleverandørers stilling, og der har været en enorm stigning i antallet af telekommunikationsvirksomheder, der tilbyder salgstjenester.

4.3.2 Dette teknologiskift har ændret telekommunikationsvirksomhedernes forretningsmodel; den nye model adskiller netværksejerskabet fra leveringen af slutbrugertjenester. På effektive, udviklede markeder deler den nye model telekommunikationsvirksomhederne op i engros- og detailvirksomheder med en lang række virksomhedsorienterede tjenesteleverandører, som konkurrerer om at sælge båndbredde til et utal af privatkundeorienterede tjenesteleverandører. Dette afspejler den nye teknologi, omkostningsdynamikken og lovrammerne, som ændrer telekommunikationsbranchen fra at være netværksbaseret til servicebaseret. I mindre udviklede og mindre effektive markeder bliver engros- og detailhandlen fortsat kontrolleret af dominerende tjenesteleverandører, som ikke har noget incitament til at adskille deres engros- og detailvirksomhed og åbne op for egentlig konkurrence. En sådan adskillelse vil kun ske, hvis politikplanlæggerne tilskynder til adskillelse gennem passende konkurrencepolitiske foranstaltninger.

4.3.3 For 25 år siden var hovedparten af telekommunikationsinfrastrukturen i Europa ejet af statslige myndigheder, og disse aktiver blev udviklet til alles gavn. Siden da er der sket en gradvis privatisering af telekommunikationsindustrien i EU, som for det meste har været en positiv erfaring for industri, kunder og samfund. De kommercielt drevne telekommunikationsvirksomheder har imidlertid ingen sociale, sundhedsmæssige, uddannelsesmæssige eller bare økonomiske udviklingsmålsætninger — gevinstmaksimering, effektiv kapitalforvaltning og udvidelse af deres egen virksomhed er deres fokus. Med manglerne i de netværksfaciliteter, som er nødvendige for at levere bredbåndstjenester til underudviklede områder, har de kommercielt fokuserede telekommunikationsleverandører ikke noget incitament til at investere i denne socialt centrale infrastruktur. Regeringerne bør så vidt muligt bevare en kraftig indflydelse på leveringen og vedligeholdelsen af den nationale telekommunikationsinfrastruktur, idet man bør afveje det høje udbytte, man kan opnå ved infrastrukturinvesteringer i områder med høj befolkningstæthed, med de langt mindre finansielt attraktive investeringer, der kræves i underudviklede områder.

4.3.4 Anlæggelsen af bredbåndsnæ i Europa, især i underudviklede områder, er blevet hæmmet af et omfattende markeds-svigt. Ikke-konkurrencedygtige betingelser for potentielle nye tjenesteleverandører eksisterer fortsat på mange markeder, hvor dominerende infrastrukturleverandører forsinker udbuddet af abonnentnettet så længe som muligt, og hvor restriktive metoder begrænser adgangen til de nationale basisnetværk. De steder, hvor leveringen af bredbånd har været ikke-eksisterende eller ringe, er der også ofte et utilstrækkeligt investeringsincitament for de infrastrukturleverandører, som er på vej ud.

4.4 Problemer med efterspørgslen efter bredbånd

4.4.1 Problemet med skjult efterspørgsel efter bredbåndstjenester og især differentialt mellem udnyttelsen af tilgængelige tjenester i udviklede områder og den meget lavere indførselsrate i mindre udviklede områder, har mange medvirkende årsager: socioøkonomiske årsager, den lave kvalitet af de tilgængelige forbindelser, ringe konkurrence, høje omkostninger, og manglende viden om fordelene ved teknologien eller hvordan man skal bruge den.

4.4.2 Politikplanlæggere og myndighederne kan have en stor indvirkning på efterspørgslen efter bredbånd, og udvalget bifalder Kommissionens henstilling til medlemsstaterne om at undersøge brugen af skatteincitamenter over for abonnenter for at sænke de reelle udgifter ved indførelse af bredbånd, og om at myndighederne bør prioritere udviklingen af offentlige internet-tjenester og levering af forbindelser, så offentlige myndigheder, skoler og sundhedscentre kan uddanne brugerne i fordelene ved bredbånd og øge efterspørgslen.

4.4.3 Forbrugernes efterspørgsel efter bredbånd påvirkes negativt af manglen på klarhed om bredbåndsterminologien og forvirring om de servicepakker, som leverandørerne tilbyder.

Man bør bestrebe sig på at forenkle terminologien og forklare tjenester og fordele i et letforståeligt sprog.

4.4.4 Offentlige informationskampagner kan anvendes til at stimulere markedets efterspørgsel efter bredbånd, hvor teknologiens udbredelse udgør et problem. Det vil have den dobbelte effekt, at man uddanner potentielle forbrugere i teknologien, og det vil samtidig øge markedspresset på leverandørerne for at få dem til at levere de fornødne bredbåndstjenester.

4.5 En bredbåndsvision for et opkoblet Europa

4.5.1 Bredbåndsforbindelser har en central nytteværdi i informationsalderen. Behovet for hurtigere, billigere og allestedsnærværende bredbåndstjenester vokser eksponentielt, når vidensøkonomien udvikles og mangfoldigheden af internet-erfaringer øges.

4.5.2 Senest ved udgangen af 2010 vil vi have brug for almene bredbåndstjenester i Europa med tilstrækkelig båndbredde for at sikre alle brugere en ægte multimedieoplevelse. Derefter kan erhvervslivet og samfundet tage kæmpeskridt i informationssamfundet.

4.5.3 Kommissionen kan realisere denne vision ved at definere den ved hjælp af meningsfulde tekniske og kommercielle kriterier og ved at fremme politikker, som overvinder de hindringer, der står i vejen for os.

4.6 Behov for planlægning og tiltag fra myndighedernes side

4.6.1 Konkurrencedygtige bredbåndsleverandører ønsker at se en organiseret markedsefterspørgsel: Et marked, hvor kunderne ved, hvilke tjenester de ønsker og hvor meget de ønsker at betale for det, og et marked, hvor efterspørgslen aggregeres til et attraktivt servicetilbud til en ny leverandør. Organiseret efterspørgsel bør kunne øge den reelle konkurrence. Det vil også gøre det lettere for tjenesteudbydere at indse fordelene ved at levere tjenester til EU's mindre udviklede regioner. Udvalget bifalder Kommissionens initiativ til at søsætte et websted, som vil styrke aggregeringen af efterspørgslen og fremme leveringen.

4.6.2 For hver region har EU brug for en sammenhængende integreret plan om udvikling af bredbåndsinfrastruktur og bredbåndstjenester. De nationale bredbåndsstrategier bør suppleres med detaljerede planer for lokal levering af bredbåndstjenester i alle egne. Og udvalget er enig med Kommissionen i, at de lokale myndigheder må have ansvaret for og styre disse detaljerede planer. En sådan plan kan indeholde et detaljeret kort over den samlede bredbåndsinfrastruktur i regionen og en detaljeret oversigt (ned til gadeplan) over, hvordan den ønskede infrastruktur bør udvikles — hvad, hvor og hvordan. Planen bør også præcisere den minimale rækkevidde for bredbåndstjenester, som skal leveres til forskellige brugergrupper og forskellige lokalområder.

4.6.3 Innovationens stadig voksende hastighed inden for telekommunikationsteknologien og telekommunikationsindustriens stadig mere dynamiske karakter indebærer, at Kommissionen og medlemsstaternes regeringer er nødt til at stå i spidsen for en løbende proces, hvor man skal sikre, at hvert område i EU råder over den bedste og mest omkostningseffektive bredbåndsinfrastruktur.

4.6.4 De lokale og kommunale myndigheder kan spille en afgørende rolle, når det gælder om at fremme bredbåndsforbindelser i deres regioner — ved at styre offentlig-private partnerskabsinitiativer og ved at gennemføre bestemmelser, som kræver, at ejendomsudviklere skal inkludere telekommunikationsinfrastruktur for bredbånd i deres planer.

4.6.5 Det er værd at bemærke, at visse medlemsstater har været bedre end andre til at bekæmpe den digitale kløft og har medtaget særlige aktioner i deres nationale bredbåndsstrategier for at udjævne den regionale bredbåndskløft ⁽¹⁰⁾.

4.6.6 Gennem en politik for de nationale bredbåndsstrategier kan Kommissionen koordinere og stimulere en sammenhængende indsats for de nationale myndigheders udvikling af bredbånd i hele EU. Denne politik bør videreudvikles for at sikre, at myndighederne efterlever god praksis, når de udvikler deres planer, så en omfattende plan kan udvikles for det EU, som vil udjævne den digitale kløft på bredbåndsområdet senest ved udgangen af 2010.

Bruxelles, den 13. september 2006

Anne-Marie Sigmund

Formand for

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg

⁽¹⁰⁾ Den nye bredbåndsplan (september 2004) fra Comité Interministériel pour l'Aménagement Du Territoire (CIADT), Frankrig, er et godt eksempel på en omfattende strategi.

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om Forslag til Europa-Parlamentets og Rådets forordning om ændring af forordning (EF) nr. 417/2002 om fremskyndet indfasning af krav om dobbeltkrogs- eller tilsvarende design for olietankskibe med enkeltskrog og om ophævelse af Rådets forordning (EF) nr. 2978/94

KOM(2006) 111 endelig — 2006/0046 (COD)

(2006/C 318/37)

Rådet for Den Europæiske Union besluttede den 25. april 2006 under henvisning til EF-traktatens artikel 80, stk. 2, at anmode om Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om det ovennævnte emne.

Det forberedende arbejde henvistes til Den Faglige Sektion for Transport, Energi, Infrastruktur og Informationsamfundet, som udpegede Jan Simons til ordfører. Sektionen vedtog sin udtalelse den 4. september 2006.

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg vedtog på sin 429. plenarforsamling den 13.-14. september 2006, mødet den 13. september, følgende udtalelse med 187 stemmer for, 4 imod og 8 hverken for eller imod:

1. Konklusioner og henstillinger

1.1 EØSU er enig i, at medlemsstaterne skal efterleve deres internationale politiske forpligtelser. Støtte, via det foreliggende forordningsforslag, til de medlemsstater, som gør dette, og påvisning over for hele verden af, at EU tager det alvorligt med i praksis at holde løfter, som er afgivet i IMO-sammenhæng, vejer langt tungere end eventuelle, rent spekulative og meget begrænsede negative konsekvenser, som måske eller måske ikke vil opstå.

2. Indledning

2.1 Forordning (EF) nr. 417/2002 som ændret ved forordning (EF) nr. 1726/2003 indførte foranstaltninger om forbud mod transport af svære olier i enkeltskrogede olietankskibe til eller fra havne i EU's medlemsstater med det formål at nedsætte risikoen for utilsigtet olieforurening i europæiske farvande.

2.2 Et tilsvarende forbud, baseret på EU's foranstaltninger, er påbudt på verdensplan af Den Internationale Søfartsorganisation (IMO) via den nye regel 13G og 13H i bilag I til den internationale konvention om forebyggelse af forurening fra skibe (MARPOL 73/78). I henhold til stk. 7 i regel 13G og stk. 5, 6 og 7 i regel 13H i den nævnte MARPOL-konvention kan administrationerne imidlertid på visse betingelser fritage tankskibe fra forbuddet. Dette var et nødvendigt kompromis for at opnå opbakning til en verdensomspændende ordning. Det italienske EU-formandskab afgav, efter de forudgående gængse og indbyrdes bindende koordineringsdrøftelser, på alle medlemsstaters og Kommissionens vegne umiddelbart derefter en erklæring om, at ingen af dem ville gøre brug af disse undtagelsesmuligheder. Efter ikrafttrædelsen den 5. april 2005 lod én medlemsstat imidlertid allerede den 18. april 2005 vide, at den ville benytte sig af den undtagelse, som er genstand for det forelig-

gende kommissionsforslag. I månederne derefter har mange medlemsstater i overensstemmelse med koordinationsaftalen meddelt IMO, at de ikke vil gøre brug af undtagelsesmulighederne. Fire medlemsstater har endnu ikke officielt meddelt dette, men har allerede oplyst Coreper og dermed Kommissionen og de øvrige medlemsstater om, at de meget snart vil følge de øvrige 19 medlemsstaters eksempel.

2.3 Kommissionen minder om de politiske aftaler forud for og umiddelbart efter vedtagelsen af IMO-forbuddet og det italienske EU-formandskabs erklæring i IMO i december 2003 om, at de dengang 15 og nu 25 medlemsstater ikke vil gøre brug af undtagelserne i MARPOL-konventionen.

2.4 Kommissionen foreslår at ændre forordning (EF) nr. 417/2002 for at omsætte det politiske tilsagn til en lov, som udvider forordningens rækkevidde, således at det forbydes at transportere svære olieprodukter med alle enkeltskrogede tankskibe, som fører en medlemsstats flag, uanset hvilken jurisdiktion de havne, offshoreterminaler eller havområder, som de besejler, henhører under.

3. Generelle bemærkninger

3.1 EØSU minder om, at det i sin udtalelse om Erika II ⁽¹⁾ støttede forbuddet mod, at enkeltskrogede tankskibe bruges til transport af de mest forurenende, svære olietyper.

3.2 Medlemsstaterne bør principielt overholde de politiske tilsagn, som er afgivet på internationalt plan, og bør sikre sammenhæng i EU's politik. Imidlertid indledes forslaget med en kort begrundelse, hvor hovedvægten kun lægges på de politiske tilsagn og især den erklæring, som EU afgav, da den nye regel 13H i MARPOL blev vedtaget.

⁽¹⁾ EFT C 221 af 7.8.2001, s. 54.

3.3 I udtalelsen om Erika II henstillede EØSU, at EU foreslår »IMO, at der under MARPOL-konventionen udpeges meget miljøfølsomme områder, som bør undgås af tankskibe, der transporterer svær brændselsolie« og at der etableres »obligatoriske ruteordninger« i overensstemmelse med SOLAS-konventionen ⁽²⁾. IMO reagerede på forslag fra interesserede parter og udpegede en række særligt følsomme havområder (vesteuropæiske farvande, Østersøen, De Kanariske Øer, Galapagos-øerne) og udvidede Great Barrier Reef til at omfatte Torres-strædet (Australien-Papua Ny Guinea). Disse områder tillige med Sabana-Camagüey-øhavet (Cuba), Malpelo-øen (Columbia), havet omkring Florida Keys (USA) og Paracas National Reserve (Peru), som blev etableret mellem 1997 og 2003, beskyttes af tilknyttede foranstaltninger som områder, der skal undgås af tank- og andre skibe, ruteforanstaltninger, rapporteringssystemer og lodsning. Etableringen af disse eller lignende områder skal opfattes som en afspejling af kyststaternes forsøg på at mindske risikoen for forurening fra enkeltskrogede tankskibe.

3.4 Ifølge statistiske oplysninger, som medlemsstaterne og Kommissionen forelagde IMO i april 2003 ⁽³⁾, var der i november 2002 ca. 660 enkeltskrogede tankskibe i kategori 2 (20.000 tons dødvægt og derover) i drift, hvoraf 160 supertankere (VLCC og ULCC, tankskibe på 200.000 tons dødvægt og derover), hovedsagelig til transport af råolie fra Den Persiske Golf til USA og Japan. Olie-tankere kan tages ud af drift af mange forskellige årsager eller kan oplægges når som helst. Ved udgangen af 2006 vil der højst være under 50 af disse supertankere i drift, og tallet vil falde hvert år, indtil udfasningen er

afsluttet i 2010. Dette siger intet om de eventuelle økonomiske og sociale interesser, som kan være inde i billedet for den ene medlemsstat, der har valgt at bruge undtagelsen. Det er endnu ikke muligt at indhente nøjagtige oplysninger om, hvilke skibe der eventuelt berøres ved at konsultere det pågældende lands skibsregister, hvorfor EØSU finder det uværdigt at indlade sig på gisninger. Selv om det, således som det forlyder, skulle dreje sig om ca. 23 skibe og 3-400 nationale søfolk, så er »udflagning« ikke det første alternativ; årvågne iværksættere/redere vil blot søge at finde andre olieprodukter at transportere, hvor markedet er lige så gunstigt.

3.5 Det foreliggende forslags anvendelsesområde bygger på eksisterende regler for tankskibe på over 5.000 t. Dog bør det genovervejes, om der bør nedfældes særlige regler for tankskibe på under 5.000 t.

4. Særlige bemærkninger

4.1 Afslutningsvis mener EØSU, at det bør tydeliggøres, eller defineres, hvad der skal forstås ved »svære olier« (i den engelske version »heavy grade oil **products**«) i det foreslåede nye stk. 3a i artikel 1.

4.2 I forordning 417/2002 henvises der i artikel 4, stk. 4 og 5, til samme forordnings stk. 3. Det foreliggende forslag til forordning går ud på at tilføje et stk. 3a til artikel 4, hvorved ovennævnte henvisninger ikke længere finder anvendelse; dette er på ingen måde forordningsforslagets formål.

Bruxelles, den 13. september 2006

Anne-Marie Sigmund

Formand for

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg

⁽²⁾ SOLAS: Safety of Life at Sea Convention.

⁽³⁾ IMO-dokument MEPC 49/16/1.